

Historisch Vooronderzoek

Niet Gesprongen Explosieven

NGE-Risicokaart Bernheze

RO-210306 versie 0.1
8 november 2021

AT-140 19-03-2018

Historisch Vooronderzoek

Niet Gesprongen Explosieven

NGE-Risicokaart Bernheze

Opdrachtgever : Gemeente Bernheze

Kenmerk : 74047 / RO-210306 versie 0.1

Plaats en datum : Riel, 8 november 2021

REASeuro			
	Naam/Functie	Paraaf	Datum
Opgesteld	Historicus, MA		8 november 2021
GIS-ondersteuning	GIS-Specialist		8 november 2021
Gecontroleerd	Deskundige-OO		5 november 2021
	Historicus, MA		8 november 2021
Goedgekeurd	Hoofd Advies		8 november 2021
Gemeente Bernheze			
Geaccepteerd	Teamcoach ruimtelijke ordening		

Informatiebescherming. Op grond van artikel 6:162 BW mag niets uit dit document worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze, inclusief digitale verwerking, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van REASeuro. De opdrachtgever mag voor intern gebruik duplicaten maken.

INHOUDSOPGAVE

Pagina

1	INLEIDING.....	5
1.1	AANLEIDING.....	5
1.2	WERKGEBIED.....	5
1.3	DOEL.....	6
1.4	METHODIEK	6
1.5	ONDERZOEKSUITSLUITINGEN.....	7
1.6	LEESWIJZER	7
2	INVENTARISATIE BRONNENMATERIAAL	8
3	OVERZICHT OORLOGSHANDELINGEN.....	15
4	ANALYSE LUCHTAANVALLEN	31
4.1	BOMBARDEMENT DE VELFT, 10 JUNI 1940	31
4.2	BOMMEN NEERGEKOMEN TE KAATHOVEN, 20 DECEMBER 1940.....	32
4.3	BRISANTBOMMEN NEERGEKOMEN TE KAMEREN, 13 OKTOBER 1941	33
4.4	BOMMEN NEERGEKOMEN TE KASTEEL HEESWIJK EN RETSEL, 7 AUGUSTUS 1942	34
4.5	BRANDFLESSEN GEVONDEN, 13 AUGUSTUS 1942.....	36
4.6	BRANBOMMEN NEERGEKOMEN TE KAMEREN, 2 OKTOBER 1942.....	37
4.7	BRANDBOMMEN NEERGEKOMEN TE BEUGT, 26 FEBRUARI 1943.....	38
4.8	BRANDBOMMEN NEERGEKOMEN TE VINKEL, 22 JUNI 1943	40
4.9	BOMBARDEMENT TE NISTELRODE, 27 APRIL 1944.....	40
4.10	LUCHTAANVAL KASTEEL HEESWIJK, 19 SEPTEMBER 1944	42
4.11	RAKETAANVAL DINTHER, 26 SEPTEMBER 1944	43
4.12	DUITSE AANVAL VLEGVELD HEESCH, 1 JANUARI 1945	45
5	ANALYSE NEERGESTORTE VLIEGTUIGEN.....	47
5.1	HANDLEY PAGE HALIFAX NEERGESTORT TE HEESCH, 7/8 JULI 1941	47
5.2	AVRO LANCASTER NEERGEESTORT TE KLEINWIJK, 9/10 APRIL 1943	48
5.3	HANDLEY PAGE HALIFAX NEERGESTORT TE KAATHOVEN, 21/22 JUNI 1943	50
5.4	AVRO LANCASTER NEERGESTORT TUSSEN DINTHER EN HEESWIJK, 21/22 JUNI 1943	51
5.5	HANDLEY PAGE HALIFAX NEERGESTORT TE BEUGT, 22/23 JUNI 1943	53
5.6	HANDLEY PAGE HALIFAX NEERGESTORT TE VORSTENBOSCH, 13/14 JULI 1943.....	54
5.7	HANDLEY PAGE HALIFAX NEERGESTORT TE NISTELRODE, 17 JUNI 1944	55
5.8	DAKOTA C-47 NEERGESTORT NABIJ MELKFABRIEK TE DINTHER, 19 SEPTEMBER 1944.....	58
5.9	SHORT STIRLING NEERGESTORT TE MEUWELWEG, 20 SEPTEMBER 1944.....	60
5.10	VLIEGTUIGEN NEERGESTORT TE VLEGVELD HEESCH, DECEMBER 1944-APRIL 1945	64
6	ANALYSE BEVRIJDINGSGEVECHTEN SEPTEMBER-OKTOBER 1944.....	67
6.1	GEVECHTEN OM DINTHER EN HEESWIJK, 17-24 SEPTEMBER 1944.....	68
6.1.1	17-19 september 1944.....	68
6.1.2	20 september 1944.....	70
6.1.3	21 september-23 oktober 1944	72
6.2	BEVRIJDING VAN HEESCH, 25-28 SEPTEMBER 1944	76
6.2.1	De aanloop, 25 september 1944.....	76
6.2.2	De aanval op Heesch en verkenning van de omgeving, 26-28 september 1944.....	77

6.3	AFBAKENING NGE-RISICOGEBIEDEN.....	80
6.3.1	Afbakening van NGE-Risicogebied naar aanleiding van grondgevechten.....	80
6.3.2	Afbakening van NGE-Risicogebied naar aanleiding van artilleriebeschietingen.....	89
7	ANALYSE MILITAIRE INFRASTRUCTUUR.....	99
7.1	WAPENOPSTELLINGEN.....	99
7.2	GESCHUTOPSTELLINGEN.....	101
7.3	ONBEKENDE VERSTORINGEN	104
8	ANALYSE V-WAPENS	105
9	ANALYSE MIJNENVELDEN EN MIJNENVERDACHTE GEBIEDEN.....	107
9.1	MIJNENVELDEN EN MIJNENVERDACHTE GEBIEDEN.....	109
9.1.1	Mijnenveldkaart 11 SW Hertogenbosch.....	109
9.1.2	Mijnenverdachte kaart 11 SE Uden.....	112
9.1.3	Mijnenverdachte kaart 11 NE Oss.....	112
9.1.4	Mijnenverdachte kaart 18 NW Boxtel.....	112
9.1.5	Afbakening mijnenverdachte gebieden.....	112
10	ANALYSE OVERIGE OORLOGSHANDELINGEN.....	114
10.1	VLEGVELD B.88 HEESCH	114
10.2	MUNITIEDUMPING LOOSBROEK	116
10.3	MUNITIEDUMPING KAATHOVEN	118
10.4	GESPRONGEN BRUGGEN 1940-1944.....	120
11	LEEMTEN IN KENNIS.....	122
11.1	LEEMTEN IN KENNIS ALGEMEEN.....	122
11.2	LEEMTEN IN KENNIS LUCHTAANVALLEN 1940-1944.....	122
11.3	LEEMTEN IN KENNIS NEERGESTORTE VLIEGTUIGEN	122
11.4	LEEMTEN IN KENNIS OORLOGSHANDELINGEN BEVRIJDING 1944.....	122
11.5	LEEMTEN IN KENNIS MILITAIRE INFRASTRUCTUUR	122
11.6	LEEMTEN IN KENNIS V-WAPENS'S.....	123
11.7	LEEMTEN IN KENNIS MIJNENVELDEN EN MIJNENVERDACHTE GEBIEDEN	123
11.8	LEEMTEN IN KENNIS OVERIGE OORLOGSHANDELINGEN	123
12	AFBAKENING NGE-RISICOGEBIEDEN	124
13	CONCLUSIE EN ADVIES.....	127
13.1	CONCLUSIE NGE-RISICOKAART.....	127
13.2	ADVIES.....	127
13.2.1	Beleidskaart	127
13.2.2	Projectgebonden Risicoanalyse.....	128
13.2.3	Protocol spontaan aantreffen van NGE.....	129
13.2.4	Actualisatie NGE-Risicokaart	129
14	BIJLAGEN	130
BIJLAGE 1	BEGRIPPENLIJST (2 BLADEN)	131
BIJLAGE 2	GERAADPLEEDE LITERATUUR	134
BIJLAGE 3	ARCHIEFONDERZOEK NEDERLANDSE ARCHIEVEN	229
BIJLAGE 4	ARCHIEFONDERZOEK INTERNATIONALE ARCHIEVEN	318
BIJLAGE 5	EOD: MUNITIERUIMRAPPORTEN EN MMOD-ARCHIEF	337
BIJLAGE 6	EOD: MIJNENVELDKAARTEN EN MIJNENRUIMRAPPORTEN	353
BIJLAGE 7	CARTOGRAFISCH MATERIAAL.....	359

BIJLAGE 8	V-1 EN V-2 INSLAGEN	366
BIJLAGE 9	OVERZICHT LUCHTFOTO'S.....	368
BIJLAGE 10	IN HET VERLEDEN UITGEVOERDE ONDERZOEKEN	369
BIJLAGE 11	CHECKLIST EN VERZENDLIJST	372
BIJLAGE 12	TEKENINGEN (LOSBLADIG)	373

1 INLEIDING

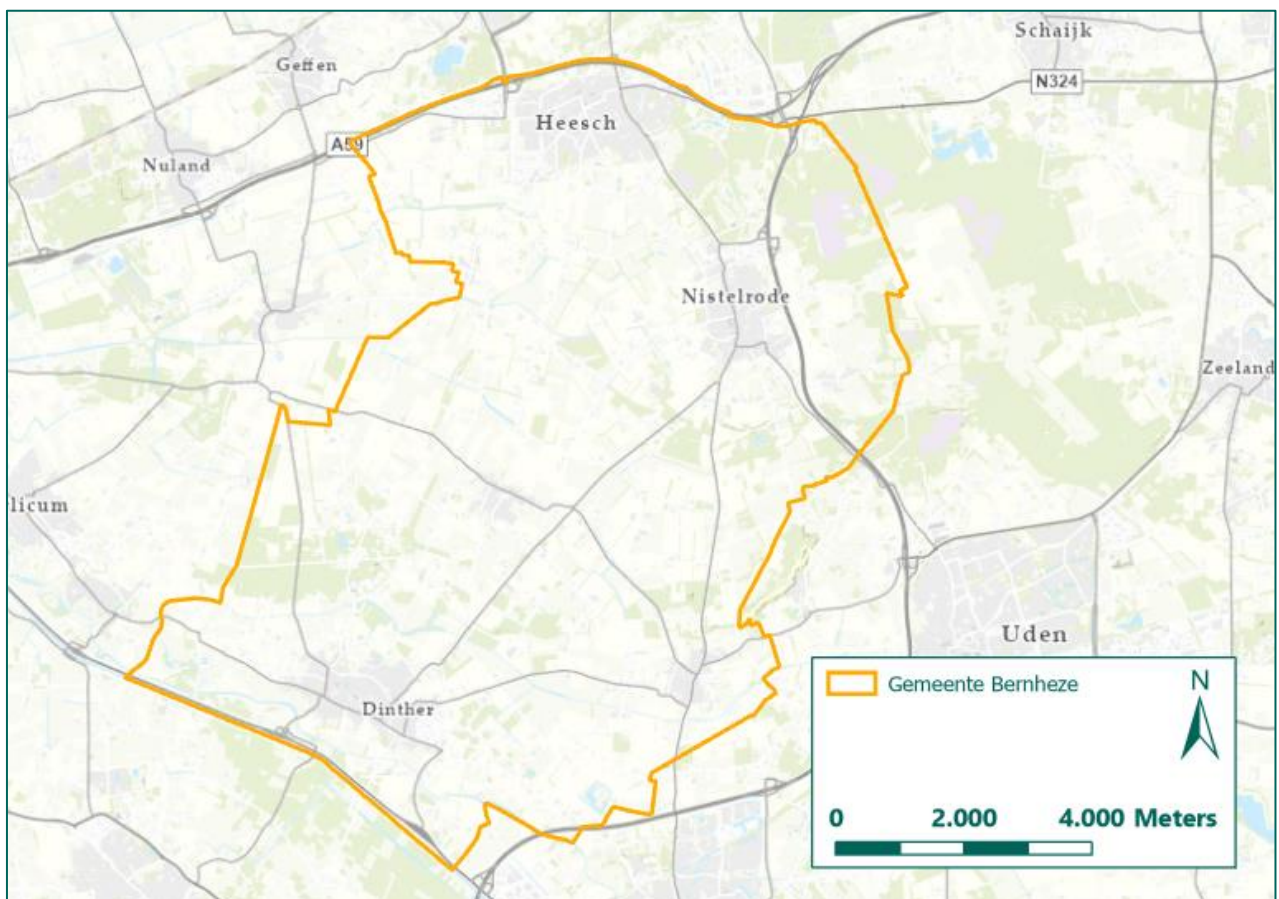
In dit hoofdstuk is beschreven wat de aanleiding is voor het uitvoeren van het gemeentebrede Historisch Vooronderzoek-Niet Gesprongen Explosieven (HVO-NGE). Daarnaast zijn het werkgebied, het doel van het onderzoek en de methodiek beschreven. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een leeswijzer.

1.1 AANLEIDING

De gemeente Bernheze is in de Tweede Wereldoorlog getroffen door oorlogsgeweld. Om deze reden wordt gemeente Bernheze geconfronteerd met de problematiek van achtergebleven Niet Gesprongen Explosieven (NGE)¹. Derhalve wil de gemeente inzicht krijgen in de risicogebieden voor ruimtelijke plannen, vergunningen en projecten. REASeuro heeft van de gemeente de opdracht gekregen om een Historisch Vooronderzoek-Niet Gesprongen Explosieven voor de gehele gemeente uit te voeren. Het resultaat is een gemeentebrede NGE-Risicokaart.

1.2 WERKGEBIED

Het werkgebied betreft de gehele gemeente Bernheze. In het onderstaande figuur is het werkgebied weergegeven.

Figuur 1: Werkgebied (Bron ondergrond: ESRI).

¹ In tegenstelling tot het Certificatieschema voor het Opsporen van Ontploffbare Oorlogsresten (CS-OOO), waarin de term Ontploffbare Oorlogsresten (OO) is opgenomen, hanteren wij de ruimere term Niet Gesprongen Explosieven (NGE).

1.3 DOEL

Doel van het HVO-NGE is antwoord te geven op de volgende vragen:

- Is sprake van een NGE-Risicogebied in (gedeelten van) het werkgebied naar de situatie van 1945 (het einde van de oorlog)?
- Welke soort, hoeveelheid en verschijningsvorm van de vermoede Niet Gesprongen Explosieven (NGE) kunnen worden verwacht?
- Wat is het advies met betrekking tot de (voorbereiding op de) uit te voeren werkzaamheden?

1.4 METHODIEK

Aan de hand van een groot aantal bronnen wordt NGE-gerelateerde informatie van het werkgebied geïnventariseerd. In de inventarisatie van het bronnenmateriaal wordt gezocht naar gebeurtenissen die hebben geleid tot het in de bodem komen van NGE en gebeurtenissen die hebben geleid tot het verwijderen van NGE uit de bodem.

Uit de geraadpleegde (historische) bronnen komen oorlogshandelingen naar voren.² Per oorlogshandeling wordt beoordeeld of deze relevant is voor het werkgebied en of voldoende historische gegevens beschikbaar zijn voor het analyseren van de oorlogshandeling.

Deze beoordeling bestaat uit het beantwoorden van de volgende vragen:

Vond de oorlogshandeling plaats binnen het werkgebied?

- De oorlogshandeling heeft betrekking op het werkgebied. De oorlogshandeling wordt opgenomen in de oorlogshandelingenlijst.
- De oorlogshandeling vond buiten het werkgebied plaats. De oorlogshandeling is niet relevant en wordt niet vermeld in de oorlogshandelingenlijst.

Wordt de exacte locatie van de oorlogshandeling binnen het werkgebied duidelijk uit het bronnenmateriaal?

- De locatie van de oorlogshandeling kan nauwkeurig worden herleid aan de hand van het bronnenmateriaal. De oorlogshandeling kan worden geanalyseerd.
- De locatie van de oorlogshandeling kan niet met voldoende zekerheid en nauwkeurigheid worden vastgesteld. De oorlogshandeling kan niet nader worden geanalyseerd.

Zijn meerdere bronnen beschikbaar, of wordt de oorlogshandeling door één betrouwbare bron vermeld?

- Er is sprake van één betrouwbare bron of meerdere bronnen die de oorlogshandeling bevestigen. De oorlogshandeling kan worden geanalyseerd.
- Eén onvoldoende betrouwbare bron vermeldt de oorlogshandeling. De oorlogshandeling wordt gemeld in de oorlogshandelingenlijst, maar het is niet mogelijk deze te analyseren.

Op basis van analyse van de relevante oorlogshandelingen wordt vastgesteld of binnen het werkgebied een aantoonbaar verhoogd risico bestaat op het aantreffen van NGE. Als dat het geval is, wordt het NGE-Risicogebied horizontaal afgebakend naar de situatie van 1940-1945 en wordt een advies gegeven. Het eindresultaat betreft deze rapportage en, in het geval van een positief advies, een bijbehorende NGE-Risicokaart.

Bij het opstellen van het HVO-NGE is gebruik gemaakt van ArcGIS Pro 2.8.2³. Binnen dit geografische informatiesysteem zijn kaartmateriaal en luchtfoto's ingepast op de hedendaagse topografische kaart. Daarnaast is GIS gebruikt voor het aanduiden van locaties waar oorlogshandelingen hebben

² Oorlogshandelingen worden gedefinieerd als 'gebeurtenissen die kunnen hebben geleid tot de aanwezigheid van NGE'. Voorbeelden van dergelijke gebeurtenissen zijn opgenomen in de begrippenlijst in bijlage 1.

³ In het vervolg aangeduid als GIS.

plaatsgevonden op basis van de oorlogshandelingenlijst (zie hoofdstuk 3) en het intekenen van NGE-Risicogebieden, militaire infrastructuur etc.

Het onderzoek is uitgevoerd door een projectteam bestaande uit Historici, een GIS-specialist en een Senior OCE-deskundige. Op pagina 1 van dit rapport staan de betrokken deskundigen vermeld.

1.5 ONDERZOEKSUITSLUITINGEN

In overeenkomst met de uitgebrachte offerte, is een aantal onderzoeksuitsluitingen vastgesteld. In dit HVO-NGE worden de volgende zaken uitgesloten:

- Hoeveelheid achtergebleven NGE. De hoeveelheid achtergebleven NGE is uitsluitend aangegeven indien dit kon worden achterhaald op basis van het geraadpleegde bronnenmateriaal. Indien dit niet mogelijk was, is dit als onbekend genoteerd.
- Contra-indicaties. Ontwikkelingen in de periode 1945 tot heden worden in dit HVO-NGE niet onderzocht. Het vaststellen van contra-indicaties op basis van historisch onderzoek wordt door REASeuro als te beperkt beschouwd. Indien sprake is van een NGE-Risicogebied wordt geadviseerd de contra-indicaties en de gevolgen hiervan in een Projectgebonden Risicoanalyse-Niet Gesprongen Explosieven (PRA-NGE) op te nemen.
- Verticale afbakening. De verticale afbakening van de NGE-Risicogebieden hangt nauw samen met vast te stellen contra-indicaties, zoals het afgraven of ophogen van gebieden. Het nauwkeurig vaststellen van een verticale afbakening wordt om deze reden niet in het historisch vooronderzoek verricht. Indien sprake is van een NGE-Risicogebied, wordt geadviseerd de verticale afbakening vast te stellen in een PRA-NGE. Wel is in dit HVO-NGE een indicatieve maximale penetratiediepte opgenomen ten opzichte van het maaiveld ten tijde van de Tweede Wereldoorlog. De maximale penetratiediepte vormt de ondergrens van de verticale afbakening. Deze wordt hoofdzakelijk bepaald door de weerstand van de bodem en de wijze waarop het betreffende NGE in het gebied terecht is gekomen.

1.6 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 zijn de geraadpleegde bronnen opgenomen. Op basis van deze bronnen is in hoofdstuk 3 een oorlogshandelingenlijst samengesteld. De oorlogshandelingen die als relevant zijn aangemerkt in de gebeurtenissenlijst, worden in hoofdstuk 4 tot en met 10 geanalyseerd om vast te stellen of sprake is van een NGE-Risicogebied. In hoofdstuk 11 zijn de leemten in kennis weergegeven. In hoofdstuk 12 is een overzicht weergegeven van de afgebakende NGE-Risicogebieden. Tot slot is in hoofdstuk 13 het advies opgenomen.

Een begrippenlijst ter verduidelijking is opgenomen in bijlage 1. Uitgebreide opsommingen van de geraadpleegde bronnen met aanvullende toelichting zijn weergegeven in bijlage 2 tot en met 10. Bijlage 11 bevat een checklist. De tekeningen zijn opgenomen in bijlage 12.

2 INVENTARISATIE BRONNENMATERIAAL

In dit hoofdstuk is beschreven welke bronnen zijn geraadpleegd. Per geraadpleegde bron is in de bijlagen een overzicht opgenomen van het verzamelde bronnenmateriaal. De bronnen die voor dit HVO-NGE zijn geraadpleegd, zijn weergegeven in Tabel 1.

Bron	Geraadpleegd voor voorliggend HVO-NGE
Literatuur	■
Nederlandse Archieven	
Gemeentelijk archief	■
Provinciaal archief	■
Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH, Den Haag)	■
NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies (NIOD, Amsterdam)	■
Nationaal Archief (NA, Den Haag)	■
Het Utrechts Archief (Utrecht) – Nederlandse Spoorwegen (NS)	N.v.t.
Generaal Maczek Museum (GMM, Breda)	N.v.t.
Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EOD, Soesterberg)	
• Munitieruimrapporten EOD 2010-heden	■
• Mijnenveldkaarten	■
Ministerie van Defensie - Semi-Statisch Informatiebeheer (SIB, Rijswijk)	
• Munitieruimrapporten EOD 1971-2010	■
• MMOD-archief	■
Luchtfotocollecties	
Bibliotheek Wageningen Universiteit (Wageningen, NL)	■
Topografische Dienst Kadaster (Zwolle, NL)	■
Haagse Beeldbank (Den Haag, NL)	■
Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH, Den Haag, NL)	■
The National Collection of Aerial Photography (NCAP, Edinburgh, VK)	■
Laurier Military History Archive (LMH, Waterloo, CA)	N.v.t.
National Archives and Records Administration (NARA, College Park (MD), VS)	■
Luftbilddatenbank (LBDB, Estenfeld, DU)	N.v.t.
Bundesarchiv-Militärarchiv (BaMa, Freiburg, DU)	N.v.t.
War Heritage Institute (WHI, Brussel, BE)	N.v.t.
Imperial War Museum (IMW, Londen, VK)	N.v.t.
Internationale Archieven	
The National Archives (TNA, Londen, VK)	■
Liddell Hart Centre for Military Archives (LHCMA, Londen, VK)	■
Bundesarchiv-Militärarchiv (BaMa, Freiburg, DU)	■
Bundesarchiv Berlin-Lichterfelde (BaBL, Berlijn, DU)	■
National Archives and Records Administration (NARA, College Park (MD), VS)	■
Library and Archives Canada (LAC, Ottawa, CA)	■
Centrum voor Historische Documentatie Defensie (CHDD, Evere, BE)	N.v.t.
Le service historique de la Défense (SHD, Vincennes, FR)	N.v.t.
Internetbronnen	
Beeldbank WO2	■
Delpher	■
Fold3	■
German Docs in Russia	■
Lexicon der Wehrmacht	■
Verliesregister Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945	■
Vergeltungswaffen: V-1 en V-2 inslagen in Nederland	■
Kaartmateriaal	
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)	■

Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME)	■
Topografische Dienst Kadaster – Stafkaartencollectie (Zwolle, NL)	■
Topotijdreis.nl	■
Overige bronnen	
Getuigen / locatiedeskundigen (wanneer mogelijk)	N.v.t.
Plaatselijke musea	N.v.t.
Heemkundekring	■
In het verleden uitgevoerde NGE-bodemonderzoeken	■

Tabel 1: Geraadpleegde bronnen.

Literatuur

In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van de geraadpleegde literatuur. In de literatuur is gezocht naar beschrijvingen van voor het werkgebied mogelijk relevante gebeurtenissen. Deze gebeurtenissen zijn per tijdvak in de in bijlage 2 opgenomen tabellen weergegeven. Per gebeurtenis is een verwijzing opgenomen naar de betreffende bron en bladzijde.

Gemeentelijk en Provinciaal Archief

Het werkgebied is gelegen in de voormalige gemeenten Nistelrode, Heesch, Dinther en Heeswijk en de huidige gemeente Bernheze. Deze gemeentearchieven en archieven van omliggende gemeenten als Berlicum, Geffen, Uden, Schijndel, Berghem, Oss, Schaijk en Veghel gelegen in het Brabants Historisch Informatie Centrum en de Bibliotheek Veghel, zijn geraadpleegd. Specifiek is gezocht naar documentatie met betrekking tot de volgende oorlogshandelingen:

- Luchtbeschermingsdienst
- Rapporten met betrekking tot geruimde NGE
- Schaderapporten
- Meldingen van neergestorte vliegtuigen
- Ruimingen van verdedigingswerken
- Rapportages van de gemeentelijke politie
- Rapportages van de gemeentelijke brandweer
- Meldingen van oorlogsslachtoffers
- Verslagen van ooggetuigen
- Documenten met betrekking tot de bevrijding
- Naoorlogs: omnummering van woningen
- Vliegvelden

In het provinciaal archief van Noord-Brabant, gelegen in Brabants Historisch Informatie Centrum, is onderzoek uitgevoerd naar de volgende archiefstukken:

- Documentatie van het Militair Gezag
- Documentatie van het Provinciaal Bestuur
- Locatie specifieke dossiers, zoals documentatie over de streek, polder, dorp etc.
- Rapporten met betrekking tot geruimde NGE
- Meldingen van neergestorte vliegtuigen
- Documenten met betrekking tot de bevrijding.

In bijlage 3 is een gedetailleerd overzicht opgenomen van alle geraadpleegde archieven en inventarissen en de informatie die in de archieven en inventarissen is aangetroffen.

Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) in Den Haag

Het NIMH beheert onder andere de collecties Gevechtsverslagen en –rapporten mei 1940 (Collectie 409), De strijd op Nederlands grondgebied tijdens de Wereldoorlog II / De Groene Serie (Collectie 492) en Duitse verdedigingswerken (Collectie 575). Door REASeuro worden deze collecties standaard geraadpleegd,

evenals Collectie 492. Daarnaast is via archieven.nl in de collectie van het NIMH gezocht naar aanvullende collecties met informatie over het werkgebied. De resultaten van het raadplegen van het NIMH zijn verwerkt in bijlage 3.

NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies (NIOD) in Amsterdam

Het NIOD beschikt over de archieven van de diverse bezettingsautoriteiten tijdens de Tweede Wereldoorlog. REASeuro raadpleegt standaard voor ieder HVO-NGE de volgende archieftoegangen:

- Toegang 216k: Collectie Departement van Justitie.
- Toegang 077: Collectie Generalkommissariat für das Sicherheitswesen- Höhere SS-und Polizeiführer Nord-West.

Beide collecties bevatten informatie over neergekomen bommen en vliegtuigen binnen Nederland.

Daarnaast is via archieven.nl in de collectie van het NIOD gezocht naar aanvullende inventarisnummers met betrekking tot het werkgebied. In het NIOD is informatie aangetroffen voor het werkgebied, zie bijlage 3.

Nationaal Archief (NA) in Den Haag

In het NA zijn de stukken geraadpleegd van de Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanvallen (Toegang 2.04.53.15), waarin meldingen van uitgevoerde luchtaanvallen zijn opgenomen. Wanneer er aanwijzingen zijn dat militaire infrastructuur aanwezig was binnen het werkgebied, wordt tevens het Bunkerarchief (Toegang 2.13.167) ingezien, om de specifieke locatie en doel van het object vast te stellen. In het Bunkerarchief is geen kaart van het voorliggend werkgebied aangetroffen. Verder is de collectie van het NA via <https://www.nationaalarchief.nl> doorzocht. Het raadplegen van het NA heeft geen informatie opgeleverd voor het werkgebied.

Het Utrechts Archief – Nederlandse Spoorwegen (NS)

In Het Utrechts Archief worden de archieven van de NS bewaard. In de archieven van de NS zijn meldingen van bombardementen terug te vinden. Indien in of nabij het werkgebied een tijdens de oorlog een spoorlijn lag, zijn de archieven van de NS geraadpleegd. Aangezien binnen het werkgebied geen spoorlijn lag tijdens de oorlog, is het NS-archief voor voorliggend onderzoek niet geraadpleegd.

Generaal Maczek Museum (GMM) in Breda

Nederland is voor een groot deel bevrijd door de 1^e Poolse Pantserdivisie, die onder het commando van Generaal Maczek onder Britse leiding vochten. Het GMM in Breda is gewijd aan de geschiedenis van de verschillende Poolse eenheden die in Nederland aanwezig waren in 1944 en 1945. In het GMM zijn diverse gevechtsverslagen geraadpleegd door REASeuro waarin de Poolse eenheden hebben aangeduid waar zij oorlogshandelingen, zoals grondgevechten en tankbeschietingen, hebben uitgevoerd. De gevechtsverslagen zijn beschikbaar in het Pools en grotendeels vertaald in het Engels of Nederlands. Indien eenheden van de 1^e Poolse Pantserdivisie binnen het werkgebied actief zijn geweest wordt de documentatie uit het GMM gebruikt. Aangezien binnen het werkgebied geen eenheden van de 1^e Poolse Pantserdivisie bij gevechtshandelingen betrokken zijn geweest, is het GMM voor voorliggend onderzoek niet geraadpleegd.

Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EOD) in Soesterberg

De EOD heeft de inventarissen van de munitieruimrapporten⁴ beschikbaar gesteld. Via de EOD zijn de munitieruimrapporten van 2010 tot heden opgevraagd. In bijlage 5 is een overzicht opgenomen van de in het werkgebied verrichte ruiming.

Daarnaast is bij de EOD nagevraagd of in het werkgebied mijnenvelden of mijnenverdachte gebieden hebben gelegen. De EOD heeft overzichtskaarten aangeleverd die informatie bieden over de mogelijke aanwezigheid van mijnenvelden binnen het werkgebied, zie bijlage 5 en 6.

⁴ De munitieruimrapporten worden ook wel MORA's of UO's genoemd.

Ministerie van Defensie - Semi-Statistisch Informatiebeheer (SIB) in Rijswijk

Bij het SIB zijn de munitieruimrapporten van de EOD ondergebracht van 1971 tot 2010. Voor voorliggend onderzoek zijn munitieruimrapporten aangevraagd, waarbij munitie is geruimd door de EOD in of in de directe nabijheid van het werkgebied. Tevens is in het SIB het archief van de Mijn- en Munitie Opruimingsdienst (MMOD) geraadpleegd. De MMOD is een voorloper van de EOD en heeft direct na de oorlog veel munitie geruimd.

Luchtfoto's

De volgende instanties zijn geraadpleegd voor het verkrijgen van luchtfoto's van tijdens en vlak na de oorlog:

- Bibliotheek Wageningen Universiteit (Wageningen, NL);
- Topografische Dienst Kadaster (Zwolle, NL);
- The National Collection of Aerial Photography (NCAP, Edinburgh, VK);

In bijlage 7 is een overzicht opgenomen van de gegeorefereerde en geanalyseerde luchtfoto's van het werkgebied en is de selectie van deze luchtfoto's gemotiveerd. De luchtfoto's geven informatie over de situatie in oorlogstijd en mogelijk zijn sporen van de oorlog, zoals kraters en verdedigingsstellingen, waar te nemen. De luchtfoto's zijn ingepast in tekeningen 01ABC.

The National Archives (TNA) in Londen, Verenigd Koninkrijk

REASeuro beschikt over de Operation Record Books (ORB's) van verschillende Britse luchtmachteenheden die actief waren boven Nederland, zoals Second Tactical Air Force, Fighter Command, Coastal Command en Bomber Command. Daarnaast beschikt REASeuro over de *War Diaries* van diverse geallieerde eenheden die betrokken waren bij gevechten in Nederland en het ruimen van munitie. Deze documentatie is opgenomen in een database, waarin is gezocht op de kaartvierkanten zoals weergegeven op de stafkaart (zie bijlage 6), op de onderliggende coördinaten, op plaatsnamen en data waarop oorlogshandelingen plaatsvonden. In deze database is gezocht naar primair bronnenmateriaal uit TNA met betrekking tot oorlogshandelingen die hebben plaatsgevonden in het werkgebied. In bijlage 4 is deze informatie en een overzicht van de door REASeuro in TNA geraadpleegde archiefstukken opgenomen.

Liddell Hart Centre for Military Archives (LHCMA) in Londen, Verenigd Koninkrijk

In het LHCMA zijn diverse archiefstukken in te zien met betrekking tot de bevrijding van Nederland. Zo zijn onder meer luchtfoto's, kaartmateriaal en gevechtsverslagen beschikbaar, waarmee oorlogshandelingen binnen Nederland kunnen worden geanalyseerd. Tevens is documentatie beschikbaar in het LHCMA van oorlogshandelingen die plaatsvonden gedurende de Duitse inval in Nederland in mei 1940. Voor voorliggend HVO-NGE heeft het raadplegen van het LHCMA geen relevante informatie opgeleverd.

Bundesarchiv-Abteilung Militärarchiv (BaMa) in Freiburg, Duitsland

REASeuro beschikt over diverse stukken uit het Bundesarchiv-Abteilung Militärarchiv in Freiburg. Deze afdeling van de Duitse nationale archieven bevat stukken van de Duitse krijgsmacht gedurende de Tweede Wereldoorlog. De volgende toegangen zijn door REASeuro voor het huidige onderzoek geraadpleegd:

- RL 2-II Generalstab der Luftwaffe / Luftwaffenführungsstab;
- RM 45-II Dienststellen und Kommandostellen der Kriegsmarine im Bereich Deutsche Bucht und Niederlande.

Tevens beschikt REASeuro over krijgsgedagboeken van Duitse eenheden die in Nederland hebben gevochten in mei 1940, gedurende de bevrijding in 1944 en 1945 en eenheden die in Nederland gestationeerd waren gedurende de bezettingsperiode. Overig bronnenmateriaal dat is verzameld in het BaMa betreffen kaarten, informatie over munitieopslagplaatsen, krijgsgedagboeken en luchtfoto's van de Duitse luchtmacht en marine

uit de Tweede Wereldoorlog. In deze stukken is gezocht naar relevante informatie voor het werkgebied. Het raadplegen van het BAMA heeft resultaten opgeleverd voor dit HVO-NGE, zie bijlage 4.

Bundesarchiv in Berlin-Lichterfelde (BaBL) in Berlijn, Duitsland

In het Bundesarchiv in Berlijn, locatie Lichterfelde, zijn de afdelingen *Zentrale Verwaltungsangelegenheiten*, *Archivtechnik und zentrale fachliche Dienstleistungen*, *Bereitstellung* en *Filmarchiv* ondergebracht. Door REASeuro zijn verschillende stukken geraadpleegd met betrekking tot neergekomen bommen en locaties waar schade was ontstaan als gevolg van de Tweede Wereldoorlog. Voor voorliggend onderzoek heeft het raadplegen van het Bundesarchiv Berlin-Lichterfelde informatie opgeleverd, zie bijlage 4.

The National Archives and Records Administration (NARA) in College Park, Maryland, Verenigde Staten

REASeuro beschikt over een grote collectie archiefstukken uit de NARA. Het betreffen stukken met betrekking tot de activiteiten van de Amerikaanse luchtmacht, zoals de Mission Reports, stukken van de militaire inlichtingendienst, *War Diaries* van Amerikaanse grondeenheden en buitgemaakte Duitse documenten. Het raadplegen van de NARA heeft resultaten opgeleverd voor dit onderzoek, zie bijlage 4.

Library and Archives of Canada (LAC) in Ottawa, Canada

Het LAC beheert een grote collectie kaarten en documenten van de Canadese eenheden die meevochten in het Britse leger ten tijde van de Tweede Wereldoorlog. Zo beschikt REASeuro over diverse Defence Overprints uit het LAC. Indien aanwijzingen worden aangetroffen dat Canadese grondeenheden binnen het werkgebied hebben gevochten dan worden de gevechtsverslagen van deze eenheden in het LAC geraadpleegd, die zijn te vinden onder Record Group 24-C-3. Deze gevechtsverslagen bieden aanvullende informatie over locaties waar oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden waarbij Canadese grondeenheden betrokken waren gedurende de bevrijding van Nederland in 1944 en 1945. De documenten kunnen overlap hebben met de gevechtsverslagen die in TNA in Londen liggen opgeslagen. Het raadplegen van het LAC heeft geen relevante informatie opgeleverd.

Centrum voor Historische Documentatie Defensie (CHDD) in Evere, België

De archiefdienst van het Belgisch Leger is gevestigd in het kazernekwartier in Evere, Brussel. Deze instelling bewaart de archieven van het Belgisch Leger van circa 1939 tot heden. In deze archiefinstelling zijn de verslagen van de relevante Belgische eenheden geraadpleegd die in mei 1940 actief waren in Zeeland en nabij de Belgisch-Nederlandse grens. Indien Belgische eenheden bij grondgevechten in Nederland in mei 1940 betrokken zijn geweest dan worden de gevechtsverslagen van deze eenheden in het CHDD geraadpleegd. Vanwege de ligging van het werkgebied dient het CHDD voor voorliggend HVO-NGE niet te worden geraadpleegd.

Le service historique de la Défense (SHD) in Vincennes, Frankrijk

In het SHD zijn de documenten van de Franse krijgsmacht opgeslagen. Gedurende de meidagen van 1940 hebben verschillende Franse eenheden op Nederlands grondgebied gevochten tegen Duitse soldaten, om de Duitse opmars te voorkomen. Indien Franse soldaten binnen het werkgebied gevechtshandelingen hebben uitgevoerd, worden door REASeuro de Franse gevechtsverslagen uit het SHD geraadpleegd. Vanwege de ligging van het werkgebied dient het SHD voor voorliggend HVO-NGE niet te worden geraadpleegd.

Beeldbank WO2

Het NIOD beheert een digitale database van foto's die zijn genomen gedurende de Tweede Wereldoorlog in Nederland. Via deze database kunnen foto's worden bekeken van diverse oorlogs- en verzetsmusea, herinneringscentra, regionale archiefinstellingen en het NIOD zelf. REASeuro heeft onderzocht of voor het werkgebied relevante foto's te vinden zijn binnen de database. Deze zoekslag heeft geen relevante informatie opgeleverd.

Delpher

Via de website <https://www.delpher.nl/> kunnen digitaal kranten, boeken en tijdschriften worden ingezien. REASeuro heeft Delpher geraadpleegd om na te gaan of er meldingen zijn gedaan van oorlogshandelingen gedurende de Tweede Wereldoorlog binnen het werkgebied. Daarnaast is onderzocht of na afloop van de Tweede Wereldoorlog informatie kan worden gevonden van ruimingen van NGE binnen het werkgebied. Het raadplegen van Delpher heeft voor voorliggend onderzoek geen relevante resultaten opgeleverd.

Fold3

REASeuro beschikt over een account bij de website <https://www.fold3.com/>. Op deze website zijn uiteenlopende documenten met betrekking tot oorlogshandelingen te vinden gedurende de Eerste en Tweede Wereldoorlog. De website is geraadpleegd, maar heeft geen relevante informatie voor het werkgebied opgeleverd.

German Docs in Russia

Gedurende en na afloop van de Tweede Wereldoorlog hebben Amerikaanse en Russische eenheden diverse buitgemaakte Duitse documenten mee terug genomen naar hun vaderland. De Amerikanen hebben deze documenten ontsloten in de NARA, maar van de Russische buitgemaakte documenten was lange tijd niets bekend. Inmiddels is een groot deel van de buitgemaakte Duitse stukken via de website wwii.germandocsinrussia.org in te zien. Deze documenten bevatten ook vermeldingen van oorlogshandelingen in Nederland en worden door REASeuro voor ieder onderzoek ingezien op relevantie voor het desbetreffende werkgebied. Voor het huidige werkgebied is op de website geen relevante informatie gevonden.

Lexikon der Wehrmacht

De website <http://www.lexikon-der-wehrmacht.de/> bevat overzichten van de inrichting van de diverse Duitse legeronderdelen die actief waren gedurende de Tweede Wereldoorlog. De website biedt aanvullende informatie over gevechtsformaties, gebruikte munitie-uitrustingen en ingezette vliegtuigen door de Luftwaffe. REASeuro heeft een deel van de website in een database ontsloten, waardoor gemakkelijk kan worden gezocht naar relevante informatie met betrekking tot het werkgebied. Het raadplegen van de website heeft geen relevante resultaten opgeleverd.

Verliesregister Studiegroep Luchtoorlog (SGLO)

De Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945 (SGLO) heeft een database waarin alle bij de studiegroep bekende vliegtuigcrashes tijdens de oorlog zijn opgenomen. Deze database kan ingezien worden via de website <https://www.verliesregister.studiegroepluchtoorlog.nl/>. De database bevat informatie over meer dan 6.000 neergestorte vliegtuigen op Nederlands grondgebied. Dit register is geraadpleegd, de resultaten zijn verwerkt in bijlage 2.

Vergeltungswaffen: V1 en V2 inslagen in Nederland

De website van V1 en V2 inslagen in Nederland wordt geraadpleegd. De V1 staat voor *Vergeltungswaffe 1* (vergeldingswapen) en was een onbemand straalvliegtuig met een explosieve lading. De V2 staat voor *Vergeltungswaffe 2*, een ballistische raket met explosieve gevechtshoofd. Deze vergeldingswapens zijn door de Duitsers op grote schaal op Londen en Antwerpen afgeschoten, maar bereikten regelmatig niet het doel (vooral de V1) en kwamen neer op Nederlands grondgebied. Via de website <http://www.vergeltungswaffen.nl/> kunnen locaties worden opgezocht waar de V-wapens zijn neergekomen in Nederland, met aanvullende informatie zoals de datum en bronvermelding. De website heeft voor het huidige HVO-NGE informatie opgeleverd, zie bijlage 8.

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)

Via de website <https://www.ahn.nl/ahn-viewer> kunnen digitale hoogtekaarten van Nederland worden ingezien. Deze hoogtekaarten maken het mogelijk om verstoringen in het landschap, die gerelateerd

kunnen worden aan oorlogshandelingen, inzichtelijk te maken. Vooral in gebieden waar sinds de Tweede Wereldoorlog weinig tot geen grondroerende werkzaamheden hebben plaatsgevonden, zoals bos- en duingebieden, kunnen mogelijke verstoringen als bomkraters en oude loopgraven via het AHN worden waargenomen. In bijlage 7 is een uitsnede van het huidige werkgebied in het AHN weergegeven.

Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME)

De IKME is een interactieve kaart van Nederland en is gecreëerd op initiatief van de Stichting RAAP. Op de website <http://www.ikme.nl/> kan de kaart worden ingezien. De kaart bevat indicatieve locaties van onder andere Duitse en Nederlandse verdedigingslinies, slagvelden, (schijn)vliegvelden en munitieopslagplaatsen. Ter aanvulling wordt deze website door REASeuro geraadpleegd, zie bijlage 7.

Topografische Dienst Kadaster - Stafkaartencollectie

Voor de gegevens uit geallieerde bombardementsgegevens, gevechtsverslagen en ruiming van NGE is het gebruik van de geallieerde stafkaarten essentieel. Deze kaarten zijn afkomstig uit de Tweede Wereldoorlog en zijn voorzien van het coördinatenstelsel dat de geallieerden toen gebruikten. De afdeling GEO-informatie van het Kadaster in Zwolle beschikt over de collectie geallieerde stafkaarten uit WOII. De geallieerde stafkaarten worden in het rapport weergegeven en gekoppeld aan relevante meldingen van bombardementen of oorlogshandelingen door grondeenheden binnen het werkgebied. Daarnaast zijn bij het Kadaster diverse Defence Overprints verkrijgbaar. De geallieerde stafkaart is weergegeven in bijlage 6. Via het Kadaster is geen Defence Overprint beschikbaar gebleken.

Topotijdreis.nl

Via de website <http://www.topotijdreis.nl/> kunnen topografische kaarten van Nederland worden ingezien van 1815 tot heden. Voor dit HVO-NGE worden deze kaarten gebruikt om locaties te bepalen ten tijde van de Tweede Wereldoorlog in Nederland, zie bijlage 7.

Getuigen en locatiedeskundigen

Voor dit HVO-NGE zijn geen getuigen gehoord, omdat de bovenstaande bronnen voldoende informatie met betrekking tot het werkgebied bevatten.

Plaatselijke musea

In Nederland zijn diverse musea te vinden die gespecialiseerd zijn in de Tweede Wereldoorlog in een specifiek gebied in Nederland. Aangezien bij REASeuro geen museum bekend is dat aanvullende informatie zou kunnen bieden met betrekking tot het huidige werkgebied, is geen musea gecontacteerd.

Heemkundekringen

Overal in Nederland zijn heemkundekringen te vinden die geschiedkundige informatie over hun dorp, stad of gemeente delen via hun website of artikelen. REASeuro heeft contact gezocht met Nistelvorst en De Wajstap met betrekking tot omnummeringslijsten. Deze zijn echter niet bij de heemkundekringen aangetroffen.

In het verleden uitgevoerde NGE-bodemonderzoeken

In de database van REASeuro is gezocht naar in het verleden uitgevoerde NGE-bodemonderzoeken die relevant zijn voor het voorliggende HVO-NGE. Mogelijk relevante NGE-bodemonderzoeken omvatten historische vooronderzoeken, projectgebonden risicoanalyses, detectierapporten en proces-verbalen van oplevering. In bijlage 10 is weergegeven welke in het verleden uitgevoerde onderzoeken in de omgeving zijn uitgevoerd.

3 OVERZICHT OORLOGSHANDELINGEN

Uit het geraadpleegde bronnenmateriaal zijn diverse oorlogshandelingen in en in de omgeving van het werkgebied naar voren gekomen. In dit hoofdstuk worden deze oorlogshandelingen gevat in een chronologische oorlogshandelingenlijst. Per oorlogshandeling staat beschreven welke bronnen beschikbaar zijn voor elke oorlogshandeling. Daarnaast wordt de datum van de eerstvolgende, beschikbare luchtfoto vermeld die na de desbetreffende oorlogshandeling is genomen. Ten slotte wordt per oorlogshandeling in de lijst vermeld of deze al dan niet relevant is voor het werkgebied (zie ook paragraaf 1.4). Aan de hand van de oorlogshandelingenlijst wordt bepaald welke oorlogshandelingen in hoofdstuk 4 worden geanalyseerd. De locaties waar de oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden zijn ingetekend in GIS en zijn weergegeven in Tekening 02A-D: Oorlogshandelingenkaart.

Bronnenmateriaal			Bronnenmateriaal			Analyse	Hoofdstuk/
Datum	Omschrijving	Literatuur	Nederlandse archieven	Internationale archieven	Luchtfoto	Relevant?	Paragraaf
10 mei 1940	Bruggen over de Leijgraaf in Heeswijk en Dinther werden gesprongen.	DRI 15	BHIC, toegang 7602, inv. 59, inv. 60, BHIC, toegang 7611, inv. 3			Ja, bruggen gesprongen binnen het werkgebied.	10.4
11 mei 1940	Duitse troepen trokken door de gemeente Bernheze	AME 231, 233-236, BOL 234-239, DRI 15, HEI 6				Nee, geen gevechten binnen het werkgebied.	-
	Bombardement op Nuland.	BOE 41	BHIC, toegang 1488, inv. 441, ESH, toegang 0927, inv. 493			Nee, bombardement vond plaats buiten het werkgebied.	-
20 mei 1940	Junkers Ju 88 neergestort nabij Nuland.	SGLO T0706A	ESH, toegang 0927, inv. 493, inv. 630			Nee, vliegtuig neergekomen buiten het werkgebied.	-
10 juni 1940	Bom neergekomen te Velft.		BHIC, toegang 7825, inv. 1, inv. 2760	TNA, AIR 24/218		Ja, luchtaanval binnen het werkgebied.	4.1
30 oktober 1940	Parachute neergekomen in de gemeente Heeswijk.		NIOD, toegang 077, inv. 1328			Nee, exacte locatie neergekomen parachute is onbekend.	-
20 december 1940	Bommen neergekomen te Kaathoven.		BHIC, toegang 7611, inv. 293, NIOD, toegang 077, inv. 1328	TNA, AIR 14/2670 en 24/224		Ja, bommen neergekomen binnen het werkgebied.	4.2
9 januari 1941	Parachute neergekomen in de gemeente Nistelrode.		NIOD, toegang 077, inv. 1328			Nee, exacte locatie neergekomen parachute is onbekend.	-

Bronnenmateriaal			Bronnenmateriaal			Analyse	Hoofdstuk/ Paragraaf
Datum	Omschrijving	Literatuur	Nederlandse archieven	Internationale archieven	Luchtfoto	Relevant?	
14 januari 1941	Bom neergekomen in tuin Piet van der Pas.	DRI 75				Nee, niet bekend wat voor projectiel is neergekomen, noch waar dit was.	-
9 februari 1941	Brandbom aangetroffen te Heesch.		BHIC, toegang 7825, inv. 1, NIOD, toegang 077, inv. 1328			Nee, onbekend waar exact en wanneer brandbom is neergekomen.	-
14 februari 1941	Brisantbom neergekomen te Heeswijk.	DRI 58	NIOD, toegang 077, inv. 1328	TNA, AIR 14/2671 en 24/228		Nee, exacte locatie neergekomen bom is onbekend.	-
27 maart 1941	Ballon neergekomen te Heesch.		BHIC, toegang 7825, inv. 1			Nee, betreft geen NGE.	-
11/12 juni 1941	Een Vickers Wellington is neergestort te Mun.	THU 6-8				Nee, vliegtuig neergestort buiten het werkgebied.	-
7/8 juli 1941	Een Handely Page Hampden is neergestort te Heesch.	SGLO T1093	BHIC, toegang 7825, inv. 1	BaBL, R 58/3578		Ja, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.	5.1
12 juli 1941	Engels vliegtuig neergestort bij het Zevenbergse huis.		BHIC, toegang 7308, inv. 195			Nee, vliegtuig neergestort buiten het werkgebied.	-
16 juli 1941	Brandplaatjes afgeworpen in de gemeente Nistelrode.			BaBL, R 58/3578		Nee, betreft geen NGE.	-
13 oktober 1941	Bommen neergekomen binnen de gemeente Heeswijk.	DRI 58	BHIC, toegang 7611, inv. 443	TNA, AIR 14/2673, 24/236, 25/109a, 27/448, 27/480, 27/486, 27/686, 27/832, 27/981, 27/1233, 27/1796 en 27/1897, BaBL, R 58/3578, NS 1/578	21 augustus 1942	Ja, bommen neergekomen binnen het werkgebied.	4.3
1942	Schijnvliegveld aangelegd aan de rand van Nistelrode.	BOE 86				Niet relevant, locatie onbekend. Betreft slechts één bron.	-
	Schade door bominslag in Dinther.		BHIC, toegang 7602, inv. 499			Nee, exacte datum en locatie bominslag is onbekend.	-
24 maart 1942	Onderdeel van vliegtuig aangetroffen te Grolder.		BHIC, toegang 7825, inv. 1			Nee, onduidelijk waar vliegtuig zelf is neergestort.	-
23/24 juli 1942	Een Short Stirling is neergestort te Geffen.	SGLO T1707				Nee, vliegtuig neergestort op meer dan 1.000 meter van het werkgebied.	-
25 juli 1942	Kabel van vliegtuig aangetroffen te Heesch.		BHIC, toegang 7825, inv. 1			Nee, betreft geen NGE.	-

Bronnenmateriaal			Bronnenmateriaal			Analyse	Hoofdstuk/
Datum	Omschrijving	Literatuur	Nederlandse archieven	Internationale archieven	Luchtfoto	Relevant?	Paragraaf
7 augustus 1942	Bombardement op Het Redsel en Heeswijkse Kasteel.	DRI 59-62, HEI 10, SGLO T1763 en T1764	BHIC, toegang 7602, inv. 469, inv. 517, inv. 629	TNA, AIR 14/2675, 24/246, 25/23, 25/52, 25/109a, 27/99, 27/166, 27/203, 27/449, 27/487, 27/686, 27/832, 27/1002, 27/1223 en 27/1350, BaBL, R 58/3578		Ja, bombardement binnen het werkgebied.	4.4
	Een Focke Wulf Fw 190 is neergestort te Vinkel.	SGLO T1765B				Nee, exacte locatie van crash is onbekend.	-
13 augustus 1942	Brandbommen neergekomen te Zoggel.		BHIC, toegang 7825, inv. 1	TNA, AIR 14/2675 en 24/246		Ja, brandbommen neergekomen binnen het werkgebied.	4.5
2 oktober 1942	Bommen neergekomen te Kameren.		BHIC, toegang 7611, inv. 293, inv. 642	TNA, AIR 14/2678 en 24/248		Ja, bommen neergekomen binnen het werkgebied.	4.6
26 februari 1943	Brandbom neergekomen te Schansegweg 4.	DRI 62, HEI 11	BHIC, toegang 7602, inv. 469, inv. 515	TNA, AIR 14/2678 en 24/252		Ja, bom neergekomen binnen het werkgebied.	4.7
9/10 april 1943	Een Lancaster is neergestort te Kleinwijk.	BOE 67, THU 10, SGLO T2185	BHIC, toegang. 7308, inv. 683			Ja, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.	5.2
15/16 mei 1943	Luchtaanval op spoor bij Heesch.	ZWA1 513				Nee, spoor lag op meer dan één kilometer van het werkgebied.	-
15 juni 1943	Een vliegtuig is neergestort op de grens van Schijndel en Heeswijk.	DRI 62	BHIC, toegang 7611, inv. 3, inv. 226			Nee, exacte locatie neergestort vliegtuig is onbekend.	-
21/22 juni 1943	Een Handley Page Halifax is neergestort te Kaathoven.	DRI 62-63, SGLO T2505	BHIC, toegang 7825, inv. 1, BHIC, toegang 7611, inv. 226			Ja, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.	5.3
	Brandbommen neergekomen te Vinkel.		BHIC, toegang 7825, inv. 1			Ja, brandbommen neergekomen binnen het werkgebied.	4.8
	Een Avro Lancaster is neergestort tussen Dinther en Heeswijk.	DRI 63-65, 65, HEI 13, SGLO T2505	BHIC, toegang 7825, inv. 1	TNA, AIR 27/796		Ja, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.	5.4
	Delen van vliegtuig neergekomen in gemeente Dinther. Vliegtuig zelf in gemeente Veghel.		BHIC, toegang 7602, inv. 488			Nee, vliegtuig neergestort buiten het werkgebied.	-

Bronnenmateriaal			Bronnenmateriaal			Analyse	Hoofdstuk/
Datum	Omschrijving	Literatuur	Nederlandse archieven	Internationale archieven	Luchtfoto	Relevant?	Paragraaf
22/23 juni 1943	Een Handley Page Halifax is neergestort te Kaathoven.	DRI 63, 66-67, SGLO T2549				Nee, exacte locatie neergestort vliegtuig is onbekend.	-
	Een vliegtuig is neergestort in het Dorshout.	HEI 13				Nee, vliegtuig neergestort buiten het werkgebied.	-
	Een Handley Page Halifax is neergestort te Beugt.	SGLO T2547	BHIC, toegang 7611, inv. 3			Ja, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.	5.5
13/14 juli 1943	Een Handley Page Halifax is neergestort te Vorstenbosch.	DRI 67-68, HEI 13, SGLO T2655	BHIC, toegang 7602, inv. 469, inv. 488			Ja, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.	5.6
17 juli 1943	Een vliegtuig is neergekomen in de gemeente Veghel nabij de grens met Dinther.	DRI 69				Nee, exacte locatie van crash is onbekend.	-
25/26 juli 1943	Een AVRO Lancaster is te 't Kantje neergestort.	SGLO T2707, THU 10	BHIC, toegang 7308, inv. 195			Nee, exacte locatie neergestort vliegtuig is onbekend.	-
23 augustus 1943	Vliegtuig neergestort te Geffen.		BHIC, toegang 1488, inv. 441			Nee, vliegtuig neergestort buiten het werkgebied.	-
20 oktober 1943	Amerikaanse vliegtuigbemanning neergekomen te Nistelrode.		BHIC, toegang 7308, inv. 195			Nee, onbekend waar vliegtuig is neergekomen.	-
21 oktober 1943	Luchtgevecht boven gemeente Heeswijk.	HEI 14				Nee, vliegtuig neergestort buiten het werkgebied.	-
30 november 1944	Duits vliegtuig maakte noodlanding te Loo.		BHIC, toegang 7308, inv. 195			Nee, vliegtuig heeft slechts een buiklanding gemaakt. Achtergebleven NGE wordt niet verwacht.	-
2/3 december 1943	Een De Haviland Mosquito is neergekomen nabij De Bleeken.	SGLO T3171				Nee, specifieke locatie van neergestort vliegtuig is onbekend.	-
10 december 1943	Een Messerschmitt Bf 109 is neergestort te Schaijkseveld.	SGLO T3189	BHIC, toegang 7308, inv. 195, inv. 683			Nee, specifieke locatie van neergestort vliegtuig is onbekend.	-
15 maart 1944	Een Messerschmitt Bf 109 is neergestort te Nuland.	SGLO T3529				Nee, vliegtuig neergestort buiten het werkgebied.	-

Bronnenmateriaal			Bronnenmateriaal			Analyse	Hoofdstuk/
Datum	Omschrijving	Literatuur	Nederlandse archieven	Internationale archieven	Luchtfoto	Relevant?	Paragraaf
	Een Messerschmitt Bf 109 is neergestort te Vorstenbosch.	SGLO T3530B	BHIC, toegang 7308, inv. 195			Nee, specifieke locatie van neergestort vliegtuig is onbekend.	-
27 april 1944	Bommen neergekomen te Nistelrode.		BHIC, toegang 7308, inv. 195, inv. 683	TNA, AIR 27/272, 27/1672 en 37/715	12 mei 1944	Ja, bommen neergekomen binnen het werkgebied.	4.9
17 juni 1944	Een Handley Page Halifax is neergestort te Nistelrode.	DRI 51, SGLO T3802	BHIC, toegang 7308, inv. 10.4, inv. 195, inv. 683	TNA, AIR 14/2679, 24/277 en 27/1858	6 oktober 1944	Ja, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.	5.7
4 september 1944	Duitse munitievoorraden gesprongen.	DRI 81				Nee, exacte locatie gesprongen munitie is niet bekend.	-
16 september 1944	Een Supermarine Spitfire is te Vinkel neergestort.	SGLO T4031				Nee, vliegtuig neergestort buiten het werkgebied.	-
17 september 1944-24 oktober 1944	Artilleriebeschietingen binnen de gemeente Bernheze.	BOE 145-146, 200, 245 BOL 176, 178-179, 229, 234, DID1 113-115, 115, DID2 99, 109, 110-111, DRI 116-117, 120, 120-121, 121-123, 125-126, 126-128, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 139, 140, 142, 146, 147, 152, 153, HEI 18, 19, 20, 20-21, 21, 144, 145, 146	BHIC, toegang 7602, inv. 629	TNA, WO 171/638, NARA, RG 242, T-314/R-1624	19 september 1944, 2 oktober 1944, 5 oktober 1944, 6 oktober 1944, 15 oktober 1944, 25 november 1944	Ja, beschietingen binnen het werkgebied.	6

Bronnenmateriaal			Bronnenmateriaal			Analyse	Hoofdstuk/
Datum	Omschrijving	Literatuur	Nederlandse archieven	Internationale archieven	Luchtfoto	Relevant?	Paragraaf
		MAR2 567, WAR, WIE 17-18					
	Mijnenvelden aangelegd.	DRI 144	BHIC, toegang 127, inv. 510 Archieven EOD			Ja, mijnen binnen het werkgebied.	9
	Bruggen en sluizen gesprongen binnen de gemeente Bernheze.		BHIC, toegang 127, inv. 43, Inv. 46, inv. 47, BHIC, toegang 1148, inv. 443			Ja, bruggen gesprongen binnen het werkgebied.	10.4
17 september 1944	Amerikaanse parachutisten landden te Kasteel Heeswijk en ervoeren tegenstand in directe omgeving.	BOE 119, BOL 41-42, 42-44, DID1 31-32, DRI 83-89, 90, 92-93, HEI 15-17	NIMH, collectie 447, inv. 18	NARA, RG 407		Ja, grondgevechten binnen het werkgebied.	6
	Amerikaanse parachutisten trokken naar Veghel.	DID1 31-32, HEI 15-17				Nee, geen zware gevechten tussen Heeswijk en Veghel.	-
	Schermutselingen te Laverdonk.	HEI 15-17, DRI 95				Ja, grondgevechten binnen het werkgebied.	6
18 september 1944	Duitse troepen bezetten Dinther en vertrokken 's middags weer.	BOL 99-100, 101, DRI 94, 95		NARA, RG 407		Nee, geen gevechten of beschietingen binnen het werkgebied.	-
	Kasteel Heeswijk werd door Duitse troepen heroverd.		NIMH, collectie 447, inv. 18			Ja, grondgevechten binnen het werkgebied.	6
	Glider neergekomen te Heeswijkse bossen.	DRI 94				Nee, vliegtuig zonder veel schade neergekomen.	-
	Glider neergekomen te Beemd tussen Geffen en Oss.	MAR1 314				Nee, vliegtuig neergekomen op meer dan anderhalve kilometer van het werkgebied.	-
19 september 1944	Amerikaanse parachutisten trokken naar Dinther. Laverdonk in Duitse handen.	BOL 116-118, 116-117, DRI 95-96, 100-101		NARA, RG 407		Nee, geen grondgevechten binnen het werkgebied.	-
	Vliegtuig neergestort te nabij oude boterfabriek.	BOL 116-117, DRI 98			6 oktober 1944	Ja, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.	5.8

Bronnenmateriaal			Bronnenmateriaal			Analyse	Hoofdstuk/
Datum	Omschrijving	Literatuur	Nederlandse archieven	Internationale archieven	Luchtfoto	Relevant?	Paragraaf
	Luchtaanval op Kasteel Heeswijk.	DRI 99		TNA, AIR 26/204, 27/264 en 37/715	6 oktober 1944	Ja, luchtaanval binnen het werkgebied.	4.10
	Vliegtuig neergestort te Beugt.	DRI 100-101				Nee, specifieke locatie van neergestort vliegtuig is onbekend.	-
20 september 1944	De Amerikaanse actie 'Broom and Dustpan' te Heeswijk en Dinther uitgevoerd.	BOE 134, BOL 149-150, DID1 68, DID2 68-69, DRI 97-98, 101-104, 104, HEI 17, KLE 131, RAP 330-337, SAU 140		NARA, RG 407		Ja, grondgevechten binnen het werkgebied.	6
	Een Short Stirling is neergestort te Meuwelweg.	HEE, SGLO T4214, TOW 81550, VEE 180-181		TNA, AIR 27/2134	6 oktober 1944	Ja, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.	5.9
21 september 1944	Amerikaanse eenheden vielen Schijndel aan.	BOL 168, DRI 106, RAP 342		NARA, RG 407		Nee, geen grondgevechten binnen het werkgebied.	-
	Transportvliegtuig neergestort te Brouwersstraat.	DRI 70, HEI 18	BHIC, toegang 7611, inv. 443			Nee, exacte locatie neergestorte vliegtuig is onbekend.	-
	Munitie aangetroffen te boerderij H. van Helvert.	DRI 106				Ja, munitieruimingen binnen het werkgebied.	6
	Gevechten langs kanaal te Laverdonk.	DRI 107, 108				Ja, gevechten binnen het werkgebied.	6
	Schermtselsing tussen Heeswijk en Schijndel.	DRI 108				Ja, gevechten binnen het werkgebied.	6
	Militaire infrastructuur.	DRI 145			19 september 1944, 2 oktober	Ja, militaire infrastructuur binnen het werkgebied.	7

Bronnenmateriaal			Bronnenmateriaal			Analyse	Hoofdstuk/
Datum	Omschrijving	Literatuur	Nederlandse archieven	Internationale archieven	Luchtfoto	Relevant?	Paragraaf
					1944, 5 oktober 1944, 6 oktober 1944, 15 oktober 1944, 25 november 1944		
22 september 1944	Vuurgevecht nabij kanaal tussen Heeswijk en Schijndel.	BOL 176, 178-179	NIMH, collectie 447, inv. 18			Ja, vuurgevecht binnen het werkgebied.	6
	Gevechten tussen Schijndel en Veghel aan.	DID1 75, 76-79, DID2 75, DRI 109				Nee, geen grondgevechten binnen het werkgebied.	-
	Vuurgevecht nabij Kasteel Heeswijk.	DRI 109- 110, 112				Ja, vuurgevecht binnen het werkgebied.	6
23 september 1944	Beschietingen van Veghel.	BOL 191				Nee, geen beschietingen binnen het werkgebied.	-
	Glider neergekomen te Heeswijk.	DRI 111				Nee, betreft geen crash.	-
	Duitse verkenning naar Heeswijk.		NIMH, collectie 447, inv. 18			Ja, vuurgevechten binnen het werkgebied.	6
	Duitse troepen in Dinther.	HEI 18				Nee, geen grondgevechten binnen het werkgebied.	-
24 september 1944	Duitse troepen trokken vanuit Veghel naar Dinther. 's Avonds trokken de troepen weer terug.	DRI 112- 113, HEI 18				Nee, geen gevechten of beschietingen binnen het werkgebied.	-
25 september 1944	Britse eenheden trekken door Nistelrode en stuitten twee maal op Duitse troepen te Heesch.	BOE 145- 146, BOL 229, DID1 113- 115, DID2 109, MAR2 567		TNA, WO 171/638, WO 171/1250, 171/1254		Ja, grondgevechten en beschietingen binnen het werkgebied.	6
	Grote hoeveelheid Duitse artillerie te Dinther opgesteld.	BOL 229				Ja, beschietingen vanuit het werkgebied.	6
	Amerikaanse luchtaanval op troepenconcentratie te Zwanenburg.	DRI 114, 121-123				Nee, specifieke locatie niet bekend.	-

Bronnenmateriaal			Bronnenmateriaal			Analyse	Hoofdstuk/
Datum	Omschrijving	Literatuur	Nederlandse archieven	Internationale archieven	Luchtfoto	Relevant?	Paragraaf
25-27 september 1944	Beschietingen van Nuland.	GEN 23				Nee, beschietingen buiten het werkgebied.	-
26 september 1944	Grondgevechten in en ten westen van Heesch.	BOE 146-147, 147-148, BOL 234, DID1 114-115, DID2 109-110	BHIC, toegang 7825, inv. 1400, NIMH, collectie 447, inv. 18	TNA, WO 171/1252, 171/1254		Ja, grondgevechten en beschietingen binnen het werkgebied.	6
	Beschietingen van Geffen.	BOE 147				Nee, beschietingen buiten het werkgebied.	-
	Dinther aangevallen met raketten door Typhoons.	DRI 114, 117, 121-123, HEI 18	BHIC, toegang 7602, inv. 59, inv. 60, inv. 515, inv. 629	TNA, AIR 27/1134, 27/1489 en 37/715, 37/1449, 40/747	2 oktober 1944	Ja, raketaanval binnen het werkgebied.	4.11
	Verdedigingslinie ten oosten van 's-Hertogenbosch opgeworpen.	GEN 23				Nee, geen meldingen van specifieke stellingen binnen het werkgebied.	-
	Villa Puttershoek aangevallen.	GEN 23				Nee, luchtaanval uitgevoerd op meer dan één kilometer van het werkgebied.	-
	Luchtaanval op Nuland.	ZWA2 363				Nee, luchtaanval uitgevoerd op meer dan één kilometer van het werkgebied.	-
27 september 1944	Duitse tegenvaanval te Heesch. Gedurende de dag artilleriebeschietingen.	DID1 115, DID2 110-111, DRI 120	BHIC, toegang 7825, inv. 1400	TNA, WO 171/638, 171/1254, NARA, RG 242, T-314/R-1624		Ja, grondgevechten en beschietingen binnen het werkgebied.	6
	Amerikaanse front overgenomen door 7 th Armoured Division.	DID2 111				Nee, geen gevechten binnen het werkgebied.	-
	Verkenning door Spitfire jachtvliegtuigen binnen de gemeente Bernheze.			TNA, AIR 37/715		Nee, geen melding van beschietingen.	-
	Verkenning langs weg tussen Heesch en 's-Hertogenbosch.			TNA, WO 171/1250		Nee, geen meldingen van grondgevechten.	-

Bronnenmateriaal			Bronnenmateriaal			Analyse	Hoofdstuk/ Paragraaf
Datum	Omschrijving	Literatuur	Nederlandse archieven	Internationale archieven	Luchtfoto	Relevant?	
	Gevechten te Heeswijkse brug.	HEI 19	NIMH, collectie 447, inv. 18			Ja, grondgevechten binnen het werkgebied.	6
28 september 1944	Vuurcontact bij westelijke toegang naar Heeswijk		NIMH, collectie 447, inv. 18	TNA, WO 171/1252		Ja, vuurgevecht binnen het werkgebied.	6
	Grondgevechten bij Heesch.	WAR		NARA, RG 242, T-314/R-1624		Ja, grondgevechten binnen het werkgebied.	6
29 september 1944	Bevrijding Middelrode en Berlicum.	DID2 156				Nee, grondgevechten buiten het werkgebied.	6
	Gevechten rond Zoggel.	WAR				Ja, grondgevechten binnen het werkgebied.	6
30 september 1944	Dorpen Nuland en Geffen werden aangevallen.	DID1 111, DRI 128	BHIC, toegang 1488, inv. 441	TNA, WO 171/638, 171/1252		Nee, grondgevechten en beschietingen buiten het werkgebied.	-
Eind september- begin oktober 1944	Beschieting van Nuland en Geffen.	BOE 200		TNA, WO 171/839		Nee, beschietingen buiten het werkgebied.	-
1 oktober 1944	Supermarine Spitfire neergestort te Ossweg.	SGLO T4445	BHIC, toegang 7825, inv. 138		2 februari 1945	Nee, exacte locatie neergestorte vliegtuig is onbekend.	-
3 oktober 1944	Boobytraps aangelegd aan bruggen.	WAR				Ja, boobytraps binnen het werkgebied.	10.4
4 oktober 1944	Artilleriebeschieting Nuland.	HER 59				Nee, beschieting buiten het werkgebied.	-
8 oktober 1944	Duitse tegenaanval op Heeswijkse hei.	DRI 134				Ja, grondgevechten binnen het werkgebied.	6
10 oktober 1944	Duitse tegenaanval Geffen.			TNA, WO 171/839		Nee, grondgevechten buiten het werkgebied.	-
11 oktober 1944	Duitse infiltratie te Laverdonk.	DRI 141-142				Ja, grondgevechten binnen het werkgebied.	6
	Duitse tegenaanval op Geffen.	WIE 17-18				Nee, grondgevechten buiten het werkgebied.	-
14 oktober 1944	Geallieerd artillerievuur ten westen van Heesch en Heeswijk.			NARA, RG 242, T-314/R-1624		Nee, geen beschietingen binnen het werkgebied.	-
15 oktober 1944	Amerikaans transportvliegtuig neergestort achter Heeswijk.	DRI 146				Nee, precieze locatie neergestort vliegtuig is onbekend.	-
17 oktober 1944	Duitse tegenaanval over het kanaal bij Dinther.	DRI 149, HEI 21				Ja, vuurgevechten binnen het werkgebied.	6

Bronnenmateriaal			Bronnenmateriaal			Analyse	Hoofdstuk/
Datum	Omschrijving	Literatuur	Nederlandse archieven	Internationale archieven	Luchtfoto	Relevant?	Paragraaf
18 oktober 1944	Grondgevecht te Kameren.	DRI 149, 150				Ja, grondgevecht binnen het werkgebied.	6
	Vliegveld B.88 Heesch aangelegd.	FRA 109, GRI 408-409, THU 56-59			2 februari 1945	Ja, vliegveld aangelegd binnen het werkgebied.	10.1
20 oktober 1944	Duitse patrouille over het kanaal bij Dinther.	DRI 150-151				Nee, geen melding van gevechten.	-
22 oktober 1944	Raketaanval ten noorden van Wijbosch.	DRI 152		TNA, AIR 26/184, 27/954, 27/1136 en 37/715		Nee, luchtaanval buiten het werkgebied.	-
22 oktober 1944-24 oktober 1944	Geallieerde aanval genaamd richting 's-Hertogenbosch als onderdeel van 'Operation Pheasant'.	BAR 80, 81, 84, BOE 200, DID1 155, 155-156, 177-178, 178-179, GEN 9, 9-11, 39-41, 41-43, 43-48, 49-51, HER 70, 71, KLE 213-214	BHIC, toegang 1488, inv. 441	TNA, WO 171/689, 171/839, 171/1309, 171/1385, BaBL, RH 26/712/16		Nee, geen grondgevechten binnen het werkgebied.	-
24/25 oktober 1944	Heinkel He 111 neergestort te Dinthersedijk.	SGLO T4578A				Nee, precieze locatie neergestort vliegtuig is onbekend.	-
29 november 1944	Supermarine Spitfire neergestort te Nistelrode.	SGLO T4725				Nee, precieze locatie neergestort vliegtuig is onbekend.	-
8 december 1944	Supermarine Spitfire neergestort te vliegtuig Heesch.	SGLO T4787				Ja, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.	5.10
13 december 1944	V-1 neergekomen ten zuidwesten van vliegveld B.88.	V2411				Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
18 december 1944	V-2 neergekomen te Vinkel.	V0148				Nee, V-2 neergekomen buiten het werkgebied.	-
20 december 1944	Supermarine Spitfire neergestort te Nistelrode.	SGLO T4824				Nee, precieze locatie neergestort vliegtuig is onbekend.	-

Bronnenmateriaal			Bronnenmateriaal			Analyse	Hoofdstuk/ Paragraaf
Datum	Omschrijving	Literatuur	Nederlandse archieven	Internationale archieven	Luchtfoto	Relevant?	
30 december 1944	V-1 neergekomen te Loosbroek	V2315				Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
	V-1 neergekomen op het vliegveld B.88	V2421				Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
31 december 1944	V-1 neergekomen te Heeswijkseberg.	DRI 170, V0276				Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
	V-1 neergekomen te Loosbroek.	HEI 22	BHIC, toegang 7602, inv. 59			Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
1 januari 1945	Duitse luchtaanval als onderdeel van 'Unternehmen Bodenplatte' op vliegveld Heesch.	DRI 70, FRA 109, GRI 408-409, THU 56-59, ZWA2 502		TNA, AIR 26/186, 27/1784, 27/1882 en 37/717		Ja, luchtaanvallen binnen het werkgebied.	4.12
	Duits vliegtuig neergestort te Zwanenburg.	DRI 70, GRI 408-409,			2 februari 1945	Ja, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.	5.10
	Luchtaanval te Heeswijk.	DRI 171				Nee, exacte locatie luchtaanval is onbekend.	-
	AVRO Lancaster is neergestort te Heesch.	SGLO T4890	BHIC, toegang 7825, inv. 1			Nee, exacte locatie neergestorte vliegtuig is onbekend.	-
	Supermarine Spitfire is neergestort op het vliegveld te Heesch.	SGLO T4916			2 februari 1945	Ja, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.	5.10
	Messerschmitt Bf 109 neergestort te Nistelrode.	SGLO T5035				Nee, precieze locatie neergestort vliegtuig is onbekend.	-
	V-1 neergekomen te Kievitsweg, Dinther.	V0878				Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
2 januari 1945	North American Mustang neergestort te vliegveld Heesch.	SGLO T5070			2 februari 1945	Ja, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.	5.10
7 januari 1945	V-1 neergekomen op 2 km van B.88.	V1795				Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
8 februari 1945	Supermarine Spitfire neergestort te Loosbroek.	DRI 70, SGLO T5218				Nee, exacte locatie neergestorte vliegtuig is onbekend.	-
9 februari 1945	Bom neergekomen te Vorstenbosch.		BHIC, toegang 7308, inv. 195	TNA, AIR 24/307 en 37/717		Nee, exacte locatie neergekomen bom niet bekend.	-

Bronnenmateriaal			Bronnenmateriaal			Analyse	Hoofdstuk/ Paragraaf
Datum	Omschrijving	Literatuur	Nederlandse archieven	Internationale archieven	Luchtfoto	Relevant?	
	V-1 neergekomen op 1 km van B.88.	V1803				Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
1 februari 1945	V-1 neergekomen te Nistelrode.	V1889				Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
4 februari 1945	V-1 neergekomen te B.88.	V1915				Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
	V-1 neergekomen te Heeswijk-Dinther.	V1916				Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
11 februari 1945	V-1 neergekomen te B.88.	V1965				Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
17 februari 1945	V-1 neergekomen te Loosbroek.	DRI 70, V0852	BHIC, toegang 7602, inv. 499			Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
	V-1 neergekomen in bouwland te Heesch richting Vinkel.	V0855				Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
	V-1 neergekomen te B.88.	V2412				Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
18 februari 1945	V-1 neergekomen te Dintherse Hoek.	DRI 70, V0872	BHIC, toegang 7602, inv. 499			Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
	V-1 neergekomen te Kievitsweg.	V0878				Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
21 februari 1945	Supermarine Spitfire neergestort te Nistelrode.	SGLO T5274				Nee, exacte locatie neergestorte vliegtuig is onbekend.	-
	Luchtaanval op vliegveld Heesch.	ZWA2 555				Nee, exacte locatie van luchtaanval is onbekend. Geen luchtfoto beschikbaar.	-
22 februari 1945	Supermarine Spitfire neergekomen te Hooge Wijst.	SGLO T5289				Nee, precieze locatie neergestort vliegtuig is onbekend.	-
	Supermarine Spitfire neergekomen op drie kilometer ten zuiden van vliegveld Heesch.	SGLO T5288				Nee, precieze locatie neergestort vliegtuig is onbekend.	-
25 februari 1945	Engels jachtvliegtuig neergekomen te Hazelberg.	DRI 70-71				Nee, exacte locatie neergekomen vliegtuig is onbekend.	-
	V-1 neergekomen te Dinther.	V1079				Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
26 februari 1945	V-1 neergekomen te Dinther.	DRI 71, V1104	BHIC, toegang 7602, inv. 499			Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8

Bronnenmateriaal			Bronnenmateriaal			Analyse	Hoofdstuk/ Paragraaf
Datum	Omschrijving	Literatuur	Nederlandse archieven	Internationale archieven	Luchtfoto	Relevant?	
	V-1 neergekomen te Nistelrode.	V1088	BHIC, toegang 7308, inv. 10.5, inv. 195, inv. 468			Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
28 februari 1945	V-1 neergekomen te Heeswijk.	DRI 71, V1170				Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
1 maart 1945	V-1 neergekomen te Nistelrode.	V2076				Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
3 maart 1945	V-1 neergekomen te Slabroek.	V1219				Ja, V-1 mogelijk neergekomen binnen het werkgebied.	8
5 maart 1945	V-1 neergekomen te B.88.	V2120, V2413				Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
16 maart 1945	V-1 neergekomen te Dinther.	V1427				Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
22 maart 1945	Supermarine Spitfire neergekomen op vliegveld te Heesch.	SGLO T5419				Ja, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.	5.10
23/24 maart 1945	De Havilland Mosquito is neergekomen te Papendijk.	SGLO T5428				Nee, vliegtuig neergekomen buiten het werkgebied.	-
29 maart 1945	V-1 neergekomen te Schijndelse Steeg.	DRI 181, V1581				Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
	V-1 neergekomen te Vorstenbosch.	V1588	BHIC, toegang 7308, inv. 10.5, inv. 195, inv. 468			Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
	V-1 neergekomen te Donzel.	V1587	BHIC, toegang 7308, inv. 10.5, inv. 195, inv. 468			Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
	V-1 neergekomen te Heesch	V1586				Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
	Meerdere V-1's neergekomen te B.88	V2215, V2414, V2415 en V2416				Ja, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.	8
30 maart 1945	Supermarine Spitfire neergestort te vliegveld Heesch.	SGLO T5453				Ja, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.	5.10
9 april 1945	Hawker Typhoon neergestort te vliegveld Heesch.	SGLO T5529				Ja, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.	5.10
30 april 1945	Supermarine Spitfire neergestort te vliegveld Heesch.	SGLO T5602				Ja, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.	5.10

Bronnenmateriaal			Bronnenmateriaal			Analyse	Hoofdstuk/
Datum	Omschrijving	Literatuur	Nederlandse archieven	Internationale archieven	Luchtfoto	Relevant?	Paragraaf
Naoorlogs	Munitieruimingen.	DRI 57-58, 157	Archieven EOD en MMOD, BHIC, toegang 7825, inv. 508, BHIC, toegang 7827, inv. 452, BHIC, toegang 7602, inv. 196, BHIC, toegang 7611, inv. 546, ESH, toegang 0927, inv. 238, inv. 329			Ja, munitie geruimd binnen het werkgebied.	6.3
	Schademeldingen.	DRI 157, 195-209, 210-211	Gemeentearchieven: BHIC, toegang 1487, inv. 1, inv. 68, inv. 169A, inv. 169B, Inv. 169C, inv. 180, inv. 187B, inv. 231D, BHIC, toegang 7825, inv. 138, inv. 682, inv. 683, inv. 816, inv. 817, inv. 818, inv. 1194, BHIC, toegang 7602, inv. 59, inv. 60, inv. 499, inv. 515, inv. 788, BHIC, toegang 7611, inv. 3, inv. 225, inv. 237, inv. 342, inv. 892, ESH, toegang 0927, inv. 201, inv. 387, inv. 482, inv. 483, inv. 484, inv. 485, inv. 486, inv. 542, inv. 543, inv. 641, inv. 664, inv. 706 Provinciale archieven: BHIC, toegang 127, inv. 34 Archieven MMOD		19 september 1944, 2 oktober 1944, 5 oktober 1944, 6 oktober 1944, 15 oktober 1944, 25 november 1944	Ja, schademeldingen binnen het werkgebied.	Diverse
	Mijnenongeluk.	DRI 174	Archieven MMOD			Ja, mijnenongeluk binnen het werkgebied.	9
	Militairen en burgers begraven.		BHIC, toegang 1487, inv. 1,			Nee, locatie van sterven vaak niet bekend.	-

Bronnenmateriaal			Bronnenmateriaal			Analyse	Hoofdstuk/
Datum	Omschrijving	Literatuur	Nederlandse archieven	Internationale archieven	Luchtfoto	Relevant?	Paragraaf
			BHIC, toegang 1488, inv. 441, BHIC, toegang 7825, inv. 1, inv. 138, BHIC, toegang 7411, inv. 472, ESH, toegang 0927, inv. 238				
	Munitiedumpingen.		Archieven EOD en MMOD, BHIC, toegang 7825, inv. 508			Ja, munitiedumpingen binnen het werkgebied.	9, 10.2 en 10.3
	Brandbommen zouden in achterterrein hotel De Linde gelegen zijn.		BHIC, toegang 7602, inv. 291			Nee, exacte ligging NGE onbekend.	-
25 april 1959	Militaire straaljager neergestort te Nistelrode.		BHIC, toegang 7308, inv. 326			Nee, exacte locatie neergestort vliegtuig is onbekend.	-

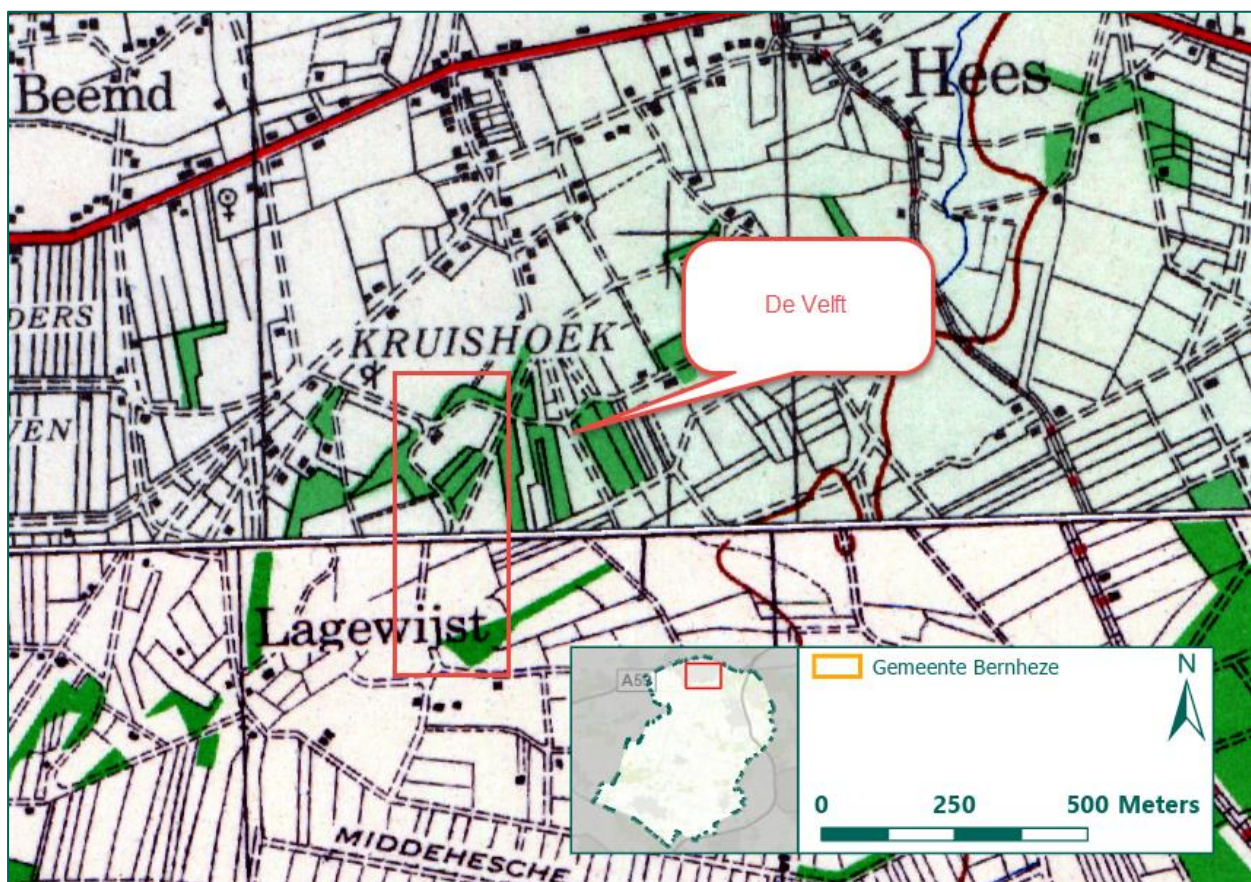
Tabel 2: Chronologische oorlogshandelingenlijst.

4 ANALYSE LUCHTAANVALLEN

Gedurende de oorlogsjaren vonden enkele luchtaanvallen plaats in de gemeente Bernheze. Aan de hand van analyse van het beschikbare bronnenmateriaal is in onderstaande paragrafen bepaald of naar aanleiding van de bombardementen in de huidige gemeente Bernheze NGE-Risicogebieden kunnen worden afgebakend.

4.1 BOMBARDEMENT DE VELFT, 10 JUNI 1940

Rond half drie 's nachts op 10 juni 1940 vond een van de eerste oorlogshandelingen op het grondgebied van de toenmalige gemeente Heesch plaats. Zo blijkt uit het een rapport van de politie, aanwezig in het gemeentearchief, dat in deze nacht een luchtaanval is uitgevoerd op ongeveer 700 meter ten zuiden van de Rooms-Katholieke kerk aldaar. Er zijn hierbij geen doden of gewonden onder de burgerbevolking en het personeel luchtbescherming gevallen. Wel was er materiële schade ter waarde van 2.000 gulden aan een gebouw en vee ontstaan. De exacte locatie van het bombardement wordt echter niet gegeven. Een maandrapport van de politie geeft meer duidelijkheid. Hieruit blijkt dat binnen een locatie plaatselijk genaamd De Velft een vliegtuigbom was gevallen en dat deze tot ontploffing is gekomen. Na de explosie begaf de veldwachter zich naar de locatie en zag dat nabij de woning genummerd B.127 een diep gat in de openbare weg was ontstaan en dat de woning aan de zijde van de weg geheel was weggeslagen. In het bronnenmateriaal is geen omnummering van de betreffende woning aangetroffen, waardoor de exacte locatie niet nagegaan kan worden. De krater had een diepte van ongeveer 3,50 meter en een diameter van 8,50 meter. Verder zijn er twee bomen ontworteld. Volgens de burgemeester was er nog een bom gevallen die niet tot ontploffing was gekomen, waarna de omgeving is afgezet en werd afgezocht. Tijdens de zoekactie is er geen tweede bom aangetroffen, noch is er in de dagen erna een melding gekomen van een gevonden bom. Ook na de Tweede Wereldoorlog is geen bom in de omgeving van De Velft aangetroffen, zo blijkt uit de archieven van de MMOD en de EOD.

Figuur 2: Geallieerde stafkaart met hierop indicatief het gebied De Velft aangegeven (Bron: Kadaster)

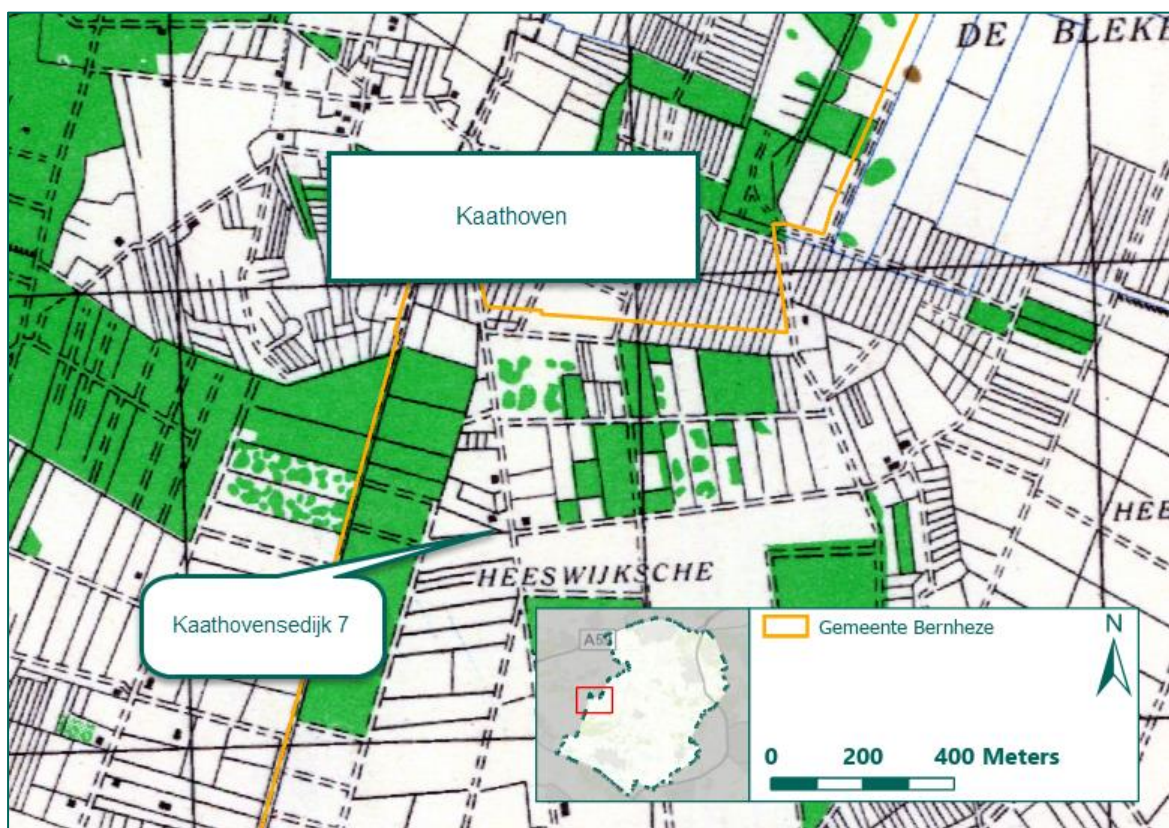
Naar aanleiding van dit bombardement zijn de Operation Record Books (ORB's) van verschillende Britse luchteenheden uit het Verenigd Koninkrijk geraadpleegd om te achterhalen welk vliegtuig dit bombardement heeft uitgevoerd. Er is echter geen melding aangetroffen van een aanval in de omgeving van Heesch op deze datum. Daarnaast is ook geen indicatie aangetroffen dat de bom afgeworpen was door een Duits toestel. Vervolgens is getracht om de exacte locatie van de neergekomen bom te achterhalen door middel van het gebruik van luchtfoto's genomen kort na het bombardement. Verschillende luchtfoto-instanties zijn geraadpleegd, echter bleek de eerstvolgende luchtfoto van het gebied meer dan drie jaar na dato genomen te zijn. Aangezien de krater in de openbare weg ontstaan is, wordt verwacht dat deze binnen drie jaar is gedicht. Hierdoor is de exacte locatie van het bombardement, noch het type bom en vliegtuig, noch of er daadwerkelijk twee bommen zijn afgeworpen te achterhalen. De informatie omtrent dit bombardement is derhalve te summier om een NGE-Risicogebied af te bakenen.

Conclusie

Naar aanleiding van het bombardement op 10 juni 1940 kan geen NGE-Risicogebied afgebakend worden.

4.2 BOMMEN NEERGEKOMEN TE KAATHOVEN, 20 DECEMBER 1940

In het gemeentearchief van Heeswijk is het persoonsdossier van de burgemeester van deze gemeente is een melding aangetroffen van het neerkomen van vier bommen te Kaathoven om 6.15 uur, zie bijlage 3. De bommen waren op een afstand van ongeveer 50, 60, 80 en 100 meter van de woning te Kaathovensedijk 7. De bommen veroorzaakten drie kraters van 4 bij 5 meter en één krater van 1,5 bij 1 meter. Persoonlijke ongelukken hebben zich niet voorgedaan. Verder enkel glasschade. Uit een melding van de Dagberichten van de *Befehlshaber der Ordnungspolizei* Den Haag is verder gebleken dat er één blindganger en enkele brandbommen zijn aangetroffen, zie bijlage 4. Naar aanleiding van deze melding zijn verschillende ORB's geraadpleegd. Hieruit is gebleken dat er verschillende bombardementen in Duitsland hebben plaatsgevonden met 250 lbs en 500 lbs brisantbommen en 4 lbs brandbommen. Er zijn echter geen meldingen van bombardementen binnen of in de omgeving van de gemeente Bernheze. Hierdoor is ook niet bekend of er nog meer blindgangers aangetroffen kunnen worden.

Figuur 3: Kaathoven en Kaathovensedijk 7 aangegeven op een geallieerde stafkaart (Bron: Kadaster).

Vervolgens is getracht om de exacte locatie van de neergekomen bommen te achterhalen door middel van het gebruik van luchtfoto's genomen kort na het bombardement. Verschillende luchtfoto-instanties zijn geraadpleegd, echter bleek de eerstvolgende luchtfoto van het gebied ook hier meer dan drie jaar na dato genomen te zijn. Hierdoor is de exacte locatie van het bombardement, noch het type bom en vliegtuig, noch of hoeveel bommen zijn afgeworpen te achterhalen. De informatie omtrent dit bombardement is derhalve te summier om een NGE-Risicogebied af te bakenen.

Conclusie

Naar aanleiding van het bombardement op 20 december 1940 kan geen NGE-Risicogebied afgebakend worden.

4.3 BRISANTBOMMEN NEERGEKOMEN TE KAMEREN, 13 OKTOBER 1941

Uit het gemeentearchief en de literatuur is gebleken dat op 13 oktober 1941 omstreeks 5.00 uur drie brisantbommen zijn neergekomen. Twee hiervan zijn ingeslagen in een boomgaard nabij de woning van P.H. van den Plas, in de melding aangegeven al Muggenhoek A. 156, en de derde bom in een roggeveld nabij P. van den Doelen te Kameren A.15, wat waarschijnlijk A.17 moet zijn. Naar aanleiding van deze melding zijn de locaties van de woningen proberen te achterhalen uit registers uit het gemeentearchief. Kameren A.17 blijkt tegenwoordig Kameren 2. Uit de registers is niet op te maken waar P.H. van den Plas precies heeft gewoond. Daarbij komt de straat Muggenhoek niet overeen met het wijknummer A. 156. A. 156 blijkt tegenwoordig Fokkershoek 13 te zijn. Hierdoor is niet bekend waar deze brisantbommen exact zijn ingeslagen. Vervolgens zijn de ORB's van deze datum geraadpleegd. Hieruit is gebleken dat 373 vliegtuigen zijn uitgevlogen om doelen in Duitsland en Nederland te bombarderen. Eén Handley Page Hampden van No. 44 Squadron heeft deze nacht om 4.30 uur het vliegveld 's-Hertogenbosch met twee 250 lbs G.P. brisantbommen afgeworpen. De resultaten van het bombardement zijn niet waargenomen. Een andere Hampden van hetzelfde squadron heeft om 4.00 uur het vliegveld Vught aangevallen met één 250 lbs bom. Hierbij is een explosie op de landingsbaan waargenomen. Verder zijn er door enkele vliegtuigen van No. 83 Squadron meerdere niet-gespecificeerde doelen in onder andere Nederland aangevallen, waarbij de resultaten niet zijn waargenomen. Het is mogelijk dat één van deze vliegtuigen zijn bommen heeft afgeworpen in de omgeving van Kameren, echter is dit uit de ORB's niet op te maken. Hierdoor is tevens niet bekend of er nog meer dan de drie waargenomen bommen zijn afgeworpen en dus als blindganger zijn ingeslagen.

Om de exacte locaties van de ingeslagen bommen te achterhalen, is getracht om een luchtfoto van kort na het bombardement te bestellen. De eerste beschikbare luchtfoto van goede kwaliteit is genomen op 21 augustus 1942, bijna een jaar na het bombardement. Op deze luchtfoto zijn echter geen verstoringen waar te nemen die duiden op het inslaan en detoneren van brisantbommen. Hierdoor kunnen de exacte locaties van de neergekomen bommen niet achterhaald worden en is het derhalve niet mogelijk om een NGE-Risicogebied af te bakenen.

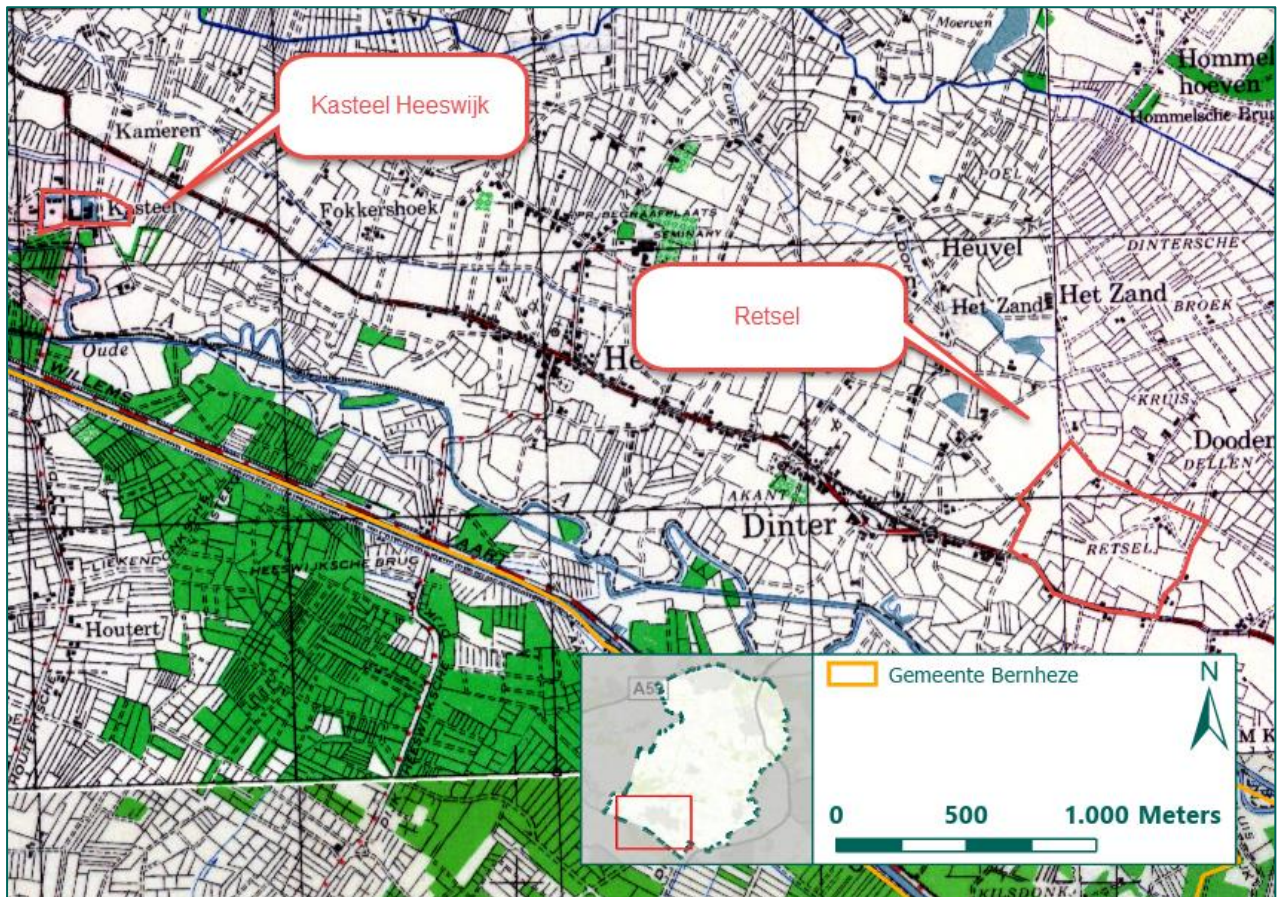
Figuur 4: Kameren 2, Fokkershoek 13 en de Muggenhoek aangegeven op een luchtfoto van 21 augustus 1942 (Bron: NCAP).

Conclusie

Naar aanleiding van het bombardement op 13 oktober 1941 kan geen NGE-Risicogebied worden afgebakend.

4.4 BOMMEN NEERGEKOMEN TE KASTEEL HEESWIJK EN RETSEL, 7 AUGUSTUS 1942

Op 7 augustus 1942 worden de bewoners van Dinther en Heeswijk rond half vier 's ochtends opgeschrikt door een grote brand ter plaatse van Retsel en de omgeving van Kasteel Heeswijk. Een vliegtuig was aangeschoten en stortte vermoedelijk neer in Den Dungen. Nog voor de crash had het vliegtuig een grote hoeveelheid brandbommen en enkele brisantbommen afgeworpen, zo blijkt uit de literatuur. Te Retsel was een brand ontstaan en verschillende woningen liepen schade op door de luchtdruk. Een woning te Dinther A.148 was dermate beschadigd dat deze ontruimd moest worden. Ongeveer zestig panden liepen enkel glas- en dakschade op. Ook een boerderij in de omgeving van het Kasteel Heeswijk ging in vlammen op. De exacte locatie hiervan is echter niet duidelijk. In het proces-verbaal van de veldwachter werd gesteld dat er geen doden of gewonden zijn gevallen en dat er geen ernstige branden zijn ontstaan. Hoopjes gemaaid koren en een hooiberg hadden wel vlam gevat. In totaal zouden ongeveer 50 brandbommen en één brisantbom zijn neergekomen. De brisantbom zou neergekomen zijn in een akker, grenzend aan de komst Dinther, aan de noordzijde van de provinciale weg Dinther-Veghel. Er was een kuil ontstaan van ongeveer zeven meter breed en twee meter diep. Hierdoor waren twee huizen zwaar beschadigd. Twee dagen na het neerkomen van de bommen zijn nog drie brandbussen gevonden. Vermoedelijk worden hier 30 lbs brandbommen mee bedoeld, echter is dat niet helemaal duidelijk uit de melding op te maken.

Figuur 5: Retsel en Kasteel Heeswijk aangegeven op een geallieerde stafkaart (Bron: Kadaster).

Naar aanleiding van deze meldingen is nagegaan welk vliegtuig de bommen binnen de gemeente heeft afgeworpen. Deze nacht is om 4.25 uur een Duitse jachtbommenwerper van het type Messerschmitt Bf 110-F-4 neergestort te St. Michielsgestel. Mogelijk is dit het vliegtuig dat de burgers in de literatuur beschreven, echter werden deze vliegtuigen 's nachts voornamelijk ingezet om geallieerde vliegtuigen uit te schakelen. Deze waren niet uitgerust met brandbommen. Twee uur eerder is een Vickers Wellington II neergestort te Rosmalen. Deze was uitgevlogen voor een aanval op Duisburg. Uit de ORB kan echter niet worden opgemaakt of deze het doel daadwerkelijk heeft aangevallen. Andere toestellen uit hetzelfde squadron zijn eerder teruggekeerd en hebben hun bommen in de Noordzee afgeworpen. Het vliegtuig was uitgerust met één 4.000 lbs H.C. bom en een grote hoeveelheid brandbommen, waarschijnlijk 4 lbs staafbrandbommen. De crash van dit vliegtuig komt grotendeels overeen met de beschrijving uit de literatuur. Hieruit kan geconcludeerd worden dat afgezien van de 4.000 lbs H.C. bom geen andere bommen van dergelijk kaliber of brisantbommen zijn neergekomen. Wel is het mogelijk dat er nog 4 lbs staafbrandbommen niet tot ontbranding zijn gekomen. De normale 4 lbs staafbrandbom bestaat uit een thermietlading. Het x-type bevat buiten de thermiet-lading ook nog een explosieve lading. Achtergebleven niet ontbrandde 4 lbs brandbommen vormen in zijn algemeenheid geen risico voor het toekomstig gebruik. Wel is het noodzakelijk dat de (restanten) van 4 lbs brandbommen op een verantwoorde wijze worden afgevoerd. Uit de ORB's blijkt niet dat het X-type zijn ingezet. Daarbij kan de exacte locatie van de neergekomen brandbommen niet worden achterhaald en betreffen dit geen 30 lbs brandbommen. Deze nacht heeft verder één vliegtuig een ongeïdentificeerd vliegveld nabij Eindhoven aangevallen met twee 250 lbs en twaalf 40 lbs brisantbommen en acht 30 lbs brandbommen. Een Lancaster heeft verder tachtig 30 lbs brandbommen bij 's-Hertogenbosch afgeworpen. Het is mogelijk dat deze twee vliegtuigen hun bedoelde doel niet hebben getroffen, echter is dat niet duidelijk op te maken uit het bronnenmateriaal.

Om de exacte locaties van de ingeslagen bommen te achterhalen, is getracht om een luchtfoto van kort na het bombardement te bestellen. De eerste beschikbare luchtfoto van goede kwaliteit is meer dan een jaar

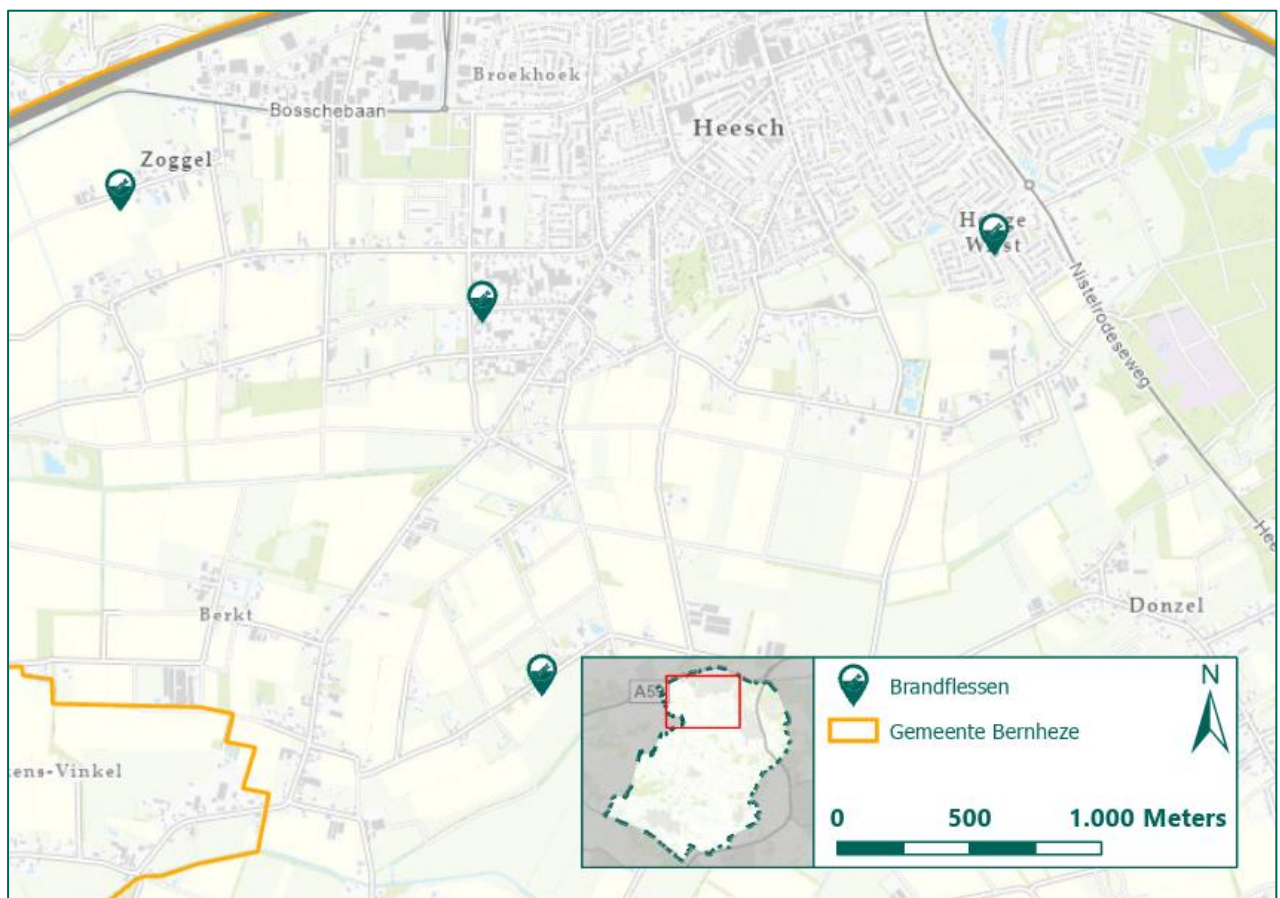
na het bombardement genomen. Daarbij zijn de inslaglocaties van brandbommen niet zichtbaar, aangezien deze slechts een geringe explosieve lading bevatten waardoor geen kraters werden geslagen. Uit het gemeentearchief kunnen de locaties eveneens niet worden achterhaald, aangezien er geen omnummeringslijsten van de gemeente Dinther aanwezig zijn gebleven. Derhalve kunnen de exacte locaties van de neergekomen bommen niet achterhaald worden en kan geen NGE-Risicogebied aangegeven worden.

Conclusie

Naar aanleiding van de neergekomen afwerpmunitie wordt geen NGE-Risicogebied afgebakend. De informatie omtrent dit bombardement is te summier.

4.5 BRANDFLESSEN GEVONDEN, 13 AUGUSTUS 1942

Een politierapport van 13 augustus 1942 meldt dat om 8.00 uur aan de veldwachter gemeld is dat te Zoggel brandbommen waren neergekomen. Nadat de burgemeester hiervan in kennis was gesteld, begaven de veldwachters zich naar de woning te Achterste Groes 34 te Zoggel, tegenwoordig bestaat dit nummer niet meer, waardoor de exacte locatie van de woning onbekend is. Hier bleek dat naast de woning een brandfles op een stuk bouwland was aangetroffen. Deze was gevuld geweest met fosforrubber en gedeeltelijk uitgebrand. In het weiland van de boerderij te Nieuwe Erven 24 zijn verder twee uitgebrande brandflessen aangetroffen. Bij nader onderzoek bleek dat in de nabijheid nog twee niet-ontbrande flessen lagen. Op de Vosberg, nabij Munnekens-Vinkel, zijn vier brandflessen tot ontbranding gekomen en ten slotte zijn er op de Hooge Wijst twee ontbrande flessen gevonden. De locaties zijn in het onderstaande figuur indicatief ingetekend. Hieruit blijkt dat de brandflessen over een groot gebied verspreid zijn neergekomen.

Figuur 6: Indicatieve locaties aangetroffen brandflessen 13 augustus 1942 (Bron ondergrond: ESRI).

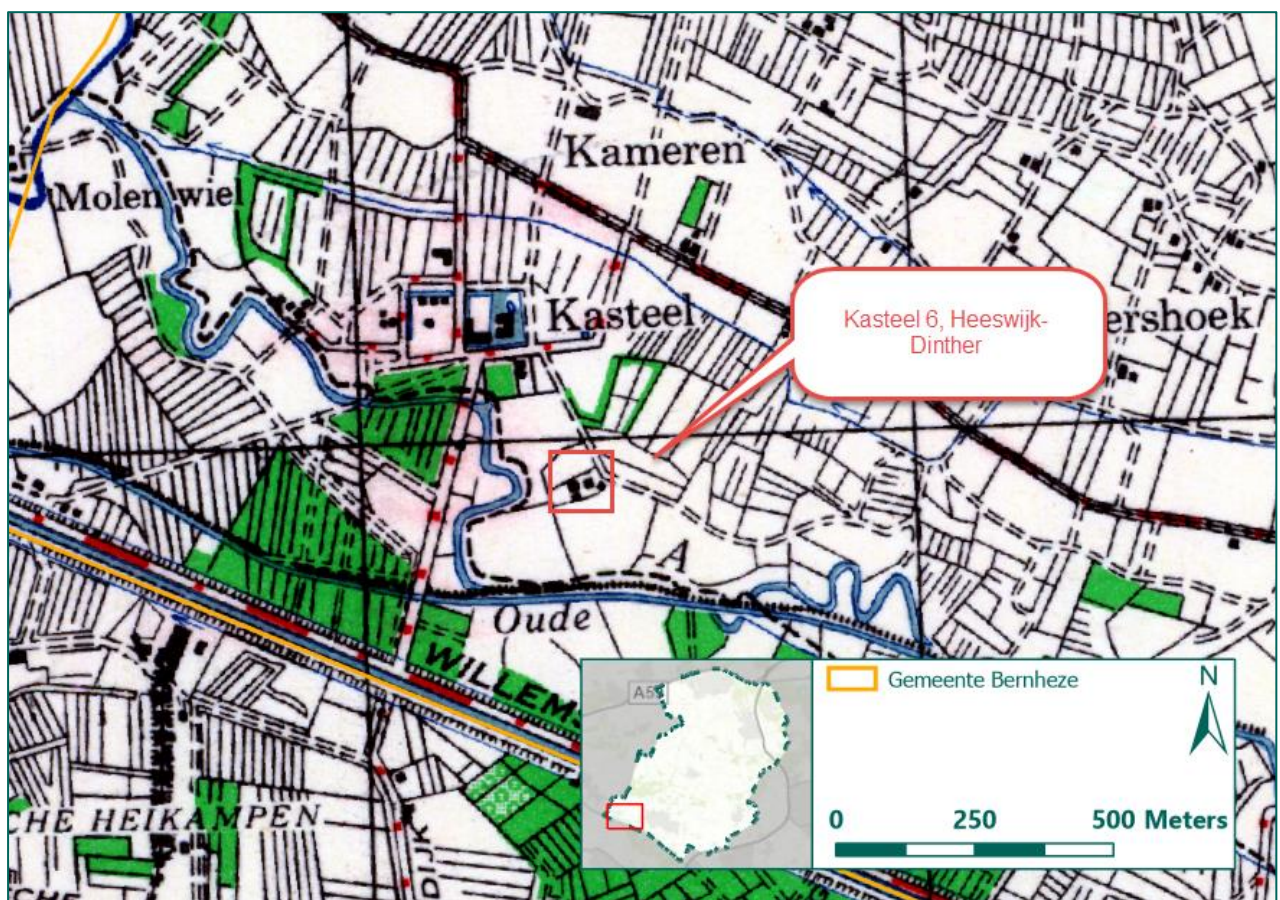
Brandflessen werden doorgaans niet door een vliegtuig, maar met behulp van een ballon afgeworpen. Derhalve zijn geen ORB's geraadpleegd. Er wordt niet verwacht dat de exacte locaties waar brandflessen met behulp van ballonnen zijn afgeworpen, genoteerd zijn. De exacte hoeveelheid flessen die zijn afgeworpen zijn derhalve niet bekend. Er zijn geen luchtfoto's van het gebied naar aanleiding van de neergekomen flessen geraadpleegd, aangezien deze brandflessen geen explosieve inhoud hebben die een krater kunnen achterlaten. Hierdoor zouden de inslaglocaties door middel van een luchtfoto niet achterhaald kunnen worden. Aangezien de exacte locaties van de neergekomen brandflessen niet te achterhalen zijn en het aantal afgeworpen brandflessen onbekend is, is de informatie omtrent het afwerpen van de brandflessen te summier om een NGE-Risicogebied af te bakenen.

Conclusie

Naar aanleiding van de neergekomen brandflessen kan geen NGE-Risicogebied afgebakend worden.

4.6 BRANBOMMEN NEERGEKOMEN TE KAMEREN, 2 OKTOBER 1942

Omstreeks 22.00 uur zijn op 2 oktober 1942 door de wachtmeester van de marechaussee uit Schijndel drie op elkaar volgende ontploffingen gehoord in de richting van Heeswijk. Enige minuten hierna was een rode gloed zichtbaar bij het Kasteel Heeswijk. Aldaar aangekomen bleek dat een boerderij behorende bij het kasteel in brand stond. Na het blussen werd alhier het omhulsel van een uitgebrande brandbom gevonden. Om 2.30 uur was de brand geblust, maar de hele boerderij was uitgebrand. In de omgeving werden naderhand nog vijf niet-ontbrande bommen aangetroffen. Uit de literatuur blijkt dat de boerderij van C. van den Broek te Kameren A.16 uitgebrand was, echter wordt in de omnummeringslijsten A.16 toegeschreven aan W. van Gaal. Hierdoor is de exacte locatie van de uitgebrande boerderij niet bekend. Tegenwoordig betreft de locatie A.16, Kasteel 6 te Heeswijk-Dinther. In het gemeentearchief van Heeswijk wordt ook van A.16 gesproken, echter is de bewoner hier niet genoemd.

Figuur 7: Geallieerde stafkaart met hierop Kasteel 6 aangegeven (Bron: Kadaster).

Naar aanleiding van de neergekomen brandbommen is in de ORB's gezocht naar het vliegtuig dat deze af geworpen heeft. Een bombardement in de buurt van Heeswijk is echter niet aangetroffen. Daarbij bevatten brandbommen over het algemeen een zeer geringe hoeveelheid explosieve lading, waardoor geen kraters werden geslagen die waargenomen kunnen worden op een luchtfoto. Dit gepaard met het feit dat onbekend is hoeveel brandbommen zijn afgeworpen en waar deze exact zijn neergekomen, kan geen NGE-Risicogebied worden afgebakend waarbinnen mogelijk brandbommen aanwezig kunnen zijn.

Conclusie

Naar aanleiding van neergekomen brandbommen op 2 oktober 1942 kan geen NGE-Risicogebied aangegeven worden.

4.7 BRANDBOMMEN NEERGEKOMEN TE BEUGT, 26 FEBRUARI 1943

Uit de literatuur blijkt dat in de avond van 26 februari 1943 een brandbom is neergekomen waardoor de schuur, stalling en een gedeelte van het dakbeschot van boerderij aan de Schanseweg te Beugt in brand zijn gevlogen. Dit zou vermoedelijk het gevolg zijn van noodafworp na een luchtgevecht. In het gemeentearchief van de gemeente Dinther is een kaart aangetroffen waarop de locatie van de uitgebrande schuur staat ingetekend. In de literatuur en het archiefmateriaal zijn geen verdere meldingen aangetroffen betreffende het neerkomen van brandbommen. De ORB's melden geen luchtgevecht of bombardement in de omgeving van Beugt. Hierdoor is het niet mogelijk om te achterhalen welk vliegtuig te Beugt de brandbommen heeft afgeworpen, wat het kaliber van de afgeworpen bommen was, wat de hoeveelheid van de afgeworpen brandbommen was en of er ook brisantbommen werden afgeworpen. Omdat brandbommen over het algemeen een zeer geringe explosieve lading bevatten, kunnen op luchtfoto's geen kraters worden waargenomen naar aanleiding van het inslaan van brandbommen. concluderend wordt gesteld dat de informatie uit het geraadpleegde bronmateriaal te summier is om een NGE-Risicogebied af te bakenen.

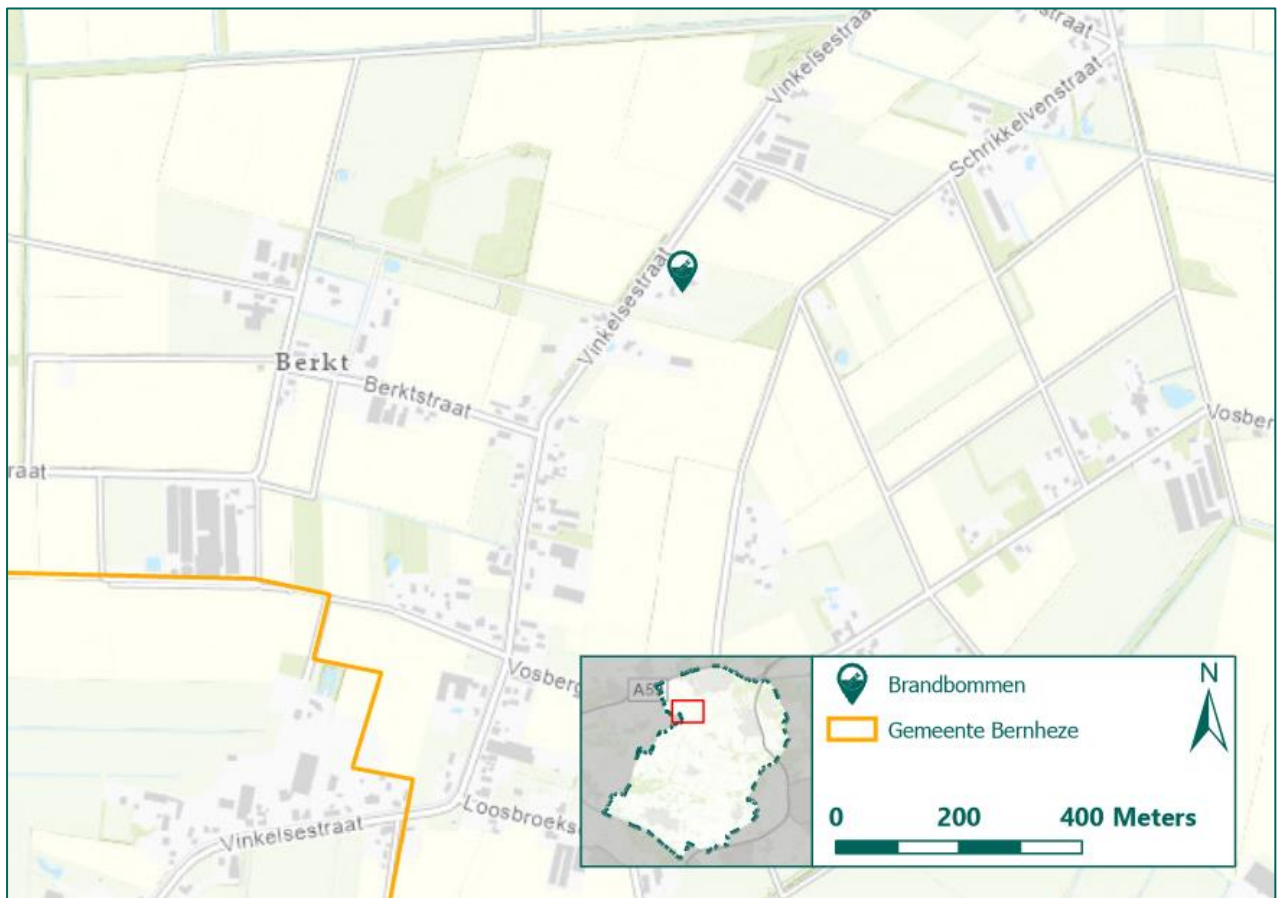
Figuur 8: Verwoeste schuur en stalling aangegeven te Beugt (Bron: BHIC, toegang 7602, inv. 469).

Conclusie

Naar aanleiding van neergekomen brandbommen op 26 februari 1943 kan geen NGE-Risicogebied aangegeven worden.

4.8 BRANDBOMMEN NEERGEKOMEN TE VINKEL, 22 JUNI 1943

Uit een politierapport van 22 juni 1943 is gebleken dat vier brandbommen te Vinkel zijn neergekomen. De luchtbeschermingsdienst meldde dat nabij de woning te B.223, tegenwoordig Vinkelssestraat 73, in Berkt één niet-ontbrande en drie uitgebrande brandbommen zijn aangetroffen. Schade of persoonlijke ongelukken zijn niet gemeld. De niet-ontbrande brandbom is meegenomen naar het gemeentehuis. Naar aanleiding van deze melding is in de ORB's gezocht naar een aanval met brandbommen in de omgeving van Vinkel, echter is deze niet aangetroffen. Hierdoor is het niet bekend hoeveel brandbommen er zijn afgeworpen. Er zijn geen luchtfoto's van na dit bombardement geraadpleegd, aangezien brandbommen geen verstoringen veroorzaken die op luchtfoto's te zien zijn. Uit het bronnenmateriaal kan verder niet opgemaakt worden wat voor soort en hoeveel brandbommen zijn afgeworpen op 22 juni 1943. De informatie over dit bombardement is derhalve te summier om een NGE-Risicogebied af te bakenen. Er kan niet worden gesteld of en waar er nog blindgangers achtergebleven kunnen zijn.

Figuur 9: Vinkelssestraat 73 aangegeven op een moderne topografische kaart (Bron ondergrond: ESRI).

Conclusie

Naar aanleiding van de neergekomen brandbommen op 22 juni 1943 kan geen NGE-Risicogebied afgebakend worden.

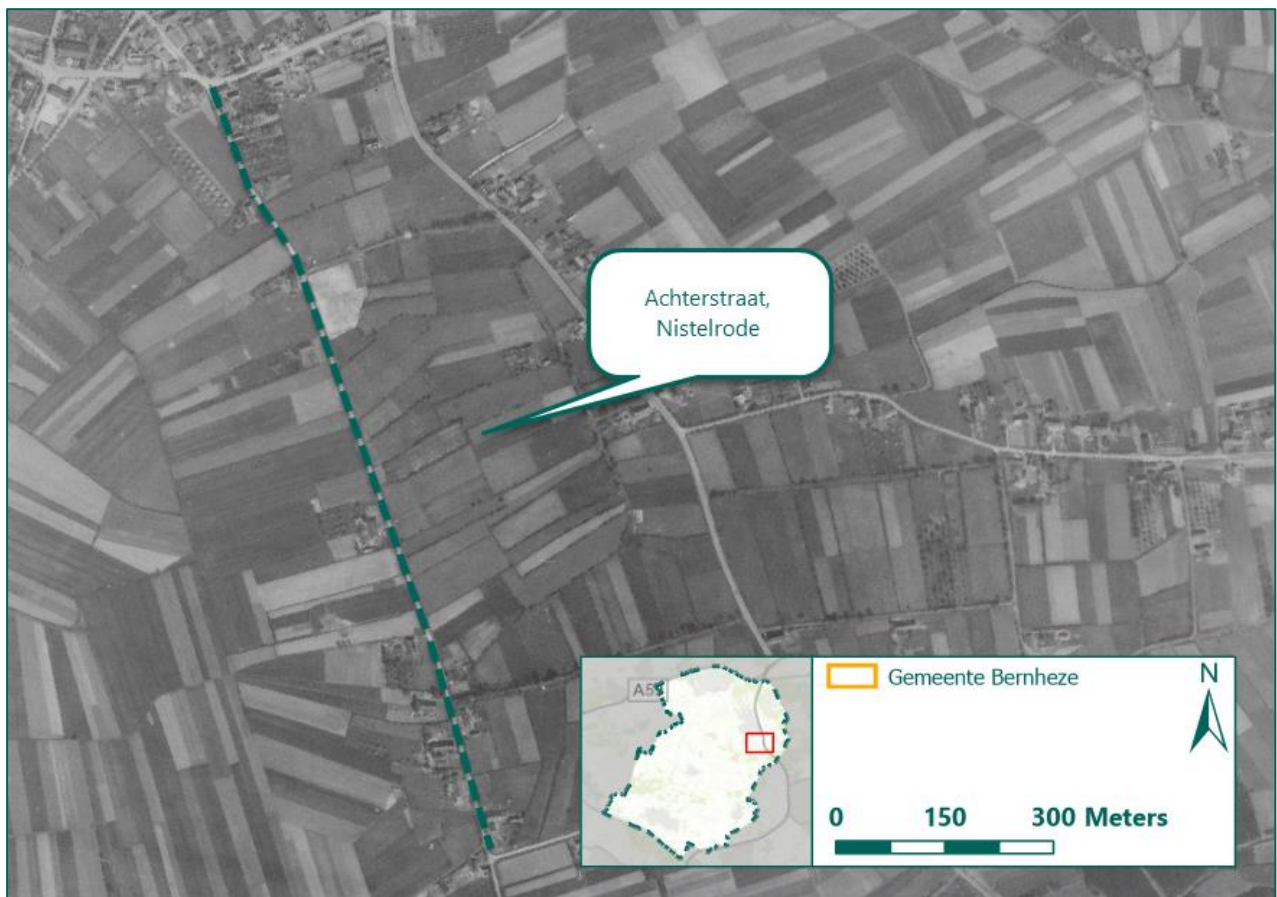
4.9 BOMBARDEMENT TE NISTELRODE, 27 APRIL 1944

In het gemeentearchief van Nistelrode is een melding gemaakt van het neerkomen van meerdere bommen in de nacht van 27 april 1944 in de gemeente Nistelrode zelf. Zo kwam bij de lokale wachtmeester de melding binnen dat er rond 0.30 uur bommen waren gevallen in een weiland gelegen aan de Achterstraat in de gemeente Nistelrode. Uit verder onderzoek is gebleken dacht op ongeveer 150 meter achter de schuur van boerderij B.70 vier bomkraters zichtbaar waren. De eerste bom was gedetoneerd en had een middellijn van acht meter en een diepte van vier meter. Een tweede bom was gedetoneerd op een perceel

grond toebehorende aan perceel B.33 en had eenzelfde middellijn en diepte. De derde en vierde bom vielen op een perceel te B.69 en hadden een middellijn van respectievelijk 14 meter en acht meter breed, zeven en vier meter diep. Enkele woningen hadden glasschade opgelopen. In de omgeving zijn geen blindgangers gevonden. De exacte locaties van de woningen zijn niet te achterhalen, aangezien in het gemeentearchief van Nistelrode geen omnummeringslijsten aanwezig zijn gebleken.

Naar aanleiding van deze melding zijn de ORB's van deze datum geraadpleegd. Hieruit is gebleken dat in de nacht van 26 op 27 april 1944 24 Mosquito bommenwerpers van Bomber Command zijn uitgevlogen voor een aanval op Keulen. Hierbij zijn geen meldingen gemaakt van vliegtuigen die een alternatief doel hebben gebombardeerd of onderweg problemen hebben opgelopen. Uit de ORB's van 2TAF blijkt verder dat twee Mosquito bommenwerpers van No. 305 Squadron om 0.08 uur en 0.18 uur het vliegveld Volkel hebben aangevallen met elk vier 500 lbs M.C. brisantbommen. Het eerste vliegtuig nam twee detonaties waar op de landingsbaan. Het tweede vliegtuig heeft zijn bommen ten noordoosten van Volkel afgeworpen. Hiervan zijn de resultaten niet waargenomen. Hoewel Nistelrode ten noordwesten van Volkel lag, is het mogelijk dat dit vliegtuig binnen het werkgebied heeft gebombardeerd. Dit kan echter niet met zekerheid worden gesteld.

Verder zijn luchtfoto's van de omgeving van de Achterstraat geraadpleegd om de exacte locatie van de krater en/of er nog meer kraters zichtbaar waren dan in het bronnenmateriaal is genoemd te achterhalen. De eerstvolgende luchtfoto van het gebied is op 12 mei 1944 genomen. Hierop zijn echter geen verstoringen waargenomen die op gedetoneerde afwerpmunitie duiden. Het is derhalve niet mogelijk om een NGE-Risicogebied af te bakenen. De exacte locatie van de neergekomen bommen zijn onbekend. Daarbij is het niet duidelijk of er nog meer bommen zijn afgeworpen dan de vier bommen zoals gerapporteerde in het gemeentearchief.

Figuur 10: Luchtfoto d.d. 12 mei 1944 met hierop de Achterstraat, Nistelrode aangegeven (Bron: Kadaster).

Conclusie

Naar aanleiding van de neergekomen bommen te Achterstraat kan geen NGE-Risicogebied afgebakend worden. De informatie betreffende dit bombardement is te summier.

4.10 LUCHTAANVAL KASTEEL HEESWIJK, 19 SEPTEMBER 1944

In het boek "Bericht van de Tweede Wereldoorlog in Heeswijk, Dinther en Loosbroek" is de melding gemaakt dat om 21.30 uur op 19 september 1944 meerdere Typhoons Kasteel Heeswijk hebben gebombardeerd en beschoten. Het kasteel zou geïdentificeerd zijn met lichtkogels, waarna deze onder vuur genomen werd. In de omgeving van de Abdij te Heeswijk zouden ook de kogels in de rondte vliegen. Deze melding uit de literatuur is de enige melding van een dergelijke aanval. Uit de ORB's is gebleken dat deze dag geen Typhoons aanvallen in Nederland hebben uitgevoerd. Wel zijn er meerdere Mosquito jachtbommenwerpers uitgevlogen om verschillende spoorwegroutes aan te vallen. Ook zijn mechanische transporten, een brug over een kanaal, kruispunten van wegen en steigers aangevallen. De exacte locaties van deze aanvallen worden echter niet genoemd. Er zijn in totaal 23 x 500 lbs M.C. brisantbommen en vier 500 lbs T.I. (Target Identification) bommen afgeworpen en zijn verschillende beschietingen met boordgeschut en -machinegeweren uitgevoerd. Om na te gaan om het kasteel daadwerkelijk is aangevallen, zijn luchtfoto's van kort na de aanval geraadpleegd. Deze luchtfoto is genomen op 6 oktober 1944, echter zijn op deze luchtfoto geen kraters waargenomen in de omgeving van het Kasteel. Het raadplegen van het AHN heeft eveneens geen aanvullende informatie over het bombardement opgeleverd. Aangezien de melding uit de literatuur de enige betreft van deze luchtaanval en verder niet bekend is of het kasteel is aangevallen en zo ja, waarmee, is het niet mogelijk om een NGE-Risicogebied af te bakenen. De informatie wat betreft deze luchtaanval is te summier.

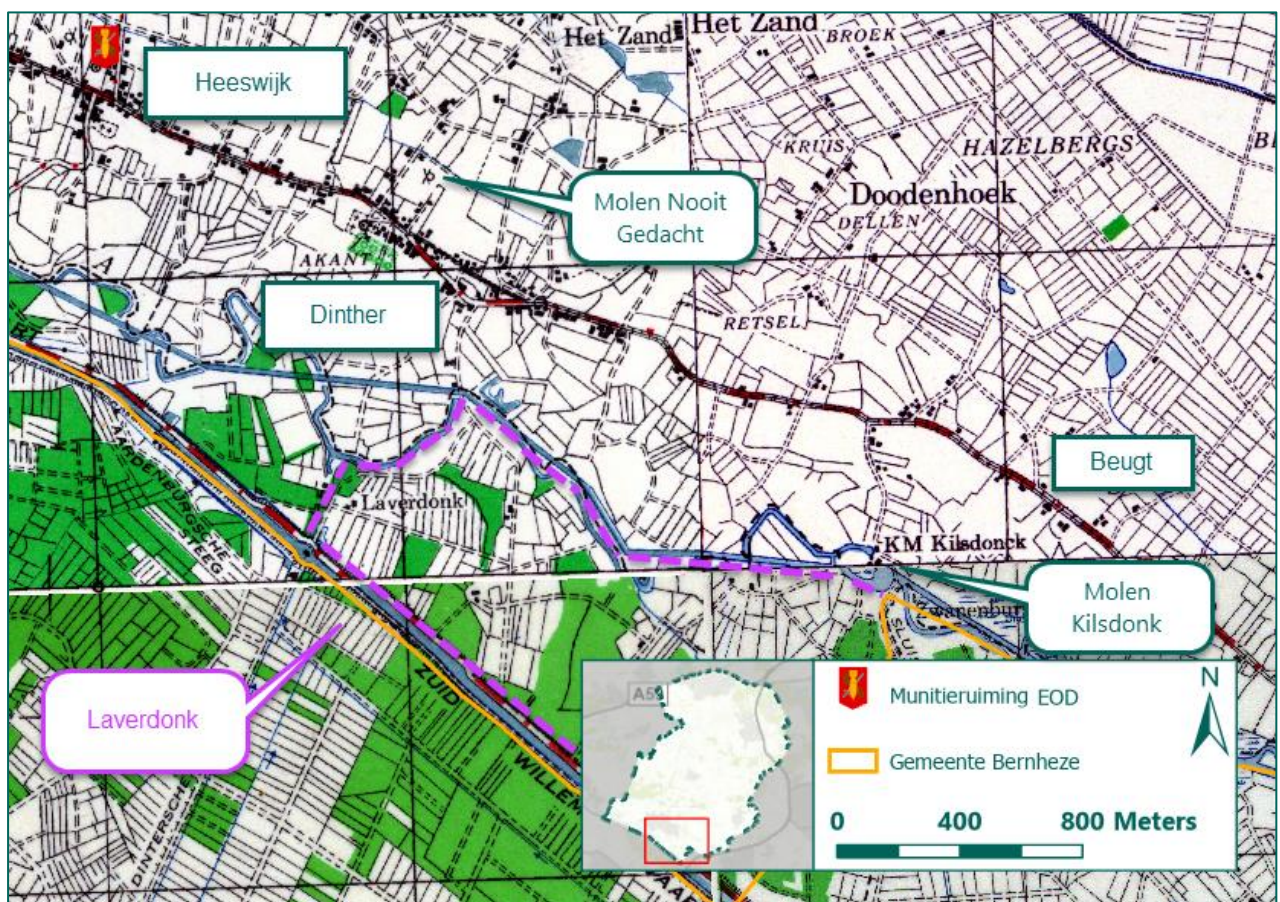
Figuur 11: Kasteel Heeswijk zichtbaar op een luchtfoto d.d. 6 oktober 1944 (Bron: NCAP).

Conclusie

Naar aanleiding van een luchtaanval op Kasteel Heeswijk op 19 september 1944 kan geen NGE-Risicogebied worden afgebakend. De informatie over deze luchtaanval is te summier.

4.11 RAKETAANVAL DINTHER, 26 SEPTEMBER 1944

Uit de literatuur is gebleken dat op 26 september 1944 rond 12.00 uur een luchtaanval op Dinther plaatsvond. In het boek "Bericht van de Tweede Wereldoorlog in Heeswijk, Dinther en Loosbroek" wordt gesproken van een bombardement en beschieting met boordwapens in de kom van het dorp. De bedoeling was om de Duitse troepen in de Laverdonk uit te schakelen, waarvoor de piloten zich op de molen bij Beugt diende te oriënteren. De verkeerde molen werd echter aangevallen, waardoor de molen "Nooit Gedacht" werd beschoten. In hetzelfde boek is een melding van een aanval van veertig Amerikaanse vliegtuigen op een troepenconcentratie te Zwanenbrug op 25 september 1944. Aangezien deze informatie van een ooggetuige komt, jaren na de oorlog is opgetekend en er geen verdere aanwijzingen zijn dat een dergelijke aanval op deze dag heeft plaatsgevonden, wordt er vanuit gegaan dat dit de aanval op 26 september 1944 betreft.

Figuur 12: Molen Kilsdonk, Molen Nooit Gedacht en munitieruiming raket weergegeven op een geallieerde stafkaart (Bron: Kadaster).

Het plaatsvinden van de raketaanval blijkt ook uit de ORB's van No. 181 en No. 247 Squadron, 2nd Tactical Air Force. Hieruit blijkt dat er twee groepen van acht Typhoon jachtbommenwerpers tussen 9.10 en 11.21 uur zijn uitgevlogen om aanvallen in Nederland uit te voeren. Beide squadrons vallen uiteindelijk een plaatsje in het kaartvierkant qE.462403 aan, wat inderdaad Beugt is. De ORB's melden echter dat het beoogde doelgebied wel is geraakt. Hierop zijn in totaal 128 raketten afgevuurd. Hieruit blijkt dat er dus geen bommen zijn afgeworpen te Dinther, maar raketten werden afgevuurd. Het plaatsje werd beschouwd als vernietigd. Grote schade blijkt ook uit de literatuur en het gemeentelijke archiefmateriaal. Uit het eerdergenoemde boek blijkt dat meerdere huizen dermate hevig zijn beschadigd dat deze gesloopt dienden te worden. De locaties van deze huizen worden echter niet specifiek genoemd, enkel de namen

van de bewoners. Het gemeentearchief beschrijft ook meerdere schadelocaties in onder andere de Dorpsstraat, echter ontbreken hier omnummeringslijsten waardoor niet nagegaan kan worden waar tegenwoordig deze panden liggen. Uit het archief van de EOD is gebleken dat één 3 inch raket met een raketkop van 60 lbs SAP (semi-armour piercing) is aangetroffen in de Monseigneur van Oorschootstraat 1 te Heeswijk. Deze locatie is meer dan 500 meter van de molen "Nooit Gedacht" en nagenoeg één kilometer van de plaats Dinther. Aangezien naar aanleiding van de literatuurmeldingen en de archieven geen exacte locaties van de raketbeschietingen achterhaald kunnen worden, dient een luchtfoto van kort na de raketbeschieting geraadpleegd te worden. De eerstvolgende luchtfoto van goede kwaliteit is op 2 oktober 1944 genomen. Hierop zijn echter ter plaatse van Dinther, noch Beugt kraters of schade aan huizen waargenomen die kunnen duiden op het inslaan van raketten. Hierdoor is het niet bekend waar exact de raketbeschietingen hebben plaatsgevonden. Er kan derhalve geen NGE-Risicogebied worden afgebakend.

Figuur 13: Luchtfoto d.d. 2 oktober 1944 met hierop Molen Nooit Gedacht aangegeven (Bron: NCAP).

Figuur 14: Luchtfoto d.d. 2 oktober 1944 van Beugt (Bron: NCAP).

Conclusie

Naar aanleiding van een luchtaanval op Dinther op 26 september 1944 kan geen NGE-Risicogebied worden afgebakend. De informatie over deze luchtaanval is te summier.

4.12 DUITSE AANVAL VLEGVELD HEESCH, 1 JANUARI 1945

Na de bevrijding van Heesch en omgevingen werden door de geallieerden halwege oktober 1944 begonnen met het aanleggen van een vliegveld te Nistelrode. Analyse naar de mogelijk aanwezigheid van NGE naar aanleiding van de aanwezigheid van dit vliegveld wordt verder uiteengezet in paragraaf 10.1. Op 1 januari 1945 vond de laatste grootschalige operatie van de Duitse luchtmacht, de Luftwaffe, plaats. *Unternehmen Bodenplatte* bestond uit het uitvoeren van meerdere aanvallen met ongeveer 1.100 Duitse jachtvliegtuigen op verschillende vliegvelden in Nederland, België en Frankrijk om deze vliegvelden en zo veel mogelijk geallieerde vliegtuigen en hangars dicht aan het front uit te schakelen. Zo zou de last op de grondtroepen van de Wehrmacht verlicht worden tijdens onder andere het Ardennenoffensief. Bij deze operatie is ook het Vliegveld Heesch aangevallen door Focke-Wulf Fw 190G-1 van *Jagdgruppe 6*. Uit de literatuur blijkt dat er ongeveer twintig van deze jachtvliegtuigen het vliegveld hebben aangevallen. Deze aanvallen waren gericht op de opstellocaties van de geallieerde vliegtuigen. Vermoedelijk werd Vliegveld Heesch verward met Vliegveld Volkel, dat ongeveer vijftien kilometer ten zuidoosten van Heesch lag. Toen rond 9.30 uur de eerste Duitse jachtvliegtuigen boven het vliegveld verschenen, waren de Canadese vliegtuigen van twee squadrons al in de lucht voor het uitvoeren van routinewerkzaamheden als gewapende verkenningsvluchten. De vliegtuigen van een ander squadron stonden net op het punt om op te stijgen. Zij slaagden hier nog net in, echter moest No. 412 Squadron aan de grond blijven tot de aanval over was. De plaatsen waar nog vliegtuigen opgesteld stonden, waren de voornaamste doelen voor de Duitse vliegtuigen, echter zouden de geallieerde vliegtuigen aan de grond uiteindelijk geen schade oplopen. Verder is slechts een dak van de keet van No. 411 Squadron geraakt waardoor er een gat in het dak is

ontstaan. De uiteindelijke schade was erg gering. Derhalve wordt ook geen NGE-Risicogebied afgebakend. Verder is niet bekend welke van de opstellocaties op het vliegveld allemaal zijn aangevallen.

Figuur 15: Luchtfoto d.d. 2 februari 1945 van Vliegveld Heesch met hierop opstellocaties weergegeven (Bron: Kadaster),

Conclusie

Naar aanleiding van de Duitse luchtaanval op het Vliegveld Heesch op 1 januari 1945 tijdens *Unternehmen Bodenplatte* wordt geen NGE-Risicogebied afgebakend. Slechts enkele beschietingen hebben plaatsgevonden en de veroorzaakte schade was gering. Daarbij is onbekend welke opstellocaties aangevallen geven.

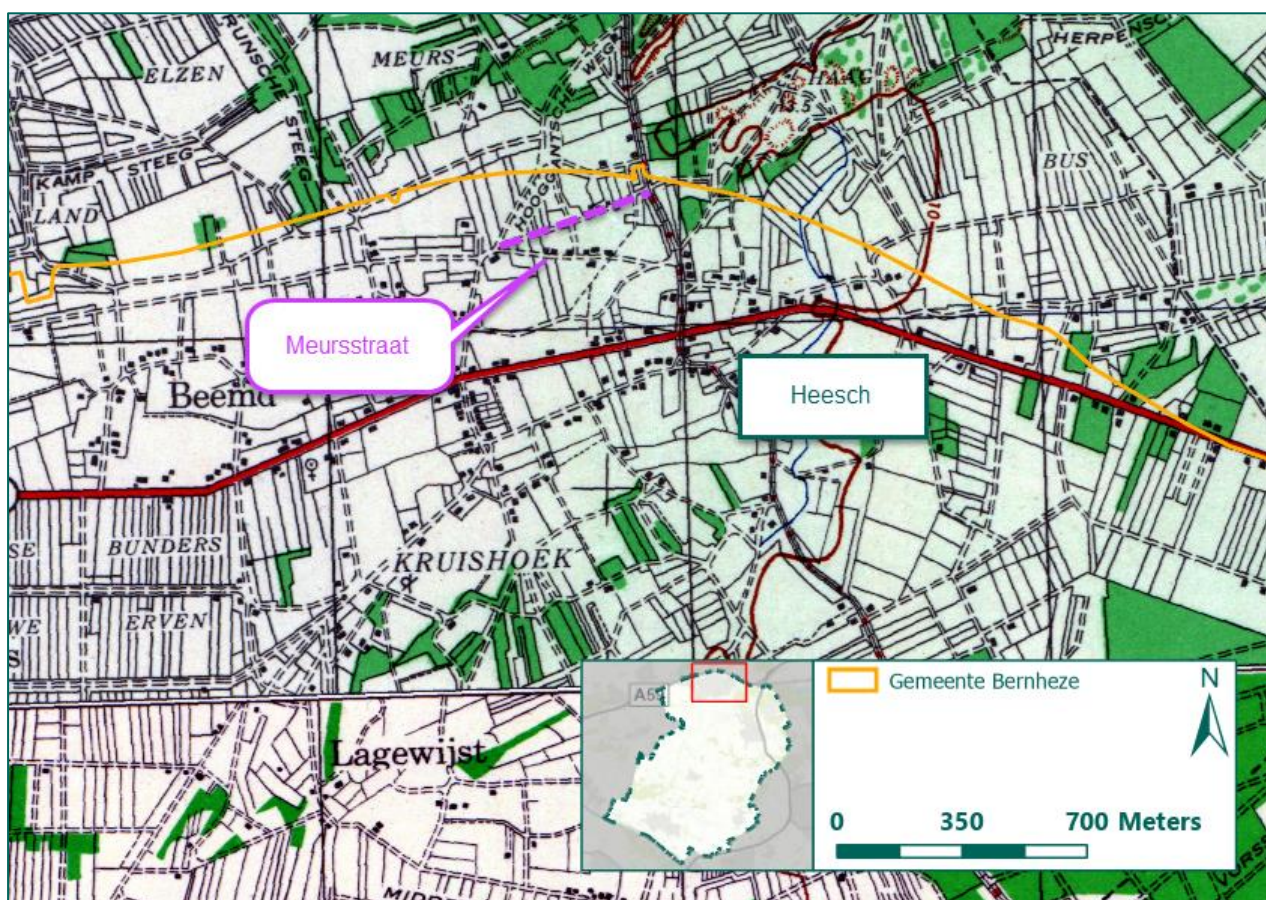
5 ANALYSE NEERGESTORTE Vliegtuigen

Gedurende de Tweede Wereldoorlog zijn verschillende vliegtuigen neergestort binnen de huidige gemeente Bernheze. Het betrof geallieerde vliegtuigen, die ten prooi vielen aan Duits luchtafweergeschut of jachtvliegtuigen, maar ook enkele Duitse toestellen, die vanwege luchtafweergeschut, beschieting van een geallieerd vliegtuig of onbekende reden crashten. In veel gevallen werden vliegtuigwrakken direct geruimd na het neerstorten. Indien echter (delen van) vliegtuigwrakken in de bodem zijn achtergebleven, dient rekening te worden gehouden met een mogelijkheid tot achtergebleven NGE, alsook radioactieve onderdelen, asbestverontreiniging en/of achtergebleven stoffelijke overschotten.

In dit hoofdstuk worden de vliegtuigcrashes in de huidige gemeente Bernheze beoordeeld en geëvalueerd, waarbij wordt onderzocht óf en zo ja, waar, mogelijke vliegtuigwrakken in de bodem aanwezig zijn. Aangezien het slechts zelden voorkomt dat een exacte crashlocatie bekend is, kan in vele gevallen geen specifieke locatie worden aangeduid. Van enkele crashes zijn desalniettemin (indicatief) de locaties vastgesteld aan de hand van beschikbaar bronnenmateriaal. De vliegtuigcrashes worden chronologisch geanalyseerd in de onderstaande paragrafen.

5.1 HANDLEY PAGE HALIFAX NEERGESTORT TE HEESCH, 7/8 JULI 1941

Uit de literatuur is gebleken dat om 2.10 uur een Handley Page Hampden I bommenwerper van No. 106 Squadron in de nacht van 7 op 8 juli 1941 is neergestort te Heesch na neergeschoten te zijn door een Duits vliegtuig van I/NJG 1, zie bijlage 2. In deze melding is geen specifieke locatieomschrijving opgenomen.

Figuur 16: Heesch en de Meursstraat aangegeven op een geallieerde stafkaart (Bron ondergrond: Kadaster).

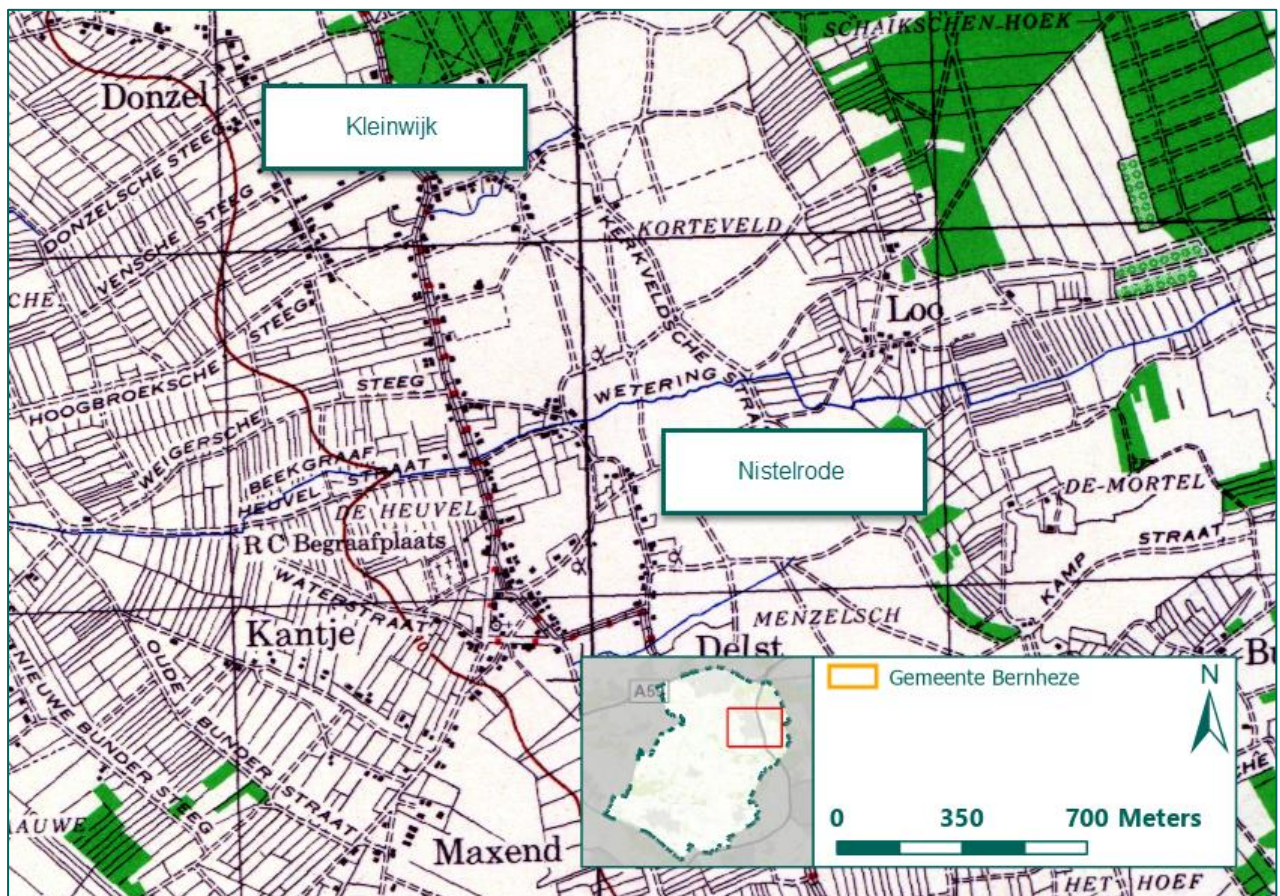
In een melding van de lokale veldwachter van de gemeente Heesch bleek dat deze in de omgeving van Kerkeind ter hoogte van Meursstraat 1 een brandend vliegtuig is neergekomen in een perceel bosgrond. Na de crash vonden er ontploffingen van mitrailleurpatronen plaats en brandde een gedeelte van het bos af. Alhier werden drie lijken aangetroffen. Bij verschillende luchtfoto-instanties is verder gezocht naar een luchtfoto die kort na het neerstorten van het vliegtuig ter plaatse van Kerkeind is genomen. Deze is echter niet beschikbaar gebleken. Het raadplegen van het AHN heeft eveneens geen aanvullende informatie over de crashlocatie opgeleverd. Aangezien de exacte locatie van het neergestorte toestel niet kan worden bepaald, kan geen NGE-Risicogebied worden afgebakend.

Conclusie

Naar aanleiding van het neerstorten van dit vliegtuig in de nacht van 7 op 8 juli 1941 kan geen NGE-Risicogebied worden afgebakend. De exacte locatie van het neergestorte vliegtuig kan niet achterhaald worden.

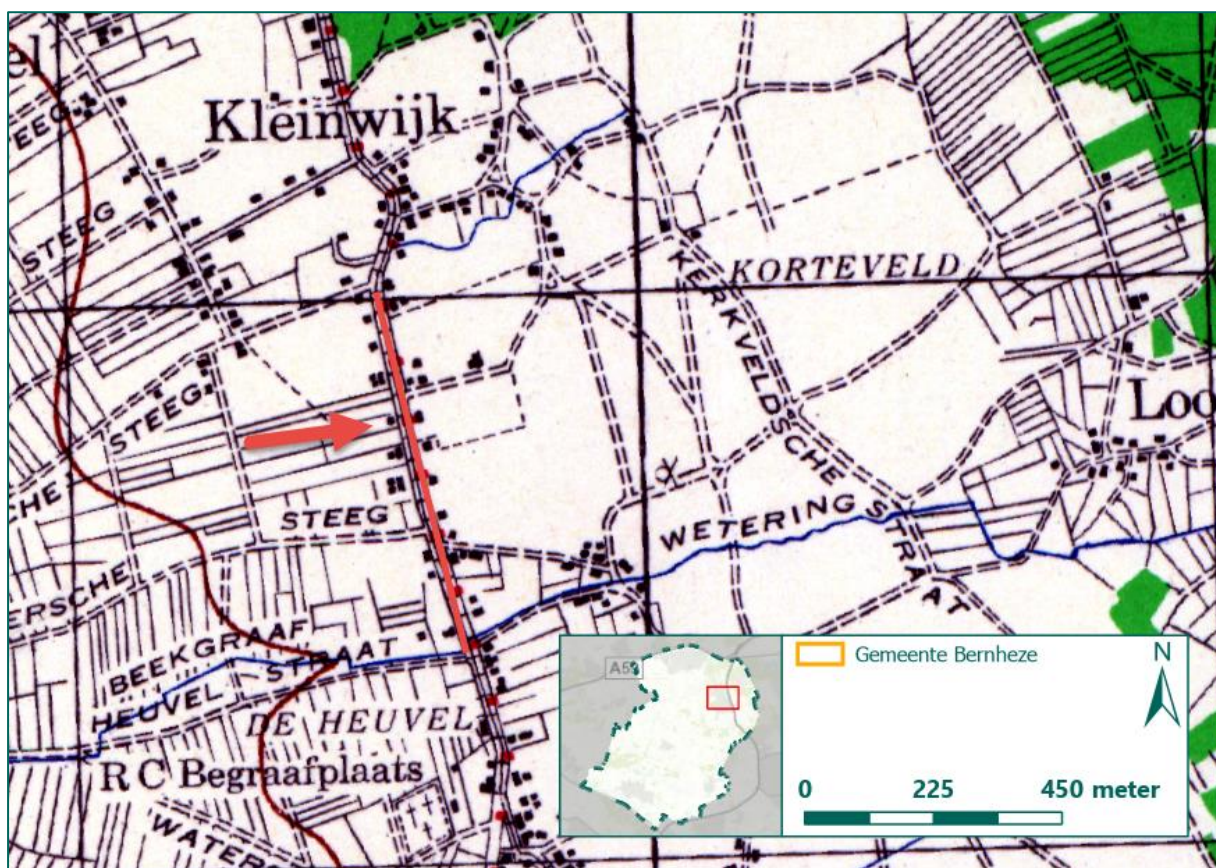
5.2 AVRO LANCASTER NEERGEGESTORT TE KLEINWIJK, 9/10 APRIL 1943

In de avond van 9 april 1943 om 23:34 uur is een Avro Lancaster III bommenwerper van No. 9 Squadron neergestort te Kleinwijk, ongeveer één kilometer ten noordwesten van Nistelrode.

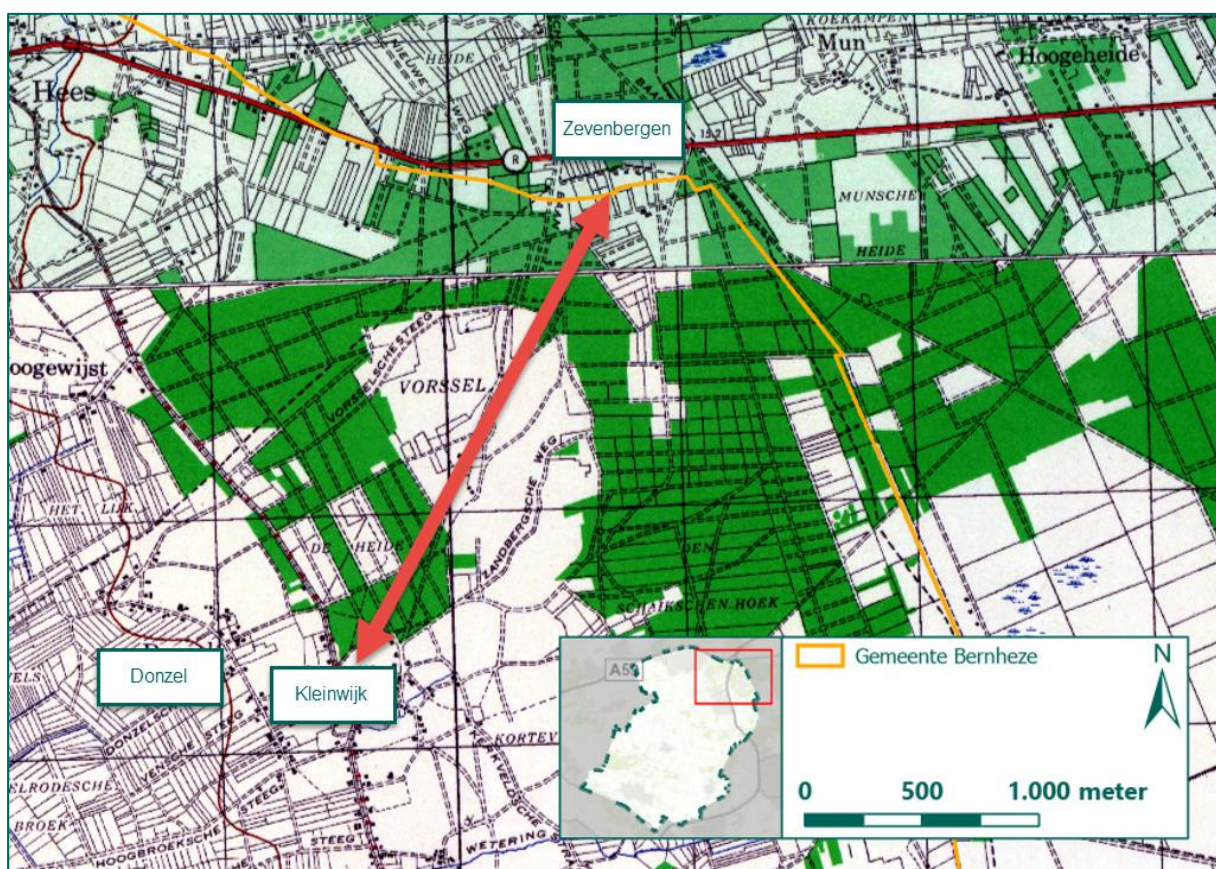

Figuur 17: Kleinwijk en Nistelrode aangegeven op een geallieerde stafkaart (Bron ondergrond: Kadaster).

Het vliegtuig was vermoedelijk reeds in de lucht geëxplodeerd, want de wrakstukken lagen verspreid over een strook van anderhalve kilometer breedte en 4 à 5 kilometer lengte. Twee motoren lagen één kilometer noordelijk van het vliegtuig. Op 500 meter van het vliegtuig lag een mitrailleurkoepel met twee machinegeweren en een partij munitie. Een brandbom met een lengte van 70 cm lag op 15 meter van een boerderij die bewoond werd door A. van Rosmalen te Weijen A.25 in Nistelrode. Een andere brandbom was uit elkaar geslagen op twee meter afstand van de boerderij van J. van Lanen te Zevenbergen A.128 in Nistelrode. Door directe bestrijding met zand is de brand gesmoord, zo blijkt uit de literatuur.

Figuur 18: De straat 'Weijen', met rood aangegeven op de kaart (Bron ondergrond: Kadaster).

Figuur 19: Zevenbergen weergegeven op een geallieerde stafkaart. Ongeveer twee kilometer ten noorden van Kleinwijk (Bron ondergrond: Kadaster).

Een cilindervormige stalen buis viel door het dak van een berghok, versplinterde een dikke houten zoldering en drong door een cementenvloer de grond in. Deze bergplaats was aangebouwd tegen de woning van A. van den Boogaard te Donzel A.45 bij Nistelrode. Uit de vliegtuigresten werden zes stoffelijke resten van vliegers geborgen. Een Engelse vlieger werd zonder parachute dood gevonden in een weiland op het Ven, gelegen op de grens van Nistelrode en Veghel. In de gemeente Erp of Boekel werd een overlevende Engelse vlieger aangehouden die met parachute uit dit vliegtuig was gesprongen. Aangezien er geen omnummeringslijsten van de gemeente Nistelrode in de archieven aanwezig waren, kunnen de locaties A.25, A.45 en A.128 niet exact worden achterhaald. Op basis van de staatnamen blijkt echter dat de genoemde locaties op grote afstand van elkaar lagen.

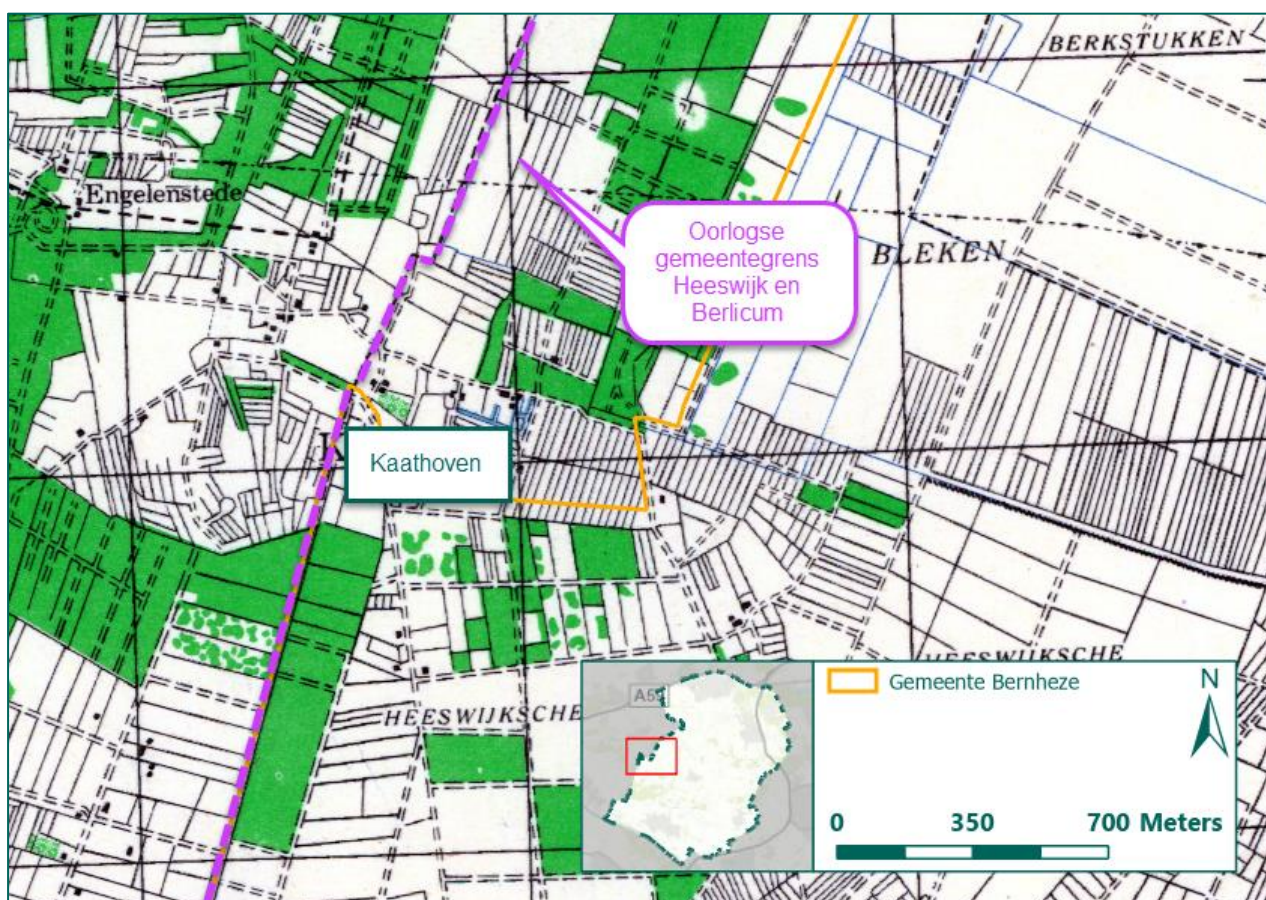
In de literatuur, noch ander bronnenmateriaal zijn meldingen opgenomen aangaande de specifieke locatie van deze crash. Bij verschillende luchtfoto-instanties is verder gezocht naar een luchtfoto die kort na het neerstorten van het vliegtuig is genomen. Deze is echter niet beschikbaar gebleken. Het raadplegen van het AHN heeft eveneens geen aanvullende informatie over de crashlocatie opgeleverd. Aangezien de exacte locatie van het neergestorte toestel niet kan worden bepaald, kan geen NGE-Risicogebied worden afgebakend.

Conclusie

Naar aanleiding van het neerstorten van dit geallieerd vliegtuig op 9 april 1943 kan geen NGE-Risicogebied worden afgebakend. De informatie omtrent deze crash is te summier.

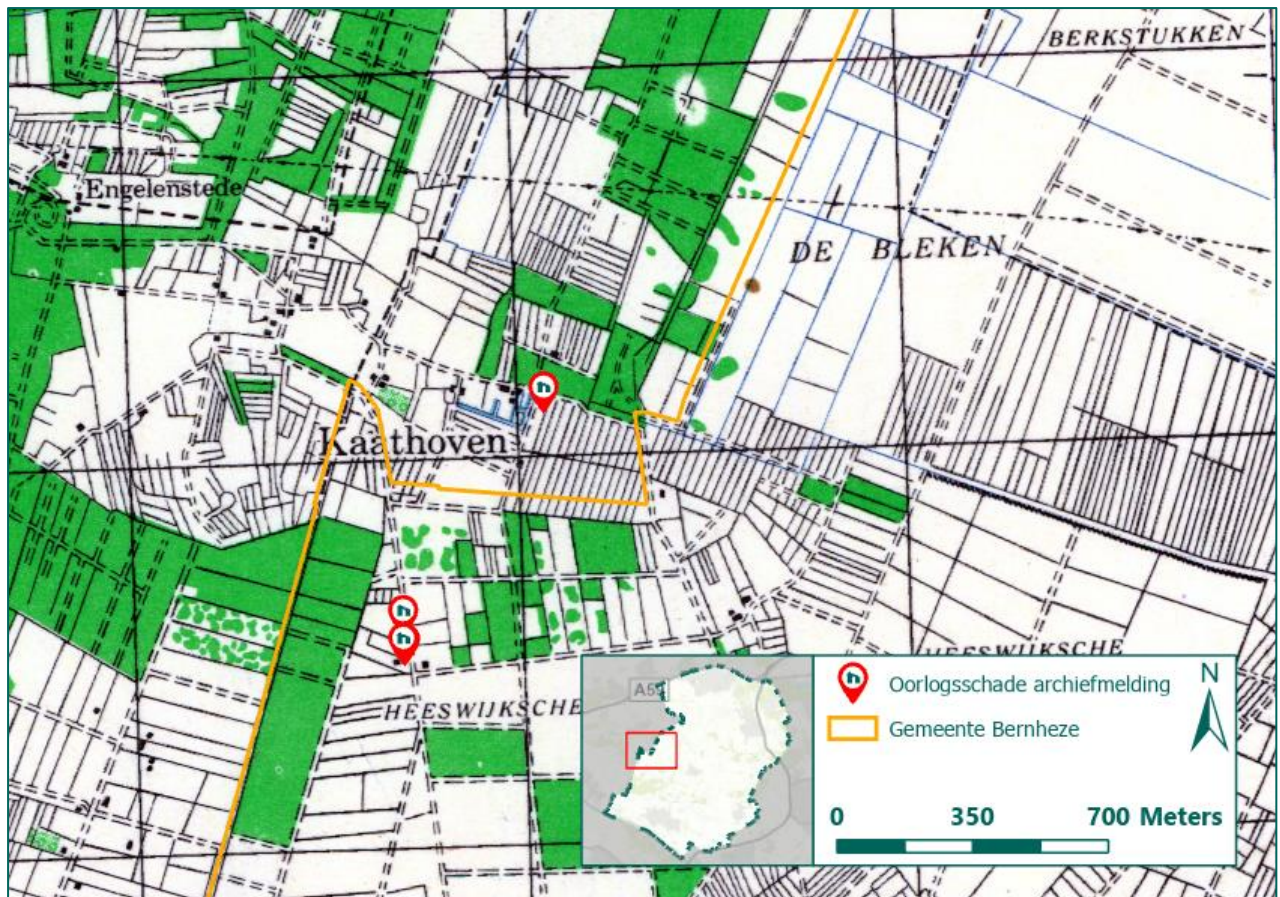
5.3 HANDLEY PAGE HALIFAX NEERGESTORT TE KAATHOVEN, 21/22 JUNI 1943

In de nacht van 21 op 22 juni 1943, stortte rond 01:58 uur een Handley Page Halifax NP-N van No. 158 Squadron neer te Kaathoven, op de grens met Heeswijk. Het toestel had als doel Krefeld. Om niet nader gespecificeerde redenen explodeerde het toestel in de lucht.

Figuur 20: De gemeentegrens tussen Kaathoven en Heeswijk, met paars aangegeven (Bron ondergrond: Kadaster).

Door deze crash is er op verschillende locaties schade ontstaan. Uit de literatuur is gebleken dat een hele boerderij is afgebrand en elders schade was aan veldgewassen, ramen en kozijnen. Het gemeentearchief van Heeswijk maakt melding van schade aan vijf verschillende panden, echter zijn de exacte locaties van twee van deze panden niet meer te achterhalen. De locaties van de panden te Kaathovensedijk 7 en 9 en Kaathoven 1 zijn in het onderstaande figuur weergegeven. In het archief wordt de exacte locatie van de crash niet genoemd.

Figuur 21: Oorlogsschade archiefmeldingen weergegeven op een geallieerde stafkaart (Bron ondergrond: Kadaster).

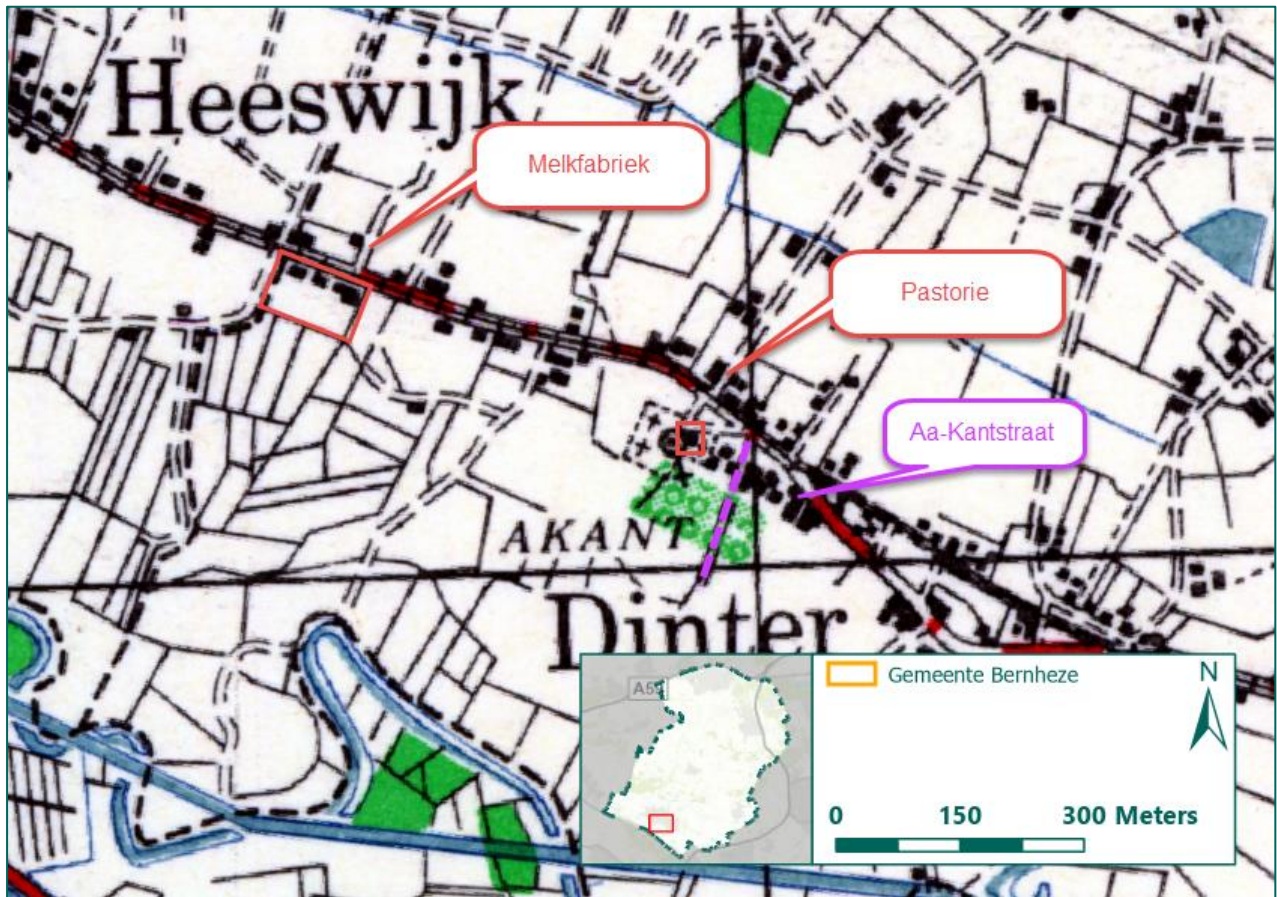
Naar aanleiding van de crash is getracht om een luchtfoto van het gebied rond Kaathoven van kort na het neerkomen van het vliegtuig te raadplegen. De eerste luchtfoto van deze locatie is meer dan een jaar later genomen, waardoor niet wordt verwacht dat hierop de crashlocatie zichtbaar is. Verder is het AHN geraadpleegd, echter zijn hierop geen verstoringen zichtbaar in de omgeving van Kaathoven die op de crash kunnen duiden. Gezien de beperkte informatie in het bronnenmateriaal over de locatie van de crash, kan er geen NGE-Risicogebied of aandachtsgebied worden afgebakend.

Conclusie

Naar aanleiding van het neerstorten van een vliegtuig te Kaathoven kan geen NGE-Risicogebied worden afgebakend. Het bronnenmateriaal omtrent de crashlocatie is te summier.

5.4 AVRO LANCASTER NEERGESTORT TUSSEN DINTHER EN HEESWIJK, 21/22 JUNI 1943

In de nacht van maandag 21 juni op dinsdag 22 juni 1943 werden meerdere bommenwerpers door Duitse nachtjagers neergeschoten. Om ca. 1.30 uur verscheen een Avro Lancaster van No. 100 Squadron met als doel Krefeld in Duitsland al brandend boven Dinther. Het toestel kwam schuin achter de voormalige melkfabriek aan de St. Servatiusstraat neer. Vier man lagen dood in de Aa-Kantstraat. Een piloot lag dood voor de deur van de pastorie van Dinther. Uiteindelijk zijn er zeven stoffelijke overschotten geborgen.

Figuur 22: De melkfabriek, pastorie en de Aa-Kantstraat aangegeven op een geallieerde stafkaart (Bron ondergrond: Kadaster).

Verder blijkt uit de literatuur dat er een zogenaamde 'luchtmijn' is aangetroffen bij de benzinepomp aan de St. Servatiusstraat. Deze luchtmijn betreft in werkelijkheid een 4.000 lbs luchtdrukbom die in combinatie met een grote hoeveelheid brandbommen gehele gebouwen of straten kon vernietigen. Uit de ORB's blijkt dat elk vliegtuig tijdens deze operatie uitgerust was met één 4.000 lbs luchtdrukbom, drie 500 lbs brisantbommen en 48 x 30 lbs en een variërend aantal 4 lbs brandbommen. Afgezien van de eerdergenoemde 'luchtmijn', werd er ook ter plaatse van Heeswijk nog een 'luchtmijn' aangetroffen. Beiden zijn niet gedetoneerd en werden afgevoerd door Duitse militairen. Uit de literatuur is niet op te maken welke van deze twee vondsten de 4.000 lbs en welke de 500 lbs bom betroffen of dat dit beide 500 lbs bommen betroffen. Wel blijkt uit een opgave van de burgemeester aan de Ortskommandant in 's-Hertogenbosch dat onderdelen van het vliegtuig over een groot gebied waren verspreid: "1 parachute; 1 tas; in de meisjesschool A.61 een benzinetank in een schoollokaal; bij M. v.d. Ven gedeelte vleugel; bij A. Evers gedeelte vleugel met benzinetank; 7 lijken: 1 voor de R.K. pastorie, 4 in een korenveld, 1 in een sloot en 1 (verkoold) onder het neergestorte vliegtuig. Verder brisant-, phosphor- en brandbommen." Een ooggetuigenverslag meldde het volgende: "Uit de wrakstukken van de bommenwerper hebben Govert en ik enige tientallen brandbommen gehaald en we hebben deze meegenomen naar de boerderij." Hieruit blijkt dat er nog enige brandbommen in het wrak waren achtergebleven na de crash.

Bij verschillende luchtfoto-instanties is vervolgens gezocht naar een luchtfoto die kort na het neerstorten van het vliegtuig is genomen. Deze is echter niet beschikbaar gebleken, de eerstvolgende luchtfoto is nagenoeg één jaar later genomen. Er wordt niet verwacht dat hierop het wrak nog zichtbaar is. Het raadplegen van het AHN heeft eveneens geen aanvullende informatie over de crashlocatie opgeleverd. In de literatuur, noch ander bronnenmateriaal is geen verdere specifieke meldingen opgenomen aangaande

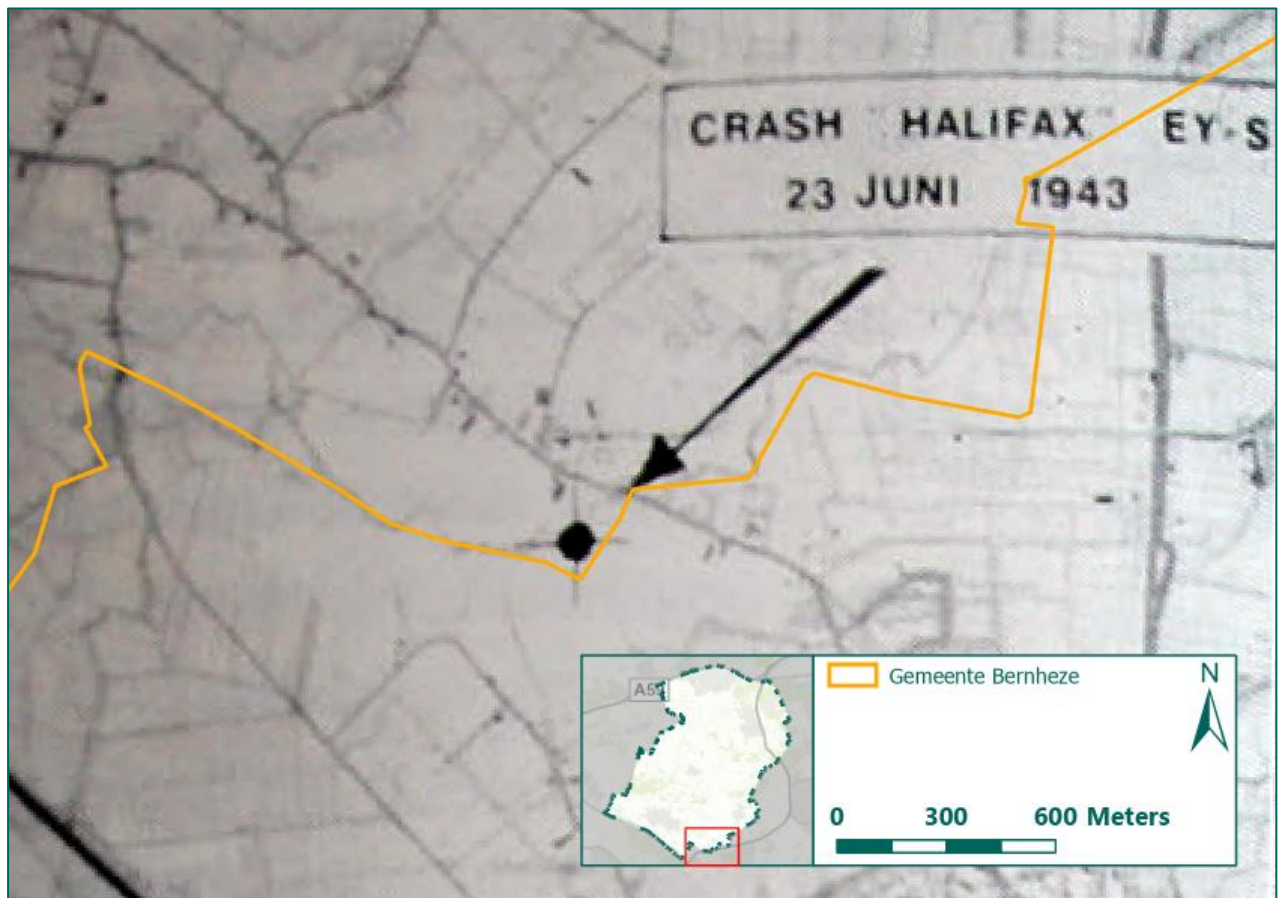
de afloop van deze crash en de munitieartikelen welke dit vliegtuig vervoerde. Aangezien geen specifieke locatie van het neergestorte toestel kan worden bepaald, kan geen NGE-Risicogebied worden afgebakend.

Conclusie

Naar aanleiding van de crash van een AVRO Lancaster te Dinther op 21/22 juni 1943 kan geen NGE-Risicogebied worden afgebakend. De exacte locatie is niet bekend.

5.5 HANDLEY PAGE HALIFAX NEERGESTORT TE BEUGT, 22/23 JUNI 1943

In de nacht van 22 op 23 juni 1943 stort een Handley Page Halifax II van No. 78 Squadron neer om 1.55 uur te Beugt, tussen Heeswijk en Veghel, nabij de grens van Dinther. In de literatuur is de indicatieve locatie van het neergestorte vliegtuig weergegeven, zie het onderstaande figuur. Het vliegtuig had als doel Mülheim en werd op de terugvlucht aangeschoten door een Duits jachtvliegtuig.

Figuur 23: De indicatieve crashlocatie van de neergestorte Halifax op 23 juni 1943 (Bron: DRI 66-67).

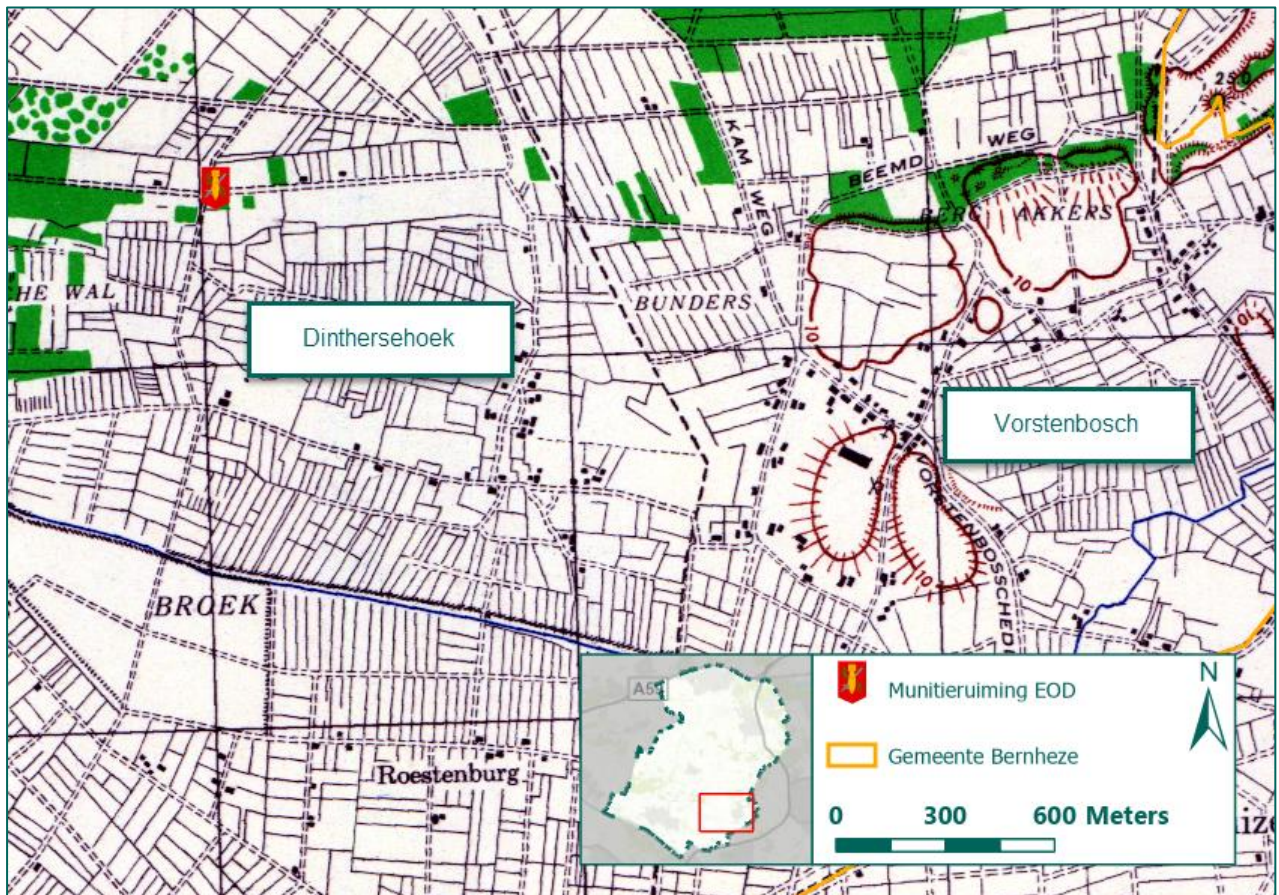
Bij verschillende luchtfoto-instanties is verder gezocht naar een luchtfoto die kort na het neerstorten van het jachtvliegtuig is genomen. Deze is echter niet beschikbaar gebleken, de eerstvolgende luchtfoto is nagenoeg één jaar later genomen. Er wordt niet verwacht dat hierop het wrak nog zichtbaar is. Het raadplegen van het AHN heeft eveneens geen aanvullende informatie over de crashlocatie opgeleverd. Aangezien de exacte locatie van het neergestorte toestel niet kan worden bepaald, kan geen NGE-Risicogebied worden afgebakend.

Conclusie

Naar aanleiding van het neerstorten van dit geallieerd vliegtuig in de nacht van 22 op 23 juni 1943 kan geen NGE-Risicogebied worden afgebakend. De informatie omtrent deze crash is te summier.

5.6 HANDLEY PAGE HALIFAX NEERGESTORT TE VORSTENBOSCH, 13/14 JULI 1943

In de nacht van 13 op 14 juli 1943 om 01:30 uur is een Handley Page Halifax II van No. 158 Squadron neergestort te Vorstenbosch. Na de crash zouden enkele brisantbommen tot ontploffing zijn gekomen waardoor brandende onderdelen ver in het rond weggelingerd werden. Hierdoor ontstond brand bij verschillende boerderijen, zo blijkt uit de literatuur en het gemeentearchief. Aangezien er geen omnummeringslijsten beschikbaar zijn, kan niet achterhaald worden welke van deze boerderijen in brand zijn gevlogen. Een andere bron uit de literatuur meldt dat het vliegtuig nabij een boerderij op de Dinthersehoek is neergestort. Ter plaatse van de Oud Beemdseweg 1 is in 1999 nog wel een 30 lbs brandbom (weergegeven in onderstaand figuur) aangetroffen. Het is echter niet duidelijk of deze afkomstig is van de crash van de Handley Page Halifax op 14 juli 1943.

Figuur 24: Vorstenbosch en Dinthersehoek weergegeven op een geallieerde stafkaart (Bron ondergrond: Kadaster).

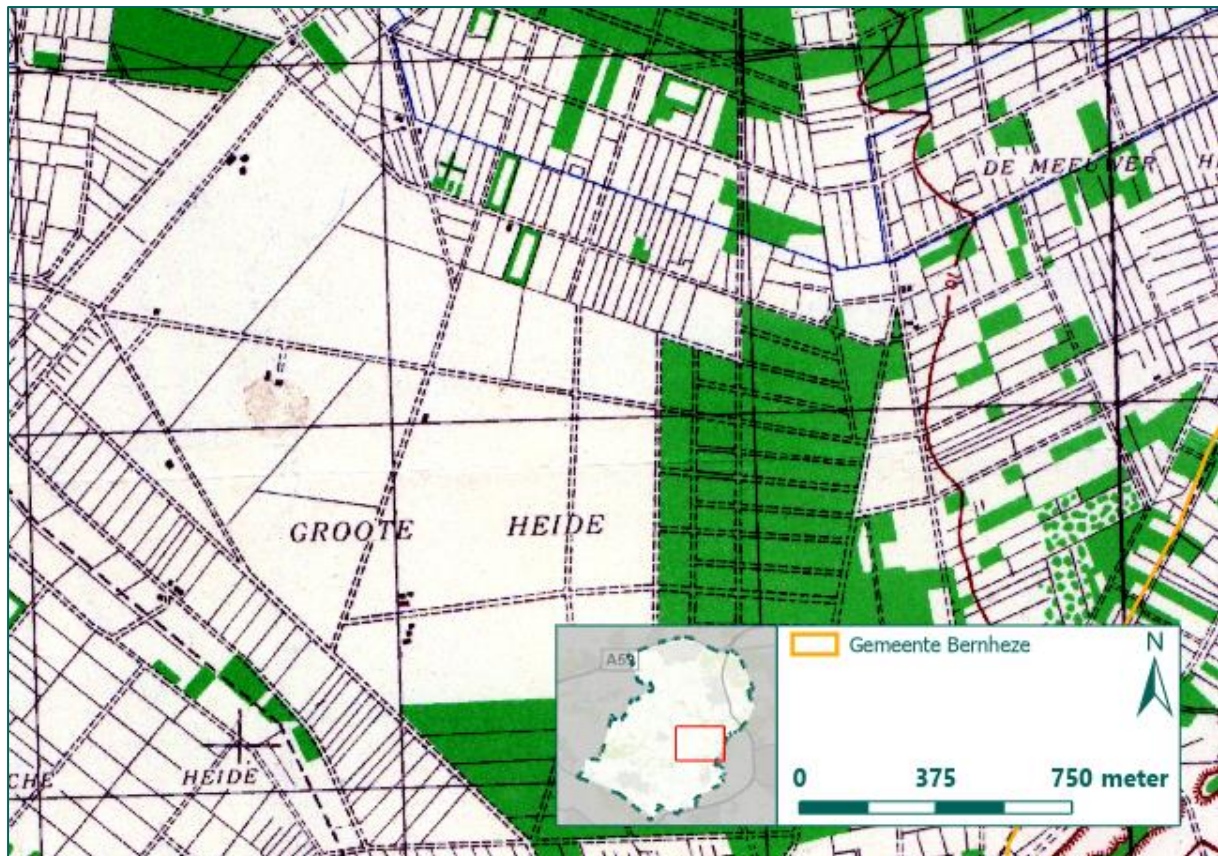
Bij verschillende luchtfoto-instanties is verder gezocht naar een luchtfoto die kort na het neerstorten van het jachtvliegtuig is genomen. Deze is echter niet beschikbaar gebleken, de eerstvolgende luchtfoto is nagenoeg één jaar later genomen. Er wordt niet verwacht dat hierop het wrak nog zichtbaar is. Het raadplegen van het AHN heeft eveneens geen aanvullende informatie over de crashlocatie opgeleverd. Aangezien de exacte locatie van het neergestorte toestel niet kan worden bepaald, kan geen NGE-Risicogebied worden afgebakend.

Conclusie

Naar aanleiding van het neerstorten van dit geallieerd vliegtuig in de nacht van 13 op 14 juli 1943 kan geen NGE-Risicogebied worden afgebakend. De informatie omtrent deze crash is te summier.

5.7 HANDLEY PAGE HALIFAX NEERGESTORT TE NISTELRODE, 17 JUNI 1944

Uit de literatuur is gebleken dat op 17 juni 1944 om 1.15 uur een Engelse bommenwerper, een Handley Page Halifax van No. 431 Squadron, is neergestort ten zuiden van Nistelrode op te plaatse van de Groote Heide. Het vliegtuig is tijdens de val in verschillende delen uit elkaar gevallen. Deze delen zijn afzonderlijk neergestort op het heidegebied. Uit een politierapport uit de gemeente Nistelrode blijkt dat er vermoedelijk bommen zijn ontploft na de crash aangezien een knal hoorbaar was na de landing. Een deel van het vliegtuig is in een perceel dennenbos terecht gekomen, waardoor alhier brand ontstond. Op 17 juni 1944 rond 20.00 uur en op 18 juni 1944 rond 15.00 uur zijn later twee bommen in een perceel rogge gedetoneerd.

Figuur 25: De Groote Heide aangegeven op een geallieerde stafkaart, ongeveer 3,5 kilometer ten zuidwesten van Nistelrode (Bron ondergrond: Kadaster).

Verder blijkt uit het rapport dat door het neerstorten van het vliegtuig en het detoneren van in ieder geval zeven bommen die voor de crash zijn afgeworpen veel schade is aangericht aan omringende boerderijen en landbouw. Onder andere betrof de schade:

- D.35 te Nistelrode, detoneren van 3 bommen, 29 are rogge vernietigd;
- D.41 te Nistelrode, 12 glasruiten stuk van woning en van kippenhok;
- D.40 te Nistelrode, 2 glasruiten en lampenglas stuk. Weiland door springen splinterbom 160 meter draad van weide en verschillende weidepalen stuk;
- Bij weduwe van Veghel (locatie onbekend) te Nistelrode een bomtrechter in het Weiland;
- E.7 te Nistelrode, in weide een 5-jarig paard gedood;
- E.20 te Nistelrode in perceel rogge is romp van vliegtuig neergestort, 1 are vernietigd;
- Hoogstraat te Uden (A. van Lieshout) 25,5 are rogge vernietigd door bomtrechter en gedeelte van het vliegtuig;
- E.5b te Nistelrode door motor 0,5 are haver vernietigd, aan woning en kippenhok 22 glasruiten stuk;
- D.39 te Nistelrode een bomtrechter, 7 are rogge vernietigd;

- E.5a te Nistelrode aan woning en kippenhok 14 glasruiten stuk;
- E.5 te Nistelrode aan woning en kippenhok 7 glasruiten stuk.

Ook is op 27 juni 1944 te Nistelrode een lijk gevonden van een Canadees die tot de bemanning van het vliegtuig hoorde. Aangezien de omnummeringslijsten van de gemeente Nistelrode niet beschikbaar zijn gebleken in het gemeentearchief, kunnen de locaties van de beschadigde panden niet achterhaald worden.

Figuur 26: Handley Page Halifax (Bron: REASeuro database).

Vervolgens is een luchtfoto van kort na de crash geraadpleegd. Op een luchtfoto van 6 oktober 1944 is de crashlocatie van de Handley Page Halifax niet zichtbaar. Wel kunnen er vier kraters worden waargenomen ter plaatse van de Groote Heide, welke vermoedelijk zijn ontstaan door het neerkomen van afwerpmunitie.

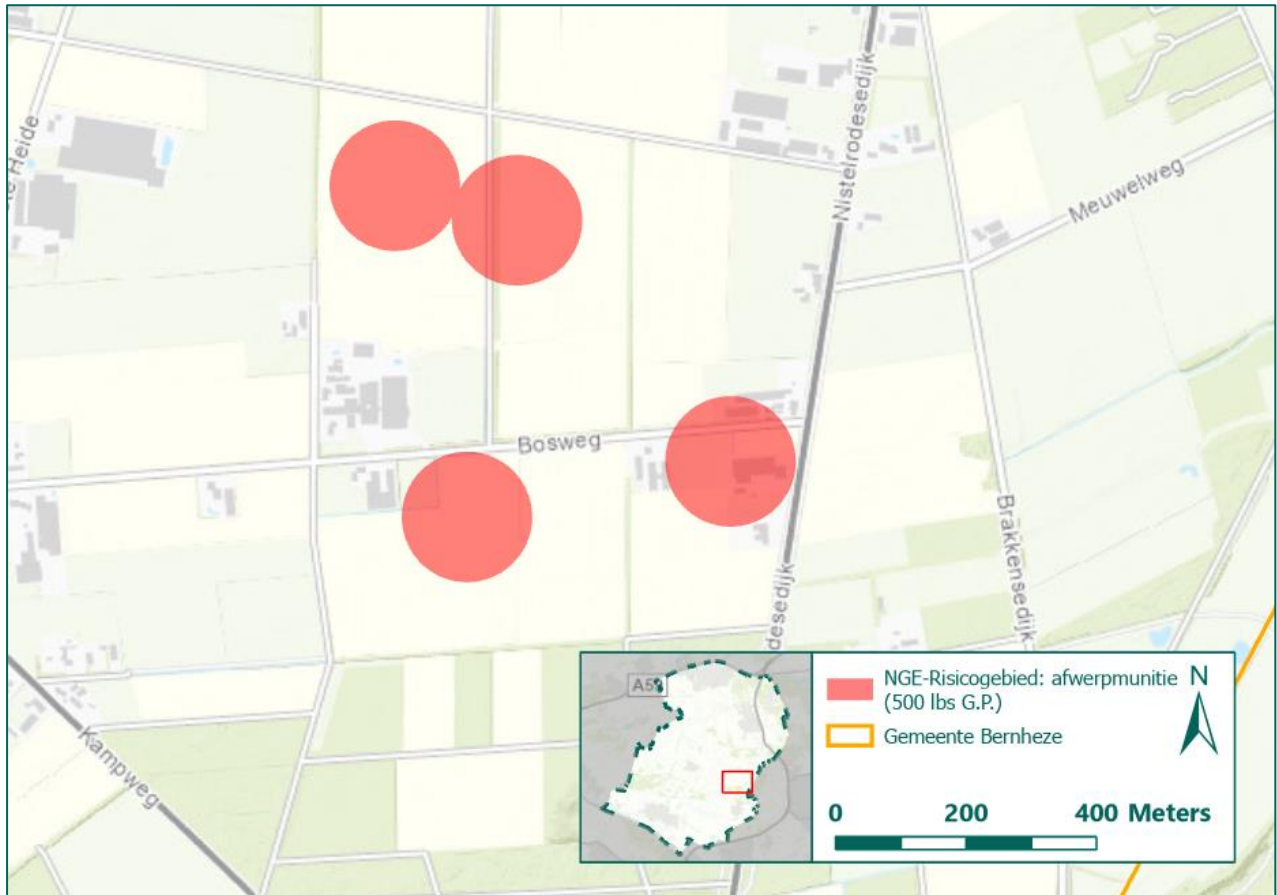
Figuur 27: Luchtfoto d.d. 6 oktober 1944 met hierop vier kraters zichtbaar (Bron: NCAP).

In de ORB's van No. 431 Squadron, No. 6 Group en het hoofdkwartier van Bomber Command is gezocht hoeveel bommen en welke kalibers het neergestorte vliegtuig bij zich droeg. Hieruit is gebleken dat er tien Handley Page Halifax III bommenwerpers van No. 6 Group zijn neergestort welke allen uitgerust waren met 500 lbs G.P. bommen, zie het onderstaande figuur.

6	HALIFAX 3	63	49	6 x 500 MC 811 x 500 GP 66 x 500 USA	197.1	
			10	174 x 500 GP	38.8	THESE A/C ARE MISSING.

Figuur 28: Melding van neergestorte Halifax bommenwerpers op 17 juni 1944 (Bron: TNA, AIR 14/2679).

Aangezien dit type bommenwerper maximaal 15 bommen van 500 lbs bij zich kon dragen, is het mogelijk dat er nog blindgangers naar aanleiding van de noodafworp voorafgaande aan de crash zijn achtergebleven. De exacte crashlocatie is niet bekend, echter zijn op de luchtfoto wel vier kraters zichtbaar. Ter plaatse van deze inslaglocaties is een NGE-Risicogebied afgebakend. Hierbij wordt een buffer van 100 meter opgenomen. Deze buffer is tot stand gekomen in overleg met een senior deskundige OO. Binnen het NGE-Risicogebied kunnen mogelijk NGE van afwerpmunitie van 500 lbs G.P. aangetroffen worden.

Figuur 29: NGE-Risicogebied n.a.v. de Handley Page Halifax noodafworp van 17 juni 1944 (Bron ondergrond: ESRI).

Conclusie

Naar aanleiding van de noodafworp van een gecrashte Handley Page Halifax bommenwerper op 17 juni 1944 wordt een NGE-Risicogebied afgebakend waarbinnen NGE van afwerpmunitie van 500 lbs G.P. achtergebleven is. De crashlocatie van de bommenwerper zelf is onbekend.

5.8 DAKOTA C-47 NEERGESTORT NABIJ MELKFABRIEK TE DINTHER, 19 SEPTEMBER 1944

Op 17 september startte *Operation Market Garden*, een grootschalige geallieerde operatie om strategische bruggen op Nederlands grondgebied te veroveren. Market Garden bestond uit een grootschalige luchtlandingsoperatie (Market) en een grondoffensief vanuit België (Garden). Uit de literatuur is gebleken dat twee dagen na de start van de luchtlandingsoperatie, op 19 september 1944, een tweemotorig C-47 Dakota transportvliegtuig is neergestort nabij de melkfabriek te Dintther. Een viertal bemanningsleden sprong voor de crash uit het vliegtuig en zweefde in de lucht. De motor drong zeker anderhalve meter diep in de grond. Het hele vliegtuig werd in duizenden stukken verspreid over het land. Er steeg een grote rookwolk op en er waren hevige knallen te horen door het detoneren van de munitie die het vervoerde. In verband met een mogelijk uitslaande brand, sleepte enkele omwonenden vlug hun kleding en meubels naar buiten.

Figuur 30: Een foto van het desbetreffende transportvliegtuig, welke was neergekomen nabij de melkfabriek te Dinther (Bron: DRI 98).

Aangezien het hier ging om een transportvliegtuig waarvan bekend is dat deze geen bommen of boordmunitie bij zich droeg, bestaat geen aanleiding om te vermoeden dat hier nog sprake zou kunnen zijn van het vinden van munitieartikelen toebehorend aan het vliegtuig zelf. Uit de literatuur blijkt wel dat het vliegtuig munitie vervoerde welke bij de crash is gedetoneerd. Het type munitie is echter niet bekend. Daarbij zouden mogelijk nog wrakstukken kunnen worden gevonden in de bodem. Naar aanleiding van de crash is een luchtfoto van 6 oktober 1944 geraadpleegd. In de directe omgeving van de melkfabriek is echter geen verstoring waar te nemen die na het neerstorten van het vliegtuig is ontstaan. Het raadplegen van het AHN heeft eveneens geen aanvullende informatie over de crashlocatie opgeleverd. Aangezien de exacte locatie van het neergestorte toestel niet kan worden bepaald, kan geen NGE-Risicogebied worden afgebakend.

Figuur 31: Luchtfoto d.d. 6 oktober 1944 met hierop het terrein van de melkfabriek aangegeven (Bron: NCAP).

Conclusie

Naar aanleiding van de crash van een Dakota C-47 te Dinther op 19 september 1944 kan geen NGE-Risicogebied worden afgebakend. De exacte locatie kan niet worden achterhaald.

5.9 SHORT STIRLING NEERGESTORT TE MEUWELWEG, 20 SEPTEMBER 1944

Op 20 september 1944 om 17.00 uur is een Short Stirling IV van No. 620 Squadron neergestort ten zuiden van de Meuwelweg tussen Nistelrode en Vorstenbosch. Dit vliegtuig was onderweg naar Arnhem om Britse troepen aldaar te voorzien van voorraden. Tijdens deze missie is het vliegtuig geraakt door Duitse luchtafweergeschut.

Figuur 32: De Meuwelweg, in blauw aangegeven op een geallieerde stafkaart (Bron ondergrond: Kadaster).

Op de website 'Traces of War' wordt aangegeven dat tegenwoordig ter plaatse van de Meuwelweg een monument is opgericht ter nagedachtenis van de crash. Deze is in 2015 onthuld. Op de site is nog enige achtergrondinformatie over de crash opgenomen. Zo blijkt dat de twee broers Jan en Toin Smolenaers als 11- en 12-jarige jongens ooggetuigen waren van de crash. Jan vertelde: "Die dag waren wij, op een afstand van 200 meter, getuige van het neerstorten van het brandende vliegtuig aan de Meuwelweg in Vorstenbosch. Het vliegtuig kwam brandend, heel laag aanvliegen vanuit de richting Nistelrode. Wij zagen hoe het enkele bemanningsleden lukte[n], per parachute, het brandend[e] vliegtuig te verlaten. Het vliegtuig leek te vallen op de boerderij van de familie Verhoeven. Maar het lukte de piloot de boerderij te ontwijken door iets op te trekken waarna het ong. 100 meter verder in een weiland neerstortte. Later bleek dat er toen nog vijf bemanningsleden in het vliegtuig zaten." Acht bemanningsleden waren aanwezig in het vliegtuig, waaronder piloot Maurice McHugh, Flight Sergeant Eric Bradshaw, Sergeant Thomas Vickers, Lance Corporal John Waring, driver Ernest Heckfront, Sergeant P. Evans, flight sergeant G. Hume en flight sergeant N. Gasgoyles. De laatste drie individuen wisten te ontkomen uit het vliegtuig voordat het neerstortte door middel van een parachute.

Na de oorlog zijn tijdens graafwerkzaamheden in 1977 aan de Meuwelweg resten gevonden van de Short Stirling. Hierbij zijn delen van het landingsgestel, propellers, granaten en munitie gevonden, zie Figuur 33 en Figuur 34. Exacte kalibers van de granaten en andere munitie is niet gespecificeerd in het beschikbare bronmateriaal.

Figuur 33: Enkele onderdelen toebehorend aan het vliegtuig, welke zijn gevonden tijdens graafwerkzaamheden aan de Meuwelweg (Bron: Heemkundekring Nistelvorst).

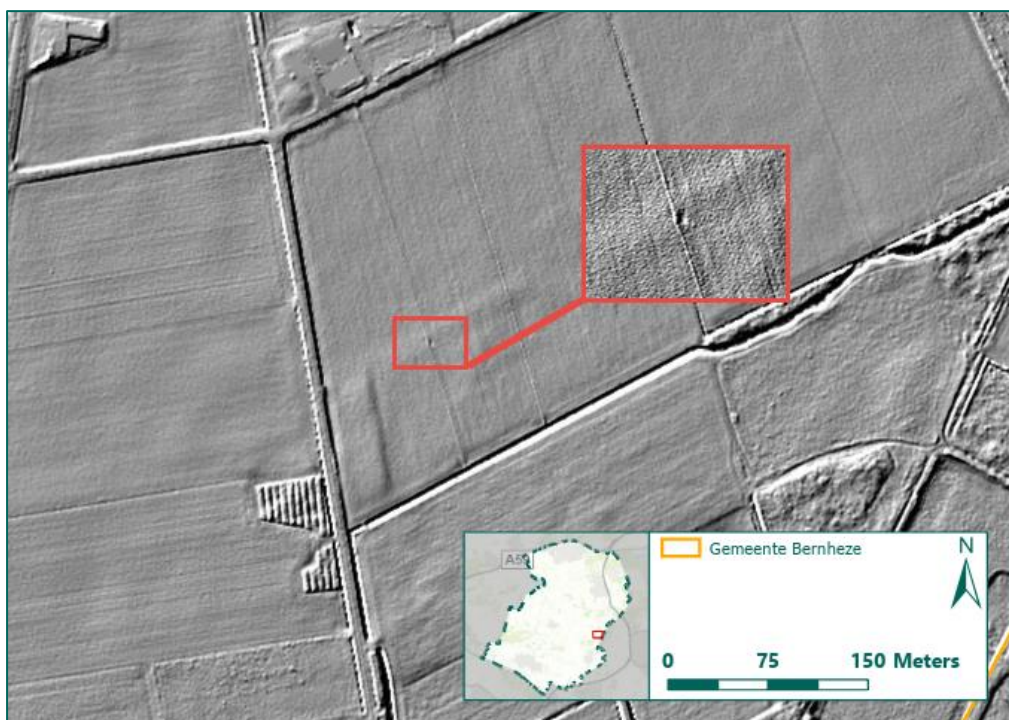
Figuur 34: Enkele onderdelen toebehorend aan het vliegtuig, welke zijn gevonden tijdens graafwerkzaamheden aan de Meuwelweg (Bron: Heemkundekring Nistelvorst).

Om de exacte locatie van de crash beter in beeld te krijgen, zijn verder verschillende luchtfoto-instanties geraadpleegd om een luchtfoto van kort na het neerstorten van de Short Stirling te analyseren. Op een luchtfoto van 6 oktober 1944 is een duidelijke verstoring zichtbaar waarneembaar waar het vliegtuig is neergestort, zie Figuur 35.

Figuur 35: Een luchtfoto van 6 oktober 1944, met een verstoring zichtbaar ten zuiden van de Meuwelweg (Bron: NCAP).

Ook is op het AHN nog een verstoring waar te nemen naar aanleiding van de crash, zie het onderstaand figuur. Het is echter niet bekend of deze is ontstaan door de crash op 20 september 1944. Aangezien deze op meer dan 50 meter afstand van de crashlocatie op de luchtfoto gelegen is.

Figuur 36: Een verstoring in het veld ten zuiden van de Meuwelweg zichtbaar op het AHN (Bron: AHN).

Hoewel is gebleken dat er naoorlogs graafwerkzaamheden hebben plaatsgevonden waarbij wrakstukken zijn geruimd, zijn de exacte methoden van deze ontgraving niet bekend. Ook is niet bekend hoe precies en tot hoe diep is uitgevoerd. Ter plaatse van de waargenomen verstoringen op de luchtfoto dient derhalve een NGE-Risicogebied te worden afgebakend met inachtneming van een cartografische onnauwkeurigheid van 5 meter. Het is niet bekend wat voor materiaal het vliegtuig vervoerde ten tijde van de crash en of dit munitie betrof. Wel is bekend dat Short Stirling vliegtuigen uitgerust waren met meerdere .303 inch machinegeweren. Derhalve wordt binnen het NGE-Risicogebied NGE van KKM (.303 inch) en boordmitrailleurs verwacht. Daarnaast dient binnen het NGE-Risicogebied rekening gehouden te worden met mogelijk achtergebleven wrakstukken en vervuiling (asbest, brandstof en radioactieve onderdelen) als gevolg van de crash.

Figuur 37: NGE-Risicogebied aangegeven n.a.v. neergestorte Short Stirling IV op 20 september 1944 (Bron ondergrond: ESRI).

Conclusie

Naar aanleiding van het neerstorten van een Short Stirling IV op 20 september 1944 wordt NGE van KKM (.303 inch) en boordmitrailleurs verwacht. Verder dient binnen dit NGE-Risicogebied rekening gehouden te worden met mogelijk achtergebleven wrakstukken en vervuiling (asbest, brandstof en radioactieve onderdelen) als gevolg van de crash.

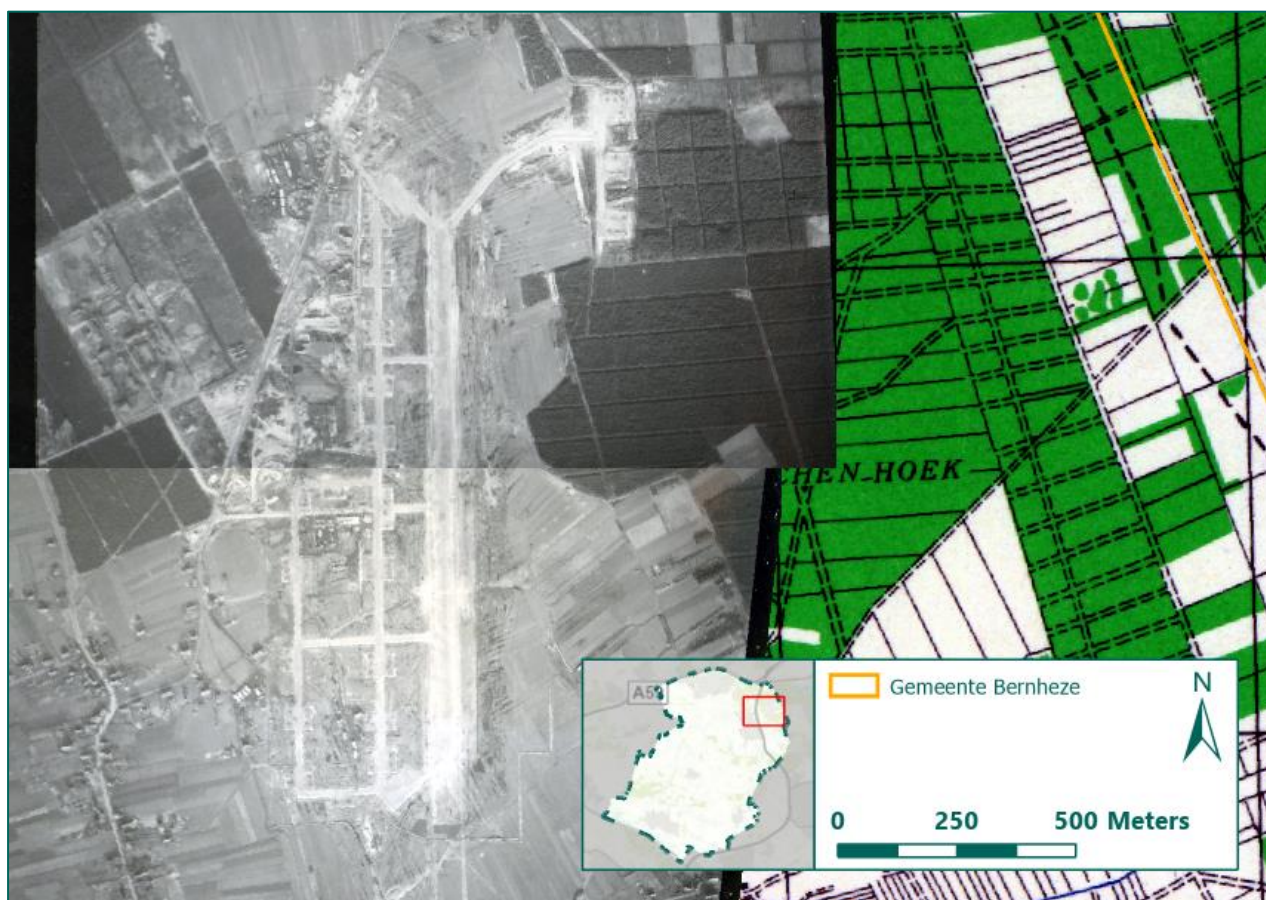
5.10 VLIEGTUIGEN NEERGESTORT TE VLEGVELD HEESCH, DECEMBER 1944-APRIL 1945

Zoals in paragraaf 4.12 als is aangehaald, werd vanaf oktober 1944 een geallieerd vliegveld ten noordoosten van Nistelrode aangelegd. In de maanden december 1944 tot en met april 1945 zijn ter plaatse van het vliegveld meerdere vliegtuigen neergestort. Dit kwam meermaals door technisch falen. Daarbij zijn ook enkele Duitse vliegtuigen neergeschoten bij het vliegveld.

Het betreft de volgende geallieerde vliegtuigen welke tijdens de landing of net na het opstijgen zijn neergestort op het vliegveld:

- Op 8 december 1944 is een Supermarine Spitfire van No. 401 Squadron om 10.15 uur neergestort op het vliegveld bij Heesch;
- Op 1 januari 1945 is een Supermarine Spitfire van No. 442 Squadron neergestort op het vliegveld te Heesch. Ook is tijdens de luchtaanval op het vliegveld een Duitse Focke-Wulf Fw 190G-1 aangeschoten en neergestort;
- Op 2 januari 1945 is een North American Mustang van No. 316 Squadron neergestort op het vliegveld te Heesch;
- Op 22 maart 1945 is een Supermarine Spitfire van No. 412 Squadron neergestort net na opstijgen op het vliegveld te Heesch. De schade is gelabeld als "B";
- Op 30 maart 1945 is een Supermarine Spitfire van No. 83 Squadron neergestort op het vliegveld te Heesch tijdens de landing;
- Op 9 april 1945 is een Hawker Typhoon van No. 164 Squadron om 18.15 uur neergestort op het vliegveld te Heesch;
- Op 30 april 1945 is een Supermarine Spitfire van No. 401 Squadron neergestort op het vliegveld te Heesch tijdens de landing.

Hoewel een aanzienlijk aantal vliegtuigen zijn neergestort op een relatief klein gebied, is geen informatie overgeleverd waar precies deze vliegtuigen op het vliegveld terecht zijn gekomen. De wrakstukken van de vliegtuigen werden vrijwel direct na neerstorten geruimd om het vliegveld direct weer in militair gebruik te kunnen nemen. Luchtfoto's van het vliegveld van 2 februari 1945 zijn geraadpleegd om alsnog crashlocaties te kunnen achterhalen. Deze zijn echter niet waargenomen. Derhalve kan geen NGE-Risicogebied worden afgebakend.

Figuur 38: Luchtfoto 2 februari 1945 met hierop het vliegveld Heesch zichtbaar (Bron: Kadaster).

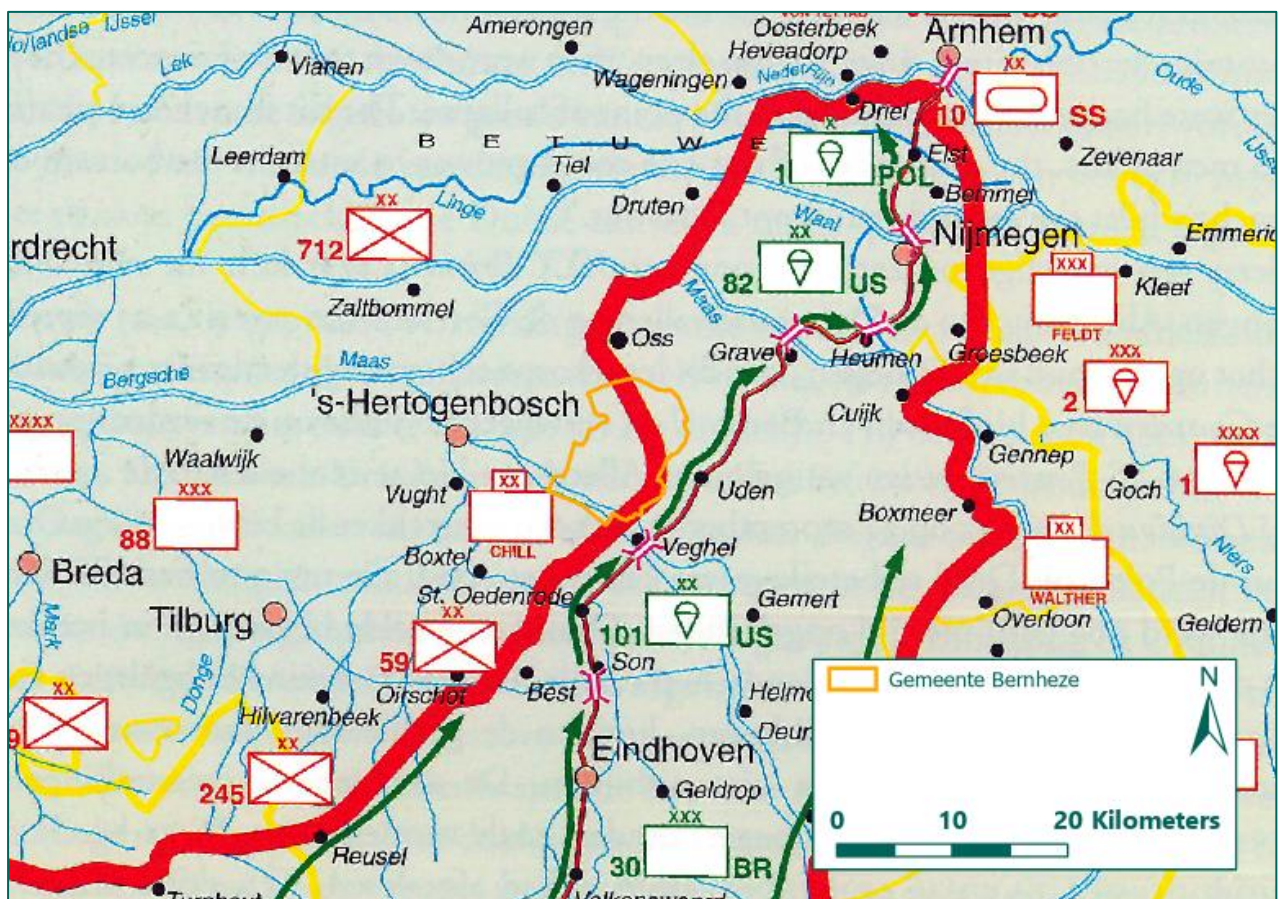
Conclusie

Meerdere vliegtuigen zijn neergestort ter plaatse van Vliegveld Heesch tussen december 1944 en april 1945. Aangezien de wrakstukken snel na het neerstorten zijn geruimd en de exacte locaties van de crashes niet bekend zijn, kan geen NGE-Risicogebied worden afgebakend.

6 ANALYSE BEVRIJDINGSGEVECHTEN SEPTEMBER-OKTOBER 1944

Op 17 september 1944 ging de grootschalige geallieerde operatie Market Garden van start. Hierbij was het doel om de bruggen over rivieren en kanalen bij onder andere Eindhoven, Nijmegen, Vught en Arnhem te veroveren en om deze te gebruiken om met gepantserde eenheden door te stoten naar het Ruhrgebied in Duitsland. Luchtlandingstroepen werden gedropt om bruggen te veroveren (operatie Market). Gelijktijdig rukte een grondleger op vanuit België (operatie Garden). Om de route veilig te stellen, werd de corridor verbreed ten westen en ten oosten van de opmarsroute. Al snel werd echter duidelijk dat het gewenste doel van de operatie niet gehaald zou worden. De geallieerden konden de brug te Arnhem niet tijdig in handen krijgen.

Eenheden van het Amerikaanse 501st Parachute Infantry Regiment, onderdeel van de 101st Airborne Division zouden op 17 september 1944 als eerste geallieerde troepen voet zetten op het grondgebied van de tegenwoordige gemeente Bernheze. In de omgeving van de dorpen Dinther en Heeswijk zouden deze eenheden onderdeel zijn van verschillende grondgevechten en kwamen de dorpen onder artilleriebeschietingen te liggen. De dorpen Nistelrode en Heesch werden iets meer dan een week later voor het eerst aangevallen door eenheden van de Britse Guards Armoured Division zouden acht dagen later voor het eerst aangevallen worden. Vanaf 17 september werden aldus meerdere dagen van grondgevechten, artillerie- en mortierbeschietingen binnen de gemeente Bernheze ingeluid.

Figuur 39: Kaart met Britse opmarsroutes (in groen) en frontlinies (in rood) tijdens Operation Market Garden in september 1944 (Bron: KLE 148).

In dit hoofdstuk worden de verschillende oorlogshandelingen omtrent de bevrijding op het grondgebied van de huidige gemeente Bernheze op chronologische wijze geanalyseerd. De analyse vindt plaats op basis van informatie uit de literatuur, het materiaal uit Nederlandse en internationale archieven, luchtfoto's en munitiezuimingen van de MMOD en EOD.

6.1 GEVECHTEN OM DINTHER EN HEESWIJK, 17-24 SEPTEMBER 1944

6.1.1 17-19 september 1944

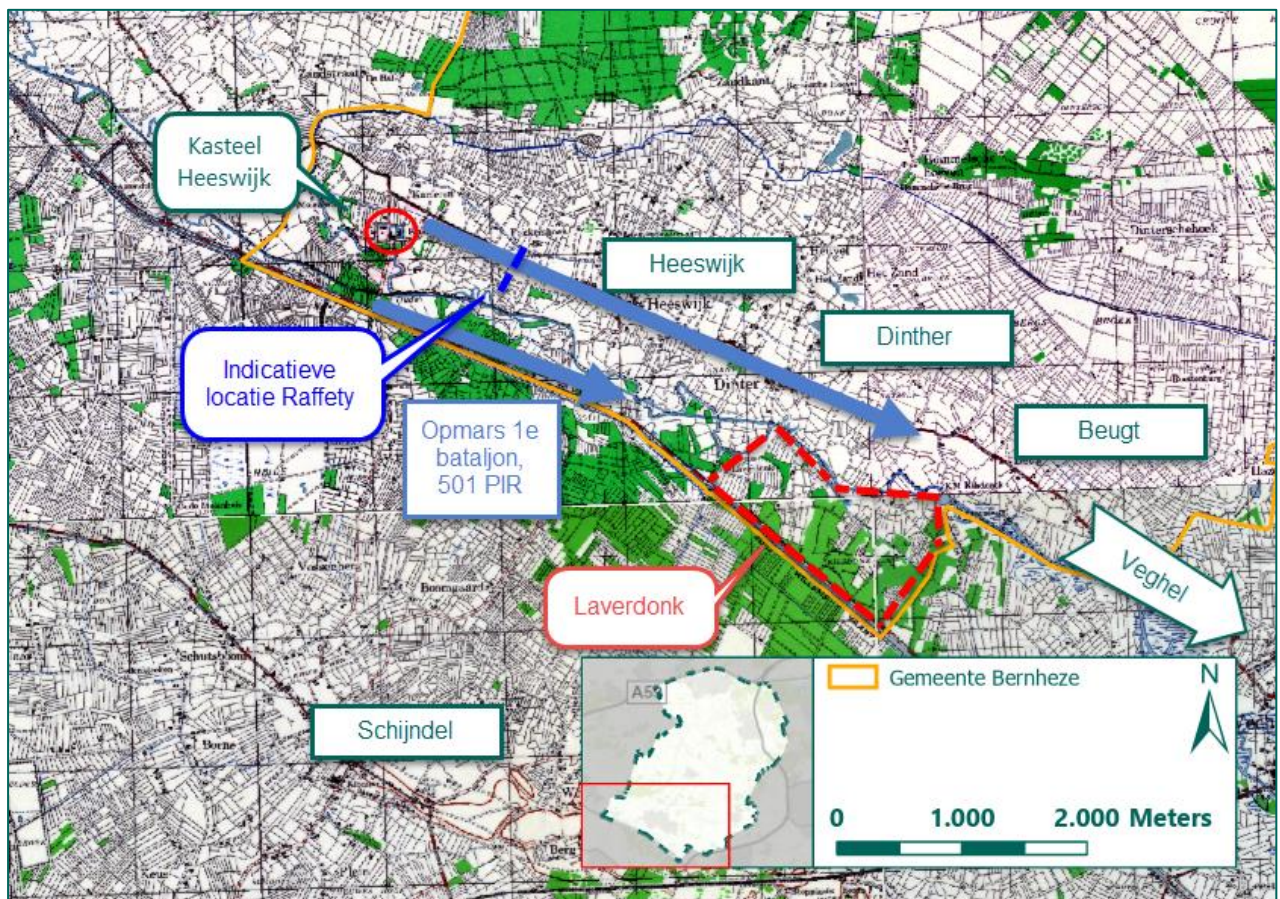
Zoals uit bovenstaande tekst al bleek was 17 september 1944 het startschot van Operation Market Garden. De Amerikaanse 101st Airborne Division met de bijnaam Screaming Eagles had hierbij de belangrijke taak om de bruggen te Son, ten noorden van Eindhoven, en Veghel in te nemen. De inname van Veghel werd uitgevoerd door het 501st Parachute Infantry Regiment (501 PIR) dat om 13.00 uur iets ten westen van Veghel met hun parachutes dienden te landen. Voor het grootste gedeelte slaagde deze actie en kon Veghel en verschillende dezelfde dag ingenomen worden. Het 1^e bataljon van het 501 PIR onder leiding van luitenant-kolonel Kinnard landde echter te ver naar het noordwesten van Veghel bij het kasteel Heeswijk nabij Kameren.

Figuur 40: Foto genomen tijdens parachutesprong van het 1^e bataljon, 501st Parachute Infantry Regiment nabij het kasteel Heeswijk (Bron: REASeuro database).

De troepen van het 1^e bataljon verzamelden zich in het kasteel en maakten hier kwartier. De taak van de eenheid bleef echter ongewijzigd, dus werd door Kinnard de opdracht gegeven om een deel van het bataljon langs het Zuid-Willemskanaal richting Veghel en een ander deel via Dinther en Beugt oostwaarts te trekken. Onderweg ondervonden de Amerikaanse parachutisten weinig tegenstand, afgezien van enkele individuele Duitse voertuigen die snel overwonnen konden worden. Ondertussen was echter een Duitse eenheid van Fallschirmjäger onder leiding van Oberleutnant Diedrichs vanuit 's-Hertogenbosch richting Heeswijk getrokken. Uit de *After Action Reports* van de 101st Airborne Division, zie bijlage 4, blijkt dat de Amerikaanse troepen in het kasteel werden aangevallen met machinegeweren en mortieren door ongeveer 50 Duitse militairen. Enkele mortiergranaten waren zelfs neergekomen op de binnenplaats. Hierop verzocht Kinnard, die al in Veghel was aangekomen, kolonel H.R. Johnson van het 501 PIR om een compagnie ter ondersteuning te sturen. Hierop reageerde Johnson: "Send one platoon. Your task is to defend VECHEL".

Tegen het vallen van de avond werd een peloton onder leiding van luitenant Raffety richting het kasteel gestuurd. Ondertussen waren enige troepen die nog in de omgeving van het kasteel waren tijdens de Duitse tegenaanval op het hoofdkwartier aangekomen. Zij beschreven de situatie rond het kasteel als "hot" en dat de Amerikaanse verdediging ongeorganiseerd was. Raffety slaagden uiteindelijk om Heeswijk te bereiken, echter stuitten ze op een kleine groep Duitse troepen in het donker die een verdere opmars verhinderde. Er werd besloten om zich op ongeveer 800 yards, ongeveer 730 meter, van het kasteel in te graven. Uit het oorlogsdagboek van Oberst Dewald die de leiding had over Kampfgruppe Dewald⁵, zie bijlage 3, blijkt dat tot 1.35 uur 's nachts het kasteel nog in Amerikaanse handen was echter zou het bataljon Ewald het rond deze tijd veroveren. Hierna zou dit bataljon ook verder oostelijk trekken ter ondersteuning van de Duitse tegenaanval op Veghel. Deze konden tot op drie kilometer ten noordwesten van de spoorbrug van Veghel doorstoten, echter werden zij hier tegengehouden door zwaar Amerikaans artillerievuur. De exacte locatie van deze beschietingen zijn echter niet uit het bronnenmateriaal op te maken. Om 6.35 uur 's ochtends werd hier nogmaals een Duitse tegenaanval ingezet, echter waren de verliezen hevig. Uiteindelijk kon er twee kilometer terreinwinst gemaakt worden, waarna het front alhier weer stil kwam te liggen. Bij het ochtendgloren rapporteerde Raffety aan Kinnard dat het kasteel bezet was door Duitse troepen en dat de flanken van zijn locatie door twee vijandelijke pelotons werden genaderd. Hierop werd besloten om Raffety en zijn peloton terug te laten trekken naar Veghel.

Figuur 41: Kasteel Heeswijk, indicatieve locatie Raffety, Laverdonk en opmarsroutes 1^e bataljon, 501 PIR op 18 september aangegeven op een geallieerde stafkaart (Bron: Kadaster).

Gedurende 18 september 1944 zouden verder weinig zware gevechten plaats vinden. Uit rapporten van het Nederlandse verzet bleek wel dat Dinther door ongeveer 700 Duitse militairen werd bezet. Op 19 september 1944 werden er verschillende patrouilles van 18 tot 30 man in die richting uitgevoerd waarbij

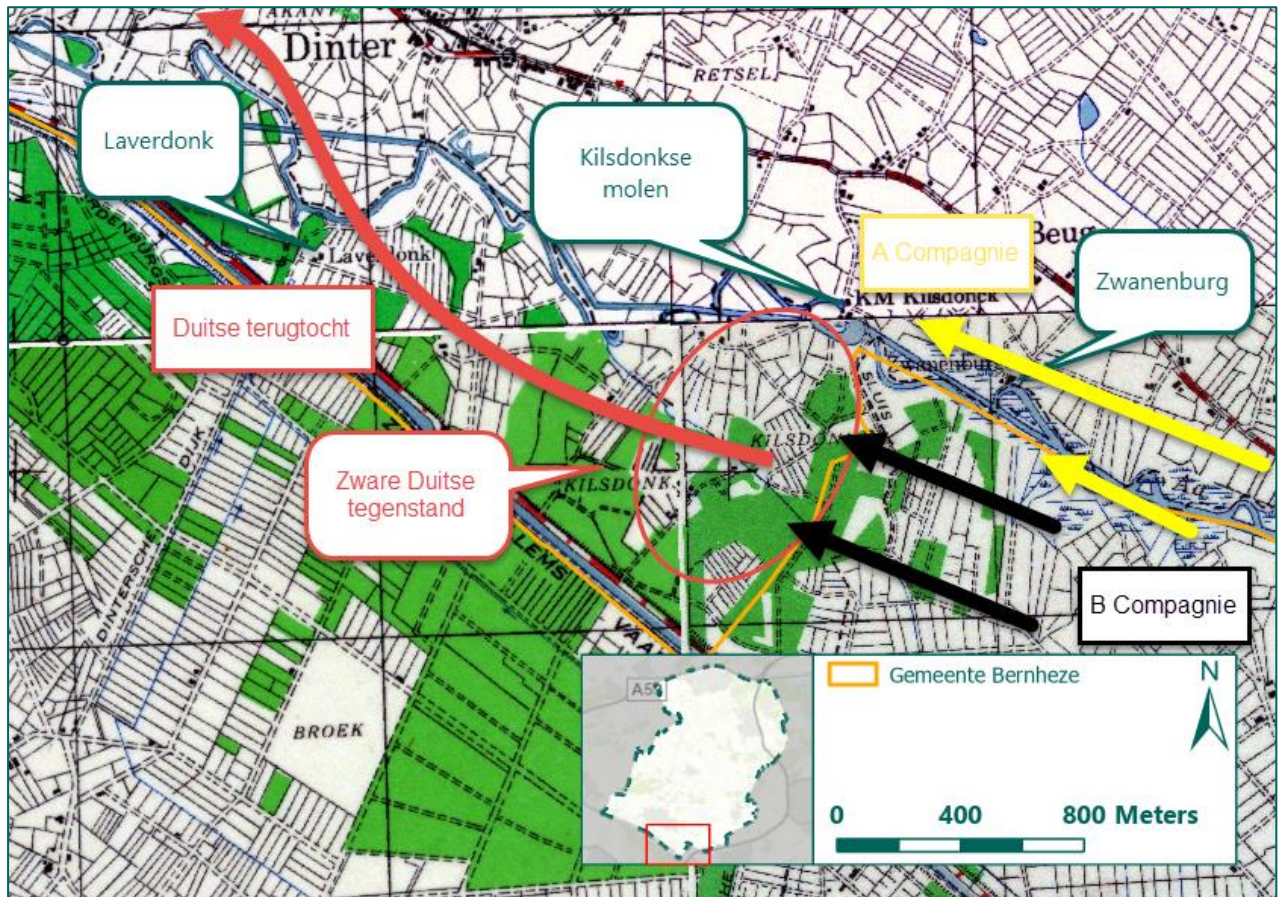
⁵ Een Kampfgruppe was een tijdelijke legereenheid binnen de Duitse Wehrmacht. Kampfgruppen konden zelfstandig opereren. De grootte en samenstelling van een Kampfgruppe waren afhankelijk van de uit te voeren opdracht, maar ook van (nog) de beschikbare troepen in de omgeving.

deze geregeld vijandelijk vuur ontvingen, voornamelijk in de omgeving van Laverdonk. Bij gevechten alhier gingen de boerderijen van H. van Helvoort en M. Habraken in vlammen op. In eerste instantie was Beugt de grens van het patrouillegebied, echter verzocht Kinnard om een patrouille richting het kasteel uit te laten voeren. C Compagnie onder leiding van staff sergeant DeHuff kreeg deze taak toegewezen. Rond 13.00 uur werd het kasteel bereikt. Hier bleek dat de gewonde Amerikaanse soldaten die na de landing gewond waren geraak niet meer in het kasteel aanwezig waren en dat de Duitse troepen het kasteel ook hadden verlaten. Wel werd nog een Amerikaanse 81 mm en 60 mm mortier aangetroffen. Hierna zou C Compagnie terug op Heeswijk trekken.

6.1.2 20 september 1944

Na drie dagen van passieve defensie van Veghel met incidentele patrouilles in de omgeving, vroeg Kinnard om toestemming om offensieve acties te ondernemen om zo de smalle corridor vanaf Arnhem richting Eindhoven open te houden. Johnson van de 101st Airborne Division vond dit in eerste instantie geen goed plan, echter kreeg Kinnard op 20 september toestemming om vanuit Veghel ten noorden van het kanaal naar het kasteel Heeswijk op te trekken. C Compagnie was al aanwezig in Heeswijk en zou als 'blik' dienen terwijl A en B Compagnie als 'veger' vanuit Veghel westwaarts de Duitse troepen zouden opjagen. De Zuid-Willemsvaart zou als zuidelijke en de doorgaande weg van Veghel naar Heeswijk als noordelijke grens dienen. Het tussengelegen gebied werd doorsneden door de Aa-rivier. Om 9.30 uur ging de operatie van start. C Compagnie bewoog zich richting de brug over het kanaal richting Schijndel, terwijl B Compagnie links en A Compagnie rechts van de Aa westwaarts trokken. 1.000 yards, ongeveer 915 meter, van de startlocatie van B Compagnie bleek dat een grote groep Duitse troepen zich een stuk hadden teruggetrokken en grote hoeveelheden materiaal hadden achtergelaten. 180 meter verder werd de Compagnie echter onder vuur genomen door twee 2 cm, vier machinegeweren en meerdere machinepistolen. B Compagnie antwoorde met lichte machinegeweevuur en 81 mm mortieren en vroegen aan A Compagnie om vanuit de flank vuur uit te brengen op de Duitse eenheden. A Compagnie was echter verdeeld geraakt waardoor enkele eskadrons ten zuiden van de Aa waren geraakt en niet precies konden achterhalen waar zij waren. Aangekomen in de bossen bij Zwanenberg, ontvingen delen van A Compagnie Duits licht vuur afkomstig van de molen ten noorden van de Aa, tegenwoordig de Kildonkse molen. Ten noorden van de Aa zouden ook enkele korte schermutselingen plaatsvinden, ook zonder slachtoffers. Eén Duitse soldaat werd gevangen genomen. In een poging om A Compagnie in zijn volledigheid ten noorden van de rivier te krijgen door deze zuidelijke pelotons bij de molen de rivier te laten oversteken, zouden bij zware vuurgevecht over en weer drie Amerikaanse soldaten om het leven komen.

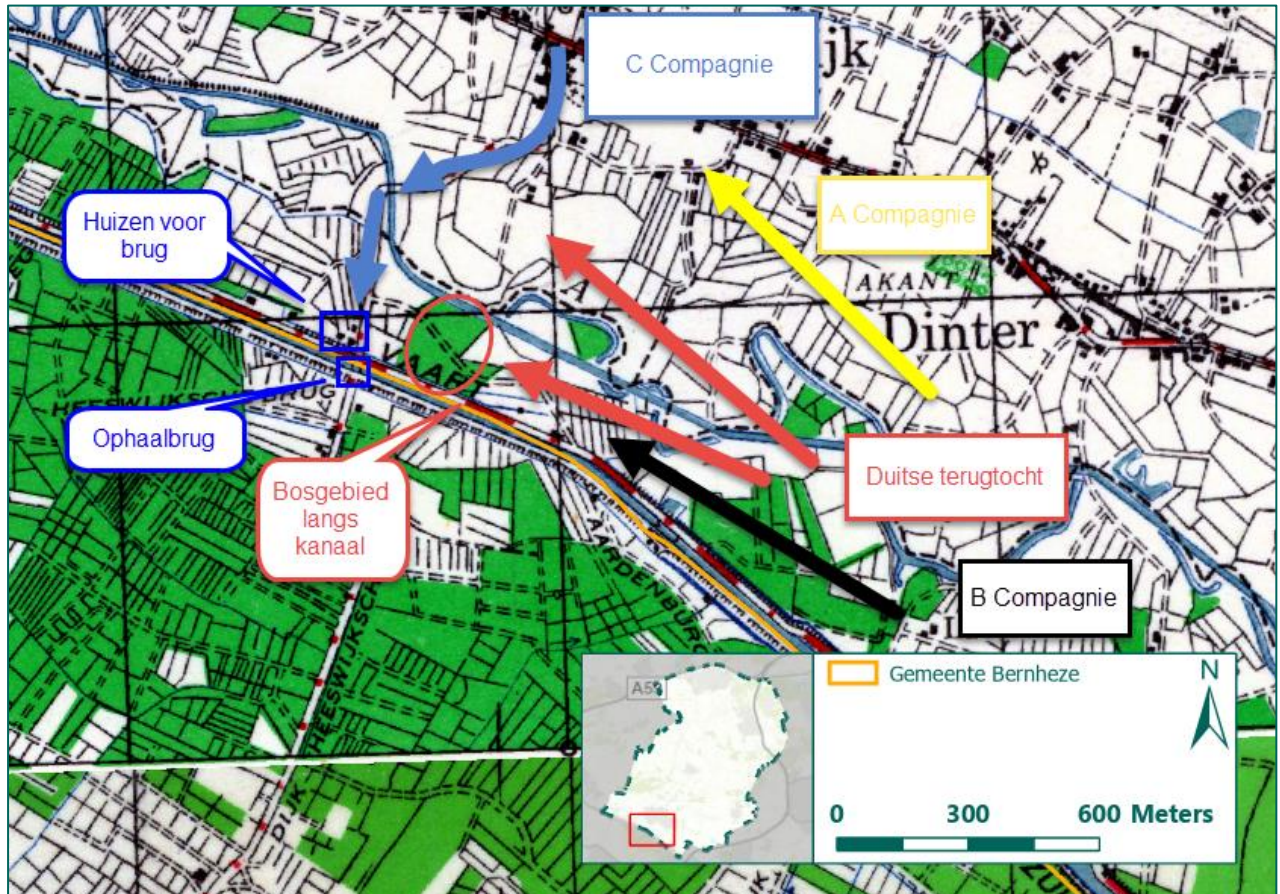
B Compagnie kreeg ondertussen te maken met een teken van overgave, toen enkele witte zakdoeken door de Duitse troepen in de lucht werden gestoken. Hierop naderden B Compagnie de Duitse linie tot op ongeveer 280 meter, maar in plaats van zich over te geven, werd er hevig machinegeweer- en 2 cm-artillerievuur uitgebracht op de naderende Amerikaanse troepen. Het meest van dit vuur was te hoog en ineffectief, echter werd één soldaat in zijn schouder geraakt. Om enigszins het vuur af te leiden van B Compagnie nam een peloton van A Compagnie een stuk Duits geschut onder vuur. Hier slaagde A Compagnie in, waarna B Compagnie met behulp van mortieren de stukken 2 cm geschut konden vernietigen. Ook de Duitse 8 cm en 5 cm mortieren werden bij deze actie uitgeschakeld. B Compagnie kon enkele tientallen meters optrekken en de schuur van waaruit A Compagnie werd beschoten zelf onder vuur nemen. Hoewel A en B Compagnie niet direct met elkaar in contact stonden, slaagden ze er in om elkaar gedurende deze offensieve actie goed te helpen. Vijftig Duitse militairen die zich in de schuur hadden verscholen gaven zich over, waarna beide Compagnieën schouder aan schouder verder westelijk konden trekken. De eerste Duitse verdedigingslinie was doorbroken en het Duitse vuur was tot een minimum afgenomen. Om 15.00 uur kon B Compagnie Laverdonk bereiken met A Compagnie in lijn. De overgebleven Duitse troepen vluchtten ondertussen in de richting van het 'blik' van C Compagnie.

Figuur 42: Eerste fase ('blik') van gevechten 20 september 1944 aangeven op een geallieerde stafkaart (Bron ondergrond: Kadaster).

Bij aanvang van de acties op 20 september liet C Compagnie één peloton achter in Heeswijk. Een eskadron hiervan kreeg als taak om zuidwaarts de brug over de Aa te bezetten om zo als 'blik' te fungeren. De rest van de Compagnie trok verder richting Schijndel. Op ongeveer 140 meter voor een verzameling huizen kort voor de brug over de Zuid-Willemsvaart werd de opmars echter opgehouden. In deze huizen waren Duitse troepen verscholen die de naderende Amerikaanse parachutisten onder machinegeweevuur namen. De Amerikaanse troepen lieten zich in de greppels langs de weg vallen en vuurden met mortieren terug. Na enkele minuten verlieten de Duitse militairen de huizen via de achterdeur, trokken zich terug achter het kanaal en haalden zij de ophaalbrug op. Rond de brug ontstond een vuurgevecht toen C Compagnie de noordelijke dijk van het kanaal bereikte en slaagde er in om de Duitse troepen van de kade weg te jagen. Er werd zonder succes getracht om de ophaalbrug met raketten, waarschijnlijk bazooka's, te laten dalen waarop onder dekkingsvuur enige manschappen het kanaal overstaken. Zij slaagden er in om de brug te laten zakken en een bruggenhoofd te creëren. Ondertussen kwamen terugtrekkende Duitse troepen die door A en B Compagnie waren verjaagd in de buurt van C Compagnie dat rond 12.00 uur klein kalibervuur begon te ontvangen. Dit werd door Amerikaans mortiervuur beantwoord. Rond 15.00 uur werd de Duitse situatie dermate penibel dat besloten werd om een laatste aanval uit te voeren om uit de omsingeling te ontsnappen. Langs het kanaal was een bebost gebied waar de Duitse troepen zich vlug probeerden te bewegen. Een Amerikaanse militair had al een machinegeweer op de dijk gesteld, waardoor de Duitse flank kon worden aangevallen. Na enige onderhandelingen gaven de Duitse troepen aan dat zij zich echter nog niet wilden overgeven. Als reactie werd er hierop afgezien van machinegeweevuur ook met mortieren op de Duitse troepen gevuurd, met als resultaat dat na vijf minuten van beschietingen 250 Duitse militairen zich overgaven en krijgsgevangenen werden gemaakt. Uit de literatuur blijkt dat hierbij geweren en ander materiaal in het kanaal werd geworpen. A en B Compagnie trokken gestaag westwaarts en de eerste verkenners van B Compagnie bereikten C Compagnie rond 17.30 uur. A Compagnie was ondertussen meer richting de rijksweg getrokken om ontsnappende eenheden tegen te houden. In totaal werden deze dag

418 Duitse militairen krijgsgevangenen genomen, 40 gedood en 40 verwond. Vervolgens zou C Compagnie het bruggehoofd ten zuiden van het kanaal met ongeveer 200 meter uitbreiden en installeerden A en B Compagnie zich in Dinther en Heeswijk respectievelijk waar zij zonder problemen tot de volgende dag bleven. Op die dag zouden tijdens zuiveringsacties in het gebied tussen de Aa en het kanaal blijken dat er in grote getalen mitrailleurs, geweren, *Panzerfausts* en ander materiaal achter was gelaten. Her en der vonden nog enkele korte schermutselingen plaats.

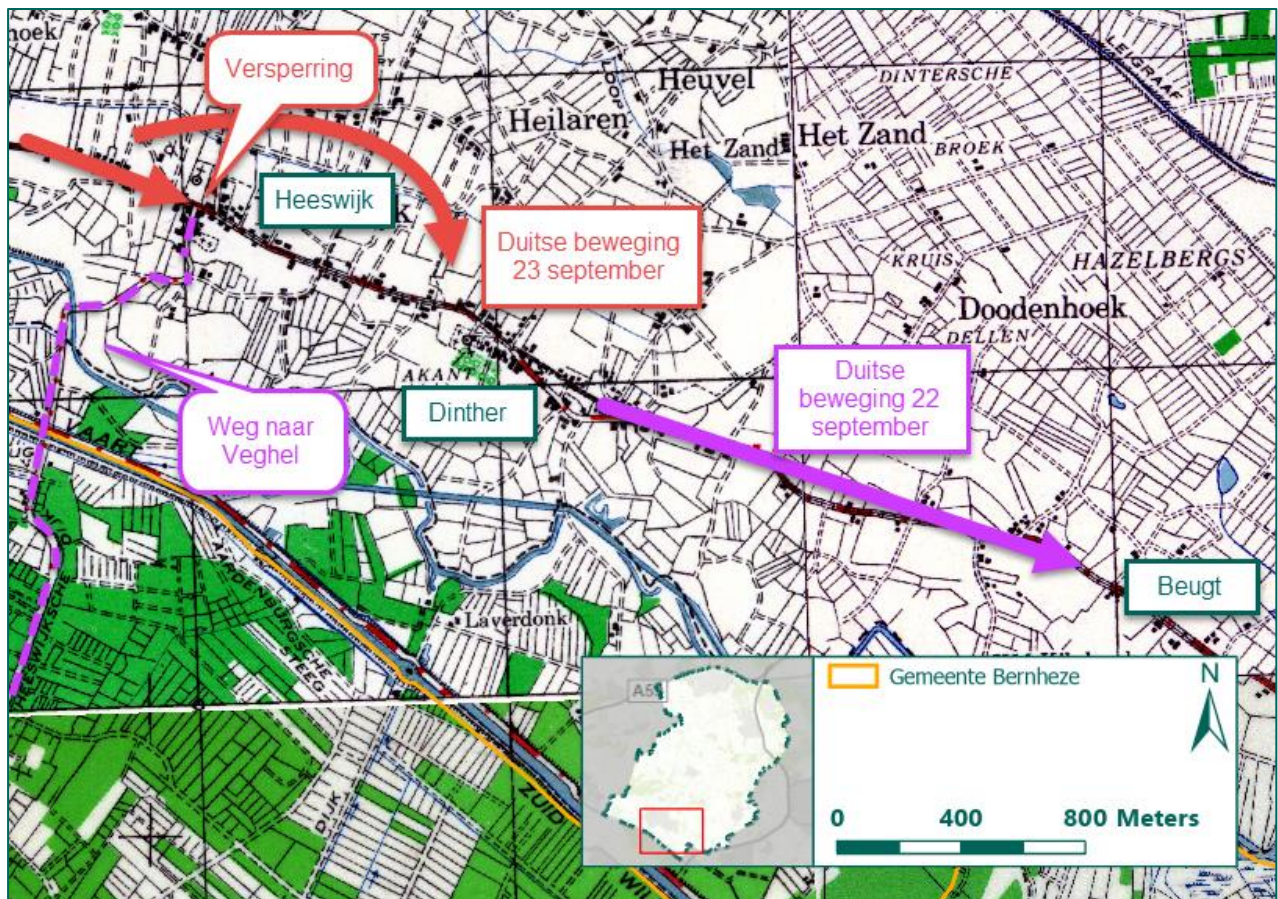

Figuur 43: Laatste fase ('veger') van gevechten 20 september 1944 aangeven op een geallieerde stafkaart (Bron ondergrond: Kadaster).

6.1.3 21 september-23 oktober 1944

Vanaf 21 tot en met 24 september zouden in de gemeente Bernheze geen grootschalige grondgevechten meer plaats vinden. Heeswijk en Dinther waren echter nog niet definitief bevrijd. Rond 19.00 uur op 21 september kwam het bevel binnen om vanuit Heeswijk naar Schijndel te vertrekken. Ten zuiden van de Zuid-Willemsvaart vonden nog geregeld vuurgevechten plaats, maar kort na middernacht kon Schijndel ingenomen worden. Heeswijk en Dinther moesten het hierdoor stellen zonder verdedigende Amerikaanse eenheden en werden wederom door Duitse troepen ingenomen. Hiermee kwamen de dorpen voor meerdere dagen onder artillerievuur te liggen. Uit het oorlogsdagboek van Oberst Dewald blijkt tevens dat tussen Dinther en Beugt nog een Duitse tegenaanval plaatsvond. Bij Beugt werd de aanval echter afgeslagen. Afgezien van deze vermelding in het dagboek, zijn echter geen andere bronnen die deze aanval bevestigen. Op 23 september 1944 kreeg het bataljon Hanke de opdracht om naar Beugt door te stoten om vast te stellen of de eenheid Weller die twee dagen eerder had aangevallen nog ter plaatse was en deze mogelijkerwijs te bevrijden. Om 16.30 uur stuitte het bataljon op een Amerikaanse versperring aan de ingang van het dorp Heeswijk. Een deel van de Duitse troepen kon hier omheen verder trekken. De groep Hanning nam waar dat zich op de weg tussen Heeswijk en het kanaal diverse vijandelijk voertuigen bewogen die één mitrailleur en meerdere schutters in stelling brachten. Hanning opende het vuur dat door machinegeweervuur werd beantwoord. In de bomen waren ook enkele schutters aanwezig. Vanuit de

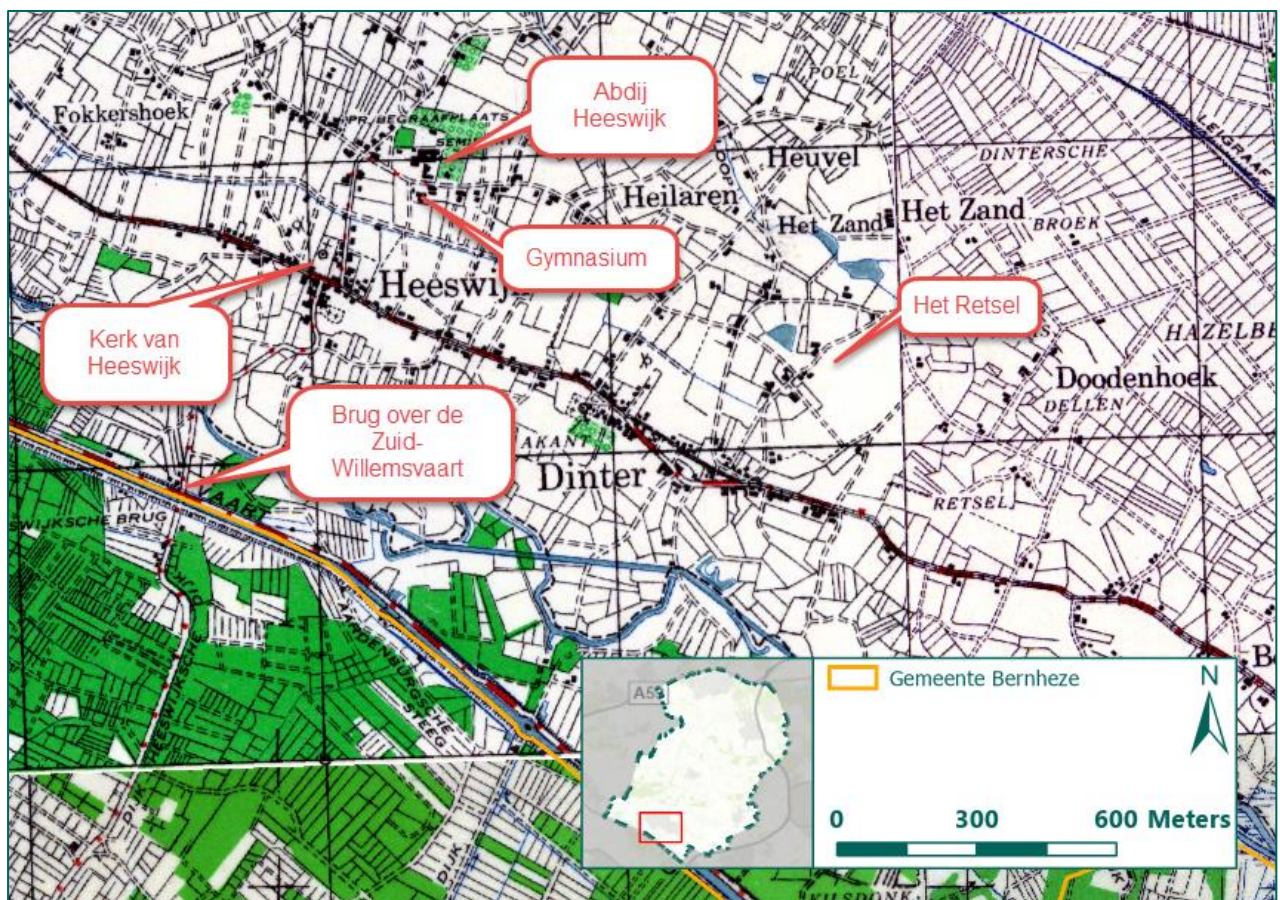
huizen schoten burgers op de Duitse troepen. Het peloton kreeg vuurondersteuning van een stuk 2 cm luchtdoelgeschut, waarna de Amerikaanse troepen zich terug trok. De patrouille probeerde verder op te rukken, maar werd in de rechter flank door zwaar mitrailleurvuur bestookt. De verbinding met de rechtergroep was echter verbroken, waardoor geen steun kon worden gegeven. Uiteindelijk moest er teruggetrokken worden, wat om 17.45 uur lukte onder vuurdekking van een stuk 7,5 cm geschut. Afgezien van het feit dat deze gevechten plaats vonden rond Heeswijk, zijn in het bronnenmateriaal geen specifieke locaties van de gevechten bekend. Een dag later op 24 september zouden er binnen het werkgebied geen verdere gevechten plaatsvinden. Wel werden Heeswijk, Dinther en Beugt door Duitse troepen ingenomen en op verschillende plekken artillerie opgesteld.

Figuur 44: Duitse bewegingen op 22 en 23 september 1944 aangegeven op een geallieerde stafkaart (Bron ondergrond: Kadaster).

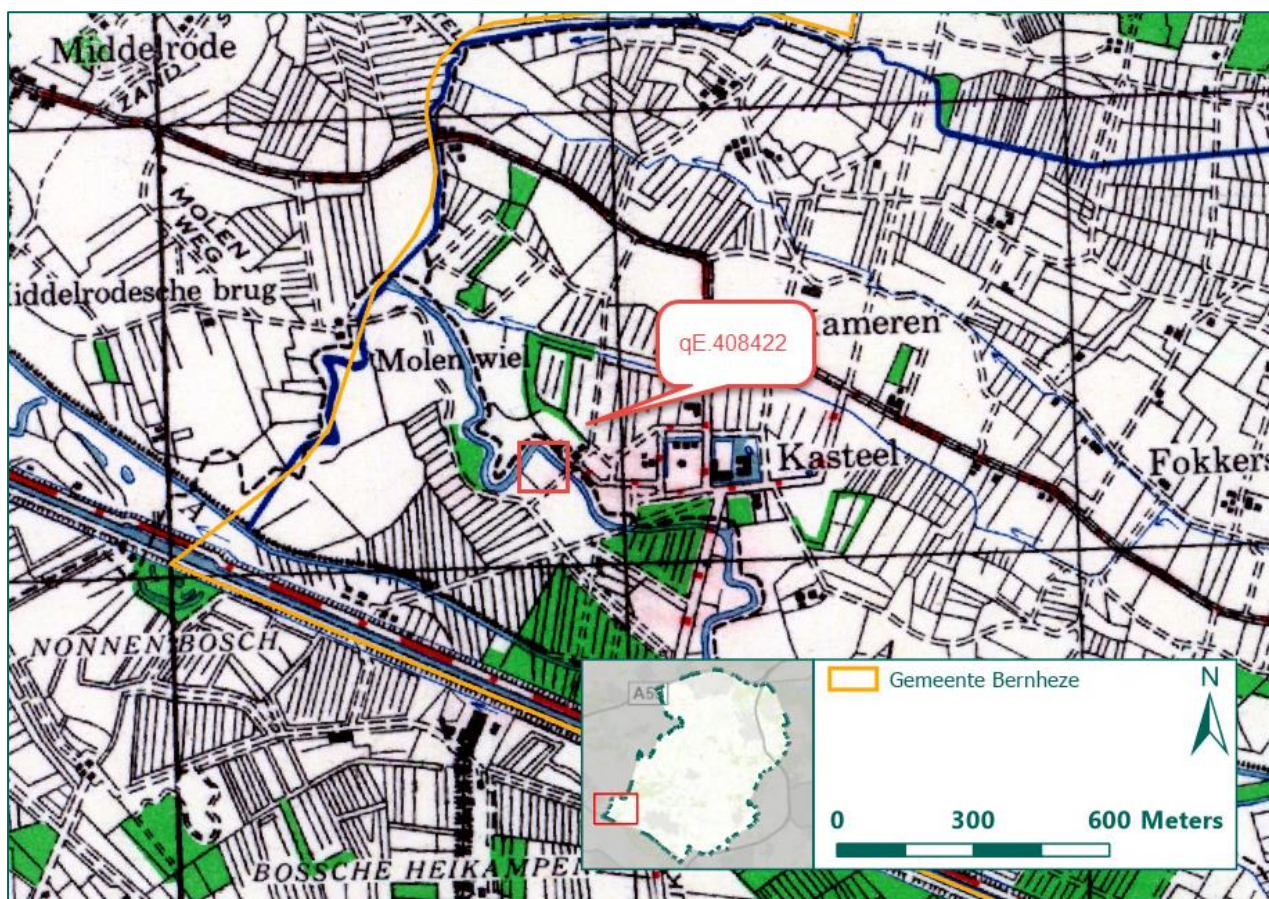
In de dagen na deze inname, zouden Heeswijk en Dinther geregeld onder geallieerd artillerievuur liggen. Het bronnenmateriaal is echter niet altijd eensgezind over welke plaatsen door wie, de Duitse of geallieerde artillerie, werden beschoten. Wel geeft het een indicatie dat de zuidelijke helft van Bernheze meermaals is beschoten. Hieronder worden verschillende specifieke beschrijvingen uiteengezet. Zo blijkt bijvoorbeeld uit de literatuur dat op 25 september ter plaatse van het Retsel vele granaten zijn ingeslagen. Een dag later werd de kerktoeren van Dinther onder vuur genomen, aangezien werd vermoed dat hier een observatiepost was opgezet. Tijdens deze beschieting zijn ook meerdere huizen in het dorp geraakt. In Heeswijk werd onder andere het postkantoor, een garage en twee woningen geraakt. Op 27 september verloren de Duitse troepen rond Heesch steeds meer terrein, zie paragraaf 6.2.2. Hierdoor werd besloten om verder terug te trekken naar Berlicum, met achterlating van enkele voorposten in Heeswijk. Geallieerde artillerie namen hierop het dorp onder vuur waarbij onder andere de kerk, het kerkhof en enkele huizen werden beschadigd. Het dorp werd verder geëvacueerd. Op 28 september werd ook de Abdij geraakt. Dit was tevens de dag dat de dorpen definitief in geallieerde handen kwamen. De tanks van de Britse 7th Armoured Division met de bijnaam 'Desert Rats' bereikten rond 14.30 uur Dinther, waarna ze dwars door de velden

naar Heeswijk trokken en zuiverden van kleine Duitse groepjes achterblijvers. Bij de kerk van Heeswijk hadden enkele Duitse soldaten zich opgesteld met *Panzerfausts* om de aankomende tanks uit te schakelen. Door beschietingen door de geallieerde tanks werd echter gezorgd dat deze niet ingezet konden worden. Verschillende huizen werden beschadigd of vlogen in brand, maar het dorp werd gezuiverd van de Duitse aanwezigheid. Wel werd de brug over de Zuid-Willemsvaart nog gesprongen, waardoor de weg naar Schijndel voor enkele weken afgesloten was. De dorpen waren nu definitief bevrijd, echter zouden de dorpen nog meerdere dagen onder Duits artillerievuur vanuit Berlicum liggen. In het boek "Bericht van de Tweede Wereldoorlog in Heeswijk, Dinther en Loosbroek" wordt nog wel gesproken van gevechten in de omgeving van het kasteel Heeswijk, Heeswijkse brug en de westelijke toegang van Heeswijk, echter wordt dit niet door andere bronnen bevestigd. Op 29 september kregen onder andere de abdij, het gymnasium, het St. Cuneragesticht en de Heeswijkse kerk meerdere voltreffers van Duitse artillerie te verduren.

Figuur 45: Locaties van beschietingen rondom Heeswijk en Dinther weergegeven op de geallieerde stafkaart (Bron ondergrond: Kadaster).

3rd Troop van A Squadron, 11th Hussars, voerde deze dag tevens een vergelijkbare verkenning uit richting Middelrode. Op de terugweg werden zij onder vuur genomen door twee 5 cm kanonnen in het gebied qE.408422, maar konden zonder kleerscheuren ontsnappen.

Figuur 46: Kaartvierkant qE.408422 weergegeven op de geallieerde stafkaart (Bron ondergrond: Kadaster).

In de omgeving van Loosbroek werd ondertussen een grote hoeveelheid kanonnen opgesteld om de plaatsen welke nog in Duitse handen waren te kunnen beschieten. Deze werden op hun beurt echter ook stevig onder vuur genomen door Duitse artillerie waardoor zelfs enkele geallieerde militairen sneuvelen. Een dag later zou het parochiehuys te Loosbroek ook een voltreffer te verduren krijgen.

Figuur 47: Het Parochiehuys te Loosbroek weergegeven op de geallieerde stafkaart (Bron ondergrond: Kadaster).

In de weken hierna zouden voornamelijk Dinther, Heeswijk en Loosbroek meermaals onder Duits artillerievuur liggen waardoor verschillende burgers overleden zijn en meerdere huizen afgebrand zijn. De exacte locaties hiervan zijn echter niet altijd uit het bronnenmateriaal te achterhalen, aangezien van meerdere plaatsen waaronder Dinther omnummeringslijsten ontbreken. Zo blijkt dat op 17 oktober de boerderij van G. van Alebeek in Laverdonk, wijknummer F 109, volledig afgebrand na beschietingen, echter is de locatie hiervan niet te achterhalen. In de nacht van 22 op 23 oktober zouden de laatste oorlogshandelingen in de omgeving van Heeswijk, Dinther en Loosbroek plaatsvinden toen Middelrode en Berlicum door de 131st Infantry Brigade "The Queen's Brigade" werden bevrijd.

6.2 BEVRIJDING VAN HEESCH, 25-28 SEPTEMBER 1944

6.2.1 De aanloop, 25 september 1944

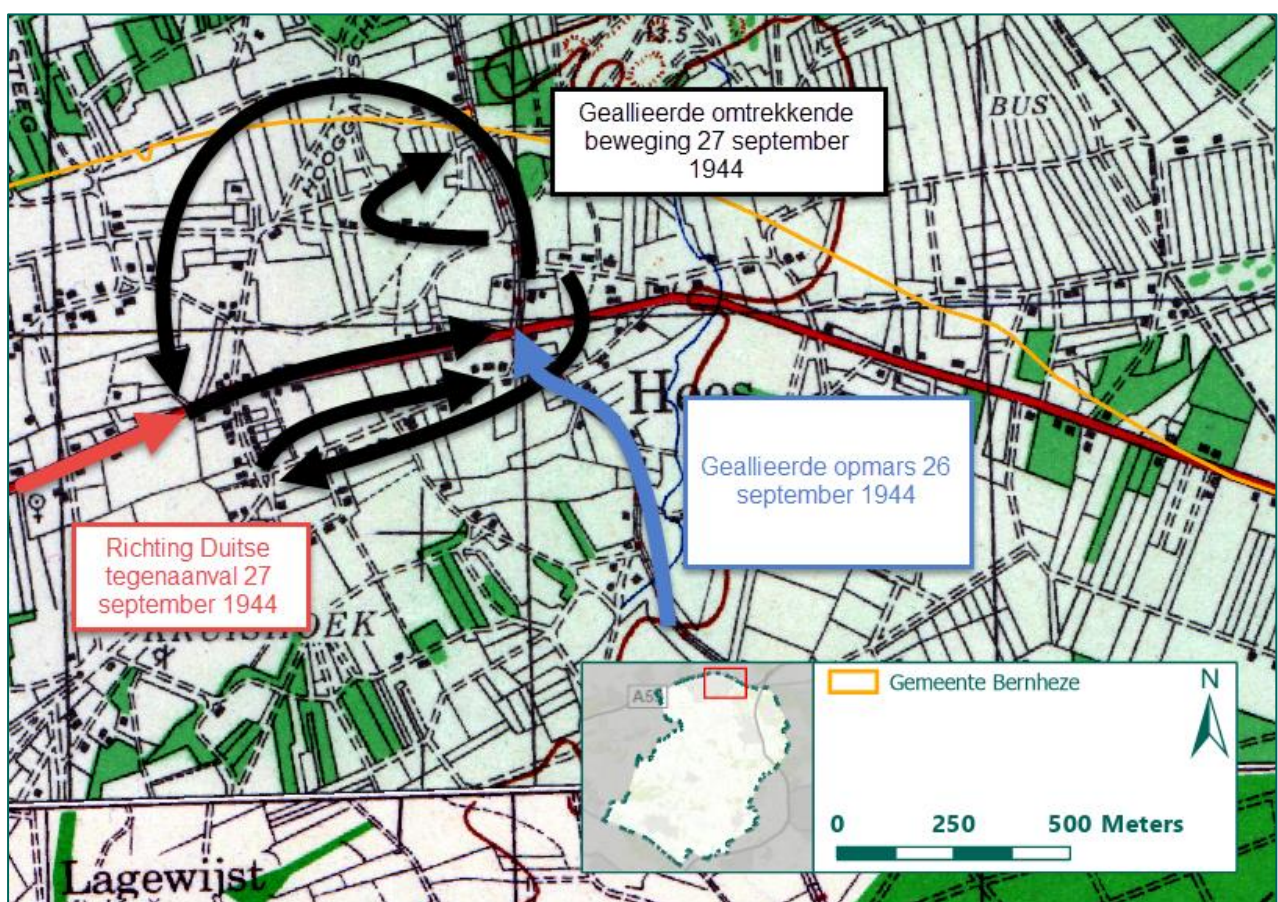
Op 24 september 1944 werd Uden door de Britse Guards Armoured Division bereikt. Een dag later zou een verkenningspatrouille van de Grenadier Guards vanuit Uden via Nistelrode als eerste geallieerde eenheid Heesch bereiken. Nistelrode was door de Duitse 712de Infanterie Divisie voortijdig verlaten en waren ondertussen ondersteund door tanks het dorp Heesch ingetrokken. Dit leidde tot een confrontatie tussen de Duitse voorhoede en de verkenningspatrouille nabij het kruispunt te Heesch, zie het onderstaande figuur. Hierbij trof een Duits anti-tankkanon een van de twee Britse Sherman-tanks nabij het kruispunt. De andere tank trok zich direct terug. Bij Kustershof werd nog wel een Duitse opgestelde tank in brand geschoten. Even later overkwamen twee andere tanks hetzelfde. Deze trokken over de Nistelrodeseweg naar het kruispunt, vanwaar wederom een tank in brand werd geschoten. Hierna werd de verkenning definitief afgeblazen en trokken de tanks van de Grenadier Guards zich terug. Het kruispunt zelf werd deze avond door artillerie onder vuur genomen, wat ertoe leidde dat verschillende boerderijen in de direct omgeving in brand geschoten worden. Besloten werd om het dorp de volgende dag aan te vallen.

6.2.2 De aanval op Heesch en verkenning van de omgeving, 26-28 september 1944

Het nieuws van de bevrijding van Heesch had ook de Duitse bevelhebbers bereikt. Generaal Von Zangen van het LXXXIXste Korps gaf de 712de Divisie de opdracht om op 27 september een tegenaanval op Heesch uit te voeren om verder terreinverlies te voorkomen. In de vroege middag zou de strijd in het dorp wederom losbarsten. De oprukkende Duitse troepen die vanuit het westen het dorp in probeerden te trekken, werden direct door artillerie en mortieren onder vuur genomen. Daarbij voerden een geallieerde eenheid een omtrekkende beweging via het noorden uit. De 4^e compagnie zouden vanuit het kruispunt recht naar het noorden rijden, na ongeveer driehonderd meter van Heesch linksaf slaan en een kilometer in westelijke richting rijden. Vervolgens werd zuidwaarts afgebogen om zo de Duitse troepen in de flank aan te vallen. Aangezien snelheid was geboden, zou de 3^e compagnie het doorkruiste gebied definitief zuiveren. De noordelijke beweging startte geheel volgens plan rond 13.30 uur, maar kwam echter ter plaatse van De

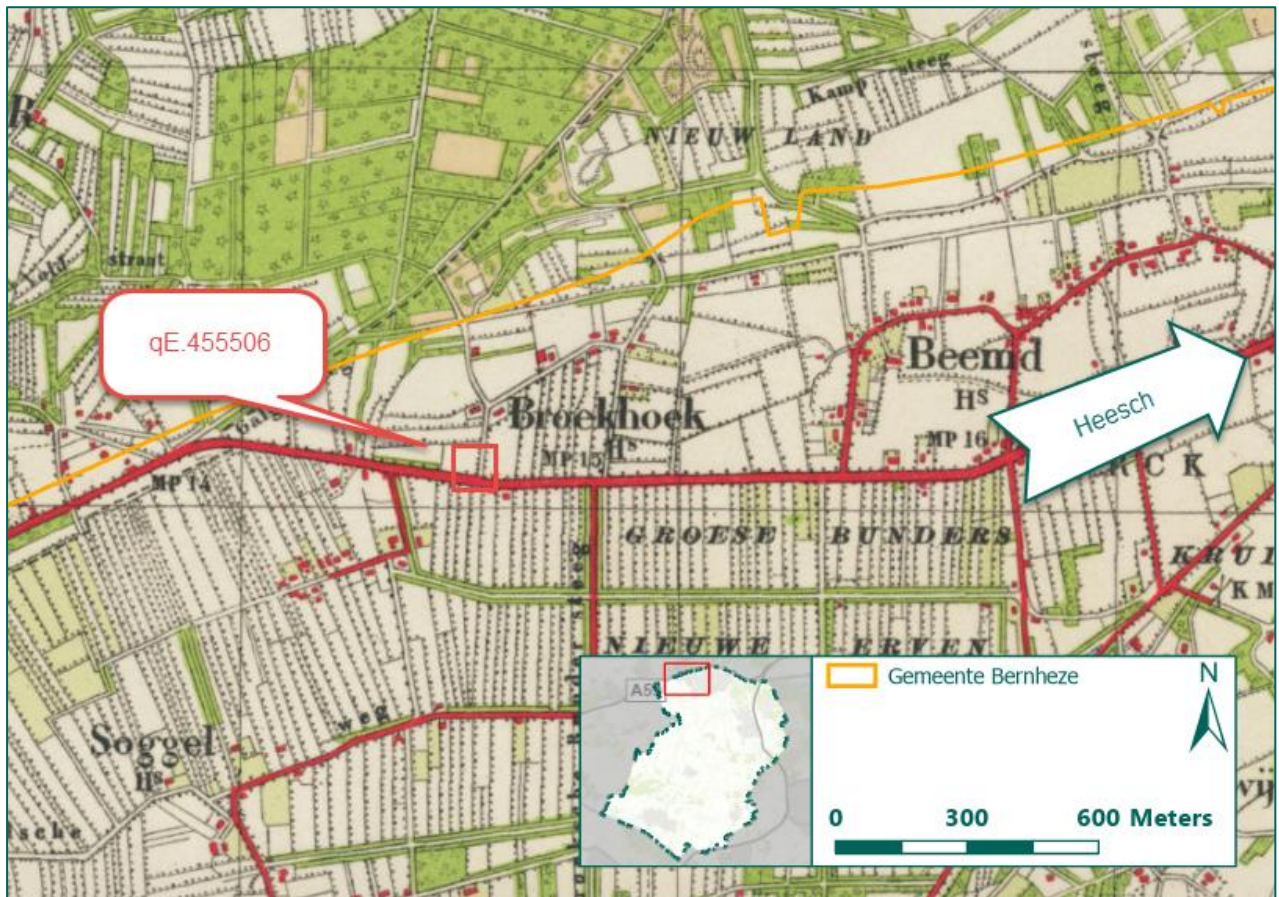
Stelt langs de doorgaande weg tussen Heesch en Oss onder eigen vuur te liggen, waarbij vier soldaten dodelijk gewond raakten. De eerste verrassingsaanval van de 4^e compagnie deed zijn werking, echter kregen de infanteristen van de 3^e compagnie het hierdoor zwaarder. Nadat de Duitse troepen van de verrassing waren bijgekomen, verzetten zij zich hevig waardoor de zuivering van het gebied stroef verliep. Een ondersteuningsaanval door een peloton van de 1ste compagnie liep vast in de boomgaarden ten zuiden van het dorp. Het peloton viel in een hinderlaag en een groot deel van de eenheid werd gevangen genomen. Uiteindelijk kon de Duitse tegenaanval afgeslagen worden en tegen 18.00 uur was Heesch volledig in Britse handen. Deze dag werden meer dan 70 Duitse soldaten krijgsgevangen genomen.

In de nacht van 27 op 28 september zou nogmaals een wanhopige tegenaanval door de 712de Divisie plaatsvinden. Na een zeer korte beschieting wegens munitiegebrek, drong een deel van het 732ste regiment vanuit het westen het dorp binnen. De Britse artillerie vuurde onmiddellijk terug met zware artillerie en mortieren en met behulp van enkele tanks, waarbij één Sherman-tank werd uitgeschakeld, kon de aanval worden afgeslagen. De gevechten om Heesch waren definitief voorbij.

Figuur 49: Geallieerde troepenbewegingen op 26 en 27 september 1944 (Bron ondergrond: Kadaster).

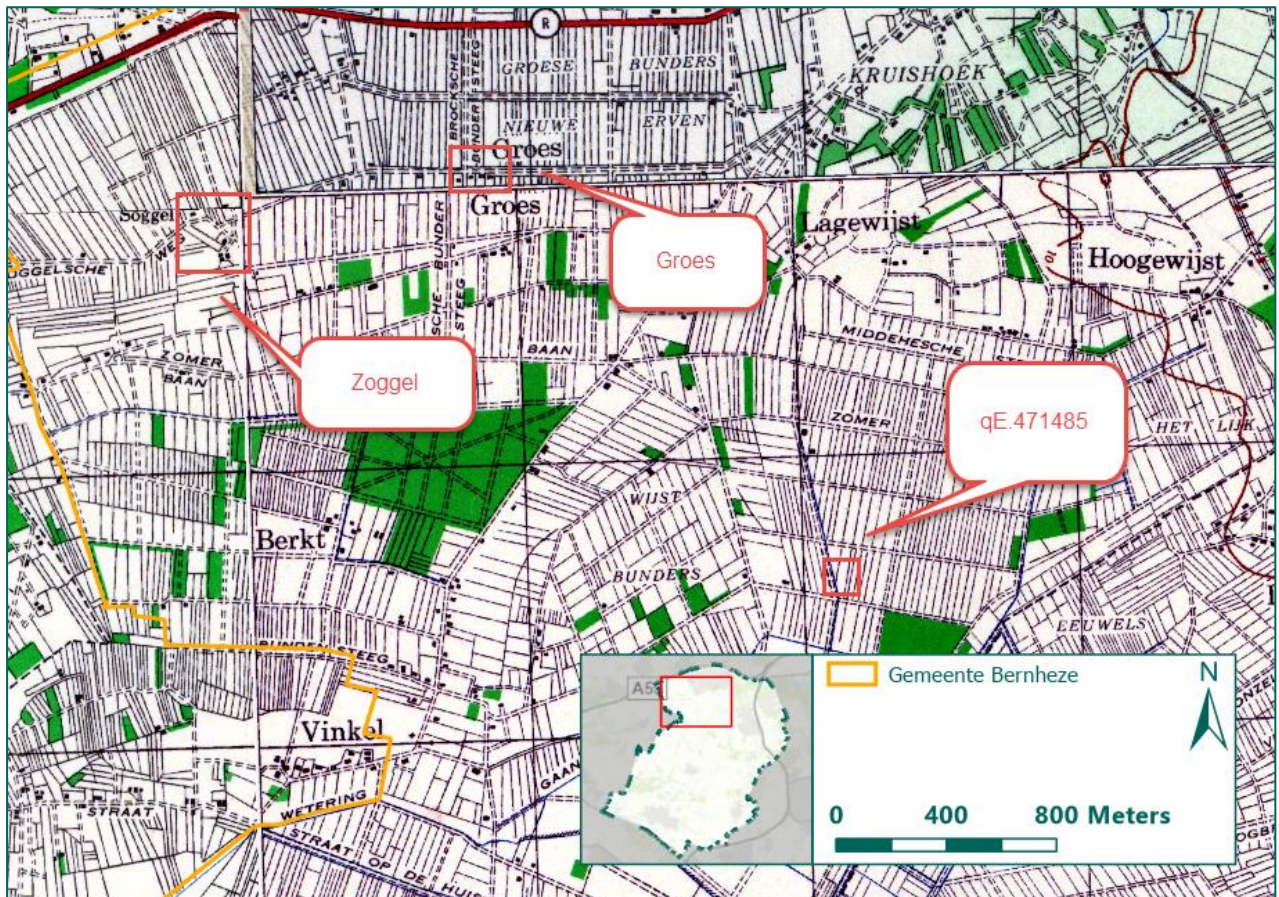
Hierna bleef het front rond Heesch relatief rustig, afgezien van artilleriebeschieting over en weer. Er werden geen verdere Duitse tegenaanvallen uitgevoerd, noch zouden de Engelse troepen verder richting 's-Hertogenbosch doorstoten. Uit een *War Diary* van het 5^e bataljon, Coldstream Guards Regiment, blijkt dat op 28 september 1944 de Duitse troepen uit de omliggende omgeving verder terugtrokken op 's-Hertogenbosch. Wel bleven er her en der troepen achter, waardoor op deze dag een geallieerde verkenning op zware tegenstand stuitte ten westen van Heesch in het kaartvierkant qE.455506, zo blijkt uit een *War Diary*. Deze locatie is in het onderstaande figuur aangegeven.

Figuur 50: Kaartvierkant qE.455506 weergegeven op een Topotijdreiskaart uit 1944 (Bron: Topotijdreis.nl).

Diezelfde dag trokken enkele pantserwagens van de 11th Hussars naar kaartvierkant qE.471485 waar ongeveer 50 Duitse infanterietroepen aanwezig waren. Deze zijn door de 3^e troop van A Squadron, 11th Hussars aangevallen en kreeg na enige tijd ondersteuning van de artillerie van de 5th Royal Horse Artillery. Uiteindelijk konden de pantserwagens niet verder optrekken.

Een dag later, zo blijkt uit de *War Diaries* van de 11th Hussars, werden door de 5th Troop, A squadron van dit regiment Duitse infanterie waargenomen in het gebied rond Groes. Deze zijn door een batterij geallieerd geschut onder vuur genomen, waardoor één 8,8 cm kanon en drie Duitse soldaten werden uitgeschakeld. In Zoggel vond tevens een kort infanteriegevecht plaats.

Figuur 51: Locaties beschietingen te Zoggel, Groes en kaartvierkant qE.471485 weergegeven op een geallieerde stafkaart (Bron ondergrond: Kadaster).

Hoewel Heesch was bevrijd, waren de dorpen Geffen en Nuland nog in Duitse handen. Eind september 1944 zou Geffen verschillende keren beschoten en verkend worden. Op 27 september vond de zwaarste beschieting van het dorp plaats. Uit verschillende getuigenverklaringen blijkt dat er meer dan 2.000 granaten zijn afgeschoten. Hierna werd het dorp blijvend bezet door geallieerde troepen. Heesch zou hierna slechts nog incidenteel beschoten worden.

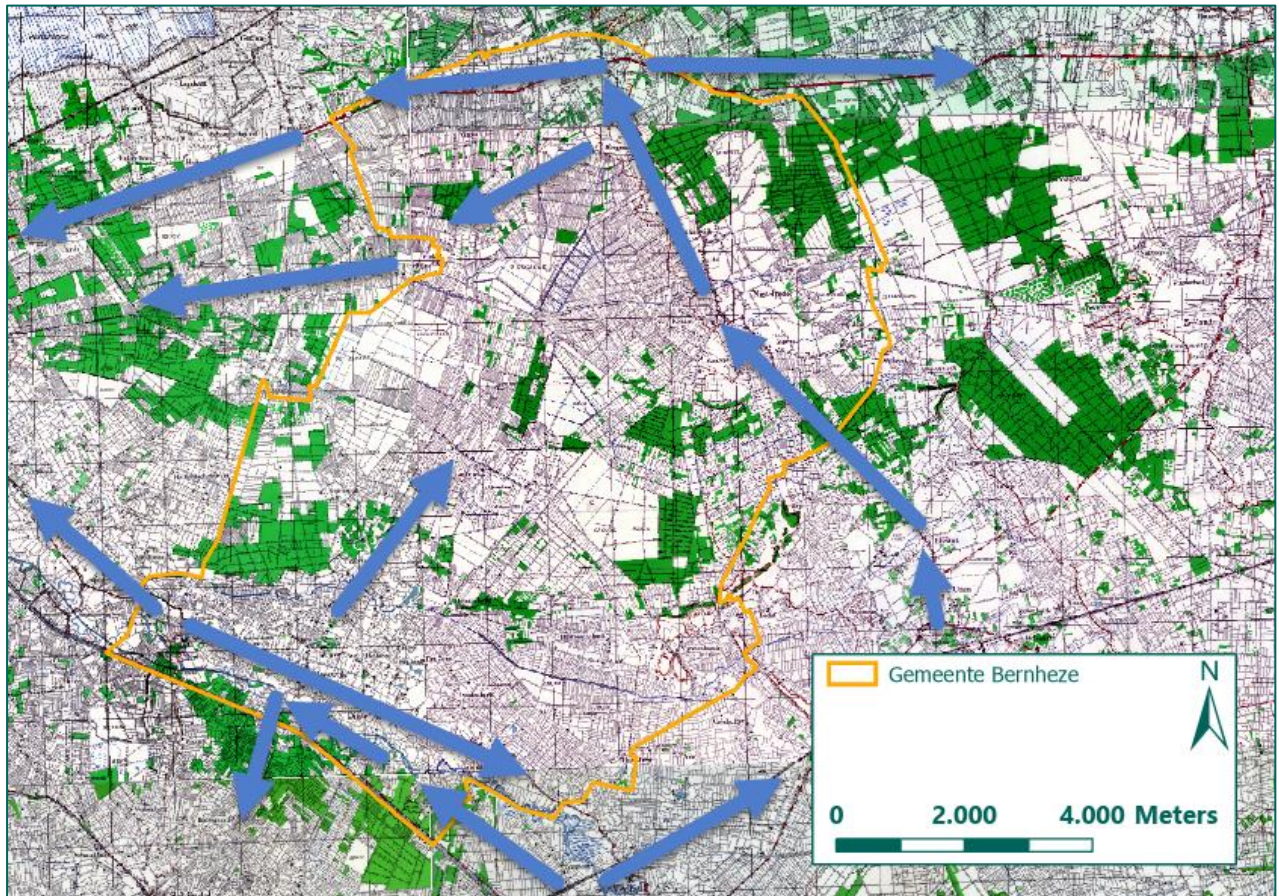
6.3 AFBAKENING NGE-RISICOGEBIEDEN

Zoals blijkt uit de literatuur en het (internationale) archiefmateriaal hebben binnen de huidige gemeente Bernheze in september en oktober 1944 intensieve grondgevechten en beschietingen plaatsgevonden. In de geraadpleegde gemeentearchieven zijn schademeldingen aan panden en woningen in de gemeente aangetroffen die verband houden met de oorlogshandelingen die in september en oktober 1944 plaatsvonden. Tevens blijkt uit ruimingsmeldingen uit de gemeentearchieven en munitieuitrapporten van de EOD en MMOD, dat na de oorlog op verschillende plaatsen binnen de gemeente Bernheze nog munitie is aangetroffen. Deze munitievondsten, waarbij uiteindelijk munitie afkomstig van infanteristen, tanks en artillerie is geruimd, bevestigen de zware grondgevechten en artilleriebeschietingen.

De oorlogshandelingen die in september en oktober 1944 in de gemeente Bernheze plaatsvonden, vormen om bovenstaande redenen aanleiding voor het afbakenen van NGE-Risicogebieden. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de NGE-Risicogebieden als gevolg van artillerie- en mortierbeschietingen en grondgevechten. In onderstaande paragrafen worden deze oorlogshandelingen nader geanalyseerd. Naar aanleiding van het vernielen van verschillende bruggen binnen de gemeente wordt geen NGE-Risicogebied afgebakend, zie paragraaf 10.4.

6.3.1 Afbakening van NGE-Risicogebied naar aanleiding van grondgevechten

Uit de geraadpleegde bronnen is gebleken dat er grondgevechten hebben plaatsgevonden in de omgeving van Kasteel Heeswijk, Heesch en Laverdonk. Deze gevechten hebben tussen 17 september en 28 september plaatsgevonden en zijn uitgevoerd tussen Duitse en Britse troepen. Tijdens deze gevechten zijn verschillende type wapens ingezet. In deze paragraaf is enkel het gebruik van infanteriewapens en mortieren besproken. Grotere wapens als (gemechaniseerd) geschut en tanks worden in 6.3.2 geanalyseerd. In Figuur 52 is een overzicht van de geallieerde opmarsroutes weergegeven.

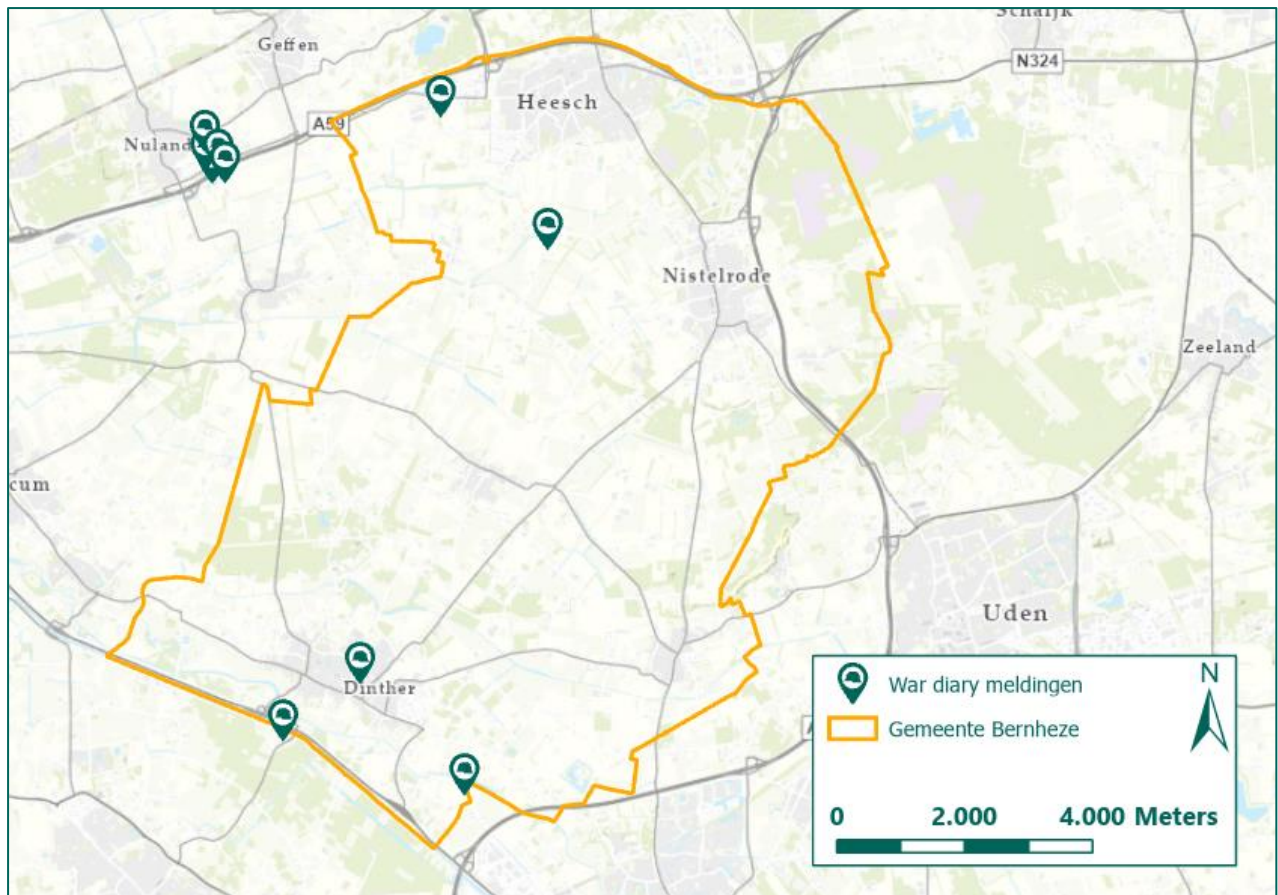

Figuur 52: Weergegeven geallieerde opmarsroutes (blauw) van 18 september - 2 oktober 1944 (Bron: Kadaster).

Het eerste militaire treffen tussen Duitse en geallieerde troepen binnen de gemeente Bernheze zou plaatsvinden in de omgeving Kasteel Heeswijk na de landing van geallieerde parachutisten op 17 september 1944. Al snel werd er richting Veghel opgetrokken door een deel van de eenheid, echter bleven meerdere Amerikaanse parachutisten in het kasteel. Hierop werd het kasteel aangevallen door Duitse troepen. In de periode hierna is het kasteel en de dorpen Heeswijk en Dinther meermaals van bezetter gewisseld en is de omgeving wisselend door zowel Duitse als geallieerde artillerie beschoten. De zwaarste gevechten rond Heeswijk en Dinther vonden plaats op 20 september 1944 toen vanuit Veghel onderdelen van de 501st PIR via Laverdonk als een 'blik' en 'veger' optraden. Tijdens deze gevechten werden meer dan 400 Duitse militairen krijgsgevangen gemaakt. Enkele dagen later op 25 september 1944 trachtten enkele eenheden van de Guards Armoured Division met hun tanks en infanterie om het dorp Heesch in te nemen. Na probleemloos door Nistelrode getrokken te zijn, ondervonden zij in de omgeving van het kruispunt in het dorp zware weerstand. De grote aanval op het dorp vond uiteindelijk een dag later plaats. Een Duitse tegenaanval zorgde nog voor enige vertraging, echter was het Heesch op 28 september 1944 definitief in geallieerde handen. Te Broekhoek stuitte een geallieerde verkenning nog wel op zware tegenstand. In de dagen hierna vonden her en der binnen de gemeente Bernheze nog enkele gevechten en beschietingen plaats, echter zouden tijdens de grote aanval op 's-Hertogenbosch van eind oktober 1944 geen verdere gevechten plaatsvinden binnen de gemeente Bernheze. Gedurende de gehele bevrijdingsperiode hebben

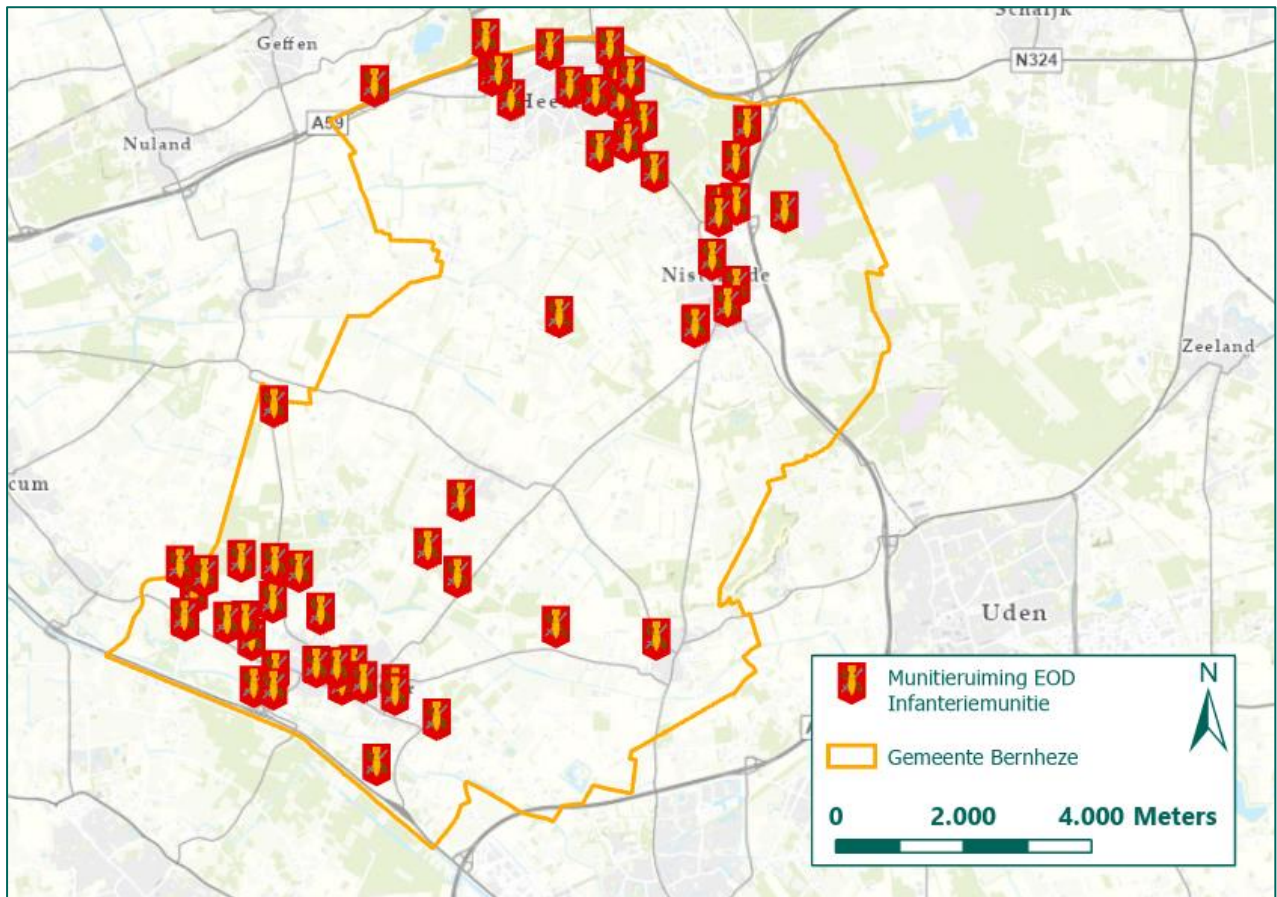
er verder op verschillende plaatsen patrouilles plaatsgevonden waarbij soms contact is gemaakt met Duitse troepen. De exacte locaties hiervan zijn in het bronnenmateriaal echter niet altijd te achterhalen.

Ter verduidelijking zijn alle in de *War Diaries* vermelde gedetailleerde en relevante locaties van infanteriegevechten in kaart gebracht en weergegeven in het onderstaande figuur. Hierin zijn locaties van grondgevechten, vuurcontact en mortierbeschietingen door infanterie opgenomen. Niet alle eenheden hebben even gedetailleerd hun bewegingen en acties in de *War Diaries* genoteerd.

Figuur 53: Locaties, zoals vermeld in de *War Diaries*, waar grondgevechten of vuurcontact heeft plaatsgevonden (Bron ondergrond: ESRI).

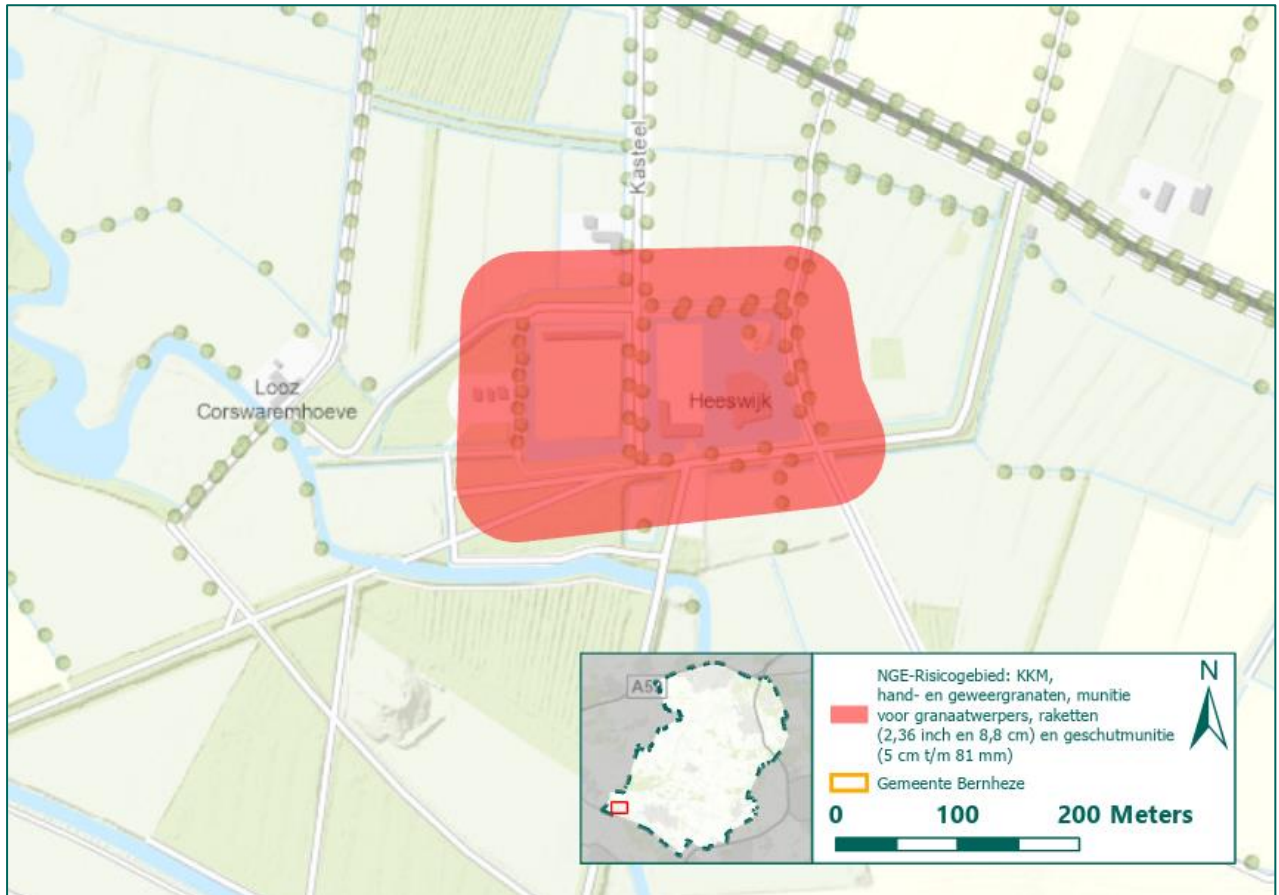
In de geraadpleegde gemeentearchieven en archieven van de MMOD zijn meldingen aangetroffen van het aantreffen van munitie. Hoewel in dit type meldingen niet altijd in detail wordt getreden over de geruimde NGE, zijn langs de opmarsroutes meldingen gemaakt van niet verder gespecificeerde granaten en munitie. Exacte locaties van ruimingen zijn echter niet altijd te achterhalen, aangezien er geen omnummeringslijsten beschikbaar zijn van de voormalige gemeenten, afgezien van Heeswijk en Heesch. In de MORA's zijn duidelijkere meldingen aangetroffen. Hierbij zijn er 68 meldingen van munitie gerelateerd aan grondgevechten, waaronder geruimde KKM, handgranaten, geweergrenaten, munitie voor granaatwerpers en mortiergranaten van 5 cm tot en met 81 mm, zie Figuur 54. Uit het figuur is op te maken dat de munitieplaatsen verspreid door de gemeente hebben plaatsgevonden, met de nadruk rond de dorpen zelf. Uit de MORA's blijkt dat er zowel "verschoten" als "niet verschoten" munitie aangetroffen is. Niet verschoten munitie betreft munitie die niet is verschoten door artillerie of infanterie en is achtergelaten of gedumpt door soldaten. Verschoten munitie betreft munitie dat wel afgevuurd of -geworpen is.

Figuur 54: Munitieruiming naar aanleiding van grondgevechten door de EOD (Bron ondergrond: ESRI).

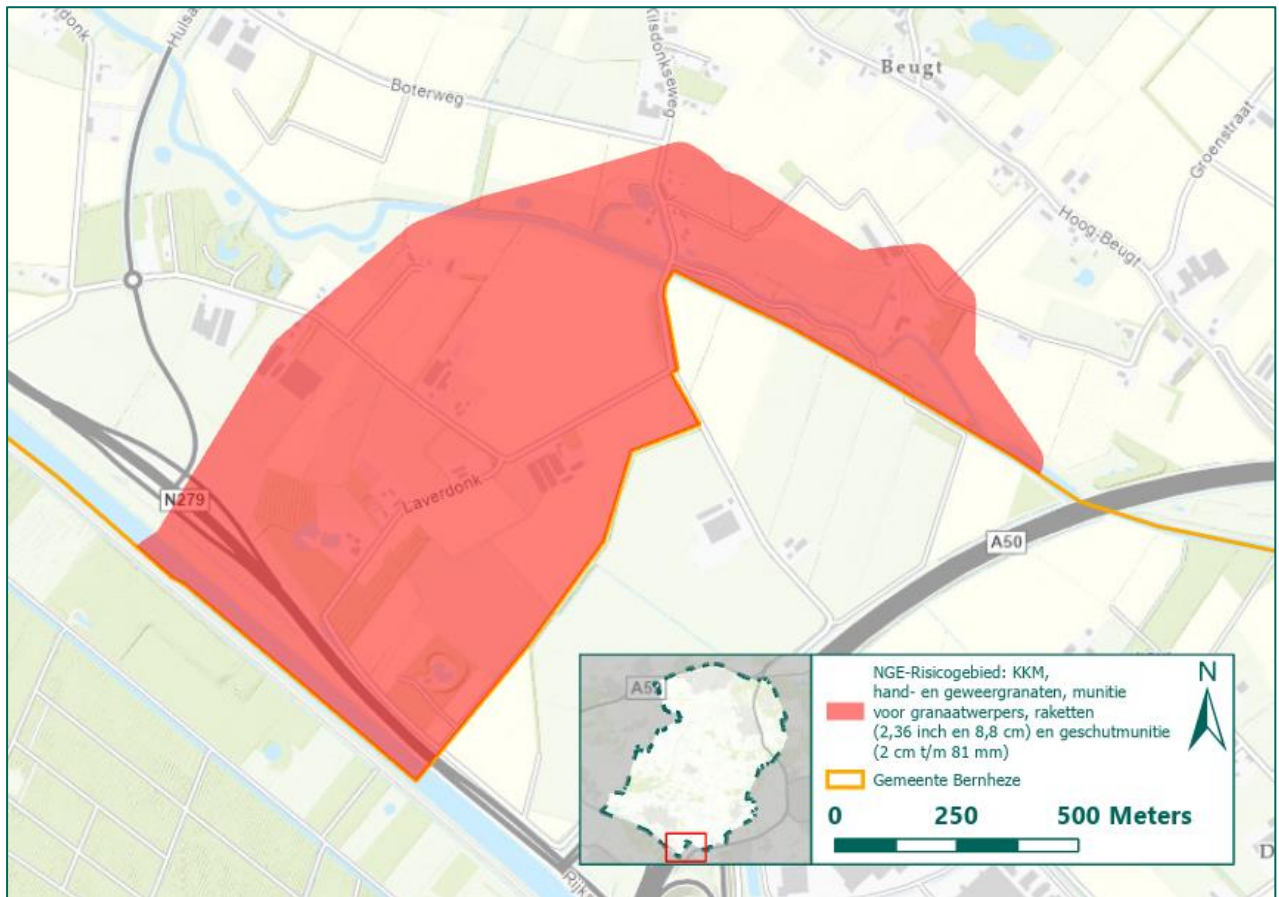
Aangezien er hevige gevechten tijdens de bevrijding hebben plaatsgevonden bij Kasteel Heeswijk, Laverdonk, de brug richting Schijndel, Heesch en Broekhoek worden bij deze locaties NGE-Risicogebieden afgebakend. Binnen deze NGE-Risicogebieden kunnen NGE worden aangetroffen van KKM, hand- en geweergrenaten, munitie voor granaatwerpers, raketten (2,36 inch Bazooka en 8,8 cm Panzerschreck) en geschutmunitie (kleine kalibers mortiergranaten, 5 cm tot en met 81 mm). Deze munitieartikelen konden geallieerde en Duitse infanteristen bij zich dragen en zijn binnen de gemeente aangetroffen bij munitieruiming. Aangezien Amerikaanse militairen voornamelijk in het zuidelijke gedeelte hebben gevochten, is het waarschijnlijk dat alhier voornamelijk Amerikaanse of Duitse NGE aangetroffen kan worden. Britse munitie wordt echter niet uitgesloten. In het noordelijke gedeelte hebben voornamelijk Britse eenheden gevochten. Andersom geldt hier dat ook hier Amerikaanse munitie niet uitgesloten wordt, echter dat er eerder Britse munitie wordt verwacht. Ter plaatse van Heeswijk, Dinther, Laverdonk en de buitengebieden worden geen NGE-Risicogebieden naar aanleiding van grondgevechten afgebakend. Op deze locaties is het bronnenmateriaal te summier of zijn er geen directe aanwijzingen naar grondgevechten om een NGE-Risicogebied af te bakenen.

Een NGE-Risicogebied is afgebakend rond het kasteel Heeswijk naar aanleiding van de gevechten van 17 september 1944 en de dagen hierna. Uit het bronnenmateriaal blijkt dat het kasteel in eerste instantie zonder problemen werd ingenomen door Amerikaanse parachutisten. Bij het vallen van de avond probeerde een Duitse eenheid Fallschirmjäger het kasteel weer in te nemen. Uit de *After Action Reports* van het 101st Airborne Division is gebleken dat dit gepaard ging met mortierbeschietingen en de inzet van machinegeweren. Derhalve is de locatie van het kasteel Heeswijk afgebakend plus een buffer van 50 meter ter ondervanging van het feit dat de gevechten in de directe omgeving van het kasteel plaatsvonden. Voor dit NGE-Risicogebied, zie Figuur 55.

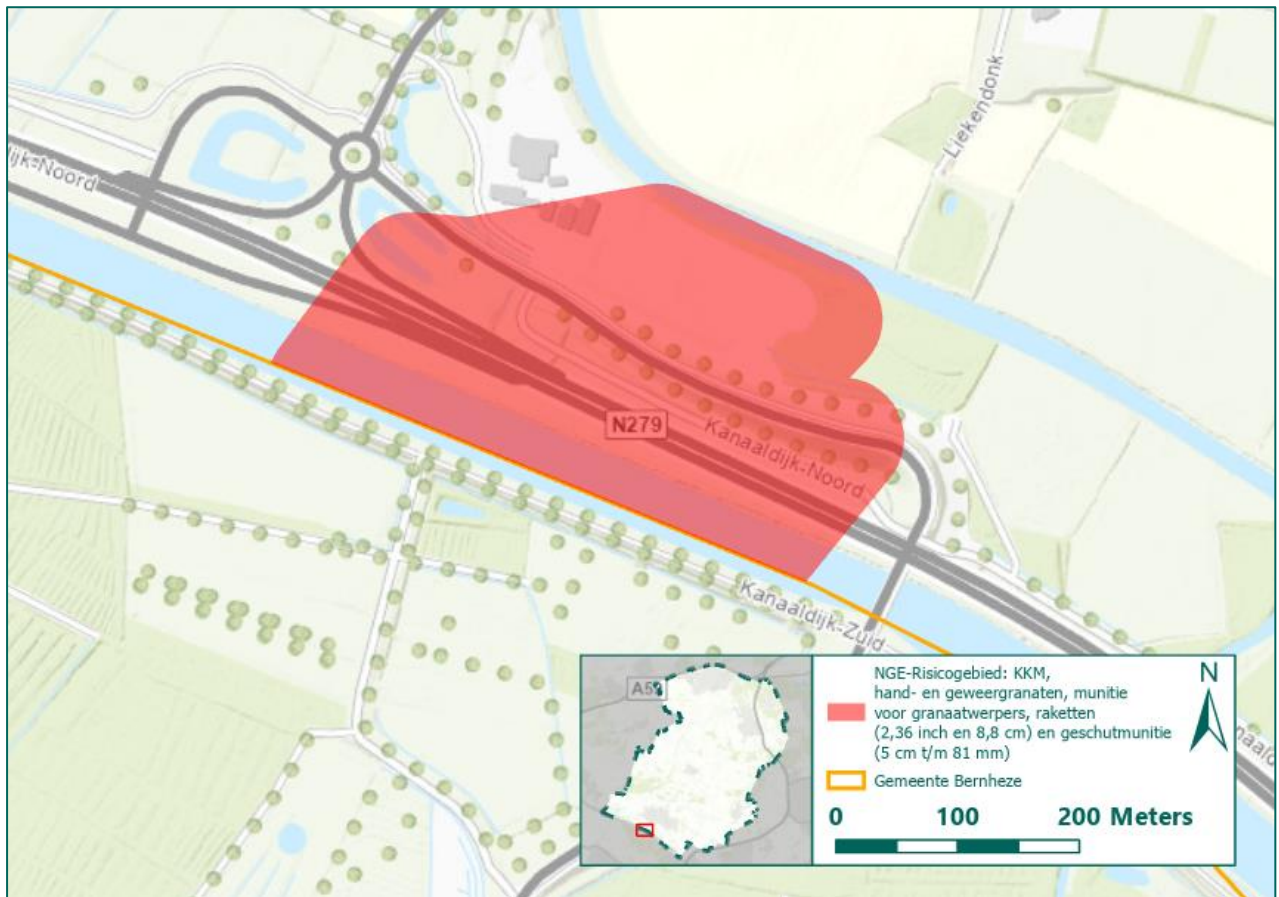
Figuur 55: NGE-Risicogebied naar aanleiding van de grondgevechten te kasteel Heeswijk op 17 september 1944 (Bron ondergrond: ESRI).

Een tweede NGE-Risicogebied wordt afgebakend in het gebied Laverdonk. Uit het bronnenmateriaal blijkt dat hier tijdens de 'blik en veger' actie richting Schijndel zware gevechten hebben plaatsgevonden. Deze zijn voornamelijk uitgevochten tussen de gemeentegrens en het gebied ten zuiden van Kilsdonk. Op basis van kaartmateriaal uit de literatuur en meldingen uit de *After Action Reports* is alhier een NGE-Risicogebied afgebakend. Hierbinnen kan ook NGE van 2 cm geschut aangetroffen worden. In het bronnenmateriaal zijn meldingen aangetroffen dat dit type luchtafweergeschut is ingezet tegen gronddoelen, waardoor deze ook in de afbakening opgenomen dient te worden. Hier wordt eveneens 50 meter als buffer gebruikt, zie Figuur 56.

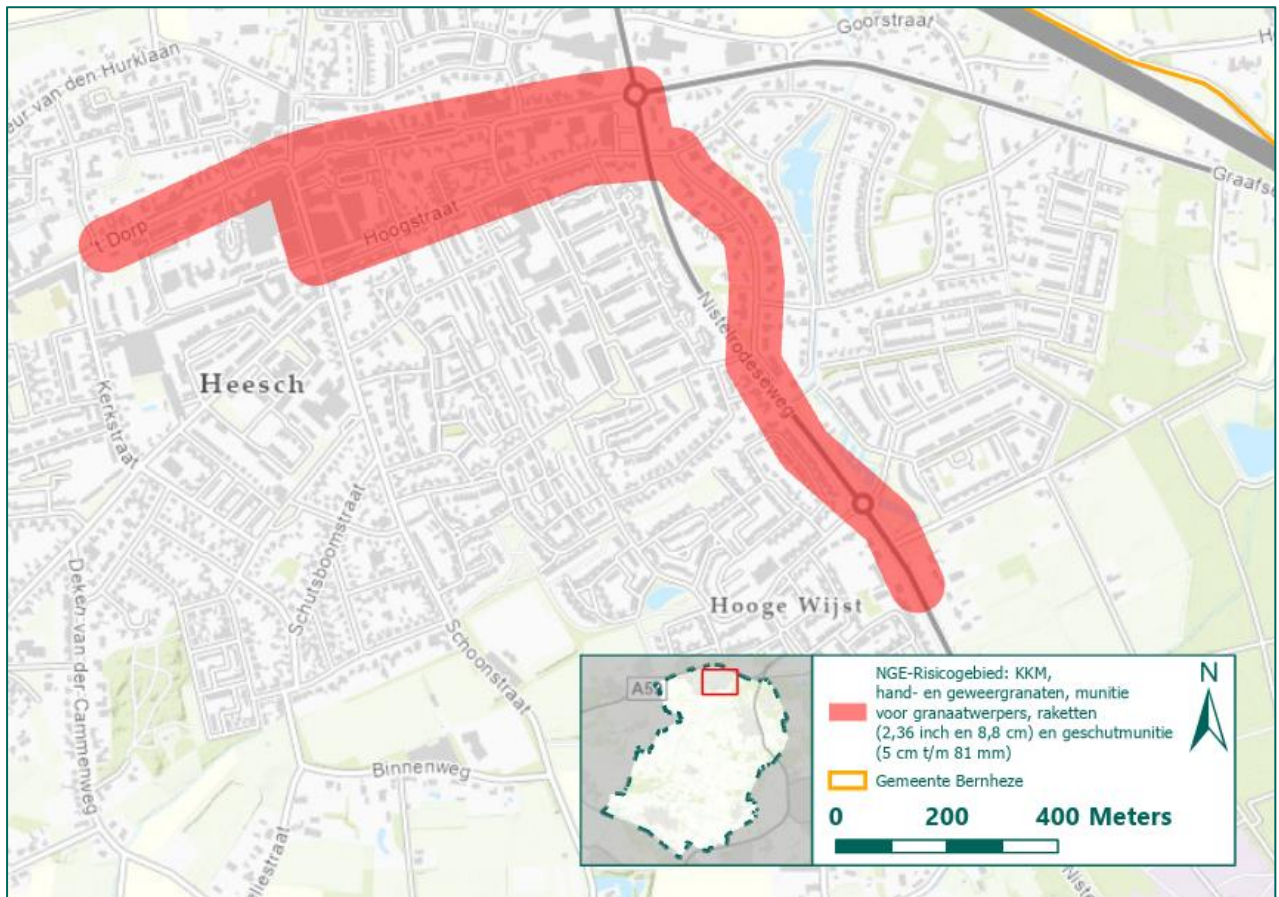
Figuur 56: NGE-Risicogebied naar aanleiding van de grondgevechten te Laverdonk op 20 september 1944 (Bron ondergrond: ESRI).

In het verlengde van de eerder beschreven aanval van 20 september 1944 hebben ook nog enkele grondgevechten plaatsgevonden bij de brug over de Zuid-Willemsvaart richting Schijndel en het bosgebied hierbij. Hier waren Duitse troepen verscholen die zich na een zware mortierbeschieting overgaven. Wederom is een buffer van 50 meter gebruikt, zie Figuur 59. Aangezien geen meldingen zijn aangetroffen dat alhier 2 cm geschut is ingezet, wordt dit niet in de afbakening opgenomen.

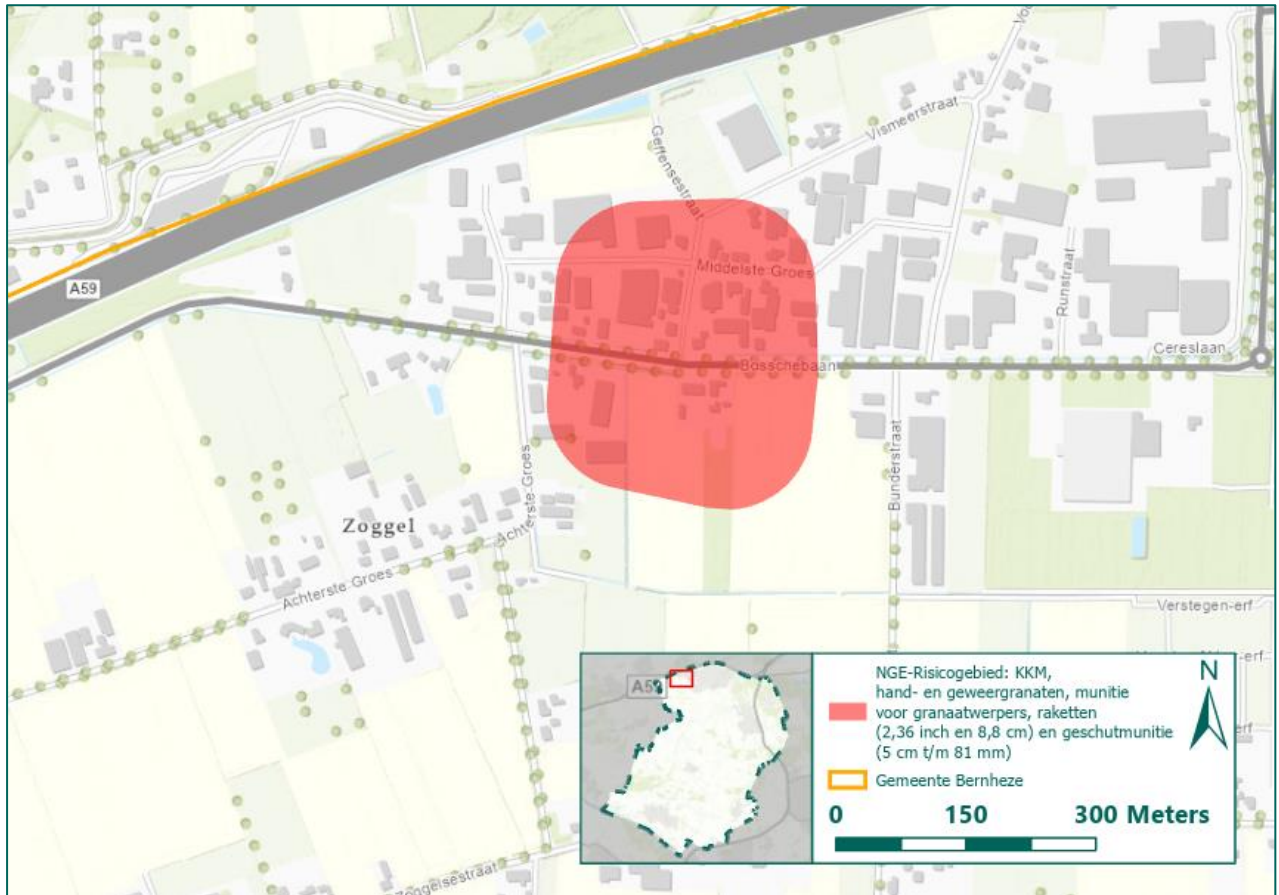
Figuur 57: NGE-Risicogebied naar aanleiding van de grondgevechten rondom Netersel tussen 23 september en 2 oktober 1944 (Bron ondergrond: ESRI).

Naar aanleiding van de verkenning en daaropvolgende grondgevechten te Heesch op 25 en 26 september 1944 is tevens een NGE-Risicogebied afgebakend. Het NGE-Risicogebied betreft de toegangsweg richting Heesch, het kruispunt en de omgeving van de Duitse tegenaanval. Hier is een buffer van 50 meter gebruik, aangezien er meldingen zijn dat in de directe omgeving van de huizen langs deze wegen is gevochten.

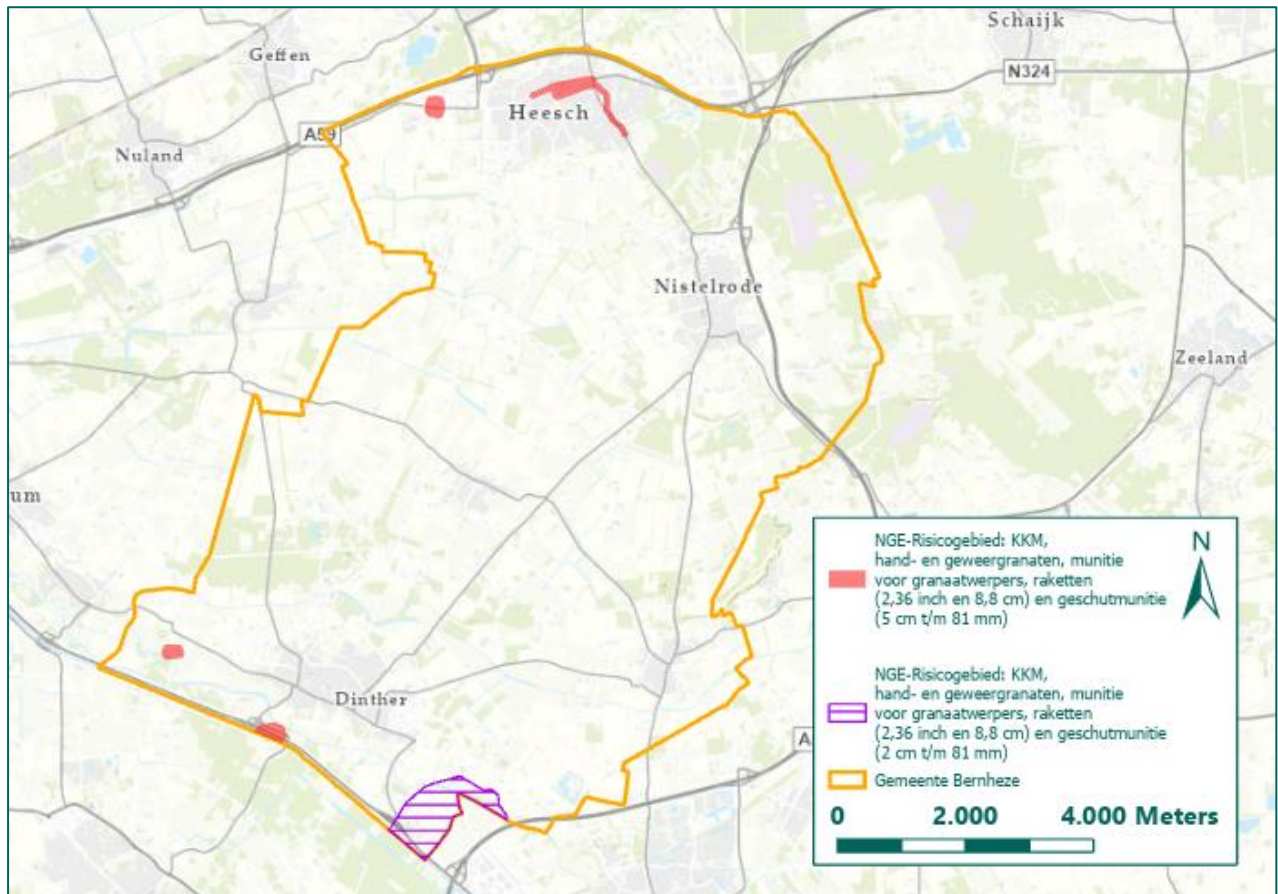
Figuur 58: NGE-Risicogebied naar aanleiding van de grondgevechten rondom Netersel tussen 23 september en 2 oktober 1944 (Bron ondergrond: ESRI).

Een laatste NGE-Risicogebied wordt afgebakend naar aanleiding van de gevechten in kaartvierkant qE.455506 en de huizen hier direct omheen op 28 september 1944. Aangezien in de *War Diaries* wordt gesproken van een specifiek kaartvierkant, wordt een buffer van 100 meter aangehouden om de cartografische onnauwkeurigheid van het melden van dit kaartvierkant te ondervangen, zie Figuur 59.

Figuur 59: NGE-Risicogebied naar aanleiding van de grondgevechten te kaartvierkant qE.455506 op 28 september 1944 (Bron ondergrond: ESRI).

Voor alle NGE-Risicogebieden naar aanleiding van grondgevechten tussen 17 en 28 september 1944, zie Figuur 60.

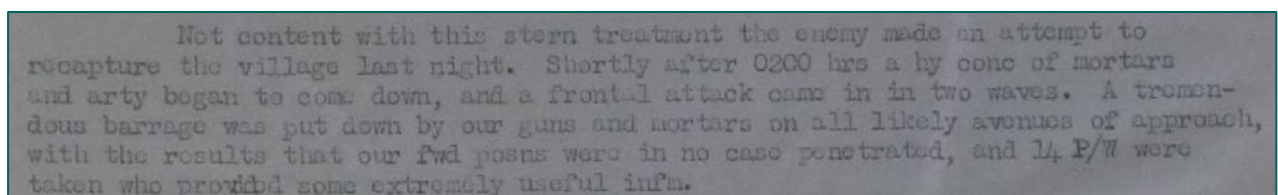
Figuur 60: NGE-Risicogebieden naar aanleiding van de grondgevechten binnen de huidige gemeente Bernheze van 17-28 september oktober 1944 (Bron ondergrond: ESRI).

Conclusie

Naar aanleiding van grondgevechten in september 1944 tussen geallieerde en Duitse troepen worden in gemeente Bernheze op meerdere plaatsen NGE-Risicogebieden afgebakend waarbinnen geallieerde en Duitse NGE van KKM, hand- en geweergranaten, munitie voor granaatwerpers, raketten (2,36 inch en 8,8 cm) en geschutmunitie (5 cm tot en met 81 mm) kunnen zijn achtergebleven. Ter plaatse van het gebied Laverdonk kan ook geschutmunitie vanaf 2 cm tot en met 81 mm aangetroffen worden.

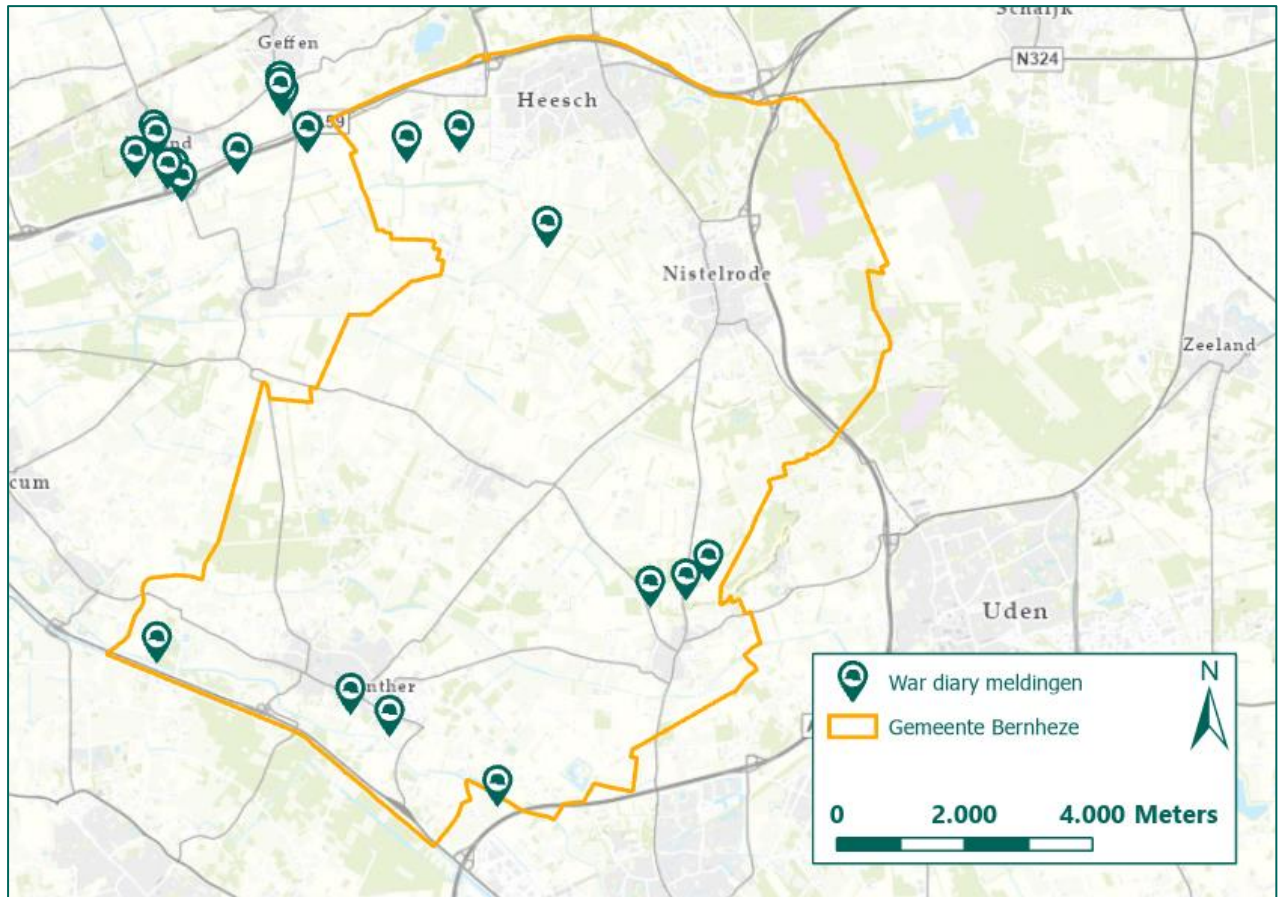
6.3.2 Afbakening van NGE-Risicogebied naar aanleiding van artilleriebeschietingen

Zoals uit de literatuur en het (internationale) archiefmateriaal blijkt, hebben binnen de huidige gemeente Bernheze in september 1944 intensieve artilleriebeschietingen plaatsgevonden. Deze artilleriebeschietingen hebben door zowel Brits en Amerikaans geschut, als door Duits geschut plaatsgevonden. Dit blijkt bijvoorbeeld uit een melding uit *War Diary* van 27 september 1944 van de 32nd Guards Brigade waarbij voorafgaand aan de Duitse tegenaanval op Heesch artillerievuur op geallieerde locaties en vervolgens als respons geallieerd vuur op de Duitse aanvalslaatlocatie werd afgegeven, zie Figuur 61.

Figuur 61: Melding van zowel Duits als geallieerd artillerievuur uitgebracht op en in de omgeving van Heesch, 27 september 1944 (Bron: TNA, WO 171/638).

Ter verduidelijking zijn alle in de *War Diaries* en *After Action Reports* vermelde gedetailleerde en relevante locaties in kaart gebracht en weergegeven in het onderstaande figuur. Het betreft hier meldingen van zowel Duitse als geallieerde beschietingen en inlichtingen betreffende de locaties van stukken geschut. Aangezien meerdere eenheden geen specifieke beschoten locaties in hun *War Diaries* en *After Action Reports* opnamen, zijn meerdere beschietingen niet te achterhalen.

Figuur 62: Locaties, zoals vermeld in de *War Diaries*, waar artilleriebeschietingen hebben plaatsgevonden (Bron ondergrond: ESRI).

Buitenom de *War Diaries* en *After Action Reports*, is er veel literatuur en bronnenmateriaal van burgers die niet bij de strijd betrokken waren beschikbaar, waarin beschietingen van gebieden binnen de gemeentegrenzen worden beschreven. Deze beschrijvingen zijn vaak vrij algemeen, echter worden er ook relatief specifieke locaties aangeduid. Zie hiervoor bijvoorbeeld de twee onderstaande figuren. Dit betreffen twee beschrijvingen uit de literatuur van het neerkomen van granaten ter plaatse van enkele woningen te Dinther (in de Eikenhoek) en het klooster in Heeswijk en in de Laverdonk op 29 september 1944 en 7 oktober 1944.

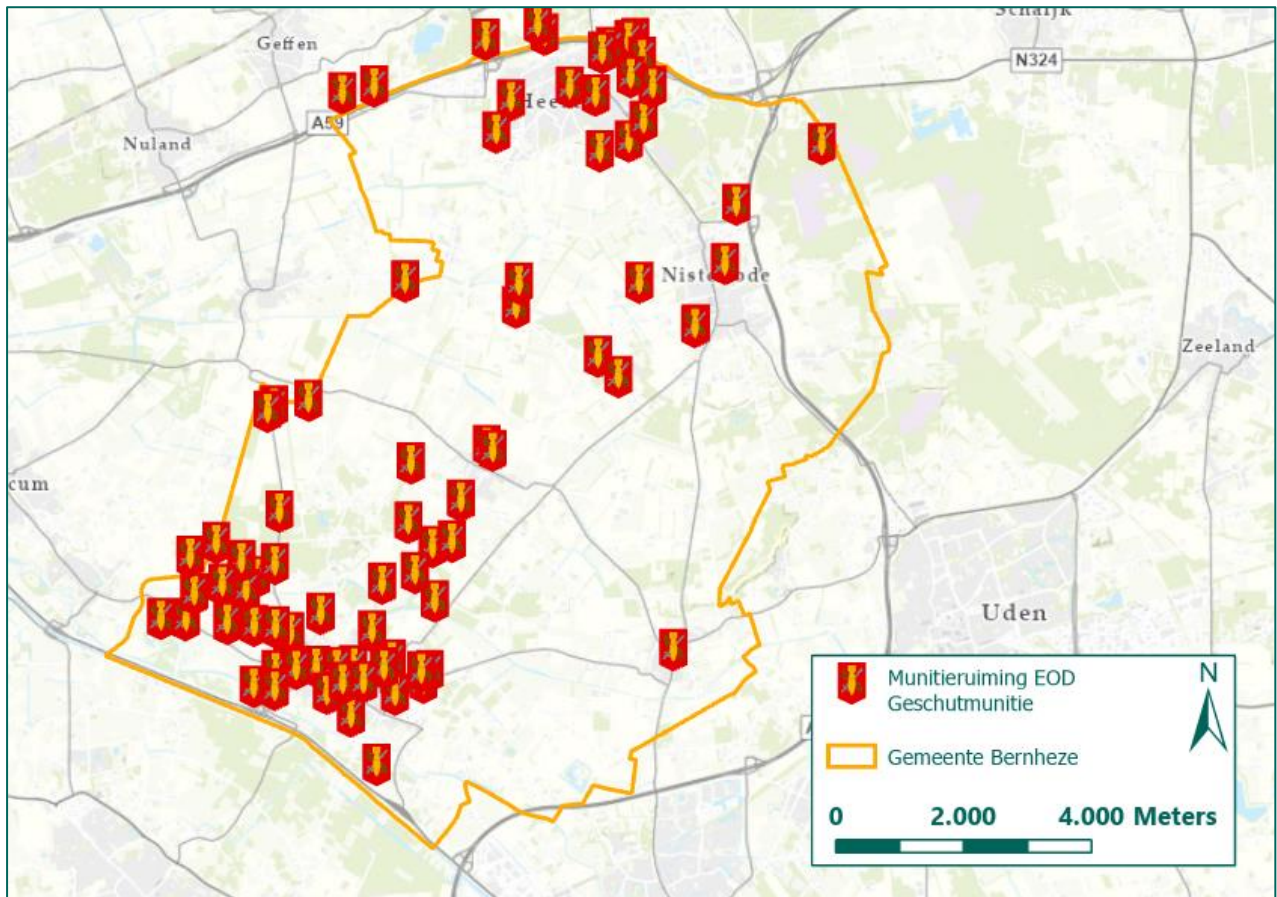
Van donderdag op vrijdag waren er nog hevige knallen, granaten kwamen terecht in de tuin van Piet Heerkens, voor het huis van Joh. Bloks en in de boomgaard van Adr. v.d. Heijden (in de Eikenhoek).

Figuur 63: Uitsnede 29 september 1944 uit het boek *Bericht van de Tweede Wereldoorlog in Heeswijk, Dinther en Loosbroek* (Bron: DRI 126-128).

kapel. Om 10.00 uur vielen er Duitse granaten achter het klooster en in de Laverdonk. In de

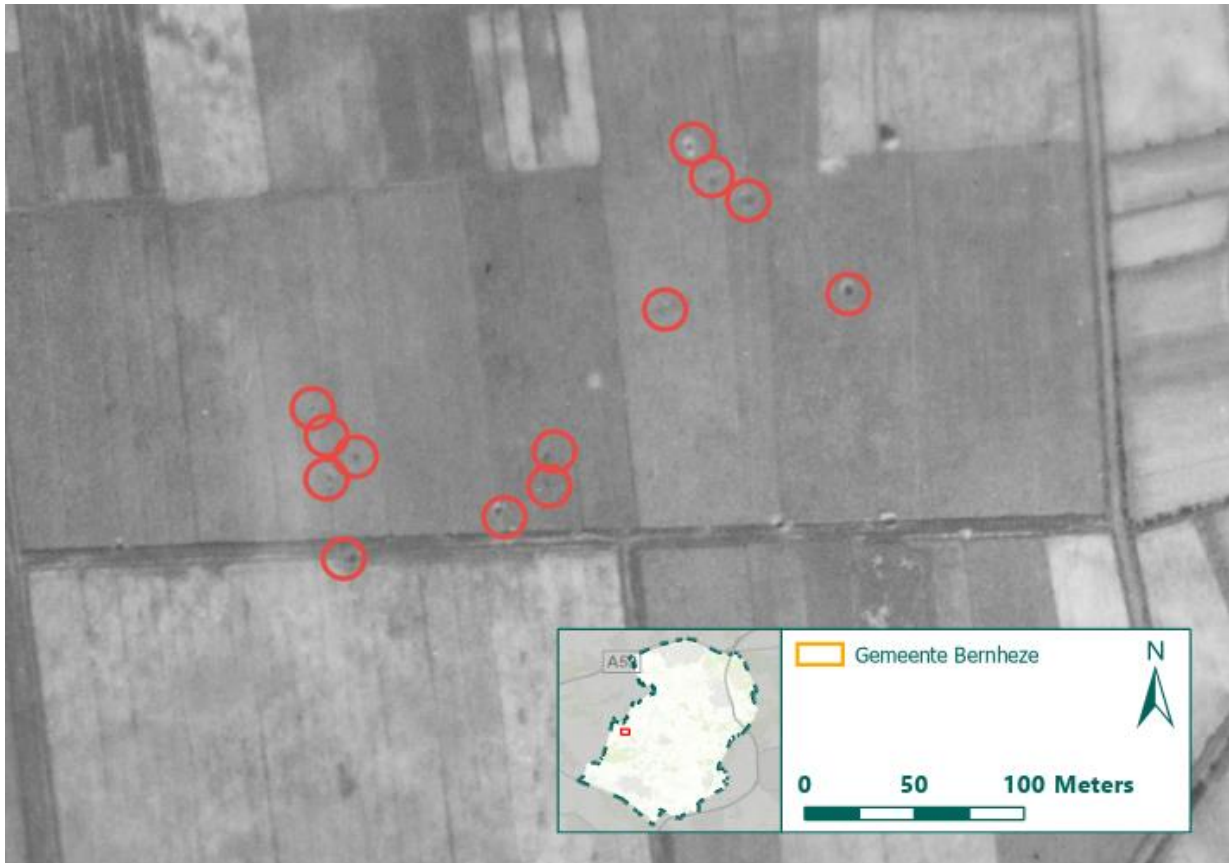
Figuur 64: Uitsnede 7 oktober 1944 uit het boek *Bericht van de Tweede Wereldoorlog in Heeswijk, Dinther en Loosbroek* (Bron: DRI 133).

Dat een groot gebied binnen de gemeente Bernheze werd beschoten, blijkt tevens uit de munitieruimrapporten van ruimingen die hier binnen zijn opgesteld door de EOD, zie Figuur 65. Binnen de gemeente hebben er meer dan 85 munitieruimingen plaatsgevonden waarbij geschutmunitie is gevonden dat gerelateerd kan worden aan de artilleriebeschietingen. Uit de gevechtsverslagen in de literatuur en het archiefmateriaal en de munitieruimingen van de EOD blijkt dat het kleinste kaliber geschutmunitie, ingezet te gemeente Bernheze, de Duitse 2 cm brisantgranaat was. Dit kaliber werd verschoten door Duits luchtafweergeschut. Het is niet in te schatten waar granaten van luchtafweergeschut zijn neergekomen, omdat het luchtafweergeschut meebeweegt met de overvliegende vliegtuigen. Granaten kunnen tot vele kilometers van het afweergeschut neerkomen. Uit het bronnenmateriaal blijkt verder dat 2 cm geschut enkele keren is ingezet tegen gronddoelen, zoals bij de gevechten om de Laverdonk. Wanneer dit het geval was en de locatie van het inzetten van dit geschut tegen gronddoelen achterhaald kon worden, is dit opgenomen in de analyse van de grondgevechten, zie paragraaf 6.3.1. Hetzelfde geldt voor kleinere kalibers mortiergranaten, zoals de Duitse 5 cm mortiergranaten. Omdat de kleinere kalibers mortiergranaten werden gebruikt door infanteristen bij grondgevechten, worden deze kalibers enkel verwacht ter plaatse van gebieden waar ook grondgevechten hebben plaatsgevonden. Het kleinste kaliber geschutmunitie, niet zijnde mortiergranaten, dat grootschalig te Bernheze is ingezet is de 7,5 cm/75 mm granaat. Deze granaten werden onder andere afgevuurd door Sherman-tanks, waarvan bekend is dat deze tijdens de bevrijding van Heesch zijn ingezet.. De Amerikaanse 155 mm granaat is het zwaarste kaliber granaat dat binnen de gemeente is geruimd. Afgezien van dat dit kaliber ingezet werd door Amerikaanse troepen, is het bekend dat Amerikaanse M59 'Long Tom' 155 mm kanonnen bij verschillende Britse artillerie-eenheden werden ingedeeld en zijn ingezet.

Figuur 65: Munitieruimingen door de EOD waarbij granaten zijn geruimd die mogelijk gerelateerd kunnen worden aan artilleriebeschietingen (Bron: ondergrond: ESRI).

Uit de MORA's blijkt dat er in een groot gebied van de gemeente Bernheze munitieruimingen hebben plaatsgevonden. Aan de hand van analyse van luchtfoto's na de bevrijding in 1944 is getracht om te analyseren waar de granaten precies binnen de gemeente Bernheze zijn neergekomen. Hiervoor zijn verschillende luchtfoto's van zo kort mogelijk na de bevrijding bij diverse luchtfoto-instanties aangevraagd. Van nagenoeg de gehele gemeente zijn luchtfoto's van na de grondgevechten in september 1944 aanwezig gebleken. De artilleriebeschietingen op sommige locaties duurden echter tot eind oktober 1944. Van laat in de oorlog zijn slechts in het noordelijke gedeelte van de gemeente luchtfoto's gemaakt. Wel is getracht om zo laat mogelijk in oktober voor de overige delen van de gemeente luchtfoto's te raadplegen. Op de beschikbare luchtfoto's van eind september, oktober en november 1944 zijn luchtfoto-analyses uitgevoerd. In het onderstaande figuur is een voorbeeld tussen Rukven en Kaathoven zichtbaar waarop kraters naar aanleiding van artilleriebeschietingen zichtbaar zijn. Hierbij dient opgemerkt te worden dat mortiergranaten over het algemeen direct aan het oppervlak detoneren en hierdoor amper kraters veroorzaken. Geschutgranaten van diverse kalibers veroorzaken voornamelijk kraters wanneer deze waren uitgerust met een ontsteker met een vertraagde werking of wanneer het kaliber groot genoeg was. Daarbij zijn op verschillende luchtfoto's panden met schade naar aanleiding van artilleriebeschietingen waarneembaar. Dit valt voornamelijk op door het ontbreken van daken van huizen. Een voorbeeld hiervan is in Figuur 67 weergegeven.

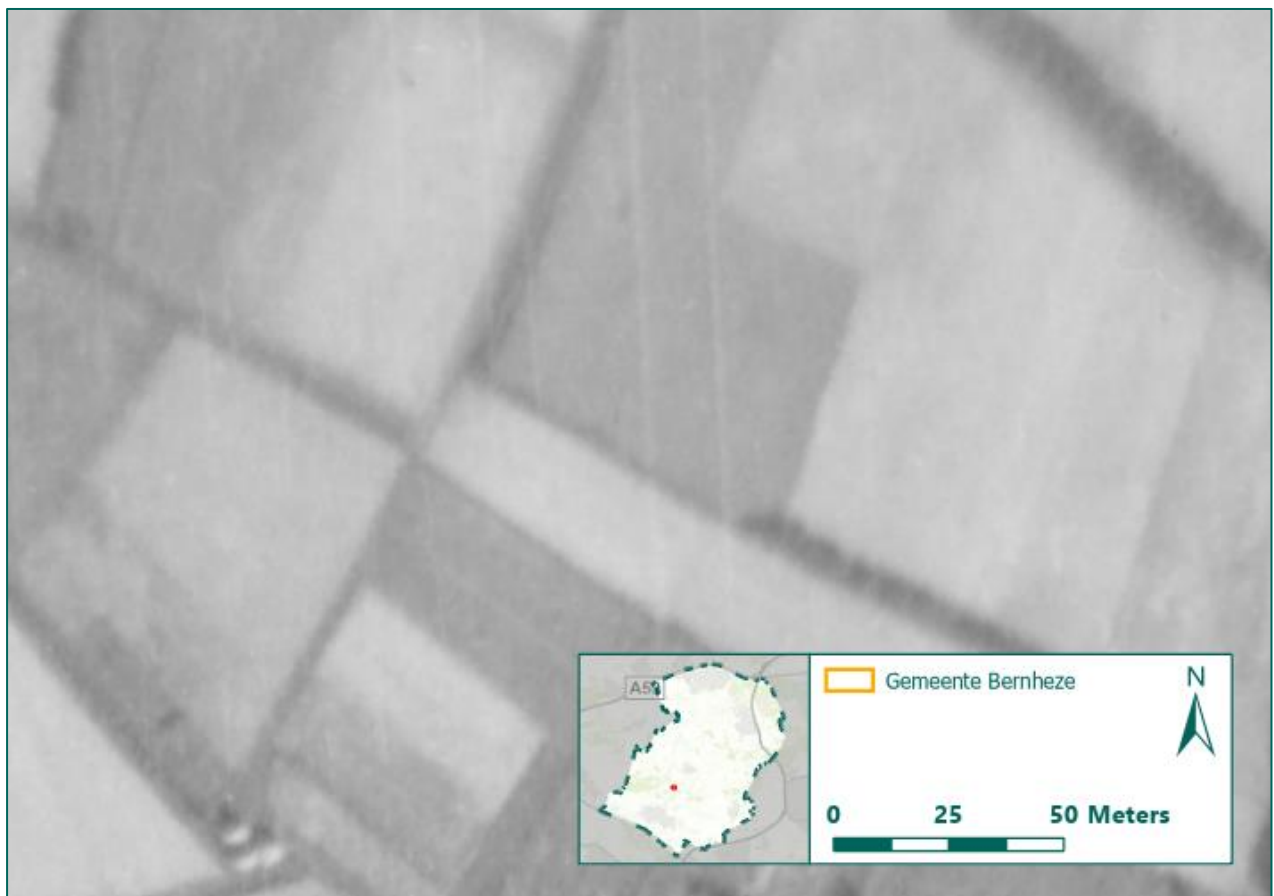

Figuur 66: Kraters (rood omlijnd) naar aanleiding van beschietingen tussen Rukven en Kaathoven op een luchtfoto d.d. 6 oktober 1944 (Bron: NCAP).

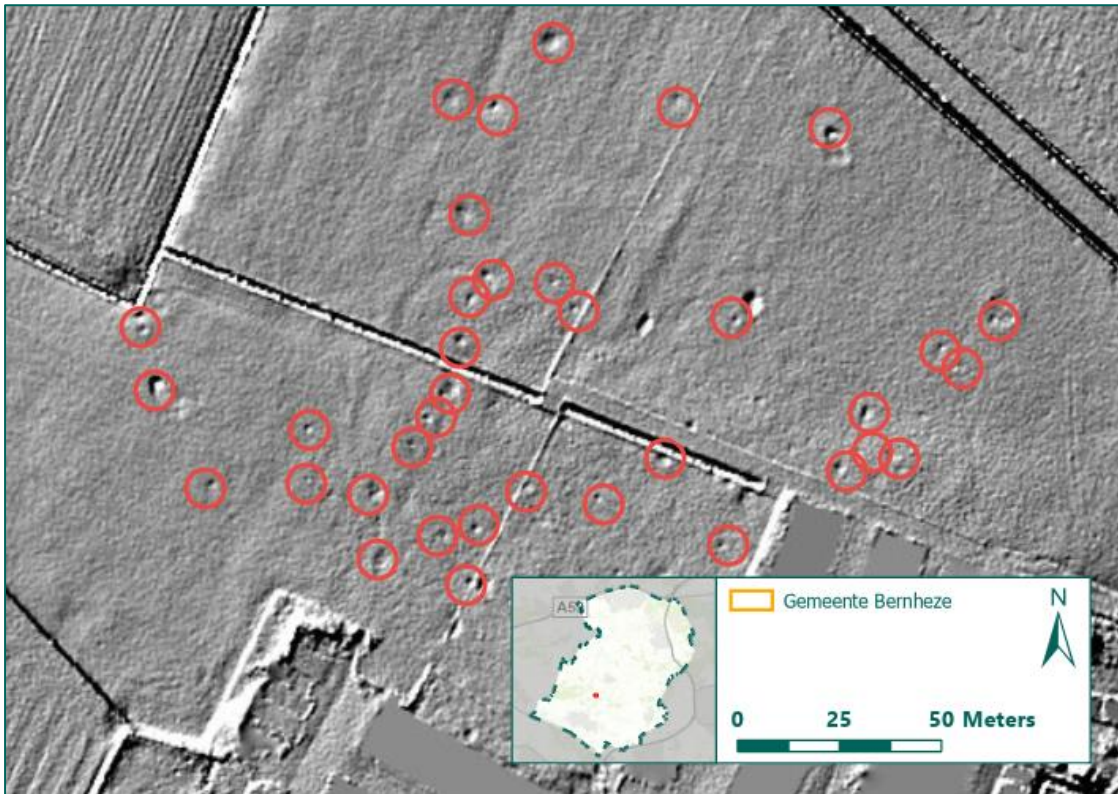

Figuur 67: Huizen met schade aan daken met rood weergegeven op een luchtfoto van 25 november 1944 (Bron: NCAP).

Ter aanvulling van de luchtfoto's is het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) geraadpleegd. Ten zuiden van Loosbroek kunnen bijvoorbeeld via het AHN vele kraters worden waargenomen. Op de luchtfoto van 6 oktober 1944 kunnen alhier geen kraters worden waargenomen. Uit het bronnenmateriaal blijkt tevens dat na deze datum ook nog enige beschietingen ter plaatse van Loosbroek hebben plaatsgevonden. De effecten hiervan zijn tot op heden nog op het AHN in weinig geroerde grond zichtbaar. Vanwege de nauwkeurigheid van deze ingemeten laag zijn tevens de kleinere kraters zichtbaar. Deze kunnen veelal niet of nauwelijks op luchtfoto's worden waargenomen. In Figuur 68 en Figuur 69 is een vergelijking van de luchtfoto en de AHN laag weergegeven. Op de laag van het AHN is te zien dat de percelen direct ten noordwesten van het gebied waarop kraters zichtbaar zijn volledig is omgeploegd. Dit geploegde perceel wordt al jaren gebruikt als akkerland, kraters zijn hier derhalve via het AHN niet meer zichtbaar. Ditzelfde geldt voor de gehele gemeente Bernheze.

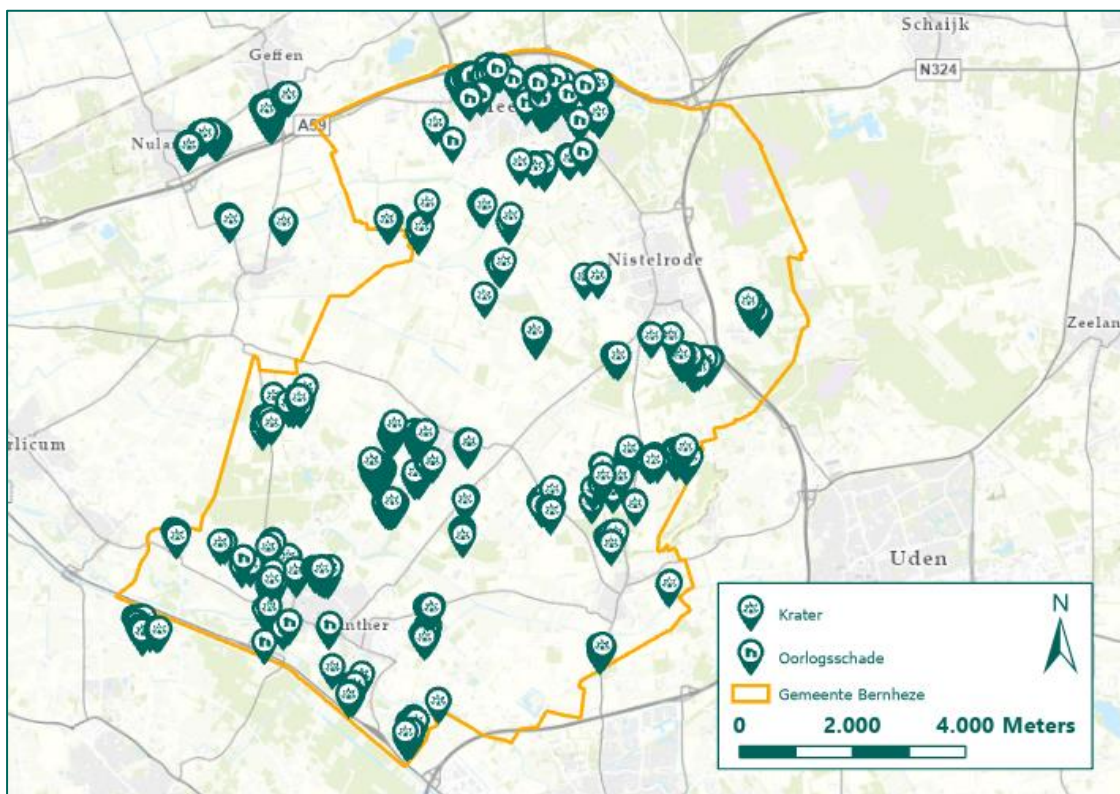

Figuur 68: Luchtfoto d.d. 6 oktober 1944 van perceel aan de Heibloemsedijk te Loosbroek (Bron: NCAP).

Figuur 69: Kraters zichtbaar via het AHN op bovengenoemde perceel (Bron: AHN).

Aan de hand van de beschikbare luchtfoto's en het AHN, zijn alle zichtbare kraters en oorlogsschade naar aanleiding van artilleriebeschietingen binnen de gemeentegrens in GIS ingevoerd. Deze zijn weergegeven in Figuur 70.

Figuur 70: Kraters en oorlogsschade ingetekend naar aanleiding van luchtfoto-analyse en analyse van het AHN (Bron ondergrond: ESRI).

Verder is uit het archiefmateriaal van de voormalige gemeenten gebleken dat er verschillende meldingen van oorlogsschade zijn opgenomen. Zo zijn bijvoorbeeld overzichtslijsten van ontstane oorlogsschade in de voormalige gemeente Heeswijk op 1 september 1945 opgesteld. Deze is weergegeven in Figuur 71. Hieruit blijkt dat er 12 percelen geheel verwoest of zeer zwaar beschadigd waren (A-schade). 225 andere panden zijn op een of andere manier ook beschadigd.

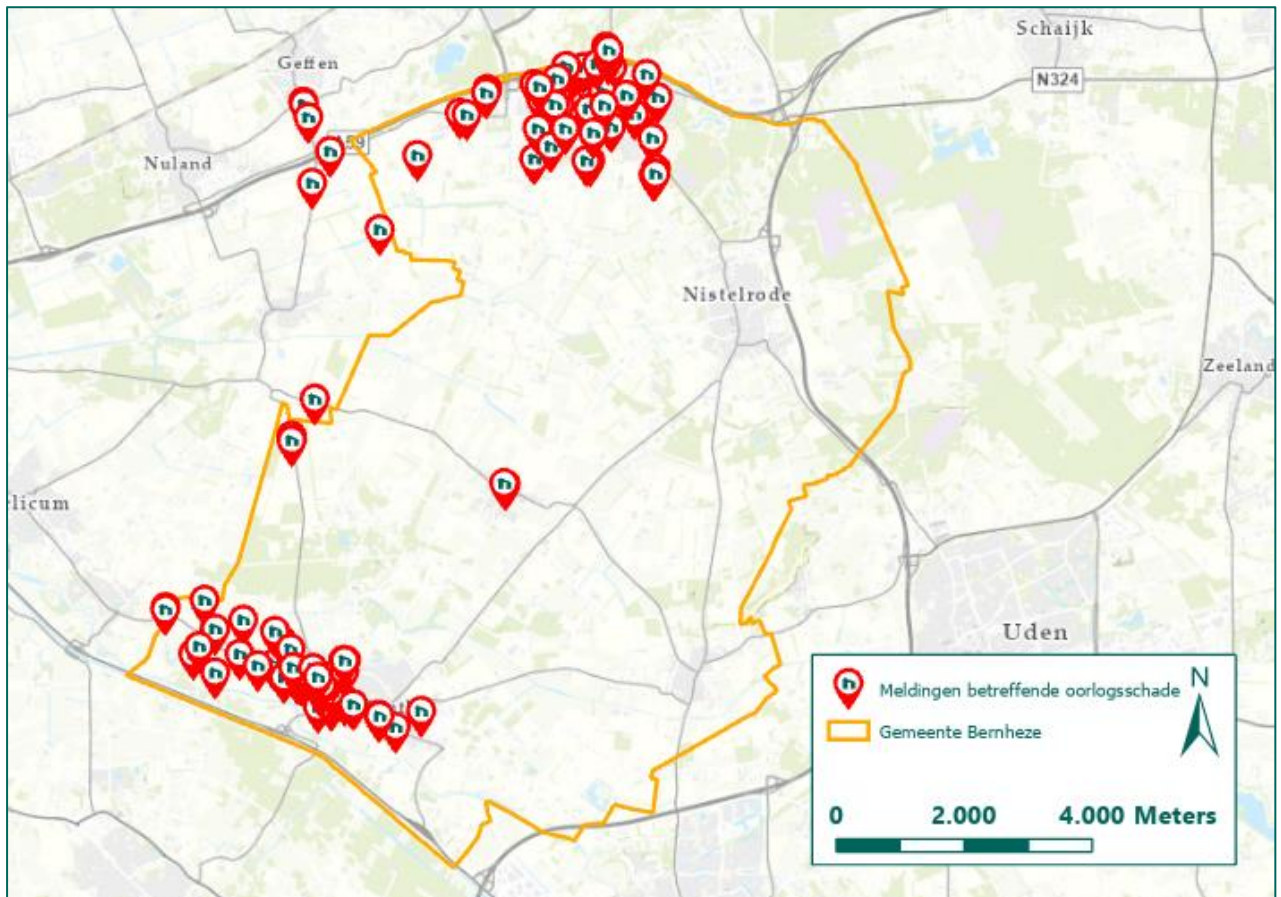
	SCHADE				VOLLEDIG HERSTELD				GEDEELTELIJK HERSTELD				NOG TE HERSTELLEN			
	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D
1 Woningen	10	18	94	82		5	11	24		9	40	24	10	4	43	40
2 Winkels-Safe's	2	3	8	6			2	2		3	3	3			3	1
3 Fabrieken			2	1							2					1
4 Kerken		3		1						3		1				
5 Openbare Gebouwen		2	2	1						1	2	1		1		
6 Bijzondere werken		2								1				1		

A = Verwoest of zwaar beschadigd
B = Zwaar beschadigd - herstelbaar
C = Lichte schade - Dakschade en kleine reparaties
D = Uitsluitend glasschade

In rubriek " schade " moet worden opgegeven het aantal schadegevallen, gespecificeerd in A,B,C,D.
In rubriek " volledig hersteld " moet worden opgegeven het aantal schadegevallen gespecificeerd in A,B,C,D, welke dus niet meer voor materiaalvoorziening in aanmerking komen. (geen noodherstel)
In rubriek " gedeeltelijk hersteld " waaronder verstaan wordt de gevallen A,B,C, of D, welke zoover hersteld zijn dat aan de noodvoorziening voldaan is.
In rubriek " nog te herstellen " wordt verstaan het restant van rubriek I (schade).

Figuur 71: Overzichtslijst van ontstane oorlogsschade in de gemeente Heeswijk op 1 september 1945 (Bron: BHIC, toegang 7611, inv. 342).

Ook zijn verschillende exacte locatiemeldingen aangetroffen. Deze zijn echter allen aangegeven met toenmalige wijknummers (zoals bijvoorbeeld A.6 in het onderstaande figuur). In het gemeentearchief van zowel Dinther, als Nistelrode zijn geen omnummeringslijsten beschikbaar gebleken. Ook de lokale Heemkundekringen Nistelvorst als De Wojstap (Heeswijk, Dinther en Loosbroek) zijn niet in het bezit van deze lijsten. Hierdoor is niet na te gaan welke huizen of percelen zijn beschadigd tijdens de bevrijding in 1944 in de gemeenten Dinther en Nistelrode. Voor de gemeente Heesch en Heeswijk zijn deze wel beschikbaar gebleken. Hieruit blijkt dat er 114 schademeldingen met specifieke locatievermeldingen als gevolg van artilleriebeschietingen beschikbaar zijn.

Figuur 72: Schademeldingen met precieze locatieaanduiding uit het archiefmateriaal (Bron ondergrond: ESRI).

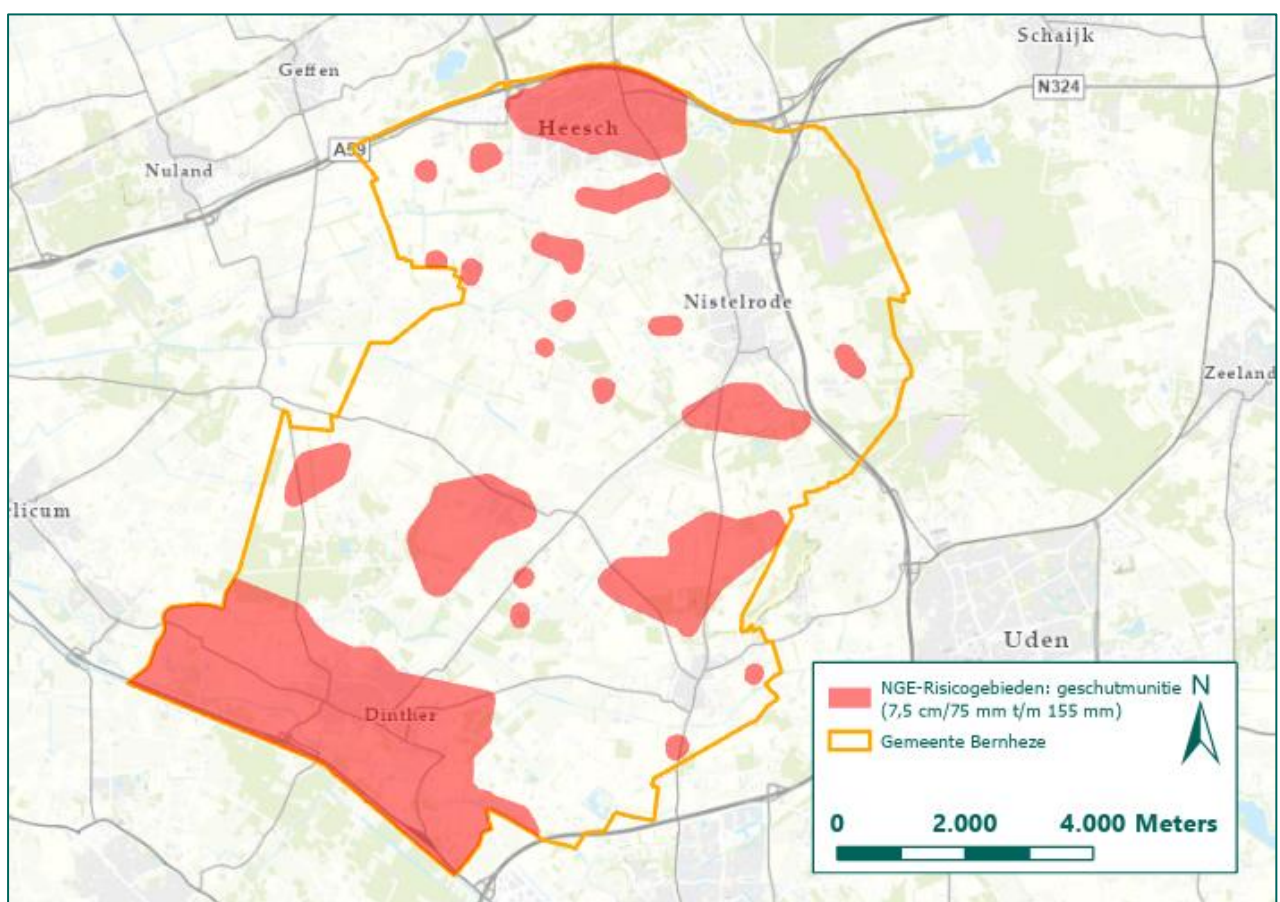
In de gemeentearchieven en het archief van de MMOD zijn meldingen aangetroffen van niet-gedetoneerde munitie. De meeste hiervan hebben betrekking op Dinther en Nistelrode. Hiervan ontbreken specifieke locatiegegevens of omnummeringslijsten.

<u>Unexploded bombs and shells, etc.</u>	
<u>DINTHER</u>	
.Barten, A. 57	Hand grenades —
.H. de Weerd, A. 20	do —
A. van Grinsven, A239	Projectiles —
H. van Helvert, A 248	Hand Grenades —
H. de Laat, A 161a	Bomb —
P. van Zutphen, A 33	Bomb —
Chr. van Osch, A 92	Bullets —
Klooster, A 63	Rocket bomb —
van de Akker, A 208	Bomb —
H. van Eert, A 49	Rocket bomb —
J.W. Croonen, A 110	Hand grenade and Bomb —
J. van Cleef, A 256	Probably land mine X

Figuur 73: Opsomming van enkele panden te Dinther waarbij munitie is aangetroffen in 1945 (Bron: Archief MMOD).

Ter plaatse van verschillende delen van de huidige gemeente Bernheze worden naar aanleiding van Duitse en geallieerde artilleriebeschietingen NGE-Risicogebieden afgebakend. Dit wordt geconstateerd vanwege de grote hoeveelheden aangetroffen NGE, de vele meldingen van artilleriebeschietingen, de meldingen en waarnemingen van schade en de hoeveelheid kraters die te zien zijn op de luchtfoto's en AHN. De grenzen van het NGE-Risicogebied worden bepaald op basis van de naoorlogs aangetroffen munitie (munitieruimingen van de EOD), informatie uit de *War Diaries* en *After Action Reports*, waargenomen kraters en andere beschikbare locatieomschrijvingen. Om deze locaties wordt een buffer van 150 meter aangebracht ter ondervanging van de onnauwkeurigheid van het ingezette geschut. Aan de hand van het geraadpleegde bronnenmateriaal met betrekking tot de ingezette kalibers en naoorlogs geruimde NGE wordt verwacht dat binnen deze NGE-Risicogebieden NGE van geschutmunitie is achtergebleven (Duits en geallieerd) met kalibers vanaf 7,5 cm/75 mm tot en met 155 mm. Voor de tussengelegen gebieden zijn geen directe aanwijzingen aangetroffen in het bronnenmateriaal dat deze specifiek zijn beschoten.

De NGE-Risicogebieden worden in het onderstaande figuur aangegeven.

Figuur 74: NGE-Risicogebieden naar aanleiding van de artilleriebeschietingen binnen de huidige gemeente Bernheze in september en oktober 1944 (Bron ondergrond: ESRI).

Conclusie

Naar aanleiding van geallieerde en Duitse artilleriebeschietingen in de gemeente Bernheze, is een NGE-Risicogebied afgebakend waarbinnen geallieerde en Duitse geschutmunitie van de kalibers 7,5 cm/75 mm tot en met 155 mm kunnen worden aangetroffen.

7 ANALYSE MILITAIRE INFRASTRUCTUUR

Naar aanleiding van de geallieerde landing in Normandië op 6 juni 1944 en de daaropvolgende opmars naar Nederland is binnen de gemeente Bernheze op verschillende plekken Duitse militaire infrastructuur aangelegd. Ter voorbereiding op een geallieerde aanval werden op verschillende locaties wapenopstellingen, geschutopstellingen en andere militaire werken aangelegd. Deze worden in de tekst hieronder verder geanalyseerd.

Uit de literatuur en het andere bronnenmateriaal blijkt dat er in de omgeving van bijvoorbeeld Bernheze enkele stellingen zijn opgeworpen. Veelal zijn de beschrijvingen van de locaties van deze stelling te summier om een specifieke locatie af te bakenen. Derhalve is getracht met behulp van luchtfoto's deze exacte locaties aan te wijzen. Wanneer dit niet mogelijk is gebleken en de beschrijving van een locatie te summier bleek, kan er geen NGE-Risicogebied worden afgebakend.

In dit hoofdstuk zijn de verschillende soorten militaire infrastructuur beoordeeld en geanalyseerd om vast te stellen of mogelijk NGE zijn achtergebleven. De volgende paragrafen geven een overzicht van de militaire infrastructuur in de gemeente en of er al dan niet NGE worden verwacht naar aanleiding van de militaire infrastructuur.

7.1 WAPENOPSTELLINGEN

Een wapenopstelling is een opstelling van handvuurwapens, machinegeweer of andere (semi)automatische wapens, niet zijnde onderdeel van een verdedigingswerk. De locatie van de wapenopstelling is verdacht op mogelijk achtergebleven NGE van KKM, hand- en geweergrenaten en munitie voor granaatwerpers. Deze typen munitie worden hier verwacht omdat bekend is dat deze zijn ingezet tijdens de bevrijding van de gemeente Bernheze. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de cartografische onnauwkeurigheid van 5 meter van de betreffende luchtfoto. In de gemeente Bernheze zijn op een luchtfoto van 6 oktober 1944 ter plaatse van een perceel onder Nistelrode meerdere wapenopstellingen bij elkaar zichtbaar. Over het algemeen werden wapenopstellingen met elkaar verbonden door middel van zigzaggende loopgraven. In het voorliggend geval zijn dergelijke loopgraven aangebracht, echter is wel enige vorm van verbinding aangelegd. Uit de luchtfoto of het andere bronnenmateriaal is niet op te maken of dit een weg, een loopgraaf of iets anders betrof. Derhalve wordt enkel ter plaatse van de waargenomen wapenopstellingen afgebakend. De locaties zijn in het onderstaande figuur weergegeven.

Figuur 75: Luchtfoto d.d. 6 oktober 1944 met hierop in rood een negental wapenopstellingen weergegeven (Bron: NCAP).

Figuur 76: NGE-Risicogebied naar aanleiding van waargenomen wapenopstellingen (Bron ondergrond: ESRI).

Conclusie

Naar aanleiding van de aanwezigheid van wapenopstellingen is ter plaatse van de wapenopstelling een NGE-Risicogebied geprojecteerd met een straal van 5 meter. Binnen deze NGE-Risicogebieden kunnen mogelijk NGE zijn achtergebleven van KKM, hand- en geweergrenaten en munitie voor granaatwerpers.

7.2 GESCHUTOPSTELLINGEN

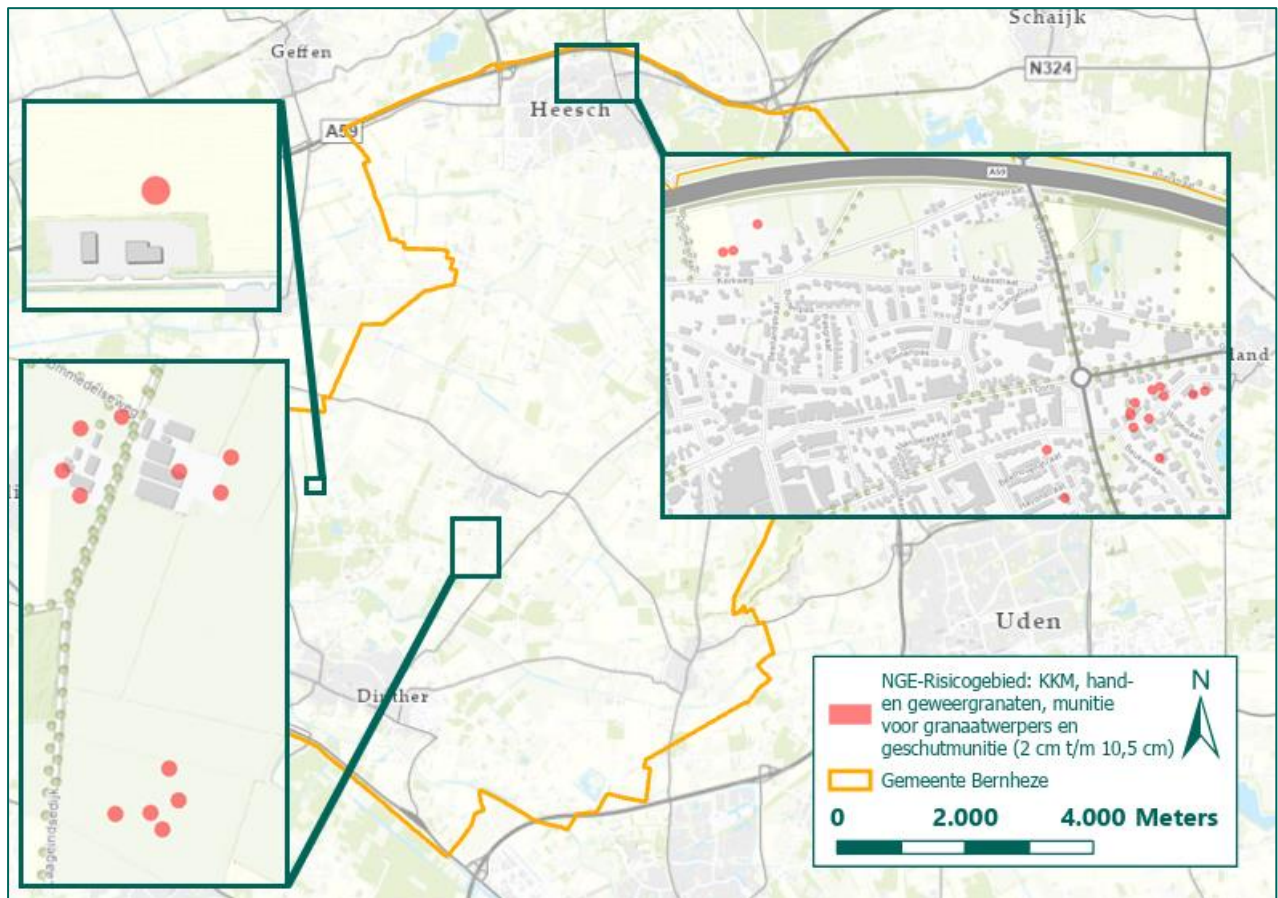
Uit analyse van de beschikbare luchtfoto's van zo laat mogelijk in de oorlog is gebleken dat er op verschillende locaties binnen het werkgebied geschutopstellingen aanwezig waren. Geschutopstellingen zijn posities voor het opstellen van grotere wapens, zoals mortieren, stukken artillerie of luchtafweergeschut. Hierbij dient opgemerkt te worden dat er twee typen van deze stellingen waargenomen zijn, namelijk Britse en Duitse geschutopstellingen. Zo zijn op een luchtfoto van 19 september 1944 Duitse geschutopstellingen zichtbaar. Aangezien bekend was dat de geallieerde opmars vanuit het zuiden zou komen, zijn de geschutopstellingen zo ingericht dat deze in deze richting kunnen vuren. Aan de noordkant van de geschutopstellingen is een onderbreking in de ophoging zichtbaar waar een stuk geschut ingereken kan worden. Zo werd de voor- en zijkant van het stuk geschut beschermd door een opgehoogde wal. De exacte kalibers van de stukken artillerie die alhier opgesteld stonden, zijn echter niet uit het bronnenmateriaal op te maken.

Figuur 77: Duitse geschutopstelling aanwezig binnen het werkgebied zichtbaar op een luchtfoto d.d. 19 september 1944 (Bron: Kadaster).

Naar aanleiding van de aanwezigheid van deze stellingen dienen NGE-Risicogebieden afgebakend te worden. Hierbij wordt de locatie van de opstelling afgebakend. Daarbij dient nog rekening te worden gehouden met een cartografische onnauwkeurigheid van de relevante ingetekende luchtfoto's van 10

meter⁶. De Duitse geschutopstellingen zijn verdacht op mogelijk achtergebleven NGE van KKM, hand- en geweergrenaten, munitie voor granaatwerpers en geschutmunitie (2 cm t/m 10,5 cm). Binnen het werkgebied waren verschillende geschutopstellingen aanwezig.

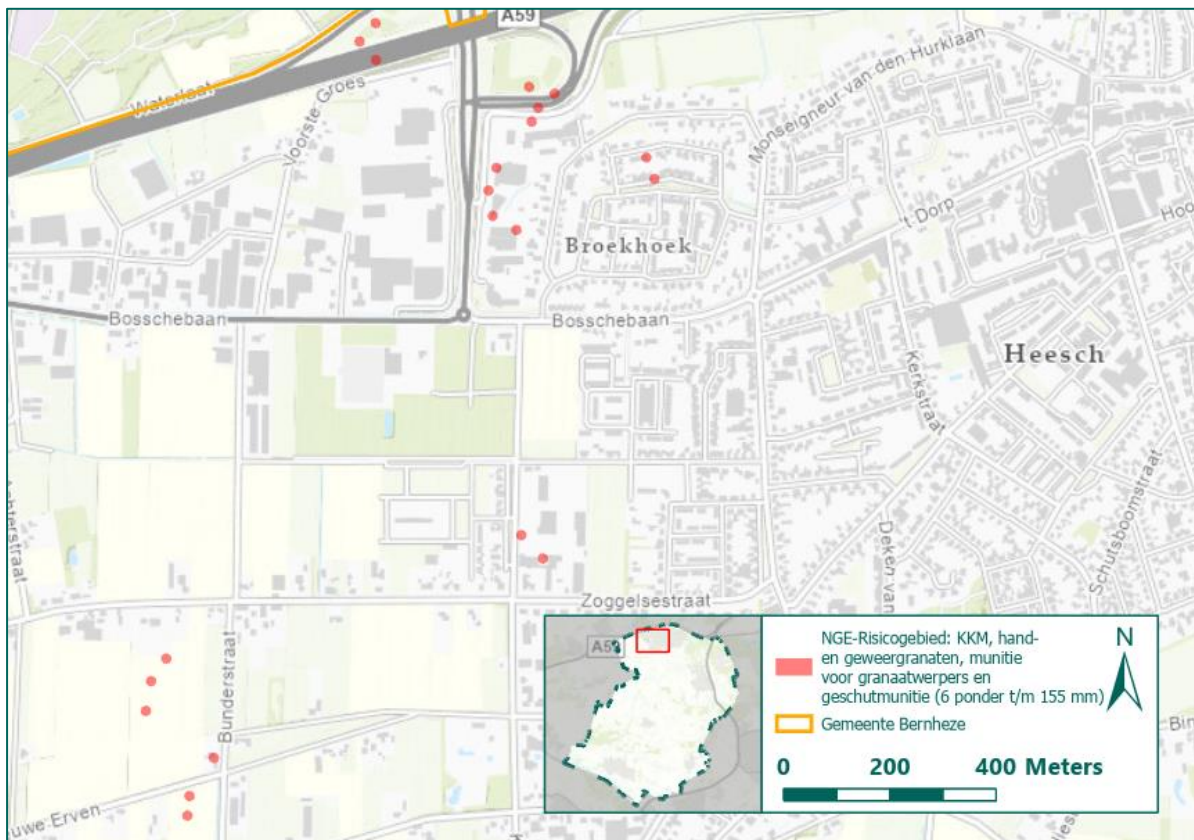
Figuur 78: Afgebakend NGE-Risicogebieden naar aanleiding van de aanwezigheid van Duitse geschutopstellingen (Bron ondergrond: ESRI).

Zoals hierboven gemeld, zijn er ook verschillende Britse geschutopstellingen opgesteld geweest. Deze geschutopstellingen zijn niet zichtbaar op de luchtfoto's van september 1944, echter wel op de luchtfoto's van 25 oktober 1944. Een voorbeeld hiervan is in Figuur 79 weergegeven. Binnen het werkgebied zijn verschillende van deze geschutopstellingen zichtbaar ten westen van Heesch, waarschijnlijk met het doel om artilleriebeschietingen op locaties die nog in Duitse handen waren uit te voeren. Dit is ook af te leiden uit het feit dat deze stellingen in westelijke richting waren opgesteld. Aan de oostkant van de geschutopstellingen is een onderbreking in de ophoging zichtbaar. Voor deze geschutopstellingen wordt dezelfde afbakening als voor Duitse geschutopstellingen gehanteerd, echter kunnen binnen deze NGE-Risicogebieden KKM, hand- en geweergrenaten, munitie voor granaatwerpers en geschutmunitie van 6 pond tot 155 mm achtergebleven zijn. Deze laatstgenoemde kalibers zijn tijdens de bevrijding van Nederland veelvuldig ingezet door Britse artillerie-eenheden en 155 mm granaten zijn binnen de gemeente Bernheze aangetroffen.

⁶ Er wordt hier een andere cartografische onnauwkeurigheid gehanteerd dan in paragraaf 7.1 vanwege de kwaliteit en ligging van de gebruikte luchtfoto,

Figuur 79: Luchtfoto d.d. 25 november 1944 (links) met hierop geschutopstellingen en de locaties hiervan op een luchtfoto d.d. 19 september 1944 (rechts) weergegeven (Bron luchtfoto links: NCAP, bron luchtfoto recht: Kadaster).

Figuur 80: Afgebakend NGE-Risicogebieden naar aanleiding van de aanwezigheid van een Britse geschutopstelling (Bron ondergrond: ESRI).

Conclusie

Naar aanleiding van de aanwezigheid van geschutopstellingen zijn twee soorten NGE-Risicogebieden afgebakend met inachtneming van 10 meter cartografische onnauwkeurigheid rondom de waargenomen geschutopstellingen. Binnen het afgebakende NGE-Risicogebied naar aanleiding van de aanwezigheid van een Duitse geschutopstelling kunnen NGE zijn achtergebleven van KKM, hand- en geweergrenaten, munitie voor granaatwerpers en geschutmunitie (2 cm t/m 10,5 cm). Binnen het afgebakende NGE-Risicogebied naar aanleiding van de aanwezigheid van een Britse geschutopstelling kunnen NGE zijn achtergebleven van KKM, hand- en geweergrenaten, munitie voor granaatwerpers en geschutmunitie (6 pondeur t/m 155 mm).

7.3 ONBEKENDE VERSTORINGEN

Op verschillende luchtfoto's genomen op 2 oktober 1944 zijn verstoringen waargenomen binnen het werkgebied die moeilijk aan bekende militaire handelingen gerelateerd kunnen worden. Een voorbeeld hiervan is in het onderstaande figuur afgebeeld. Hierop zijn verschillende verstoringen zichtbaar op een perceel. Deze lijken op geschutopstellingen, echter hebben meerdere van de locaties geen ingang in de aarden wallen om geschut in te rijden. Hierdoor is het niet bekend of deze verstoringen aan militaire handelingen gelieerd kunnen worden. In het verdere bronnenmateriaal zijn geen verklaringen voor deze verstoringen opgenomen. Binnen het werkgebied zijn meerdere verstoringen zoals het onderstaande waar te nemen.

Figuur 81: Onbekende verstoringen (rood) aangegeven op een luchtfoto d.d. 25 november 1944 (Bron: NCAP).

Conclusie

Naar aanleiding van de aanwezigheid van verschillende onbekende verstoringen zichtbaar op luchtfoto's van 25 november 1944 binnen het werkgebied, kan geen NGE-Risicogebied worden afgebakend.

8 ANALYSE V-WAPENS

Voor de bevrijding van de gemeente Bernheze vormden de overvliegende V-wapens vanaf oktober 1944 een nieuwe bedreiging voor de gemeente die tot maart 1945 duurde. Hoewel bedoeld voor Antwerpen, kwamen door technisch falen of geallieerde afweeracties verschillende V-wapens neer in de gemeente Bernheze. In dit hoofdstuk komen eerst de V-1- en V-2 inslagen aanbod. Vervolgens wordt de inzet van het geallieerde luchtdoelgeschut tegen V-1's behandeld.

Om te achterhalen wanneer V-wapens zijn neergekomen, is gebruik gemaakt van literatuur, archiefmateriaal en de website Vergeltungswaffen.nl (bijlage 8). Tabel 3 geeft een chronologisch overzicht van de inslagen op basis van het geraadpleegde bronnenmateriaal. In de tabel is – indien bekend – het type (V-1 of V-2), een tijdstip, een locatie en een omschrijving opgenomen. Tevens worden de bronnen vermeld. Tot slot wordt in de kolom 'Opmerking', mits bekend, aangegeven of het V-wapen al dan niet is gedetoneerd en of een precieze inslaglocatie bekend is. In het geval slechts één bron de inslag meldt, staat dit eveneens in deze kolom vermeld.

In het geraadpleegde bronnenmateriaal, zoals hierboven opgesomd, zijn beknopte locatieomschrijvingen beschikbaar. De website Vergeltungswaffen.nl geeft een overzicht van de inslagen op kaart. Er dient echter te worden opgemerkt dat de locaties zijn gebaseerd op bronnenmateriaal dat ook bij dit onderzoek wordt gebruikt en in de meeste gevallen slechts indicatief zijn weergegeven. Om de precieze inslaglocatie vast te stellen, wordt bij voorkeur gebruik gemaakt van luchtfoto's. In de luchtfotoarchieven zijn echter weinig kwalitatief goede luchtfoto's beschikbaar van de periode november 1944-maart 1945.

Om de locaties van de inslagen van de V-wapens zo goed mogelijk te achterhalen, is gebruik gemaakt van het AHN. Deze laag is ingemeten door een vliegtuig dat door middel van laserpulsen de hoogtes en laagtes meet in het landschap. Dit systeem wordt LIDAR ("Light Detection And Ranging" of "Laser Imaging Detection And Ranging") genoemd. Wanneer de grondroering op een locatie minimaal is geweest, kunnen V-wapeninslagen met behulp van deze laag worden waargenomen. Op basis van de locatieomschrijvingen uit het bronnenmateriaal is de omgeving gecontroleerd met het AHN. In geen gevallen is echter een krater zichtbaar die aan een concrete inslag kan worden gekoppeld.

Datum	Type	Locatie	Bron
13 december 1944	V-1	Vier kilometer ten zuidwesten van vliegveld B.88, Heesch.	V2411
18 december 1944	V-2	Vinkel	V0148
30 december 1944	V-1	Naast de woning van dhr. J. Dobbelsesteen, Loosbroek	V2315
		Op vliegveld B.88, Heesch	V2421
31 december 1944		Op een terrein nabij Jan van Sleeuwen op de Heeswijkseberg, Heeswijk	V0276, DRI 170
		Naast het huis van J. Dobbelsesteen te Loosbroek.	HEI 22 en BHIC, toegang 7602, inv. 59
1 januari 1945		Boerderij van de fam. Van den Berg aan de Kievitsweg, Dinther. Schade aan boerderij. Vertoont gelijkenissen met V0878	V0878
7 januari 1945		Op twee km van B.88 Heesch	V1795
9 januari 1945		Op één km van B.88 Heesch	V1803
1 februari 1945		Onbekend, Nistelrode	V1889
4 februari 1945		Bij HQ 2734 Sq. RAF Rgt [waarschijnlijk vliegveld B.88], glasschade	V1915
		Onbekend, Heeswijk-Dinther	V1916
11 februari 1945		Omgeving van 2734 Sq. RAF Rgt [waarschijnlijk vliegveld B.88]	V1965
17 februari 1945		Op ca 50 meter van het terrein van J. Dobbelsesteen B.88 te Heeswijk/Loosbroek. Het huis werd ernstig vernield, drie andere huizen hebben dak- en glasschade	DRI 70, V0852 en BHIC, toegang 7602, inv. 499

Datum	Type	Locatie	Bron
		Bouwland te Heesch in de richting van Vinkel	V0855
		Omgeving B.88 Heesch	V2412
18 februari 1945		Dinthersehoek nabij de woning van L. van de Heuvel Oude Beemdseweg. één persoon raakte ernstig gewond, vier andere licht gewond. Enkele huizen werden zwaar beschadigd.	DRI 70, V0872 en BHIC, toegang 7602, inv. 499
		Kievitsweg achter de boerderij van de fam Van de Berg, te Dinther. Vertoont gelijkenissen met V0295	V0878
25 februari 1945		Op 100 meter van huis nr. B53, te Dinther. Eén huis liep glas- en dakschade op	V1079
26 februari 1945		Neergekomen in de Zandstraat op het terrein van Van den Berg en M. Lokven, te Dinther. Eén huis zwaar beschadigd en andere huizen raakten licht beschadigd	DRI 71, V1104 en BHIC, toegang 7602, inv. 499
		Akker aan de Achterstraat, te Nistelrode op 150 meter van de bebouwing. Vier lichtgewonden en 60 huizen werden beschadigd	V1088 en BHIC, toegang 7308, inv. 10.5, 195 en 468
28 februari 1945		Woningen van H. van de Besselaar aan de Zandkant, Wed J. Pol aan het Rukven en H. van Osch te Kaathoven. Glasschade twee boerderijen een in Heeswijk	DRI 71, V1170
1 maart 1945		Nistelrode	V2076
3 maart 1945		In een aanplanting van jonge dennen nabij het gehucht Slabroek. Vijf huizen hadden lichte glasschade	V1219
5 maart 1945		Omgeving van B.88 Heesch	V2120 V2413
16 maart 1945		Dinther	V1427
29 maart 1945		Schijndelsesteeg, Dinther	DRI 181, V1581
		In een akker te Heesch. Elf gewonden. Twee huizen zijn onbewoonbaar en andere huizen hebben materiele schade.	V1586
		Heesch. Rgt. Woning vernield. Vertoont gelijkenissen met V2215	V2214
		Op 75 meter van geschut 2734 Sq. RAF rgt. Woning vernield. Vertoont gelijkenissen met V2214	V2215
		Heesch/Nistelrode. één lichtgewonde, één boerderij afgebrand en één boerderij onbewoonbaar	V1587 en BHIC, toegang 7308, inv. 10.5, 195 en 468
		In akkerland bij Hondstraat, Heesch/Nistelrode. Voornamelijk glas- en dakschade	V1588 en BHIC, toegang 7308, inv. 10.5, 195 en 468
		130 m van geschut 2734 Sq.RAF-Rgt. Woning vernield	V2414
		300 m van geschut 2734 Sq.RAF-Rgt. Woning vernield	V2415
		130 m van geschut 2734 Sq.RAF-Rgt. Woning vernield. Enkele gewonden. Woning vernield.	V2416

Tabel 3: Overzicht V-inslagen in de huidige gemeente Bernheze.

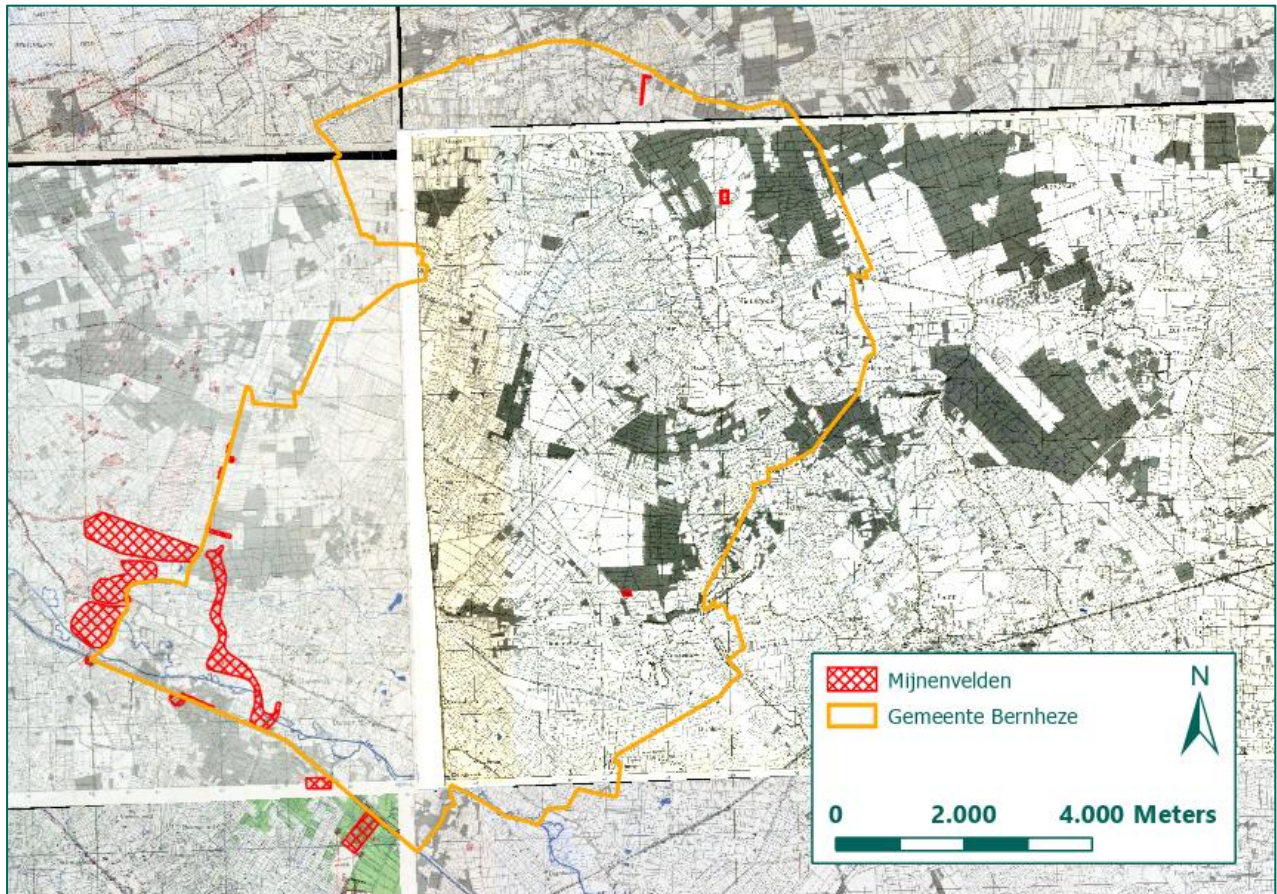
Uit de tabel blijkt dat in geen van de gevallen uit het bronmateriaal af valt te leiden waar de V-wapens exact neerkwamen. Wanneer de exacte locatie van een neergekomen en/of V-Wapen niet vastgesteld kan worden, kan tevens geen NGE-Risicogebied worden vastgesteld.

Conclusie

Naar aanleiding van neergekomen, gedetoneerde V-wapens worden geen NGE-Risicogebieden afgebakend. Verder zijn er meerdere meldingen van het neerkomen van V-wapens, zonder dat bekend is of deze gedetoneerd zijn. Omdat de exacte locaties van deze neergekomen V-wapens niet achterhaald kan worden, kunnen hier geen NGE-Risicogebieden worden afgebakend.

9 ANALYSE MIJNENVELDEN EN MIJNENVERDACHTE GEBIEDEN

In een poging de geallieerde opmars te vertragen, werden door Duitse eenheden enkele mijnevelden aangelegd binnen de huidige gemeente Bernheze. Via de EOD zijn mijneveldkaarten met de precieze locaties ontvangen, zie bijlage 6. In onderstaand figuur zijn enkele voorbeelden zichtbaar van de ingetekende gebieden.

Figuur 82: Mijneveldkaarten binnen het voorliggend werkgebied. Met rood zijn mijnevelden en mijnenverdachte gebieden ingetekend. (Bron: EOD).

REASeuro hanteert vijf richtlijnen met betrekking tot de afbakening van een NGE-Risicogebied naar aanleiding van mijnevelden. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen mijnenverdachte gebieden, waarvan geen mijnenlegrapport aanwezig is, en geregistreerde mijnevelden. In onderstaande tabel zijn de vijf richtlijnen weergegeven.

Indicatie en richtlijnnummer	Algemene omschrijving	Verdacht	Uitgangspunten voor afbakening verdacht gebied
1. Landmijnen verdacht gebied	Middels een aanwijzing, niet zijnde een mijnenlegrapport, op landmijnen verdacht verklaard gebied. In het verdachte gebied zijn bij controle door de MMOD géén landmijnen aangetroffen.	Nee	n.v.t.
2. Landmijnen verdacht gebied	Middels een aanwijzing, niet zijnde een mijnenlegrapport, op landmijnen verdacht verklaard gebied. In het verdachte gebied zijn bij de controle door de MMOD, of bij na-oorlogse activiteiten landmijnen aangetroffen.	Ja	De grenzen zoals aangegeven in het ruimrapport.

Indicatie en richtlijnnummer	Algemene omschrijving	Verdacht	Uitgangspunten voor afbakening verdacht gebied
3. Mijneveld	Geregistreerd mijneveld, waarvan mijnenlegrapport aanwezig is. Alle volgens het legrapport gelegde landmijnen zijn geruimd.	Nee	n.v.t.
4. Mijneveld	Geregistreerd mijneveld waarvan mijnenlegrapport aanwezig is. Niet alle volgens het mijnenlegrapport gelegde landmijnen zijn geruimd. Geen feitelijke onderbouwing bekend waarom er landmijnen worden vermist.	Ja	De grenzen zoals aangegeven in het mijnenlegrapport en/of ruimrapport.
5. Mijneveld	Mijnenlegrapport aanwezig. Niet alle volgens het legrapport gelegde landmijnen zijn geruimd. Feitelijke onderbouwing bekend waarom er landmijnen worden vermist.	Nee	n.v.t.

Tabel 4: Richtlijnen van met betrekking tot de afbakening van NGE-Risicogebieden naar aanleiding van landmijnen verdachte gebieden en mijnenelden.

In de onderstaande paragrafen zal aan de hand van de munitieruimrapporten van de EOD en het archief van de MMOD worden beoordeeld en geëvalueerd of naar aanleiding van de aanwezige mijnenverdachte gebieden binnen de gemeente Bernheze NGE-Risicogebieden afgebakend dienen te worden. Aangezien er geen mijnenlegrapporten voor de gebieden binnen de gemeente Bernheze aanwezig zijn, zijn er geen gebieden die als mijneveld aangewezen kunnen worden. Voor het overzicht worden in de onderstaande paragrafen de mijnenverdachte gebieden apart van elkaar behandeld. Bij de afbakening van de NGE-Risicogebieden wordt rekening gehouden met een cartografische onnauwkeurigheid van 20 meter.

Alvorens de verschillende mijnenverdachte gebieden en mijnenelden worden uitgewerkt zullen de meest voorkomende mijnen worden gespecificeerd. Er kan een globaal onderscheid gemaakt worden in antitankmijnen (AT) en antipersoneelsmijnen (AP). Deze twee type mijnen werden vaak door elkaar in velden aangelegd om zo elke vorm van vijandelijke opmars te kunnen stoppen.

Figuur 83: Voorbeeld van een antipersoneelsmijn Tellermine '42 (Bron: REASeuro-database).

9.1 MIJNENVELDEN EN MIJNENVERDACHTE GEBIEDEN

In onderstaande paragrafen zijn per mijnenveldkaart de informatie omtrent de mijnenverdachte gebieden en mijnenvelden binnen de gemeente Bernheze geanalyseerd. Per mijnenverdacht gebied of mijnenveld is weergegeven of sprake is van een NGE-Risicogebied.

9.1.1 Mijnenveldkaart 11 SW Hertogenbosch

Op mijnenveldkaart 11 SW Hertogenbosch zijn 22 mijnenvelden of mijnenverdachte gebieden ingetekend binnen de gemeente Bernheze.

Kaart 11 SW Hertogenbosch					
Nr.	Aantal en type gelegde mijnen	Datum geruimd	Aantal en type geruimde mijnen	Algemene omschrijving	Verdacht
8	Schüh mijnen [Schützenmine]	17 oktober 1945	11 x Schüh. Mijnen [Schützenmine] 4 x Engelse Schüh. Mijnen 4 x Holzminen 13 x nevelgranaten [rookgranaten]	Mijnenveld bevond zich buiten het werkgebied.	Nee
	8 x Holzminen		5 x nevelhandgranaten [rookgranaten] 75 kg demarit/clermarit 15 x pantservuisten		
9	T.m. [Tellerminen] H.m. [Holzminen]	19 oktober 1945	17 x Schüh.m. [Schützenminen] '42 1 x Holzmine	Mijnenverdacht gebied bevond zich buiten het werkgebied.	Nee
	Anti-tankmijnen		20 x ontstekers 8,8 cm 8 x tijdontstekers 2 x granaten 10,5 cm		
10	Onbekend	19 oktober 1945	Niets gevonden	Mijnenverdacht gebied bevond zich buiten het werkgebied.	Nee
	T.42 [Tellerminen '42]		Niets gevonden		
	T. minen [Tellerminen] Holz.m. [Holzminen]	18 oktober 1945	2 x T.m. '42 [Tellerminen '42] 3 x H.m. '42 [Holzminen '42]		
	7 x Tellerminen '42		Niets gevonden		
	T.m. [Tellerminen]		Niets gevonden		
	2 x Schüh.m. [Schützenminen]		1 x pantservuist 2 x handgranaten 1 x fosforgranaat 1 x 8,8 cm granaat 1 x 7,5 cm granaat		
	8 x Holzminen	17 oktober 1945	14 x pantsergranaten 2 x raketbommen [waarschijnlijk 8,8 cm Panzerschreck] 3 x 3,7 cm granaten 12 x verp.gr.5 [5 cm mortiergranaat]		
12	T.m. [Tellerminen]	19 oktober 1945	Niets gevonden	Mijnenverdacht gebied bevond zich buiten het werkgebied.	Nee
13	13 x T.m. [Tellerminen]	19 oktober 1945	Niets gevonden	Mijnenverdacht gebied bevond zich buiten het werkgebied.	Nee
30	Onbekend	25 oktober 1945	55 x Engelse Pantsermijnen	Mijnen aangetroffen binnen het mijnenverdachte gebied. Onbekend of er nog mijnen aanwezig zijn.	Ja

Kaart 11 SW Hertogenbosch					
Nr.	Aantal en type gelegde mijnen	Datum geruimd	Aantal en type geruimde mijnen	Algemene omschrijving	Verdacht
			51 x granaten	Munitie aangetroffen binnen het mijnenverdachte gebied.	
	Anti-tankmijnen, weg ondermijnd		Niets gevonden	Deze weg was op 8 november 1944 schoongemaakt door 30 Corps. Hierna nogmaals nagezocht.	Nee
33	Engelse mijnen, R.mi. '43 [Riegelmine '43]	17 oktober 1945	2 x Engels mijnen 1 x R.mi. '43 [Riegelmine '43]	Mijnen aangetroffen binnen het mijnenverdachte gebied. Onbekend of nog mijnen aanwezig zijn.	Ja
	Pantsergranaat, Pantserfosfor-granaat, Springrook-granaat, Kist nevelgranaten [rookgranaten], Eihandgranaat, Panzerfaust, Panzerschreck		2 x pantsergranaat, 28 x pantserfosfor-granaat, 85 x springrook-granaat, 1 x kist nevelgranaten [rookgranaten], 1 x eihandgranaat, 1 x Panzerfaust, 1 x Panzerschreck	Munitie aangetroffen binnen het mijnenverdachte gebied.	
37	Onbekend	23 oktober 1945	Geen	Terrein afgezocht. Geen aanwijzingen dat er mijnen gelegd zijn en niets gevonden. Verder lag mijnenverdacht gebied ten zuiden van de Zuid-Willemsvaart.	Nee
38	Onbekend	23 oktober 1945	Geen	Terrein afgezocht. Geen aanwijzingen dat er mijnen gelegd zijn en niets gevonden.	Nee
39	Onbekend	26 oktober 1945	2 x bommen 25 kg, 155 x werpgranaten 1 x pantservuisten 2 x panzerschreck	Mijnenverdacht gebied ten zuiden van Zuid-Willemsvaart. Worden geen NGE verwacht binnen het kanaal.	Nee
42	Onbekend	25 oktober 1945	4 x granaten 1 x pantservuist	Munitie aangetroffen binnen het mijnenveld.	Ja
			101 x handgranaten 4 x pantservuisten 148 x granaten		
			8 x T.mijnen '42 [Tellermine '42] 21 x Engelse pantsermijnen	Mijnen aangetroffen binnen het mijnenverdachte gebied. Onbekend of nog mijnen aanwezig zijn.	
62	Onbekend	19 oktober	Niets gevonden	Terrein afgezocht. Geen aanwijzingen dat er mijnen gelegd zijn en niets gevonden.	Nee
64	Onbekend	19 oktober 1944	Niets gevonden	Terrein afgezocht. Geen aanwijzingen dat er mijnen gelegd zijn en niets gevonden.	Nee
65	Onbekend	19 oktober 1944	Niets gevonden	Terrein afgezocht. Geen aanwijzingen dat er mijnen gelegd zijn en niets gevonden.	Nee
66	Onbekend	19 oktober 1944	Niets gevonden	Terrein afgezocht. Geen aanwijzingen dat er mijnen gelegd zijn en niets gevonden.	Nee
67	Onbekend	26 oktober 1945	3 x Engelse pantsermijnen	Mijnen aangetroffen binnen het mijnenverdachte gebied. Onbekend of nog mijnen aanwezig zijn. Mijnenverdacht gebied ten westen van De Leijgraaf. Derhalve wordt niet verwacht dat binnen het werkgebied NGE aangetroffen wordt.	Nee

Kaart 11 SW Hertogenbosch					
Nr.	Aantal en type gelegde mijnen	Datum geruimd	Aantal en type geruimde mijnen	Algemene omschrijving	Verdacht
			3 x Nevelbussen à 10 kg 5 x Panzerfausts 9 x geweergranaten	Munitie aangetroffen binnen het mijnenveld. Mijnenverdacht gebied ten westen van De Leijgraaf. Derhalve wordt niet verwacht dat binnen het werkgebied NGE aangetroffen wordt.	
68	Onbekend	26 oktober 1945	6 x Panzerschreck 1 x Panzerfaust 4 x fosforgranaat 1 x geweergranaat 1 x 10,5 cm granaat 2 x Drückz.	Munitie aangetroffen binnen het mijnenveld. Mijnenverdacht gebied ten westen van De Leijgraaf. Derhalve wordt niet verwacht dat binnen het werkgebied NGE aangetroffen wordt.	Nee
	27 x Schreck-ladungen 60 x Schü. M. t.v.b.	16 oktober 1945	16 x Schreckladungen 2 x T-Mi. 42 [Tellermine '42] 15 x granaten 1 x Panzerfaust 2 x handgranaat 1 x Panzerschreck	Mijnen aangetroffen binnen het mijnenveld. Mijnenverdacht gebied ten westen van De Leijgraaf. Derhalve wordt niet verwacht dat binnen het werkgebied NGE aangetroffen wordt.	
	Onbekend	16 oktober 1945	7 x Holz.m. '42 [Holzmine '42] 8 x T.m. '42 [Tellermine '42] 27 x Schü.m. '42 [Schützenmine '42]	Mijnen aangetroffen binnen het mijnenveld. Mijnenverdacht gebied ten westen van De Leijgraaf. Derhalve wordt niet verwacht dat binnen het werkgebied NGE aangetroffen wordt.	
71	Onbekend	23 oktober 1945	1 x Panzerschreck 1 x eihandgranaat	Mijnenverdacht gebied buiten het werkgebied.	Nee
	Shrapnel mines	6 december 1945	9 x shrapnel mines		
	Onbekend		2 x granaten		
73	Onbekend	23 oktober 1945	21 x Werfer Nebel-granaten [mortierrookgranaten]	Munitie aangetroffen binnen het mijnenveld. Mijnenverdacht gebied.	Ja
74	Onbekend	19 oktober 1945	Niets gevonden	Terrein afgezocht. Geen aanwijzingen dat er mijnen gelegd zijn en niets gevonden.	Nee
		25 oktober 1945	203 x Engels S-mijnen [Shrapnel mijnen] 37 x Engelse pantsermijn-ontstekers	Mijnen aangetroffen binnen het mijnenveld. Mijnenverdacht gebied. Onbekend of nog mijnen aanwezig zijn.	Ja
77	Onbekend	19 oktober 1944	Niets gevonden	Terrein afgezocht. Geen aanwijzingen dat er mijnen gelegd zijn en niets gevonden.	Nee
88	Onbekend	19 oktober 1944	Niets gevonden	Terrein afgezocht. Volgens Duitse tekening was het alleen het plan om hier mijnen te leggen. Geen aanwijzingen dat er mijnen gelegd zijn en niets gevonden.	Nee

Tabel 5: Mijnenverdacht gebied op mijnenveldkaart 18 SW Hertogenbosch.

9.1.2 Mijnenverdachte kaart 11 SE Uden

Op mijnenveldkaart 11 SE Uden zijn twee mijnenverdachte gebieden ingetekend binnen de gemeente Bernheze.

Kaart 11 SE Uden					
Nr.	Aantal en type gelegde mijnen	Datum geruimd	Aantal en type geruimde mijnen	Algemene omschrijving	Verdacht
1	Onbekend	20 juli 1946	Niets gevonden	Veld van +/- 1 HA in Vastenbosch afgezocht echter niet gevonden. Worden geen mijnen verwacht.	Nee
2	Engelse tripflares	2 april 1946	800 x 2 cm patronen 40 x 8 cm granaten	Rondom wagenpark (dump) Heesch een strook niemandsland met een breedte van 25 meter met tripflares en struikeldraden aanwezig. Deze dump werd leeggehaald en het bewakingsdetachment werd teruggetrokken, waardoor gewenst was dat het mijnenveld werd geruimd. Alle tripflares waren af gegaan. Werden geen tripflares meer verwacht. Onbekend hoe grondig dump is geruimd. Derhalve binnen de strook NGE-Risicogebied afgebakend.	Ja

Tabel 6: Mijnenverdacht gebied op mijnenveldkaart 11 SE Uden.

9.1.3 Mijnenverdachte kaart 11 NE Oss

Op mijnenveldkaart 11 NE Oss is één mijnenverdachte gebieden ingetekend binnen de gemeente Bernheze.

Kaart 11 NE Oss					
Nr.	Aantal en type gelegde mijnen	Datum geruimd	Aantal en type geruimde mijnen	Algemene omschrijving	Verdacht
2	Onbekend	30 oktober 1945, 20 juli 1946	Niets gevonden	Langs de hoofdweg 's Hertogenbosch-Heesch-Grave in de gemeente Heesch zijweg nagezocht echter niet gevonden. Er worden geen mijnen verwacht.	Nee

Tabel 7: Mijnenverdacht gebied op mijnenveldkaart 11 NE Oss.

9.1.4 Mijnenverdachte kaart 18 NW Boxtel

Op mijnenveldkaart 18 NW Boxtel is één mijnenverdachte gebieden ingetekend binnen de gemeente Bernheze.

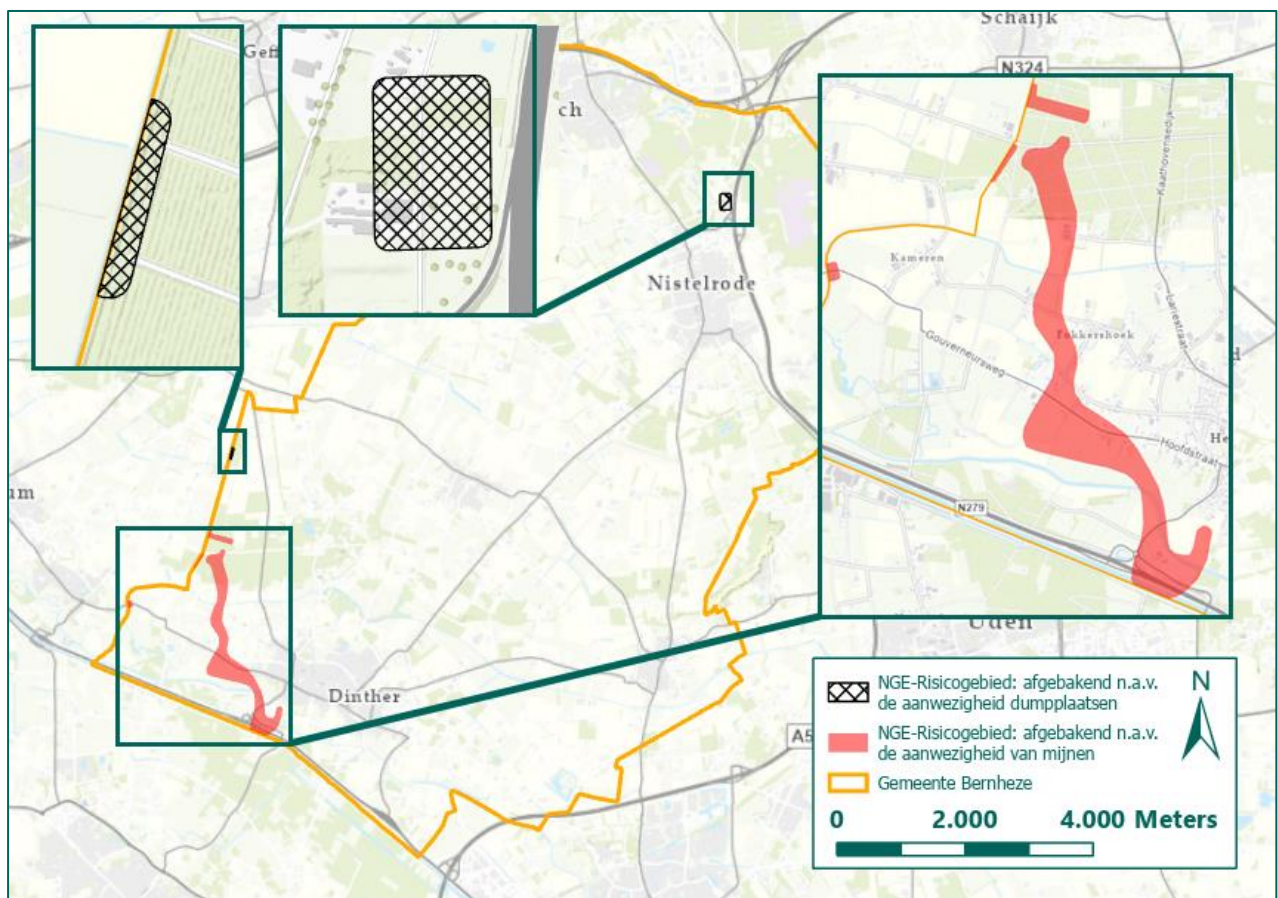
Kaart 18 NW Boxtel					
Nr.	Aantal en type gelegde mijnen	Datum geruimd	Aantal en type geruimde mijnen	Algemene omschrijving	Verdacht
19	Onbekend	29 oktober 1945	Niets gevonden	Terrein afgezocht. Geen aanwijzingen dat er mijnen gelegd zijn en niets gevonden.	Nee

Tabel 8: Mijnenverdacht gebied op mijnenveldkaart 18 NW Boxtel.

9.1.5 Afbakening mijnenverdachte gebieden

Op basis van de bovenstaande tabellen is gebleken dat in verschillende mijnenvelden en mijnenverdachte gebieden binnen de huidige gemeente Bernheze NGE zijn geruimd. Aangezien ter plaatse van enkele mijnenvelden niet alle mijnen zijn geruimd en in mijnenverdachte gebieden niet bekend is hoeveel mijnen

alhier waren gelegd, worden binnen deze locaties NGE-Risicogebieden afgebakend, waarbij een cartografische onnauwkeurigheid van 20 meter in acht wordt genomen. De locaties van deze NGE-Risicogebieden waarbinnen mogelijk NGE van verschillende typen mijnen aangetroffen kunnen worden, zijn in het onderstaande figuur weergegeven. In verschillende gevallen zijn er afgezien van mijnen ook andere NGE gevonden. Deze gevallen duiden op de aanwezigheid van dumpplaatsen of tijdens gevechten achtergelaten munitie. In sommige gevallen zou ook munitie achtergelaten kunnen zijn als valstrik. Aangezien de exacte reden van achterlating niet bekend is, worden deze gebieden hier verder als 'dumpplaatsen' aangeduid. Aangezien deze dumpplaatsen binnen een gebied vallen waar ook een mijnenveld aanwezig was, wordt voor de aanwezigheid van deze dumpplaatsen dezelfde afbakeningsmethode gehanteerd als voor mijnenvelden. De aparte NGE-Risicogebieden worden in de aangeleverde GIS-bestanden uiteengezet en gespecificeerd op mogelijk aan te treffen NGE.

Figuur 84: NGE-Risicogebied naar aanleiding van de aanwezigheid van mijnenverdachte gebieden binnen de gemeente Bernheze (Bron ondergrond: ESRI).

Conclusie

Naar aanleiding van de aanwezigheid van meerdere mijnenvelden en mijnenverdachte gebieden, worden er zes NGE-risicogebied binnen de gemeente Bernheze afgebakend.

10 ANALYSE OVERIGE OORLOGSHANDELINGEN

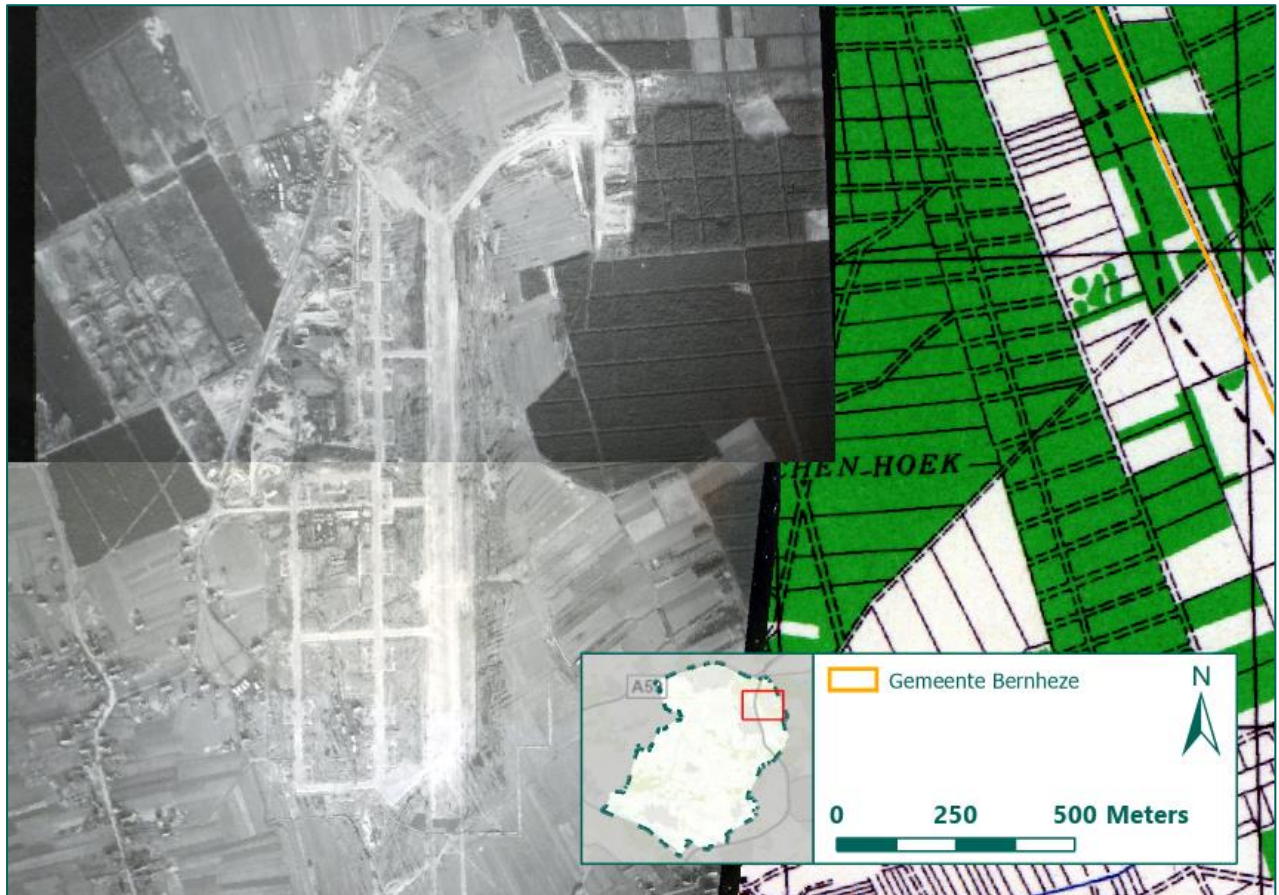
10.1 VLEGVELD B.88 HEESCH

Zoals al in paragrafen 4.12 en 5.10 is aangegeven, is ten noorden van Nistelrode het geallieerde vliegveld B.88 Heesch aangelegd. Na de bevrijding werd op 18 oktober 1944 gestart met de bouw van dit vliegveld om zo vliegtuigen van de 2nd Tactical Airforce makkelijker in te kunnen zetten bij militaire operaties in het noorden en oosten van Nederland en richting Duitsland. In een maand tijd werd een landingsbaan van PSP, *pierced steel planking*, dat diende om makkelijk een stevige landingsbaan aan te leggen, van ruim één kilometer lang bij 35 meter breed aangelegd. Hiernaast was een kortere aarden baan aangelegd zodat vliegtuigen in nood ook hier konden landen. Op 2 december landden de eerste Spitfire jachtbommenwerpers van No. 401 Squadron, onderdeel van de Canadse No. 126 Wing. Vanaf dat moment tot 12 april 1945 werden van hieruit missies in Nederland, België en Duitsland gevlogen.

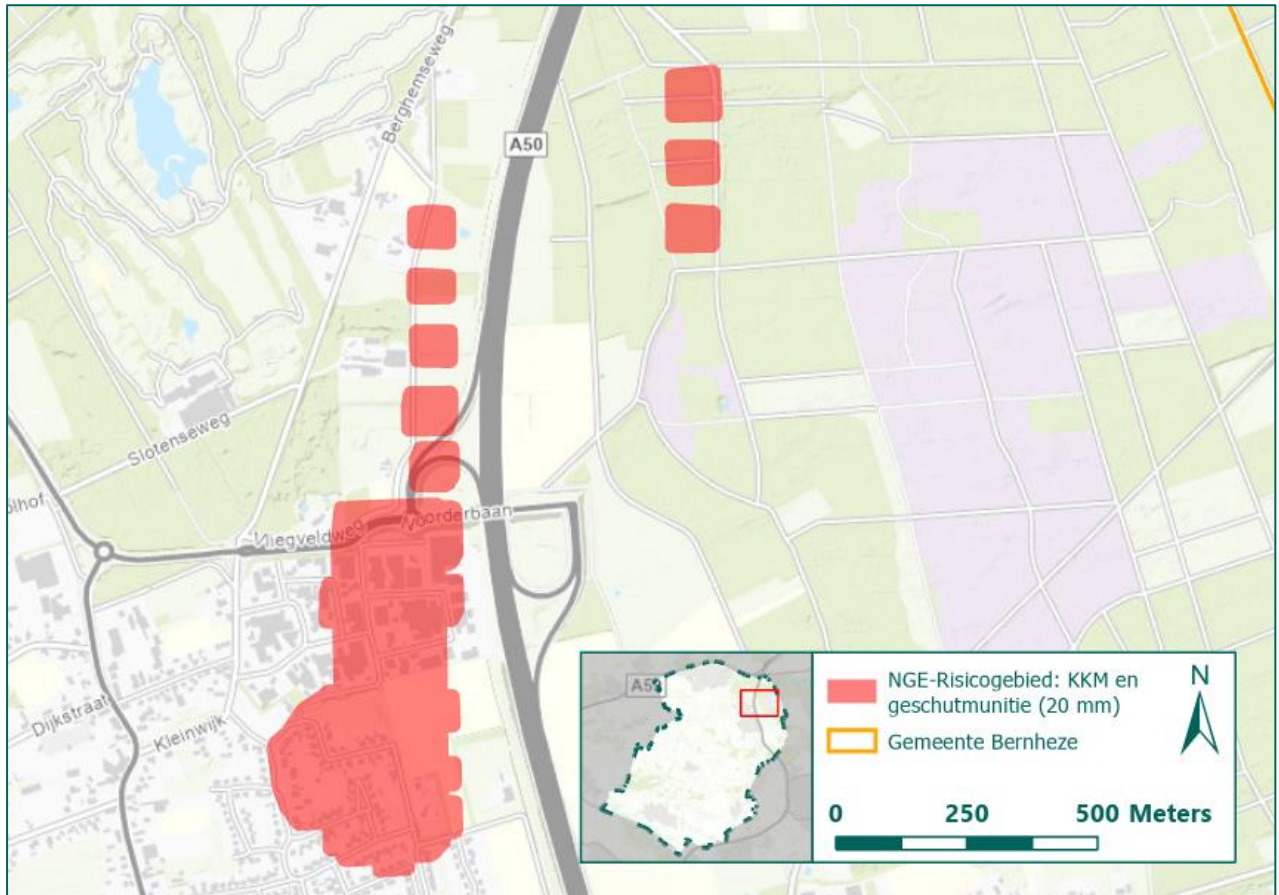
Figuur 85: Schematisch overzicht van het vliegveld binnen het dikgedrukte kader (Bron: THU 19).

Bij de bouw van dit vliegveld zijn op verschillende locaties luchtafweerstellingen aangelegd. Dit blijkt onder andere uit het verslag van de Duitse aanval op het vliegveld op 1 januari 1945, toen No. 2734 en 2819 Field Squadrons in totaal 344 granaten verschoten om zo de Duitse vliegtuigen te beletten om de Canadese jachtbommenwerpers uit te schakelen. In de literatuur en het archiefmateriaal zijn geen specifieke locaties van deze luchtafweerstellingen aangeduid. Derhalve is getracht om met behulp van luchtfoto's deze te achterhalen. Op de luchtfoto's van 2 februari 1945 zijn deze geschutopstellingen echter niet duidelijk zichtbaar, waardoor de exacte locaties niet bekend zijn.

Figuur 86: Luchtfoto's d.d. 2 februari 1945 met hierop het vliegveld B.88 Heesch zichtbaar (Bron: Kadaster).

Ter plaatse van het zuidelijke deel van het vliegveld hebben in 1990 meerdere munitieruimingen plaatsgevonden tijdens de aanleg van een industriegebied aldaar. In munitieruimrapport 19900316 staat dat er in totaal 182 x 20 mm granaten en ongeveer 150 stukken klein-kaliber munitie zijn aangetroffen. Rapport 19900471 beschrijft de ruiming van 700 x .50 patronen, 52 x 20 mm hulzen en in totaal 620 x 20 mm granaten. In het munitieruimrapport 19900513 zijn in totaal 26 x 20 mm granaten, 10 kilogram schroot en vijf bomstaarten van Engelse bommen aangetroffen. Alle 20 mm granaten waren niet verschoten en van verschillende typen. 20 mm granaten werden onder andere verschoten door luchtafweergeschut. Zoals al eerder is aangehaald, is niet bekend waar deze opgesteld stonden. Aangezien in dit gebied grote hoeveelheden munitie zijn aangetroffen, wordt alhier een NGE-Risicogebied afgebakend. Hierbij worden de contouren van het bebouwde deel van het vliegveld aangehouden met inachtneming van een cartografische onnauwkeurigheid van 15 meter. Daarbij worden de opstellocaties van de Spitfires ook afgebakend. Klein-kaliber munitie en 20 mm granaten van de latere modellen die op het vliegveld opgesteld stonden werden in de regel dicht bij de vliegtuigen opgeslagen. In het geval van een 'scramble', oftewel het zo snel mogelijk mobiliseren voor een actie op zeer korte termijn, diende de munitie dichtbij opgeslagen te zijn. Het is derhalve mogelijk dat dergelijke opslaglocaties zijn achtergelaten bij de verlating van het vliegveld of kwijt zijn geraakt tijdens een dergelijke *scramble*. Hierdoor kunnen ter plaatse van de opstellocaties en het zuidelijke bebouwde gedeelte van het vliegveld NGE van KKM en geschutmunitie van 20 mm aangetroffen worden.

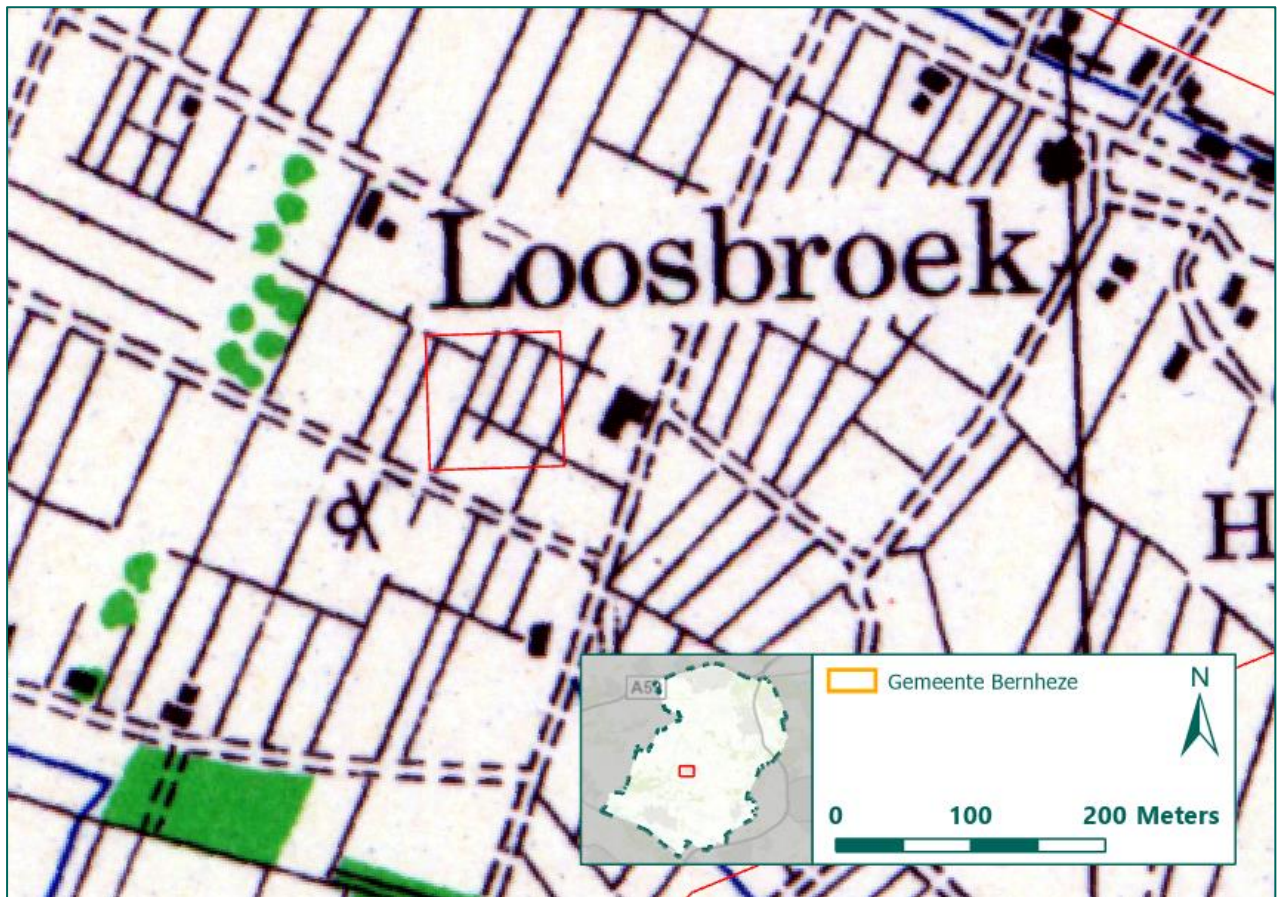
Figuur 87: NGE-Risicogebied naar aanleiding van de aanwezigheid van het vliegveld B.88 Heesch (Bron ondergrond: ESRI).

Conclusie

Naar aanleiding van vondsten van grote hoeveelheden munitie in het zuidelijke gedeelte van het vliegveld en dat doorgaans munitie ter plaatse van opstellocaties van vliegtuigen is bewaard, is een NGE-Risicogebied afgebakend. Hierbinnen kunnen NGE van KKM en geschutmunitie (20 mm) aangetroffen worden.

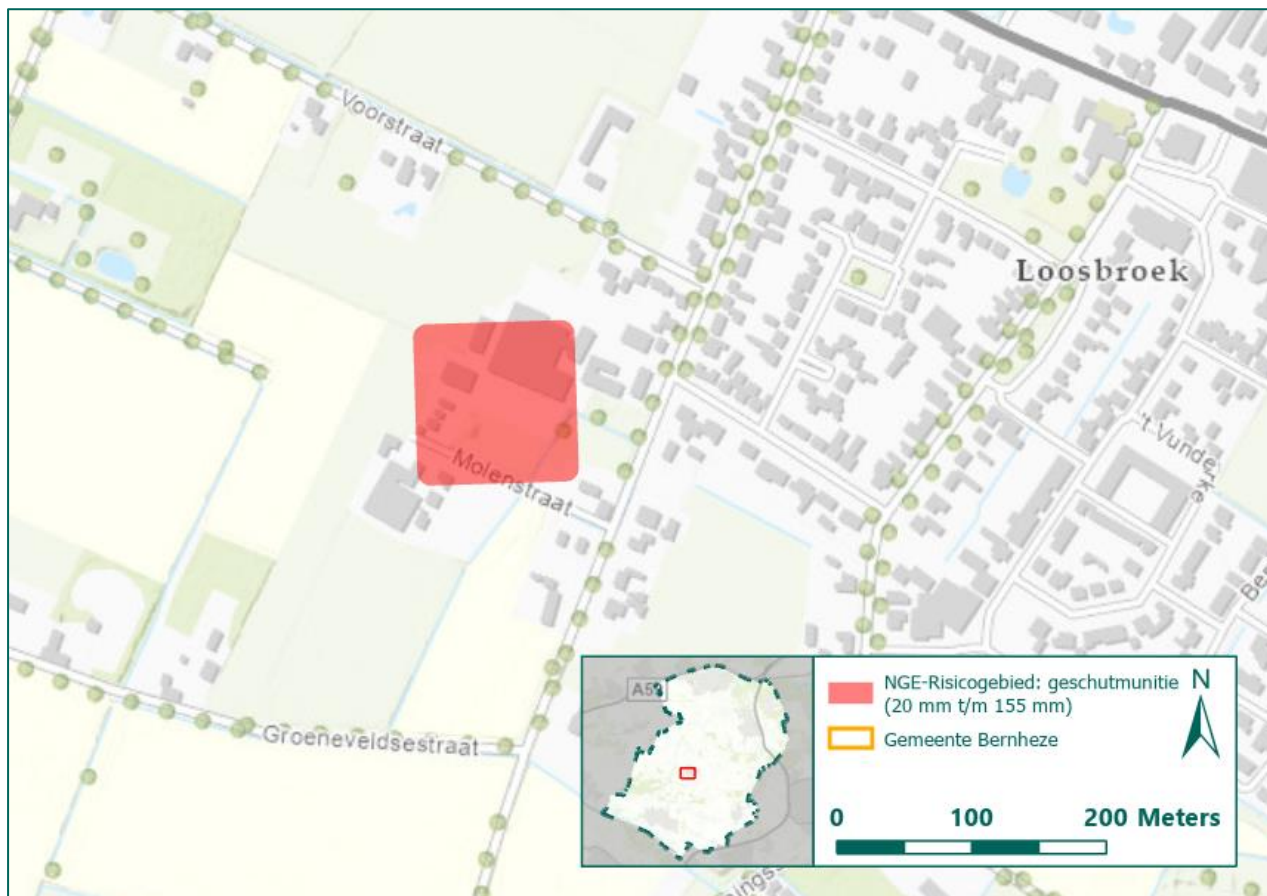
10.2 MUNITIEDUMPING LOOSBROEK

Afgezien van de munitiedumpingen zoals omschreven in hoofdstuk 9, hebben er buiten de mijnenverdachte gebieden meerdere munitiedumpingen plaatsgevonden. Zo blijkt uit een verslag van de MMOD dat in de gemeente Nistelrode in het kaartvierkant qE.455445 op 31 oktober 1945 in totaal 1341 gedumpte granaten zijn aangetroffen.

Figuur 88: Geallieerde stafkaart met hierop kaartvierkant qE.455445 aangegeven ten zuiden van Loosbroek (Bron: Kadaster).

Hoewel niet wordt vermeldt welk type granaten dit waren, is uit het bronnenmateriaal gebleken dat in de omgeving van Loosbroek een grote hoeveelheid geallieerd geschut opgesteld stond in oktober 1944. Deze hebben dagenlang 's-Hertogenbosch en omgeving beschoten. Hierdoor is het waarschijnlijk dat ter plaatse van deze munitiedump geschutmunitie is aangetroffen. Het is uit de rapportage van de MMOD niet duidelijk of deze granaten ook daadwerkelijk zijn geruimd, al wordt dit wel aangenomen. Daarbij wordt ook niet duidelijk gemaakt of er nog meer granaten binnen het kaartvierkant aanwezig waren, of deze waren ingegraven of boven de grond waren opgeslagen en of er nog meer granaten achtergebleven kunnen zijn. Derhalve wordt ter plaatse van het kaartvierkant een NGE-Risicogebied afgebakend. Het is niet bekend of alle gedumpte granaten zijn geruimd. Het NGE-Risicogebied betreft het kaartvierkant plus een buffer van 10 meter ter ondervanging van onnauwkeurigheid bij het aangeven van het kaartvierkant. Hierbinnen kan NGE van geschutmunitie van 20 mm tot en met 155 mm aangetroffen worden. 20 mm granaten werden door geallieerd luchtafweergeschut verschoten, dat alhier opgesteld heeft kunnen staan. 155 mm granaten is het grootste geallieerde kaliber dat binnen de gemeente is aangetroffen. Aangezien de exacte kalibers van de opgestelde stukken geschut uit het bronnenmateriaal niet achterhaald kunnen worden, gelden deze onder en bovengrens.

Figuur 89: NGE-Risicogebied n.a.v. een munitiedump te Loosbroek (Bron ondergrond: ESRI).

Conclusie

Binnen het kaartvierkant qE.455445 wordt een NGE-Risicogebied afgebakend waarbinnen NGE van geschutmunition van 20 mm t/m 155 mm aangetroffen kan worden. Dit NGE-Risicogebied is afgebakend naar aanleiding van een munitiedump binnen het voornoemde kaartvierkant.

10.3 MUNITIEDUMPING KAATHOVEN

Uit een verslag van de MMOD lag kort na de oorlog langs de weg van Heeswijk naar Kaathoven enkele landmijnen bij een munitie verzamelplaats. De locatie hiervan is met een "X" ingetekend op een kaart, zie het onderstaande figuur.

Figuur 90: Locatie van landmijnen op munitie verzamelplaats langs de Kaathovensedijk (Bron: Archief MMOD).

De melding uit het archief beschrijft niet specifiek welk type munitie hier was opgeslagen, noch wat voor landmijnen dit waren. Ook staat niet beschreven of de landmijnen en de munitie verzamelplaats daadwerkelijk is opgeruimd. Hierdoor wordt ter plaatse van het getekende kruis een NGE-Risicogebied afgebakend, met inachtneming van een cartografische onnauwkeurigheid van 20 meter. Het is niet bekend welk type munitie hier opgeslagen was, echter is het waarschijnlijk dat dit of infanteriemunitie of geschutmunitie van grotere stukken artillerie betrof. Ook is niet bekend of het Duitse of geallieerde munitie betrof. Derhalve kan binnen het NGE-Risicogebied NGE van landmijnen, KKM, hand- en geweergranaten, munitie voor granaatwerpers, raketten (2,36 inch of 8,8 cm) en geschutmunitie van 20 mm/2 cm tot en met 155 mm aangetroffen worden.

Figuur 91: NGE-Risicogebied n.a.v. de aanwezigheid van een verzamelplaats van munitie en landmijnen (Bron: ESRI).

Conclusie

Ter plaatse van de locatie zoals aangegeven in het archief van de MMOD wordt een NGE-Risicogebied afgebakend waarbinnen NGE van landmijnen, KKM, hand- en geweergranaten, munitie voor granaatwerpers, raketten (2,36 inch en 8,8 cm) en geschutmunitie van 20 mm t/m 155 mm aangetroffen kan worden. Dit NGE-Risicogebied is afgebakend naar aanleiding van de aanwezigheid van een verzamelplaats van munitie.

10.4 GESPRONGEN BRUGGEN 1940-1944

In de huidige gemeente Bernheze zijn door zowel Nederlandse troepen, als de Duitse bezetter verschillende vernielingen aangericht ten tijde van de oorlog. Zo zijn er in de meidagen van 1940 verschillende bomen en bruggen gesprongen om zo de Duitse opmars te vertragen. Hetzelfde gebeurde viereneenhalf jaar later door de Duitse verdedigers om de geallieerde opmars te vertragen. Ook hier werden bruggen opgeblazen. Dit komt ook terug in de *War Diaries* van de respectievelijke eenheden die de gemeente Bernheze hebben bevrijd. De bruggen zijn vernield met behulp van vernielingsmiddelen. In de meeste gevallen is hierbij gebruik gemaakt van blokken TNT. In sommige gevallen maakten Duitse troepen gebruik van blindgangers van vliegtuigbommen of AT-mijnen als vernielingsmiddel. Het is niet bekend of deze ook zijn ingezet in de gemeente Bernheze.

Naar aanleiding van het inzetten van vernielingsladingen kan een NGE-Risicogebied worden afgebakend. Het risicogebied is dan de locatie van de vernielingslading. Aangezien de bruggen zijn vernield, kan ervan worden uitgegaan dat de ingezette vernielingsmiddelen hebben gewerkt. Het kan voorkomen dat niet alle aangebrachte vernielingsmiddelen hebben gewerkt. In deze gevallen kunnen de vernielingsmiddelen zijn weggeslingerd en mogelijk op de land- en/of waterbodem zijn achtergebleven. Omdat niet bekend is of bij het vernielen van de bruggen NGE zijn achtergebleven, wordt geen NGE-Risicogebied afgebakend. Daarbij is gebleken dat in de praktijk de kans op het aantreffen van NGE van niet gedetoneerde

vernielingsmiddelen zeer klein is. Daarbij zijn geen meldingen aangetroffen dat er aan bruggen of andere infrastructuur ladingen zijn aangebracht, maar dat deze niet zijn gesprongen.

Conclusie

Naar aanleiding van in de huidige gemeente Bernheze aangerichte vernielingen, wordt geen NGE-Risicogebied afgebakend.

11 LEEMTEN IN KENNIS

Tijdens het uitvoeren van het onderzoek voor deze NGE-Risicokaart zijn verschillende leemten in kennis aan het licht gekomen. In dit hoofdstuk worden deze leemten in kennis beschreven. Daarnaast worden de specificaties van de verdachte gebieden nader toegelicht.

In onderstaande paragrafen worden per paragraaf en per hoofdstuk de verschillende leemten in kennis opgesomd.

11.1 LEEMTEN IN KENNIS ALGEMEEN

- Omdat de Duitse archieven grotendeels zijn vernietigd, zijn slechts weinig primaire gegevens beschikbaar over de Duitse zijde van de Tweede Wereldoorlog.
- In de gemeentearchieven zijn meerdere meldingen aangetroffen met betrekking op het aantreffen van munitie en aanvraag tot ruiming van munitie in het werkgebied. Het type, de hoeveelheid en de toestand van de munitie is echter onbekend. Het is tevens onbekend of de munitie na melding ook daadwerkelijk geruimd is. Het is dus onvoldoende bekend of er gedurende de periode mei 1945 tot en met 1970 NGE zijn aangetroffen, dan wel verwijderd binnen de gemeente Bernheze.
- Bij de munitieruimrapporten van de EOD is de locatie van de vindplaats vaak niet nauwkeurig weergegeven. Daarnaast is gebleken dat de kalibers niet altijd correct zijn aangegeven en de toestand van de munitie vaak niet vermeld is.
- Er zijn enkele meldingen van het aantreffen en/of ruimen van munitie aangetroffen in de archieven van de EOD, MMOD en in verschillende gemeentearchieven binnen de gemeente Bernheze die niet gekoppeld kunnen worden aan oorlogshandelingen. Deze meldingen zijn zonder bevestigende secundaire bron te summier voor analyse.
- Binnen de voormalige gemeentearchieven van de gemeenten Dinther en Nistelrode zijn geen omnummeringslijsten aangetroffen, waardoor specifieke locaties niet achterhaald kunnen worden.

11.2 LEEMTEN IN KENNIS LUCHTAANVALLEN 1940-1944

- Van verschillende bombardementen is slechts een indicatieve locatie bekend waar de bommen zijn neergekomen. Dit in combinatie met het ontbreken van luchtfoto's of ORB's leidt ertoe dat de precieze locaties van de bominslagen vaak niet kunnen worden achterhaald.
- Het is niet bekend waar het bombardement op De Velft van 10 juni 1940, noch de brandflessen en brandbommen van respectievelijk 13 augustus 1942 en 22 juni 1943 hebben plaatsgevonden.

11.3 LEEMTEN IN KENNIS NEERGESTORTE VLEGTUIGEN

- De exacte crashlocatie kon voor de meeste vliegtuigcrashes niet worden vastgesteld.
- Er zijn geen luchtfoto's van kort na de crashes aan het begin van de oorlog (1941, 1942 en 1943) beschikbaar gebleken.

11.4 LEEMTEN IN KENNIS OORLOGSHANDELINGEN BEVRIJDING 1944

- Van een deel van de huidige gemeente Bernheze zijn geen luchtfoto's beschikbaar die na de oorlogshandelingen (voornamelijk beschietingen in oktober 1944) zijn genomen.
- Omdat een deel van Bernheze in het frontgebied lag, veel stellingen *ad hoc* werden aangelegd en op sommige locaties geen luchtfoto's na de oorlogshandelingen zijn waargenomen, is het niet mogelijk gebleken om alle stellingen aan de hand van luchtfoto's te analyseren.
- Wegens het ontbreken van kaliberaanduidingen in het gemeentelijke archiefmateriaal, is het niet mogelijk gebleken het exacte kaliber van vele gevonden munitie te achterhalen. Door het ontbreken van omnummeringslijsten is de locatie van gevonden munitie of ontstane schade ook niet bekend.

11.5 LEEMTEN IN KENNIS MILITAIRE INFRASTRUCTUUR

- Er zijn geen defence overprints van de gemeente Bernheze beschikbaar gebleken waar militaire infrastructuur op is ingetekend.
- De locaties van opgesteld luchtafweergeschut ter plaatse van het vliegveld B.88 Heesch kan niet worden achterhaald.

11.6 LEEMTEN IN KENNIS V-WAPENS'S

- Er zijn weinig luchtfoto's beschikbaar gebleken van na de bevrijding van gemeente Bernheze, waardoor de exacte inslaglocaties van V-wapens's niet achterhaald kunnen worden.

11.7 LEEMTEN IN KENNIS MIJNENVELDEN EN MIJNENVERDACHTE GEBIEDEN

- Er zijn in het geraadpleegde bronnenmateriaal meldingen aangetroffen, kort na afloop van de oorlog, dat in verschillende gebieden binnen de gemeente Bernheze nog mijnen zouden liggen. Exacte locaties of meldingen dat deze gebieden zijn onderzocht, zijn in het geraadpleegde bronnenmateriaal niet aangetroffen.

11.8 LEEMTEN IN KENNIS OVERIGE OORLOGSHANDELINGEN

- Verschillende verstoringen zijn op luchtfoto's van 24 november 1944 binnen het werkgebied waargenomen, waarvan onbekend is wat deze precies waren.

12 AFBAKENING NGE-RISICOGEBIEDEN

Op basis van de beoordeling en analyse van het bronnenmateriaal zijn afzonderlijke NGE-Risicogebieden afgebakend. Per NGE-Risicogebied kunnen de aan te treffen hoofdsorten NGE verschillen. In onderstaande tabel zijn verschillende NGE-Risicogebieden in tabelvorm uitgewerkt, waarbij de hoofdsort, kaliber/type⁷, oorlogshandeling, verwachte aantal aan te treffen NGE, verschijningsvorm en een indicatie van de maximale penetratiediepte zijn weergegeven.

Nr	§	Hoofdsort	Kaliber/type	Oorlogs-handeling	Aantal	Verschijnings-vorm	Max. penetratie-diepte
1	5.7	Afwerpmunitie	500 lbs G.P. (VK)	Noodafworp Handley Page Halifax, 17 juni 1944	Eén tot enkelen	Afgeworpen	2,5 m-mv
2	5.9	KKM	.303 inch (VK)	Crash Short Stirling, 20 september 1944	Eén tot enkelen	Onderdeel van wrak	1,0 m-mv
		Boord-mitrailleurs					
3	6.3.1	KKM	Diverse (VK, VS en DU)	Grondgevechten te Kasteel Heeswijk, 17-18 september 1944	Enkelen	(niet) verschoten	0,3 m-mv
		Hand- en geweergrenaten			Enkelen	(niet) verschoten	0,5 m-mv
		Munitie voor granaatwerpers			Enkelen	(niet) verschoten	0,5 m-mv
		Raketten	2,36 inch (VS) en 8,8 cm (DU)		Enkelen	(niet) verschoten	0,5 m-mv
		Geschutmunitie	5 cm t/m 81 mm (VK, VS en DU)		Eén tot enkelen	(niet) verschoten	1,0 m-mv
4	6.3.1	KKM	Diverse (VK, VS en DU)	Grondgevechten te Laverdonk, 20 september 1944	Enkelen	(niet) verschoten	0,3 m-mv
		Hand- en geweergrenaten			Enkelen	(niet) verschoten	0,5 m-mv
		Munitie voor granaatwerpers			Enkelen	(niet) verschoten	0,5 m-mv
		Raketten	2,36 inch (VS) en 8,8 cm (DU)		Enkelen	(niet) verschoten	0,5 m-mv
		Geschutmunitie	5 cm t/m 81 mm (VK, VS en DU)		Eén tot enkelen	(niet) verschoten	1,0 m-mv
5	6.3.1	KKM	Diverse (VK, VS en DU)	Grondgevechten ten zuiden van Heeswijk, 20 september	Enkelen	(niet) verschoten	0,3 m-mv
		Hand- en geweergrenaten			Enkelen	(niet) verschoten	0,5 m-mv
		Munitie voor granaatwerpers			Enkelen	(niet) verschoten	0,5 m-mv
		Raketten	2,36 inch (VS) en 8,8 cm (DU)		Enkelen	(niet) verschoten	0,5 m-mv
		Geschutmunitie	5 cm t/m 81 mm (VK, VS en DU)		Eén tot enkelen	(niet) verschoten	1,0 m-mv
6	6.3.1	KKM	Diverse (VK, VS en DU)		Enkelen	(niet) verschoten	0,3 m-mv

⁷ Hierbij wordt tevens de nationaliteit van de munitie met een afkorting aangegeven. Het betreft Oudhollands (OH), Duits (DU), Brits (UK) en Amerikaans (US).

Nr	§	Hoofdsoort	Kaliber/type	Oorlogs-handeling	Aantal	Verschijnings-vorm	Max. penetratie-diepte
		Hand- en geweergranaten	2,36 inch (VS) en 8,8 cm (DU)	Grondgevechten te Heesch, 26-27 september 1944	Enkelen	(niet) verschoten	0,5 m-mv
		Munitie voor granaatwerpers			Enkelen	(niet) verschoten	0,5 m-mv
		Raketten			Enkelen	(niet) verschoten	0,5 m-mv
		Geschutmunitie	5 cm t/m 81 mm (VK, VS en DU)		Eén tot enkelen	(niet) verschoten	1,0 m-mv
7	6.3.1	KKM	Diverse (VK, VS en DU)	Grondgevechten te kaartvierkant qE.455506, 28 september 1944	Enkelen	(niet) verschoten	0,3 m-mv
		Hand- en geweergranaten			Enkelen	(niet) verschoten	0,5 m-mv
		Munitie voor granaatwerpers			Enkelen	(niet) verschoten	0,5 m-mv
		Raketten	2,36 inch (VS) en 8,8 cm (DU)		Enkelen	(niet) verschoten	0,5 m-mv
		Geschutmunitie	5 cm t/m 81 mm (VK, VS en DU)		Eén tot enkelen	(niet) verschoten	1,0 m-mv
8	6.3.2	Geschutmunitie	7,5 cm/75 mm tot en met 155 mm (VK/VS en DU)	Artillerie-beschietingen binnen de gemeente Bernheze, september-oktober 1944	Enkelen	(niet) verschoten	2,0 m-mv
9	7.1	KKM	Diverse (DU)	Wapen-opstellingen aangebracht door Duitse militairen in de gemeente Bernheze	Enkelen	Niet verschoten	1,5 m-mv
		Hand- en geweergranaten			Enkelen	Niet verschoten	
		Munitie voor granaatwerpers			Enkelen	Niet verschoten	
10	7.2	KKM	Diverse (DU)	Geschut-opstellingen aangebracht door Duitse militairen in de gemeente Bernheze	Enkelen	Niet verschoten	1,5 m-mv
		Hand- en geweergranaten			Enkelen	Niet verschoten	
		Munitie voor granaatwerpers			Enkelen	Niet verschoten	
		Geschutmunitie	2 cm t/m 10,5 cm (DU)		Eén tot enkelen	Niet verschoten	
11	7.2 9.1	KKM	Diverse (VS/VK)	Geschut-opstellingen aangebracht door geallieerde militairen in de gemeente Bernheze	Enkelen	Niet verschoten	1,5 m-mv
		Hand- en geweergranaten			Enkelen	Niet verschoten	
		Munitie voor granaatwerpers			Enkelen	Niet verschoten	
		Geschutmunitie	6 pponder t/m 155 mm (VS/VK)		Eén tot enkelen	Niet verschoten	

Nr	§	Hoofdsoort	Kaliber/type	Oorlogs-handeling	Aantal	Verschijnings-vorm	Max. penetratie-diepte
12		Mijnen	Pantsermijnen (VK)	Mijnenverdacht gebied 11 SW Hertogenbosch - 30	Eén tot enkelen	Gelegd	0,3 m-mv
		Geschutmunitie	2 cm/20 mm t/m 155 mm (VS/VK of DU)			Gedumpte	1,0 m-mv
Mijnen		Mijnen (VK), Riegelmine '42 (DU)	Mijnenverdacht gebied 11 SW Hertogenbosch - 33	Eén tot enkelen	Gelegd	0,3 m-mv	
Hand- en geweergrenaten		Diverse (DU)			Gedumpte	1,0 m-mv	
Munitie voor granaatwerpers							
Geschutmunitie							
Raketten		8,8 cm (DU)					
14		Mijnen	Pantsermijnen (VK), Tellermine '42 (DU)	Mijnenverdacht gebied 11 SW Hertogenbosch - 42	Eén tot enkelen	Gelegd	0,3 m-mv
		Hand- en geweergrenaten	Diverse (DU)			Gedumpte	1,0 m-mv
		Munitie voor granaatwerpers					
	Geschutmunitie						
15	Geschutmunitie	Mortierrookgranaten (DU)	Mijnenverdacht gebied 11 SW Hertogenbosch - 73	Eén tot enkelen	Gedumpte		
16	Mijnen	Shrapnel-mines en pantsermijnen (VK)	Mijnenverdacht gebied 11 SW Hertogenbosch - 74	Eén tot enkelen	Gelegd	0,3 m-mv	
17	Geschutmunitie	2 cm en/of 8 cm (VK)	Mijnenverdacht gebied 11 SE Uden – 2	Enkelen	Gedumpte	1,0 m-mv	
18	10.1	KKM	Diverse (VK)	Vliegveld B.88 Heesch	Eén tot enkelen	Gedumpte	1,0 m-mv
		Geschutmunitie	20 mm (VK)				
19	10.2	Geschutmunitie	20 mm t/m 155 mm (VS/VK)	Munitiedump Loosbroek	Eén tot enkelen	Gedumpte	1,0 m-mv
20	10.3	Mijnen	Diverse (VS/VK en DU)	Munitiedump Kaathoven	Eén tot enkelen	Gelegd	0,3 m-mv
		KKM				Gedumpte	1,0 m-mv
		Hand- en geweergrenaten					
		Munitie voor granaatwerpers					
		Raketten	2,36 inch (VS) en 8,8 cm (DU)				
		Geschutmunitie	2 cm/20 mm t/m 155 mm (DU, VS en VK)				

Tabel 9: Overzicht NGE-Risicogebieden.

De NGE-Risicogebieden zijn weergegeven in Tekening 03A tot en met 03E.

13 CONCLUSIE EN ADVIES

In deze paragraaf zijn de conclusie en het advies opgenomen die uit deze NGE-Risicokaart voortkomen.

13.1 CONCLUSIE NGE-RISICOKAART

In deze NGE-Risicokaart is antwoord gegeven op de volgende vragen:

- Is sprake van een NGE-Risicogebied in (gedeelten van) de gemeente Bernheze naar de situatie van 1945 (het einde van de oorlog)?
 - Ja, er is sprake van diverse NGE-Risicogebieden binnen de gemeente Bernheze. Deze NGE-Risicogebieden zijn afgebakend naar aanleiding van diverse oorlogshandelingen binnen de gemeenten ten tijde van de Tweede Wereldoorlog.
- Welke soort, hoeveelheid en verschijningsvorm van de vermoede NGE kunnen worden verwacht?
 - De soort, hoeveelheid en verschijningsvorm van de vermoede NGE lopen uiteen en verschillen per NGE-Risicogebied. Deze gegevens zijn opgenomen in hoofdstuk 12 en in de digitale GIS-bestanden.
- Wat is het advies met betrekking tot de omgang met de NGE-Risicogebieden in de gemeente Bernheze?
 - Er zijn in grote lijnen twee mogelijkheden om veilig om te gaan met de afgebakende NGE-Risicogebieden in de gemeente Bernheze.
 1. De eerste mogelijkheid is het opstellen van een beleidskaart, waarin een gemeentebreed beleid wordt gedefinieerd over de omgang met het risico op NGE.
 2. De tweede mogelijkheid is niet beleidsmatig, maar projectmatig: Het voorafgaand aan werkzaamheden opstellen van een Projectgebonden Risicoanalyse-Niet Gesprongen Explosieven (PRA-NGE). Beide mogelijkheden worden in paragraaf 13.2 toegelicht.

13.2 ADVIES

Uit deze NGE-Risicokaart is een groot aantal NGE-Risicogebieden binnen de gemeente Bernheze naar voren gekomen. Dit betekent echter niet dat alle risicogebieden op de aanwezigheid van NGE onderzocht moeten worden. Opsporing kan, indien gewenst, worden beperkt tot de locaties waar door de geplande civieltechnische werkzaamheden een verhoogd risico ontstaat voor de Arbo- en/of Openbare Veiligheid. Dit kan het geval zijn voor locaties waar grondroerende werkzaamheden, zoals graafwerkzaamheden, baggeren, het plaatsen van damwanden en funderingspalen, etc., gaan plaatsvinden. Daar waar het huidige grondgebruik wordt gecontinueerd, neemt het risico niet toe en is opsporing niet noodzakelijk. De informatie van deze risicokaart kan voor twee mogelijkheden als input gebruikt worden: voor een beleidsmatige aanpak (Beleidskaart), of een projectmatige aanpak (Projectgebonden-Risicoanalyse). Deze twee mogelijkheden worden in paragraaf 13.2.1 en 13.2.2 nader toegelicht.

In de gebieden die niet als NGE-Risicogebied zijn afgebakend binnen de gemeente Bernheze, kon geen aantoonbaar verhoogd risico op de aanwezigheid van achtergebleven NGE worden vastgesteld. Dit houdt echter niet in dat hier geen NGE kunnen liggen. In paragraaf 13.2.3 wordt hier nader op ingegaan. Tot slot wordt in paragraaf 13.2.4 advies gegeven over het actueel houden van de NGE-Risicokaart.

13.2.1 Beleidskaart

Gemeente Bernheze is na de oorlog veranderd en uitgebreid. Zo hebben er na de oorlog op diverse plaatsen grondroerende werkzaamheden plaatsgevonden zoals de aanleg van nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen, ophogingen, afgravingen, etc. Veel van de gebieden die als verdacht zijn aangemerkt, kunnen daardoor anno 2021 niet meer verdacht zijn, of er is sprake van een verlaagd risico.

Door te inventariseren hoe diep de NGE in de bodem kunnen zijn gedrongen en waar in de periode na 1945 grondroeringen en ophogingen hebben plaatsgevonden, kunnen bodemlagen en gebieden in een risicoprofiel worden ingeschaald. Sommige gebieden zullen de status 'verdacht' blijven houden, wanneer geen of geringe naoorlogse bodemingrepen hebben plaatsgevonden. Een gevolg is dat de initiatiefnemer niet bij elke bodemingreep een explosievenonderzoek hoeft uit te laten voeren. Met het opstellen van een beleidskaart kunnen daarom tijd en kosten worden bespaard. De resultaten van een dergelijke inventarisatie kunnen worden vastgelegd op een NGE-Beleidskaart.

Op deze beleidskaart kunnen de gemeenten en desgewenst grondroerders of andere initiatiefnemers die binnen de gemeenten grondroerende werkzaamheden uitvoeren, vaststellen of en zo ja welke beheersmaatregelen getroffen moeten worden. De NGE-beleidskaart geeft een nadere invulling van de zorgplicht van de gemeenten en borgt een veilige maar vooral ook doelmatige omgang met de NGE. Op basis van een dergelijke beleidskaart kan bijvoorbeeld een beleidsnota worden opgesteld, waarin het beleidskader, de gemaakte beleidskeuzes, de uitvoeringsmaatregelen en de werkprocessen worden vastgelegd. De NGE-beleidskaart vormt hiervoor de basis. De NGE-beleidsnota geeft voor zowel de gemeente als derden een concreet handelingsperspectief voor het omgaan met NGE.

13.2.2 Projectgebonden Risicoanalyse

Opsporing van NGE kan worden beperkt tot de locaties waar door de geplande civieltechnische werkzaamheden een verhoogd risico ontstaat voor de Arbo- en/of openbare veiligheid. Om met betrekking tot de werkzaamheden te bepalen waar een verhoogd risico ontstaat, is het mogelijk een Projectgebonden Risicoanalyse-Niet Gesprongen Explosieven (PRA-NGE) te laten uitvoeren. Het uitvoeren van een PRA-NGE per project is een alternatief voor het opstellen van een beleidskaart van de volledige gemeente Bernheze.

Om een PRA-NGE te kunnen uitvoeren, is een uitgewerkt (concept) ontwerp van de in het gebied geplande projecten noodzakelijk. Daarnaast is het van belang te kunnen beschikken over gegevens met betrekking tot de bodemopbouw, grondmechanische eigenschappen, grondwaterstanden, milieuhygiënische kwaliteit, etc.

De PRA-NGE heeft tot doel antwoord te geven op de volgende vragen:

- Wat is de horizontale en verticale afbakening van het verdachte gebied binnen het werkgebied?
Het NGE-Risicogebied is in de NGE-Risicokaart horizontaal afgebakend. Aan de hand van diverse parameters (zoals grondsoort en naoorlogse werkzaamheden) wordt het verdacht gebied horizontaal en verticaal afgebakend. Hierbij wordt ook gekeken of de cartografische onnauwkeurigheid en de horizontale verplaatsing van een NGE in de bodem aangepast dienen te worden.
- Welke werkzaamheden kunnen veilig worden uitgevoerd in verdacht gebied?
In een PRA-NGE worden de werkzaamheden die effect kunnen hebben op de mogelijk aanwezige NGE geïdentificeerd op basis van de plan- en/of ontwerptekeningen. Op basis hiervan kunnen de risico's worden beschreven.

De volgende onderwerpen worden in een PRA-NGE uitgewerkt:

- De risicovolle handelingen;
- Het mogelijke effect van deze handelingen op eventueel aanwezige NGE;
- De kans op een ongewenst effect;
- De mogelijkheid tot opsporing van eventueel aanwezige NGE voor start van de reguliere werkzaamheden.

Indien van toepassing, worden in een PRA-NGE de verschillende toepasbare opsporingsmethoden beschreven. Hierbij worden de voor- en nadelen van de verschillende technieken beschreven.

Op basis hiervan wordt in een PRA-NGE een advies gegeven over:

- De best toepasbare opsporingsmethode.
- Beheersmaatregelen indien opsporing vooraf niet mogelijk is (andere uitvoeringswijze, inzet aangepast materieel, afscherming omgeving, etc.).

- Wat is het benodigde budget voor het benodigde vervolgonderzoek?
- Wat is de doorlooptijd van het benodigde vervolgonderzoek?
- Wat is het OO-kennisniveau bij de opdrachtgever en is het de opdrachtgever aan te bevelen om enkele werknemers op te leiden en zich zo optimaal voor te bereiden op haar/zijn taken bij toekomstige NGE-gerelateerde werkzaamheden?

13.2.3 Protocol spontaan aantreffen van NGE

Niet de hele gemeente Bernheze bevindt zich binnen NGE-Risicogebieden. Voor delen van Bernheze die niet als NGE-Risicogebied zijn aangemerkt, geldt dat grondroerende werkzaamheden hier regulier doorgang kunnen vinden. Wordt tijdens werkzaamheden in niet-verdachte gebieden toch spontaan een NGE aangetroffen, dan dienen de volgende acties te worden ondernomen:

- Het werk ter plaatse van de vindplaats dient te worden stilgelegd.
- De werklocatie, in ieder geval rondom het NGE, dient te worden afgezet. Het aanwezige personeel dient op de hoogte te worden gebracht van de vondst en geïnstrueerd te worden uit de buurt te blijven.
- Er dient contact te worden opgenomen met de politie (0900-8844). De vondst dient gemeld te worden aan de politie. De politie neemt vervolgens contact op met de Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EOD).
- Als de EOD op locatie is, wordt een afspraak gemaakt voor de ruiming. De EOD maakt deze afspraak met de gemeente, of de politie namens de gemeente.
- De EOD geeft aan de gemeente, of de politie namens de gemeente, advies over de in acht te nemen veiligheidsmaatregelen.
- Indien de te nemen veiligheidsmaatregelen dit toelaten, kan de gemeente aan de EOD advies vragen over de mogelijkheden tot doorwerken op de betreffende locatie, dan wel elders in de nabijheid van het werk en de daarbij in acht te nemen veiligheidsmaatregelen totdat het NGE wordt geruimd.
- Het NGE wordt geruimd.

Indien NGE worden aangetroffen buiten de afgebakende NGE-Risicogebieden, dan is dit nieuwe feitelijke informatie. Als deze situatie zich voordoet, moet in overleg met een ter zake deskundige worden vastgesteld of sprake is van een incident of dat er aanleiding is de werkwijze aan te passen. Daarnaast is het mogelijk van belang deze nieuwe informatie te verwerken in de risicokaart.

13.2.4 Actualisatie NGE-Risicokaart

De oorlogshandelingen die ten grondslag liggen aan deze NGE-Risicokaart, hebben bijna 75 jaar geleden plaatsgevonden. Desalniettemin kan de risicokaart veranderen. Dit kan het geval zijn in de volgende situaties:

1. Opsporingswerkzaamheden hebben geleid tot het vrijgeven van een gebied tot de maximale verwachte diepte.
2. Door het opstellen van een beleidskaart of een PRA-NGE is besloten een NGE-Risicogebied te laten vervallen door naoorlogse ontwikkelingen.
3. Aangetroffen NGE buiten NGE-Risicogebieden zijn aanleiding voor het afbakenen van een nieuw NGE-Risicogebied of het herzien van een bestaand risicogebied.
4. Het vrijkomen van nieuw bronnenmateriaal leidt tot nieuwe inzichten en het wijzigen van NGE-Risicogebieden.

Lid 1 en 2 zijn aanleiding voor het schrappen van (delen van) een NGE-Risicogebied op de NGE-Risicokaart. Om het vervallen van NGE-Risicogebieden te borgen, is het raadzaam deze informatie vast te leggen in een Geografisch Informatiesysteem (GIS). In het geval van een situatie als beschreven in lid 3, is het voor de gemeente Bernheze raadzaam contact met ons op te nemen bij het spontaan aantreffen van NGE. Wij kunnen vervolgens in overleg met de gemeente actie ondernemen. In het geval van lid 4, waarbij nieuw bronnenmateriaal leidt tot nieuwe inzichten, zullen wij contact opnemen met de gemeente. In overleg kan vervolgens actie worden ondernomen.

14 BIJLAGEN

BIJLAGE 1	BEGRIPPENLIJST (2 BLADEN)	131
BIJLAGE 2	GERAADPLEEGDE LITERATUUR	134
BIJLAGE 3	ARCHIEFONDERZOEK NEDERLANDSE ARCHIEVEN	229
BIJLAGE 4	ARCHIEFONDERZOEK INTERNATIONALE ARCHIEVEN	318
BIJLAGE 5	EOD: MUNITIERUIMRAPPORTEN EN MMOD-ARCHIEF	337
BIJLAGE 6	EOD: MIJNENVELDKAARTEN EN MIJNENRUIMRAPPORTEN	353
BIJLAGE 7	CARTOGRAFISCH MATERIAAL.....	359
BIJLAGE 8	V-1 EN V-2 INSLAGEN.....	366
BIJLAGE 9	OVERZICHT LUCHTFOTO'S.....	368
BIJLAGE 10	IN HET VERLEDEN UITGEVOERDE ONDERZOEKEN.....	369
BIJLAGE 11	CHECKLIST EN VERZENDLIJST	372
BIJLAGE 12	TEKENINGEN (LOSBLADIG)	373

BIJLAGE 1 BEGRIPPENLIJST (2 BLADEN)

Begrip	Definitie
Bijdragebesluit / Gemeentefonds	Regeling voor Rijksfinanciering van (een deel van) de kosten voor het NGE-bodemonderzoek.
Certificatieschema voor het Opsporen van Ontploffbare Oorlogsresten (CS-OOO)	Het CS-OOO is het Certificatieschema voor het Opsporen van Ontploffbare Oorlogsresten. Hierin zijn onder andere richtlijnen, proceseisen en deskundigheidseisen opgenomen op gebied van opsporing naar Ontploffbare Oorlogsresten. Het CS-OOO is sinds 1 januari 2021 de opvolger van de Werkveldspecifiek certificatieschema voor het Systeemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven (WSCS-OCE) en is wettelijk verankerd in de Arbowet. Om het maatschappelijk belang – veiligheid en gezondheid van en rondom de arbeid – te waarborgen, is door de overheid gekozen voor een wettelijk verplichte certificatieregeling voor de borging van de kwaliteit/veiligheid van het opsporen van Ontploffbare Oorlogsresten.
Conventionele Explosieven (CE)	Elk explosief dat niet als geïmproviseerd, nucleair, biologisch of chemisch kan worden aangemerkt. Bij het opsporingsproces wordt aan CE gelijkgesteld en als zodanig behandeld: - CE die geen explosieve stoffen (meer) bevatten; - Restanten van CE die door leken als zodanig herkenbaar zijn; - Voorwerpen die door leken kunnen worden aangemerkt als CE; - Wapens of onderdelen daarvan.
Historisch Vooronderzoek - Niet Gesprongen Explosieven (HVO-NGE)	Bureaustudie waarin de oorlogshandelingen van de periode 1940-1945 (incl. naoorlogse munitieruimingen en opsporingsactiviteiten) worden geanalyseerd. Doel is om vast te stellen of in het onderzoeksgebied sprake is van een NGE-Risicogebied in relatie tot het werkgebied. Het HVO-NGE bestaat uit: - Rapportage. - Positief of negatief advies. - In het geval van een positief advies: Horizontale afbakening NGE-Risicogebied(en). - NGE-Risicokaart.
Negatief advies	Op basis van de analyse van het bronnenmateriaal wordt niet verwacht NGE aan te treffen in het onderzoeksgebied. Een vervolgstap van het NGE-bodemonderzoek wordt niet geadviseerd. De geplande werkzaamheden kunnen regulier worden uitgevoerd.
Niet Gesprongen Explosieven (NGE)	Door REASeuro gehanteerd begrip waaronder wordt verstaan: alle explosieven of onderdelen/restanten van explosieven die niet of gedeeltelijk hebben gefunctioneerd. Onder NGE vallen: - Conventionele Explosieven (CE); - Ontploffbare Oorlogsresten (OO); - Geïmproviseerde explosieven; - Explosieven voor civiel gebruik; - Chemische explosieven; - Biologische explosieven; - Nucleaire explosieven.
Niet Gesprongen Explosieven – Bodemonderzoek (NGE-Bodemonderzoek)	Werkwijze van REASeuro waaronder wordt verstaan: de integrale totaalaanpak voor de NGE-problematiek bestaande uit vijf afzonderlijke fasen. Hierdoor kan de opdrachtgever per fase een weloverwogen besluit nemen en zijn vervolgacties plannen met als doel dat de opdrachtgever de regie over het project in handen houdt. De vijf fasen zijn: 1. HVO-NGE (Historisch Vooronderzoek NGE). 2. PRA-NGE (Projectgeboden Risicoanalyse NGE). 3. Projectplan-NGE. 4. Uitvoering-NGE. 5. PwO-NGE (Proces-verbaal van Oplevering).

Begrip	Definitie
Niet Gesprongen Explosieven – Risicogebied (NGE-Risicogebied)	Gebied waar op basis van historisch bronnenmateriaal een risico op het aantreffen van NGE bestaat naar de situatie van 1940-1945 (inclusief naoorlogse munitieruimingen en opsporingsactiviteiten). Het NGE-Risicogebied is horizontaal afgebakend, waarin zijn opgenomen: - Eventuele onzekerheden en onnauwkeurigheden uit het bronnenmateriaal (o.a. cartografische onnauwkeurigheden). - De maximale horizontale verplaatsing van NGE in de bodem.
Niet Gesprongen Explosieven – Risicokaart (NGE-Risicokaart)	Cartografische weergave van het (de) NGE-Risicogebied(en).
Onderzoeksgebied	Gebied waarop het HVO-NGE zich richt. Het onderzoeksgebied is ruimer dan het werkgebied om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van de situatie in oorlogstijd.
Ontplobbare Oorlogsresten (OO)	Conform het CS-OOO betreffen Ontplobbare Oorlogsresten (OO) achtergelaten ontplobbare munitie en niet-gesprongen munitie.
Oorlogshandeling	Gebeurtenissen die kunnen hebben geleid tot de aanwezigheid van NGE. Voorbeelden van oorlogshandelingen zijn: - Bombardementen - Artilleriebeschietingen - Munitiedump - Munitieongevallen - Vliegtuigcrashes - Aanwezigheid van verdedigingswerken
Opsporingsgebied	Het verdachte gebied binnen het werkgebied waar voorafgaand aan de reguliere werkzaamheden de opsporing naar NGE wordt geadviseerd.
Positief advies	Analyse van het bronnenmateriaal heeft aangetoond dat NGE kunnen worden aangetroffen in het onderzoeksgebied. Een vervolgstap van het NGE-bodemonderzoek wordt geadviseerd. Tevens vormt een positief advies de legitimatie voor het indienen van een Raadsbesluit t.b.v. van een Rijksbijdrage.
Projectgebonden Risicoanalyse -Niet Gesprongen Explosieven (PRA-NGE)	Bureaustudie waarin het verdachte gebied binnen het NGE-Risicogebied wordt afgebakend. Daarnaast worden de risico's van de voorgenomen reguliere werkzaamheden in relatie tot de aan te treffen NGE vastgesteld. De PRA-NGE bestaat o.a. uit: - Indien nodig het opvullen van leemten in kennis van het HVO-NGE. - De horizontale en verticale afbakening van het verdachte gebied. - Een NGE-Risicoanalyse. - Het bepalen van aanvaardbare risico's. - Het opsporingsadvies. - De mogelijkheid tot een proefdetectie.
Reguliere werkzaamheden	Alle door de opdrachtgever voorgenomen niet NGE-gerelateerde werkzaamheden. Enkele voorbeelden zijn civieltechnische, milieutechnische en archeologische werkzaamheden.
Verdacht gebied	De horizontale en verticale afbakening van het NGE-Risicogebied. Bij de afbakening is o.a. rekening gehouden met: - Het vaststellen van de horizontale verplaatsing van de NGE in de bodem (inkaderen NGE-Risicogebied). - De mogelijke inperking van de onzekerheden en onnauwkeurigheden uit het bronnenmateriaal. - De naoorlogse werkzaamheden (zoals ontgravingen, ophogingen etc.). - De bodemkundige parameters (zoals grondsoort en draagkracht van de grond).

Begrip	Definitie
Werkgebied	Het door de opdrachtgever aangegeven gebied waarbinnen reguliere werkzaamheden (niet NGE-gerelateerd) uitgevoerd gaan worden of waar een functieverandering wordt doorgevoerd.

BIJLAGE 2 GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Voor dit HVO-NGE is de volgende literatuur geraadpleegd:

Auteur	Titel	Relevant	Afkorting
Amersfoort, H. en P.H. Kamphuis	<i>Mei 1940. De strijd op Nederlands grondgebied</i> (Den Haag 2012).	Ja	AME
Barclay, C.N.,	<i>History of the 53rd Welsh Division in the Second World War</i> (z.p. 1956).	Ja	BAR
Boeijen, W.F.J.,	<i>Vliegen en Vechten bij de Maas 1940-1945. Oorlogsgeschiedenis op de grens van Noord-Brabant en Gelderland</i> (Westervoort 2004).	Ja	BOE
Bollen, H.,	<i>Corridor naar de Rijn</i> (z.p. 1988).	Ja	BOL
Brongers, E.H.,	<i>Opmars naar Rotterdam. Van Maasdijk tot Moerdijk. Deel 2</i> (Baarn 1982).	Ja	BRO
Driel, H. van.,	<i>Bericht van de Tweede Wereldoorlog in Heeswijk, Dinther en Loosbroek</i> (Veghel 1994).	Ja	DRI
Diddens, J. en M. Swarts,	<i>Autumn Gale/Herbststurm. Kampfgruppe Chill, schwere Heeres Panzer-jäger-Abteilung 559 and the German recovery autumn 1944</i> (Boxtel 2013).	Nee ⁸	-
	<i>Brabant Bevrijd</i> (Hulst 1994).	Ja	DID1
	<i>Einddoel Maas: De strijd in zuidelijk Ned. tussen sep. en dec. 44</i> (Weesp 1984).	Ja	DID2
	<i>Kampfgruppe Walther and Panzerbrigade 107. A thorn in the side of Market Garden</i> (Drunen 2016).	Nee	-
Franks, N.L.R.,	<i>The Battle of the Airfields. 1st January 1945</i> (Londen 1982).	Ja	FRA
Gaal, F. van,	<i>Een monumentaal oorlogsverhaal. De Meierij tussen 1939 en 1945 in .. Gedenktekens</i> (z.p. 2003).	Nee	-
Gent, L. van,	<i>October 1944. Den Bosch. Bevochten en bevrijd</i> (z.p. 1989).	Ja	GEN
Grimm, P., E. van Loo en R. de Winter,	<i>Vliegvelden in oorlogstijd. Nederlandse vliegvelden tijdens bezetting en bevrijding 1940-1945</i> (Amsterdam 2017).	Ja	GRI
Grinsven, H.A.M. van,	<i>Operations Record Book. Heesch December 1944-April 1945</i> (Nistelrode 1991).	Nee	-
Heemkundekring Nistelvorst,	<i>Beeldbank:</i> https://beeldbank.nistelvorst.nl/cgi-bin/fotos.pl	Ja	HEE
Heijden, H. van der,	<i>Oorlog over Dinther</i> (Heeswijk-Dinther 1985).	Ja	HEI
Hermens, A.,	<i>Rosmalen in de vuurlinie 1944-1945</i> (Geldrop 1994).	Ja	HER
Huurman, C.,	<i>Het spoorwegbedrijf in oorlogstijd, 1939-'45</i> (Eindhoven 2001).	Nee	-
Jansen de Wit, M.,	<i>Aan den rand van den corridor</i> (Schijndel 1944).	Nee	-
Klep, C. en B. Schoenmaker,	<i>De bevrijding van Nederland 1944-1945. Oorlog op de flank</i> (Den Haag 1995).	Ja	KLE
Koskimaki, G.E.,	<i>Hell's Highway. 1&2</i> (Eindhoven/Hapert 1991).	Nee ⁹	-
Kuis, G.P.M.,	<i>Schijndel 40-44</i> (Schijndel z.d.).	Nee	-
Martin, H.G.,	<i>The fifteenth Scottish division 1939-1945</i> (Uckfield z.d.).	Nee	-
Margry, K.,	<i>Operation Market Garden. Then and Now. Volume 1&2</i> (Barcelona 2002).	Ja	MAR1&2
Oord, K. van den,	<i>Rosmalen bezet bevrijd. Oorlogsherinneringen van zijn inwoners</i> (Vlijmen 1992).	Nee	-
Rapport, L. and A. Northwood Jr.,	<i>Rendezvous With Destiny. A history of the 101st Airborne Division</i> (Trimond 1948).S	Ja	RAP

⁸ Biedt geen extra informatie op andere boeken van wat betreft de bevrijding van de gemeente Bernheze september-oktober 1944.

⁹ Ibid.

Saunders, T.,	<i>Battleground Europe. Operation Market Garden. Hell's Highway. US 101st Airborne & Guards Armoured Division</i> (Barnsley 2001).	Ja	SAU
Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945	http://www.studiegroepluchtoorlog.nl/	Ja	SGLO
Thuring, J.W.G.M. en P.L.A. Pouwels,	<i>Twee weken en de wevers. History of the Canadian Airfield B88 Heesch, Nistelrode</i> (Groesbeek 1991).	Ja	THU
Veenstra, S.L.,	<i>In de Schaduw van de Glorie. Overzicht van vliegtuigbergingen in Ned. '60 – '77</i> (Zutphen 1992).	Ja	VEE
Warlinks	http://www.warlinks.com/armour/11_hussars	Ja	WAR
Wiel, Th. Van de,	<i>Schijndel in de frontlijn</i> (Schijndel 1946).	Ja	WIE
Wijma, J.,	<i>Den Bosch bevrijd. Herinneringen aan het laatste oorlogsjaar</i> (Den Bosch 1995).	Nee	-
Wijngaarden, P. van en P. Staal,	<i>Luchtalarm</i> (Bergen 1995).	Nee	-
Zwanenburg, G.J.	<i>En Nooit was het Stil. Kroniek van een Luchtoorlog</i> (2 dln. & supplement; Oldemarkt).	Ja	ZWA1&2

Tabel 10: Verwijzing literatuur.

In de onderstaande tabellen worden per periode de gebeurtenissen die betrekking hebben op het werkgebied weergegeven.

Mobilisatie en inval, augustus 1939 - mei 1940

Toen in augustus 1939 duidelijk werd dat oorlog in Europa onvermijdelijk zou worden, begon in Nederland de mobilisatie. Tienduizenden soldaten werden opgeroepen, en Nederland bereidde zich voor op een Duitse aanval. In de ochtend van 10 mei 1940 viel het Duitse leger Nederland binnen na een serie bombardementen op vliegvelden en legerbases. Duitse parachutisten landden in de omgeving van Den Haag om het regeringscentrum uit te schakelen, terwijl een invasiemacht via de grens Nederland binnendrong. Op kleinschalige gevechten in Oost-Nederland na kon het Duitse leger hier eenvoudig oprukken, om vervolgens bij de Grebbelinie, voor de Afsluitdijk en langs de Moerdijk verweekeld te raken in felle gevechten. Op 14 mei 1940 werd Rotterdam gebombardeerd, waarna Nederland met uitzondering van de provincie Zeeland capituleerde. In Zeeland zou de strijd, mede door de aanwezigheid van Franse en Belgische troepen, nog tot 27 mei 1940 duren. Voor dit project is de volgende informatie aangetroffen met betrekking tot deze periode:

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
10 mei 1940	Alle bruggen van de Leijgraaf in Heeswijk en Dinther werden opgeblazen. Bovendien werden zesendertig bommen gevelde van L. van Roosmalen bij de Hommelse brug, vierendertig bommen van H. Hanegraaf bij het Veghels brugske en leed de rogge op het perceel van P. Hanegraaf schade door het springen van deze bruggen. - <i>Relevant, bruggen opgeblazen binnen het werkgebied.</i>	DRI	15
11 mei 1940	Belangrijker was echter dat een deel van de Peeldivisie het bevel voor de terugtocht niet had ontvangen. De Nederlandse bataljonscommandanten bij Mill (van 1-3 ri en 1-6 ri) waren in de nacht van 10 op 11 mei niet op de hoogte van de terugtocht en bleven op hun post. De westoever van de Zuid-Willemsvaart tussen Middelrode en Dinther, het gedeelte waarnaar hun bataljons hadden moeten trekken, bleef nu geheel onbezet. In dit vak lag, in de buurt van Heeswijk, een brug, die niet vernield werd. De kansen van een succesvolle verdediging achter de Zuid-Willemsvaart waren dus minimaal. Wellicht konden de in opmars naar Noord-Brabant zijnde Franse troepen uitkomst bieden. - <i>Niet relevant, geen meldingen van daadwerkelijke oorlogshandelingen.</i>	AME	231
	Vrij baan had de vooruitgezonden Aufklarungsabteilung van de 254. Infanteriedivision, die via de onverdedigde brug bij Heeswijk de Zuid-Willemsvaart passeerde. In de loop van de middag, om ongeveer 13.00 uur, sloegen enkele Nederlandse burgers alarm en meldde de opmars van deze Duitse troepen aan de dichtstbijzijnde Nederlandse militairen, die ten noorden van Middelrode bij	AME	233-236

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	Den Dungen langs het kanaal lagen en behoorden tot het IIIe bataljon van het 14* Regiment Infanterie. Dit bericht zorgde bij de & compagnie van het bataljon voor enige paniek, of, zoals de compagniescommandant, reserve-eerste luitenant L.C.A. van Kuyk, het zich later herinnerde: "Dit bericht brengt een zeer zenuwachtige stemming teweeg, daar (...) de mogelijkheid bestaat, dat de vijand]. ons in den rug zal aanvallen." Van Kuyk besloot zelfs zijn positie geheel prijs te geven. [...] Ten zuiden van Heeswijk had de 5e compagnie van het 481. Infanterieregiment weinig moeite de Zuid-Willemsvaart te bereiken. "Der Feind wurde, sofern er überhaupt Widerstand leistete, schnell geworfen, Strassensperren, in deren Anlage der Hollander Meister war, beseitigt." - <i>Niet relevant, positie werd prijsgegeven.</i>		
	Bij een korten hevig bombardement van Nuland op 11 mei door een Duits vliegtuig komen twaalfmensen om het leven. Eén van de bommen valt bovenop het huis van Jan Zwanenberg aan de Singel. Daar verblijven die zaterdag veertien mensen: twee gezinnen uit Grave, een onderwijzer die bij hen in de kost is en hun eigen gezin met twee kleine kinderen. Van de negen evacués komen er acht om het leven; zij bevinden zich allemaal in één vertrek. De negende is op het moment van het bombardement niet aanwezig. De familie Zwanenberg en onderwijzer Van der Sterren overleven de aanval. Op de huizen van Mej. de Vries en Nillus de Wit zijn ook bommen neergekomen. Die treffen vier mensen: twee evacués uit Grave en twee Nulanders. Dit waren de eerste burgerslachtoffers uit onze omgeving. - <i>Niet relevant, bombardement buiten het werkgebied.</i>	BOE	41
	Na het bereiken van de Zuid-Willemsvaart begonnen de Nederlandse troepen zich zo goed en zo kwaad als dat ging in te graven. De bruggen werden opgeblazen. In de geïmproviseerde stelling gaapte echter bij Heeswijk een gat van ongeveer 6½ kilometer. Dit deel had bezet moeten worden door de beide bataljons die in Mill in gevecht waren. We weten dat het terugtochtsbevel met de nieuwe opdracht die onderdelen niet had bereikt. De gebeurtenissen volgden elkaar nu zo snel op, dat er geen gelegenheid meer is geweest de verdediging te reorganiseren. En al had men het plan nog gereed gekregen, dan zouden het overbrengen van de bevelen door ordonnansen en de troepenverplaatsingen zoveel tijd hebben gekost, dat er toch niets van terecht was gekomen. Want de vijand had haast en verscheen al binnen enkele uren. Hij maakte ogenblikkelijk gebruik van de onverdedigde sector en stak met gepantserde eenheden het kanaal over. Bij Dungen kwam een burger dit nieuws vertellen; de Duitsers waren bezig een brug over de vaart te slaan. Op dit bericht werd een patrouille van acht man op verkenning gestuurd om te zien wat er bij Heeswijk aan de hand was. Ze raakte slaags met een viertal pantserwagens. Slechts vier man konden ontkomen en de onheilstijding bevestigen. [...] Ook ten zuiden van het gat bij Heeswijk ontbrandde de strijd. Dit gebied lag in het opmarsgebied van generaal Kauffmanns 256e Divisie. Zijn 481e Regiment ging over Veghel; het 456e over Erp. Beide waren met pantsertroepen en pioniers versterkt. Aan de Zuid-Willemsvaart was bij het inrichten van de verdediging veel verwarring ontstaan over de taak van allerlei terugtrekkende onderdelen, die hier volgens de plannen niet thuishoorden. Ordonnansen die de bevelen rondbrachten hadden hen niet bereikt. De troepen trokken verder, in de hoop elders inlichtingen te krijgen. Telefoneren was niet mogelijk. Het weinige verbindingsmateriaal dat organiek aanwezig was, had men in de Peel bij gebrek aan transport moeten achterlaten. Men moest nu hopen en vertrouwen op het initiatief en het improvisatievermogen van de compagniescommandanten.	BOL	234-239

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	Tegenover Veghel lagen twee compagnieën.¹⁰ Achter de vernielde brug stonden twee oude 6 Veld kanonnen en iets achterwaarts nog een stuk pantserafweergeschut. De spoorbrug ten noorden van het dorp was al in de vroege morgen opgeblazen. Omstreeks 0930 uur verschenen in die omgeving de eerste vijandelijke pantserwagens en patrouilles. Ze werden hevig beschoten en keerden terug. Om 1100 uur barstte de strijd in volle omvang los. Een pantserwagen die tot aan de oostelijke oever van het kanaal reed, werd buiten gevecht gesteld. Een half uur later naderden door de Hoofdstraat in Veghel weer twee pantserwagens. De 6 Veld kanonnen kwamen in actie en vernielden beide voertuigen. De afgeslagen aanval en deze eerste successen hadden een merkbare invloed op het moreel van de soldaten. Bij de noordelijke compagnie was kapitein V. de Kruijff er duidelijk van onder de indruk: ' ... <i>De compagnie raakte in hevig gevecht gewikkeld, maar er werd met kalmte en vastberadenheid opgetreden. Het viel mij en mijn ondercommandanten op, dat ons vuur uitstekend gericht was. Om 1100 uur volgde een heftige aanval waarbij de vijand meer mitrailleurs en pantserwagens in het gevecht bracht. Maar het mocht hem niet lukken ons vuur tot zwijgen te brengen, integendeel, de aanval werd afgeslagen. Aan onze zijde werden geen verliezen geleden; slechts wat lichte verwondingen die van geen betekenis waren. De Duitsers brachten daarna steeds meer troepen in het gevecht. Een vijandelijk vliegtuig verkende regelmatig onze opstellingen. Het werd zonder zichtbaar resultaat beschoten. Om ongeveer 1300 uur stonden we weer aan een hevige aanval bloot, maar de mannen wisten van geen wijken en hielden stand. Een half uur later kregen we bericht dat we versterking zouden ontvangen van Franse gemotoriseerde troepen, die om 1400 uur zouden aankomen. Het bracht grote blijdschap en geruststelling bij de compagnie en het inspireerde tot een nog grotere krachtsinspanning. Om 1430 uur was deze versterking echter nog steeds niet aangekomen, hoewel de compagnie een nieuwe aanval wist af te slaan. Omdat er ongetwijfeld nog meer zouden komen, vroeg ik hulp. Die kwam inderdaad: een sectie zware mitrailleurs en wel op het juiste moment, want nauwelijks waren ze in stelling gebracht of een hernieuwde aanval barstte los. Dank zij de krachtige hulp en de schier bovenmenselijke inspanning van mijn mensen werd er stand gehouden. Om 1545 uur probeerde de vijand het weer, nu uitsluitend bij de andere compagnie. Een ordonnans had inmiddels het bericht gebracht dat de ontvangen versterking weer terug moest, naar Eerde. Hieraan heb ik voldaan. Zelf stuurde ik een ordonnans naar de bataljonscommandant om munitie- aanvulling te krijgen, daar we niet veel patronen meer hadden. Hij keerde terug met het bericht dat hij op de commandopost niemand had aangetroffen. Ik begreep er niets van. Op dat ogenblik zette de vijand wéér een aanval in. De compagnie vocht verbeten: sommige mitrailleurschutters tot het roekeloze toe. Vooral de soldaat H. Willems, die rechtop staande met zijn mitrailleur over de linkerarm op de bemanning van een pantserauto schoot, die dit voertuig had verlaten. Om 1600 uur openden de Duitsers een hevig artillerievuur ... '</i> Het dagboek van de Duitse 256e Divisie vermeldt de strijd bij Veghel slechts in een korte notitie en onthoudt zich verder van bijzonderheden. Gesteld wordt dat men op sterke tegenstand stuitte, dat het 48le Regiment na voorbereidingen aanviel en dat vervolgens St. Oedenrode werd bereikt. Om te kunnen begrijpen hoe de Duitsers dan toch over het kanaal kwamen, begeven we ons naar de vernielde ophaalbrug bij Erp, waar de compagnie van kapitein A. de Ras (I-III-27 RI) zich had ingegraven. Ook hier waren twee stukken 6 Veld aanwezig. Het naar deze plaats oprukkende 456e Regiment werd voorafgegaan door een vrij sterk detachement van de ge Pantserdivisie. De pantserwagens waren van een zwaarder type dan bij Veghel. Hoewel er verscheidene werden getroffen, kon slechts één wagen niet meer weggkomen. Hij is echter na enige tijd weer rijvaardig gemaakt. De 6 Veld granaten bleken te weinig kracht te hebben. Een sergeant constateerde later dat		

¹⁰ 2-II-2 RI (noord) en I-II-17 RI (zuid).

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	ze op het pantser scheurden en een deuk ter grootte van een vuist achterlieten. Nadat eerst een 6 Veld kanon met granaatvuur was vernield, begonnen de pantserwagens, begeleid door infanterie, over de hogere oostelijke kanaaldijk te rijden. De bemanningen wisten nu dat de Nederlanders geen pantserafweergeschut bezaten. Ze hadden niets te vrezen en konden de stelling nauwkeurig en op hun gemak beschieten. Van de verdedigers maakte zich een gevoel van machteloosheid meester. Ze voelden zich een schietschijf en konden niets terug doen. Dit werd nog erger toen de pantserwagens voorbij een bocht in het kanaal kwamen, waardoor de Duitsers zicht achter de westelijke dijk kregen en de soldaten nu ook in de rug konden bevuren. Enkele secties trachtten de kogelregen te ontvluchten door haastig terug te trekken. De verdediging stortte spoedig ineen en allen haastten zich naar St. Oedenrode. - <i>Niet relevant, geen gevechten binnen het werkgebied.</i>		
	In de nacht van 10 op 11 mei 1940 werd de Peelraamstelling reeds opgegeven. In deze nacht hadden volgens de bevelen van de commandant van de Peel Divisie, kolonel Schmidt, de bataljons, die bij Mill waren opgesteld, in stelling moeten gaan onder het vak Heeswijk van de Zuid-Willemsvaart, maar delen van die bataljons waren krijgsgevangen gemaakt en andere delen waren niet op de hoogte van deze orders, zodat het vak bij de brug over de Zuid-Willemsvaart bij Heeswijk onbezet bleef. In dit onverdedigde vak lag tot overmaat van ramp de brug, die niet vernield werd. [...] Maar 's-middags omstreeks 13.00 uur begonnen de Duitsers de niet vernielde brug te benutten. De 254ste verkenningsofdeling viel aan bij Heeswijk en de verdediging van de Zuid-Willemsvaart werd nog op dezelfde dag doorbroken. - <i>Niet relevant, geen gevechten binnen het werkgebied.</i>	DRI	15
	Dit alles geeft te denken. 's Middags komen de eerste Duitse pantsertroepen reeds Veghel binnen en om ongeveer half vier komen de eerste Duitsers hier over de provinciale weg, met zware motoren en achter op de duo een soldaat met getrokken pistool. - <i>Niet relevant, geen gevechten binnen het werkgebied.</i>	HEI	6

Tabel 11: Overzicht gebeurtenissen Duitse inval mei 1940.

De bezetting van 1940 tot juni 1944 (D-Day)

Na de capitulatie werd Nederland bezet. Duitse militairen werden ondergebracht in voormalige Nederlandse kazernes en de vliegvelden werden door de Duitse luchtmacht, de *Luftwaffe*, overgenomen. De meeste Duitse militairen bevonden zich langs de kust. Hier werden stellingen aangelegd ter voorbereiding op een eventuele geallieerde invasie. Al tijdens de Duitse inval begon de Britse *Royal Air Force* (RAF) met de luchtoorlog tegen Duitsland. Bommenwerpers werden 's nachts uitgestuurd voor kleinschalige bombardementen op doelen van militair belang. Deze bommenwerpers verdwaalden met grote regelmaat, waardoor vergissingsbombardementen eerder regel dan uitzondering waren. De grote verliezen dwongen de Britten tot een andere tactiek. Vanaf 1942 werden bombardementen uitsluitend uitgevoerd door grote groepen bommenwerpers, die met tientallen tot honderden vliegtuigen één doel aanvielen. Vanaf 1942 verschenen daarnaast Amerikaanse bommenwerpers boven Nederland. Voor dit project is de volgende informatie aangetroffen met betrekking tot deze periode:

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
20 mei 1940	Een Junkers Ju 88 A-2 van 7./KG 4 is om 5.00 uur is neergestort te rijksweg A76 te Nuland na geraakt te zijn door luchtafweer. De schade wordt als 100% aangemerkt in de rapportage. - <i>Niet relevant, exacte locatie is niet bekend.</i>	SGLO	T0706A
14 januari 1941	Op 14 januari waren er veel vliegtuigen in de lucht en viel er een projectiel neer in de tuin van Piet van der Pas. - <i>Niet relevant, niet bekend wat voor projectiel is neergekomen, noch waar dit was.</i>	DRI	75

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
14 februari 1941	Op 14 februari 1941 werd een brisantbom afgeworpen in Heeswijk, maar richtte geen schade aan. - <i>Niet relevant, precieze locatie neergekomen bom is onbekend.</i>	DRI	58
11/12 juni 1941	Tijdens een nachtelijk Engels bombardement op Düsseldorf wordt omstreeks twee uur boven Uden een tweemotorige bomwerper van het type Wellington aangeschoten. Het is de Duitse piloot. Unteroffizier Macke opgestegen van het nieuwe vliegveld Venlo, aangelegd om het strategische Roergebied te beschermen- die de achterblijver in een heldere zomerse nacht de terugkeer naar het geïsoleerde Engeland dwarsboomt. Hacke boekt daarbij succes. De gevolgen voor zijn tegenstander zijn catastrofaal. Drie van de zes bemanningsleden, nl. Sgt J.A.Barron, FIS H.E. Hibbin en Sgt J. Beattie worden dood in het wrak aangetroffen dat terecht gekomen is op de grens van Heesch en Schayk, ter plaatse bekend als het Mun. - <i>Nee, vliegtuig neergekomen buiten het werkgebied.</i>	THU	6-8
7/8 juli 1941	Een Handley Page Hampden I van No. 106 Squadron is om 2.10 uur neergestort te Heesch, ten noordoosten van Den Bosch na neergeschoten te zijn door een vliegtuig van I/NJG 1. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>	SGLO	T1093
13 oktober 1941	Procesverbaal betreffende het uitwerpen van brisantbommen in de gemeente Heeswijk: "Heden morgen 13 Oktober 1941 omstreeks 5 uur hoorde ik, Harmen Bronckhorst, gemeente- en onbezoldigd Rijksveldwachter te Heeswijk, dat er vermoedelijk in deze gemeente uit een vliegtuig drie brisantbommen werden geworpen en dat deze explodeerden. Bij een door mij ingesteld onderzoek bleek, dat twee brisantbommen waren gevallen en geëxplodeerd. Een in een weiland en een in een boomgaard op een afstand van ca. 40 en 75 meter van een woning van P.H. v.d. Pas, wonende te Heeswijk, Muggenhoek A 156. Door deze explosie waren kraters ontstaan van 12 bij 12 en 5 bij 5 meter bij een diepte van resp. 5 en 2 meter. De derde uitgeworpen bom was gevallen en geëxplodeerd in een perceel grond, bezaaid met rogge, op een afstand van ca. 50 meter van de woning van P. v.d. Doelen, wonende te Heeswijk, Cameren A 15 [waarschijnlijk A 17, Cameren 2]. Uit deze explosie was een krater ontstaan van 5 bij 5 meter, bij een diepte van 2 meter. Persoonlijke ongelukken hebben zich daarbij niet voorgedaan. De schade die aldaar is veroorzaakt is zeer gering. Uit de ramen van een kippenhok van P.H. v.d. Pas zijn enige ruiten stuk gesprongen. Naar aanleiding van vorenstaande is door mij gehoord: 1. Petrus Henricus van der Pas, wonende te Heeswijk, Muggenhoek A 156, die verklaarde: "Heden morgen 13 Oktober 1941 omstreeks 5 uur, ik lag toen nog te bed, hoorde ik een vliegtuig. Opeens echter hoorde ik een suizend geluid en daarna een harde slag, direct daarop hoorde ik nog eens hetzelfde. Onze woning stond te schudden. Ik dacht direct dat het vliegtuig een bom had uitgeworpen. Toen het heden morgen licht werd, ben ik naar buiten gegaan en aldaar bleek mij dat er twee bommen waren gevallen en geëxplodeerd, één in mijn boomgaard op ca. 75 meter afstand van mijn woning en één in mijn perceel weiland op ca. 40 meter afstand van mijn woning. De schade daardoor ontstaan is gering. Uit de ramen van mijn kippenhok zijn enige ruiten stuk". 2. Petrus van der Doelen, wonende te Heeswijk, Cameren A 15, die verklaarde: "Heden morgen 13 Okt. 1941 omstreeks 5 uur, toen ik nog te bed lag, ben ik opgeschrikt door een harde bons: ons huis stond te schudden. Ik hoorde een vliegtuig en dacht direct dat dit vliegtuig een bom had uitgeworpen. Toen het licht werd ben ik naar buiten gegaan en aldaar bleek mij dat op ongeveer 40 meter van mijn woning, in een perceel bouwland van mij, bezaaid met rogge, een bom was gevallen en geëxplodeerd. Door deze explosie is aan mijn woning en aan daarbij staande gebouwen geen schade ontstaan". Verder zij gemeld, dat door personeel van de luchtwacht en door mij in de omgeving, waar deze bommen zijn geëxplodeerd, is gezocht, er is echter door ons niets anders gevonden dan enige bomscherven".	DRI	58

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	- <i>Relevant, bombardement binnen het werkgebied.</i>		
1942	In de Schaijkse bossen aan de rand van Nistelrode (Brobbelbies) was al in 1942 een schijnvliegveld aangelegd, bij de Luftwaffe geregistreerd als SF40 Voskamp. Het bestond uit een landingsstrip op rails met echte landingslichten. Op dit spoór plaatsten de Duitsers houten vliegtuigjes. Wanneer de aanvallen 's nachts begonnen, werden die schijnvliegtuigjes in beweging gezet. In het begin werd het vliegveldje aangevallen door de geallieerden, maar dit hield op een geven moment op. Iedereen in de streek wist nu dat de Engelsen er niet meer intrapten. - <i>Niet relevant, specifieke meldingen van luchtaanvallen onbekend.</i>	BOE	86
23/24 juli 1942	Een Short Stirling I van No. 149 Squadron is om 3.25 uur neergestort nabij het café Den Hanenberg [Kerkstraat 5] in Geffen, 5 kilometer zuidwest van Oss na neergeschoten te zijn door een vliegtuig van I/NJG 1. - <i>Niet relevant, vliegtuig op meer dan 1.000 meter van het werkgebied neergekomen.</i>	SGLO	T1707
7 augustus 1942	Op vrijdagmorgen 7 augustus 1942 werd men om half vier opgeschrikt door een sissend geluid. Men dacht dat er een vliegtuig was gevallen. Een heftig gekraak volgde. Over Retsel is een hele vuurzee waar te nemen. Hier zijn een menigte brandbommen en enkele zware brisantbommen gevallen. Zij waren afkomstig van een aangeschoten vliegtuig dat vermoedelijk in Den Dungen terecht was gekomen. Schade werd aangebracht aan het perceel A 148, eigendom van en bewoond door M. van Hooft. De woning werd tengevolge van de luchtdruk zodanig verwoest dat deze ontruimd moest worden. Voorts hadden nog vijftien andere panden min of meer schade opgelopen, welke zich hoofdzakelijk beperkte tot glas- en dakschade. De woning van M. van Hooft werd weer opgebouwd met Rijkssteun. Ook de boerderij van C. v.d. Broek aan Het Heeswijks kasteel ging in vlammen op. De veldwachter uit Dinther komt tot een lager getal met de schaden aan panden. Er waren schadeaangiften van eenentachtig eigenaren voor zesennegentig percelen voor in totaal fl. 10.975,85. Hiervan was een bedrag van fl. 3.063,81 voor de herstellkosten van de woning van Mar. v. Hooft (volgens opgave N. Meulenstein). De veldwachter maakte het volgende proces-verbaal op: "Betreffende het afwerpen van 1 explosieve bom en ca. 50 phosphorbommen uit een vliegtuig, in de nacht van 6 op 7 Aug. 1942 te Dinther. Geen doden of gewonden, geen ernstige branden. Aan ca. 60 huizen glas- en dakschade. In de nacht van 6 op 7 Augustus 1942, omstreeks 2.45 uur, had onder de gemeente Dinther, een bominslag plaats. Onmiddellijk begaf ik, Antonius Johannes van Gemert, Gemeente- en tevens onbezoldigd Rijksveldwachter te Dinther, mij ter plaatse, en bleek mij, dat aan de Oostzijde van de Kom der gemeente en het daaraan grenzende open veld op verschillende plaatsen kleine branden te zien waren, welke voortkwamen, doordat een hooiberg en in het veld enige hoopjes gemaaid koren, vlam hadden gevat, vermoedelijk door brandbommen, welke uit een vliegtuig waren geworpen. Verder bleek mij dat in de omgeving van vele huizen de ruiten stuk waren en de dakpannen vernield. Bij informatie bleek mij dat geen personen gedood of gewond waren. Vervolgens heb ik de heer burgemeester te Dinther van het vorenstaande in kennis gesteld. Door de brandweer, die inmiddels ter plaatse was aangekomen, werd het uitbreiden van de brand verhinderd en de brandende plaatsen gedoofd. In de vroege ochtenduren van 7 Augustus, zodra de dag was aangebroken, heb ik een nader onderzoek ingesteld. Ik zag toen dat op een akker, grenzend aan de Kom, gelegen aan de Noord-zijde van de Provinciale weg Dinther-Veghel, tussen het gemaaid staande koren, een bom was ontploft en alwaar een kuil was ontstaan van ongeveer 7 meter middellijn en 2 meter diepte. Een arbeiderswoning op ongeveer 125 meter afstand van de plaats der ontploffing, werd zodanig beschadigd, dat deze ontruimd moest worden, terwijl een boerderij, op ongeveer 200 meter afstand, ook zwaar beschadigd werd, doordat vermoedelijk door luchtdruk, de zolder werd opgelicht en er een gat	DRI	59-62

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	werd ingeslagen. Een hooiberg, waarin ongeveer 1500 kg. stroo welke achter de boerderij stond, brandde af, doordat een phosphorbom daarbij is gevallen. In een schuur, staande achter de woning van A. Verhoeven A 137, waarin zich een kippenhok bevindt, kwam een phosphorbus terecht, waardoor begin van brand ontstond, doch door de eigenaar kon worden geblust. In het kippenhok werden 18 kippen en 3 konijnen gedood. Op de akker, alwaar de explosieve bom is ontploft, is een gedeelte van het gemaaid koren (rogge) vernield en wel van Franciscus Kuijpers, wonende te Dinther A 241, een oppervlakte van ca. 60 aren, terwijl van dezelfde eigenaar van ongeveer 10 aren aardappelen het loof werd vernield. Geschat wordt dat van Kuijpers ongeveer 1500 kg. rogge verloren is gegaan. Van Hendrikus van Helvert, wonende te Dinther A 246, werd ongeveer 30 aren rogge vernield, welke geschat wordt op 750 kg. Verder brandde van enige landbouwers nog wel enige hoopjes gemaaid koren af, doch dit is van weinig betekenis. De omgeving aldaar is door mij geheel afgezocht. Er zijn door mij 8 phosphorbussen, welke niet ontploft waren gevonden. Deze zijn overgebracht naar het gemeentehuis te Dinther, alwaar zij zullen worden bewaard. Nog ongeveer 42 plaatsen zijn door mij gevonden, alwaar vermoedelijk phosphorbussen zeer diep in de aarde zijn gevallen en al of niet zijn uitgebrand. Brandplaatjes of dergelijke voorwerpen heb ik niet kunnen vinden. Verder is bij onderzoek gebleken, dat aan ongeveer 60 huizen glas- en dakschade is aangebracht. Het bedrag dezer schade kan nog niet worden opgegeven, daar het onderzoek in deze nog niet is beëindigd, doch hiervan zal terstond na beëindiging een vervolg-proces-verbaal worden ingezonden". [...] Op 9 en 10 Augustus 1942 zijn door mij nog 3 phosphorbussen gevonden. Deze lagen ongeveer 1 'k kilometer van de reeds eerder door mij gevonden phosphorbussen in het open veld, doch in dezelfde lijn als de vorige, zodat deze vermoedelijk ook uit hetzelfde vliegtuig afkomstig zijn. Deze phosphorbussen zijn bij de andere in bewaring genomen, zodat alhier thans 11 bussen in bewaring zijn". - <i>Relevant, bombardement binnen het werkgebied.</i>		
	Op vrijdagmorgen 7 augustus 1942 worden we om half vier opgeschrikt door een sissend geluid, we denken een vliegtuig gevallen. Een heftig gekraak volgt. Over het Redsel is een hele vuurzee waar te nemen. Hier zijn een menigte brandbommen en enkele brisantbommen gevallen. Het huis van M. van Hooft op het Redsel moet worden ontruimd. Ook de boerderij van C. van den Broek aan het Heeswijkse Kasteel gaat door brandbommen in vlammen op. - <i>Relevant, bombardement binnen het werkgebied.</i>	HEI	10
	Een Vickers Wellington II van No. 12 Squadron is om 2.55 uur neergestort te Rosmalen. - <i>Relevant, vliegtuig mogelijk bommen afgeworpen binnen het werkgebied.</i>	SGLO	T1763
	Een Messerschmitt Bf 110 F-4 van 2.NJG 1 is om 4.25 uur neergestort te St. Michielsgestel. - <i>Niet relevant, vliegtuig neergestort buiten het werkgebied.</i>	SGLO	T1764
	Een Focke Wulf Fw 190 van IV/JG 1 is neergestort te Vinkel. - <i>Niet relevant, geen exacte locatie bekend.</i>	SGLO	T1765B
26 februari 1943	Op 26 februari 1943 's-avonds om 20.45 uur brandde de schuur, de stalling met berging en een gedeelte van het dakbeschot boven het woonhuis van Th. v. Haandel Beugt (Schanseweg) af door een bominslag. - <i>Relevant, bom neergekomen binnen het werkgebied.</i>	DRI	62
	Bij een luchtgevecht wordt half januari, door het vallen van een brandbom, de boerderij van Th. van Haandel in de as gelegd, op de Schansweg 4. - <i>Relevant, bom neergekomen binnen het werkgebied.</i>	HEI	11
9/10 april 1943	Op diezelfde avond werd ook de RAF Lancaster Mk 111 ED806 met de registratietekens WS-L door nachtjagers neergeschoten en stortte neer in de	BOE	67

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	buurtschap Kleinwijk, ongeveer één kilometer noordelijk van Nistelrode. Het vliegtuig was vermoedelijk reeds in de lucht geëxplodeerd, want de wrakstukken lagen verspreid over een strook van 1,5 kilometer breedte en 4 a 5 kilometer lengte. Twee motoren lagen één kilometer noordelijk van het vliegtuig. Op 500 meter van het vliegtuig lag een geschutskoepel met twee machinegeweren en een partij munitie. Een brandbom met een lengte van 70 cm lag op 15 meter van een boerderij die bewoond werd door A. van Rosmalen, Weijen A25 te Nistelrode. Een andere brandbom was uit elkaar geslagen op 2 meter afstand van de boerderij van J. van Lanen, Zevenbergen A128 te Nistelrode. Door directe bestrijding met zand is de brand gesmoord. Een cilindervormige stalen buis viel door het dak van een berghok, versplinterde een dikke houten zoldering en drong door een cementenvloer de grond in. Deze bergplaats was aangebouwd tegen de woning van A. van den Boogaard, Donzel A45 te Nistelrode. Uit de vliegtuigresten werden zes stoffelijke resten van vliegers geborgen. Een Engelse vlieger werd zonder valscherms dood gevonden in een weiland op het Ven, gelegen op de grens van Nistelrode en Veghel. In de gemeente Erp of Boekel werd een overlevende Engelse vlieger aangehouden die met valscherms uit dit vliegtuig was gesprongen. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>		
	Herhaaldelijk zullen geallieerde bommenwerpers brandend als vallende sterren op Nistelroois gebied neerstorten, bijvoorbeeld op 9 april 1943 bij Kleinwijk. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>	THU	10
	Een AVRO Lancaster III van No. 9 Squadron is om 23.34 uur neergestort te Kleinwijk Nistelrode. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>	SGLO	T2185
15 juni 1943	Op 15 juni 1943 om ca. 13.00 uur is onder de gemeente Schijndel een Engels vliegtuig neergestort. Enkele delen werden in Heeswijk gevonden en overgedragen aan de Duitse Weermacht in Schijndel. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>	DRI	62
15/16 mei 1943	Fighter Command Intruders. Een Mosquito beschadigde bij Eindhoven twee lokomotieven en vernietigde een motorschip. Noot. De trein werd beschoten bij Heesch. De lokomotief werd beschadigd, maar kon zijn weg na anderhalf uur weer vervolgen. Ook enkele gebouwen op het vliegveld Eindhoven werden beschoten. Het motorschip dat explodeerde, lag bij Zaltbommel. - <i>Niet relevant, spoor lag op meer dan één kilometer buiten het werkgebied.</i>	ZWA1	513
21/22 juni 1943	Een vliegtuig, de Halifax NP-N serienummer HR735 van het 158ste squadron van de RAF met als doel Krefeld, stortte op 22 juni 1943 om 1.58 uur neer te Kaathoven op de grens met Heeswijk. Het toestel explodeerde in de lucht. Schade hadden hierdoor in Heeswijk: H.M. Dobbelsteen, ramen, kozijnen en veldgewassen, J. v.d. Braak, bijna de hele boerderij afgebrand op funderingen, aanbouw, kelder, stal met riolering en muurwerk na. [...] De inzittenden van dit toestel kwamen om. De bemanning bestond uit de piloot-officier C.H. Robinson 25 jaar, co-piloot sgt. E.H. Fisher 21 jaar, sgt. S.G. Hayes 24 jaar, sgt. H.F. Barham, sgt. G.A. Hill, sgt. W.T. Dunning, sgt. G.B. Mycock 20 jaar en sgt. D.D. Cuthbert 28 jaar. De eerste kwam uit Nieuw-Zeeland, de anderen uit Engeland. Het toestel werd neergeschoten door de vierentwintigjarige Hauptmann Hans-Dieter Frank van het I/NJG-1 van het vliegveld Venlo, die in deze nacht nog vijf bommenwerpers neerschoot. Hayes ligt begraven in Uden. Barham, Hill en Dunning zijn nooit terug gevonden en staan als vermist te boek. De andere vier liggen begraven in Bergen op Zoom NL 81. - <i>Relevant, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.</i>	DRI	62-63

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	Het volgende vliegtuig dat neerstortte werd door C.M. van der Lee beschreven: "Het is Maandag 21 Juni 1943 's-avonds ongeveer 23.00 uur, de lucht is helder en overal staan sterren aan de hemel. Zoals bijna elke avond ben ik weer buiten, want hoog in de lucht dreunen de motoren van de grote Engelse bommenwerpers, op weg naar Duitsland om daar de steden te bombarderen. [...] Even is het stil, maar plotseling weer enige vuurstoten, nu lijkt het wel bijna boven onze hoofden, we turen en ja hoor weer een brandend vliegtuig hoog in de lucht. Maar deze keer is het dan wel een erg heldere geel/oranje "ster". Ik hou het brandende toestel met de verrekijker goed in de gaten, maar wat wordt de "ster" toch snel groter en ' groter. Boven onze hoofden komt de brandende bommenwerper snel naar beneden vallen. [...] Grote brandende stukken vallen eraf en nu is goed te zien, dat het brandende toestel steeds maar over de kop slaat. Het is een grote vuurzee in de lucht. En dan slaat het toestel tussen Dinther en Heeswijk te pletter. Ik hoor overal mensen schreeuwen en gillen van angst. Dan een grote vuurzee, de hele omgeving wordt verlicht, een paar harde knallen en ik denk: "Goddank we zijn er weer goed vanaf gekomen". Na van de schrik te zijn gekomen, zeg ik tegen vader en moeder dat ik naar het dorp ga om te kijken wat er allemaal is gebeurd. Ik loop alleen in de Torenstraat, richting dorp. Het is nu ongeveer kwart voor twee als ik in het donker iemand tegenkom. Ik loop in gedachten en opeens denk ik, dat was geen bekende, die ik zojuist tegen kwam. Hij liep met een bocht om mij heen en plotseling denk ik, is het soms een bemanningslid van de neergeschoten bommenwerper? [...] Vervolgens ging ik naar de wrakstukken van de uitgebrande bommenwerper kijken. Inderdaad was deze terecht gekomen achter de melkfabriek. Vanaf de boerderij gezien was dit maar een afstand van ruim tweehonderd meter. We waren dus door het oog van de naald gekropen! Er was van het toestel niet veel meer over en het was niet meer te zien van welk type die bommenwerper was. Half in de grond en nog gedeeltelijk vooraan in het wrakstuk zat een verkoold lichaam, vermoedelijk de piloot. Wellicht was de man, die ik 's-nachts tegenkwam een bemanningslid geweest, die uit het toestel was gesprongen, omdat er een parachute in de boom hing. Ik ben meerdere malen gaan kijken naar de wrakstukken van de bommenwerper en naar de dode vliegers in het korenveld. Deze drie doden hebben er wel drie dagen gelegen voor deze door de Duitse soldaten werden opgehaald. Wel waren er op 22 juni enige Duitsers van de M.P. bij geweest en zij deelden mede, dat de dode vliegers moesten blijven liggen, tot grote schande van de Dintherse bevolking. De volgende dag hoorde ik, dat in Heeswijk een grote nog in tact zijnde luchtmijn was gevonden. Deze luchtmijn werd onder bewaking gesteld van de politie. Enige dagen later hebben Duitse soldaten die twee meter lange luchtmijn gedemonteerd. Uit de wrakstukken van de bommenwerper hebben Govert en ik enige tientallen brandbommen gehaald en we hebben deze meegenomen naar de boerderij. We sloegen ze dan af tegen een boom. Wat konden die bommen fel branden, 't was gewoon tuig. - <i>Relevant, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.</i>	DRI	63-65
	Hierna volgt de officiële lezing betreffende dezelfde bommenwerper: "Op 22 juni 1943 werden meerdere bommenwerpers door Duitse nachtjagers neergeschoten: Om ca. 1.30 uur verscheen een viermotorige Avro Lancaster, de HW-B met serienummer ED-556 van de basis Waltham van het 100ste squadron van de Royal Air Force met als doel Krefeld in Duitsland, brandend boven Dinther, een geweldige vuurzee ontstond. Het toestel kwam schuin achter de voormalige melkfabriek aan de St. Servatiusstraat neer. Vier man lagen in het straatje van Coojmans (Aa-kantstraat). Een piloot lag dood voor de deur van de pastorie van Dinther. Na veel strubbelingen werden ze begraven op het kerkhof in Dinther. Er	DRI	65

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	werden zeven stoffelijke overschotten geborgen. De namen van de bemanning zijn: sgt. J.R. Thurlow piloot, sgt. Stanley Maisner telegrafist/schutter, sgt. George Charles William Norton schutter, sgt. Arthur Jarman telegrafist, sgt. Rodney Harry Pyle boordwerktuigkundige, sgt. Kenneth Erik Walters bommenrichter en lste Lt. Charles Edward Thompson navigator. Het toestel werd neergeschoten door Hauptmann Hans-Dieter Frank van het I/NJG-1 van het vliegveld Venlo. De Engelse luchtmijn, uit dit vliegtuig, die bij de benzinepomp van Toon v.d. Meijden, St. Servatiusstraat, werd gevonden is voor onderzoek door de Duitsers, waarschijnlijk door C. v. Beekveld naar Den Bosch afgevoerd. Van dit toestel werd in Heeswijk ook een luchtmijn gevonden en werd door de Duitse Weermacht gedemonteerd. De burgemeester deed een opgave aan de Ortskommandant in Den Bosch: "Vliegtuig met onderdelen over de gehele gemeente verspreid: mitrailleurmunitie; 1 parachute; 1 tas; in de meisjesschool A 61 een benzinetank in een schoollokaal; bij M. v.d. Ven gedeelte vleugel; bij A. Evers gedeelte vleugel met benzinetank; 7 lijken: 1 voor de R.K. pastorie, 4 in een korenveld, 1 in een sloot en 1 (verkoold) onder het neergestorte vliegtuig. Verder brisant-, phosphor- en brandbommen. Eerst werden de zeven omgekomen bemanningsleden na veel strubbelingen op het kerkhof in Dinther begraven. Later werden ze begraven in Breda en daarna op een militaire begraafplaats in Bergen op Zoom". Schade hadden: Th.J. van der Heijden, M. Verbruggen, A. Evers, M. van den Ven, H. de Weerd, wed. G. Buijs, A. Juijn, J. van Houtum, J. Habraken, A. Lathouwers (pastoor), P.A. van den Broek, L.J. van Heesch allen uit Dinther en Adr. van der Pas uit Heeswijk. - <i>Relevant, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.</i>		
	Op 22 juni wordt er weer zeer zwaar gevlogen. Meerdere bommenwerpers worden door de Duitse nachtjagers neergeschoten. Een brandend vliegtuig komt boven Dinther, een geweldige vuurzee in de lucht en het brandende vliegtuig komt neer achter de zuivelfabriek. Een piloot ligt dood voor de deur van de pastorie. Verder liggen er nog vier in het straatje achter slager Coymans (nu van Hoek). De piloten worden na veel strubbelingen hier op het kerkhof begraven. - <i>Relevant, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.</i>	HEI	13
	Een Handley Page Halifax II van No. 158 Squadron is om 1.58 uur neergestort te Kaathoven in de gemeente Heeswijk na neergeschoten te zijn door een vliegtuig van I/NJG 1. - <i>Relevant, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.</i>	SGLO	T2498
	Een AVRO Lancaster III van No. 100 Squadron is om 1.32 uur neergestort in de Servatiusstraat te Dinther. - <i>Relevant, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.</i>	SGLO	T2505
22/23 juni 1943	Precies vijftientig uur later kwam, nagenoeg op dezelfde plaats, weer een toestel bij Kaathoven neer. Eén van de zeven inzittenden kon zich per parachute redden. Het was de Canadees J.A. Spencer, sergeant, die later in Den Dungen alsnog krijgsgevangen werd gemaakt. Het toestel, de Halifax ZL-N serienummer DK141 van het 427ste squadron van de RCAF (Canada) met als doel Mülheim, werd neergeschoten door de eenendertig jarige Hauptmann Heinrich Franz Wohlers van het I/NJG-1 van het vliegveld Venlo. De omgekomen bemanningsleden waren de piloot sgt. J.D. Hamilton 22 jaar, sgt. G. Tyrone, sgt. G.D. Sharp 25 jaar, sgt. J.J. Reansbury 22 jaar, sgt. N.G. Whiting 21 jaar en sgt. P. Dennis. De bemanning bestond uit Canadezen, een Amerikaan en Engelsen. De overledenen liggen begraven in Bergen op Zoom zowel op NL 81 als NL 82. - <i>Niet relevant, exacte locatie neergestort vliegtuig is onbekend.</i>	DRI	63
	Van 22 op 23 juni 1943 werd nabij de kerk van Dinther een vliegtuig, type Halifax V (viemotorig) van het 78ste squadron code EY-S neergeschoten. Het vliegtuig kwam van de basis Brighton (Engeland). Het doel was Mülheim aan de Ruhr in Duitsland en het werd op de terugvlucht neergeschoten door de nachtjagerpiloot Hauptmann Wilhelm Hergett van het vliegveld Venlo. Hauptmann Wilhelm	DRI	66-67

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	Hergett was een van de bekendste nachtjagerpiloten van de Luftwaffe. Als vlieger bij Gruppe 1 van het Nachtjagdgeschwader 1, dat op "Fliegerhorst Venlo" was gestationeerd, schoot hij in de nacht van 23 juni 1943 de terugkerende Halifax neer. [...] De Halifax was volgeladen met bommen en had een totaalgewicht van dertig ton. Om 23.05 uur vertrok het toestel van Breighton in Engeland naar Mülheim in het Ruhrgebied, om daar zijn bommenlast af te werpen. Op de terugweg om ongeveer 01.20 uur werden de stuurboordmotoren geraakt door een salvo kanon- en machinegeweevuur en vlogen in brand. Het vuur kon niet bedwongen worden en in een spiraal stortte het toestel naar beneden. - Relevant, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.		

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	Op 23 juni valt er weer een vliegtuig, langs de Aa, in het Dorshout. - <i>Niet relevant, Dorshout ligt buiten de gemeente.</i>	HEI	13
	Een Handley Page Halifax II van No. 78 Squadron is om 1.55 uur neergestort te Beugt tussen Heeswijk en Veghel nabij de grens van Dinther. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>	SGLO	T2547
	Een Handley Page Halifax V van No. 427 Squadron is om 2.20 uur neergestort te Kaathoven in de gemeente Berlicum om 10 kilometer ten oosten van Den Bos na neergeschoten te zijn door een vliegtuig van I/NJG 1. - <i>Niet relevant, exacte locatie neergestort vliegtuig is onbekend.</i>	SGLO	T2549
13/14 juli 1943	In de nacht van 13 op 14 juli 1943 om 1.30 uur werd in Dinther een Halifax vliegtuig van het 158ste squadron van de RNZAF (Nieuw-Zeeland) met de bommenlast nog bij zich, afgeschoten en stortte neer in het veld ter hoogte van de Dintherse Hoek (Vorsten bosch). Na de neerstorting kwamen de brisantbommen tot ontploffing en werden de brandende onderdelen ver in het rond weggeslingerd. Hierdoor ontstond brand in de volgende op ongeveer tweehonderd a vierhonderd meter afgelegen boerderijen. Het eerste perceel B 20 toebehorende aan H. Zomers, landbouwer, waarvan het begin van brand kon worden geblust. Het tweede perceel, eveneens van H. Zomers, welke boerderij geheel afbrandde. Het derde perceel B 31 van L. van den Heuvel, landbouwer, waar een staafbom op de zolder terecht kwam, doch kon worden geblust, terwijl het begin van brand op de hooizolder in dit perceel eveneens werd geblust. Het vierde perceel B 32 van A. van Kessel, landbouwer, waar een begin van brand eveneens werd geblust. [...] Het vliegtuig, dat in zijn geheel op de grond was gekomen, was door de ontploffing geheel vernield. De brandbommen, waren zover was na te gaan, ongeveer allemaal uitgebrand. - <i>Relevant, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.</i>	DRI	67-68
	Op 13 juli stort er een zware bommenwerper neer bij de boerderij van H. Somers op de Dinthersenhoek, welke in vlammen opgaat. - <i>Relevant, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.</i>	HEI	13
	Een Handley Page Halifax II van No. 158 Squadron is om 1.30 uur neergestort te Vorstenbosch. - <i>Relevant, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.</i>	SGLO	T2655
17 juli 1943	Op 17 juli 1943 viel een vliegtuig neer in de gemeente Veghel nabij de grens van Dinther. Hierdoor werden een zevental woningen op Hazelberg min of meer beschadigd. - <i>Niet relevant, vliegtuig buiten het werkgebied neergekomen.</i>	DRI	69
25/26 juli 1943	Een AVRO Lancaster III van No. 156 Squadron is om 1.40 uur neergestort te 't Kantje ten zuidwesten van Nistelrode. - <i>Niet relevant, exacte locatie neergestort vliegtuig is onbekend.</i>	SGLO	T2707
	Herhaaldelijk zullen geallieerde bommenwerpers brandend als vallende sterren op Nistelroois gebied neerstorten, bijvoorbeeld op 9 april 1943 bij Kleinwijk en in de nacht van 25 op 26 juli 1943, een Lancaster, nabij de boerderij van de fam. van de Rakt op het Kantje. - <i>Niet relevant, exacte locatie neergestort vliegtuig is onbekend.</i>	THU	10
21 oktober 1943	Op 21 oktober 1943 is er in de namiddag hierboven weer een zwaar luchtgevecht waar te nemen. Een Engels vliegtuig wordt hierboven beschoten en valt in Eerde neer. - <i>Niet relevant, vliegtuig buiten de gemeente neergestort.</i>	HEI	14
2/3 december 1943	Een De Havilland Mosquito B. IX van No. 109 Squadron is om 19.50 uur neergestort nabij De Bleeken, 5 kilometer noord van Heeswijk-Dinther na door luchtafweergeschut geraakt te zijn. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>	SGLO	T3171

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
10 december 1943	Een Messerschmitt Bf 109 van 7./JG 1 is om 16.00 uur neergestort en in brand gevlogen ter plaatse van Schaijkseveld, 3 kilometer ten noordoosten van Nistelrode. - <i>Niet relevant, exacte locatie neergekomen vliegtuig is onbekend.</i>	SGLO	T3189
15 maart 1944	Een Messerschmitt Bf 109 G-6 van 7./JG 3 is om 12.30 uur neergestort te Schotsheuvel ten oosten van Nuland na beschoten te zijn door P-47 jachtvliegtuigen. De schade wordt als 100% aangemerkt in de rapportage. - <i>Niet relevant, exacte locatie neergestort vliegtuig niet bekend.</i>	SGLO	T3529
	Een Messerschmitt Bf 109 van III./JG 3 is om 12.30 uur neergestort ten noorden van Vorstenbosch. - <i>Niet relevant, exacte locatie neergestort vliegtuig niet bekend.</i>	SGLO	T3530B
16/17 juni 1944	Op 17 juni 1944 kwam de Halifax B for Baker neer bij Nistelrode. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>	DRI	51
	Een Handley Page Halifax III van No. 431 Squadron is om 1.15 uur neergestort te Groote Heide te Nistelrode. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>	SGLO	T3802

Tabel 12: Overzicht gebeurtenissen Duitse bezetting tot juni 1944.

De periode juni 1944 (D-Day) tot en met oktober 1944

Op 6 juni 1944 landde een geallieerde invasiemacht in Normandië. Van daaruit rukten Britse, Canadese en Amerikaanse eenheden op richting Duitsland. De opmars verliep voorspoedig, maar in september 1944 liepen de geallieerden ten zuiden van Nederland vast. Om een doorbraak richting Duitsland te forceren, werd op 17 september 1944 Operatie Market Garden in gang gezet. Parachutisten moesten bruggen over de rivieren tussen Eindhoven en Arnhem veroveren, waarna grondtroepen door Nederland Duitsland binnen konden dringen. Na hevige gevechten bij Arnhem mislukte de operatie. De zuidelijke provincies werden gedurende de maand oktober en november bevrijd, waarbij op verschillende plaatsen fel werd gevochten. Uiteindelijk bevroor het front in een lijn van de Oosterschelde richting de Maas en de Waal. Voor dit project is de volgende informatie aangetroffen met betrekking tot deze periode:

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
4 september 1944	Op maandag 4 sept. 1944, nog vroeg in de morgen, hoorde men van alle kanten zware dreunen en zag men grote stofwolken opstijgen. De Duitsers lieten toen reeds de munitievoorraden, die in de omgeving lagen opgeslagen, in de lucht vliegen. Grote rookzuilen kon men vanuit alle richtingen waarnemen en dat bleef zo twee dagen voortduren. In de lucht waren veel Amerikaanse jagers druk in de weer. - <i>Niet relevant, locatie van gesprongen munitie is onbekend.</i>	DRI	81
16 september 1944	Een Supermarine Spitfire LF. IX van No. 414 Squadron is om 13.45 uur neergestort te Vinkel na neergeschoten te zijn door luchtafweer. - <i>Niet relevant, vliegtuig neergekomen buiten het werkgebied.</i>	SGLO	T4031
17 september 1944	Het bataljon-Duchstein valt Veghel aan vanuit Den Bosch. De voorhoede lijdt aanzienlijke verliezen. Duchstein verzoekt dan om versterking en een Rode-Kruiswagen. Meteen daarna is hij gesneuveld. Het bataljon-Ewald trekt langs de Zuid-Willemsvaart naar het kasteel van Heeswijk dat stormenderhand bezet wordt. Zij nemen daar eenentwintig Amerikanen gevangen. - <i>Relevant, grondgevechten binnen het werkgebied.</i>	BOE	119
	Hoe geslaagd de landingen van het 501ste regiment over het geheel genomen genoemd mogen worden, toch ging er iets mis. Het bataljon van lt.-kolonel Harry Kinnard, dat op enkele kilometers westelijk van Veghel had moeten springen, landde abusievelijk bij Kameren en het kasteel van Heeswijk, ruim zes kilometer verder. [...] Kinnard landde dichtbij een groot gebouw en zag meteen, dat het een kasteel was, dat hij op zijn kaart kon thuisbrengen. Hij besloot zijn mannen daar te verzamelen en binnen een kwartier hadden alle compagniescommandanten zich	BOL	41-42

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	bij hem gemeld. Lt.-kolonel Francis Sampson, een van de aalmoezeniers van de 101ste divisie, viel in de lucht bovenop een medeparachutist. [...] Kinnard verloor echter geen tijd met het in ontvangst nemen van milde gaven. Zijn opdracht: de bruggen van Veghel veroveren, bleef onverkort gehandhaafd. Een deel van zijn bataljon begaf zich Veghelwaarts langs het Kanaal, een ander deel trok erheen via Dinther en Beugt. [...] Onderweg ondervonden de parachutisten weinig tegenstand, men ontmoette enkele Duitse voertuigen, maar deze vielen zonder grote problemen in Amerikaanse handen. Uit Den Bosch komende Duitse parachutisten deden intussen een aanval op Heeswijk. De kleine groep van Byrd kreeg het zwaar te verduren en de kapitein trok zich met zijn mannen terug op het kasteel. Aalmoezenier Sampson zag overal Duitsers rennen. Er werd wat geschoten. Er lagen drie dode Amerikanen aan de kant van de weg en er was geen teken van kapitein Byrd. Het kasteel was duidelijk in Duits bezit. De overrompeling, door Fallschirmjäger onder Oberleutnant Diederichs, was zó verrassend in haar werk gegaan, dat Heeswijkenaren, die op de landingsplaats op zoek waren naar souvenirs, opeens merkten dat zij door Duitsers werden beschoten. Cor van der Lee uit Dinther, die uit nieuwsgierigheid naar Heeswijk was gegaan, hoorde de kogels over zijn hoofd fluiten. 'Ik dook snel in een droge sloot en spoedig vielen hier gewonden, onder wie de 20-jarige dochter van Gerard Glaudemans, die vlak bij mij in de sloot lag en die een kogel in een arm kreeg, en Piet van Emmerik uit Schijndel. In een half uur tijds werden zes burgers gewond.' Toen Kinnard in Veghel bericht kreeg van de situatie in Heeswijk, zond hij in ijlt tempo een peloton onder luitenant Raffely terug om Byrd te ontzetten. De Duitsers hadden echter inmiddels een verdedigingslinie bij het kasteel opgebouwd en de Amerikanen groeven zich op enige afstand daarvan in. M. Heerkens snelde de Amerikanen te hulp, hij wees hun waar Duitse munitie was opgestapeld en bood aan deze met enkele vrienden op te halen. Onder Duits vuur bleek dat eerder gezegd dan gedaan. Maar Piet van Schijndel verscheen op het toneel en laadde de munitie op zijn kar. Er klommen ook enkele Amerikanen aan boord en hoewel de Duitsers uit alle macht op het gespan vuurden, bleef Van Schijndel onverveerd overeind staan, terwijl de parachutisten plat op de bodem van de kar vielen. Wat verderop ontmoetten zij een Duitse auto met drie officieren, die zonder veel moeite gevangen werden genomen. De Duitsers werden gedwongen voor de kar van Van Schijndel uit te lopen en hun auto werd met oranje getooid. Toen de avond viel zag Cor van der Lee dat de Amerikanen versterkingen naar het kasteel brachten. 'Bij de kerk zat een para met een telefoon, hij was rustig aan het eten en veel mensen stonden om hem heen. Er kwam een auto vol parachutisten voorbij, die in de richting van het kasteel reed. Even buiten het dorp werd de auto onder vuur genomen. Zo begon een treffen waaraan voorlopig geen eind kwam. Tegen de avond stonden de eerste boerderijen van M. Habraken en H. van Helvoort in brand.' Diederichs en zijn Fallschirmjäger hadden 21 Amerikanen gevangen genomen en een aantal Duitse krijgsgevangenen bevrijd. - <i>Relevant, grondgevechten binnen het werkgebied.</i>		
	Vrijwel gelijktijdig met Kinnard's bataljon landde de hoofdmacht van het 501ste regiment, bestaande uit het 2de en 3de bataljon, correct en zonder enige tegenstand te ontmoeten op het terrein A bij Eerde. [...] Het 3de bataljon bevrijdde Eerde zonder enige moeite en nam posities in ten zuiden van het landingsterrein langs de grote weg Eindhoven-Veghel. Houston had gelijk, het leek wel een oefening, zó glad verliepen de operaties bij Veghel. [...] Bij de brug over de Aa hielden zich inderdaad enige Duitsers schuil, die de patrouille onder vuur namen. Bossert vond daar bijna de dood.	BOL	42-44

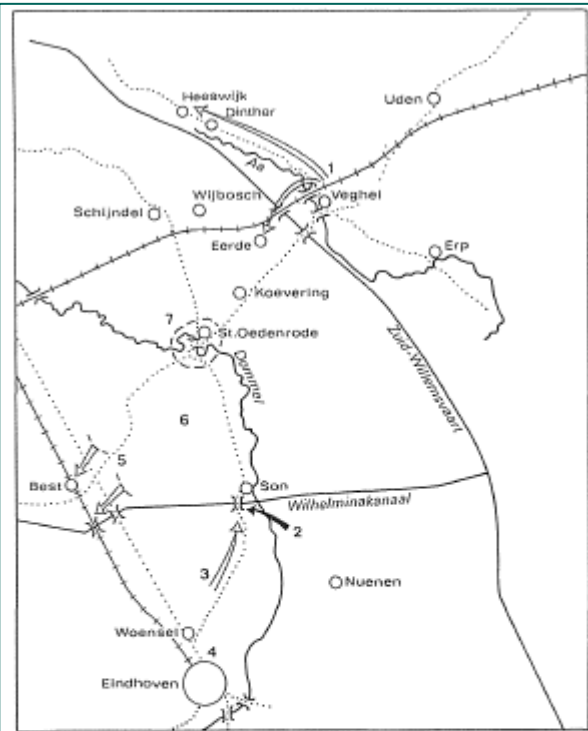
Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	[...] Toen de avond viel, was Veghel vast in Amerikaanse handen. Kolonel Johnson vestigde zijn regimentskwartier in het huis van dokter Alex Kerssemakers in het centrum. [...] Ook in de op een paar kilometer van Eerde gelegen dorpen Heeswijk en Wijbosch heerste zondagmiddag grote opwinding. Er kwamen weliswaar slechts enkele Amerikanen in het dorp, maar dat was voor de mensen voldoende reden om uiting te geven aan hun blijdschap over de bevrijding. Niemand realiseerde zich, dat de Amerikanen in feite geen belangstelling voor deze dorpen hadden, die te ver van de hoofdweg Eindhoven-Veghel waren verwijderd. Evenmin kon iemand bevroeden, dat de komst van de Amerikanen in de regio ertoe zou leiden, dat de Duitsers zich de komende dagen stevig in hun dorpen zouden nestelen om van daaruit de Corridor te bestoken. En wie had op deze stralende zondag gedacht, dat het tot eind oktober zou duren eer het oorlogsgeweld definitief tot zwijgen zou komen en dat Schijndel en Wijbosch zich pas toen bevrijd konden noemen? - <i>Relevant, grondgevechten binnen het werkgebied.</i>		
	Alleen bij het 101ste Regiment van kolonel Johnson dat bij Veghel moest landen, trad vertraging op. Het 1ste bataljon van dit regiment, onder luitenant-kolonel Kinnard, was namelijk verkeerd afgeworpen, net als trouwens in Normandië. 'Het is alweer het verkeerde veld' verzuchtte Kinnard dan ook toen hij sprong en Veghel niet kon ontdekken. Zodra hij geland was, probeerde Kinnard zich te oriënteren. Behulpzame burgers die kwamen toegeschoten, vertelden hem dat zijn bataljon bij Kameren was neergekomen, even ten noorden van Heeswijk en Dinther. Binnen een uur marcheerde het 1ste bataljon naar Veghel, waarbij het onderweg een aantal stomverbaasde Duitsers met hun voertuigen overrompelde. In twee uur had het 501ste Regiment zijn doelen bezet: de bruggen over de Aa en de Zuid-Willemsvaart bij Veghel. - <i>Relevant, grondgevechten binnen het werkgebied.</i>	DID1	31-32
	Het 501ste Parachute Infantry Regiment bestond naast de stafonderdelen HQ en HQ CO uit drie bataljons. Over bataljon één had luitenant-kolonel Kinnard het bevel, over het tweede Ballard en over het derde Ewell. De drie bataljons waren verdeeld in elk drie compagnieën genummerd A, B, C, D, E, F, G, H en I. Met de compagnieën A, B en C van Kinnard zouden wij veel te maken krijgen. Commandant van het 501ste Regiment was kolonel Johnson. [...] De landing van parachutisten, op zondag 17 september 1944 bij het kasteel van Heeswijk in het buurtschap de Kameren, was een misser. [...] Het eerste incident vond plaats vlak bij het kasteel. Sergeant Clive Barney, de foerier, wilde vervoer hebben om de hulpgoederen te transporteren. Er kwamen Duitse vrachtwagens aan die door de Amerikanen beschoten werden. Na een kort gevecht waren ze in hun bezit en nog goed bruikbaar. Ze werden uitgeladen. Uit een van de wagens viel een krat en brak open, het zat vol geld, maar er was geen tijd om het te verzamelen. De wagens werden geladen met de hulpgoederen. De groep, die richting Veghel vertrok, werd geleid door de B compagnie. De A compagnie dekte de flanken en de C compagnie dekte de aftocht. De hoofdkwartier-compagnie bevond zich in het midden van de formatie. Gedurende de tocht naar Veghel waren er verder geen incidenten. In Veghel zelf was geringe weerstand, welke spoedig gebroken was. De B compagnie moest het zuid-oosten van Veghel verdedigen, de A compagnie de brug over het Zuid-Willemsvaartkanaal en de C compagnie de spoorlijn. Toen luitenant Howard Holt van de regimentsgroep in Veghel aankwam, meldde hij aan Kinnard dat hij schoten had gehoord bij het kasteel. Hoewel Kinnard het verhaal niet zo serieus nam, zond hij als voorzorgsmaatregel, 1ste luitenant Clark Howell en enige	DRI	83-89

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	manschappen op onderzoek uit. Terwijl de groep op weg was naar het kasteel, was kapitein David Kingston op het kasteel nog bezig met de gewonden. Hij hoopte vlug naar Veghel te kunnen vertrekken, zodra de hooiwagen getrokken kon worden. Een van zijn mannen, die hij hiervoor op pad had gestuurd, kwam na enige tijd terug met een Duitse ambulance die was buitgemaakt. Er lagen twee Duitse gewonden in die werden begeleid door een chauffeur en een militaire arts. De ambulance werd achteruit naar de kasteelpoort gereden en ontdaan van de Duitsers. De hooiwagen werd naar voren geduwd om aan de ambulance gekoppeld te worden. Opeens zagen ze dat in de kasteellaan ongeveer vijftig Duitsers in rijen van twee op hen afkwamen. Ze gingen terug achter de poort en wachtte op wat zou komen. Hoewel de Rode Kruisvlag uithing en er niet op hen geschoten werd, schoten de Duitsers twee mortiergranaten af die terecht kwamen op de binnenplaats van het kasteel. Niemand werd gewond. Kapitein William Burd vroeg wat er aan de hand was en iemand vertelde hem van de Duitsers. [...] Hoe dan ook, ongeveer tien minuten nadat de granaten ontploft waren, stormden de Duitsers, die vanuit Den Bosch kwamen, het kasteel binnen en hadden het groepje snel onder controle. Hierbij werden Harold Sring en Robert Hunt gedood. Om 13.45 uur vertrokken de Duitsers, onder leiding van Oberleutnant Diedrichs uit Den Bosch, langs de Zuid-Willemsvaart naar het kasteel van Heeswijk. Zij waren van de tiende compagnie van het bataljon Ewald. Ze kregen contact met de vijand bij het kasteel van Heeswijk dat stormenderhand bezet werd, waarbij zij eenentwintig Amerikanen gevangen namen. [...] Intussen waren een aantal soldaten, die ontsnapt waren voordat de Duitsers het kasteel omsingeld hadden, strompelend in Veghel aangekomen. Ze vertelden dat de situatie kritiek was en dat er defensief nauwelijks iets georganiseerd was. [...] Rafferty en z'n mannen kwamen tot Heeswijk. In het donker stootten ze op een kleine groep vijanden. Op ongeveer één kilometer van het doel verwijderd konden ze niet verder en moesten zich ingraven voor de nacht. Zo'n kleine eenheid was niet opgewassen tegen de sterke Duitse overmacht bij het kasteel. De mannen op het kasteel hadden geen andere keus gehad dan zich aan de Duitsers over te geven. De volgende ochtend, zodra het licht was, rapporteerde Rafferty dat de Duitsers het kasteel ingenomen hadden en dat hij tegenstand ondervond van twee Duitse pelotons die hem aan beide zijden trachten te omsingelen. Kinnard zei tegen Johnson: "Ik moet hem terugtrekken of gaan helpen", waarop Johnson hem te verstaan gaf: "Trek hem terug". Rafferty kreeg dit bevel en trok terug naar Veghel.		

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	- <i>Relevant, gevechten ter plaatse van het Kasteel Heeswijk.</i> De zweefvliegtuigen waren blijkbaar al losgekoppeld en zweefden naar beneden. Eén zweefvliegtuig kwam achter Heeswijk bij het kasteel neer. - <i>Niet relevant, betreft geen crash.</i>	DRI	90
	Even buiten Heeswijk werd de auto hevig onder vuur genomen en zo begon het treffen van twee grote machten hier in de omgeving. Drie Duitsers werden krijgsgevangen gemaakt, ook twee Duitse motoren en een Duitse Rode Kruis auto werden veroverd. Het kasteel was spoedig Duits, de gewonden werden gevangen genomen. Enkele doden lagen langs de weg. [...] De Duitsers drongen op en de Amerikanen gingen langzaam terug op de corridor. Martien Heerkens uit Dinther was op dezelfde tijd, met iemand die de Amerikanen tamelijk goed verstond, naar het kasteel gegaan. Maar zij durfden niet dichtbij te komen daar er nog steeds geschoten werd. Na even gepraat te hebben met de Amerikanen werd het hun duidelijk dat ze niet voldoende munitie meer hadden. In een weiland nabij het kasteel lag nog veel, 'n Zekere Piet die het wist te liggen zou meegaan. Martien Heerkens verhaalde deze tocht als volgt: "Jo, Jan en ik, we moesten eerst over akkerland. Midden op de akker gekomen, kregen de Moffen ons zeker in de gaten, want een salvo vanuit het kasteel volgde; wij plat neer, gelukkig niemand gewond. Het werd weer stil. Piet, die al eens tussen het vuur gezeten had, had er schijnbaar genoeg van. Hij wees ons de plaats aan waar de munitie moest liggen en ging terug. Wij stonden weer op en in gebukte houding ging het verder. Precies bij een greppel tussen twee akkers weer een salvo uit de richting van het kasteel; wij plat in de greppel. Wij hadden zo een poosje gelegen, zo plat mogelijk in de greppel gedrukt. Daar het vuren steeds heviger was geworden, nu van beide zijden, besloten wij om terug te keren. Dit was vlugger gezegd dan gedaan. Wij lagen gekeerd naar de velden en wij konden vanwege het vuur niet omkeren of overeind komen dus moesten wij terug uit kruipen wat niet mee viel en langzaam vorderde. [...] Maandagmorgen was het weer veilig bij het Heeswijks kasteel, de Duitsers hadden zich naar Berlicum teruggetrokken". - <i>Relevant, gevechten rond Kasteel Heeswijk.</i>	DRI	92-93
	Na de middag bij fraai weer komen er honderden vliegtuigen aanzetten. Even voor twee kijk ik richting kerk en ontwaar een grote zwerm parachutisten, in alle	HEI	15-17

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	kleuren, naar beneden komen. Ze worden gedropt bij het Heeswijkse Kasteel en we weten nu zeker dat de bevrijding in aantocht is. Even later vallen er ook richting Eindhoven honderd naar beneden. Deze komen in de Rooise Hei terecht. Vele burgers lopen richting Heeswijk om te kijken, wat voor enkele niet goed afloopt. P. van de Berg uit Dinther wordt aangeschoten en wordt zwaar gewond naar Veghel vervoerd. Men kent schijnbaar het gevaar niet, maar iedereen heeft het op de parachutes begrepen. De parachutisten die bij het Kasteel zijn gevallen, komen in Dinther. Om kwart voor drie krijgen we de eerste te zien. Ze trekken richting Veghel, voor bewaking van de Z.g. Corridor, de doortocht van Eindhoven naar Nijmegen, wat onder alle omstandigheden moet doorgaan. Op Laag Beugt komen enkele Duitse officieren per auto richting Dinther. De Amerikanen krijgen ze in de gaten, er wordt vuur gegeven, maar de Duitsers rijden met de auto in de sloot en de officieren weten in een droge sloot te ontsnappen. De auto wordt nu door de Amerikanen bemand en het gaat op Veghel aan. Daags nadien komen nog enkele nakomers vanuit Heeswijk door Dinther. Er zitten nog Duitsers en door een noodlottige vergissing komt een Amerikaan vanuit het huis van Rijkers naar buiten en meent met kameraden te doen te hebben. Dit wordt hem noodlottig. Hij wordt doodgeschoten en wordt hier op het kerkhof begraven. Tegen de avond komt er zwaar vuur vanuit de Laverdonk. Het zit daar nog vol met Duitsers en de schrik komt er bij de bevolking weer in. Twee boerderijen gaan in vlammen op, die van M.Habraken en die van H. van Helvoort (nu de saunaboerderij). - <i>Relevant, gevechten rond Kasteel Heeswijk</i>		
18 september 1944	Wat voor Sint-Oedenrode gold, was in nog sterkere mate van toepassing op de dorpen Schijndel, Dinther en Heeswijk. Schijndelnaren hadden zondag alleen van de bevrijding kunnen proeven door in Heeswijk te gaan kijken. Hun dorp werd die dag niet door de Amerikanen bevrijd. 's Maandags voerden de Duitsers veel geschut aan, dat in Schijndel bij het raadhuis en het station in stelling werd gebracht. Daar verzamelde zich ook een grote troepenmacht. De bewoners van de Rooiseweg en de Rooisehei moesten hun huizen verlaten omdat ze in de frontlijn woonden. [...] Dinther haalde maandag de onder uitbundige vreugde op zondag uitgestoken vlaggen, weer snel naar binnen, want 'in de middag kwamen steeds meer Duitse soldaten in het dorp', aldus Cor van der Lee. 'Hier en daar werd luchtdoelgeschut opgesteld, dat 's middags lange tijd op vliegtuigen en gliders van de tweede lift bij Son vuurde. Om voor de Dinthernaren volkomen onbegrijpelijke redenen vertrokken de Duitsers tegen het einde van de middag weer. Wat waren we opgelucht. - <i>Niet relevant, geen gevechten of beschietingen binnen het werkgebied.</i>	BOL	99-100
	Generaloberst Student, de man die aan Duitse kant de gevechten in Noord-Brabant leidde, had als ervaren strateeg snel in de gaten, dat Veghel in de opmarsroute van het 30ste Corps 'die empfindlichste Stelle' (war). 'Die dortige Breite betrug mehrere Tage nur wenige Kilometer.' Ergo concentreerde hij de Duitse aanvallen vanaf maandag op deze kwetsbare wespentaille. Op 18 september had hij nog niet de beschikking over de volledige macht van de 59ste divisie van Poppe, maar de voorhoede ervan kwam toch al bij Schijndel in actie. Het Fallschirmbataljon van majoor Jungwirth nam ten oosten van het kanaal bij Dinther in moeras- en bosachtig terrein deel aan de strijd. Het had tal van veteranen van de 1ste Fallschirmdivisie in zijn gelederen, die o.a. op Kreta hadden gevochten. Zij zagen echter geen kans Dinther en Heeswijk in handen te houden. Deze notities van Student vinden een aanvulling in het situatierapport van die dag. Daarin staat dat het bataljon Tuchstein opdracht had gekregen de opmars route van de geallieerden zo smal mogelijk te houden en deze zo mogelijk te	BOL	101

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	doorbreken. 'Om 13.30 uur liepen de troepen vast op de spoorlijn, waar een wegversperring werd opgeworpen en scherpschutters in stelling gingen. De Duitsers leden zware verliezen onder wie kapitein Tuchstein, die sneuvelde. ' Deze schermutselingen bij Veghel waren echter de voorboden van Duitse aanvallen op veel grotere schaal en met veel ernstiger gevolgen. De volgende dagen zouden dat leren. - <i>Niet relevant, geen gevechten of beschietingen binnen het werkgebied.</i>		
	de Duitsers schenen verwoede tegenaanvallen gedaan te hebben en rukten vooral op langs het kanaal. Toen op maandag 18 september 1944 de Duitsers weer door het dorp trokken was de stemming dan ook neerslachtig. In de morgen was zwaar geschut in werking in de richting Veghel. Er was een zware strijd om de spoorbrug. In het dorp Heeswijk verscheen nu en dan een Duitser. - <i>Niet relevant, geen gevechten of beschietingen binnen het werkgebied.</i>	DRI	94
	De glijder van dit vliegtuig werd tijdig losgekoppeld en kwam zonder veel schade terecht op de Dreef nabij de Heeswijkse bossen. - <i>Niet relevant, vliegtuig is zonder veel schade neergekomen.</i>	DRI	94
	Tot een treffen kwam het ook tussen de Duitse en geallieerde strijdkrachten in de Laverdonk, gelegen tussen Dinther en Veghel. Bij die schermutselingen sneuvelden zeventien Duitse militairen, twee doden werden daar door de Duitsers begraven. [...] Bij dit gevecht gingen de boerderijen van H. v. Helvoort en M. Habraken in vlammen op. - <i>Relevant, gevechten binnen het werkgebied.</i>	DRI	95
	Hauptmann Ewald, die 's-nachts bij het kasteel van Heeswijk was aangekomen, kreeg bevel om bij het aanbreken van de dag verder op te rukken. De voorhoede van Hauptmann Duchstein was om 4.45 uur de Veghelse spoorlijn tot op drie km. genaderd, raakte daar in gevecht en leed aanzienlijke verliezen. Om 6.05 uur ontving Major Meier, van de afdeling 113 zware luchtdoelartillerie, het bevel om met ondersteuning van een kleine eenheid om Duchstein in Veghel bij te staan. Om 6.35 uur meldde Hauptmann Duchstein, dat hij nog steeds tot op drie km. van de spoorweg verwijderd was. Hij verzocht om versterking en een Rode Kruiswagen. De vijand schatte hij op een bataljon. Verder dan tot op één km. kwamen de Duitsers niet. Hauptmann Duchstein sneuvelde bij deze gevechten. - <i>Niet relevant, gevechten vonden plaats buiten het werkgebied.</i>	DRI	95
	One of the gliders that landed in enemy territory was Horsa 974d of serial B-33 from Harwell. It was one out of four gliders given as extras to the 250th Light Company, RASC, and it carried a Jeep and two trailers full of additional ammunition plus three troops. Hit by flak, it came down at Beemd/Brandstraat between the village of Geffen and Oss. After unloading their Jeep and setting fire to the glider, the party evaded capture with the help of the Dutch resistance. - <i>Niet relevant, zweefvliegtuig neergekomen op meer dan anderhalve kilometer van het werkgebied.</i>	MAR1	314
19 september 1944	Noch voor Schijndel, noch voor Dinther of Heeswijk bracht de dinsdag de bevrijding. Behalve het zojuist genoemde gevecht kon van grote activiteiten in deze sector nauwelijks gesproken worden. Een peloton van 501 werd vanuit Veghel naar Dinther gestuurd en het 3de bataljon kreeg tot taak in Eerde een sterke defensieve positie op te bouwen. Blijkbaar verwachtten de Amerikanen, dat de Duitsers binnenkort een aanval zouden lanceren. Vanuit Schijndel trokken deze dag tientallen mensen naar Veghel om er deel te nemen aan de feestvreugde en om zich te vergapen aan het doortrekkende 30ste Legercorps. [...] Het peloton van 501 waarvan hierboven sprake is, kwam tegen de avond in Dinther. Habraken zag het volgende: 'Ze groeven zich in langs de Aa-kant, Dorp en aan de Heeswijksebrug. Iedereen verwachtte, dat nu de zuivering van	BOL	116-118

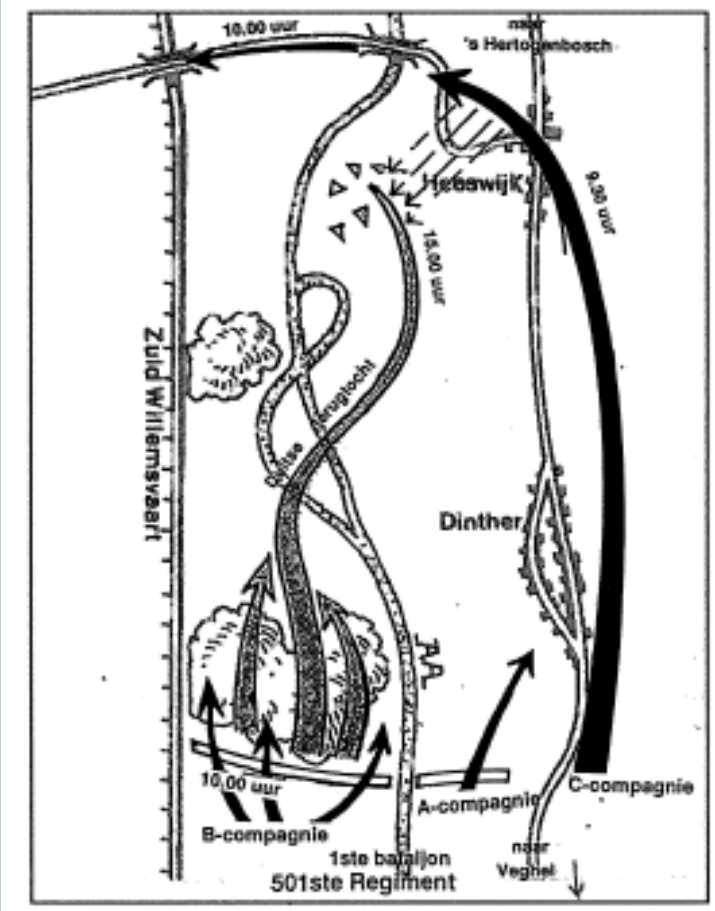
Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	Laverdonk zou beginnen. Er gebeurde 's nachts nog niets, al slopen de Amerikanen wel tot dicht bij de Duitse linies.' [...] Tegen de avond begonnen de parachutisten ook Veghel ter verdediging voor te bereiden. Een bataljon sloeg nog diezelfde avond een vijandelijke infanterie-aanval van 250 man af. Voor het invallen van de nacht moest een compagnie parachutisten zijn vooruitgeschoven positie onder vijandelijke Duitse druk prijsgeven. Het waren voorboden van een Duits offensief, dat op 20 september ook in deze sector zou losbarsten. SITUATIE OP DINSDAG 19 SEPTEMBER BIJ VEGHEL 1 = 501ste regiment verdedigt Veghel, de C compagnie gaat naar Heeswijk via Dintther, het 3de bataljon gaat naar Eerde. 2 = Duitse tankaanval bij Sonse brug om 17.15 uur. 3 = Britse 2de Leger trekt over Baileybrug vanaf 06.45 uur. 4 = Het 506de regiment verdedigt Eindhoven. 5 = Het 2de en 3de bataljon van het 502de regiment doen, gesteund door tanks, een aanval op Best om 14.15 uur. 6 = Landing per glider van eenheden van de regimenten 321 en 327, en van 81ste artillerie. 7 = Het 502de regiment verdedigt Sint-Oedenrode. - Niet relevant, geen gevechten of beschietingen binnen het werkgebied. 'In ons dorp is geen Amerikaan meer te zien', schreef Christ Habraken uit Dintther in zijn dagboek. 'In de buurtschap Laverdonk liggen nog veel Duitse soldaten, die op de geallieerde vliegtuigen schoten. Jammer genoeg schieten ze er een in brand, ongeveer boven ons huis.' Het toestel stortte neer op het land van Habraken en de motoren drongen diep in de grond. - Niet relevant, vliegtuig neergestort buiten het werkgebied. Deze kleine gemeente had op de weg gelegen van de route, die het eerste bataljon genomen had na de landing bij het kasteel op 17 september. Op diverse patrouilles, die zich richting kasteel hadden begeven, was geschoten. Het buurtschap Beugt was ongeveer de grens tot waar het eerste bataljon ongestoord patrouilles kon sturen. Kolonel Kinnard vroeg wederom toestemming om een expeditie naar het kasteel te mogen ondernemen, om te zien wat er met de		
	'In ons dorp is geen Amerikaan meer te zien', schreef Christ Habraken uit Dintther in zijn dagboek. 'In de buurtschap Laverdonk liggen nog veel Duitse soldaten, die op de geallieerde vliegtuigen schoten. Jammer genoeg schieten ze er een in brand, ongeveer boven ons huis.' Het toestel stortte neer op het land van Habraken en de motoren drongen diep in de grond. - Niet relevant, vliegtuig neergestort buiten het werkgebied.	BOL	116-117
	Deze kleine gemeente had op de weg gelegen van de route, die het eerste bataljon genomen had na de landing bij het kasteel op 17 september. Op diverse patrouilles, die zich richting kasteel hadden begeven, was geschoten. Het buurtschap Beugt was ongeveer de grens tot waar het eerste bataljon ongestoord patrouilles kon sturen. Kolonel Kinnard vroeg wederom toestemming om een expeditie naar het kasteel te mogen ondernemen, om te zien wat er met de	DRI	95-96

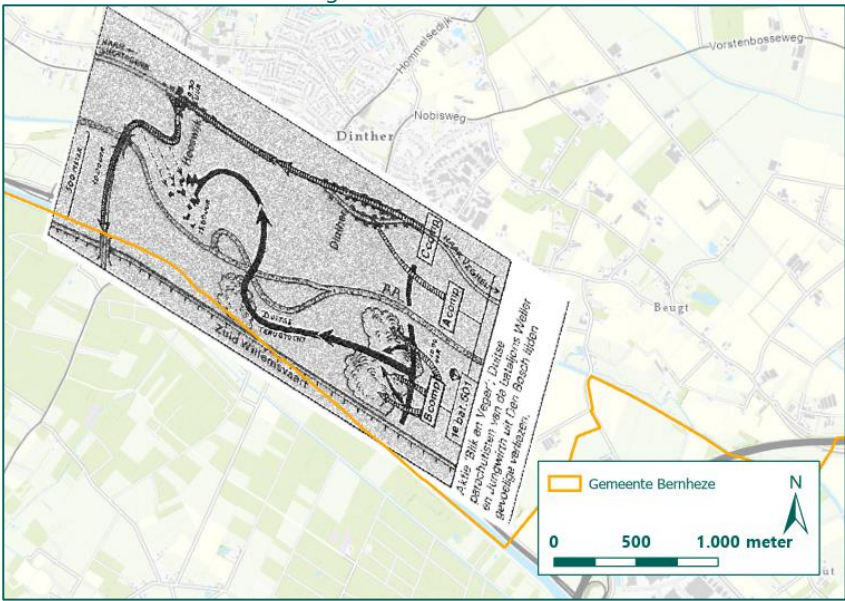
Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	achtergeblevenen was gebeurd. In de morgen van 19 september 1944 kreeg de C compagnie, onder leiding van sergeant Bill DeHuff, opdracht om op pad te gaan. Ze namen een SCR-300 radio mee om iedere fase te kunnen rapporteren. Frank J. Carpenter werd toegevoegd om de radio te bedienen. Gestart werd vanaf de spoorlijn in Veghel richting noordwest, de verkenner voorop in pelotonsformatie, deze groep werd begeleid door inwoners met hun fietsen die vooruit reden en terugkeerden met informatie. Na enige tijd kwam er een terug en vertelde dat in de nabijheid een machinegeweer was opgesteld, zij bleven uit het schootsveld. DeHuff zocht contact met de Duitsers en vroeg om een onderhoud. Een Duitse sergeant stemde in. DeHuff vertelde hem, dat ze het spits afbeten van een massale aanvalsformatie, ondersteund door artillerie en dat ze spoedig onder de voet zouden worden gelopen. De moed zonk de Duitser in zijn schoenen en blijkbaar dacht hij dat het echt zou gebeuren. Zonder slag of stoot gaf hij en de hele machinegeweereenheid zich over. De mannen trokken verder, ongeveer anderhalve kilometer voor Dinther was een verzetshaard van Duitsers. Ook hier waren ze geïnformeerd door de Nederlanders. DeHuff bracht de mannen net buiten het schootsveld van de lichte Duitse wapens. Weer zocht hij contact en een Duitse sergeantmajoor ging op zijn verzoek in. [...] Geen schot was tot dusver gevallen en het was al laat in de morgen. - <i>Niet relevant, slechts sporadische gevechten met KKM.</i>		
	Op de namiddag kwamen weer drommen vliegtuigen over. Verschillende werden aan- of neergeschoten door de Duitsers in de Laverdonk. Om 15.00 uur werd één ervan neergehaald door het bataljon Weller en kwam in Dinther terecht voorbij Den Dolvert in de nabijheid van het oude boterfabriekske. Een viertal bemanningsleden sprong eruit en zweefde in de lucht. De motor drong zeker anderhalve meter diep in de grond. Het hele vliegtuig werd in duizenden stukken verspreid over het land. Het bleek een tweemotorig transportvliegtuig te zijn. Er steeg een geweldige rookwolk op en hevige knallen gingen de lucht in door het ontploffen van de munitie die het vervoerde. Bang voor brand droeg de fam. Habraken vlug hun kleren en meubels	DRI	98

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	naar buiten. Ook bij Dekkers en Bloks sleepte men de meubels naar buiten. Wrakstukken van de neergestorte C-47 Dakota. Collectie Heemkundekring "de Wojstap" - <i>Relevant, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.</i>		
	Om 21.30 uur gooiden Typhoons lichtkogels boven het kasteel uit en beschoten en bombardeerden daar de Duitsers. Rond deze tijd vlogen de kogels rondom de Abdij. Het was onder de tijd van de recreatie. Verschillende witheren haastten zich dekking te zoeken in de kloostergang. Enigen brachten de nacht in de kelder door, maar de Amerikanen hadden gezegd, dat men niet bang behoefde te zijn; ze waren maar wat aan het schoonmaken! - <i>Relevant, luchtaanval binnen het werkgebied.</i>	DRI	99
	Maar omdat de vijand te kort bij de corridor zit, zijn ze bang voor een doorbraak vanuit de Laverdonk. Daarom kom ik voor inlichtingen". Piet vertelde dat er achthonderd manschappen waren en dat er vermoedelijk tegen de avond nog aanvulling zou komen. Op de terugweg waren veel Duitsers aan het graven en stellingen aan het maken. V.d. Ven maakte een tekening van deze opstelling en bezorgde deze in Veghel. Tegen de avond kwamen ongeveer honderd Amerikanen in het dorp, waarbij zich één van de verzetsmensen aansloot omdat hij goed Engels sprak. In de voornacht trok deze goed bewapende groep richting Balledonk om zo achter de Duitse stellingen te komen. In de morgen om 11.15 uur werd de eenheid Weller versterkt met drie stukken geschut, munitie en benzine en om 14.30 uur kwam van Major Jungwirth een compagnie onder leiding van Leutnant Treuner, die gewapend was met machinegeweren, karabijnen en pistolen het bataljon van Weller verder versterken. Fahnenjunker-Gefreiter Erkebercht schoot om 17.00 uur een tweemotorig transportvliegtuig uit een eskader neer. De vijf inzittenden sprongen per parachute eruit en kwamen op Beugt neer. De positie van het gevechtscommando Weller werd opnieuw ingenomen, maar de voorste linie werd wegens vijandelijk vuur van opzij	DRI	100-101

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	vierhonderd meter teruggetrokken. In de nacht werd het halve bataljon van Hauptmann Ewald door troepen van Major Jungwirth vervangen. - <i>Relevant, stellingen en neergestort vliegtuig binnen het werkgebied.</i>		
20 september 1944	Bij Heeswijk-Dinther lokken Amerikaanse parachutisten ongeveer vierhonderd Duitse militairen in de val in een actie die ze de toepasselijke naam 'Blik en veger' meegegeven hebben. - <i>Relevant, gevechten binnen het werkgebied.</i>	BOE	134
	Hoewel het niet de allereerste taak van de 101ste Amerikaanse divisie was zoveel mogelijk Duitsers uit te schakelen (maar de Corridor te veroveren en open te houden), zag kolonel Johnson van 501 zich niettemin genoodzaakt op 20 september de Duitsers bij Heeswijk te lijf te gaan. De afwachende houding, die zijn regiment tot dan bij Veghel had ingenomen, veranderde in een offensieve actie. Het ging er daarbij om de uit het noordwesten naderende vijand op te sporen en te vernietigen voordat hij een forse aanval op Hell's Highway kon beginnen. Johnson belastte Lt.-kolonel Harry Kinnard en diens bataljon met de uitvoering van operatie 'Blik en veger'. Het 'blik' werd gevormd door een compagnie, die vanuit Dinther naar Heeswijk zou optrekken om daar posities in te nemen. Tegelijk rukten de beide andere compagnieën tussen Dinther en de Zuid-Willemsvaart op naar het noorden en veegden de Duitsers voor zich uit naar het blik. De Duitse tegenstanders waren de Fallschirmjäger van Hauptmann Ewald. Bij nadering van de Amerikanen (het blik) trokken zij de ophaalbrug over de vaart omhoog en verschansten zich op de andere oever. Vergeefs poogden de parachutisten de ketting van de brug met Bazookagranaten kapot te schieten, zodat de brug zou zakken. Nadat de Duitsers van de andere oever waren verdreven, ging een sectie in een roeiboot naar de overkant en liet de brug zakken. Deel van de operatie was daarmee voltooid. Minder voorspoedig verliep de actie van de beide andere compagnieën, die behalve de Aa ook Duitse tegenstand moesten overwinnen. Toen zij evenwel drie kanonnen en een machinegeweer hadden uitgeschakeld, hielden de Duitsers het voor gezien. Tientallen vijanden gaven zich over. Om 15 uur naderden de Amerikaanse kolonnes de buurtschap Laverdonk bij Heeswijk. Daar had de vijand zich in een bosje niet ver van de ophaalbrug verschanst, maar hij werd van twee kanten onder vuur genomen en ontsnappen was uitgesloten. De Fallschirmjäger gaven zich massaal over. Trots als een pauze keerde Kinnard naar Veghel terug met medeneming van 480 gevangenen plus de wetenschap, dat de Duitsers zeker 40 man aan doden hadden verloren. Voor Heeswijk was Kinnard's operatie gerede aanleiding zich nu bevrijd te voelen. Dr. H. Heyman, Witheer van de Abdij van Berne in Heeswijk, schreef in zijn oorlogskroniek, dat de aankomst van de Duitse krijgsgevangenen bij de kerk het sein voor de bevolking was de vaderlandse driekleur op het torentje van het raadhuis te hijsen en het Wilhelmus aan te heffen. Een van de Witheren maande de bevolking tot kalmte, toen een gewonde Duitse officier, die naar Veghel werd afgevoerd, schimpscheuten aan het adres van Hitler naar het hoofd werden geslingerd. 's Avonds achtte men het trouwens raadzaam het roodwit- blauw weer binnen te halen. Veghel was er zich niet van bewust, dat Kinnard van zijn blik-en-veger-actie was teruggekeerd met de informatie, dat de Duitsers aanzienlijke versterkingen naar Heeswijk en Schijndel aanvoerden. Dat waren de Kampfgruppe Huber met drie bataljons infanterie, drie batterijen artillerie en enige Panther tanks. Evenmin was men ervan op de hoogte, dat de verzetsmensen van Gijs Bossert de Amerikanen hadden gemeld, dat er ook uit het oosten, uit de richting Helmond-Gemert, gevaar dreigde, omdat de Duitsers daar eveneens een sterke troepenmacht samentrokken. Veghel kwam deze woensdag zelfs weer volop in feeststemming. 'Een massa mensen was op de been en niemand gunde zich haast de tijd om te gaan eten', schreef L. van Weert in zijn dagboek. Hij nam op straat groepjes	BOL	149-150

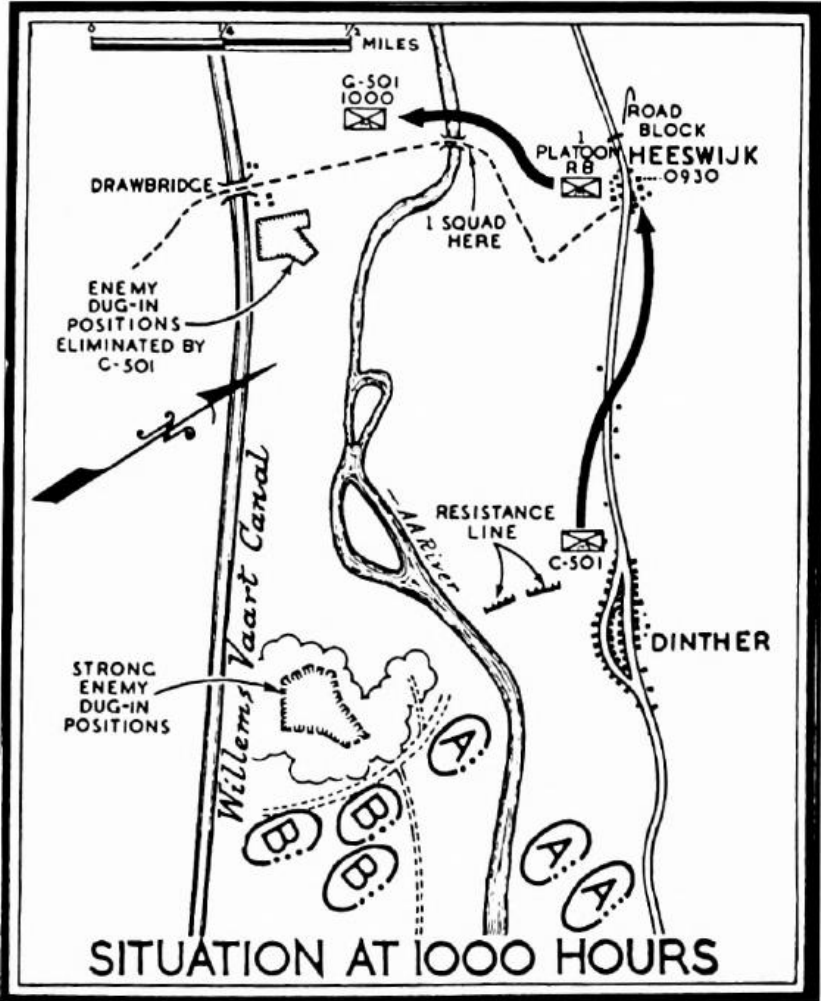
Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	jongelui waar 'met scharen en scheermessen gewapend, die daarmee verscheidene moffenmeiden te lijf gingen en de haren afsneden'. Om half 3 zorgde de harmonie voor 'een lustig taptoe onder leiding van het Oranje-comité. De straten waren te eng om al die juichende en hossende mensen te bevatten'. Ook vergaapten de mensen zich aan de geallieerde luchtvloot, die 's middags versterkingen aanvoerde. 'Maar plotseling de jobstijding. Duits zwaar geschut staat in Heeswijk gereed om Veghel te beschieten. Binnen een half uur was het uit met de pret, alles stook naar binnen. De angst lag op veler gezichten te lezen. Dus toch nog die Duitsers hier?" - <i>Relevant, gevechten binnen het werkgebied.</i>		
	Het enige regiment van de 101ste Airborne-divisie dat nog geen slag had hoeven leveren, was het 501ste van kolonel Johnson bij Veghel. Daarom besloot Johnson zelf de vijand maar eens te gaan opzoeken. Dat lijkt merkwaardig: de taak van de 101ste was immers het openhouden en beschermen van de Corridor. Dus waarom zouden de Paratroopers niet gewoon blijven waar ze waren? Een dergelijke tactiek, ingraven langs de weg, hield wel het risico in dat de Duitsers al hun krachten op één plaats konden concentreren wat tot een doorbraak kon leiden. Deden de Paratroopers het tegenovergestelde: agressief patrouilleren om de vijand uit zijn tent te lokken, dan liepen ze het risico onnodig zware verliezen te lijden. Een behoorlijk dilemma dus. Generaal Taylor vergeleek het later met "de verdediging van de spoorlijnen tegen de Indianen." Daarom gaf hij zijn regiments commandanten toestemming tot beperkte acties zonder al te veel risico. Dat was nu precies wat Johnson in gedachte had. Hij besloot met het 1ste bataljon via een klassieke omsingeling de Duitsers ten noorden van Veghel in de val te lokken. Hij noemde deze actie op 20 september heel toepasselijk 'Blik en Veger'. De 'veger' (A- en B-compagnie) rukte langzaam op vanuit Veghel, het 'blik' (C-compagnie) wachtte de Duitsers op bij de ophaalbrug over de Zuid-Willemsvaart bij Heeswijk (zie ook kaart). De actie werd een geweldig succes voor de Amerikanen. In totaal werden 418 Duitsers gevangen genomen terwijl er een tiental sneuvelden en nog eens 40 gewond raakten. Johnson was dan ook zeer tevreden over zijn mannen en hij zon op nieuwe plannen. De komende dagen zou de 'Indianentactiek' nog meerdere malen worden herhaald.	DID1	68

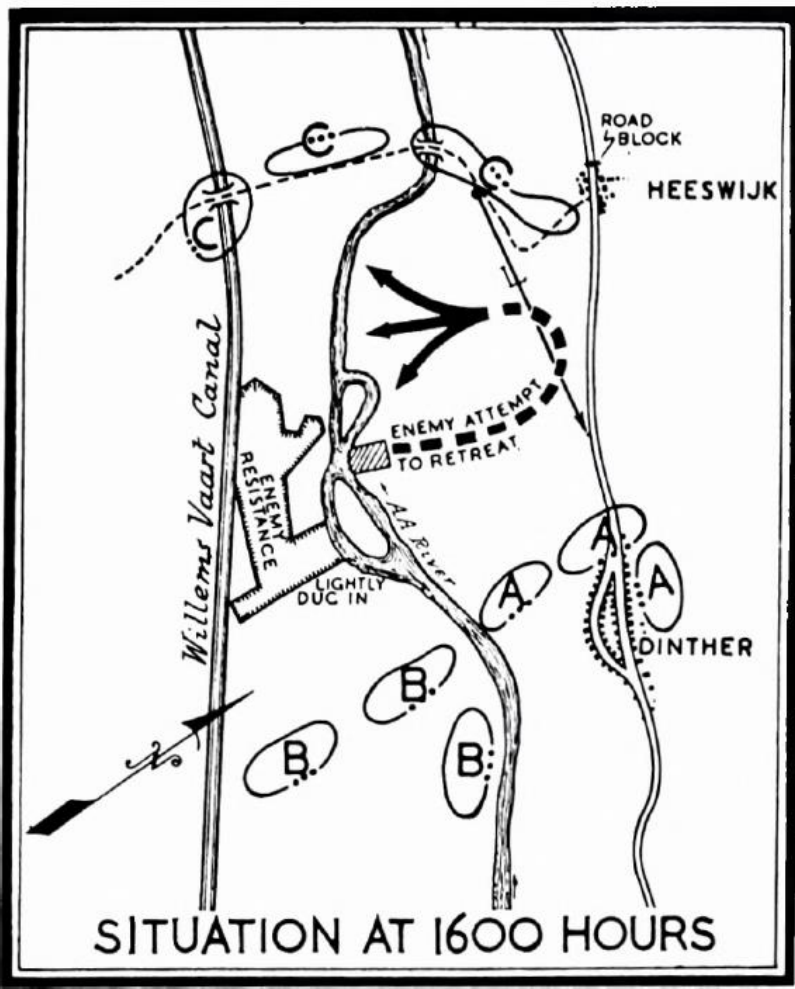
Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	 - <i>Relevant, gevechten binnen het werkgebied.</i>		
	Het verklaart ook waarom kolonel Johnson één van zijn bataljonscommandanten, luitenant-kolonel Kinnard, toestemming gaf voor een offensieve opruimingsoperatie in de richting van Heeswijk. Hier, ten noordwesten van Veghel, lag nog steeds een deel van het inmiddels met lichte Flak versterkte bataljon Ewald. Doel van Kinnards aanval was om met zijn bataljon deze troepen uit de weg te ruimen en zo een bedreiging van Veghel vanuit deze richting weg te nemen. Het plan was eenvoudig. De vorige dag was de C-compagnie al naar Dinther vertrokken om als een soort wachtpost voor het regiment in Veghel te fungeren. Deze compagnie stuurde Kinnard naar Heeswijk. Hier zou dit onderdeel posities innemen vanaf het dorp Heeswijk tot de ophaalbrug over de Zuid-Willemsvaart, terwijl de A-en B-compagnie vanuit Veghel in deze richting zouden aanvallen. Zij zouden dienst doen als de veger, terwijl de C-compagnie het blik zou zijn waarin de Duitsers terecht moesten komen. Beide aanvallen begonnen 20 september om half tien 's ochtends. Het enige probleem voor de twee compagnieën bij Veghel was, dat ze gescheiden waren door het kleine riviertje de Aa dat ongeveer evenwijdig aan de Zuid-Willemsvaart stroomt. Hoewel één sectie van de A-compagnie opdracht had het contact te handhaven door onafgebroken te patrouilleren, raakte deze sectie al snel de weg kwijt en kwam er van dit plan niets terecht. De C-compagnie van kapitein Philips kende dergelijke problemen niet. Ze was snel opgerukt over de weg van Dinther naar Heeswijk. Al om elfuur waren twee pelotons in positie, tussen het dorp en de Zuid-Willemsvaart. Alleen bij de ophaalbrug waren er wat moeilijkheden. De Duitse eenheid hier trok zich al schietend terug en haalde achter zich de brug op. Een aantal Paratroopers probeerde de brug omlaag te krijgen door de ketting met een Bazooka-granaat kapot te schieten, maar dit lukte niet. Nadat de Duitsers door geweervuur van de	DID2	68-69

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	andere oever waren verjaagd, roeide een sectie naar de overkant en liet de brug zakken. Het was nog geen twaalf uur. Het 'blik' was gereed, de Duitsers konden komen. Met de 'veger' ging het echter niet zo vlot. De aanval was vastgelopen in het mitrailleurvuur van een Duitse eenheid, die zich had verschanst in een klein bos vlak bij sluis 3. Bovendien gebruikten de Duitsers een verraderlijke krijgslist. Aan een aantal struiken hadden ze witte zakdoeken geknoopt. Toen de Amerikanen, die dachten dat de vijand zich wilde overgeven, dichtbij waren gekomen, openden de Duitsers het vuur. Omdat vrij snel na elkaar een machinegeweer in een rode schuur en drie 20-mm-Flak-kanonnen door de Airbornes werden uitgeschakeld, zakte de Duitse verdediging na enige tijd toch in elkaar. Nu de harde kern van hun verdediging was vernietigd en ze bovendien van twee kanten tegelijk werden beschoten, besloot een groot aantal Duitsers zich over te geven. Uit de rode schuur kwamen vijftig Duitse soldaten, met de handen in de lucht. Uit het bos volgden andere. Langzaam begonnen de twee compagnieën weer op te rukken. Schouder aan schouder, want het front werd steeds smaller. Om drie uur waren ze Heeswijk tot op zo'n vierhonderdvijftig meter genaderd. Aan Duitse kant was paniek uitgebroken. De meeste Fallschirmjäger bevonden zich nu tussen de Aa en de weg van Heeswijk naar Dinther. In een laatste poging om het vege lijf te redden, zetten ze het op een lopen in de richting van een klein bos vlak bij Aa eens, want hier had de Ccompagnie op zitten \vachten. \achinegeweervuur joeg de Duitsers terug of maaide hen neer. Uiteindelijk gaven de Duitse soldaten zich over! toen ze zagen dat ontsnappen niet meer mogelijk was. In een klassieke omsingelingsmanoeuvre werden die dag in totaal 418 Duitsers krijgsgevangen gemaakt, 40 sneuvelden en 40 raakten gewond. Het was een fantastische overwinning, behaald door een veel kleinere strijdmacht. Gevangen genomen Duitse militairen verklaarden dat ze er geen vermoeden van hadden gehad dat zich achter hun front een Amerikaanse compagnie had ingegraven. Pas toen ze probeerden te ontsnappen, kwamen de Duitsers tot de ontdekking dat ze in de val zaten. Kolonel Johnson was zeer tevreden over de prestaties van het Iste bataljon en hij begon op nieuwe plannen te zinnen voor de komende dagen. - <i>Relevant, gevechten binnen het werkgebied.</i> Kapitein Philips ging op weg met de rest van de C compagnie naar Heeswijk. Bij de weg, die van Heeswijk naar het kanaal liep, ontmoetten ze de groep die zich van het kasteel had teruggetrokken. Het was inmiddels zo donker geworden dat ze besloten de nacht hier door te brengen. Het dorp werd omringd met soldaten. Vroeg in de morgen van de volgende dag zouden de A en B compagnie vanuit		
		DRI	97-98

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	Veghel in het noord-westen aanvallen. Zij moesten toen een wegblokkade oprichten bij de kanaalbrug van Heeswijk. Ze vertrokken richting kanaal maar nog voordat ze die bereikten werden ze beschoten door de vijand. Ze moesten zich een weg banen naar het kanaal. Joe Haller beschreef zijn belevenissen: "Bij het kanaal zwaaiden de Duitsers met een witte vlag, dus zag het ernaar uit dat ze zich over wilden geven. Ik moest, omdat ik Duits sprak, met nog iemand die mij dekking moest geven, met de Duitsers gaan praten. Opeens werd het vuur op ons geopend. We sprongen in het kanaal en schreeuwden naar kapitein Philips: "Geef ze er van langs". Onze mensen openden het vuur en bleven een half uur schieten. Toen gaven de Duitsers zich over. - <i>Relevant, gevechten binnen het werkgebied.</i>		
	Johnson gaf dan ook aan Kinnard toestemming om zijn gehele 3de bataljon in te zetten voor een offensief op Heeswijk met als doel de vijand uit te schakelen. Patrouilles hadden berichten binnen gebracht dat de Duitsers de noordelijke oever van de Zuid-Willemsvaart volledig beheersten met kennelijk als doel naar Veghel op te rukken, zoals vanuit het zuiden vanaf Erp en Helmond een soortgelijke situatie dreigde. De stafofficieren begrepen de situatie. De belangrijkste waterovergangen bij Veghel zouden door de Duitsers van twee kanten af worden aangevallen en uitgeschakeld voor het in enorme getale overtrekkende Britse leger. In de Laverdonk lagen de Duitsers van het bataljon Ewald dat met flak versterkt was en iets verderop de bataljons Weller en Jungwirth uit Den Bosch. Doel van Kinnard's aanval was om deze troepen uit de weg te ruimen om zo de bedreiging van Veghel vanuit deze richting weg te nemen. Kinnard was een strateeg, hij wist dat zijn C compagnie zich heimelijk in Heeswijk ophield en hij gaf die groep opdracht zich gereed te maken voor de in legerkringen z.g. "doodszone". Aan de A en B compagnie gaf hij de opdracht zich in een halve cirkel door het gebied tussen Aa en kanaal voorwaarts te bewegen waarna C hen zou opwachten om het vernietigende werk te doen. De C compagnie gebruikte hij als een blik en de twee andere compagnieën van het eerste bataljon als bezem om naar het blik toe te vegen. De afstand was ongeveer zeven kilometer. Het terrein werd echter in tweeën gedeeld door de rivier de Aa. De aanval begon om 9.30 uur. De C compagnie vertrok vanuit Heeswijk naar het kanaal. Op hetzelfde moment vertrokken de A en B compagnie uit Veghel en begonnen te vegen. Een lid van het verzet, Hans Kropman, hielp weer om de Duitse posities door te geven. Hans sprak vloeiend Engels. Ze gaven hem een geweer en een helm van een soldaat, die dat niet meer nodig had. Hij fietste vooruit en kwam terug om te vertellen waar de Duitsers zich ophielden. Dat maakte het mogelijk om luitenant Puhalski en zijn derde peloton (totaal vijfenveertig man) het kanaal over te zetten en tweehonderd Duitsers gevangen te nemen. Langs het kanaal stond een huis en de bezitters hadden er een Amerikaanse piloot verborgen. Twee dagen geleden was zijn vliegtuig neergeschoten. Hij trok met de Amerikanen mee en droeg twee kisten munitie voor ze. Toen Puhalski's derde peloton verder trok, in de hoop de Duitsers naar het blik te vegen, sloeg het noodlot toe. De Duitsers hesen een witte vlag en toen Puhalski opstond schoten ze hem dood. Vanaf toen schonken ze geen aandacht meer aan witte vlaggen. In de Laverdonk stuitte men op een dermate hevige tegenstand dat de klus veel langer zou duren dan in eerste instantie was gepland. Grote vraag daarbij was; kwam Veghel dan niet in gevaar? Tijdens het hevige geweer- en mitrailleurgevecht rende de Amerikaanse luitenant Turner het open veld in en riep de Duitsers toe zich over te geven. Een aantal Duitsers deed dit ook en zij werden afgevoerd door een eenheid onder luitenant Sumpter Blackmon. Geïnspireerd door dit succes herhaalde Turner dit staaltje in een volgend open veld, waar hij weer luid om overgave van de Duitsers vroeg. Nu hadden de Duitsers zijn tactiek echter door en schoten Turner door het hoofd. Hij stierf onmiddellijk. Ook soldaat John Webb, een mitrailleursschutter die Turner vergezelde, kreeg een treffer en viel dood neer aan Turners zijde. Voor bedrog	DRI	101-104

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	schrokken de Duitsers bij Dinther evenmin terug. Dat ondervond een Amerikaanse compagnie toen die na een opmars tussen Aa en kanaal van ongeveer vierhonderd meter met witte zakdoeken werd toegewuifd vanuit het struikgewas voor hen. In de mening verkerend, dat het hier toch weer om een nieuwe overgave ging, gingen de Amerikanen snel voorwaarts, maar toen zij de Duitse linies tot op honderd meter genaderd waren werd er zwaar op hen geschoten. Gelukkig was het allemaal te hoog en te slecht gericht want slechts één man werd gewond, voordat iedereen dekking zocht. Toch was dit slechts uitstel want na een korte adempauze vielen de Amerikanen zo ongenadig fel aan, dat al spoedig vanuit een boerderij nabij de Kildonkse molen, vijftig Duitsers zich overgaven, de Amerikaan Joseph J. Forese liet hierbij het leven. Door dit voorval werden ongeveer twee Duitse compagnieën zo in verwarring gebracht dat de overblijvenden in paniek wegluchtten, richting de brug, maar daar lag nog steeds de C compagnie van Kinnard muisstil de gang van zaken af te wachten. De terugtrekkende Duitsers kregen er bij de brug dan ook ongenadig hard van langs door het niets ontziende vuur van de C compagnie, die de stilte oorverdovend en volkomen verrast voor de Duitsers doorbroken had. Sergeant Rudolph Brumley verloor zijn leven bij de gevechten die hier losbraken. Soldaat eerste klas Lyle Paulson werd zwaar gewond en als krijgsgevangene afgevoerd naar Den Bosch waar hij aan zijn verwondingen overleed. Wel hadden de Duitsers intussen kans gezien de ophaalbrug over het kanaal omhoog te draaien, wat de Amerikanen niet hadden weten te verhinderen. Zo'n handicap was dat nu ook weer niet want nu deed zich een staaltje van vindingrijkheid in een oorlog voor. Enkele parachutisten begonnen met het doorschieten van de brugkettingen met een bazooka en dat lukte uiteraard niet zonder teveel schade aan de brug toe te brengen. Onder bescherming van het vuur kon men echter met bootjes de Zuid-Willemsvaart oversteken. Luitenant D. Brierre liet de brug omlaag en zie de weg naar Schijndel lag nu open voor de Amerikanen. Toen de bezems hun veegwerk hadden gedaan en de Duitsers verzameld waren bij het blik dacht het eerste bataljon de nacht door te brengen in Heeswijk en Dinther. Dinther moest nog ontdaan worden van Duitsers; die werden gevangen genomen. De bataljons Weller en Jungwirth leden gevoelige verliezen. Hauptmann Ewald werd later gedegradeerd. In deze klassieke omsingeling werden totaal vierhonderdachtien Duitsers krijgsgevangen gemaakt. Bovendien waren er veertig gesneuvelden en veertig gewonde Duitsers. Deze actie kostten de Amerikanen zes gewonden en vijf doden.		

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	 De situatie op 20 september 1944 om 10.00 uur. Collectie US-Army		

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	 SITUATION AT 1600 HOURS De situatie op 20 september 1944 om 16.00 uur. Collectie US-Army		
	- <i>Relevant, gevechten binnen het werkgebied.</i> Ze beklommen de toren om eens over het operatieterrein heen te zien. Achter de Dintherse kerk werd druk geschoten. Ook in de buurt van de Abdij hielden zich Duitsers op. Eén kogel trof de keuken van het gymnasium. Een Duitser, vlakbij de Abdij, kon men maar niet te pakken krijgen. Op Rukven zaten er ook nog zo'n twintig in de bossen. Intussen vestigden de Amerikanen een commandopost op het raadhuis van Heeswijk. Het schieten tussen de Aa en de Zuid-Willemsvaart nam steeds in hevigheid toe en bleef voortduren tot ongeveer 17.30 uur. Van Veghel uit waren de Amerikanen de Beugtse molen genaderd, daar groeven ze zich in en drongen aan op de brug over de Aa. Het rikketiketik van de mitrailleurs bleef almaar aanhouden, daartussen een menselijk, haast dierlijk geluid, de noodkreet van een gevallene in stervensangst? De Amerikanen dreven de overblijvende Duitsers voor zich uit in de richting van de Heeswijkse brug. Daar gingen de handen omhoog en verrees de witte vlag. Geweren, tassen enz. werden in het kanaal geworpen. - <i>Relevant, grondgevechten en munitiedump binnen het werkgebied.</i> Tijdens graafwerkzaamheden aan de Meuwelweg worden resten gevonden van een vliegtuig uit de 2e wereldoorlog. Delen van het landingsgestel, propellers, granaten en munitie:	DRI	104
	Tijdens graafwerkzaamheden aan de Meuwelweg worden resten gevonden van een vliegtuig uit de 2e wereldoorlog. Delen van het landingsgestel, propellers, granaten en munitie:	HEE	-

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	 		
	- <i>Relevant, vliegtuigwrak geruimd binnen het werkgebied.</i> Op 20 september wordt er langs de AA weer hard gevochten. De Amerikanen komen vanuit Veghel en naderen de Beugtse molen. Er wordt een ware jacht gemaakt op de Duitsers. De Amerikanen drijven de Duitsers voor zich uit richting Heeswijkse brug. Bij tientallen liggen de doden in de Laverdonk en een 150 worden er gevangen genomen en op transport gesteld naar Veghel. - <i>Relevant, gevechten binnen het werkgebied.</i>	HEI	17
	Taylor's tactiek van beperkte offensieven leverde de Amerikanen op 20 septembersucces op. Een Duits bataljon was op die dag het gebied tussen Veghel en Heeswijk geïnfiltreerd. Bij die laatste plaats bevond zich een compagnie van het 501e Regiment. Door vanuit Veghel naar het noorden aan te vallen, slaagden eenheden van hetzelfde regiment erin de vijand bij Heeswijk in een fuik te drijven. Tachtig Duitsers sneuvelden bij deze actie en 480 werden gevangengenomen). - <i>Relevant, gevechten binnen het werkgebied.</i>	KLE	131
	The object of Colone! Kinnard's attack was to destroy enemy forces which his patrols had found in this area all along the north bank of the canal. Company C	RAP	330-337

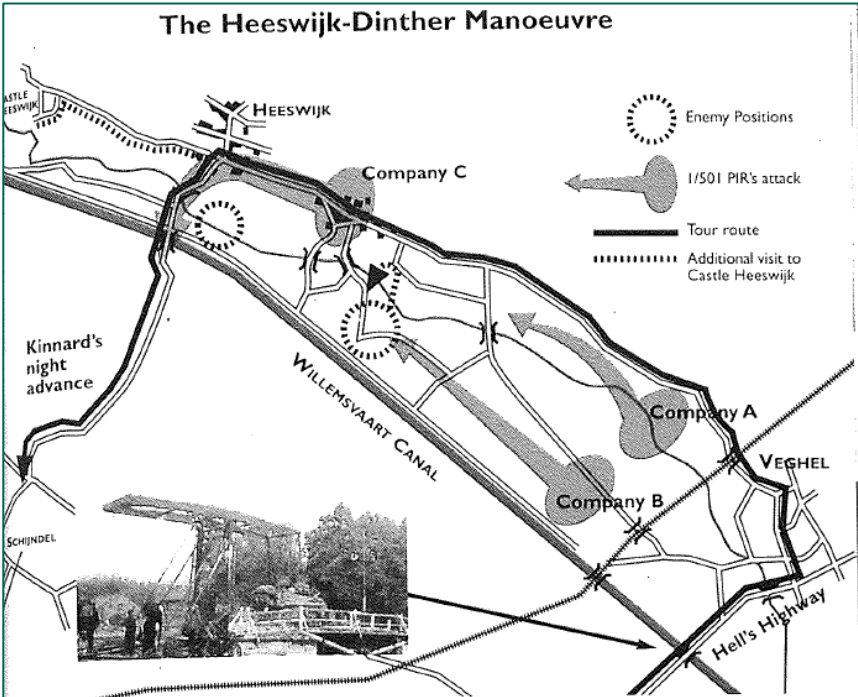
Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	was already in the Heeswijk-Dinter region, having moved up to outpost . those towns the day before. Taking advantage of this fact, Colonel Kinnard converted what might have been an ordinary infantry attack into a manoeuvre that had as its goal the total encirclement of the enemy, a Cannae. This was to be accomplished by using Companies A and B to force the enemy back into a killing zone that would be set up by Company C.C, to become the dustpan of the operation, would take positions extending from a point to the south of Heeswijk up to the drawbridge over the canal. Companies A and B, which were to be the broom, would sweep up to C through the five-mile area between the canal and the highway. Both attacks jumped off at 0930. For the broom, B was on the left with its left shoulder on the canal; A was on the right with a several hundred-yard gap between the two companies. Capt. Stanfield A. Slach of A 'had his company move out, 2d Platoon on the left bank of the river and 3d Platoon on the right. The 1st Platoon in support was echeloned to the right and following 3d within seeing distance about three hundred yards-. Behind the 2d Platoon Stach placed a LMG section from Headquarters Company. He, himself, started out with the guns, but soon was up ahead of the 2d Platoon. He knew in advance that "the Aa River, which he was using as a platoon boundary, was going to give him difficulty. He" also worried about the gap between Companies A and B. In an effort to reduce the risk from this he told off his left-hand squad to act as a continuing patrol between the two. But this squad soon became lost and was a cipher during the crisis of the action. The advance proceeded quietly for about half an hour; then a German machine gun in a windmill on the right bank opened fire across the river on the 2d Platoon area. The men dropped fast and no one was hit. Captain Stach went on forward along with Lt. Billy Turner of 2d Platoon and Lt. George Murn. While they were working their way across a field they noticed four Germans in the weeds about a hundred yards ahead. No one fired and Stach called on the Germans to surrender. Instead they flopped into a drainage ditch and disappeared. Thinking he must be close to the German MLR, Stach called back for two of his LMGs and put them in position on the ground where he had been standing. Then he and his group crawled forward through high-weeded pasture. Ahead of them they saw a line of trees with flanking ditches providing fairly good cover. This they thought was the enemy position. They continued crawling' forward. When they were about 125 yards away heavy rifle, machine-gun and machine-pistol fire broke out, enveloping them. But Turner and his platoon sergeant crawled ahead another forty yards, dropped into a drainage ditch, and stayed out of sight. Captain Stach sent one man back with word to get up the whole LMG section. They were on' the move in less than ten minutes, but it seemed so long to Stach that he became anxious and crawled back to get them himself. One gun and one of his rifle squads he was able to get forward by fire and movement to the ground he had just left. The other guns he put on his left flank to fire over the ground separating him from B Company and keep the enemy from enveloping his line. More than that he could not do. For his contact squad had already disappeared and' his 3d Squad had lost a man and had been scattered through the woods. Even with only this fraction of a platoon Stach was still able to maneuver. Under pressure from the machine guns on the left enemy fire fell off, and the rifle squad and the machine guns took advantage of the lull to get up to the ditch where Lieutenant Turner and his sergeant had taken refuge. Despairing of getting much farther without help Stach sent a runner to 1st Platoon, which had been in support, with word that it was to cross the river via the bridge near the windmill and come to his assistance. Then, impatient for more men, he crossed the Aa himself, detached a squad from the 3d Platoon, and brought it back with him. This squad he sent up the 'right flank of the field leading to the enemy position, meanwhile signalling Lieutenant Turner and his group to open up with everything they had. A heavy growth of weeds and Occasional wild plum trees provided some concealment, and aided by the fire		

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	from Turner's group, the squad was able to move up from ditch to ditch toward the enemy. Shortly after it started 1st Platoon came up and took off along the same route. Emboldened by the success of this manoeuvre, Lt. Cecil O. Fuquay and six men from the left decided to try to speed up the action. Together they charged directly into the open, going at a run for the line of trees, yelling and firing as they went. This act of simple bravado stampeded the enemy. Leaping from their ditches, the Germans pulled back toward a road on their right (the main position) and to a red barn farther to the rear. Sgt. Rudolph Brumley of 1st Battalion Headquarters Company, a popular member of the original company, was the only one killed during this bold rush. The rest of the group jumped into the ditches that the Germans had just vacated and continued to fire toward their left front. Far over on the right Captain Stach and the squad he was leading reached the deserted defense line and commenced firing on the fleeing Germans. From there they saw Lieutenant Turner run out into the open field on the left, stand completely exposed and yell for the Germans to come in and surrender. Some of them were persuaded, turned back and came toward the American lines. Lt. Sumter Blackman, who had followed Turner out, collected the prisoners and headed them back. Made confident by his success, Lieutenant Turner ran on to the next field, stopped near the centre and again called loudly for surrender. But now he was in front of the main body of Germans; he got a bullet through his head and died. Pfc. John C. Webb, one of the machine gunners who had accompanied him, fell dead by his side. By this time the Germans had completed the occupation of their true MLR, the ditch to the left and the red barn to its rear. They were starting to bring down heavy fire on the Americans. The 1st Battalion soldiers were forced to the cover of the ditches to wait for a new attack to be organized. While this fight was in progress the 3d Platoon, over on the other side of the river, had not been idle. Under Lt. Henry J. Pulhaski it had managed to wipe out the machine gun in the windmill, whose firing had opened the whole engagement. Learning of this, Stach sent Pulhaski word to press on to the outskirts of Dinter. As the platoon moved forward into the open it began to receive fire from the Germans opposite Stach. But seeing two Germans directly to his front get up and wave white handkerchiefs Pulhaski walked onforward. A shot rang out at close range. Then fire broke out all along the line in front of Pulhaski and he fell, riddled with bullets. His men found cover. Company B, after some early difficulties, had an experience with the enemy that made it the victim of a similar treachery. Advancing about twelve hundred yards through deserted terrain the men saw white handkerchiefs tied to the bushes ahead. Thinking they had a surrender they pressed forward rapidly and were within three hundred yards of the German positions when heavy fire broke out. Fortunately most of it was high and ineffective; only one man was hit before all went down. Lt. Ian B. Hamilton was not one to stay on the ground. He sent word up and down his line, "In ten minutes we will get up and go on. "When the time elapsed he moved, and his men got up and followed him. But during this short interval much of the enemy fire had been drawn". Over to Company A on the right. One other Development kept this quick advance from being costly. While they were down a small group of riflemen on the right had noticed that the three 20mm guns which were harassing them had not been dug in. Crawling forward these men with well-directed fire drove the Germans away from them. Mortar fire completed the destruction of these weapons. This crippling of the enemy's principal arm had an almost decisive effect on the action. Noting the rapidly diminishing fire from the enemy's six mortars, Company B men moved forward. Reaching a ditch off to the left of the same red barn toward which A was fighting, they concentrated the fire of their LMGs and mortars on that target. By pure coincidence, for the companies were not in close communication at this point, this was well timed to lift the pressure from A. Discouraged by the double attack, the enemy decided to quit, hands in air, fifty Germans came out of the red barn. Seeing this, German on the firing line		

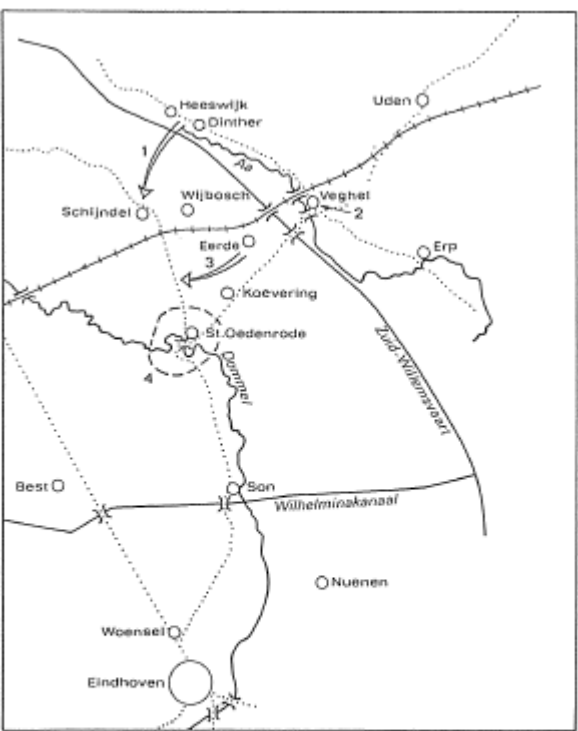
Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	laid down their arms. The two companies advanced, made contact and rounded up the prisoners. When they moved forward again it was shoulder to shoulder, for the sector had narrowed. Advance was quick for the back of the resistance had been broken. By 1500 the two companies abreast were only five hundred yards short of Dinter. Patrols were out along the highway to round up any enemy who tried to escape to the northeast. About two reinforced companies of Germans had been distributed over the position around the windmill and the red barn. All were now dead, prisoner, or fleeing in panic toward the rear where C awaited their coming. For the "dustpan" was already in place. Under Capt. Robert H. Phillips the two platoons of C which were at Dinter 'had moved out through Heeswijk and on to the canal early that morning. The platoon at Heeswijk was left there except for one squad, which was moved southwest to cover the bridge across the Aa. As Captain Phillips and his two platoons approached the canal, machine-gun fire broke out from the houses on its bank. The men dropped into the ditches along the road and volleyed into the houses. The German force disintegrated. Some' surrendered; some slipped out to the rear, crossed the canal, and pulled up the drawbridge. Among the prisoners captured in this advance was the German battalion commander. Company C pressed on to the bank. From behind the covering dike the company drove the Germans back from the opposite shore with rifle fire. One group tried to bring the drawbridge down by cutting the chain with a bazooka round. It was a good idea but it didn't work. So under cover of fire from the rest of the company Lt. Eugene D. Brierre and a squad rowed across in a small boat, fanned out, and then lowered the bridge. Captain Phillips moved a platoon across the canal to hold the bridgehead. Around noon C received its first fire from within the "trap" area. Small groups moving northwest got within range, took up ground in a disorganized fashion and fired uncertainly in C's direction. Phillips used his mortars to keep these enemy groups from coming too close. It was not till about 1500 that the Germans made their all. Out attempt to break out of the trap. With a rush they moved toward a wooded area along the canal. But Captain Phillips had carefully placed a machine gun to cover their route. It caught them in the flank, mowed some of them down, and drove the others back. They then tried a trick, shouting, "Kamerad" but coming forward with their weapons. Captain Phillips sent word by messenger that they'd have to put down their weapons or he'd fire. The messenger returned. "They said they have plenty of time," he told Captain Phillips. 'Tt is too early in the day to surrender." Phillips yelled in reply, "I'm going to kill every damned one of you." His mortars had not fired on this large group at all and the machine guns had gone quiet during the negotiations. He signalled them to let everything loose at once. Within five minutes he saw the Germans clinging to earth, throwing their rifles and pistols high in the air in token of surrender. So he told his men to hold their fire. In the first group 120 Germans came in, dragging forty wounded. Others came after them; some who had managed to cross the canal now came back to surrender. Phillips had only eighty men at the position, so he pulled his 3d Platoon down from Heeswijk to help handle the prisoners. Colonel Kinnard in the meantime had circled around the north end of his advancing line and had reached C's position in time to see the trap close. Band A came steadily on, and at 1730 B's scouts moved into C's position. Company A had swung more toward the highway to cut any final attempt at a breakthrough. The total bag netted 418 prisoners, 40 dead, 40 wounded—all from the same unit, the Ewald or Jungwirth Battalion of a parachute training regiment. The battalion losses for the day were four killed, six wounded. This annihilation of a German force was accomplished by inferior numbers which initially had no advantage whatever in potential firepower. Prisoners taken that afternoon say that at the time the line confronting A and B crumbled, the defenders, without wire communication, did not know that C had moved into the backstop position. Hence the first surrenders were induced by the close-up fire fight and not by manoeuvre. The larger group which surrendered to C, however,		

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	was already beating back from the direction of the A-B assault when first brought under fire from C. It appears probable that this was their first intimation that there was an American force on their rear. However, they did not know whether it was a picket squad or an organized position, and their early bickering with Phillips was probably a probing gesture. It took only two well placed machine guns and four 60mm mortars to convince them that they were powerless. As the companies came together C pushed its bridgehead about two hundred yards farther south of the canal; B set up a perimeter defense around Heeswijk for the night, and A around Dinter. They stayed there all through D plus 4 and were not engaged. For the rest of the regiment D plus 3 was ~ quiet day. The 2d Battalion in Vechel assisted 1st in late afternoon by caring for the prisoners as they came in. Some of its men remember watching three C-47s, returning from a trip to the British at Arnhem, shot down near their position. The 3d Battalion remained at Eerde. Its patrols reported Germans digging in in the Schijndel area. - Relevant, grondgevechten binnen het werkgebied.		
	The 101st's divisional history reminds readers that: <i>"The mission ... was not to kill Germans but to create and hold the corridor. Aggressive patrolling was taken for granted, but if too many groups spent too much time roaming around the country looking for a fight, the resulting engagements might seriously weaken the ability of the Division to accomplish its original mission. On the other hand, the road couldn't be defended by sitting on it and letting the enemy organize his strength for an overwhelming attack at one crucial spot."</i> On the morning of D+3 Colonel Johnson had sufficient information to be sure that one of Kampfgruppe Jungwirth's march battalions was in an isolated position to his west; in a position where he could eliminate them as a threat. Consequently, he committed Lieutenant Colonel Kinnard's 1st Battalion to a daring operation but it was over familiar ground towards the Battalion's unintended OZ beyond Heeswijk. The mission was the destruction of enemy forces north of the Canal, rather than the capture or holding of ground. Colonel Kinnard's plan was to encircle the enemy. Company C had already established the bulk of its strength in Dinter where it manned the Regiment's western outposts. They were to advance to Heeswijk, outflanking the enemy and taking up cut-off positions to his rear. Company A, astride the Aa, and Company B on the left, immediately north of the Canal, were to drive the enemy west towards Company C's position. The Canal was an obstacle to all manoeuvre, while the Aa could be forced by infantry at most points on its length and, once contained between the two forces and the Canal, the German battalion would be destroyed. H Hour for the attack was 09.30 hours. Company C pushing west from Dinter, well ahead of Companies A and B, was soon in action. They brushed aside limited opposition and reaching Heeswijk, as Private Carpenter recorded: <i>'... we swung left from the Dinter-Heeswijk intersection, we ran into enemy fire and had to fight our way to the canal. Captain Phillips was leading us. The platoons were well deployed. We pushed our way through whatever Germans were in front of us to a drawbridge at the canal and anchored ourselves in position.'</i> Radio operator Private Haller, accompanying Captain Phillips described the action at the canal bridge: <i>'I remember down by the canal, the Germans raised a white flag. They wanted to give up. They had me, because I could speak German, and one other fellow, who was to cover me, go down to there to talk to the Germans. They opened fire on us. We jumped into the canal. I yelled to Captain Phillips to "Let them have it!" Our men opened fire again for about half an hour and the Germans gave up. We got about fifty prisoners. A lot were real young and some very old fellows. They weren't good soldiers and the young ones didn't even shave yet.'</i> Thus, the American cut-offs were in position and they had eliminated a German position in depth.	SAU	140

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	Meanwhile, as Company C moved out, Companies A and B were beginning their sweep along the relatively narrow but shallow Aa Valley. Tanks would not have fared well in the country bisected by drainage ditches, even if they had been available. However, helped by brave Dutchmen who pointed out German positions, the advance went relatively well. Such information provided by Hans Kropman. He: <i>'... pinpointed their position on the map. That made it possible for Lieutenant Puhalski and his 3rd Platoon to cross the canal on the southern flank, move north to capture two hundred men with a group of 45 men.'</i> However, not all gave up so easily. Coming under machine gun fire from a windmill, Companies A and 13 engaged the Germans in a fire fight, with small arms and mortars. Under cover of this fire, they closed in on the enemy outposts, using fire and manoeuvre across the open field or used drainage ditches as covered approaches. A platoon from Company B knocked out three multiple 20mm anti-aircraft guns that were causing casualties, having noticed that the guns were not dug in and hence vulnerable to small arms fire. This denied the Fallschirmjäger's crucial fire support, while Lieutenant Puhalski's manoeuvre to the rear undermined their morale, which was already fragile, having suffered heavy casualties in the previous days. As noted above, this situation prompted at least a company of German's from a training battalion to surrender. The key moment was when Lieutenant Turner appeared, standing confidently in the open, appealing for the Fallschirmjäger to surrender but when he tried to approach, he was shot dead. Another casualty was Lieutenant Puhalski who, as Sergeant West recalled, was killed when: <i>'... the Germans put up a white flag and then shot him when he stood up.'</i> [...] Tactically, this first phase of the operation was a considerable success. Rather than pressing home a direct attack on the main German position, the Americans had outmanoeuvred an enemy force in well-prepared positions that were supported by numerous machine guns. Those Germans who had not surrendered were driven west towards Company C's cut-offs. According to the 101st's history: <i>'When the two Companies moved forward again it was shoulder to shoulder, for the sector had narrowed. Advance was quick for the back of the resistance had been broken. By 15.00 hours, the two companies abreast were only five hundred yards short of Dinther. Patrols were out along the highway to round up any enemy who tried to escape to the north-east.'</i> The Germans withdrew into ad hoc positions, which they occupied in the narrow neck of land between the Aa and the canal. Here they stopped and realizing that they, were almost cut off, some made a break to the north but were turned back by fire from Company C in Heeswijk. The divisional historian describes the action: <i>'It was about 15.00 that the Germans made their all-out attempt to break out of the trap. With a rush they moved towards a wooded area along the canal. But Captain Phillips had carefully placed a machine gun to cover their rout. It caught them in the flank, mowed some of them down, and drove others back.'</i> By 17.30 hours, it was all over, 418 Germans were taken prisoner, along with approximately forty dead and a similar number of wounded. Lieutenant Colonel Kinnard had achieved his aim and destroyed an enemy battalion and eliminated a significant threat to Hell's Highway. The day ended with Company C occupying a bridgehead south of the canal, while B occupied a perimeter around Heeswijk and A around Dinther.		

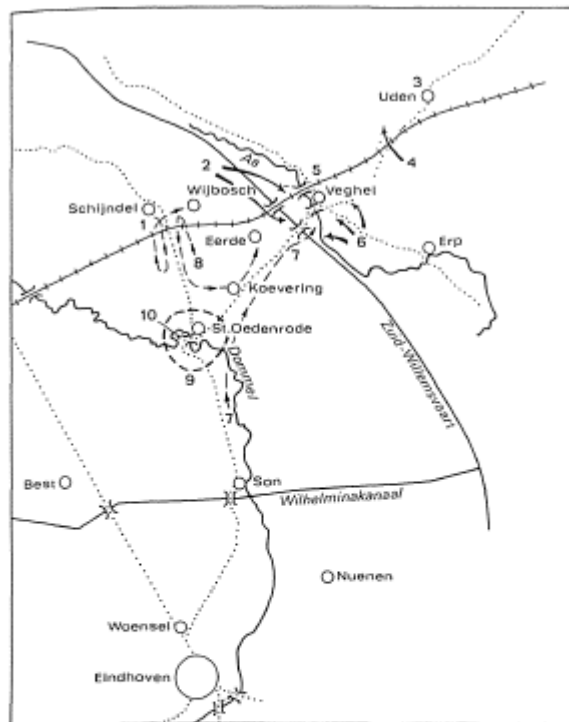
Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	The Heeswijk-Dinther Manoeuvre - <i>Relevant, gevechten binnen het werkgebied.</i>		
	Een Short Stirling IV van No. 620 Squadron is om 19.00 uur neergestort ten zuiden van de Meuwelweg tussen Nistelrode en Vorstenbosch. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>	SGLO	T4214
	Opgericht ter nagedachtenis aan de omgekomen bemanningsleden van de Short Stirling Bomber LK-548 van de Royal Air Force die op 20 september 1944 werd getroffen door vijandelijk vuur en neerstortte in Vorstenbosch. Twee broers Jan en Toin Smolenaers waren als 11 en 12-jarige jongens ooggetuige van de crash. Jan vertelt: "Die dag waren wij, op een afstand van 200 meter, getuige van het neerstorten van het brandende vliegtuig aan de Meuwelweg in Vorstenbosch. Het vliegtuig kwam brandend, heel laag aanvliegen vanuit de richting Nistelrode. Wij zagen hoe het enkele bemanningsleden lukte, per parachute, het brandend vliegtuig te verlaten. Het vliegtuig leek te vallen op de boerderij van de familie Verhoeven. Maar het lukte de piloot de boerderij te ontwijken door iets op te trekken waarna het ong. 100 meter verder in een weiland neerstortte. Later bleek dat er toen nog vijf bemanningsleden in het vliegtuig zaten." Zeventig jaar later bezocht Peter McHugh uit Australië Vorstenbosch, op zoek naar de plek waar zijn oom, piloot Maurice McHugh (foto 5) was neergestort. Maar hij was ook op zoek naar de twee ooggetuigen van toen. Hij vond beide! Hij was zeer onder de indruk van alles wat hem hier verteld werd. In het museum van de Koninklijke Nederlandse vliegbasis Volkel kreeg hij zelfs de verbogen propeller van het vliegtuig dat zijn oom bestuurde te zien. Later kreeg hij een paar schaatsen overhandigd door Ties van der Heijden wiens vader een onderdeel van het neergestorte vliegtuig had gebruikt om schaatsen van te maken. Namens de familie bracht hij een plaquette mee met daarop de namen van alle bemanningsleden. De omgekomen bemanningsleden zijn: P/O Maurice McHugh, Royal Australian Airforce - Pilot (foto 5)	TOW	81550

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	F/Sgt Eric Arthur Bradshaw, Royal Air Force Volunteer Reserve - Wireless Op Sgt Thomas Vickers, Royal Air Force Volunteer Reserve- Rear Gunner Dvr Ernest Victor Heckford, Royal Army Service Corps - Dispatcher L/Cpl John Waring Royal Army Service Corps - Dispatcher Allen begraven op de Canadese Oorlogsbegraafplaats in Groesbeek, behalve Heckford wiens lichaam niet is teruggevonden. Zijn naam staat op het Groesbeek Memorial. Na het vertrek van Peter McHugh werd met medewerking van gemeente, buurtbewoners en de dorpsraad, naar een goede bestemming voor de plaqueette gezocht. Er werd een initiatiefgroep 'oorlogsmonument Vorstenbosch' samengesteld. Precies een jaar later op 20 september 2015 werd, in aanwezigheid van familieleden van de omgekomen Australische en Britse militairen, op de plaats van de crash een monument onthuld door Loco Burgemeester Rien Wijdeven en Toon Verhoeven. Deze laatste woonde in de boerderij die piloot Maurice McHugh wist te ontwijken. Op diezelfde dag werd Maurice in Sydney alsnog postuum onderscheiden met de Bravery Award, uitgereikt door de Nederlandse Ambassadeur mevrouw Annemieke Ruigrok samen met de Nederlandse militaire attache Lt. Col. Harold Jacobs. Daarbij aanwezig was een buurjongen van Jan Smolenaers die in Australië woont, hij legde een krans namens de inwoners van Vorstenbosch. Jan Smolenaers is dankbaar dat hij op zijn leeftijd nog mocht vertellen over dat onuitwisbare moment en zijn steentje kon bijdragen bij het tot stand komen van het monument. - <i>Relevant, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.</i>		
	Short Stirling LK 548 van No. 620 Squadron De berging van de Stirling die als supply-vliegtuig troepen die rond Arnhem vochten had bevoorraad, werd vergemakkelijkt doordat het toestel op een terrein bij Nistelrode was neergestort dat later als zandafgraving zou worden gebruikt. Hierdoor waren allerhande graafmachines ter plekke, tot en met een zandzeef toe. Mede hierdoor kon de Bergingsdienst de zaak flink aanpakken en waren de resten van de bommenwerper dan ook in twee dagen geruimd. De gevonden munitie werd ter plaatse door de E.O.D. verbrand en de ongeveer twee ton aan materiaal werd naar de schroot verzamelplaats op Gilze-Rijen afgevoerd. Vertrek Bergingsdienst 28 oktober 1977 om 9.15 uur. Aankomst retour, 29 oktober 1977 om 17.00 uur. Tijdsduur buiten de vliegbasis Gilze-Rijen aan bergingswerk 2e wereldoorlog vliegtuigen besteed, bedroeg in 1977: 21,52% van alle verrichte activiteiten van de Bergingsdienst buiten deze basis. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>	VEE	180-181

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
21 september 1944	 ACTIES 101ste DIVISIE OP 21 SEPTEMBER 1: Het 1ste bataljon van het 501ste regiment steekt vanuit Heeswijk/Dinther de Willemsvaart over en valt Schijndel aan, dat op 22.9 om 02.00 uur veroverd wordt; 2: Het 2de bataljon van 501 verdedigt Veghel; 3: Het 3de bataljon van 501 valt de weg Sint-Oedenrode-Schijndel aan; 4: Het 502de regiment verdedigt Sint-Oedenrode.	BOL	168
	- <i>Niet relevant, geen gevechten binnen het werkgebied.</i> In de namiddag van 21 September 1944 werd vanuit de Laverdonk een zwaar transportvliegtuig aangeschoten. Het zwenkte af naar Loosbroek, kwam weer terug en stortte neer achter de boerderij van Henk v. Doorn in de Brouwersstraat. De bemanningsleden waren allemaal naar beneden gesprongen en vielen achter de Retselseweg en op Laag Beugt neer. Eén viel bij de voormalige boerderij van H.C. v.d. Heijden, Laag Beugt 4, per parachute neer. Hij werd later door de Amerikanen meegenomen. - <i>Niet relevant, exacte locatie neergestorte vliegtuig is onbekend.</i>	DRI	70
	Men hoorde van een Amerikaan in Dinther dat er toch nog Duitsers aan deze kant van het kanaal zaten in de Laverdonk. - <i>Niet relevant, geen melding van gevechten.</i>	DRI	106
	Een commandant van de parachutistengroep wenste een twintigtal vrijwilligers om het van de vijand gezuiverde terrein tussen de Aa en de Zuid-Willemsvaart in te trekken en het door hen achtergelaten materiaal, voornamelijk de munitie, te verzamelen. Er kwamen vijftien mannen bijeen die onder leiding van enige Amerikanen in een vrachtauto langs de Beugtse molen de Laverdonk inreden tot aan de sedert de vorige dag in as liggende boerderij van Harrie van Helvert. Ze doorkruisten ongeveer twee uur het slagveld. Ze vonden mitrailleurs, geweren, pantservuisten enz. Ook de zozeer gevreesde mijnen ontbraken niet. 's-Namiddags maakte de luitenant zich op om het krijgsmateriaal te vergaren dat verspreid lag op de weiden naast het kasteel. Ook daar troffen ze landmijnen aan. - <i>Relevant, munitieruimingen binnen het werkgebied.</i>	DRI	106
	In de loop van de morgen ging C.M. van der Lee naar het kanaal, waar de vorige dag zo hevig was gevochten. Hier en daar lagen nog dode Duitse soldaten langs de weg. Bij de sluis aangekomen, zag hij een grote Duitse militaire vrachtauto	DRI	107

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	staan met een stuk geschut, dat kapot was geschoten. Bij dat geschut lagen vier dode Duitsers en overal lag het vol met geweren, helmen, riemen, gasmaskers en kisten vol met munitie enz. Ook waren Amerikaanse soldaten nog bezig de bosjes te doorzoeken. Hier en daar werd nog wat geschoten en hij besloot om naar huis terug te keren. - <i>Relevant, gevechten binnen het werkgebied.</i>		
	In de namiddag werd vanuit de Laverdonk achter het kanaal weer heftig geschoten op een groot Amerikaans transportvliegtuig. Het werd in brand geschoten, zwenkte af naar Loosbroek, keerde weer terug en kwam brandend neer achter de boerderij van Hendr. v. Doorn in de Brouwerstraat. - <i>Relevant, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.</i>	DRI	108
	Om 17.00 uur ontving kolonel Kinnard het nieuws en gaf om 19.00 uur bevel om vanuit Heeswijk naar Schijndel te vertrekken. Na vierhonderd meter opende een gemotoriseerd 20 mm. kanon vanachter een boerderij het vuur op de colonne, maar het vuur lag veel te hoog en Kinnard riep: "Doorlopen". Maar acht man was al in de benen geraakt door een machinegeweer dat tegelijkertijd schoot. Toen de soldaten behoeftzaam de boerderij naderden en een moordend vuur openden op het pand, vertrok het Duitse rupsvoertuig met hoge snelheid richting Wijbosch. Kort na middernacht bereikten de Amerikanen de eerste huizen van Schijndel. Op deze dag had het bataljon van Hauptmann Weller uit Den Bosch tevergeefs stormgelopen tegen het tweede bataljon van het 501ste in Veghel. De Duitsers trokken Heeswijk en Dinther weer binnen. De bevrijding liet nog op zich wachten. - <i>Relevant, vuurgevecht en opnieuw inname Heeswijk en Dinther.</i>	DRI	108
	Op Laag Beugt komen we reeds enkele Duitsers tegen. Dinther zit weer vol Duitsers. Wat zal dit weer worden. In de namiddag wordt er vanuit de Laverdonk achter het kanaal weer heftig geschoten op een groot Amerikaans transportvliegtuig. Het wordt in brand geschoten zwenkt af naar Loosbroek, keert weer terug en komt brandend neer achter de boerderij van H. van Doorn in de Brouwerstraat. Meerdere piloten zijn reeds naar beneden gesprongen en een parachutist valt achter mijn huis neer. Ik breng hem naar de provinciale weg en hij wordt door een Amerikaanse legerwagen opgepikt en vertrekt richting Veghel. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>	HEI	18
	Leaving a platoon from C to hold the canal bridge, Colonel Kinnard put his battalion on the road at 1900--C, B, Headquarters, A-in column of companies. Such concentration was risky, but the danger of getting completely scattered in the dark, should he order an open formation, weighed more heavily on his mind. Perhaps he regretted this feeling a few minutes after the start when from a group of houses up ahead a 20mm and a machine gun simultaneously opened up on his column. The men took to the ditches on both sides of the road, putting small-arms fire on the houses until at last they heard a motor vehicle pull away in the opposite direction. The fire ceased. - <i>Niet relevant, beschietingen buiten het werkgebied.</i>	RAP	342
22 september 1944	Voor de inwoners van Schijndel, Dinther, Eerde, Heeswijk en Veghel was vrijdag een hachelijke dag. Behalve dat de dorpen onder een vrijwel onafgebroken granaatregen lagen en niemand zijn leven meer zeker was, was er groeiende angst en onzekerheid. Zouden de Amerikanen en Britten stand kunnen houden? Zouden de Duitsers terugkeren met alle kwade gevolgen van dien? De Schijndelaren hadden te vroeg gejuicht. Hun dorp was donderdag niet echt bevrijd- zo ontdekten de mensen vrij- dagmorgen. 'Het waren geen Duitsers, die 's nachts op kousevoeten door het dorp slopen, maar rasechte Amerikanen, die in houding en beweging direct aan het Wilde Westen deden denken', schreef Cor van den Oetelaar in zijn dagboek. 'Via de Hoofdstraat trekken de moderne Indianen op naar het Marktplaats. Daar vindt een kort gevecht plaats met enkele Duitsers, die zich in het openbaar urinoir verschanst hadden. Tot 13 uur duurden de gevechten.' In de kousenfabriek Jansen de Wit werden zo'n 300	BOL	176, 178-179

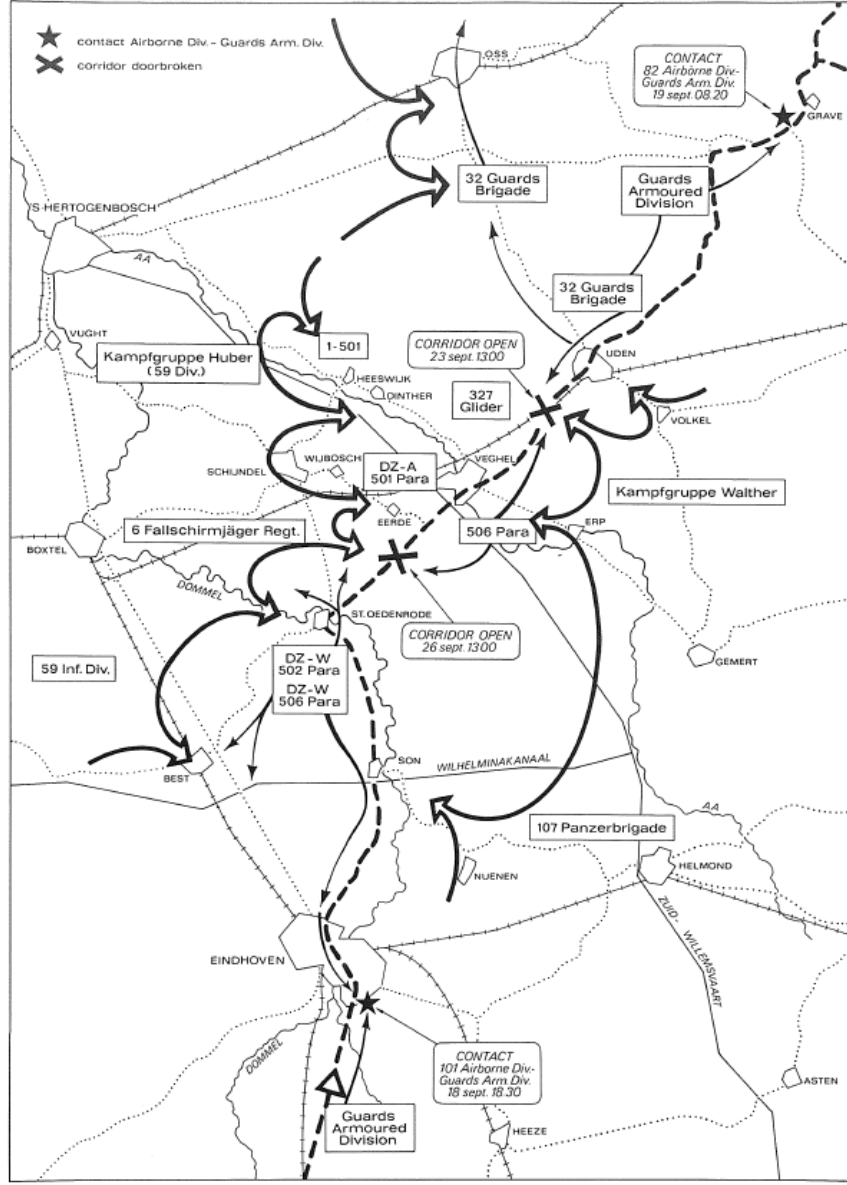
Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	Duitse krijgsgevangenen bijeen gebracht en het zag er even zonnig voor Schijndel uit. In de loop van de middag verlieten de mannen van Kinnard en Ewell echter het dorp weer. Om 20 uur was Schijndel niemandsland. Spoedig keerden de Duitsers terug. 'Onder de bevolking heerschte groote verslagenheid. In angst en vreeze zag men de binnensluipende patrouilles naderen.' Toen om ongeveer 17 uur in het nabije Dinther geruchten opdoken, dat de Amerikanen zich uit Schijndel hadden teruggetrokken en naar Veghel waren gegaan, ontstond daar vooral onder de jongemannen een uittocht naar buiten. Bevreesd, dat de terugkerende Duitsers hen zouden oppakken om hen aan het graven van schuttersputten en stellingen te zetten, zochten zij hun heil in afgelegen boerderijen. 'Zelfs oude mannen van 60-70 jaar vluchtten weg', schreef Christ Habraken. 'Ik zelf voelde me thuis ook niet veilig en bracht de nacht door in de schuur van Martinus van Lokven in het Zand. Daar waren minstens 35 vluchtelingen. We sliepen gezamenlijk in het stro.' Die nacht kwamen de Duitsers echter nog niet terug, ze bleven bij het Heeswijkse kasteel. 'Zo waren wij die nacht eens geheel vrij', noteerde C. van der Lee. In Heeswijk sloeg de stemming onder de mensen vrijdag eveneens om. Dr. H. Heyman zag, dat de Amerikanen om half 2 het gemeentehuis verlieten. De ondergrondse kreeg opdracht naar Veghel te gaan. 'Er had een kort vuurgevecht plaats tussen de Amerikaanse achterhoede en Duitsers, die het huis van]. van Hasselt waren binnengegaan. Vanaf de zolder richtten ze het vuur op de Amerikanen, die het schuurtje van A. van Driel als operatie-basis gebruikten en die zich vóór de heg bij G. Kilsdonk hadden ingegraven. De mensen uit het dorp, die nabij het veldkruis wonen, hadden er genoeg van. Verschillenden zochten een toevlucht in de kelder van het gymnasium.' Johan van Geffen had al vier dagen en nachten met 39 mensen in de kelder van de pastorie in Eerde gehuisd. 'Vrijdag werden we om 4 uur wakker. Buiten woedde een verschikkelijke veldslag. Granaten en kogels vielen uit verschillende richtingen op Eerde. De slag duurde tot de middag. Tijdens een vuurpauze kwamen twee families uit de buurt van de landingsterreinen bij de kelder. 'Ze vertelden, dat er duizenden Duitsers in de zandduinen waren'. Zó erg was het nu ook weer niet: er waren 200 infanteristen en enkele tanks die door de zandduinen naar Eerde trokken en die na geruime tijd het veld ruimden onder druk van Amerikaans kanonvuur. Maar eerst hadden enkelen toch tot Eerde weten door te dringen. 'Vanuit onze kelder hoorden we Duitse soldatenlaarzen. We kenden die, omdat ze gespijkerde laarzen droegen en de Amerikanen laarzen met rubber zolen. Angst overheerste die dag. Wij baden wel 27 Rozenhoedjes. De pastoor gaf ons de Absolutie, de dood scheen onafwendbaar. Tenslotte werd het rustiger, we gingen naar buiten en zagen zo'n 500 Duitse gevangenen op een wei achter de pastorie. Alle huizen van Eerde waren uitgebrand of zwaar beschadigd.'		

ACTIES 101ste DIVISIE OP 22 SEPTEMBER

- 1: 1ste bataljon 501 valt om 11.30 uur aan in richting Sint-Oedenrode;
- 2: Vijandelijke aanval om 14.00 uur tegen brug;
- 3: Detachement van 506 om 10.00 uur in Uden afgesneden;
- 4: Vijand snijdt Corridor af om 14.00 uur;
- 5: 2de bataljon 501 verdedigt

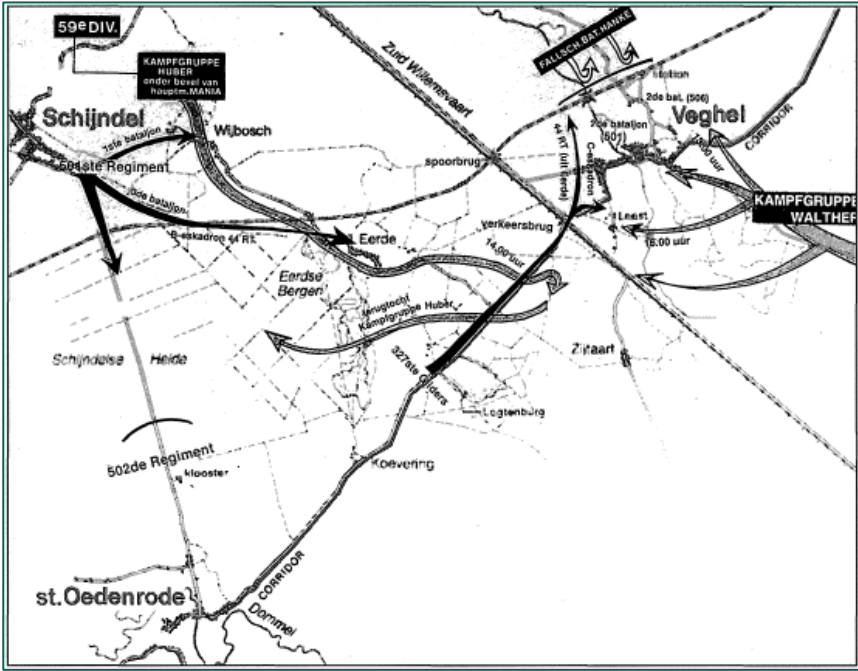
- Veghel;
- 6: Gehele dag Duitse aanvallen;
- 7: Amerikaanse versterkingen arriveren;
- 8: 3de bataljon van 501 helpt bij aanval op Schijndel, gaat daarna naar Koevering en Eerde;
- 9: 502de regiment verdedigt Sint-Oedenrode;
- 10: Hoofdkwartier 101ste divisie.

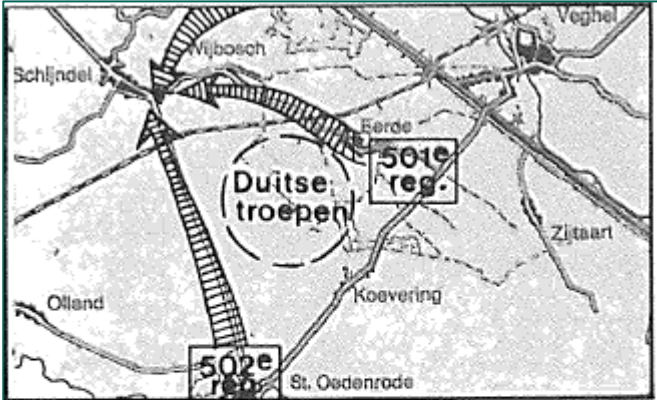
Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	 ★ contact Airborne Div. - Guards Arm. Div. ✕ corridor doorbroken S. HERTOGENBOSCH VUGHT Kampgruppe Huber (59 Div.) 1-501 HEESWIJK DIANTHER CORRIDOR OPEN 23 sept. 1300 327 Glider WUIJBOSCH SCHIJNDEL DZ-A 501 Para 6 Fallschirmjäger Regt. 59 Inf. Div. BOXTEL DOMMEL ST. OEDENRODE CORRIDOR OPEN 26 sept. 1300 DZ-W 502 Para DZ-W 506 Para BEST EINDHOVEN DOMMEL 32 Guards Brigade Guards Armoured Division CONTACT 82 Airborne Div. 19 sept. 08.20 GRAVE UDEN VOLKEL Kampgruppe Walther 506 Para ERP SON WILHELMINA-KANAAL 107 Panzerbrigade HUIZEN HELMOND ZUID-WILHELMINA-KANAAL AASTEN HEeze CONTACT 101 Airborne Div. 18 sept. 18.30 Guards Armoured Division		
	- <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i> De aanval van het 501ste moest bij het aanbreken van de dag beginnen. Om onbekende redenen besloot Johnson de aanval 's nachts te beginnen, een uiterst hachelijke onderneming in onbekend (en onverkend) gebied. Ewell merkte naderhand op: "Toen dat aanvalsbevel kwam, was ik in staat er de brui aan te geven." Vermoedelijk werd Johnsons besluit ingegeven door berichten over de sterker wordende vijand bij Schijndel, want ook aan die kant werden nieuwe plannen gesmeed. [...] De nacht van 21 op 22 september was pikdonker (het was net nieuwe maan geweest). Omstreeks zeven uur 's avonds ging het 1ste bataljon (501ste) op weg van Heeswijk naar Schijndel. Zonder enige dekking marcheerden de Amerikanen over de verlaten landweg. Na ongeveer 450 meter opende plotseling een (gemotoriseerd) 20-mm-kanon vanachter een boerderij het vuur op de colonne. Onmiddellijk zochten de Paratroopers dekkingen in een mum van tijd lag iedereen plat op de grond. Kinnard die aan de lichtspoornunitie zag dat het kanon veel te hoog schoot, brulde: 'Doorlopen! Dat vuur ligt veel te hoog!' 'Misschien wel, kolonel,' antwoordde een soldaat in een sloot, 'maar acht man zijn al in de benen geschoten.' Dit klopte. Vlakbij het 20-mm-kanon stond ook een machinegeweer dat tegelijkertijd had geschoten. Dus zat er niets anders op dan	DID1	73-75

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	in het donker behoedzaam op de boerderij afte sluipen. Toen genoeg soldaten bij de boerderij waren aangekomen, openden ze een moordend geweervuur op het pand. Snel daarna startte de motor van het Duitse halfrupsvoertuig dat vervolgens met hoge snelheid verdween in de richting van Wijbosch. Hierna ontmoette het 1ste bataljon nauwelijks meer tegenstand. Kort na middernacht ontwaarden de Amerikanen de eerste huizen van Schijndel, zwarte vormen in het nachtelijk duister. Duitse plannen. Amerikaanse plannen. 1ste bataljon (Kingard) 59e DIV. nacht van 21/22 sept. Schijndel KAMPFGRUPPE HUBER onder bevel van hauptm. MANIA 501ste Regiment ochtend 21 sept. 3de bataljon B-escadron 44 RT middeag 21 sept. Duitse aanval ochtend 22 sept. deel van het 1035e REG. 502de Regiment 1ste en 2de bataljon A-escadron 44 RT st. Oedenrode versterkingen naar Nijmegen		

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	- <i>Relevant, kort vuurgevecht binnen het werkgebied.</i>		
	In de ochtend van de 22ste september bij het eerste licht, naderde het 3de bataljon Schijndel. Ewell was blij dat hij de beschutting van de huizen had bereikt. Zijn soldaten begonnen zich op te stellen ten noorden van de spoor-lijn, in afwachting van de Britse tanks. Omdat luitenantkolonel Hopkinson, de commandant van het 44ste Royal Tanks, zijn tanks niet in het donker wilde inzetten, had het B-eskadron de nacht in Eerde doorgebracht. Bij het eerste licht gingen de Shermans op weg. Via de spoordijk bereikten ze Schijndel, waar kolonel Johnson de twaalf tanks verdeelde over de twee bataljons. Ondanks deze nachtelijke Amerikaanse acties besloot generaal Poppe de aanval op de Veghelse brug door te zetten. Mocht die namelijk lukken, dan zouden de Amerikanen in Schijndel vanzelf in de val zitten. Het enige vervelende was dat een, aanvankelijk als ondersteuning bedoelde aanval via de Schijndelse Heide, nu moest worden omgezet in een aanval op Schijndel. De eerste Duitse poging het dorp vanuit het zuiden te heroveren begon om kwart over zeven. Een deel van de aanvallers drong tot in het dorp door, maar was rond half tien alweer verdreven. Voor de Amerikanen betekende de Duitse actie een licht oponthoud. Wat hun betrof kon de geplande omsingeling gewoon doorgaan.	DID1	75
	- <i>Niet relevant, grondgevechten buiten het werkgebied.</i>		
	Op hetzelfde moment dat vier Amerikaanse bataljons hun opmars over de Schijndelse Heide begonnen, wilden de Duitsers de mislukking van 19 september goedmaken. Wat bij Son niet was gelukt, een aanval op de geallieerde levensader van twee kanten tegelijk, moest nu wel slagen. De aanval vanuit het oosten begon in Gemert. Daar had Zich in de vroege uren van 22 september een deel van de nieuwe Kampfgruppe Walther verzameld. Van de oorspronkelijke Kampfgruppe was alleen het SS-onderdeel van Heinke overgebleven. Verder had kolonel Walther de 1 07de Panzerbrigade gekregen, wat middelzware artillerie en één bataljon van de uitermate zwakke 180ste Infanteriedivisie. De aanval op Veghel zou geleid worden door de Panzerbrigade, aangevuld met wat infanteristen. De rest van de Kampfgruppe lag her en der verspreid en zou later wel komen. Dat was althans het plan. Om half twaalf ratelden de eerste Panthers door het dorp Erp, vier kilometer ten zuidoosten van Veghel. Britse verkenningswagens van de Royal Dragoons zagen de stalen monsters naderen en sloegen alarm. Het C-eskadron (44 RT) bij St.-Oedenrode werd gewaarschuwd en vertrok meteen naar Veghel. De achtergebleven Amerikanen in Veghel, het 2de bataljon 501ste Regiment, bereidde zich voor op een zware strijd. Ongeveer een half uur later bereikten de voorste Duitse tanks de Corridor, een paar honderd meter ten noordoosten van Veghel. De Panthers staken de smalle weg over waar op dat moment weinig verkeer was. Voor het eerst sinds het begin van de luchtlandingen hadden ze hun doel bereikt: de Corridor was afgesneden (tot net voorbij Mariaheide). Even tevoren waren twee compagnieën van het 506de in Uden aangekomen. Die waren nu afgesneden van de rest. Veghel in gevaar De aanval op Veghel zelf was nu ook in alle hevigheid losgebarsten. De Paratroopers konden de eerste klap opvangen. Ze wisten dat versterking onderweg was (inmiddels was ook het B-eskadron 44 RT vertrokken). Bovendien was rond die tijd het 2de bataljon van het 506de Regiment op weg naar Uden, gevolgd door het 327ste Regiment. Deze laatste groep had een aantal jeeps met Zesponders bij zich. Juist dit anti-tankgeschut konden de belegerde Paratroopers in Veghel goed gebruiken. Even na het middaguur arriveerde de eerste versterking (2/506) in het dorp. De grootste dreiging kwam vanuit het noordoosten, waar de Duitsers een deel van de corridor bezet hielden. Rond twee uur kwamen net de eerste jeeps met Zesponders aanrijden. Generaal Anthony McAuliffe, de artilleriecommandant van het 101ste, had het bevel in het dorp op zich genomen. Zodra hij de jeeps in het oog kreeg stuurde hij ze door naar het bedreigde punt, de Udense weg. Daar aangekomen zagen de Amerikanen hoe een Panther op zijn gemak een Brits	DID1	76-79

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	luchtdoelkanon aan flarden schoot. Een klein Amerikaans 37-mm-kanon vuurde tevergeefs de ene na de andere granaat af op de stalen kolos. Zonder een moment te verliezen koppelden de Paratroopers de Zesponder af en brachten hem in stelling. De loop van de Panther begon dreigend hun richting uit te draaien. De Duitse tank was net iets sneller. Er konk een oorverdovende klap en de muur achter de Amerikanen stortte in. Kalk en gruis kwam op de stuksbemanning terecht. Snel losten de Amerikanen hun eerste schot dat een rupsband raakte. Bij het tweede schot vloog de Panther in brand. Gelukkig De Duitse tanks traden zeer aarzelend op. Bij tegenvuur trokken ze haastig terug. Na ongeveer een halfuur begon het weer rustig te worden. De Kampfgruppe Walther was dankzij de anti-tankkanonnen tijdelijk tegengehouden. Het ging hier echter nog altijd om slechts de helft van de Duitse troepen. Omstreeks deze tijd namelijk viel de Kampfgruppe Huber vanuit het westen aan. Door de Amerikaanse acties van de voorafgaande nacht had majoor Huber zijn aanvalsplannen drastisch moeten wijzigen. Generaal Poppe, die zelf ook weer onder druk stond van Student, hield vast aan het plan om de aanval op 22 september te laten plaatsvinden. Er zat voor Huber niets anders op dan het 1 ste bataljon van het 1035ste regiment dat voor flankdekking had moeten zorgen, naar Schijndel te sturen. Zoals we al hebben gearriveerden rond die tijd andere Zesponders. De Duitse aanval was tot tot staan gebracht. zien, lukte het de Duitsers niet om Kinnards bataljon uit Schijndel te verdrijven. [...] Later op de middag trokken de twee bataljons Paratroopers uit Schijndel zich terug op Wijbosch en zat Mania definitief in de val. De Kampfgruppe viel uiteen en met een klein groepje lukte het Mania, gebruikmakend van het nachtelijke duister, zich vechtend een weg terug te banen naar Schijndel. Poppe's 59ste Divisie had voor de tweede keer een flinke veer moeten laten. Opnieuw gaf Poppe de schuld aan de Panzerbrigade die niet 'dichtbij genoeg was gekomen'. Was dat ook zo? Kort nadat het Amerikaanse anti-tankgeschut het tij ten noordoosten van Veghel had gekeerd, arriveerde het 3de bataljon van het 327ste Regiment in het dorp. Dit bataljon werd meteen naar de noordoosthoek gestuurd in een poging de Duitsers die op de Corridor zaten te verjagen. Maar net toen de aanval van het bataljon op gang kwam, kreeg de commandant, luitenant-kolonel Allen, bevel zich naar het station te begeven. Daar, in het noorden, dreigde nieuw gevaar. Een pas gearriveerd Fallschinnjäger-bataljon, onder leiding van majoor Hanke, probeerde 's middags vanaf die kant Veghel binnen te dringen. Net als de voorafgaande dagen liep de Duitse aanval vast op de taaie verdediging. Vlakbij de spoorweg moesten de aanvallers het opgeven. Tegelijkertijd probeerde de Kampfgruppe Walther nog één keer vanuit het oosten de Amerikanen de genadeslag toe te dienen. Rond vier uur ondernamen de Duitse tanks hun laatste poging. Bij de Udense weg was juist het C-eskadron 44 RT in stelling gegaan. Een fel gevecht ontwikkelde zich tussen de Shermans en de Panthers. Een van de Duitse tanks werd uitgeschakeld en drie werden verjaagd uit hun gecamoufleerde opstellingen. Met steun van Amerikaanse parachutisten wisten de Britse tanks zich de Duitsers van het lijf te houden. Na een uur begon het schieten wat af te nemen. Voor de tweede keer trokken de Panther-tanks zich terug om hun wonden te likken. Veghel zou in geallieerde handen blijven. Desondanks hadden de Duitsers een belangrijk succes geboekt Een stuk van de Corridor was in hun handen en dat betekende dat de top van de geallieerde legermacht, bij Nijmegen en Arnhem, was afgesneden van de basis. Zolang er nog één Duitser op de Corridor zat, was geallieerd verkeer onmogelijk. De levensader, waar alle geallieerde militairen ten noorden van Uden van afhankelijk waren, was doorgesneden. Munitie, voedsel, medicamenten kwamen niet aan waar ze het		

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	hardst nodig waren. - <i>Niet relevant, geen grondgevechten binenn het werkgebied.</i>		
	Kort nadat het Amerikaanse anti-tankgeschut het tij ten noordoosten van Veghel had gekeerd, arriveerde het 3de bataljon van het 327ste Regiment in het dorp. Dit bataljon werd meteen naar de noordoosthoek gestuurd in een poging de Duitsers die op de Corridor zaten te verjagen. Maar net toen de aanval van het bataljon op gang kwam, kreeg de commandant, luitenant-kolonel Allen, bevel zich naar het station te begeven. Daar, in het noorden, dreigde nieuw gevaar. Een pas gearriveerd Fallschirmjäger-bataljon, onder leiding van majoor Hanke, probeerde 's middags vanaf die kant Veghel binnen te dringen. Net als de voorafgaande dagen liep de Duitse aanval vast op de taaie verdediging. Vlakbij de spoorweg moesten de aanvallers het opgeven. Tegelijkertijd probeerde de Kampfgruppe Walther nog één keer vanuit het oosten de Amerikanen de genadeslag toe te dienen. Ondervier uur ondernamen de Duitse tanks hun laatste poging. Bij de Udense weg was juist het C-eskadron 44 RT in stelling gegaan. Een fel gevecht ontwikkelde zich tussen de Shermans en de Panthers. Een van de Duitse tanks werd uitgeschakeld en drie werden verjaagd uit hun gecamoufleerde opstellingen. Met steun van Amerikaanse parachutisten wisten de Britse tanks zich de Duitsers van het lijf te houden. Na een uur begon het schieten wat af te nemen. Voor de tweede keer trokken 11 de Panther-tanks zich terug om hun wonden te likken. Veghel zou in geallieerde handen blijven. Desondanks hadden de Duitsers een belangrijk succes geboekt. Een stuk van de Corridor was in hun handen en dat betekende dat de top van de geallieerde legermacht, bij Nijmegen en Arnhem, was afgesneden van de basis. Zolang er nog één Duitser op de Corridor zat, was geallieerd verkeer onmogelijk. De levensader, waar alle geallieerde militairen ten noorden van Uden van afhankelijk waren, was doorgesneden. Munitie, voedsel, medicamenten kwamen niet aan waar ze het hardst nodig waren. - <i>Niet relevant, geen grondgevechten binenn het werkgebied.</i>	DID1	80
	Het was een donkere nacht zonder maan. Omstreeks zeven uur 's avonds vertrok Kinnards 1ste bataljon vanuit Heeswijk naar Schijndel. Zonder enige dekking marcheerden de Amerikanen over de verlaten landweg. Na ongeveer 450 meter opende plotseling een (gemotoriseerd) 20-mm-kanon vanachter een boerderij het vuur op de colonne. Onmiddellijk zochten de Paratroopers dekking en in een	DID2	75

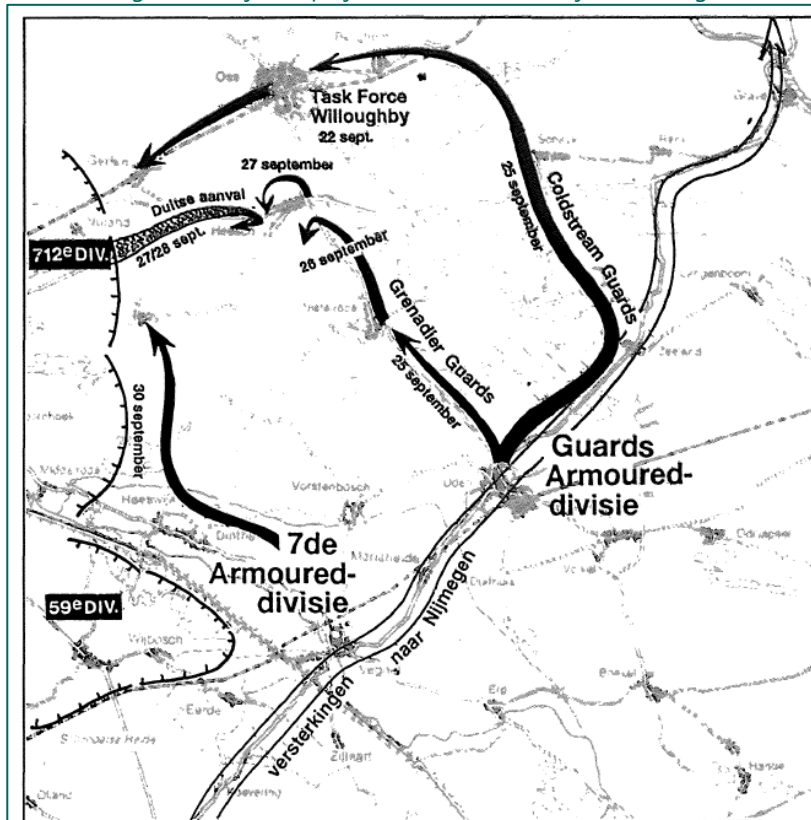
Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	mum van tijd lag iedereen plat op de grond. Kinnard die aan de lichtspoomunitie zag dat het kanon veel te hoog schoot, brulde: 'Doorlopen! Dat vuur ligt veel te hoog!' 'Misschien wel, kolonel,' antwoordde een soldaat in een sloot, 'maar al acht man zijn in de benen geraakt.' Dit klopte. Vlak bij het 20-mmkanon stond ook een machinegeweer dat tegelijkertijd had geschoten. Dus zat er niets anders op dan in het donker behoedzaam op de boerderij af te sluipen. Toen genoeg soldaten bij de boerderij waren aangekomen, openden ze een moordend geweervuur op het pand. Snel daarna startte de motor van het Duitse halftrupsvoertuig dat vervolgens met hoge snelheid verdween in de richting van Wijbosch. Hierna ontmoette het 1 ste bataljon nauwelijks meer tegenstand. Kort na middernacht zagen de Amerikanen de eerste huizen van Schijndel, zwarte vormen in het nachtelijk duister. Snel verspreidde Kinnard zijn eenheid over het plaatsje. Na wat schermutselingen werden circa dertig Duitsers gevangen genomen. Het was 01.50 uur en het grootste deel van Schijndel was in Amerikaanse handen. De Amerikanen proberen een omsingeling uit te voeren. Niet bedacht op het gevaar uit het zuidoosten (Walther), concentreren zij bijna al hun troepen in het noordwesten. - Niet relevant, beschieting buiten het werkgebied.		
	Een Duitse tank kwam uit Berlicum tot Bert Verhoeven en werd veroverd. De Amerikanen dreven de Duitsers terug met buitgemaakt Duits luchtafweer. Tegen de middag kwam het bericht: "Heeswijk en Dinther worden prijsgegeven!" - Niet relevant, locatie veroverde tank is onbekend.	DRI	109
	Al spoedig kwamen de voorposten van de Duitsers langs het kasteel vooruitgeschoven. Eén en ander was het werk van de "witte dame", die sedert zondag geregeld van Berlicum naar Heeswijk fietste. Enkele Amerikanen bleven achter om de terugtocht te dekken. Bevreesd waren ze evenwel niet. Een drietal schreed behoedzaam voort over de velden van Grard de Poter en Toontje van Boxtel. In het struikgewas, dat zich daarachter bevond, verdwenen ze. Onopgemerkt waren ze de Duitsers heel dicht genaderd. Bij Mieke v.d. Zanden stonden jonge mannen te keuvelen die zo juist met de grijpzucht van de Duitsers hadden kennis gemaakt. Het duurde niet lang of er vond een treffen plaats tussen beide partijen bij het kruisbeeld in de akkers. De Duitsers waren het huis van J. v. Hasselt binnengegaan en op de zolder geklommen. Vandaar uit richtten ze het vuur op de Amerikanen die het schuurtje van Ant. v. Driel als operatiebasis benutten en zich voor de heg van G. Kilsdonk hadden ingegraven. De vijand gebruikte kogels van een groot kaliber. Er werd behoorlijk geschoten. Verschillende woningen kregen treffers, zelfs het betrekkelijk ver gelegen huis van	DRI	109-110

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	B. v.d. Middegaal. Zigzagvormig slopen de Amerikanen op handen en voeten terug, telkens plat neervallend als ze het dodelijk schot in hun nabijheid hoorden. Maar ook de Duitsers hadden angst en trokken niet verder op. De mensen uit de Kameren hadden er eveneens genoeg van. De meesten zochten een toevlucht in de kelder van het gymnasium. Het tuinpersoneel van de Abdij bracht de nacht door in de kolenkelder. - <i>Relevant, vuurgevecht binnen het werkgebied.</i>		
23 september 1944	De heftige, wisselende strijd om de Corridor ging uiteraard niet ongemerkt voorbij aan de burgerbevolking in Veghel, Dinther, Heeswijk, Schijndel en Eerde. In Veghel ervoer pater J. de Hosson svd de zaterdagmiddag als het hoogtepunt van de strijd. 'Aan één stuk regen de granaten op het dorp. [...] Dat konden de Schijndelaren hem niet nazeggen. 'Den geheelen langen dag trokken de Duitsers door de Hoofdstraat. Zij zullen volgens eigen zeggen den Corridor eens gauw gaan afgrendelen. In de oogen van de van achter gordijnen en vensters toekijkende Schijndelaren lijkt hun aantal daarvoor wel voldoende. Het gelaat van deze, meerendeels zeer jeugdige, Hitlerkrijgers voorspelt niet veel goeds', leest men in de kroniek Schijndel in de frontlijn. Voorbij was de kortstondige vreugde over de als vaststaand aangenomen bevrijding. De Amerikanen waren weg, de Duitsers terug. 'Jammer genoeg brachten ze ook een overvloed aan artillerie, luchtafweer en antitankgeschut mee, welke wapens reeds spoedig van zich lieten hooren. Natuurlijk antwoordde het geallieerde geschut prompt en het geloop in en uit den schuilkelder werd dan ook een gedurige bezigheid.' In het Lidwinaklooster zaten de zusters aan tafel, toen er om 19.30 uur hard en lang gebeld werd. 'Op de stoep stonden een paar stevige Duitsers. Het arrogante bevel luidde: binnen tien minuten moesten vier flinke kamers voor hen disponibel zijn', staat in het dagboek van het klooster. Heeswijk en Dinther waren zaterdag niemandsland. 'Op de weg was het erg stil', noteerde dr. H. Heijman O. Praem. Niemand wist hoe de situatie in de omliggende dorpen was. Waren er nog Amerikanen in Schijndel? 's Middags bleek, dat de Duitsers daar heer en meester waren. Ze ondernamen ook voorzichtige acties in de richting van Heeswijk. 'Ze durfden echter niet tot het dorp door te dringen, uit vrees Amerikanen te ontmoeten, die er echter niet waren.' Tal van inwoners van Heeswijk zochten hun heil in het nabije Loosbroek. 'Het was een begeerd toevluchtsoord, men voelde er zich veilig, ver van het strijdgewoel. - <i>Niet relevant, geen beschietingen of gevechten binnen het werkgebied.</i>	BOL	191
	Ze hadden de overtuiging dat de Heeswijkse brug in handen van de Amerikanen was en dat die, aan de andere kant van het kanaal, heer en meester waren. Maar tegenover de voormalige mandenfabriek "de Zwaan" bewogen zich langs het kanaal enkele Duitsers in de richting van de brug en het zou niet lang duren, of de verlaten post was in het bezit van de Duitsers. Talrijke Engelse vliegtuigen scheerden over in de richting van de corridor. Ze werden beschoten door de Duitsers die bij de steenfabriek langs het kanaal en op de Wamberg in Berlicum lagen. Een zweefvliegtuig, dat alleen vloog, kwam lager en lager en landde achter Heeswijk, waar het door de Duitsers buitgemaakt werd. De Duitsers durfden echter niet tot Heeswijk door te dringen, uit vrees om er Amerikanen te ontmoeten, hoewel er die niet waren. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen te Heeswijk.</i>	DRI	111
	Om 17.00 uur meldde Hauptmann Grause dat de groep "Knacker" (krakers) Middelrode had bereikt en een verbinding tot stand had gebracht met de verkenningspatrouille Hanke. Om 13.00 uur deden zij gezamenlijk een verkenning van de omgeving. Tot het kasteel was er geen contact met de vijand. Op het terrein van het kasteel constateerden zij dat er parachutes, afgeworpen verzorgingscontainers, munitie en pas gedolven Amerikaanse graven lagen. Een veldkabel leidde van het kasteel naar Heeswijk. Deze werd op meerdere plaatsen	DRI	112

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	vernietigd. Volgens door burgers verstrekte gegevens werd het kasteel op 21 sept. 1944 om 19.00 uur door de vijand met medeneming van Duitse krijgsgevangenen verlaten. Van het kasteel uit rukten de troepen over de bevolen aanvalslinie richting Heeswijk op. Voor de ingang van het dorp was een vijandelijke post waarmee men om 16.30 uur een eerste contact had. Het vuur werd beantwoord. De andere groepen trokken verder op. De linkergroep Hannig nam waar dat zich op de weg van Heeswijk naar het kanaal diverse vijandelijke voertuigen bewogen die een mitrailleur en meerdere schutters in stelling brachten. Hannig opende het vuur dat door een machinegeweer beantwoord werd. Links werden nog een zwaar machinegeweer en schutters vanuit bomen vastgesteld. Ook schoten burgers vanuit de huizen. Pelotonscommandant Weitmann werd zwaar gewond en stierf aan de gevolgen daarvan. Leutnant Hannig nam het bevel van dat peloton over dat verder onder vuur werd genomen. Na vuurondersteuning door een opgerukt stuk 2 cm. luchtdoelgeschut, trok de vijand zich met verliezen terug. De patrouille probeerde verder op te rukken maar werd in de rechterflank door zwaar mitrailleurvuur bestookt. Rechts bij de groep Hanke was hevig gevechtswaai te horen. De verbinding werd verbroken. Het peloton bleef in stelling maar het luchtdoelgeschut werd teruggetrokken. Tegelijkertijd kreeg de commandant van de groep "Knacker" bevel om terug te trekken. De terugtocht gelukte om 17.45 uur onder vuurdekking van een 7 ½ cm. geschut. - <i>Relevant, gevechten binnen het werkgebied.</i>		
	Er komen weer meerdere Duitsers in Dinther. We gaan nu nog een schuilkelder bouwen. We denken hem nog nodig te hebben, gezien dat er nog weinig schot komt in de bevrijding van Dinther. - <i>Niet relevant, geen melding van beschietingen binnen het werkgebied.</i>	HEI	18
24 september 1944	Het was een trieste dag. Heeswijk en Dinther zaten aan de verkeerde kant van de frontlijn. [...] Op de namiddag veranderde de toestand. Het Fallschirmbataljon Ohler werd vanuit Veghel een stuk teruggedreven richting Dinther. Via Heeswijk kwamen ook vele Duitsers in Dinther opdagen en sleepten geschut van allerlei soort mee. Als paddestoelen schenen ze uit de grond op te rijzen. Een massale invasie scheen Dinther te overstromen. Ze drongen door tot Beugt en waagden het zelfs om over het Veghels brugske een kijkje te gaan nemen. Dat scheen hun echter niet goed bekomen te zijn. Bij de Beugtse Barrier stelden ze zwaar geschut op. Meer op het dorp aan, bij de ingang van de Kildonkse weg, die naar de Beugtse molen voerde, werden ook mortieren en andere vuurmonden geplaatst. Verder terug vestigde zich de commandant met zijn staf in het huis van Dries Verhoeven-van Sleuwen, daar werd ook een telefoonleiding aangelegd. De kelder van het café "Den Dolvert" lokte hen erg aan. Dat was nog eens een pracht gelegenheid om er gewonden in onder te brengen. Maar ze vonden die goed afgesloten ruimte ook zeer geschikt om zelf 's-nachts in schuil te gaan. Het huis van Piet Heerkens werd dus bestemd voor het Rode Kruis en de beschermende vlag werd aan een boom bevestigd. Op het dorpsplein kwam ook veel oorlogstuig te staan. De woning van de familie van Heesch was er zelfs aan drie kanten mee omgeven. Bij H. v.d. Ven kwamen ook enkele soldaten in huis, aan wie verteld werd dat enkele dagen geleden zeventien van hun kameraden waren begraven, omdat er toen geen Duitsers waren om dat te doen. - <i>Relevant, militaire bewegingne binnen het werkgebied.</i>	DRI	112-113
	Tegen de avond trekken de Duitsers weer richting Veghel. We begrijpen er niets meer van en geraken in een zenuwachtige stemming. - <i>Niet relevant, geen melding van gevechten binnen het werkgebied.</i>	HEI	18
	Op deze maandag trekt een Duitse eenheid, ondersteund door tanks, langs de rijksweg Den Bosch-Grave in oostelijke richting op naar Heesch. In de namiddag	BOE	145-146

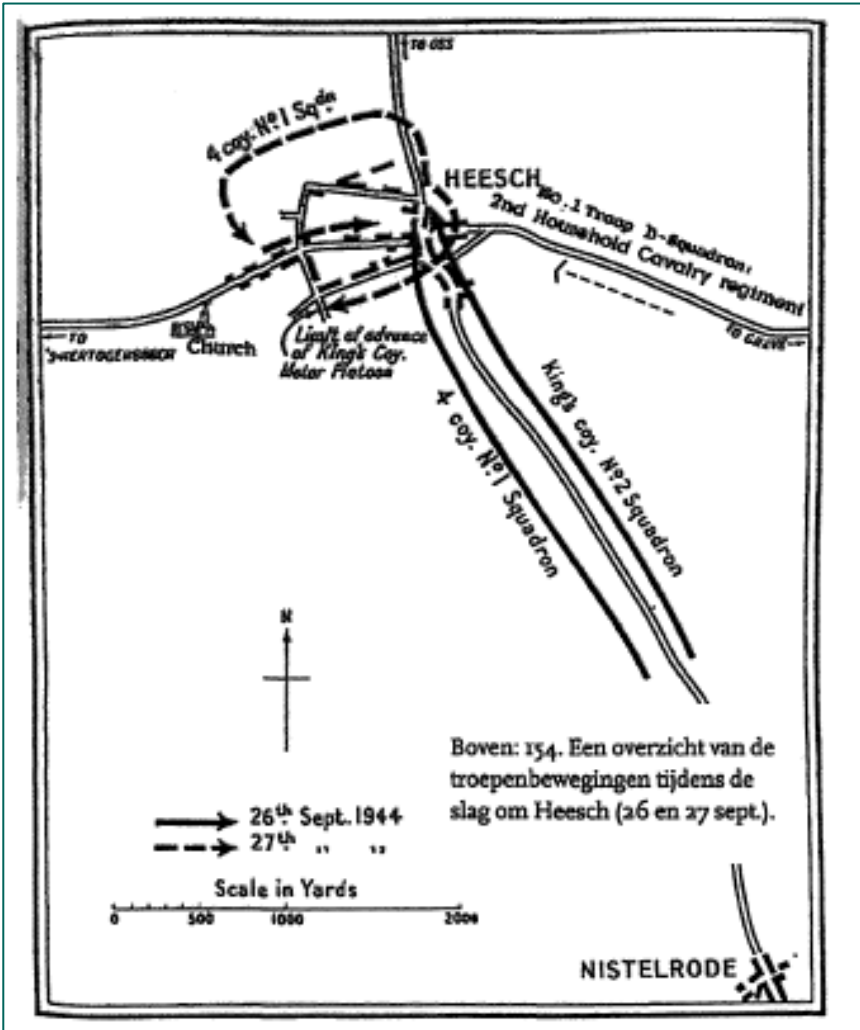
Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
25 september 1944	gaat een geallieerde verkenningpatrouille van de Grenadier Guards vanuit Uden via Nistelrode op weg naar hetzelfde dorp. Een confrontatie met de voorhoede van de Duitse eenheid volgt ten westen van het kruispunt voor Heesch. Een Duits anti-tankkanon treft één van de Engelse tanks, die vooruit waren gestuurd. Luitenant Dick Edward Collins vindt samen met zijn tankbestuurder een schuilplaats in een nabijgelegen boerderij. De andere geallieerde tanks maken rechtsomkeert. Het kruispunt Heesch is voor de Duitsers een uitval mogelijkheid naar de rijksweg richting Grave en naar de corridor richting Uden en Veghel. Er is de geallieerden daarom veel aan gelegen dit punt in handen te krijgen. Een volgende geallieerde verkenningpatrouille, ditmaal ondersteund door zware Sherman-tanks, gaat dan vanuit Nistelrode op weg naar kruising Heesch. De Engelsen weten dat De Duitsers in het noorden en westen van Heesch zitten en dat ook van de kant van Den Bosch gevaar dreigt. De eerste Sherman vuurt direct raak: een bij de Kustershof opgestelde Duitse tank wordt in brand geschoten. De voorhoede van de Duitse eenheid trekt verder op in oostelijke richting over de rijksweg Den Bosch-Nijmegen. Als levend schild moeten zes Heesche burgers die bij het gemeentehuis stonden tussen de Duitse soldaten mee optrekken. Vanuit de omgeving wordt geschoten. De eerste Heesche boerderij brandt. Van huis tot huis en later van boom tot boom bereikt de eenheid met gegijzelde burgers ongedeed kruispunt Heesch. Dan komt er laag een vliegtuig over. De Duitsers vluchten een kippenhok in en verlaten dat pas na enige tijd. De angstige gijzelaars blijven gehoorzaam achter. Een sterke Engelse patrouille van de Grenadier Group gaat over de Nistelrodese weg naar de plaats van de gevechten. Juist als het donker wordt, bereikt de Engelse tankcommandant Dick Luff het kritische kruispunt. Hij is niet op de hoogte van wat Collins is overkomen. Ook zijn tank wordt in brand geschoten, maar Luff en zijn schutter kunnen hem ongedeed verlaten. Ze vluchten samen een woning binnen. De achteropkomende tanks maken rechtsomkeert. Het is te laat in de avond om de aanval nog voort te zetten. Wel nemen de Engelse Grenadiers het kruispunt van Heesch onder vuur met hun zware artillerie. Boerderijen gaan in rook op. Het wordt een angstige nacht voor Heesch, voor Luff, en ook voor de gijzelaars die in de onmiddellijke omgeving van het kruispunt zitten. Tot een uur of tien hebben de Duitsers hun gijzelaars nog steeds onder controle. 's Nachts wordt het stiller. - <i>Relevant, vuurgevechten binnen het werkgebied.</i>		
	Om 18 uur trok een gecombineerde eenheid van tanks en infanterie naar Nistelrode om daar de zaak te verkennen. De Britten troffen in het dorp echter geen Duitsers aan en gingen door naar Heesch aan de weg van 's Hertogenbosch naar Grave. Bij het grote kruispunt in dit dorp ontmoette de patrouille een groep Duitsers, die niet van plan waren het veld te ruimen. Ze stelden de tank van luitenant R. Edward-Collins buiten gevecht en dat was voor de Britten het sein om versterking aan te vragen. - <i>Relevant, vuurgevechten binnen het werkgebied.</i>	BOL	229
	In de dorpen, die de Duitsers op deze maandag als uitvalsbases voor hun aanvallen op de Corridor gebruikten, zagen de bewoners met angst in het hart dat de vijand groot Amerikaanse houwitsers in actie bij de strijd om de vrijmaking van de Corridor. materieel aanvoerde. Dinther, Heeswijk en Schijndel waren weer stevig in Duitse handen. Vooral Dinther kreeg volgens dL H. Heijman O. Praem. een massale invasie te verwerken. 'Geschut van allerlei soort sleepten ze mee. Rond het huis van de familie Van Heesch stonden aan drie kanten kanonnen opgesteld. De commandant vestigde zijn kwartier in het huis van de familie D. Ver hoeven-Van Sleeuwen en bij P. Heerkens werd de Rode Kruispost ondergebracht. Intussen deed hoog en laag zich te goed aan wat ze in de verlaten woningen vonden. Alles was van hun gading. Zelf brachten ze echter niets mee als	BOL	229

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	ongedierte' . De gehele dag daverde de Duitse artillerie in Dinther en enkele honderden soldaten trokken het veld in. 'Ze zochten echter liever veiligheid binnen de huizen en stelden hun mitrailleurs in de kamers op', aldus dL Heijman. 'Omdat veel mensen het ergste vreesden, stroomde het dorp bijna geheel leeg' , stelde C. van der Lee in Dinther vast. In de Torenstraat ontmoette hij een ongeveer 20- jarige Duitse parachutist, die vanuit Den Dungen een verkenning ondernam en die aan Van der Lee vroeg waar zich Amerikanen ophielden. Hij had een lange patroongordel om zijn hals hangen. 'Ich habe 150 Patronen, 149 für die Amerikaner und die letzte für mich', zei hij. - <i>Relevant, beschietingen vanuit het werkgebied.</i>		
	In de vroege ochtend van 25 september vertrokken de Shermans naar Nistelrode dat niet bezet bleek te zijn. In een hoog tempo werd de tocht vervolgd naar Heesch. Rond die tijd begon de aflossing van het 5de Coldstream Guards in Uden (door de 50ste Divisie) en om het zekere voor het onzekere te nemen werd ook dit bataljon op pad gestuurd. De Coldstream Guards zouden naar Schayk rijden om eventueel de Grenadiers bij Heesch te kunnen ondersteunen. Daar was inmiddels de strijd in alle hevigheid ontbrandt. De Grenadiers waren de eerste huizen van Heesch gepasseerd zonder dat er iets gebeurde. In de motregen reden de voorste twee Shermans verder naar het centrum. Opeens klonk er een harde knal en de voorste Sherman vloog in brand. De tweede reed snel terug. Twee andere Shermans die even later dezelfde route namen, overkwam hetzelfde. Omdat het langzaam donker begon te worden besloot de bataljonscommandant, luitenant-kolonel Goulburn, de aanval op Heesch uit te stellen tot de volgende dag. De Grenadiers reden terug naar Uden. Het gerucht over nieuwe Duitse troepen was dus waar gebleken, maar waar kwamen die vandaan? [...] Op 25 september arriveerde de voorhoede van de 712de divisie in de omgeving van 's Hertogenbosch, juist op tijd om de Shermans bij Heesch tegen te houden.	DID1	113-115

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	- <i>Relevant, vuurgevechten binnen het werkgebied.</i> Om zes uur in de ochtend, op 25 september, vertrokken de Shermans naar Nistelrode dat inderdaad niet bezet bleek te zijn. In een hoog tempo reden de Grenadiers verder naar Heesch. Ondertussen werd het 1ste Coldstream Guards dat al die tijd in Volkel had doorgebracht, afgelost door de 50ste divisie. Terwijl de Grenadiers Heesch naderden, reden de Coldstreams via Uden naar Schayk om eventueel van daaruit de aanval op Heesch te kunnen ondersteunen. Eén eskadron - het 2de - werd naar Oss gestuurd om daar de Task Force van majoor Willoughby te versterken die drie dagen eerder, op 22 september, de stad had bevrijd. Er zaten nog steeds Duitsers in het noordelijk deel van Oss. [...] Bij Heesch was inmiddels de slag begonnen. De Shermans passeerden de eerste boerderijen zonder dat er iets gebeurde. In de motregen reden twee tanks verder naar het centrum van het dorp. Plotseling, vlak bij het kruispunt midden in het dorp, klonk er een explosie. De voorste Sherman vloog in brand. De commandant, luitenant Edward Collins, kon nog net ontkomen en werd later onder de neus van de vijand gered. Toen het duidelijk was dat de vijand zich niet zo gemakkelijk liet weggagen, werden twee andere Shermans naar voren gestuurd. Maar er gebeurde weer precies hetzelfde: de voorste tank werd uitgeschakeld en de tweede reed terug. Ook deze keer wist de tankcommandant, luitenant Luff, met nog een lid van de bemanning uit de tank te ontsnappen. Nog voor hij terug had kunnen gaan naar zijn eigen eenheid, zag hij in de regen Duitsers opdoemen. Zonder een moment te aarzelen renden de twee Britten naar een hooimijt, waar ze zich verstopten door diep in het hooi weg te kruipen. Zo brachten zij de nacht door te midden van de vijand. Pas aan het einde van de volgende dag zagen zij kans te ontsnappen. Omdat het donker was geworden, besloot luitenant-kolonel Goulburn, de commandant, om de aanval op Heesch uit te stellen tot de volgende dag. Die nacht trokken de Grenadiers zich terug op Uden. - <i>Relevant, vuurgevechten binnen het werkgebied.</i>	DID2	109
	De Duitsers hadden hun stellingen opgeschoven. 's-Avonds tevoren waren ze van het dorpsplein weggetrokken, maar ze hielden de Rode Kruispost in het café "Den Dolvert" gevestigd. [...] Bij de Kildonkseweg op Beugt hoorde men druk schieten. Daar waren honderd soldaten en er was ook een commandopost. Ook waren er verschillende gewonden. Het doel van de vijand was natuurlijk Veghel. De weg daar een hadden ze op zaterdag reeds verkend. Enkelen waren diezelfde namiddag reeds gevorderd tot de oprijlaan van het huis Zwanenburg". Zondagnamiddag gingen ze over het brugje van de Beeksloot en 's avonds werd op het grondgebied van Veghel stevig gevochten. Na die serieuze kennismaking verwijderden beide partijen zich van elkaar en daalden de Duitsers in de Beeksloot al verspreidden zich met honderden heel omzichtig aan de overzijde van de kronkelende waterloop. Maar ze zochten het liefst dekking in de veilige huizen en stelden in a kamers hun mitrailleurs op. Want ze ware bang voor de Amerikanen, die zich daar op"* iisbaan bevonden en direct schoten zodra a vijand zich maar liet zien. [...] In een rapport aan de commandant van de Koninklijke Patrouille staf Noord-Brabant gaf het verzet door dat de situatietekening van de Duitse posten en stellingen van kracht bleven voor de Beugtse Barrier en de munitieopslag/ verbindingspost in Heeswijk en Dinther. Er werd troepenbewegingesignaleerd van Dinther naar Veghel. [...]	DRI	114

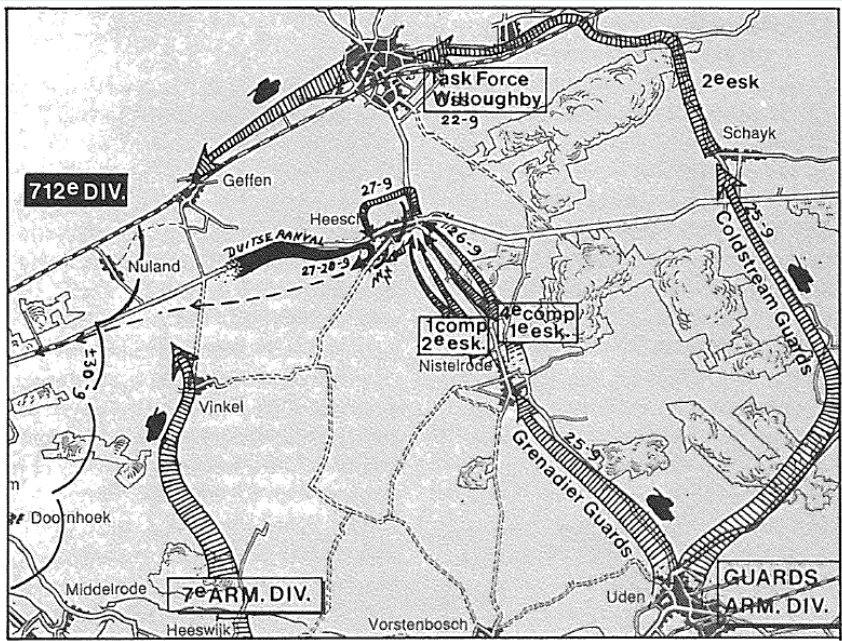
Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	Patrouillebedrijvigheid Berlicum-Dinther- Veghel. Om ca. 11.00 uur beschoten veertig Amerikaanse jagers de troepenconcentratie bij Zwanenburg. Eén tank werd gesignaleerd in de bossen bij Zwanenburg. Verder één tank halfweg Dinther en Veghel. - <i>Relevant, beschietingen en luchtaanval binnen het werkgebied.</i>		
	Op maandag 25 'september stellen de Duitsers enkele zware stukken geschut op in de Molenstraat (nu Kildonkseweg). De meeste mensen gaan hun heil zoeken in Loosbroek. Tegen de avond komen weer veel granaten neer op het Redsel en we blijven in onze schuilkelder. Het is er 's nachts een hels lawaai van ingeslagen granaten. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	HEI	18
25-27 september 1944	Nadat hij zich op 25 september in Nuland had geïnstalleerd, moest generaal Neumann van de 712^e Divisie zijn hoofdkwartier maar liefst driemaal verplaatsen: op 26 september nam hij zijn intrek in villa 'Puttershoek', op 27 september in 'Hei en Wei' en op 28 september in 'Mariaburg'. Maar iedere locatie werd door burgerspionnen aan de Engelsen doorgegeven, waarna een artilleriebeschieting van het Duitse hoofdkwartier volgde. [...] De voortdurende beschietingen waren voor generaal Neumann aanleiding om zich wat verder van het front te verwijderen. - <i>Niet relevant, beschietingen buiten het werkgebied.</i>	GEN	23
	The Grenadiers went to the crossroads village of Heesch, six miles further west (and just two miles south of Oss), where they got involved in a sharp two-day battle with the newly arriving 712. Infanterie-Division on the 26th-27th. Heesch constituted a last German attempt at breakthrough south of the Maas. After that, the battle for 'Hell's Highway' subsided - but by then 'Market-Garden' was over as well. - <i>Relevant, vuurgevechten binnen het werkgebied</i>	MAR2	567
26 september 1944	De volgende morgen, dinsdag 26 september, is bij het kruispunt voor Heesch nergens meer een Duitser te zien. Zijn ze weg of zitten ze verscholen? De gijzelaars gaan er vandoor, opnieuw het oorlogsgeweld tegemoet. De Engelsen kunnen nu het dorp gaan aanvallen. Twee compagnieën, ondersteund door tanks, rukken vanuit Nistelrode aan beide zijden langs de provinciale weg op. Vooraf gaat een beschieting om de Duitse weerstand te breken. De tanks naderen langs een breed front. Het hele dorp staat in vuur en vlam en overal is rook. Er komen Duitsers te voorschijn met de handen in de lucht. Daar zijn ze dus. Collins en Luff melden zich eveneens. Het oostelijk deel van dit dorp wordt als eerste bevrijd. Een omtrekkende beweging ten noorden en zuiden van de rijksweg moet de Duitsers verrassen. De noordelijke aanvalsspits via De Stelt komt echter op tragische wijze onder eigen vuur te liggen. Vier Engelsen raken daarbij dodelijk gewond. Pas om zes uur 's avonds wordt Heesch als bevrijd beschouwd.	BOE	146-147

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	 Boven: 154. Een overzicht van de troepenbewegingen tijdens de slag om Heesch (26 en 27 sept.). 26th Sept. 1944 27th " " Scale in Yards 0 500 1000 2000 NISTELRODE		
	- <i>Relevant, vuurgevechten binnen het werkgebied.</i> Door deze definitieve bevrijding is overigens niet alle oorlogsleed verdwenen. Tot aan de bevrijding van Den Bosch wordt Oss regelmatig beschoten vanuit de richting Geffen. Talrijke Duitse mortiergranaten hebben in die tijd slachtoffers en schade veroorzaakt in Oss en in het Maasland. - <i>Niet relevant, beschietingen buiten het werkgebied.</i>	BOE	147
	Nadat de Duitsers nogmaals getracht hebben met de 712^e divisie Heesch te heroveren, komt ten slotte een einde aan de Duitse activiteiten in deze frontsector. Het Duitse garnizoen in Den Bosch is een constante zorg voor de geallieerden. Aangenomen wordt dat deze eenheden vroeg of laat, als laatste wanhoopspoging van de Duitse 712^e divisie zullen proberen Heesch te heroveren om een aanval Op Grave te ondernemen. Dat moet tot elke prijs voorkomen. De Duitsers hebben op de Graafseweg in Den Bosch veel versterkingen aangebracht Zij rekenen zelf ook op een aanval. - <i>Relevant, vuurgevechten binnen het werkgebied.</i>	BOE	147-148
	Een doorn in het geallieerde oog was het Duitse garnizoen in 's Hertogenbosch. Aangenomen moest worden, dat deze eenheden vroeg of laat zouden proberen in oostelijke richting een aanval op de Corridor bij Grave te ondernemen. Dat moest tot elke prijs voorkomen worden. De Grenadier Guards en de Coldstream Guards, die nog steeds in de omgeving van Uden verbleven, werden ingezet om deze bedreiging uit de wereld te helpen. Bij Nistelrode en Heesch ontstonden verwoede gevechten. In eerste instantie namen de Grenadier Guards 160 Duitsers	BOL	234

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	in Heesch gevangen en het pleit leek al beslecht te zijn. De vijand gaf zich echter nog niet gewonnen en op 26 september moest een krijgslist, bedacht door lt.-kolonel Goulburn van de Guards, de strijd beslissen. In een omtrekkende beweging rukten de tanks het westelijk deel van Heesch binnen en om 18 uur was het dorp bevrijd. - <i>Relevant, vuurgevechten binnen het werkgebied.</i>		
	In de ochtend van 26 september hervatten de Grenadier Guards de aanval op Heesch die de vorige dag was afgeslagen. Ook deze keer verliep de rit via Nistelrode dat nog steeds vrij was van Duitsers. Even na de middag hield de colonne stil buiten Nistelrode. Na de gebruikelijke inleidende beschieting begon om kwart voor vier 's middags eindelijk de aanval. Onafgebroken vurend rolden de eerste Shermans naar voren, terwijl de infanterie volgde. Het lawaai was oorverdovend en de verspilling van munitie enorm, maar het schieten sorteerde wel het gewenste effect Het kruispunt midden in het dorp werd veroverd en de oostelijke helft van Heesch was nu in Britse handen. Het werd donker en de Grenadiers begonnen zich in te graven. De volgende dag zou de beslissing moeten brengen. Intussen waren de Duitsers natuurlijk gealarmeerd door het verloren gaan van het dorp. - <i>Relevant, vuurgevechten binnen het werkgebied.</i>	DID1	114-115
	De volgende ochtend, 26 september, reden de Britten weer terug naar Nistelrode dat nog steeds vrij van Duitsers bleek te zijn. Eén eskadron tanks en één compagnie infanterie bleven achter in Nistelrode. Twee eskadrons en twee compagnieën zouden de aanval op Heesch uitvoeren. Deze strijdmacht zou links en rechts van de weg oprukken. De Grenadiers zouden het kruispunt moeten veroveren. Na de gebruikelijke inleidende beschieting begon om kwart voor vier 's middags de aanval. De Shermans reden langzaam naar voren, de infanteristen liepen tussen de tanks. De tanks schoten bijna onafgebroken in de richting van de vijand. Het lawaai was oorverdovend en de verspilling van munitie enorm. Maar het gewenste effect werd bereikt en de vijand vuurde nauwelijks terug. Dit was niet erg verwonderlijk omdat het dorp drie uur tevoren pas was bezet door het bataljon dat het kruispunt moest verdedigen. Bovendien ging het hier om een zogenaamd Ostbataillon, samengesteld dus uit overgelopen Sovjetsoldaten, en deze eenheden stonden toch al niet zo bekend om hun gevechtskracht. Over het algemeen was het moreel van dergelijke bataljons erg laag en het was dus niet zo vreemd dat er die dag in totaal honderdtachtig krijgsgevangenen werden gemaakt. De Grenadiers bezetten nu de oostelijke helft van het dorp. Inmiddels was het al weer donker aan het worden. - <i>Relevant, vuurgevechten binnen het werkgebied.</i>	DID2	109-110
	De kerk van Wijbosch, vernield door Brits artillerievuur, begin oktober. Omdat de Duitsers een observatiepost in de kerktoeren van Dinther vermoedden, werd de kerk heftig beschoten. Hoewel de spits het begaf bleef de kerktoeren staan. De Engelsen beantwoordden deze beschieting door de kerken van Olland en Wijbosch te vernielen. Daarop deden de Duitsers een infanterieaanval op Geffen met het doel de kerktoeren daar op te blazen, maar ze werden met zware verliezen teruggeslagen. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	DID2	99
	Er lagen Duitsers op Beugt. Ook bij Jan van Houtem, Piet Heerkens (café), Henricus van Doorn, Wijgergans, Dries Verhoeven en Johan van Zon waren Duitsers ingekwartierd. 's-Morgens om circa 9.45 uur een hevig granaatvuur [op Dinther]. Men hoorde het gieren van de granaten en daarna de ontploffingen. Norbert Langemeijer stond op dat moment met pastoor Lathouwers te praten op het plein voor de pastorie; ze zochten zo spoedig mogelijk dekking in de kelder van smid C. Nelissen.	DRI	116-117

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	[...] Hij was opgelucht, want zijn huis was nogal deerlijk gehavend; het dak was door een voltreffer geraakt en verder als het ware doorzeefd; [...] De woningen van H. Verhagen en L. Dirx liepen nogal wat schade op. Ook de garage van A. van der Meijden en de boerderij van B. Wijnen werden getroffen. [...] De woningen van H. Verbakel te Heeswijk (het postkantoor), de garage van Ant. v.d. Meijden, de woning van L. Dirx en de woning van H. Verhagen waren ook beschadigd door dit granaatvuur. - <i>Relevant, beschieting binnen het werkgebied.</i>		
	Tegen 12.00 uur volgde evenwel een nog grotere ramp. Dinther werd toen gebombardeerd door Typhoons, wel zeven maal vlogen die over de kom van het dorp en telkens lieten ze bommen vallen en vuurden ze met hun boordwapens. Nu waren er nog meer slachtoffers te betreuren. De bedoeling was om de Duitsers in de Laverdonk uit te schakelen. Men had zich moeten oriënteren op de Kildonkse molen op Beugt, maar men maakte een enorme vergissing door de molen van Van Eerd als uitgangspunt te nemen. Cor van Laanen had de gegevens van Gard Dijkhoff doorgegeven aan de Britten, maar die kozen de verkeerde molen uit. [...] Meteen duikt de tweede groep, enzovoorts. Misschien op de Laverdonk, maar dan toch vlak bij Dinther. Rook stijgt op. De Dorpsstraat in Dinther is beschoten. Er zijn totaal geen Duitsers. Er is veel kapot. [...] Het Gesticht van ouden van dagen en de school hebben zware schade. De Typhoons hebben ook bommen geworpen op de kerk, de gewelven zijn naar beneden gestort en het dak is er half afgeschoven. Het gezin van Verbakel komt bij ons in de kelder en nog een ander gezin. [...] Tal van woningen werden beschadigd. De volgende woningen waren zodanig getroffen, dat zij gesloopt moesten worden: L. van Dijk, gedeeltelijk, M. Barten, bewoond door A. Donkers, de kinderen Verhagen, C. A. de Laat, J. Nouwens, de wed. Hanegraaf, eigendom van het Burgerlijk Ambestuur, H. Verhagen-van Hooft en M. v.d. Brand. Zwaar beschadigd werd ook de boerderij van H. van Doorn. Tal van woningen kregen glas- en dakschade. Zware schade hadden N.J. Meulensteen, M. Rijkers, A. v. Zutphen, de wed. Buijs, D. de Jong, L. Raaijmakers, P. v. Zutphen, J. v.d. Linden en B. Cranen. - <i>Relevant, bombardement binnen het werkgebied.</i>	DRI	117
	Maar zoals de meeste troepen van het 15e Leger, zou ook de 712e Divisie via de Westerschelde, Walcheren en Zuid-Beveland alsnog naar het oosten weten te ontsnappen. In de nacht van 21 op 22 september werd het grootste deel van de divisie van Breskens naar Vlissingen overgezet. Daar kreeg zij de opdracht om zo snel mogelijk naar Den Bosch te trekken, aangezien die stad bedreigd werd door een mogelijke geallieerde doorbraak vanuit de Corridor. De lange mars oostwaarts ging over Middelburg, Goes, Bergen op Zoom, Roosendaal, Breda en Tilburg naar Den Bosch. Bij aankomst daar op 24 en 25 september werd meteen een aanval ingezet op de Corridor, die echter al op 26 september vastliep bij Heesch. Een dag later dreef een Britse tegenaanval de Duitsers terug naar Nuland. Vanaf dat moment ging de 712e Divisie zich ingraven. Ter verdediging van Den Bosch kwam een sterke linie tot stand vanaf Kessel aan de Maas, via Nuland en Vinkel tot aan Dinther. Bovendien werd ten zuiden van de Maas bij Hedel een bruggehoofd ingericht, ter bescherming van de Maasbrug aldaar, die onontbeerlijk was voor de eventuele ontsnapping van het 15e Leger. - <i>Relevant, verdedigingslinie in het werkgebied.</i>	GEN	23

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	Op 26 september werd zelfs een luchtaanval ingezet, die echter doel miste: niet de witte villa Puttershoek aan de Graafseweg werd getroffen, maar een ander wit gebouw midden in het dorp, de textielfabriek Van den Boogaard. - <i>Niet relevant, aanval uitgevoerd op meer dan één kilometer van het werkgebied.</i>	GEN	23
	Op 26 september is het in de voormiddag erg rustig. De stilte voor de storm. 's Middags om een uur of 12 worden we opgeschrikt door een hels geknal. Rondom het huis vallen brandbommen en slaan de kogels in de grond. Er blijken boven Dinther een drietal Z.g. Engelse taifoens aan het werk te zijn. Ze komen tot driemaal terug om hun bombardement voort te zetten. Het geheel heeft maar enkele minuten geduurd, maar als we uit de schuilkelder komen zien we boven het dorp een geweldige vuurgloed. Wij hebben het er maar net goed afgebracht. Onze naaste buurman zijn boerderij staat in brand, die van J. van de Ven. Verder heeft de hele Brouwerstraat het moeten ontgelden, meerdere huizen gaan in vlammen op. Waaronder die van M. van Zutphen, J. van Son, mevrouw van Riel en de boerderij van H. van Doom. Verder verschillende huizen in de Schoolstraat, o.a. van de familie Nouwens, M. de Wit, van Ieperen. Daarnaast nog de boerderij van A. Juyn, in de Servatiusstraat. Maar wat veel erger is, meerdere burgers worden hierbij gedood. De slachtoffers zijn J. Nouwens, Drika Nouwens, J.Verhagen, H. van Ieperen en M. de Wit, terwijl nog een viertal in het ziekenhuis moeten worden opgenomen, o.a. A.Barten .. Verder vernamen we nog dat ook Leo Dirx door een granaat dodelijk wordt getroffen op weg van huis naar de schuilkelder onder de fabriek. Ook de R.K.-kerk wordt zeer zwaar gebombardeerd, de gewelven zijn in zijn geheel naar beneden gekomen, het koor totaal vernield en alle banken totaal kapot. - <i>Relevant, bombardement uitgevoerd binnen het werkgebied.</i>	HEI	18
	AEAF Andere Typhoon-squadrons opereerden in het oosten van ons land, waarbij meer dan één vlucht op een dag niet tot de uitzonderingen behoorde en zo noteerde ook F/O. Van Zinnicq Bergmann van No 181 Squadron, eerst aanvallen te hebben uitgevoerd op Nuland en later op een trein bij Zevenaar, waarbij die trein werd vernietigd. - <i>Niet relevant, aanval uitgevoerd op meer dan één kilometer van het werkgebied.</i>	ZWA2	363
27 September 1944	Nog steeds bezorgd over zijn linkerflank, haalde generaal von Zangen het LXXXIXste Korps uit Zeeuws-Vlaanderen en gaf het de leiding over de strijd ten oosten en noorden van 's Hertogenbosch. Hij gaf ook de 712de divisie opdracht onmiddellijk een tegenaanval op touw te zetten om verder terreinverlies te voorkomen. Het gevolg was dat op woensdag 27 september de Duitse en de Britse aanvalsspitsen in Heesch op elkaar botsten. De gevolgen waren voorspelbaar. In de vroege middaguren brandde de strijd los in het dorp. De Britten waren de vijand te slim af. Zij hadden een plan bedacht waarbij een aanval vanuit het noorden de Duitse troepen in de flank verraste; aanvankelijk tenminste. Zodra de Grenadiere van de eerste schrik waren bekomen begonnen zij terug te vuren. De strijd in het dorp duurde de hele middag, maar rond zes uur was Heesch in Britse handen. [...] Von Zangen beseftte dat de verbinding met de Kampfgruppe Walther nooit kon worden hersteld door één zwakke divisie, maar 'Befehl ist Befehl' en de aanval van de 712de Divisie begon in de nacht van 27 op 28 september. De onderneming liep natuurlijk op een fiasco uit. Op zondag 28 september was de strijd om Heesch voorbij. De daaropvolgende dagen werd er nog gevochten bij Middelrode, Nuland en Geffen door de 7de Armoured-divisie die dit gedeelte van	DID1	115

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	het front had overgenomen van de Guards. Begin oktober stabiliseerde ook hier het front en werd het (betrekkelijk) rustig. - <i>Relevant, vuurgevechten binnen het werkgebied.</i>		
	De volgende dag, 27 september, zou de beslissende aanval plaatsvinden. Omdat de vijand waarschijnlijk rekende op een rechtstreekse aanval vanaf het kruispunt, werd besloten tot een omtrekkende beweging. De groepen die het kruispunt hadden veroverd (4de compagnie en 1ste eskadron) zouden vanuit hun stellingen recht naar het noorden rijden. Ongeveer drie honderd meter van Heesch moesten ze linksaf slaan en een kilometer in westelijke richting rijden. Dan moesten ze in zuidelijke richting draaien om weer bij Heesch uit te komen. De vijand zou dan aangevallen worden uit de richting die hij veilig achtte. Omdat snelheid geboden was als men de Duitsers wilde verrassen, zou het gebied waar de groep doorheen trok gezuiverd worden door drie pelotons van de 3de compagnie. De aanval die om half twee 's middags begon, verliep geheel volgens plan. De tanks en halftrupsen trokken met een wijde boog om Heesch heen en bereikten zonder veel verliezen om drie uur de meest westelijke huizen van het dorp. De infanteristen van de 3de compagnie die volgden, hadden het niet zo gemakkelijk. Tegen de tijd dat zij de Duitse stellingen bereikten, was de vijand van zijn eerste verrassing bekomen. Pas na verbitterde strijd slaagden zij er in het gebied te zuiveren. Een ondersteuningsaanval door een peloton van de 1ste compagnie, onder leiding van majoor N. Baker, liep vast in de boomgaarden ten zuiden van het dorp. Het peloton viel in een hinderlaag en een groot deel van de eenheid werd gevangen genomen. De aanval vanuit het westen evenwel ondervond weinig hinder van deze tegenslag en tegen zes uur was Heesch in Britse handen. [...] De gevechten verplaatsen zich naar noord-oost Brabant. Twee dagen lang wordt er fel gevochten om het dorp Heesch. De Duitse 712de Divisie trekt zich terug richting Den Bosch. [...] Een idioot bevel, maar Befehl ist Befehl en dus begon in de nacht van 27 op 28 september de tegenaanval op Heesch. Na een zeer korte beschieting, wegens munitiegebrek, drong een deel van het 732ste regiment vanuit het westen het dorp binnen. Maar de Britse artillerie vuurde onmiddellijk terug en luitenant Bocklehurst reed met zijn Sherman op de Duitse troepen in. Zijn tank werd	DID2	110-111

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	uitgeschakeld, maar de aanval was uiteengeslagen. Snel verdwenen de Duitsers in het donker weer in westelijke richting. De slag om Heesch was voorbij. - <i>Relevant, vuurgevechten binnen het werkgebied.</i>		
	Een paar dagen later laiden de gevechten in deze buurt weer op, toen de 7 de Armoured het front tussen Heeswijk-Dinther en Oss overnam. Op 29 september vielen ze eerst Middelrode aan waar fel om gevochten moest worden. De volgende dag werd de aanval voortgezet en via Vinkel bereikten de Woestijnratten het dorpje Nuland. Ondertussen hadden de Coldstreams vanuit Oss zonder enige strijd het dorp Geffen bevrijd. - <i>Niet relevant, geen gevechten binnen het werkgebied.</i>	DID2	111
	Het wegtrekken van de Duitsers duurde tot de middag. Enkele voorposten bleven nog in Heeswijk, maar de rest trok naar Berlicum. De artillerie schoot vanuit Veghel haar projectielen op Heeswijk, waar naast de kerk de vijand nieuwe stellingen had betrokken en waar zich een opslagplaats van Amerikaanse munitie bevond. Ook bij de kanaalbrug in de solide kelder van de wed. Dijkhoff had zich een twintigtal Duitsers verborgen. Heeswijk werd ontruimd, de mensen trokken veelal naar Rukven en Loosbroek. 's-Nachts ontplofte in de nabijheid van de kerk een bom die schade veroorzaakte aan het huis van W. v. Oorschot. Op de voormiddag barstte er ook een voor de Abdij uit elkaar. Intussen kwamen in Veghel de beroemde Desert Rats (woestijnratten) in beweging. De Brug over de Beeksloot brachten ze op draagkracht en 's-middags om 14.30 uur verschenen de eerste Engelse tanks in Dinther. Door de Koffiestraat kwamen ze voorzichtig opzetten en dan ging het dwars door de velden naar Heeswijk. Ook van de andere kant kwam er een aanrijden en bleef bij het pleintje staan, toen rolde de ene na de andere tank Dinther binnen. Ze reden over de klinkers en kriskras door de velden om overal Duitsers op te sporen en te verdrijven. Bij de kerk van Dinther gekomen, kregen ze inlichtingen omtrent de aanwezigheid van Duitsers te Heeswijk. Voorzien van kaarten, een radio-zendtoestel en een radio-ontvangtoestel gingen twee kapiteins en zes manschappen de Dintherse toren in. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	DRI	120
	In Loosbroek bracht men de eerste Duitse krijgsgevangenen binnen. Op de Singel stonden een paar woonwagens. Er wordt wel eens beweerd dat die rondtrekkende lui geen vaderland hebben. Maar of ze bewezen, dat ze Nederland liefhadden. Van Heesch uit zagen ze een Duitse patrouille naderen. Zonder dralen meldden ze dit aan de Engelsen die erop afgingen en een achttal Moffen gevangen namen. Later op de dag kwamen er tanks in Loosbroek, waarvan een gedeelte zich naar Heesch begaf en anderen in de richting Dinther reden. Ze bleven daar echter staan bij de Hommelse brug, ofschoon een andere afdeling intussen van Veghel over Dinther naar Heeswijk rolde. Om 15.00 uur was het Engels granaatvuur ten einde, maar enkele huizen waren in brand gevlogen, vlakbij het oude kerkhof in Heeswijk. De panden waren van: J. v. Zutphen, H.M. Dobbelsteen, de winkel van K.C.M. van Stokkom (geheel uitgebrand), W.H. v. Schijndel en van L.H. Geijbels. Enige strijdswagens trokken daarop Heeswijk binnen, het gevecht nabij de kerk tegemoet. De vijand had pantservuisten gereed om er de binnenkomende tanks mee te treffen. Maar voor hij zich van dat wapen kon bedienen, brachten de Engelsen hun tankgeschut in werking, zodat de vijand overhaast op de vlucht sloeg met achterlating van een vijfenveertigtal gekaapte fietsen. Ook uit de kelder bij het kanaal vluchtten ze weg. Met een geweldige knal sprong de brug over de Zuid-Willemsvaart uit elkaar. De toegangsweg naar Schijndel was voor weken afgesloten. Oberleutnant Reith van het bataljon Fuchs was de verantwoordelijke man die dit karweitje voor zijn rekening nam. Helaas gingen er vijf huizen op de Schijndelse Steeg in vlammen op, waardoor zeven gezinnen have en goed verloren. [...]	DRI	120-121

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	Tegen de avond viel er een flinke regenbui, welke verdere uitbreiding van de brand in het dorp voorkwam. De Woestijnratten zetten hun tanks tegen de huizen met de zekerheid dat de Duitsers ze niet zo makkelijk meer zouden verdrijven. Voor de derde keer waren we nu bevrijd. Maar was het nu voorgoed? Nu begonnen de Duitsers uit Berlicum met granaten deze kant op te schieten. Elk half uur viel er een. De huizen van de klompenmaker van Zutphen en de wed. Riel uit Dinther, die al gedeeltelijk verwoest waren, werden nu door granaten in brand geschoten. Overal brandde het. Vooral in de avond een echt oorlogsgezicht. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>		
	"Al vanaf de vroege morgen schieten de Engelsen granaten af op Dinther. Ook voor en achter de boerderij van Bram Buijs slaan de granaten in. We blijven in huis of in de kelder, 't Was een angstig gehoor, dat ellendige fluiten van de overkomende granaten. Wij hadden inmiddels al vernomen, dat de Duitsers zich 's-nachts op Heeswijk hadden teruggetrokken. Om ongeveer 12.00 uur zien we in de richting Loosbroek, tussen de bomen, een kleine tank staan. Ik haal gauw mijn verrekijker en kijk tussen de rietmatten door, want ik durfde niet op de weg te gaan staan en zag er ook twee soldaten bij lopen in bruine uniformen. Ik dacht meteen dat het Engelse of Amerikaanse militairen moesten zijn, want Duitse tankbemanningen hebben nl. zwarte uniformen. Govert, Willy Meyer en ik trekken de stoute schoenen aan en verlaten de boerderij in de richting waar ik de tank had zien staan. Er werd niet geschoten en de tank stond nog steeds op dezelfde plaats. Het bleken inderdaad Engelse soldaten te zijn, verder zien we nog een tweede tank staan. Al zwaaiende komen we bij de Engelsen aan en zeggen dat er in Dinther geen Duitsers meer zijn, maar wel in Heeswijk. De soldaten vertellen ons, dat ze op verkenning zijn en dat er nog wel Duitsers in de omgeving moeten zijn. Ondertussen blijft het Engelse geschut steeds maar granaten afschieten op Heeswijk. De ontploffingen zijn niet van de lucht. We horen ze steeds maar overfluiten. Omstreeks 14.00 uur horen we vanuit het dorp het ratelen van tanks en al spoedig zien we enige grote tanks aan komen rollen, die bij de kerk in Dinther halt houden. Nu komen ook de twee kleine tanks, waar wij al naar toe waren geweest, aanrijden en gaan langs de boerderij naar het dorp. Even later zetten alle tanks zich opnieuw in beweging en in volle vaart gaat het nu naar Heeswijk. Wat een herrie maken die grote monsters. Op sommige plaatsen vliegen de klinkers uit de weg. Eén van de tanks blijft naast onze boerderij staan. De tanks schieten niet, maar opeens een enorme knal vanuit de richting Heeswijk en daarna een grote zwarte rookzuil. De Duitsers lieten de Heeswijkse brug in de lucht vliegen. Dan beginnen ook de Duitse mitrailleurs vanuit Heeswijk te schieten en de tanks schieten terug. Wat een herrie en wat is het vreselijk om dat aan te horen en wat zullen er weer veel slachtoffers vallen. Hier en daar ontstaan branden en stukjes brandend papier en riet vallen om ons heen. Het is uitkijken, dat het rieten dak van de boerderij niet in brand zal vliegen. Al schietend naderen de tanks nu Heeswijk en steeds meer boerderijen en huizen worden in brand geschoten. Met Govert bleef ik buiten voor de boerderij kijken, we beseffen eigenlijk niet hoe gevaarlijk het is. Na een hevig gevecht van ongeveer anderhalf uur is het dorp Heeswijk in Engelse handen, maar de verwoesting, die werd aangericht, is opnieuw erg groot. De tank naast onze boerderij vertrekt weer. Vanaf de weg langs de boerderij hebben wij het oprukken gade geslagen en dachten er niet aan om in de boerderij te schuilen. Ook reden een aantal tanks dwars door de velden naar Heeswijk. Door de verrekijker kon ik zien, dat uit een boerderij een aantal Duitse soldaten weghouden toen de tanks er al vlak bij waren. Ook die boerderij werd in brand geschoten. Toen het gevecht was afgelopen, zagen we in Heeswijk acht branden woedden, die tot in de avonduren voortduurden. Plotseling hoorden we van vlakbij enige harde knallen en toen bleek, dat Duitse soldaten met hun geschut op Dinther begonnen te schieten. Nu houden we wel de boerderij in. Gelukkig vielen er niet veel granaten, maar één niet-ontplofte granaat viel in de boomgaard van onze boerderij. We waren dus	DRI	121-123

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	weer door het oog van de naald gekropen. 's-Avonds kwamen de eerste Engelse infanteriesoldaten in Dinther, die hier en daar werden ingekwartierd en ook op de boerderij kwamen enige Engelse soldaten met een aantal vrachtauto's". De patrouille van Oberfanrich Wolko had tussen 17.00 en 18.00 uur vijf schoten gehoord, die vermoedelijk van een pantservederingswagen waren gelost. Een wachtpost meldde motorgedruis om 17.45 uur. Onder het commando van Major Pohl werd om 18.40 uur een slagvaardige verkenningpatrouille van Hauptmann Hanke vanuit Den Bosch naar Heeswijk gestuurd, omdat daar minstens twee vijandelijke tanks waren gesignaleerd. Het verzet rapporteerde dat de Duitsers wegtrokken. Groepjes vluchtten naar Vorstenbosch en Nistelrode. Op Beugt en Zwanenburg waren alle Duitse troepen weg. Amerikaanse tanks in Dinther. Heeswijk was ontruimd door de Duitsers. Tanks in de Zandkant. School en Kerk van Dinther bij bombardement getroffen. Drie tanks gesigna leerd. Concentratie kasteel Zwanenburg. Patrouillebedrijvigheid Berlicum-Dinther- Veghel. Om ca. 11.00 uur beschoten veertig Amerikaanse jagers de troepenconcentratie bij het kasteel Zwanenberg. Om ca. 10.00 uur munitie met twee karren vervoerd van Heeswijk richting Den Bosch. Geen transport van soldaten. In Dinther ca. vijfhonderd Duitse soldaten. Bombardement mislukt. Te noordelijk. Duitsers vluchten links en rechts, totaal overstuur. Bombardement Dinther: zestien vliegtuigen schoten van Jan Ven tot Brughuis, luchtbommen van ca. vijf kg. Afgebrand v. Doorn, v. Iperen, v. Dijk, Barten, burgemeester, P. v. Laanen (schuur afgebrand, Piet kogel in de arm). Excuses van geallieerd Commando voor foutief uitgevoerd bombardement. Te laat gedoken. Om 15.00 uur was een verdacht persoon, gekleed in Engels uniform, in de buurt van de Engelse artillerie in Loosbroek gesignaleerd. Deze persoon maakte aantekeningen van de stellingen, die hij haastig opborg toen enkele personen naderden. Onmiddellijk verdween hij per fiets naar Vorstenbosch. Naspeuringen bleven vruchteloos. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>		
	Op 27 september komen de Z.g. woestijnratten, die de slag in Afrika hebben gewonnen in Veghel aan. Deze zullen Dinther bevrijden. Ze komen met grote tanks dwars door de velden om mogelijk nog meer Duitsers op te sporen. In de middag klimmen enkele Amerikaanse officieren in de kerktoeren, welke nog intact is gebleven, om verkenningen te doen. In de namiddag wordt er dan ook weer hard gevochten aan de Heeswijkse brug. De kanaalbrug gaat de lucht in en alle contact met Schijndel is voor lange tijd verbroken. Ook voor mijn gezin wordt de grond te warm en we vertrekken naar Loosbroek waar we liefderijk worden opgenomen bij de familie Langens-Henst, in de hei. - <i>Relevant, vuurgevechten binnen het werkgebied.</i>	HEI	19
	RHQ. B & D Sqns carried out patrols West of VEGHEL. SCHINDEL was strongly held by the enemy and 131 Bde were unable to take it, and the enemy had a strong line North from DINTHER. The Guards Armd Div reported OSS clear of the enemy and at 1700 hours RHQ Tac moved to MENZEL where the Regt concentrated in pouring rain. B Sqn. 4Tp and 5Tp continued with their 2 patrols. 5Tp held all day by enemy in the woods. 4Tp moved up and got to DINTHER where they were supported eventually by 1st RTR and RB's. 7Tp were used during the day on suspected enemy areas and as a diversion to fool the enemy who were about to be attacked from another direction. Patrols were called in at 1600 hours and the Regt moved to MENZEL in the middle of the biggest rainstorm ever. D Sqn.	WAR	-

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	At first light 1Tp moved SW to LOOSBROEK no movement seen. 3Tp went to 510 thence to DERP, BEDAF and NISTLERODE no movement seen. 4Tp North to VOLCHENBOSCH where his flywheel collapsed and 2Tp was sent to relieve him and push on to 1Tp at LOOSBROEK. From there 2Tp went South on to 442414 where he was shot at by an A/Tk gun at 438413. This he stonked with 5th RHA guns and 1st RTR moved up to clear DINTHER. All Tps called in at 1630 hours, moved to NISTLERODE with the Regt. Rained very hard. - <i>Relevant, beschieting binnen het werkgebied.</i>		
28 september 1944	De Duitsers waren weggetrokken, maar dat betekende voor de bewoners geenszins dat ze nu veilig waren. waren. Integendeel, ze kwamen onder het vijandelijk granaatvuur te liggen. In de vroege morgen werd in Heeswijk de vrouw van Gerard v. Lieshout, Thera van Mierlo, uit het leven weggerukt met achterlating van haar man en zeven kleine kinderen. Vlak bij haar woning meende ze een veilig verblijf voor haar gezin gevonden te hebben, maar vond er helaas de dood. Ook in Dinther kwamen granaten neer. Het gezin van Jan Dortmans op Den Dolvert bevond zich in de kelder van hun boerderij. Toen een granaat het dak trof, dachten ze veiliger te zijn in een schuilplaats daarbuiten. Er ontplofte weer een projectiel en doodde de moeder (Adriana v.d. Heijden) en een kind ter plaatse; [...] Rond 11.00 uur spatten rondom en tegen de Abdij granaten uiteen. De westelijke gevel kreeg een voltreffer te verduren, daar waar zich de kamer van Dr. v. Beurden bevond. Even van tevoren had hij haar verlaten en ontkwam aan een hoogstwaarschijnlijke dood. Het bleef bij een gat in de muur, wel waren ca. veertig ruiten van de refter gesneuveld. Rond 15.00 uur sloegen de granaten gaten in het dak van het gymnasium, de boerderij en de schuur. Er vielen nu zo'n vijfentwintig granaten per uur. Gerard van Lieshout werd nu zelf ook verwond. Men voelde zich verre van behaaglijk, vooral toen de Engelsen een viertal granaatwerpers gingen opstellen tussen het nieuwe gymnasium en de Abdij. [...] De granaatschoten namen zozeer in aantal toe en troffen zo dichtbij doel, dat men op de Abdij besloot de Hoogmis in een noodvertrek op te dragen en in de kelder van het nieuwe gymnasium het koorgebied te verrichten. [...] Van nu af aan begonnen van Loosbroek uit de tanks een dagelijkse tocht, waarbij een gedeelte over de Broekdijk naar Rukven reed en halt hield bij de Heibloemsedijk. Een ander gedeelte sloeg de weg in naar Heesch en trok naar de Blekense Driessen en het Wolvenbos. 's-Avonds keerden ze dan weer terug naar hun standplaats nabij de Loosbroekse kerk. [...] Om 3.20 uur kwam het bericht van het bataljon Hanke, dat de verkenningspatrouille van Oberjäger Hahne had vastgesteld, dat de weg Berlicum-Zandkant vrij was van vijanden evenals het bosgebied bij de Zandkant. In noord-oostelijke richting was er krachtig mitrailleur- en geweervuur. Om 23.55 uur werden aan de zuid-oost rand van de Groote Heide op ongeveer honderdenvijftig meter noord-oostelijk van deze rand twee pantserverkenningswagens waargenomen. Van ongeveer vijftig meter afstand werd een grote pantservuist op één van deze wagens afgevuurd, die vernietigd werd. De hele nacht door was er artillerievuur op de zuid-oostelijke rand van de Groote Heide uit noord-oostelijke richting. Om 3.30 uur berichtte de patrouille van Oberleutnant Beinhauer van het bataljon Hanke, dat achthonderd meter ten noorden van het kasteel verse sporen waren, vermoedelijk van een pantserverkenningswagen, op de akker vanaf de boerderij links van de weg in de richting van Heeswijk. Om 23.45 uur was er fel contact met de vijand bij de westelijke toegang naar Heeswijk. Verder opdringen was onmogelijk. [...]	DRI	125-126

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	Gevechten in de omgeving van het kasteel Heeswijk, Heeswijkse brug, mandenfabriek, waarschijnlijk voorpostengevechten aan het mitrailleur- en geweervuur te horen. In de omgeving van het kasteel zwaardere gevechten. De Heeswijkse brug was niet zonder gevaar te bereiken. [...] Dinther werd met artillerievuur beschoten. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>		
	Op zondag 28 september komt Dinther weer onder zwaar granaatvuur te liggen vanuit Schijndel en Berlicum. Voornamelijk den Dolvert heeft het zwaar te verduren. De familie Dortmans-van de Heyden wordt hierbij zwaar getroffen. De vrouwen drie kinderen worden hierbij het slachtoffer, terwijl de oudste dochter zwaar gewond naar Veghel wordt vervoerd. Na vele maanden is deze weer hersteld. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	HEI	19
	RHQ. A Sqn sent out three patrols. 150 enemy Infantry were reported in woods at 4349, MET were reported moving along the road HEESCH – S'HERTOGENBOSCH. 5th RHA who were in support, registered this stretch of road and MET using this road were heavily shelled. Infantry with bazookas were holding DOORNHOEK and 50 Infantry at 471485 were engaged by A Sqn. A Sqn. 7th Armd Div was responsible for the protection of 30 Corps left flank between VEGHEL and X roads 580510. The task of the Regt was to recce West from NISTELRODE to S'HERTOGENBOSCH on a seven mile front with the Sqn on the right. Three patrols were used with the left directed on to DOORNHOEK, centre on NULANDS VENKEL and right on LAGEWIJST. 1Tp centre, 2Tp left and 3Tp right. 1Tp advanced to 424483 which was North of NULANDS VENKEL and reported 150 Infantry in woods at 4349. He could also see the main road from HEESCH to S'HERTOGENBOSCH in certain parts and reported MET moving East. The road at this point was registered by 5th RHA with Sgt Hall doing OP. From then onwards all MET using the road was engaged by the guns. 2Tp advanced to DOORNHOEK and was forced to withdraw having been fired on by bazookas and small arms in the town. He took up a position at X roads 400450 where he remained for the remainder of the day. A local Maquis which he used reported that the ZUID canal from S'HERTOGENBOSCH to 410418 was held by Infantry and MGs. Also that there were 800 Germans in S'HERTOGENBOSCH, 150 Infantry and 10 MET at 3548 and 30 Infantry with MGs at 3649. 3Tp advanced to 471485 and reported 50 Infantry at 471485 which he engaged. He then used 5th RHA but was unable to progress any further. All Tps returned to SHQ at last light at KANTJE. - <i>Relevant, gevechten en beschietingen binnen het werkgebied.</i>	WAR	-
29 September 1944	Nadat de Duitsers nogmaals getracht hadden, en wel met de 712de divisie, Heesch te heroveren kwam op 29 september tenslotte een einde aan de Duitse activiteiten in deze frontsector. Over en weer beperkte men zich tot verkenningstochten en artillerievuur. Pas op 22 oktober kwam het front weer in beweging toen de Britten tot de aanval overgingen, die op de 24ste tot de bevrijding van 's Hertogenbosch leidde. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	BOL	234
	De inleidende gevechten op 22 oktober werden geleverd door twee brigades, de 71ste en de 160ste. De 158ste zou pas ingezet worden als er de mogelijkheid voor een doorbraak inszat. Zover kwam het die eerste dag nog niet. Om de Duitsers te misleiden lag na zes uur 's ochtends het zwaarste vuur op de stellingen van de Kampfgruppe Bieg in Middelrode en Berlicum en de artillerieopstellingen van de 59ste Divisie boven Schijndel. Hierdoor meende	DID2	156

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	generaal Neumann aanvankelijk dat de Britten aan weerskanten van de Zuid-Willemsvaart het offensief openden. Om 5.10 uur reden de eerste Cromwell-tanks over zandweggetjes op de Duitse linies af. Infanterie van de 131ste (de zogenaamde Queens) Brigade volgde op de voet. Er gingen een paar Cromwells verloren door mijnen maar Doornhoek was in een halfuur veroverd. Vooral de Crocodiles met hun vlammenwerpers waren teveel voor de Duitse infanterie. De Kampfgruppe Bieg begon terug te wijken onder het Britse geweld. Berlicum werd diezelfde dag nog bevrijd en Middelrode viel de volgende ochtend. - <i>Niet relevant, geen vuurgevechten binnen het werkgebied.</i>		
	Van donderdag op vrijdag waren er nog hevige knallen, granaten kwamen terecht in de tuin van Piet Heerkens, voor het huis van Joh. Bloks en in de boomgaard van Adr. v.d. Heijden (in de Eikenhoek). 's-Morgens kwamen veel tanks en wagens voorbij rijden in de richting van Loosbroek. In geen jaren was het zo druk geweest op deze wegen. Bijna de hele morgen ging dat door. De 7de Armoured Division (Desert Rats) viel het front aan tussen Heeswijk, Dinther en Oss, dat verdedigd werd door de 712de Divisie van generaal Neumann. In Middelrode werd fel gevochten. [...] Nu voelde men zich toch onder het Duitse juk uit, hoewel hun granaten nog rondom de Abdij insloegen. Van hogerhand werd gelast de klok officieel terug te zetten, waaruit duidelijk sprak, dat men nu toch echt bevrijd was. Aan de overkant van de Leijgraaf ontploften de granaten onophoudelijk. [...] Later op de dag moest het dorp het ontgelden. Om 18.00 uur werd van de Heeswijkse kerk de torenspits afgeschoten en een granaat drong door het dak naar binnen en verwoestte de doopkapel, onheilspellend staken de balken af tegen de grauwe regenwolken. De pastorie werd aan de achterzijde zwaar beschadigd. Het St. Cuneragesticht kreeg een voltreffer aan de voorgevel. [...] Er vielen drie granaten: één in de tuin van de Abdij, één in de van Coothlaan bij de drukkerij en één in de rode kool achter het oude gymnasium. De Engelsen lieten ook wat van zich horen, vanuit Dinther werden elke vijf minuten dertig granaten afgeschoten. De Heeswijkse molen, die reeds zoveel geschiedenis meegemaakt had en overleefd, kreeg zijn aandeel. Een stuk van een projectiel sloeg een gat in het stormeind. Een van de beide wieken, die nog kort geleden waren gestroomlijnd, werd onbruikbaar. Van een van de klauwen van de standaard werd een stuk weggeslagen en granaatsplinters doorzeefden de molen. Maar hij draaide door en bewees zijn dienst aan de voedselvoorziening, zij het dan ook voorlopig met één wiek. Bij Bloks op de akker vielen er in de avond nog granaten. Vandaag verloren de Engelsen twaalf doden en drie gewonden. De Duitsers verloren tweehonderd krijgsgevangenen en honderd doden. - <i>Relevant, vuurgevechten en beschietingen binnen het werkgebied.</i>	DRI	126-128
	Op 29 september moet de torenspits van de R.K.-kerk te Heeswijk het ontgelden en er wordt een stuk afgeschoten. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	HEI	19
	RHQ. A Sqn sent out 3 patrols. Infantry and an 88mm in the GROES area were engaged by the RHA and the gun KO'd. The guards Armd Div were working down to SOGGEL from the North and soon cleared it up. A Sqn. Patrol positions were very much similar to the previous day. 5Tp on the right advanced to LAGEWIJST and reported Infantry in area GROES which he engaged with K Bty resulting in one 88mm KO'd and 3 Germans killed. He then advanced to HOOGEWIJST and reported it clear. Thence to SOGGEL where he reported	WAR	-

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	enemy Infantry in the area. He smartened these with small arms killing 6 Germans. He later handed over to the Guards and returned to SHQ at last light. 4Tp was centre and advanced to VINKEL and North to 422488 and reported 12 Infantry at 421497 with an A/Tk gun. They were smartened up by small arms fire and withdrew. He then advanced North of the road and reported a large gun at 413454 which he engaged. He later reported this as being abandoned. He then went on to 418503 and reported numerous Infantry in the area which he smartened in time. A 150mm gun firing from the West eventually got a bracket on the Tp position thus forcing them to withdraw South of the road. 3Tp was on the left and advanced to 400450 and engaged Infantry at 398456. He then advanced to CORSO and was held up by a road block of fallen trees, small arms and shelling. He remained in this position in observation. On returning to SHQ at last light he was fired on by two 50mm guns in area 408422 but came through unscathed. Today was a good day. All Tps had very good practice with their guns and good results obtained. - <i>Relevant, gevechten binnen het werkgebied.</i>		
30 september 1944	Een paar dagen later laiden de gevechten in deze buurt weer op, toen de 7de Armoured het front tussen Heeswijk-Dinther en Oss overnam. [...] De volgende dag werd de aanval voortgezet en via Vinkel bereikten de Woestijnratten het dorpje Nuland. Ondertussen hadden de Coldstreams vanuit Oss zonder enige strijd het dorp Geffen bevrijd. De volgende dag werd de 32ste Guard-brigade onder het bevel van de Amerikaanse 82ste Airborne geplaatst en ze vertrok naar de omgeving van Grave. Het hele front ten oosten van Den Bosch kwam nu onder de 7de Armoured, maar de activiteiten zouden zich tot 22 oktober beperken tot patrouilleren en beschieten van kerktorens. - <i>Niet relevant, geen vuurgevechten of beschietingen binnen het werkgebied.</i>	DID1	111
	Ze kwamen van Nistelrode over Loosbroek naar Rukven. In Loosbroek waren ze gestationeerd. Hun aantal nam nog dagelijks toe tot er wel honderden stukken geschut stonden, waaronder een dozijn kanonnen van groot kaliber. Dit schrok de ingezetenen en vluchtelingen volstrekt niet af. Ze konden trouwens onder het vuren van de batterijen het suizen van vijandelijke granaten niet onderscheiden. Het vijandelijke granaatvuur bleef niet zonder gevolgen. Sergeant Davies werd hierdoor gedood, terwijl luitenant R. O'Callaghan gewond werd. Wie zich niet veilig voelde, begaf zich naar de kelder van de pastorie in Loosbroek. [...] De aanval werd voortgezet en via Vinkel bereikten de Woestijnratten Nuland. Ook drongen ze op naar Schijndel, Eerde en St. Oedenrode. Middelrode werd bijna geheel verwoest. Sinds dinsdag, na het bombardement, werden vele verlaten en kapotte huizen beroofd en geplunderd. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	DRI	128
Eind september-begin oktober 1944	Vanuit de corridor worden naburige dorpen beschoten. Zo liggen Rosmalen en de in richting Coudewater al enige tijd onder een spervuur van Engelsen in Heeswijk-Dinther - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	BOE	200
	Grote angst heerst er in Nuland als eind september en begin oktober de RAF-vliegtuigen gaan zoeken naar Duitse inkwartieringsadressen. De Duitsers schieten op die vliegtuigen en de vliegtuigen beantwoorden dat 'saluut'. Veel Duitsers worden getroffen. Nuland ondergaat de vuurdoop. De burgers moeten vaak de kelders in. Granaten slaan in, de school krijgt voltreffers. Een beangstigend gezicht zijn de talrijke branden bij avond. De kerktoeren, een uitkijkpost van de Duitsers, wordt voortdurend beschoten. Bij hun aftocht, in de nacht van 4 op 5 oktober, blazen ze hem zelf op. Hij zou een uitkijkpost kunnen worden voor de geallieerden!	BOE	200

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	Intussen waren er zo'n 40 Duitsers bij ons ingekwartierd. Er heerste een flinke bedrijvigheid. 's Avonds gingen ze met groepjes op patrouille naar Nuland en Geffen. Ze poetsten hun wapens en repareerden deze. In huis stond ook de veldradio, in de slaapkamer van de kapitein, en op commando's uit de voorste linie (Geffen en Nuland) werd er dag en nacht geschoten. Toch was het een betrekkelijk rustige tijd. Ze nestelden zich helemaal in. Ze bouwden schuilkelders met verlichting en verwarming. - <i>Niet relevant, geen meldingen van schade binnen het werkgebied.</i>	HER	60
	Het eenigste wat in de daaropvolgende weken interessant was, en door den vijand werd uitgelokt, was de heftige concurrentie in het vernietigen van kerktorens, waarvan de vijand valschelijk geloofde, dat wij ze als observatie-post gebruikten. De vijand begon met het afvuren van 80 granaten op den toren van Dinther. maar die was 'Van soliede constructie en bleef staan. - <i>Relevant, beschieting binnen het werkgebied.</i>	WIE	17-18
1 oktober 1944	Want het was hier allerminst veilig. De vijand zat dicht bij de Abdij. Hij had zich verborgen in de huizen vlak over het kanaal. Maar de Engelsen zaten bij de brug over de Aa. In Loosbroek kwam een granaat terecht op het parochiehuus. Een Engelse soldaat, die er binnen was, werd gewond en in de kelder van de pastorie verbonden. - <i>Relevant, granaat neergekomen binnen het werkgebied.</i>	DRI	129
	Om 8.30 uur uit Dinther vertrokken. Duits geschutvuur kwam over het kanaal in de Laverdonk, tussen het kanaal en de Aa, van Zwanenburg tot de kerk. Hierover moest meer informatie verzameld worden". - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	DRI	130
	Een Supermarine Spitfire LF. IX van No. 412 Squadron is om 11.30 uur neergestort langs de Ossweg te Heesch. - <i>Niet relevant, exacte locatie neergestorte vliegtuig is onbekend.</i>	SGLO	T4445
2 oktober 1944	In de morgen werd een aantal stukken in stelling gebracht in de Heilaren. Ook de Duitsers schoten weer granaten af. Hoe lang zou dat schieten op onze dorpen voortduren? Het was en bleef buitenshuis levensgevaarlijk. Vandaag werden noodrantsoenen uitgereikt, vooral zakken met van die harde koekjes. De weg naar Berlicum was vrij, maar in de omgeving lagen nog Duitsers. [...] In de Kameren werd een man gewond in zijn arm door een scherf van een granaat. Een koe en een paard werden dodelijk getroffen. Tegen de avond gingen eindelijk de Engelsen de Zuid-Willemsvaart over en rukten op in de richting van Schijndel, maar zij kwamen spoedig weer terug. [...] Het verzet rapporteerde nog steeds mitrailleurvuur van de overzijde van het kanaal op de Heeswijkse brug en de sluis. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	DRI	130
2-8 oktober 1944	De gehele week komen nu en dan toch weer enkele granaten op Dinther neer. De Duitsers zitten nog altijd vlak achter het kanaal. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	HEI	20
3 oktober 1944	De stukken geschut in de Heilaren bleven granaten afvuren, dat hadden ze de afgelopen nacht ook gedaan en van slapen was niet veel terecht gekomen, het was een afschuwelijke herrie. [...] De hele dag bleef het schieten aanhouden. Ook de Duitsers schoten terug en zo werden in Dinther drie vrachtauto's kapot geschoten, waarbij enige soldaten werden gedood of gewond. [...] Om ongeveer 18.15 uur was er een hevig artillerievuur tussen Engels en Duits geschut, maar de Duitsers schoten in verhouding maar weinig. Wel sloegen	DRI	130

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	Duitse granaten in bij Adr. Manders in Dinther op het trampad en vernielden het achterste gedeelte van zijn huis. Een granaat kwam terecht tegenover het huis van Bloks, maar richtte geen schade aan. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>		
	C Sqn. Sqn came under orders 131 Bde and moved South to 4542 by 1430 hours. Our role was to hold the line of the WILLEMSVAART canal between DINTHER and VEGHEL, a distance of about 5 miles. There were 4 possible foot crossings but no vehicle crossings, and the possibility of patrols crossing by boat had also to be considered. 1Tp went to DINTHER and had 2 Scout sections at 438406 and 443406 and 5Tp went to BEUG with foot patrols at 455401 and 462358. Each foot patrol consisted of 4 men with 1 Bren and 2 Stens and a 38 set for communication to the Tp. They arranged booby traps consisting of trip wires attached to the rings of Mills Bombs over each footbridge. 4Tp had a patrol position at DINTHER and he patrolled 4 times during the night, to VEGHEL to contact the RE's who were holding that area. 2Tp was just behind in close support of the forward Infantry patrols at HEESWIJK. Only one enemy patrol was contacted during the night, this came within 50 yards of Cpl Golding's section and was driven off by Bren. - <i>Relevant, boobytraps binnen het werkgebied.</i>	WAR	-
4 oktober 1944	Vroeg in de morgen sloegen nog Duitse granaten in, o.a. bij Gevers tegenover het pakhuis van de Eierbond. De granaat kwam op de weg terecht. Enkele scherven drongen door de deuren en vensters. Bij Schijndel werd nog hevig geschoten. De Duitsers zaten nog steeds in de Wijbosche bossen, vlak over het kanaal. De kanaaldijk aan onze kant was bezet door de Engelsen, zodat geen enkele Duitser over het kanaal kon komen. Van Dinther uit werd steeds geschoten in de richting van Schijndel. De boerderij van landbouwer Piet van der Wielen werd, vermoedelijk door Engelse tanks, in brand geschoten. Het liep tegen schemerdonker toen men nabij het café "de Aabeemd" een kreet hoorde, die over de lippen kwam van iemand, die plotseling de grens van dood en leven voor zich ziet. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	DRI	131
	Het verzet rapporteerde dat Heeswijk nog geregeld onder artillerievuur lag, zowel uit Schijndel als Den Bosch. Richting kasteel- Dinther Duitse patrouillebedrijvigheid, ook bij de Heeswijkse brug. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	DRI	132
	Paters H.H. Harten (kapel van Coudewater) 's Middags het huis Van de Doelen getroffen naast ons huis op Vinkeloord. Kerk van Nuland geraakt en de toren. Engelsen naderen, mitrailleurvuur dichtbij. - <i>Niet relevant, beschietingen buiten het werkgebied.</i>	HER	59
5 oktober 1944	's-Morgens was er nog Engels geschut in werking. [...] In Kaathoven maakte men de oorlogshandelingen ook van nabij mee. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	DRI	132
6 oktober 1944	De projectielen bleven hun vernielend en vernietigend werk voortzetten. Helaas werd een ingezetene van Heeswijk er het slachtoffer van. [...] Ook in de zusterschool sloegen drie granaten in waarvan één vlak voor de schuilkelder waarin zich veel inwoners van Heeswijk bevonden. Rond 12.30 uur brandde de schuur en hooiberg van J. Dortmans op Den Dolvert af. [...] Om 15.00 uur viel er nog een Duitse granaat in Dinther bij C. Boutens achter de tuin. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	DRI	133

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
7 oktober 1944	Gedurende de nacht hoorde men talrijke granaten gieren en ontploffen, vooral in de omgeving van de Laverdonk en al bracht de morgen andere, vreedzame geluiden, het schieten ging door en duurde heel de dag. [...] Om 10.00 uur vielen er Duitse granaten achter het klooster en in de Laverdonk. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	DRI	133
8 oktober 1944	De maan was in haar laatste kwartier en de nacht mistig. Van zaterdag op zondagnacht vielen er veel granaten in de omgeving van de Dintherse kerk en in Heeswijk. [...] Een pracht gelegenheid voor de Duitsers om een aanval te ondernemen op de Britten. Behoedzaam drong de vijand vanuit Berlicum op om de Engelsen in de Heeswijkse hei te overrompelen. Maar zoals meestal misrekenden ze zich ook deze keer. Want de Brit is nu eenmaal niet gemakkelijk te begrijpen. [...] Het nachtelijk gevecht kostte de vijand een verlies aan manschappen, ofschoon er onder de Engelsen ook doden en gewonden vielen. Het nachtelijk gevecht vond plaats omdat Captain Douglas Snowden, de commandant van een Engelse patrouille, een eerder ontdekte vijandelijke positie zou gaan aanvallen. Ongelukkigerwijze stootte zijn patrouille, na ongeveer 500 meter buiten de eigen linies in het pikdonker en dichte mist, op een vijandelijke patrouille die een aanval op de Engelse posities wilde ondernemen. De verrassing was voor beide partijen compleet. Meteen ontstond er een gevecht. Captain Snowden en Feldwebel Angelus Kunkel schoten op hetzelfde moment en werden onmiddellijk gedood door el kaars kogel. In dit gevecht sneuvelden verder aan Engelse zijde John Searle, John Tizzard en John Stent en aan Duitse zijde Friedrich Hagemeijer en Josef Eisenlauer. Doch het was de Mof niet gelukt de Engelsen uit hun stellingen te verdrijven. - <i>Relevant, grondgevechten en beschietingen binnen het werkgebied.</i>	DRI	134
9 oktober 1944	Rond 10.00 uur ontplofte er weer een granaat achter de Dintherse kerk. Even later ontploften nog twee granaten en weer even later nog een zestal aan de Aa-kant, echter zonder schade aan te richten. In Berlicum vonden, in de middag, hevige gevechten plaats soms van man tegen man. [...] District Dinther S.N.B.S.: "Duitse patrouillebewegingen in de richting Zandstraat, Middelrode, kasteel en Aa-brug. Situatietekening ontvangen van de geschutopstelling bij v.d. Brand in Heeswijk, munitieopslagplaats en observatiepost. In de nacht van 8 op 9 okt. is er een Duitse patrouille vanuit de Steenoven tot het molenhuis geweest. Bij gevechten vielen aan weerszijden drie doden. Na de middag om 17.00 uur twee Duitse patrouilles, totaal ca. achttien man, bewapend met machine- en gewone geweren komende uit Schijndel over de Heeswijkse brug tot ca. tweehonderd meter van de Aa-brug. Bij gevechten werden er zes gedood en enige gewond. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	DRI	139
10 oktober 1944	In de namiddag vielen er nog een paar Duitse granaten bij Harrie v.d. Ven op Den Dolvert achter het huis. Tot en met woensdag 11 oktober bleef het rustig in Heeswijk. Iedereen was weer blij en durfde weer buiten te komen om naar de aangerichte schade te kijken. Wel was het soms zo dat er ineens een granaat overvloog, - <i>Relevant, granaat neergekomen binnen het werkgebied.</i>	DRI	140
11 oktober 1944	In de nacht van dinsdag op woensdag was het zware geschut druk in werking. Tegen de avond gingen vierhonderd Engelse soldaten de Laverdonk in. Achter de melkfabriek groeven zich enkele soldaten in. Misschien wilde men een nieuwe aanval ondernemen over het kanaal, waar nog Duitsers lagen. Misschien ook dat	DRI	141-142

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	de Duitsers nog een aanval wilden wagen. In de verte werd zwaar geschoten. Ook hoorde men tankgeschut en mitrailleurvuur in de richting van het kanaal. Cornelis van Beekveld werd gewond door een kogel in zijn achterwerk. Het was niet van ernstige aard. Van Beekveld vertoefde op het ogenblik van de verwonding in de buurt van de Dintherse kerk. Vermoedelijk een verdwaalde kogel. [...] Want in de afgelopen nacht kwamen de Duitsers over het kanaal en werd er fel gevochten. Hij was niet bijster goed te spreken over de militaire toestand hier en noemde onze positie zeer slecht. - <i>Relevant, gevechten binnen het werkgebied.</i>		
	Twee keer ging de vijand over tot tegenaanvallen! Ter sterkte van 1 bataljon trok hij op de 26e op naar Heesch. Maar deze aanval kostte hem 250 gevangenen. Op den 11e deed hij nog een kleine aanval op Geffen, waar hij 20 doden achterliet. Beide aanvallen werden met weinige moeite uiteengeslagen door onze artillerie. Later toen de vijand versterking kreeg van de vastberaden Fallschirmjäger, werd zijn patrouille-activiteit intensiever. [...] Het antwoord van den vijand was de aanval op Geffen, reeds eerder genoemd, die ten doel had de toren op te blazen, maar toen dit vrijdeld werd, probeerde hij zijn doel te bereiken door de aanwending van een automatisch kanon, dat speciaal voor dit doel naar voren werd gebracht. - <i>Niet relevant, vuurgevechten buiten het werkgebied.</i>	WIE	17-18
12 oktober 1944	De tanks, die gisteravond de Laverdonk waren ingetrokken, hadden vannacht flink gevuurd. Ook deden ze dat in deze voormiddag. Op de Heuvel in Dinther sloeg een granaat in. In het dorp zelf floten plotseling weer een groot aantal granaten door de lucht. [...] De Maquis uit Normandië had de ernst van de toestand aan het kanaal goed doorzien. Op deze dag moesten de inwoners van "De Aabeemd" hun huis ruimen. Lang hadden ze daar kunnen blijven en aan de vluchtelingen een wijkplaats geboden, maar nu kwamen de Engelsen hun gelasten dat zij onmiddellijk op moesten breken naar een veiliger verblijf. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	DRI	142
	District Dinther S.N.B.S.: "Duitse patrouilles aan de Steenoven. Engelse mijnen rondom het kasteel van Heeswijk en Hoofdweg Heeswijk-Berlicum. Kleine Engelse patrouille tussen kasteel en kanaal. Overgangsverbod en verblijfsverbod voor burgers wonende van het kanaal achter het kasteel over de Kameren, Heeswijkse Heide, Kaathoven en Vinkel. Ca. 16.00 uur granaatvuur op Den Dolvert, twintig a dertig projectielen". - <i>Relevant, mijnen aanwezig en beschietingen binnen het werkgebied.</i>	DRI	144
12-15 oktober 1944	Op donderdag 12 oktober komen er weer enkele granaten, welke weer een slachtoffer maken. Johan Juyn die op de akker, waar nu de jongensschool staat, aan het werken is, wordt dodelijk getroffen. Op 15 oktober komen er weer enkele granaten neer bij de oude jongensschool. Een Engelse soldaat die daar ingekwartierd ligt, wordt gedood. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	HEI	20-21
13 oktober 1944	In de nacht was er veel tankgeschut in de richting van Schijndel. [...] In de middag vielen er nog enkele granaten in de richting Eikenhoek. Een granaat kwam terecht op de weg tegenover het huis van mevrouw Potters en Cooijmans. Er deden zich geen persoonlijke ongelukken voor. Ook in de buurt van de melkfabriek vielen er nog enkelen. Er werd nog heel druk geschoten in de richting van Schijndel. Om 17.45 uur vielen er nog enkele granaten. Het huis van Willem van Zutphen in de Laverdonk werd in brand geschoten en brandde af. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	DRI	144

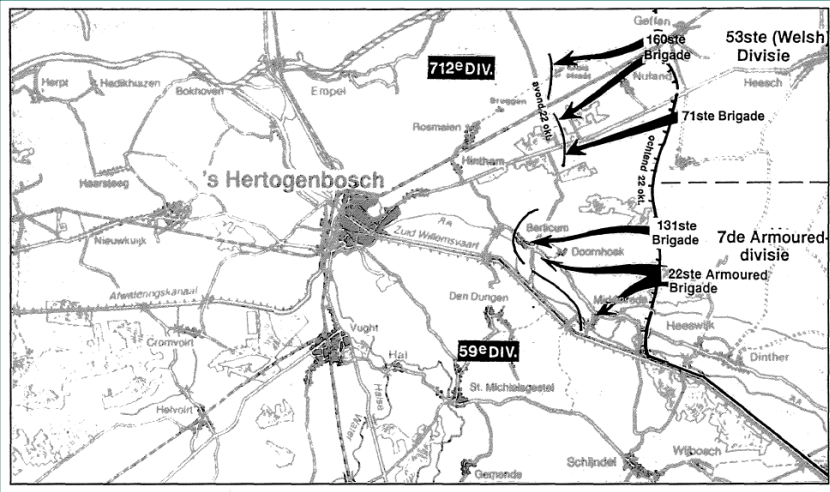
Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
14 oktober 1944	Van vrijdag op zaterdag was het vrij rustig. In de middag vielen er in de omgeving nog enige granaten. In de namiddag maakten de granaten en kogels weer slachtoffers [te Dinther en/of Heeswijk]. [...] Op "Mulders akker" recht tegenover de vroegere eendenkooi van het kasteel maakte Dobbelsesteen een praatje met van der Sangen en van Erp. Daarna gingen de twee laatste weg in de richting van de Aa-brug, maar werden toen beiden door granaatscherven getroffen. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	DRI	145
	De Queen's-brigade meldde dat de buitenposten in dit corridorgebied voornamelijk werden gedekt door 75mm-granaten, aangelegd als anti-tankmijnen. Tevens werd er een grote hoeveelheid booby-traps geplaatst, die vooral een zware tol eiste van de Duitse buitenpost bij het kasteel van Heeswijk. Hier werden, nadat een Duitse patrouille 's-nachts in moeilijkheden raakte, drie geweren en twee dode varkens aangetroffen. De S.N.B.S. district Dinther maakte een situatieschets van Berlicum en Middelrode met daarop de Duitse stellingen.	DRI	145

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	Situatietekening van het verzet op 14 oktober 1944. Collectie Frans Douwes		
	- Relevant, ingezette kalibers en stellingen binnen het werkgebied.		
15 oktober 1944	In de nacht van zaterdag op zondag sloegen verschillende granaten in, o.a. bij M. Verbruggen, M. v.d. Ven, meester Croonen en in het schuurtje van C. Nelissen. De granaten richtten vrij veel schade aan. Vooral de voorgevel van Croonen werd zwaar beschadigd. Gelukkig geen burgerslachtoffers, wel werden een paar Engelsen gewond en één gedood.	DRI	146
	- Relevant, granaten neergekomen binnen het werkgebied.		
	In de loop van de morgen werd een Amerikaans tweemotorig transportvliegtuig door een granaat geraakt, de rechter motor begon te roken. Het toestel vloog heen en weer boven Heeswijk, werd opnieuw onder vuur genomen en vloog geheel in brand. Even later stortte het neer achter Heeswijk. De buurtschappen onder Heeswijk, de Kameren en de Fokkershoek moesten worden ontruimd.	DRI	146
	- Relevant, vliegtuig neergestort binnen het werkaebied.		

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	Tegen de avond vielen er nog granaten in de omgeving van de Aa. Een granaat kwam terecht bij de Weert in Dinther en viel door de schoorsteen in de kolen, maar ontplofte niet. - <i>Relevant, granaten neergekomen binnen het werkgebied.</i>	DRI	147
16 oktober 1944	Van zondag op maandagnacht werd er flink met zwaar geschut geschoten. Overdag vielen nog een paar granaten bij Jan v. Zutphen in Dinther achter het huis. Het was nog vroeg in de morgen, toen uit de Heilaren acht Engelse tanks kwamen, die stil hielden tussen de Abdij en het gymnasium. Ze waren verschillend van grootte en kwaliteit en tot de soldaten behoorden ook Canadezen. De karavaan trok bijzonder de aandacht. Het was ook eens wat anders. Men had Amerikanen gezien en Engelsen en nu zag men een Canadees. Het was de eerste, maar zou de laatste niet zijn; anderen zouden nog volgen. [...] Er waren vierhonderd kanonnen opgesteld in Loosbroek. Daarbij hoorden soldaten met tanks, carriers en jeeps, die langs de dorpsweg en op allerlei plaatsen onder de bomen en camouflagenetten waren opgesteld. Als deze kanonnen hun salvo's lieten horen was dat een oorverdovend geluid. 's-Avonds en 's-nachts kwam daar nog het geflits bij van de lichtspoorwunitie. Zelden kwam er een antwoord van Duitse zijde. Een keer was het echter raak toen een zware granaat op het Loosbroekse parochiehuus terecht kwam en enige soldaten zwaar verwondden. - <i>Relevant, granaten neergekomen binnen het werkgebied.</i>	DRI	147
17 oktober 1944	Tegen de avond begon het schieten opnieuw. Van alle kanten werd er hevig geschoten. Duitse soldaten probeerden het kanaal over te komen bij Dinther. - <i>Relevant, vuurgevechten binnen het werkgebied.</i>	DRI	149
	Op dinsdag 17 oktober wordt er weer heftig gevuld achter de Zuid-Willemsvaart. De boerderij van G. van Alebeek in de Laverdonk brandt hierbij af. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	HEI	21
18 oktober 1944	Oorlogsdagboek van pastoor H.J.M. van Kemenade: 18 oktober: Heel de dag was zwaar geschut te horen uit de richting Geffen, Vinkel. enz. - <i>Niet relevant, beschietingen buiten het werkgebied.</i>	BOE	245
	Het stormde geweldig in de voornacht en door de neerplensende regen klonken de schoten van een hevig gevecht in de Kameren. - <i>Relevant, gevechten binnen het werkgebied.</i>	DRI	149
19 oktober 1944	Toen men had ervaren dat buurtschap "De Kameren" in een gevaarlijk deel van de gevechtszone lag, stelde men alles in het werk om de kisten van de zolder te halen. - <i>Relevant, gevechten binnen het werkgebied.</i>	DRI	150
20 oktober 1944	's-Nachts werd er aan weerszijden flink geschoten met mitrailleurs. Het kon zo niet blijven duren. Er moest onderhand iets gaan gebeuren. Dat duurde nu al weken. Er was een gestage militaire bedrijvigheid, vooral in de lucht, maar tevens stilstand op het front. In de vroege morgen kwamen er veel Engelse vrachtauto's met soldaten en stukken geschut. Ook gingen er veel in de richting Loosbroek, met vele tientallen stukken geschut en zware artillerie. Op de radio klonk het: "Aanval op kleine schaal ten oosten van Den Bosch". Men kende die streek op zijn duimpje, men kon alle plaatsen opnoemen waarover de frontlijn liep. Ze moest liggen ten westen van Lithoyen en Oss, die reeds enige tijd waren bevrijd. En dan liep ze tussen Loosbroek en Vinkel naar de grensscheiding tussen Heeswijk en Berlicum. Zo dacht men, met als praktische gevolgtrekking: Heeswijk en Dinther zaten precies in de aanvalslinie ten oosten van Den Bosch. Wat de radio meedeelde werd bevestigd door hoog militair bezoek aan de Abdij. Er werd gemompeld over evacuatie van de Abdijbewoners en vluchtelingen uit de gevaarlijke zone.	DRI	150-151

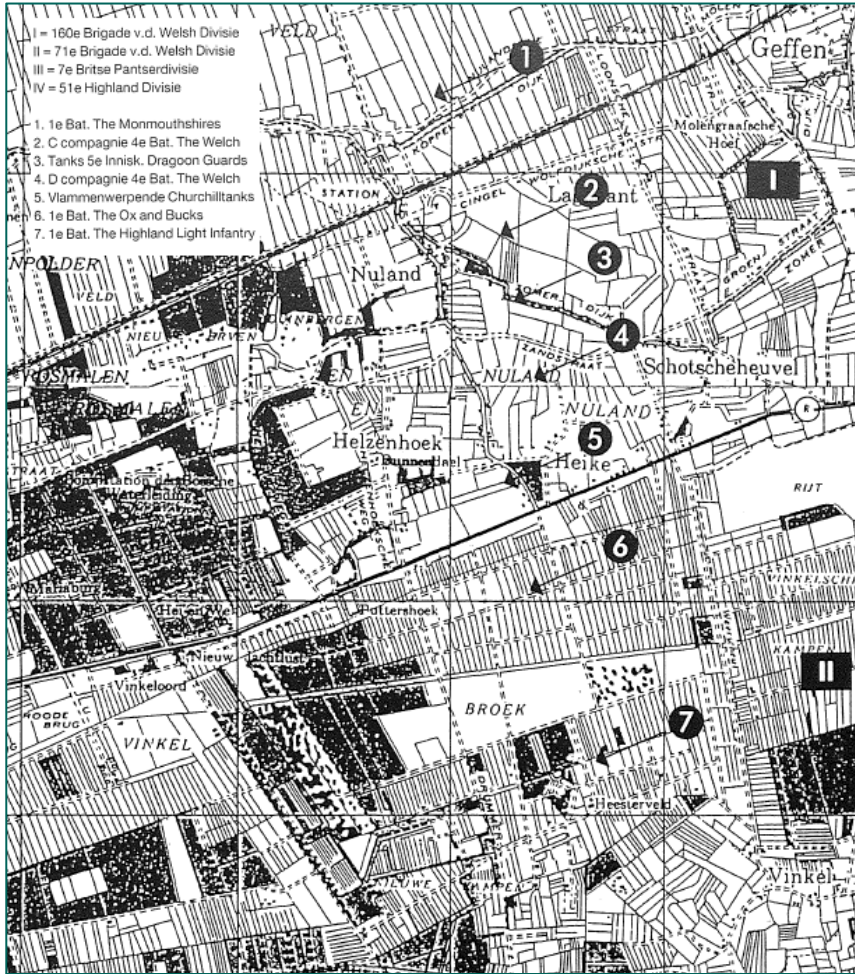
Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	[...] Ook vandaag kwamen de Duitsers weer over het kanaal tot de Aa, ze konden gemakkelijk over het kanaal komen, want ze hadden het water tussen sluis twee en drie laten weglopen en dus was dat stuk nagenoeg droog. - <i>Relevant, patrouille binnen het werkgebied.</i>		
21 oktober 1944	Granaten bleven komen en vervulden menigeen die ze hoorde met angst. [...] Helaas maakten ze weer een slachtoffer nabij de kerk van Dinther. Jan van Zutphen was met zijn gezin in zijn huiskelder. Daar hoorde hij projectielen ontploffen in zijn onmiddellijke omgeving. Hij was van oordeel dat de kelder niet voldoende beschutting bood en besloot daarom zich met zijn gezin naar de stal te begeven, waar ze zich veiliger voelden. Een derde granaat ontplofte, scherven drongen door het stalvenster en troffen Jan dodelijk in het hart. Spoedig daarop gaf hij de geest. Zijn vrouw verloor in hem een voorbeeldige echtgenoot. Hij liet acht kinderen na. Een andere granaatscherf verwondde Dorus v.d. Heijden licht. In de middag viel een granaat bij Bram Buijs in de buurt. Vier Engelse soldaten werden daarbij gewond. [...] Ook vandaag was er weer een geweldige aanvoer van kanonnen. In Dinther werden ze in een halve-maan-vorm opgesteld en Loosbroek kwam ermee vol te staan. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	DRI	152
	Op zaterdag 21 oktober komen er vanuit Schijndel weer meerdere granaten op Dinther neer. Weer een slachtoffer. Jan van Zutphen uit de Schoolstraat wordt in de keuken door een granaatscherf gedood. Het zoveelste slachtoffer. Er komt weer een aanvoer van kanonnen. Deze worden in Dinther halvemaanvormig opgesteld en deze zijn bedoeld voor Den Bosch. 's Nachts breekt de hel los. Het kan wel geen kwaad, maar het kanongebulder is enorm. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	HEI	21
22 oktober 1944	The second of these tasks was given to the XII Corps. The Corps plan was for the 53rd (Welsh) Division and the 7th Armoured Division*—followed up by the 51st (Highland) Division if necessary—to advance against 's-Hertogenbosch from the North-East and clear the town and surrounding country. To the South-West the 15th (Scottish) Division was to capture Tilburg. The enemy opposing the XII Corps consisted of three Divisions—reinforced by a fourth on the day before the operation started—all in fairly good shape by the standards of that time. * The 5th Royal Inniskilling Dragoon Guards were placed under command of the 53rd Division and they were the only unit of the 7th Armoured Division to take part in the actual assault on 's-Hertogenbosch. 's-Hertogenbosch had been put into a strong state of defence. Its retention was regarded by the Germans as very important, as it protected the withdrawal and supply route of the enemy forces still denying the Scheldt to the Allies. It was held by some four Battalions of the 712th German Division. About nine Companies garrisoned the town, whilst the remainder guarded the likely approaches. Major-General Ross' plan was as follows: The attack to come in from East to West, from the direction of Oss. 160th Infantry Brigade—supported by the 5th Dragoon Guards with some "crocodiles" (flame throwing tanks) and "flails" (tanks equipped for detonating mines)—North of the railway Oss-'s-Hertogenbosch. 71st Infantry Brigade to advance South of the railway astride the road Heersch [Heesch]-'s-Hertogenbosch. 158th Infantry Brigade in reserve, ready to pass through with the 53rd Reconnaissance Regiment and one Squadron of the 5th Dragoon Guards to seize the Canal bridges in the town should a favourable opportunity occur.	BAR	80

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	- <i>Niet relevant, geen grondgevechten binnen het werkgebied.</i>		
	The advance started at 6.30 a.m. on the 22nd October. The 160th Brigade made very good progress. After quickly clearing the village of Nuland the leading troops reached Kruisstraat at about 1.30 p.m. On the left the 71st Brigade, who were unsupported by armour, made much slower progress. During the afternoon the Divisional Commander decided to reinforce the success attained by Brigadier Coleman's 160th Brigade by pushing through the 53rd Reconnaissance Regiment and the 1st Bn The East Lancashire Regt (from 158th Infantry Brigade). Unfortunately, after passing through, the Reconnaissance Regiment and the East Lancashires ran into a minefield which halted them, and orders were then issued for the 2nd Monmouths to continue the advance.	BAR	81
	- <i>Niet relevant, gevechten vonden plaats buiten het werkgebied.</i>		
	We can now turn to the activities of the 71st Infantry Brigade, who it will be remembered had originally been given the task of advancing on 's-Hertogenbosch by the Hintham road to the South of the Railway. When the advance started on the 22nd the Brigade had some sharp fighting—particularly in the village of Nuland which was cleared by the 1st Bn The Highland Light Infantry. On this day the 4th R.W.F. had the misfortune to lose all the Officers of one Company who were hit whilst assembled to receive orders.	BAR	84
	- <i>Niet relevant, gevechten vonden plaats buiten het werkgebied.</i>		
	Op 22 oktober begint de operatie 'Pheasant'- een 'fazantendrijfjacht' op de vermoeide Duitsers, met als doel de bevrijding van de rest van Brabant-allereerst met een aanval op 's-Hertogenbosch. Het plan van de 53e Welsh Division en de 7e Armoured Division is om aan te vallen met de 160 ^e Brigade rechts door Nuland langs de spoorlijn en de 71e Brigade aan de linkerflank. De 158e Brigade blijft in reserve. Majoor Arthur Lewis begint met het 4e Bataljon de infanterieaanval vanaf de Loonsche Straat, ten westen van Geffen, met tankondersteuning van de 5e Dragoon Guards en Crocodiles. De vijand wordt overrompeld en Nuland wordt geheel bevrijd. De Nulanders proberen naar huis te gaan. Wat ziet hun dorp eruit! Het is een grote ruïne met nog smeulende boerderijen en hooi- en korenmijten. Er zijn tweeëntwintig slachtoffers onder de burgerbevolking. Langs de weg en bij afgebrande of geruïneerde huizen zijn veel graven te zien.	BOE	200
	- <i>Niet relevant, gevechten vonden plaats buiten het werkgebied.</i>		
	Om de vijand te misleiden lag vanaf zes uur 's ochtends het zwaarste vuur op de stellingen van de Kampfgruppe Bieg in Middelrode en Berlicum en op de artillerie-opstellingen van de 59ste Divisie. [...] Om 05.10 uur reden de eerste Cromwell-tanks op de Duitse linies af. Infanterie van de 131ste (Queen's) Brigade volgde op de voet. Een paar Cromwells liepen op een mijn maar na een half uur was Doomhoek bevrijd. Vooral de Crocodiles met hun gevreesde vlammenwerpers bewezen uitstekende diensten die dag. Middelrode werd dezelfde dag nog bevrijd en Berlicum de volgende ochtend. De Woestijnratten konden tevreden zijn over de eerste resultaten.	DID1	177- 178

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	 - <i>Niet relevant, geen gevechten binnen het werkgebied.</i> Ook de divisie van Ross boekte behoorlijk vooruitgang die dag. Vooral de 160ste Brigade die langs de spoorlijn 's Hertogenbosch-Nijmegen oprukte kwam een heel eind. De strijd in Nuland was kort maar fel. Rond half elf was het totaal verwoeste dorp in geallieerde handen. Er was alleen geen enkele inwoner om de Welshmen te begroeten. Ze waren allemaal gevlucht of geëvacueerd. Om één uur kwam de 158ste Brigade in actie met de bedoeling in één ruk door te rijden tot 's Hertogenbosch. Zo simpel zou het niet zijn. Om het gat in zijn front te dichten stuurde Neumann in allerijl een bataljon onder -de inmiddels gedegradeerde Hauptmann Ewald naar voren. Dit bataljon had flinke verliezen geleden tijdens de strijd om de Corridor maar Neumann had weinig keuze. Het bataljon van Ewald ging met de moed der wanhoop tot de tegenaanval over en slaagde er zowaar in de 158ste Brigade bij Kruisstraat tegen te houden. Hoewel het die nacht in de buurtschap Bruggen nog tot zware gevechten kwam, was de opmars van de Welsh divisie even tot staan gebracht. - <i>Niet relevant, gevechten vonden plaats buiten het werkgebied.</i> Het front bij Den Bosch werd bezet door de zwakke 712de Divisie van luitenant-generaal Neumann. Die was evenals de 711de en 719de Divisie een zogenaamde 'Küsten'-eenheid, oorspronkelijk gelegerd aan de Belgische kust bij Blankenberghe. De divisie, ingesteld op verdediging vanuit bunkers, had een tekort aan infanteristen, munitie voor de artillerie en vooral anti-tankgeschut. Dit laatste zou zich al op de eerste dag van de geallieerde aanval wreken. [...] Neumann had geprobeerd zijn divisie zo goed mogelijk voor te bereiden op de te verwachten klap, maar er was niet veel dat hij kon doen. Loopgraven en schuttersputten waren gegraven, prikkeldraadversperringen opgezet en zelfs een paar kleine mijnevelden gelegd. Tegenover de Duitsers bevonden zich twee Britse divisies: de 53ste (Welsh) en de 7de Armoured, de beroemde Desert Rats. De laatste divisie hield al sinds eind september het frontgedeelte tussen de Maas en de Zuid-Willemsvaart bezet. Pas de laatste dagen was daar de infanteriedivisie bijgekomen. [...] De inleidende gevechten op 22 oktober werden geleverd door twee brigades, de 71ste en de 160ste. De 158ste zou pas ingezet worden als er de mogelijkheid voor een doorbraak inszat. Zover kwam het die eerste dag nog niet. Om de Duitsers te misleiden lag na zes uur 's ochtends het zwaarste vuur op de stellingen van de Kampfgruppe Bieg in Middelrode en Berlicum en de artillerieopstellingen van de 59ste Divisie boven Schijndel. Hierdoor meende generaal Neumann aanvankelijk dat de Britten aan weerskanten van de Zuid-		
		DID1	178-179
		DID1	155

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	Willemsvaart het offensief openden. Hij werd in die indruk gesterkt omdat de aanval van de 7de Armoured een half uur vóór die van de 53ste begon. Om 5.10 uur reden de eerste Cromwell-tanks over zandweggetjes op de Duitse linies af. Infanterie van de 131ste (de zogenaamde Queen's) Brigade volgde op de voet. Er gingen een paar Cromwells verloren door mijnen maar Doornhoek was in een halfuur veroverd. Vooral de Crocodiles met hun vlammenwerpers waren teveel voor de Duitse infanterie. De Kampfgruppe Bieg begon terug te wijken onder het Britse geweld. Berlicum werd diezelfde dag nog bevrijd en Middelrode viel de volgende ochtend. - <i>Niet relevant, geen oorlogshandelingen binnen het werkgebied.</i>		
	De aanval van de Welsh Divisie leek in ieder geval niet te stuiten. Vooral de 160ste Brigade die langs de spoorlijn oprukte kwam een heel eind die eerste dag. Om Nuland moest erg zwaar worden gevochten, maar toen die noot rond half elf gekraakt was ging het verder vlot. In allerijl stuurde generaal Neumann zijn enige reserve, het parachutisten bataljon van de inmiddels gedegradeerde Hauptmann Ewald naar voren. Dit bataljon had in de strijd om de Corridor flinke verliezen geleden en was nauwelijks geschikt om aan het front te worden ingezet. Maar Neumann had weinig keuze en het bataljon van Ewald ging tot een soort tegenaanval over. Deze nieuwe tegenstand leidde er in ieder geval toe dat het Duitse front nog net. overeind bleef. Een aanval van het 1ste East Lancs in Kangaroos mislukte. De 158ste Brigade moest weer terug. Bij de buurtschappen Bruggen en Kruisstraat kwam de Britse opmars tijdelijk tot staan. - <i>Niet relevant, gevechten vonden plaats buiten het werkgebied.</i>	DID1	155-156
	In de nacht van zaterdag op zondag omstreeks 3.00 uur werd een geweldig artillerievuur geopend door de diverse stukken geschut, die hier in de omgeving waren opgesteld. Het duurde tot in de morgen. Zo'n tweehonderd granaten per minuut werden weggestuurd in de richting van Berlicum en Den Bosch. De inleidende gevechten om Den Bosch van de 71ste en 160ste brigade op de stellingen van Kampfgruppe Bieg in Middelrode en Berlicum waren begonnen. Alleen al in Loosbroek stonden ongeveer vierhonderd stukken geschut opgesteld. Door de morgenschemering zag men in het oosten voortdurend vuurflitsen. Vanaf 5.30 uur ging het schieten aan één stuk door tot het tegen 7.30 uur ophield, om dan omstreeks 10.00 uur opnieuw te beginnen en verder heel de middag door aan de gang te blijven. - <i>Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.</i>	DRI	152
	Toen kwamen ook nog Typhoons aanzetten, die boven Wijbosch neerdoken en hun vernielend werk verrichtten. Engelse Rode Kruis auto's reden af en aan en brachten gewonden op het gymnasium. Het waren eigen strijdgenoten, maar er bevonden zich ook Duitsers onder. Deze werden door de geneesheren humanitair behandeld. Zij zagen in een getroffen een hulpbehoevende mens, ook al droeg deze het gehate uniform van de vijand. Dr. van Beurden van de Abdij, een hartpatiënt, werd per auto naar een rustiger oord overgebracht. Zoals op de eerste dag van de bevrijding een boerderij bij het kasteel in vlammen opging, zo brandde er ook nu weer een af. Het was het huis van Hannes Blommers aan het Hafferts brugske. - <i>Niet relevant, luchtaanval buiten het werkgebied.</i>	DRI	152
	Major John Evans, de commandant van de B-compagnie van het 1/5 bataljon van de 131ste Queen's-brigade, noteerde in zijn verslag: "De veldslag om Middelrode en Berlicum gaat beginnen. Vanaf 2.00 uur in de nacht wordt door de artillerie van de cavalerie-brigade hevig vuur gegeven op de vijandelijke kanonstellingen ten zuiden van de Zuid-Willemsvaart en op Berlicum. Het is dan alsof de hel losbarst. Het kanongebulder houdt onafgebroken vier uur aan. Precies op tijd, om 6.30 uur, zet het leger zich in beweging. Men gaat vanaf Loosbroek, Kaathoven, Heibloemsedijk en Dreef dwars door de velden, omdat de zandwegen met mijnen	DRI	153

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	bezaaid zijn. Het 1/7 bataljon dat met de A en C compagnie gestart is voor de bevrijding van Middelrode ondervindt sterke tegenstand. Door hevig artillerievuur van de Duitsers, waarbij drie Engelsen sneuvelden, wordt de opmars tot staan gebracht. Er moet een bataljons-formatie worden gehouden. Het 1/5 bataljon, dat met de B en D compagnie door de Heikantsehoeve en Heibloemsedijk oprukt, krijgt een uur oponthoud omdat de tanks op een mijnenveld stoten dat eerst door flailtanks opgeruimd moet worden. Het gevecht van de B compagnie in de richting van de Kerkwijk is alweer ingezet als de crocodiles eindelijk arriveren. Het geplande tijdstip, 10.05 uur, voor de aanval op deze wijk kan aangehouden worden". [...] Marinus van Helvert uit Loosbroek vertelde het volgende: "En werkelijk, in de nacht barstte de hel los, heel de lucht was vol vuur en dreunend geschut, zoals men het zich gewoon niet kan voorstellen. Urenlang braakten de vierhonderd stukken geschut en de vier super-kanonnen hun vreselijke lading richting Den Bosch uit. Die helse kanonnade was het hoogtepunt van de oorlog voor Loosbroek, want na deze dag verminderde de bezetting in ons dorp zienderogen. Er bleven in Loosbroek ca. vijfhonderd manschappen achter om zuiveringsacties te doen". - <i>Relevant, gevechten nabij het werkgebied.</i>		
	De aanval op Den Bosch werd ingezet door de 53e Welsh Divisie onder generaal Ross, met ondersteuning door tankeenheden van de 7e Engelse Pantserdivisie en kreeg de codenaam 'operatie Alan'. De bevrijdingsslag om Den Bosch duurde zes dagen. Op zondag 22 oktober begon de Britse opmars vanaf de lijn Geffen-Heesch. Doel was de verovering van de kanaalbruggen in Den Bosch. Nuland en Vinkel werden bevrijd, maar de aanval liep vast in Kruisstraat.	GEN	9-11

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	 - Niet relevant, gevechten vonden plaats buiten het werkgebied.		
	Eindelijk was het dus zover! De zo lang verwachte aanval was begonnen. Het aanvalsplan van de Welsh Divisie blonk uit door eenvoud, zoals duidelijk wordt uit het operationeel bevel van operatie 'Alan': 'Na een artilleriespervuur van 200 kanonnen op de Duitse stellingen zal om 06.30 uur de aanval beginnen door de 160e Brigade vanaf de startlijn Loonschestraat, 1 km. ten westen van Geffen en de 71e Brigade vanaf de startlijn Papendijk/Vinkel. 'Beide brigades zullen oprukken aan weerszijden van twee lengteassen: de spoorlijn en de Graafseweg die beide oost-west naar Den Bosch lopen. De 158e Brigade zal in een gepantserde colonne in reserve gereed staan bij Oss teneinde om 13.00 uur op het codewoord 'Saucepan' in één stoot op te rukken naar de kanaalbruggen in Den Bosch om die te bemachtigen.'	GEN	39-41

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	69. Kaartje van de situatie op 22 oktober. Tegenover de 712e Duitse Infanterie Divisie begonnen twee brigades hun opmars: de 160e aan weerszijden van de spoorlijn, de 71e aan weerszijden van de Graafseweg. Ten zuiden daarvan was de 7e Pantserdivisie in gevecht met de 59e Duitse Infanterie Divisie. 71. Luchtfoto van het opmarsgebied vanuit Geffen naar Nuland d.d. 22 oktober. 1. Loonschestraat 2. Nuland 3. Koppeldijk 4. Heescheind 5. Spoorlijn Geffen-Nuland 6. Cingel 7. Dorpsstraat 8. Groenstraat 9. Duyn en Daelseweg M = 2e Mons W = 4e Welsh T = Tanks V = Vlammenwerpers		
	- Niet relevant, gevechten vonden plaats buiten het werkgebied. 160e Brigade in de aanval 'Onze inlichtingendienst', aldus Captain Arthur Lewis, commandant van D-compagnie van het 4e Bataljon The Welsh Regiment bij de 160° Brigade, 'had gerapporteerd dat de tegenstand aan het begin voornamelijk in de streek rond Nuland geconcentreerd zou zijn. Onze 160° Brigade moest door deze verdediging heen breken. Aan de rechterzijde van de spoorlijn zou het 2e	GEN	41-43

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	Bataljon van het Monmouthshire Regiment (2e Mons) oprukken; wij, het 4e Welch, deden dat links van de spoorlijn: C-compagnie vlak naast de spoorbaan, D-compagnie links van 'C'. De startlijn voor de aanval was de Loonschestraatten westen van Geffen. De voorgaande weken waren onze tanks elke ochtend een klein stukje het niemandsland binnengedrongen om dan 's avonds weer terug te trekken. Dal was voor de vijand misleidend, omdat hij aan deze routine gewend raakte. Op deze ochtend werd hij echter verrast: om 6.30 uur, na het artilleriebombardement, kon hij wederom de tanks horen aankomen, die zoals gewoonlijk stil bleven staan. Maar hij had niet in de gaten dat deze keer de infanterie daarachter liep. Wij passeerden de stilstaande tanks. Het lukte. We werden door de vijand pas ontdekt nadat we 200 yards hadden afgelegd. Hun granaten vielen achter ons, 'op plekken waar die volgens normale berekening moesten neerkomen. Maar door die verrassingstaktiek liepen wij vóór de ontplofende granaten uit, sneller dan de vijand zijn afstandscorrecties kon aanbrengen. Daarom had mijn compagnie slechts vijf slachtoffers na 200 meter. Op dat moment stoven de Cromwell- en Sherman-tanks van de 5^e Inniskilling Dragoon Guards vooruit. Ze haalden ons in en gaven vanaf beide flanken dekkingsvuur, zodat wij door konden gaan. Toen ook de Crocodiles, Churchill-tanks met vlammenwerpers, kwamen opzetten, was de aanval pas goed losgebrand. Terwijl we ons eerste doel in Nuland naderden, ging de Crocodile van Lieutenant Andrew Wilson op volle snelheid langs ons heen en braakte zijn vlammen uit. Wij renden met opgestoken bajonetten naar voren. Daar in de loopgraven dezen onze bajonetten n handgranaten hun werk. In korte tijd was de vijand verslagen. Ons eerste doel in Nuland, de pastorie- of calvarieheuvel, was ingenomen. In het dagboek van het C-squadron van de vlammenwerpers 'The Buff's van het 141e Royal Armoured Corps (RAG') waartoe ook Wilson behoorde, staat deze actie ook vermeld: 'Het was vlakke weidegrond met heggen en sloten, zwaar begaanbaar door de regen. In de laatste twee dagen was het terrein verkend. Eerst alleen door de infanterie, de tweede dag tezamen met de troopcommanders van de tanks. Zonder verkenning vooraf zou het voor de tanks onmogelijk zijn geweest om het doel te bereiken. Desondanks liep troop 12 aan de rechterkant vast in de modder. Troop 14 kwam op tijd bij het doel aan om de infanterie van D-compagnie van het 4e Welch te helpen.' Lieutenant Wilson: We hadden onze eerste vlammen verbruikt, toen het gebeurde: onze tank beklom een hellinkje en bleef daarop wankelend even staan. Ineens zakte de grond onder de tank weg. De chauffeur riep: 'Hij slipt weg, ik kan hem niet houden'. De tank begon te schuiven en rolde op zijn kant. Eén rupsketting begon snel door te draaien en we lagen als een schild pad hulpeloos op onze rug te spartelen. Het volgende moment gleed de tank de helling af en viel met donderend lawaai in een zwart leeg gat. De verwarring was groot. 'Alles o.k. vooraan?' Er kwam antwoord, maar het klonk wal suffig. Op dat moment klonk er een roffel kogels op onze koepel. 'Kun je zien waar dat vandaan komt?' 'Ik denk uit die kerktoeren.' 'Geef hem de vlam.' Gelukkig werkte hij nog! Korte stilte. Geen schot meer. 'We kwamen met moeite allemaal heelhuids eruit en zagen toen wat er gebeurd was: we waren bovenop een houten schuurtje terecht gekomen. Dat was door ons gewicht in elkaar gezakt.' Tegenover de kerk lag de ruïne van de textielfabriek van Van den Boogaard die bij vergissing was verwoest tijdens de luchtaanval van eind september op het hoofdkwartier van generaal Neumann. Er zaten nog zo'n tachtig Duitsers in die na een kort maar fel vuurgevecht met ondersteuning van de tanks gevangen genomen konden worden. Het vrijwel geheel verwoeste Nuland werd diezelfde ochtend veroverd. Geen van de inwoners maakte de bevrijding echter mee. Ze waren tevoren allen gevlucht of geëvacueerd.		

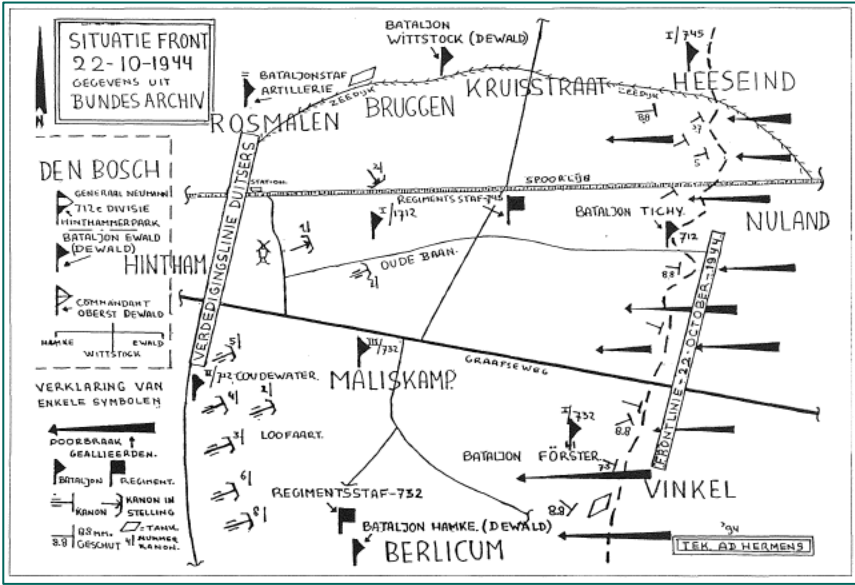
Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	 74. Het gevechtsgebied rond Nuland. 1. Nuland 2. Spoorlijn 3. Bazooka-corner 4. Heescheind 5. Zeedijk 6. Waterleidingstraat		
	- <i>Niet relevant, gevechten vonden plaats buiten het werkgebied.</i> Ook het 2e Bataljon van het Monmouthshire Regiment begon om 06.30 uur zijn opmars, samen met het A-squadron van de Innskilling tanks. Zij hadden dezelfde startlijn als het 4e Welsh, maar dan aan de noordkant van de spoorweg. Hun rechterflank langs de Koppeldijk werd beschermd tegen eventuele aanvallen van de Duitsers, die langs de Maas van Kessel tot Empellagen door het 1e bataljon Manchesters met zware Vickers-machinegeweren. In dit open poldergebied kon een Duitse tegenaanval al op grote afstand worden gezien en afgeslagen. Bovendien hadden de Duitsers zelf in de laatste week het waterpeil in deze polders zó opgevoerd, dat het terrein nauwelijks meer begaanbaar was. De opmars van de Mons ging zeer voorspoedig, sneller dan die van het 4e Welch. Ook hier werden vlammenwerpers ingezet, zij het dan dat deze Wasps van kleiner formaat waren dan de Crocodiles. Daar waar de Koppeldijk de Kerkdijk kruiste, bij Heescheind, hadden de Duitsers een anti-tank stelling gebouwd, door de Brillen 'Bazooka Corner' genoemd. Nadat dit gebied om 08.40 uur was ingenomen, werd de opmars langs de Zeedijk voortgezet. 'Leap-frogging' of "haasje over" werd hier in optima forma toegepast: zodra een compagnie een zekere afstand had afgelegd hield zij halt. Een verse compagnie die nog niet voorop had gelopen, passeerde dan de eerste totdat ook zij een eind verder weer werd ingehaald door een volgende verse eenheid, enzovoorts. Om 12.30 uur werd op die manier door C-compagnie onder Major	GEN	43

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	John Chaston Kruisstraat bereikt. Zij bleef daar volgens plan wachten omdat de 158e Brigade met de pantsercolonne om 13.00 uur zou starten uit Oss en Kruisstraat zou passeren. Het was typerend voor de aanvalstactiek van de Britten ten tijde van de slag om Den Bosch, die door hen als een 'textbook-battle' werd uitgevochten. - <i>Niet relevant, gevechten vonden plaats buiten het werkgebied.</i>		
	71e Brigade ontmoet tegenstand De startlijn van de 71e Brigade was Papendijk-Vinkel. Drie bataljons moesten over een afstand van 7 kilometer oprukken langs beide zijden van de Graafseweg. Rechts van de weg het 1e Bataljon Highland Light Infantry Regiment (1^e HLI) en aan de overzijde het 4e Bataljon Royal Welch Fuseliers (4e RWF) terwijl het 1e Bataljon The Oxford and Buckinghamshire Light Infantry Regiment (1e Ox and Bucks) in reserve werd gehouden. De 71e Brigade zou niet verder gaan dan de lijn Heide-Maliskamp. Het 1e HLI was een uur eerder dan alle overige bataljons van start gegaan. Twee sekties brencarriers met vlammenwerpers (Wasp) trokken al om 05.30 uur op vanuit Papendijk naar de buurtschap Heike, waar nu het Motel Nuland ligt. Daar lagen echter zoveel mijnen dat er drie carriers verloren gingen. Wel werd na een kort vuurgevecht een tiental Duitsers gevangen genomen en een paar machinepistolen van een nieuw type (MP 44) buitgemaakt. De rifle-compagnieën A, B, C en D gingen om 06.30 uur in de aanval. A- compagnie liep vast bij een aanval op huizen in Helzenhoek, omdat ook hier zoveel mijnen lagen dat de Wasps er niet bij konden komen. De B- en C-compagnieën kwamen te hulp en pas om half twee 's middags was de tegensland in Helzenhoek gebroken. Al schietend drong men vervolgens het bosgebied van het waterpompstation Nuland binnen. Het 1e HLI verloor bij die gevechten tien man. Ook langs de zuidrand van de Graafseweg werd hevig gevochten. Hier moest het 4e RWF vanuit het gebied van Vinkel oprukken naar de Maliskamp. De vijand had zich goed ingegraven en de tegenstand was bijzonder zwaar. De officieren van de A-compagnie werden bij toeval uitgeschakeld, toen zij, als groep bijeenstaand, door een granaatvoltage werden geraakt. Het reserve bataljon 1e Ox and Bucks kreeg om 09.00 uur het bevel om bij Heike de 1e HLI af te lossen, en verder door te gaan naar de Heiweg en het Pompstation. Daarbij moesten voornamelijk achtergebleven Duitse groepjes worden opgeruimd. D-compagnie maakte een omtrekkende beweging noordwaarts door het bos van het waterpompstation en kwam terecht aan het einde van het bosgebied z'n 250 meter vóór Klein Erf, bij het kruispunt Oude Baan- Vliertwijksestraat. 'Het was een verrassing zo snel als we waren opgerukt met zo weinig tegenstand', aldus Captain John Moore, die de plv. commandant was van D-compagnie. 'Hier werd gestopt. De andere compagnieën waren in moeilijkheden geraakt, maar wij hadden meer geluk gehad. We groeven ons in. Terwijl we daar rustig mee bezig waren, zag ik op 100 meter links van ons een aantal figuren de weg oversteken. Pas toen ze verdwenen waren, realiseerde ik mij dat het terugtrekkende Duitsers waren. Even later vielen er enkele mortiergranaten die meteen doel troffen. Ik was de eerste die wegrende. De volgende uren kregen we een trommelvuur te verwerken dat er niet om loog: ik zat met Major Jenkins, onze commandant, in een smalle loopgraaf en honderden mortierprojectielen vielen om ons heen. Het werd donker, Maar dat bracht nog geen rust. Er kwam een nieuw spervuur, dat het voorgaande nog overtrof. Overal om ons heen barstende granaten, lichtflitsen, die onze loopgraaf in felle gloed zetten en oorverdovende explosies. Het waren nota benen onze eigen kanonnen! Onze seiner gaf over de radio het codewoord om het geschut te laten stoppen, maar het duurde nog verscheidene minuten voordat het ophield. Het had ons geen slachtoffers gekost, maar naast ons had de A-compagnie verliezen geleden. Waarom ze onze stellingen hadden beschoten zijn we nooit te weten gekomen, maar dit soort zaken gebeuren nu eenmaal. Duits 88mm geschut begon nu ook,	GEN	43-48

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	de hele avond door. Het was te begrijpen waarom sommige soldaten Bomb-happy worden als ze aan dergelijke spanningen blootstaan. Na een paar uur waren de Duitsers blijkbaar moe en hielden tot onze geruststelling op met schieten. Ik begon zelf een kleine sleuf van een halve meter diep te graven en vond dat voldoende om er in te kunnen slapen. Het volgende probleem was de honger. Sinds 05.00 uur in de ochtend hadden we niets meer gegeten. Tenslotte kwam er om 01.00 uur in de nacht een maaltijd: stew, thee en pudding, heerlijk en uiterst welkom. Maar zelfs hier ging er iets fout, toen één sectie van het 18e peloton door een of andere vergissing niet afgelost werd om hun maaltijd te halen: en toen het ontdekt werd was er geen hap meer over. Om 02.00 uur kwam de boodschap dat er een patrouille op uit moest en mij werd daarover de leiding opgedragen. Ik koos drie man van het 17e peloton uit. Eén was zó overstuurd dat hij niet uit zijn loopgraaf te branden was. Tenslotte had ik er drie bij elkaar, legde hen het doel van de verkenning uit en daar gingen we dan. We moesten de weg vóór ons aflopen om een bepaald huis de kontroleren op de aanwezigheid van Duitsers. Na 250 meter werden we aangeroepen door een peloton van het 4^e Welch, dat kennelijk tot zover was opgerukt. Ik zette hun commandant de reden van onze verkenning uiteen in de hoop dat we bij onze terugkeer niet door het zouden worden beschoten. We liepen door en naderden het huis waar het om begonnen was. Het stond volop in brand, zodat er ook geen Duitsers meer in konden zitten. Wij keerden weer terug, de duisternis in. [...] Een van mijn patrouille, een dunne, lange man, met een zware stem, hield mij plotseling tegen en zei, behoorlijk luid, dat hij in het bos iemand met een brandende sigaret had gezien. Ik zag helemaal niets, maar toen we verder liepen, zagen we een Duitse patrouille aan de andere kant van de weg uit een greppel komen. Ze waren nog geen 60 meter van ons vandaan, maar kwamen wel onze kant op. We keerden snel maar zachtjes terug naar de jongens van het 4^e Welch. We waarschuwden ze dat die Duitsers er aan kwamen. Eenmaal terug op het compagnie-hoofdkwartier bracht ik rapport uit. 84. De Oude Baan in Rosmalen op 200 meter van de Dinsche Hoeve: resultaat van de nachtelijke beschietingen. - Niet relevant, gevechten vonden plaats buiten het werkgebied. 158e Brigade: vertraging bij Kruisstraat Uiterlijk om 13.00 uur zou het codewoord 'saucepan' worden geseind naar de pantsercolonne van de 158^e Brigade om door te breken naar Den Bosch. Er		
		GEN	49-51

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	kwamen voor deze colonne twee routes in aanmerking. De eerste liep vanuit Geffen via de Groenstraat. naar Nuland en vandaar via de Zandstraat, Elzenstraat, Waterleidingstraat en Oude Baan naar Rosmalen, om bij de Heer en Beekstraat af te slaan naar Hintham . Maar omstreeks 12.00 uur begon men op het hoofdkwartier inzicht te krijgen in de te langzame opmars van de 4^e Welch aan de linkerflank en de snellere van het 2e Mons aan de rechterflank van de 160e Brigade, Daarom werd op het laatste moment voor de tweede route gekozen, in het spoor van het 2e Mons, dat immers alom 12.30 uur bij Kruisstraat was aangekomen. Die route liep via Koppeldijk-Heescheind-Zeedijk-Kruisstraat-Bruggen-Rosmalen-Weidestraat om ook bij de Heer en Beekstraat uit te komen. De colonne die uit 111 voertuigen bestond, vervoerde het 1e Bataljon East Lancashire Regiment (1e East Lancs) in Kangaroos. Dat waren Sherman-tanks, waarvan de koepels verwijderd waren, zodat elke tank een tiental soldaten kon bevatten. Die werden, aldus goed beschermd, tot in de voorste linies gebracht. Vanaf 09.30 uur had de colonne in Berghem startklaar gestaan. De mannen luisterden op de radiosets naar het strijdverloop. Veel infanteristen waren al een paar maal uitgestapt om de ledematen te strekken. Ze gingen naast de tanks wat voetballen om de tijd te doden, tot uiteindelijk, precies om 13.00 uur 'saucepan' over de radio doorkwam. Brullend zette de colonne zich in beweging, uitbundig toegejuicht door de bevolking van Berghem en Oss. De 71e en de 160e Brigade hadden weliswaar hun doelen in Rosmalen nog lang niet bereikt, maar generaal Ross kon niet meer wachten. Hij wilde persé die avond nog Den Bosch binnen trekken. Helaas kwam daar niets van terecht. De gekozen tweede route bleek namelijk ongeschikt voor zware tanks: smal, bochtig en van een slechte kwaliteit. Tegen het geweld van rupskettingen was de weg niet opgewassen. Al gauw vlogen de klinkerstenen als getrokken kiezen in het rond. Er ontstond een massale opstopping, die nog verhevigd werd omdat ook ander militair verkeer dat niets met deze colonne te maken had, er tussen kwam. Het 53^e Reconnaissance Regiment (Reccees), dat met zijn snelle pantserauto's de opdracht had om bij Kruisstraat de aanval van het 2e Mons over te nemen, had ook al last van die opstopping. Toen zij tenslotte bij Kruisstraat aankwamen, bleek dat de vijand daar een nieuw mijnenveld had aangelegd, wat weer extra oponthoud veroorzaakte.		

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	 88. Het strijdgebied rondom Kruisstraat. 1. Naar 'Wild' a/d Maas 2. Café 'de Linden' 3. Kruisstraat 4. Zeedijk 5. Vliertwijksestraat 6. Spoorlijn 7. 'Klein Erf' 8. Waterleidingstraat		
	- <i>Niet relevant, gevechten vonden plaats buiten het werkgebied.</i> De brigade moest door de verdediging breken. Aan de rechterzijde (vanaf Nuland gezien) van de spoorlijn opereerde het 2e Bataljon van het Monmouthshire Regiment. De D-compagnie van het 4e Bn. Welch Regiment opende links van de spoorlijn en de C-compagnie rechts van de spoorlijn. Er waren al dagen verkenningen geweest met tanks zodat de Duitsers nog niets anders verwachtten. Nu werd dit dus een echte verrassing. Na het artilleriebombardement gingen ze van start en na achter de tanks te hebben gelopen gingen ze vooruit en daarop had de vijand niet gerekend. Het granaatvuur van de vijand werd door deze manoeuvre ook verkeerd gelegd en trof niemand. De compagnie had daardoor slechts vijf slachtoffers. Nu kwamen ook de Sherman tanks van de 5e Inniskilling Dragoon Guards in de strijd. Ze gaven dekkingsvuur naar beide flanken. Even later kwamen ook de Crocodiles; dit zijn Churchill tanks met vlammenwerpers. Deze waren van het 141e Royal Armoured Corps (R.A.C.). Ze werden ook The Buffs' genoemd. Ten noorden van de spoorlijn was het tweede Mons. (Monmouthshire Regiment) ook begonnen aan de opmars, samen met de tanks van het A-squadron van de Inniskilling Dragoons. Het 1^e Bataljon Manchesters (machinegeweren) dekte dit bataljon tegen aanvallen vanuit de polder. Ze vorderden zeer snel, zelfs sneller dan de 4e Welsh. Ook zij kregen hulp van de vlammenwerpers. Dit waren de WASPS, die kleiner waren dan de Churchill-Crocodiles. Toen men bij het Heeseind kwam trof men een anti-	HER	70

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	tankstelling aan. Om 8.40 uur was deze genomen en trok men langs de Zeedijk. De Kruisstraat werd dan om 12.30 uur bereikt. Hier bleef men wachten op de 158e Brigade, zoals was afgesproken. Men werkte dus precies 'volgens het boekje'. - <i>Niet relevant, gevechten vonden plaats buiten het werkgebied.</i>		
	De 71e Welsh Brigade had als startlijn Papendijk (Geffen) en Vinkel. Ze rukten op langs weerszijden van de Rijksweg. De drie bataljons hadden zeven kilometer voor de boeg naar Den Bosch. Rechts van de weg (gezien vanaf Geffen) het eerste bataljon Highland Light Infantry Regiment (1e H.L.I.): aan de andere zijde van de weg het vierde Bataljon Royal Welsh Fusiliers (4^e R.W.F.) en het eerste Bataljon The Oxfordshire and Buckinghamshire Light Infantry Regiment (1e Oxs. and Bucks) was in reserve. De bedoeling was dat de 71 e Welsh Brigade tot aan Heide-Maliskamp zou oprukken. Het eerste H.L.I. was met brencarriers en vlammenwerpers (WASPS) alom 5.30 uur vertrokken vanaf Papendijk naar het Heike (nu motel Nuland). Het lag er vol mijnevelden en meerdere carriers gingen verloren. Bij Helzenhoek liep men in een mijnenveld. Pas om 13.30 uur was de doorbraak gemaakt en drongen ze door in de bossen bij het Waterleidingpompstation. Hier verloor het 1^e H.L.I. tien man. Aan de zuidkant van de Graafseweg moest hard gevochten worden door het 4e R.W.F. Vanuit Vinkel werd opgerukt naar Maliskamp. Hier hadden de Duitsers zich goed ingegraven. De Oxs and the Bucks losten om 9.00 uur het 1^e H.L.I. af bij Heike en pompstation. De compagnie van het 4^e R. W.F. kwam via de bossen van het pompstation terecht bij de boerderij 'Klein Erf, kruispunt Oude Baan - Vliertwijksestraat. In deze bossen verloor deze D-compagnie vier man; Roberts, Rees, Downs, Mc. Garth. Hier werd gestopt en ze groeven zich in. Even later vielen er enkele mortiergranaten en er volgde een trommelvuur. Hierbij sneuvelde weer een man van de D-compagnie, nl. Davenport (graf op kruising). Het werd in dit gebied een zeer onrustige nacht door beschietingen van eigen artillerie, maar ook van Duits 88 mm geschut, dat in actie kwam. Hier sneuvelden vele Duitsers.	HER	71
	 - <i>Niet relevant, gevechten vonden plaats buiten het werkgebied.</i>		
	Op 22 oktober werd de divisie geconfronteerd met de 53rd (Welsh) Infantry Division, die vanuit Nuland in de richting van de Brabantse hoofdstad optrok. Dit was operatie Alan. Iets meer naar het zuiden, ter hoogte van Berlicum, viel de 7th	KLE	213-214

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	Armoured Division aan. De pantserdivisie had ook in Noord-Afrika gevochten en de manschappen droegen de bijnaam 'Desert Rats'. [...] De grootste dreiging kwam uit het oosten. Daar trok de 53rd (Welsh) Infantry Division naar de Brabantse hoofdstad op. Dit was geen gemakkelijke opgave, waar het terrein bestond uit open en drassig polderland. Slechts enkele wegen waren geschikt voor het zware materieel. De 53rd Division koos de spoorlijn vanuit Oss als haar belangrijkste aanvalsweg. Daarnaast kreeg een verkenningseenheid de taak via enkele polderwegen snel naar 's-Hertogenbosch door te stoten om daar een aantal bruggen veilig te stellen. De verkenners beschikten behalve over tanks ook over een nieuw soort voertuigen die Kangaroos werden genoemd. Dit waren Sherman-tanks zonder koepel, bedoeld voor het vervoer van infanteristen. De verkenningseenheid had veel last van het terrein en de Duitse mijnevelden en kon haar taak niet volbrengen. Tegen de avond stond zij net buiten Rosmalen. - <i>Niet relevant, gevechten vonden plaats buiten het werkgebied.</i>		
23 oktober 1944	In de nacht van zondag op maandag vanaf omstreeks 0.30 tot 1.30 uur een geweldig artillerievuur van het Engels geschut hier in de buurt. Het was een hels lawaai. De lucht was één vuurzee. Van alle kanten spuwde het geschut haar granaten naar de vijandelijke linies. De granaten suisdan door de lucht met een razende snelheid en akelig gefluit. Alles trilde en beefde. De Engelse genietroepen sloegen in de nacht een brug over het kanaal. Van 6.30 tot 7.30 uur kwam het geschut opnieuw in werking. Nu gingen de granaten richting Wijbosch. Ook was in die richting tankgeschut bezig. Na de golf van optimisme welke de bevolking gisteren door het kanongebulder heen een voldaan gevoel had gegeven, viel er een bedenkelijke inzinking te constateren. - <i>Relevant, beschietingen vanuit het werkgebied.</i>	DRI	153
	Op maandag 23 oktober wijzigde de 53e Welsh Divisie haar aanvalsplan. Een Duitse tegenaanval werd afgeslagen. Rosmalen werd bevrijd, in Hintham werd 's nachts hevig gevochten. - <i>Niet relevant, gevechten vonden plaats buiten het werkgebied.</i>	GEN	9
24 oktober 1944	Ook in de nacht van maandag op dinsdag was het artillerievuur van de Engelsen met tussenpozen in werking. Men schatte dat er in de afgelopen twee dagen veertienduizend granaten naar de vijandelijke linies waren gestuurd. Schijndel en Wijbosch waren nu bevrijd. Nu waren Heeswijk en Dinther verlost van de Duitse granaten. - <i>Niet relevant, geen beschietingen meer te Heeswijk en Dinther.</i>	DRI	154
24/25 oktober 1944	Een Heinkel He 111 van 3./T.Gr.30 is om 0.15 uur neergestort te Dinthersedijk in Loosbroek. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>	SGLO	T4578A

Tabel 13: Overzicht gebeurtenissen juni t/m oktober 1944.

November 1944 tot de Duitse capitulatie mei 1945

In de winter van 1944 kwam het front in Nederland nagenoeg stil te liggen. In november werd Walcheren bevrijd, en in Limburg vochten de geallieerden tot december door in een poging door te breken naar Duitsland. Gelijktijdig werden in deze periode V-1 en V-2 *Vergeltungswaffen* afgevuurd. Deze langeafstandswapens waren gericht tegen Londen en Antwerpen, maar kwamen vaak vroegtijdig neer op Nederlands grondgebied. Deze nieuwe Duitse dreiging leidde tot een toename van de geallieerde luchtaanvallen op doelen in het bezette deel van Nederland. Vanaf maart 1945 kwam weer beweging in het front. Canadese eenheden, die door in Duitsland oprukten, bogen af richting Oost-Nederland en trokken via de Achterhoek Nederland binnen. In april 1945 werd ook vanaf het rivierengebied richting het noorden opgetrokken, waarna het Nederlandse grondgebied ten oosten van Amersfoort binnen enkele weken bevrijd werd. De Duitse bezettingsmacht in West-Nederland capituleerde pas op 5 mei 1945. Voor dit project is de volgende informatie aangetroffen met betrekking tot deze periode:

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
29 november 1944	Een Supermarine Spitfire van No. 341 Squadron is neergestort te Nistelrode. - <i>Niet relevant, exacte locatie neergestort vliegtuig is onbekend.</i>	SGLO	T4752
8 december 1944	Een Supermarine Spitfire van No. 401 Squadron is om 10.15 uur neergestort op het vliegveld bij Heesch. - <i>Relevant, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.</i>	SGLO	T4787
20 december 1944	Een Supermarine Spitfire van No. 341 Squadron is neergestort te Nistelrode. <i>Niet relevant, exacte locatie neergestort vliegtuig is onbekend.</i>	SGLO	T4824
31 december 1944	Engelse jagers, die van het vliegveld Nistelrode waren opgestegen, schoten een vliegende bom neer. Ze kwam terecht in de omgeving van Jan van Sleenwen aan de Heeswijkse berg, midden op het land. De bom had een vrij groot gat gemaakt, maar niet veel schade aangericht. Het dichtsbijstaande huis had glasschade. - <i>Relevant, V1 neergekomen binnen het werkgebied.</i>	DRI	170
	Oudjaar 1944; vandaag komen er weer veel V.1's over. Op de middag wordt er een neergeschoten te Loosbroek, naast het huis van J.Dobbelsteen. Een groot gat in de grond en weinig materiaal meer te bespeuren. - <i>Relevant, V1 neergekomen binnen het werkgebied.</i>	HEI	22
1 januari 1945	Maandagmorgen 1 januari 1945 om ongeveer 9.30 uur kwamen zo'n twintigtal Duitse jagers met een razende snelheid overgevlogen. Direct stegen vanuit Nistelrode Engelse jagers op en het kwam spoedig tot hevige luchtgevechten. Verschillende Duitse toestellen werden omlaag gehaald o.a. een bij Zwanenburg in Dinther. De Duitse piloot Karl Betz verloor hierbij het leven. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>	DRI	70
	In de nacht kwam om ongeveer 1.30 uur een Duitse jager uit de lucht gedoken en nam de straat vanaf de burgemeesterswoning (tegenwoordig het huis van Dr. Geboers) tot aan de melkfabriek (tegenwoordig de Jumbo), onder mitrailleurvuur. - <i>Relevant, beschieting binnen het werkgebied.</i>	DRI	171
	With most of the Canadians airborne when the Luftwaffe [JG6] struck, they found little in the way of targets on the ground. They did manage to put a fair sized hole in the roof of 411 's dispersal hut but that was about all. As well as having to contend with the Canadians in the air, the RAF Regiment was also active at Heesch. Numbers 2734 and 2819 Squadrons fired a total of 344 rounds, their gunners being 'in their glory'. These two squadrons claimed a total of seven German fighters destroyed and two damaged, two of the former crashing on the airfield. - <i>Relevant, beschieting binnen het werkgebied.</i>	FRA	109
	Onderweg naar het aanvaldoel passeerde de formatie om 09.14 uur Heesch, dat hemelsbreed slechts vijftien kilometer ten noordwesten van Volkel was gesitueerd. Mogelijk wist het JG 6 op dat moment niet van het bestaan van B.88 af. Van Heesch waren op dat moment vier Spitfires van het 402 Squadron in de lucht en twaalf toestellen van het 442 Squadron. Het 401 Squadron stond om 09.15 uur met tien vliegtuigen klaar bij de startbaan. Kort na de overhaaste start van deze Spitfires volgde een kwartier later het 412 Squadron. Slechts de reserve- en defecte toestellen bleven op de grond achter. De Spitfires, die net van Heesch wegklommen, vielen de III./JG 6 aan, juist op het moment dat deze afdraaide. Een van de Duitse jachtvliegtuigen raakte een boom in de buurt van Dinther en sloeg tegen de grond. [...] Een andere Duitse vlieger dacht boven Volkel te zijn aangekomen en begon Heesch te beschieten. 14 Spitfires van het 411 Squadron, die zich op dat moment boven het gebied van Maas en Waal bevonden, werden daarop direct via de radio gesommeerd terug te keren. [...] Aangezien bijna alle Spitfires van Heesch in de lucht waren, kwam de Luftwaffe amper toe aan het beschieten van het vliegveld. Een kogelgat in een onderkomen van het 411 Squadron was de enige schade die werd aangericht. Voor de	GRI	408-409

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	bemanningen van de luchtafweer bij Heesch werd Bodenplatte één groot schietfestijn, nooit eerder hadden zij zoveel Duitse vliegtuigen bijeengezeten. Evenals hun collega's in de lucht wisten zij successen te boeken. Het 2734 en 2819 Squadron hadden 344 schoten afgevuurd, waarmee zij zeven vernietigde en twee beschadigde Duitse toestellen claimden. Twee vijandelijke toestellen crashten inderdaad vlak bij het vliegveld. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>		
	Een AVRO Lancaster I van No. 9 Squadron is om 13.00 uur neergestort te Vosbergstraat, Heesch na geraakt te zijn door luchtafweer. - <i>Niet relevant, exacte locatie neergestorte vliegtuig is onbekend.</i>	SGLO	T4890
	Een Supermarine Spitfire van No. 442 Squadron is neergestort op het vliegveld te Heesch. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>	SGLO	T4916
	Een Messerschmitt Bf 109 van 11./JG 3 is om 9.40 uur neergestort te Nistelrode. - <i>Relevant, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.</i>	SGLO	T5035
	Vanaf verschillende vlieg- velden zullen de Gruppen en Staffeln opstijgen om door Ju 88 vliegtuigen naar een navigatie- punt geloodst te worden om van daar zelfstandig naar het doel te vliegen. Jagdgeschwader 6, dat een zeventigtal toestellen in de lucht kan brengen, heeft de opdracht gekregen om de Tempests die op "hun" voormalige Fliegerhorst Volkel gestationeerd zijn uit te schakelen. "Ons" veld [B.88] is -eenvoudigweg, omdat het bestaan ervan bij de Duitsers onbekend is- niet in het Duitse aanvalsplan opgenomen! [...] De Ju 88 maakt een kleine navigatiefout; het toestel vliegt Spakenburg voorbij, waardoor de opgegeven koers naar Volkel te westelijk wordt ingezet. In Oss kijken mensen, na de eerste Oudejaarsviering in vrijheid sinds vier jaar, slaperig naar de lucht als om goed negen uur de Duitse formatie laag overdonderen. Vermoedelijk is het de meesten zelfs ontgaan dat het Duitse toestellen zijn, zolang hebben zich al geen Duitsers meer vertoond. Als de Duitse jagers even later over een vliegveld scheren, denken de piloten boven Volkel te zitten. Niets vermoedend gaan ze tot de aanval over. Ook al is het nog vroeg, kwart over negen, de zon is goed en wel boven de horizon op deze koude wintermorgen of de squadrons 411 en 442 zijn al in de lucht en 401 Sqd staat op de startbaan gereed om op te stijgen voor het uitvoeren van "routinewerkzaamheden" - gewapende verkenningvluchten als de Duitsers de aanval inzetten. Het squadron ziet toch kans om op te stijgen. 412 Squadron is zich aan het gereed maken en moet op de grond de aanval over zich heen laten gaan, maar hun vliegtuigen lopen nog geen schrammetje op, waardoor ze alom half tien opstijgen. Het luchtafweergeschut is losgebrand, Erks kruipen in alle hoeken en gaten weg, zoeken dekking achter alle oneffenheden. Zelfs opgestapelde bommen worden voor dat doel gebruikt. 411 en 442 worden teruggeroepen en binden de strijd aan met de binnendringers. Boven Oost-Brabant vinden vele luchtgevechten plaats. [...] De schade, die door de Duitse aanval aan vliegveld Heesch wordt toegebracht, is te verwaarlozen: het veld blijft gewoon functioneren. - <i>Relevant, luchtaanval binnen het werkgebied.</i>	THU	56-59
	Waren de aanvallen op Eindhoven de bedoeling, die op Heesch, de basis voor de Canadese Spitfire squadrons, No's 402, 410, 411, 412 en 442, waren dat niet. Deze basis werd aangevallen door jagers van JG6, die oorspronkelijk een aanval hadden moeten doen op Volkel, maar doordat de navigatie Ju-88 zich had vergist en zij verder boven Nederland doervlogen dan hun bedoeling was, raakte de formatie in het ongerede en werd door een deel ervan Heesch in plaats van Volkel aangevallen. Ook hier waren al enkele squadrons in de lucht, maar die van No 401 waren net in de start toen de aanval begon. FIG. Cameron zag kans in de	ZWA2	502

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	lucht te komen en tevens om vrijwel direct drie Bf-109's neer te schieten! Binnen tien minuten stond hij weer aan de grond. De anderen van het squadron gingen de Duitsers achterna en wisten er later nog een aantal neer te schieten. Eén Spitfire van No 442 Squadron werd echter neergeschoten, de piloot FIO. Brigden verloor het leven. Zijn squadrongenoot, FIL. Gordon, die wegens een ruw lopende motor voortijdig naar de basis terugkeerde, kwam daar midden in de actie aan en opende, ondanks zijn slecht lopende motor, het vuur op de Duitse jagers en kon een Fw-190 [uitgerust met 2 cm MG 151] neerschieten. Zelf werd hij toen van achteren ook geraakt, door een Duitse jager of door eigen luchtafweer en moest met granaatschelfjes in zijn nek en rug, vlak bij de basis een noodlanding maakte. Toen hij moeizaam uit zijn Spitfire klom werd hij door een Nederlandse vrouw goedbedoeld op de schouders geslagen! - <i>Relevant, luchtaanval binnen het werkgebied.</i>		
2 januari 1945	Een North American Mustang van No. 316 Squadron is neergestort op het vliegveld te Heesch. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>	SGLO	T5070
8 februari 1945	Op donderdagmiddag 8 februari 1945 kreeg een Engelse jager, die van het vliegveld Nistelrode was opgestegen een motordefect. Het vliegtuig stortte neer en kwam terecht in het bos tussen Gijs den Oeteler en van den Boom langs de Loosbroekse weg. - <i>Niet relevant, exacte locatie neergestorte vliegtuig is onbekend.</i>	DRI	70
	Een Supermarine Spitfire Lf.IX van No. 411 Squadron is om 15.15 uur neergestort te Loosbroek. - <i>Niet relevant, exacte locatie neergestorte vliegtuig is onbekend.</i>	SGLO	T5218
17 februari 1945	Op 17 februari 1945, omstreeks 11.00 uur in de voormiddag, was in Loosbroek op ongeveer honderd meter van het perceel B 88 bewoond door Johannes Dobbelsesteen (ook wel Suikse genaamd), landbouwer, een V-1 ingeslagen. Er deden zich geen persoonlijke ongevallen voor. Het perceel werd ernstig beschadigd. - <i>Relevant, V1 neergekomen binnen het werkgebied.</i>	DRI	70
18 februari 1945	In de namiddag van 18 februari 1945, omstreeks 13.00 uur, was in de Dintherse Hoek nabij perceel B 31 bewoond door L.v.d. Heuvel, landbouwer, een V-1 ingeslagen. [...] De inslag had plaats op 75 meter van genoemd perceel B 31, welk perceel ernstig werd beschadigd. - <i>Relevant, V1 neergekomen binnen het werkgebied.</i>	DRI	70
21 februari 1945	Een Supermarine Spitfire van No. 402 Squadron is om 13.55 uur neergestort te Nistelrode. - <i>Niet relevant, exacte locatie neergestorte vliegtuig is onbekend.</i>	SGLO	T5274
	Luftwaffe Boven de noordelijke sector opereerden 65 vliegtuigen. Om 11.27 uur werd door één vliegtuig een aanval uitgevoerd op het vliegveld Heesch. - <i>Niet relevant, locatie van aanval is onbekend.</i>	ZWA2	555
22 februari 1945	Een Supermarine Spitfire van No. 412 Squadron is om 10.55 uur neergestort te Hooge Wijst ten zuidoosten van Heesch. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>	SGLO	T5289
	Een Supermarine Spitfire van No. 411 Squadron is neergestort op drie kilometer ten zuiden van het vliegveld te Heesch. - <i>Niet relevant, exacte locatie neergestort vliegtuig is onbekend.</i>	SGLO	T5288
25 februari 1945	In de voormiddag van 25 februari 1945, omstreeks 11.30 uur, viel een Engels jachtvliegtuig neer op Hazelberg. De piloot werd licht gewond. [...]	DRI	70-71

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	De panden van: H. v.d. Berg, C. v. Lokven, wed. Juijn, J. v. Cleef, M. Dortmans, G. Buijs, C.P. v.d. Sangen, A. v. Grinsven, A. van den Broek, J.C. van Cuyk, J. v.d. Burgt, M. Rijkers, J. v. Zutphen en J. Konings liepen schade op. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>		
26 februari 1945	Maandag 26 februari 1945. In de nacht van zondag op maandag viel een vliegende bom in de Zandstraat in Dinther op het land tussen van den Berg en Martinus van Lokven. Van den Berg en van Lokven hadden veel schade aan hun huis. - <i>Relevant, V1 neergekomen binnen het werkgebied.</i>	DRI	71
28 februari 1945	Op 28 februari 1945 werden getroffen door een V-1: H. v.d. Besselaar, Zandkant, H. v. Osch, Kaathoven en Wed. Joh. Pol, Rukven te Heeswijk, zij hadden alleen glasschade. - <i>Relevant, V1 neergekomen binnen het werkgebied.</i>	DRI	71
22 maart 1945	Een Supermarine Spitfire van No. 412 Squadron is om 15.00 uur neergestort net na opstijgen op het vliegveld te Heesch. De schade is gelabeld als "B". - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>	SGLO	T5419
23/24 maart 1945	Een De Havilland Mosquito B. XX van No. 139 Squadron is neergestort te Heesch bij Papendijk Kopsteeg. De exacte tijd en reden voor de crash is niet bekend. - <i>Niet relevant, vliegtuig neergekomen buiten het werkgebied.</i>	SGLO	T5428
29 maart 1945	Weer stond boven Dinther een V-1 stil. Gelukkig viel ze op de Schijndelse Steeg zonder schade aan te richten. - <i>Relevant, V1 neergekomen binnen het werkgebied.</i>	DRI	181
30 maart 1945	Een Supermarine Spitfire van No. 83 GSU is neergestort op het vliegveld te Heesch tijdens de landing. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>	SGLO	T5453
9 april 1945	Een Hawker Typhoon van No. 164 Squadron is om 18.15 uur neergestort op het vliegveld te Heesch. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>	SGLO	T5529
30 april 1945	Een Supermarine Spitfire van No. 401 Squadron is neergestort op het vliegveld te Heesch tijdens de landing. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>	SGLO	T5602

Tabel 14: Overzicht gebeurtenissen winter 1944 – mei 1945.

Naoorlogse periode

Direct na de oorlog begon de wederopbouw van Nederland. Verdedigingswerken, bunkers en achtergebleven NGE werden opgeruimd. Voor het ruimen van de duizenden mijnevelden werden onder meer Duitse krijgsgevangenen ingezet. Voor dit project is de volgende informatie aangetroffen met betrekking tot deze periode:

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
Naoorlogs	Op 25 juli 1947 deden zevenentwintig personen in Dinther aangifte van het vinden van projectielen. Dat waren: H. Gevers, M. Verhagen, A. Juijn, P.J. Joosten, A. Verhoeven, M. v. Zutphen, H. v. Doorn, P. Heerkens, wed. Chr. Heerkens, W.J. Bouwmans, H. v. Helvert, G. v. Zutphen, J. v.d. Broek, wed. J. Swanenberg, wed. P. v. Zutphen, W. Dekkers, J. Bloks, M. Ketelaars, L.J. v.d. Middegaal, A. v.d. Sangen, L. v. Schijndel, H. de Laat, wed. A. Verhagen, W. van Eert, Adr. v.d. Broek, W. de Laat en Th. Verhoeven. [...] De huis-aan-huis actie vond plaats door de Rijkspolitie in het voorjaar van 1950, maar er werden geen ongeoorloofde wapens aangetroffen. Wel deden nog honderdeenentwintig personen in Dinther aangifte van gevonden projectielen, zoals granaathulzen, asbakken, mitrailleurhulzen, gewone hulzen en bloemvazen. In de grond zaten nog bij A. Buijs, bij H. v.d. Heijden, M. v. Houtum en H. Kasteleijn, elk een granaat en bij A. Voets mitrailleurkogels. Op 4 oktober berichtte men dat er munitie was ingenomen, maar ook dat er munitie ter plaatse was. Bij honderdzesentwintig personen werden ingenomen: ontstekers,	DRI	57-58

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	zuurstofcilinders, een mortier, geweren, granaten en patronen. Ter plaatse gelaten werden hulzen. Al het andere werd op 4, 5 en 10 oktober 1950 opgeruimd. - <i>Relevant, munitie aangetroffen binnen het werkgebied.</i>		
	Op de weg naar Schijndel lagen overal nog veel handgranaten, granaten voor geschut, stukken van uniformen enz. enz. Veel bommen waren doormidden geschoten en overal in het veld waren granaattrechters te zien. - <i>Relevant, munitie en schade binnen het werkgebied.</i>	DRI	157
	In de middag werd men opgeschrikt door een ontploffing. Terwijl twee Engelse soldaten bezig waren het puin op te ruimen van de afgebrande boerderij van Harrie Dobbelssteen (de Plien) in de Balledonk, stak een van de militairen met zijn schop op een mijn, die onder de trap verborgen lag en door de Duitsers was achtergelaten. De gevolgen waren vreselijk. Eén soldaat, Ernst Williams, werd op slag gedood en de andere zwaar gewond en raakte zijn beide ogen kwijt. Ook waren er nog een paar lichtgewonden. Direct werd de omgeving afgezet en met een instrument werd naar mijnen gezocht. Er werden er nog meer gevonden. - <i>Relevant, mijnen in werkgebied.</i>	DRI	174
	De oorlogsschade in Dinther was hoofdzakelijk ontstaan door: 1. Bombardement en beschieting op 26 sept. 1944 2. Plundering door Duitse soldaten omstreeks 26 sept. 1944 3. Duits mitrailleur- en artillerievuur op 29-9-1944 en 25-10-1944 4. Plunderingen door Britse militairen 5. Vliegende bommen van 7-12-1944 t/m 30-4-1945 Er werden honderdtweeënzeventig gebouwen beschadigd, waarvan er achttien totaal werden vernield, veertig waren zwaar beschadigd maar herstelbaar, negenenzeventig hadden lichte schade, vijfenveertig hadden alleen glasschade. De ambtswoning van burgemeester van de Veerdonk werd in 1928 gebouwd en had in september 1944 schade opgelopen door granaatslag. De gemeente Dinther deed, op 10 oktober 1945, een schadeaangifte voor het gemeentehuis, dat door granaatslagen in september en oktober 1944 schade had opgelopen. Ook de veldwachterswoning van A. van Gemert had schade, waarvan men de kosten schatte op fl. 390,-. De woning van Hendrikus Pijnappels uit Dinther werd op 26 september 1944 verwoest. Ook de klompenmakerij van fa. A. van Zutphen uit Dinther werd op 26 september 1944 geheel verwoest. - <i>Relevant, schade binnen het werkgebied.</i>	DRI	195-209
	Aan oorlogsschade in Heeswijk was er op 1 december 1944: twee duikers Loosbroeksche loop, die geheel vernield waren, drie duikers Broekloop (Kaathoven) geheel vernield, één duiker Donkere Dijkse loop gedeeltelijk vernield, zes ringen van duikers van een loop in de Kamenen werden gedeeltelijk vernield. De oorlogsschade aan de molen van Jan Schreppers: de molenkap, het stormeind, de vloer, een wijk, de standaard, de paraplu, een halve zijde en de zeilen door granaatslag in september 1944 werd geschat op fl. 1.500,-. De molen werd in het najaar van 1944 hersteld en de wijk in het voorjaar van 1945.	DRI	210-211

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	De gemeente Heeswijk deed op 22 mei 1945 aangiften van schade aan het gemeentehuis wegens granaatinslag op 25 september 1944 en voor diefstal op 30 september 1944. - <i>Relevant, schade binnen het werkgebied.</i>		

Tabel 15: Overzicht gebeurtenissen naoorlogse periode.

BIJLAGE 3 ARCHIEFONDERZOEK NEDERLANDSE ARCHIEVEN

Voor dit HVO-NGE is onderzoek verricht in verschillende Nederlandse archieven. De resultaten van het onderzoek uit de volgende archiefinstellingen zijn opgenomen in deze bijlage:

- Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC); gemeentelijke archieven
 - Toegang 1472: Gemeentebestuur Berlicum, 1934-1995
 - Toegang 1487: Gemeentebestuur Geffen, 1940-1969
 - Toegang 1488: Gemeentebestuur Geffen, 1970-1992
 - Toegang 1492: Gemeentebestuur Uden, 1971-1980
 - Toegang 1596: Documentatie Uden
 - Toegang 5135: Gemeentebestuur Schijndel, 1930-1960
 - Toegang 5183: Gemeentebestuur Schijndel, 1960-1990
 - Toegang 7308: Gemeentebestuur Nistelrode, 1930 - 1969
 - Toegang 7349: Gemeentebestuur Berghem, 1814 - 1970 (1999)
 - Toegang 7364: Gemeentebestuur Oss, 1930 - 1960
 - Toegang 7602: Gemeentebestuur Dinther, 1924 - 1968
 - Toegang 7611: Gemeentebestuur Heeswijk, 1924 - 1968
 - Toegang 7626: Gemeentebestuur Schaijk, 1811 - 1942
 - Toegang 7627: Gemeentebestuur Schaijk, 1942 - 1970
 - Toegang 7665: Bescherming Bevolking Uden, 1946 - 1974 (1986)
 - Toegang 7666: Vrijwillige Brandweer Uden, 1920- 1992
 - Toegang 7667: Rijkspolitie Uden, 1939 - 1970
 - Toegang 7668: Gemeentepolitie Uden, 1970-1993
 - Toegang 7699: Gemeentebestuur Veghel, 1937 - 1969
 - Toegang 7755: Dienst Gemeentewerken Veghel, 1947 - 1986
 - Toegang 7787: Gemeentebestuur Uden, 1938 - 1970
 - Toegang 7825: Gemeentebestuur Heesch, 1930-1993
 - Toegang 7827: Gemeentebestuur Nistelrode, 1970-1993
- Bibliotheek Veghel (BV)
 - Toegang 1569: Documentatie Veghel
- Erfgoed 's-Hertogenbosch (ESH)
 - Toegang 0927: Gemeentebestuur Nuland, 1936-1969
- Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC); provinciaal archief
 - Toegang 127: Militair Gezag in Noord-Brabant 1944-1946
 - Toegang 1148: Provinciaal Bestuur Noord-Brabant 1920-1949
 - Toegang 1392: Provinciaal Bestuur Noord-Brabant 1950-1986
 - Toegang 1869: Provinciaal Bestuur 1987-1999
- Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH)
 - Collectie 447: Bevrijding van Nederland
 - Collectie 575: Bureau Inlichtingen/ Duitse verdedigingswerken
- NIOD Instituut voor oorlogs-, holocaust- en genocidestudies (NIOD)
 - Toegang 077: Generalkommissariat für das Sicherheitswesen – Höhere SS- und Polizeiführer Nord-West

Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC); gemeentelijke archieven

In het BHIC is gezocht naar stukken met betrekking tot oorlogsschade, de luchtbeschermingsdienst en geruimde NGE binnen het werkgebied. Daarnaast is gezocht naar overige relevante archiefstukken. De volgende stukken zijn geraadpleegd:

Toegang 1472: Gemeentebestuur Berlicum, 1934-1995	
Inventaris 751	Innemen van wapens, controle op wapens en aanwijzingen ingevolge artikel 8 van de Vuurwapenwet 1919, 1933-1971
Niet relevant, gaat vooral over invordering van wapens van personen	
Inventaris 752	Innemen, teruggeven en vernietigen van wapenen en munitie, 1940-1944

Toegang 1472: Gemeentebestuur Berlicum, 1934-1995	
Niet relevant, gaat over inname van wapens, verstrekking van jachtgeweren	
Inventaris 1023	Verkrijgen van vergoedingen voor herstel van oorlogsschade aan gemeente-eigendommen, 1946-1955
Niet relevant, reden van oorlogsschade niet bekend, vooral geldbedragen worden benoemd.	
Inventaris 1079	Handhaven telefoonaansluitingen ten tijde van oorlog, mobilisatie en andere bijzondere omstandigheden, 1952-1958
Niet relevant, geen oorlogshandelingen vermeld.	
Inventaris 1099	Akoestische, grafische en fotografische documenten, waaronder plattegronden en luchtfoto's, 1954-1979 i
Niet relevant, betreft enkel naoorlogse plattegronden.	
Inventaris 1106	Pand Hoogstraat dokterswoning: herstel brandschade, beheer, 1935-1941
Niet relevant, brandschade is in '30 jaren geweest, heeft niets met oorlogshandelingen te maken	
Inventaris 1199	Herstel van oorlogsschade door middel van de onderlinge hulpactie van gemeenten, 1945
Niet relevant, betreft algemene stukken.	
Inventaris 1200	Herbouw van een pand aan de Pastoor Verlindenstraat 1 vanwege oorlogsschade, 1954-1963
Niet relevant, geen oorlogshandelingen benoemd, alleen bouwplannen	
Inventaris 1493	Herstel van oorlogsschade aan woningcomplex I, 1948-1955
Niet relevant, buiten het werkgebied.	
Inventaris 1504	Herbouw van een pand aan de Hoogstraat ten gevolge van oorlogsschade, 1954-1963
Niet relevant, buiten het werkgebied.	
Inventaris 1525	Afwikkeling oorlogsschade aan de panden A67 en A68 ook bekend onder Raadhuisplein 12 en 10, 1950-1959
Niet relevant, buiten het werkgebied.	
Inventaris 1539	Onteigening van het puin en verdere restanten van opstallen van de percelen welke door oorlogsgeweld sinds 1 september 1944 geheel of nagenoeg geheel zijn verwoest, 1944-1946
Niet relevant. Oorlogsschade wordt benoemd, maar geen reden of datum.	
Inventaris 2360	Richtlijnen verstrekken voorschotten door de gemeente en de kosten voor evacuatie en herstelfondsen, 1944-1945
Niet relevant. Gaat vooral over kosten, geen benoeming van oorlogsschade	
Inventaris 2393	Herstel oorlogsschade gemeentehuis, 1946-1956
Niet relevant, buiten het werkgebied.	
Inventaris 3205	Instelling van een Woningbedrijf, opening krediet in rekening-courant, vaststelling van een beheersverordening en het declareren van huurverlies vanwege evacuatie, 1943-1954
Niet relevant, er wordt niets benoemd richting oorlogsschade o.i.d.	
Inventaris 3216	Restauratie van de verwoeste Nederlands Hervormde Kerk, 1950-1958
Niet relevant gaat alleen over vordering van de kerkklok in 1942 door Duitsers.	
Inventaris 3224	Herstel van duikers in de Oude Aa en in de Wambergse Beek, 1946-1957
Niet relevant, reden van schade is niet gegeven.	

Toegang 1472: Gemeentebestuur Berlicum, 1934-1995	
Inventaris 3242	Schadevergoedingsverordening, 1953-1963
Niet relevant, geen oorlogshandelingen vermeld.	
Inventaris 3265	Aanleg van een nieuwe brug over de Wambergse Beek, 1940
Niet relevant, reden van schade is niet gegeven.	
Inventaris 3266	Bouw van een tijdelijke voetbrug, het maken van een noodbrug, het afbreken van de vernielde brug te Middelrode en het verwijderen van explosieven in en bij de Zuid-Willemsvaart, 1944-1945
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 3267	Herstel van oorlogsschade aan de brug over de Beek onder de gemeente Rosmalen, op de verbindingsweg van Berlicum-Rijksweg en de bouw van een brug over de rivier de Aa te Middelrode, 1946-1953 i Getroffenen door oorlog of in en uit het buitenland
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 3362	Brand- en hulpverleningsrapporten, 1943-1970
Niet relevant, geen meldingen van oorlogshandelingen.	
Inventaris 3364	Schade als gevolg van oorlogshandelingen aan brandweermateriaal, 1949-1950
Niet relevant, buiten het werkgebied.	
Inventaris 3383	Benoeming en ontslag van politieambtenaren 1944-1946, dagrapporten november 1936 tot en met februari 1939 en maandrapporten februari 1942 tot en met juni 1946, 1936-1946
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 3415	Herstel van oorlogsschade aan wegen en fietspaden, 1946-1955
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 3594	Rijksbijdragen voor de wederopbouwkosten in verband met het herstel van oorlogsschade, deel I, 1944-1959
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 3595	Rijksbijdragen voor de wederopbouwkosten in verband met het herstel van oorlogsschade, deel II, 1944-1959
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 3596	Rijksbijdragen voor de wederopbouwkosten in verband met het herstel van oorlogsschade, deel III, 1944-1959
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 3597	Rijksbijdragen voor de wederopbouwkosten in verband met het herstel van oorlogsschade, deel IV, 1944-1959
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 3598	Rijksbijdragen voor de wederopbouwkosten in verband met het herstel van oorlogsschade, deel V, 1944-1959
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 3599	Bevrijding in oktober 1944 en overzicht aangerichte schade, 1944-1945
Niet relevant, geen adressen oorlogsschade.	

Toegang 1472: Gemeentebestuur Berlicum, 1934-1995	
Inventaris 4206	Schadeclaims naar aanleiding van de Tweede Wereldoorlog, 1947-1953
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 4016	Vorbereiden, plaatsen en onthullen van het gedenkteken "Oorlog en bevrijding", 1994
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 4026	Graven van gesneuvelde geallieerde en Duitse militairen in de Tweede Wereld Oorlog, 1942-1957
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 4082	Verzamelstaten van arbeidslonen (opruimen van verdedigingswerken tussen Beek, Donk en Uden), 1940-1941
Niet relevant, geen meldingen munitie of oorlogshandelingen.	
Inventaris 4737	Herstel van oorlogsschade en uitbreiding van leer- en hulpmiddelen van de Herman Jozefschool aan de Pastoor Verlindenstraat te Middelrode, 1946-1955
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 4738	Herstel van oorlogsschade aan de lagere school Sint Norbertus, 1946-1954
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 4827	Rijksbijdrage en bouwkredieten ten behoeve van oorlogsschade voor particulieren Perceel D90 t/m D117, 1946-1955
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 4828	Rijksbijdrage en bouwkredieten ten behoeve van oorlogsschade voor particulieren Perceel D118 t/m D173, 1947-1955
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 4872	Herstel van oorlogsschade tijdens de Tweede Wereldoorlog, 1940-1941
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 4873	Herstel van oorlogsschade tijdens de Tweede Wereldoorlog, 1942-1943
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 4991	Luchtbescherming oefeningen, 1935-1938
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 4994	Alarmering en waarnemings- en luisterposten. Luchtbescherming en luchtaanvallen, 1936-1944
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 4997	Bescherming tegen luchtaanvallen, melding Bombardementen, 1940-1943
Niet relevant, geen meldingen munitie of luchtaanvallen (data en locaties).	
Inventaris 4998	Bescherming tegen luchtaanvallen, 1935-1944
Niet relevant, geen meldingen munitie of luchtaanvallen (data en locaties).	

Tabel 16: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Berlicum, toegang 1472.

Toegang 1487: Gemeentebestuur Geffen, 1940-1969.	
Inventaris 1	Neerkomen V-wapens; puinruimen, vorderen en onteigenen; organisatie wederopbouw; goedkeuring openbare werken; landmeetkundige werkzaamheden wederopbouwplannen, 1945-1957
Verwoeste panden in de gemeente Geffen:	

Toegang 1487: Gemeentebestuur Geffen, 1940-1969.

- Molenstraat 16
- Koksteeg 3
- Veldstraat 2
- Papendijk 22
- Papendijk 20
- Papendijk 7
- Kloosterstraat 20
- Weerscheut 3
- Koksteeg 33 en 35
- *Niet relevant, schade buiten het werkgebied.*

Inventaris 10.C Voorschriften inzake verkoop en vervoer wapenen, munitie, 1945-1962

Niet relevant, betreft algemene informatie. Geen betrekking op NGE n.a.v. de Tweede Wereldoorlog.

Inventaris 10.D Voorschriften en richtlijnen inzake dragen en voorhanden hebben van wapenen en munitie, 1946-1961

Niet relevant, betreft algemene informatie. Geen betrekking op NGE n.a.v. de Tweede Wereldoorlog.

Inventaris 10.E Gegevens inzake inlevering wapenen en munitie, 1953

Niet relevant, betreft het inleveren van (buitgemaakte) wapens. Geen direct verband met plaatsgevonden oorlogshandelingen.

Inventaris 11.B Inlevering wapenen en munitie en voorschriften tijdens de oorlog 1940-1945 alsmede in bewaring geven tijdens mobilisatie en vijandelijkheden, 1939-1950

Niet relevant, betreft het inleveren van (buitgemaakte) wapens. Geen direct verband met plaatsgevonden oorlogshandelingen.

Inventaris 38 Bemoeiingen betreffende begraven en grafbezoek gesneuvelde militairen, 1945-1950

Vijf Engelse soldaten zijn te Weerscheut 5 begraven, nat om 21 oktober 1944 gestorven te zijn in de tank T 189464 door een pantservuist.

- *Niet relevant, soldaten begraven buiten het werkgebied.*

Inventaris 68 Diverse bescheiden (oorlogsschade, verkoop woningen Heegtersteeg, onderhoud e.d. van de complexen I en II), 1946-1954

September en oktober 1944:

Schade aan woningen te Heesterweg 2, 4, 6, 6a, 6b en 6c naar aanleiding van granaatvuur. Alleen woning no. 4 heeft directe voltreffers gehad. De overige panden hebben schade door granaatsplinters.

- *Niet relevant, schade ontstaan buiten het werkgebied.*

Inventaris 100 Luchtbescherming algemene bescheiden betreffende declaratie, personeel en arbeidsinzet, 1940-1945

Niet relevant, betreft algemene informatie.

Inventaris 106 Circulaires ontplofbare stoffen, 1947-1952

Niet relevant, betreft enkel een verwijzing naar een ander inventarisnummer (1783.1). Dit oude nummer kon niet achterhaald worden.

Inventaris 127 Declaraties herstel wegen ingevolge Oorlogsschaderegeling, 1945-1946

Niet relevant, specifieke informatie betreffende veroorzaakte oorlogsschade is niet aangetroffen. Het betreft voornamelijk algemene/financiële informatie betreffende oorlogsschade.

Inventaris 128 Bescheiden oorlogsschade wegen, 1947-1950

Niet relevant, enige concrete oorzaak van de schade die staat vermeld betreft schade door zwaar militaire verkeer over de wegen.

Toegang 1487: Gemeentebestuur Geffen, 1940-1969.

Inventaris 169A	Alle bescheiden inzake verzorging van oorlogsslachtoffers: Algemene voorschriften 1947-1953; declaraties D.B.V.O. 1948-1953; declaraties en correspondentie gerepatrieerden (Indonesië) 1946-1962; persoonsdossiers 1945-1950, 1945-1962
De volgende relevante informatie is uit het inventarisnummer overgenomen: - Melding van oorlogsschade ontstaan aan de Papendijk 22 te Geffen naar aanleiding van een plaatsgevonden oorlogshandeling (exacte aard van de schade niet bekend) op 29 september 1944 - Melding van oorlogsschade ontstaan aan de Dorpsstraat 5 te Geffen naar aanleiding van een plaatsgevonden oorlogshandeling (exacte aard van de schade niet bekend) op 22 oktober 1944 Verder enkele meldingen van oorlogsschade waarvan de datum en/of de oorzaak van de schade niet bekend is. - <i>Niet relevant, schade buiten het werkgebied.</i>	
Inventaris 169B	Alle bescheiden inzake verzorging van oorlogsslachtoffers: Declaraties 1943-1947; circulaire 1945-1955 en verzoeken verlenen financiële faciliteiten 1947-1954; persoonsdossiers 1945-1948, 1943-1955
De volgende relevante informatie is uit het inventarisnummer overgenomen: Oorlogsschade opgegeven door kerkbestuur van Heilige Maria Magdalena: - schade ontstaan aan Kloosterstraat 2, 6, 8, 18 in Geffen door granaatvuur en door inzet dynamiet in oktober 1944 - schade ontstaan aan de Kerkstraat 12 in Geffen door granaatvuur en door inzet dynamiet in oktober 1944 Oorlogsschade opgegeven door vereniging Zusters van Liefde, Oude Dijk 1 te Tilburg: - schade door granaatvuur in oktober 1944 aan de kloosterstaat 7 te Geffen Oorlogsschade aan de Dorpsstraat 5 te Geffen door het inslaan van een granaat op 22 oktober 1944. Oorlogsschade aan de Dorpsstraat 30 te Geffen door het inslaan van granaten in oktober 1944 Verder financiële afhandelingen of meldingen waarbij de aard van de schade onbekend is. - <i>Niet relevant, schade buiten het werkgebied.</i>	
Inventaris 169C	Alle bescheiden inzake verzorging van oorlogsslachtoffers: Vluchtelingen hulp 1954-1956; uitkering voorschotten en stichting "herstel Noord-Brabant 1945" 1944-1947; lijst van gerepatrieerden, persoonsdossiers, declaraties werklozen, O-staten en statistische opgaven 1945-1954; persoonsdossiers 1944-1946, 1944-1956
De volgende relevante informatie is uit het inventarisnummer overgenomen: - verminderd inkomen voor een familie wonende te Papendijk 28 door overlijden van een groot deel van de veestapel tijdens de frontdagen. Het vee kwam door de inzet van granaten om het leven Verder meldingen over plaatsgevonden oorlogshandelingen binnen en buiten de gemeente Geffen die tot schade/ gemiste inkomsten hebben geleid (o.a. ongeluk met landmijn in Nuland). De exacte locaties/ aard van plaatsgevonden oorlogshandelingen zijn echter niet vermeld. - <i>Niet relevant, schade buiten het werkgebied.</i>	
Inventaris 180	en oorlogsschade R.K. Jongens- en Meisjesschool, 1941-1947
Oktober 1944: Ter plaatse van de R.K. Lagere Jongensschool in de Dorpsstraat 14 te Geffen is voor 1307,49 gulden aan schade aangericht naar aanleiding van neergekomen granaten. - <i>Niet relevant, granaten neergekomen op meer dan één kilometer van het werkgebied.</i>	
Inventaris 187.B	Documentatie en oorlogsschade, 1945
Naar aanleiding van de oorlogshandelingen in 1944-1945 zijn: - Acht personen gedood - Drie personen ernstig gewond geraakt - Vijftien personen licht gewond geraakt - Negen panden verwoest	

Toegang 1487: Gemeentebestuur Geffen, 1940-1969.	
- Zes panden en één boerderij zeer ernstig beschadigd - 164 panden licht beschadigd De zijbeuk van de kerk met dynamiet opgeblazen, de kerktoeren was zwaar beschadigd Drie V-1's gevallen op 3 februari, 1 en 8 maart 1945. Geen doden of gewonden Na de definitieve bevrijding op 23 oktober 1944 lag de gemeente niet onder granaatvuur - <i>Niet relevant, schade buiten het werkgebied.</i>	
Inventaris 231.C	Verzekering tegen diverse risico's 1953-1961; Correspondentie brandverzekering 1942-1962, 1942-1962
Niet relevant, geen brandmeldingen tijdens de oorlog.	
Inventaris 231.D	Herstel oorlogsschade aan eigendommen, 1945-1957
Oorlogsschade binnen de gemeente: - Schade te Raadhuis, Molenstraat 4, naar aanleiding van granaatvuur e.d. in oktober 1944 - Schade aan het elektriciteitsnet langs openbare wegen door granaatvuur in september-oktober 1944 - <i>Niet relevant, schade op meer dan één kilometer van het werkgebied of exacte locatie onbekend.</i>	
Inventaris 232.B	Oorlogsschade bossen en herbepanting, 1947-1950
Niet relevant, enkel melding van schade aan wegen en bepanting ten gevolge van 'oorlogshandelingen'.	
Inventaris 233	Algemene circulaire's betreffende gemeentefinanciën; Algemene circulaire's betreffende rijksbijdrage aan steunbehoevende gemeenten; Voorschriften betaalbaarstelling aan gemeenten; Voorschriften betreffende voorschotten aan gemeenten; Voorschriften financiering overheidsdiensten door Militair Gezag; Voorschriften betalingsverkeer Rijk en gemeenten, 1941-1945. - Vermissing gelden tijdens oorlogshandelingen 1944, 1945; - Werkeloosheidsuitgaven, Vaststelling bijdragen uit het werkeloosheidssubsidiefonds, 1941-1944; - Uitkeringen uit het gemeentefonds, 1941-1944; - Bijzondere bijdragen uit rijkskas, 1941; - Uitgestoten bedrag, 1941-1944, 1941-1945
Niet relevant, betreft algemene stukken betreffende steunverlening. Geen concrete casussen behandeld.	
Inventaris 284	Politionele maandrapporten 1942-1944, Politiepersoneelsaangelegenheden met rechtspositieregelingen 1941-1946, 1941-1946
Niet relevant, geen meldingen betreffende plaatsgevonden oorlogshandelingen in de maandrapporten.	
Inventaris 370	Inleveren, teruggave, vernietigen van wapenen en munitie, 1964-1971
Niet relevant, betreft het inleveren van (buitgemaakte) wapens. Houdt geen direct verband met mogelijk aan te treffen NGE.	
Inventaris 498	Herstel 20 woningwetwoningen, 1962-1965
Niet relevant, betreft herstel van foutief geconstrueerde panden. Geen relatie met oorlogshandelingen.	
Inventaris 521	Concept-bestek en voorwaarden voor het herstellen van door oorlogsschade vernielde en beschadigde wegen, 1949
Niet relevant, betreft algemene informatie.	
Inventaris 524	Stukken betreffende geallieerde en Duitse instanties: vorderingen en vergoedingen, 1940-1945
Niet relevant, stukken met zeer uiteenlopende onderwerpen. Geen stukken aangetroffen betreffende oorlogsschade en of munitie/NGE	

Tabel 17: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Geffen, toegang 1487.

Toegang 1488: Gemeentebestuur Geffen, 1970-1992.

Inventaris 235 Evacuatieplan gemeente Geffen 1961. Vijfkamp, vliegveld Volkel., 1961

Niet relevant, hypothetisch plan van aanpak. Geen betrekking tot NGE.

Inventaris 441 Historische gegevens over het dorp Geffen. Stukken van het Rijksarchief. 3000e, 4000e en 5000e inwoner van de gemeente Geffen. Onderwijs, oorlogsinformatie. Problemen rond de restitutie van de Parochiekerken in Geffen en Nuland. 1795-1801. Joden in Brabant. Geffen in de middeleeuwen. Herdenking 1940-1945. Gegevens betreffende Simon van den Bergh., 1927-1991

Oorlogsprikelen 1940-1945 – G. Velthuis

[Waarschijnlijk 11 mei 1940:] De volgende dag de eerste slachtoffers in Nuland. Aan de Singel verbleven daar n de huizen ook vluchtelingen uit Velp. Een vliegtuig had er enkele bommen gegooit, met enkele doden als gevolg. Het beddengoed hing in de bomen. [...]

[September 1944:] Nu werd Geffen frontgebied, niemandsland. Terugtrekkende Duitse troepen in Den Bosch, Rosmalen en Nuland. En in Oss en Heesch de Engelsen. En dat zouden enkele Geffenaren bezuren.

Het begon met een plotseling bombardement van Engelse tanks op Geffen. Kort van duur, maar toch zodanig, dat het Theo Groos, zoon van schilder Jan Groos, het leven kostte. Toen het bombardement begon, was mijn vrouw met enkele kinderen bij overbuurman Hasje van Tjisse en Jaan zijn vrouw. Die lagen allen plat tegen de grond in het café. Ikzelf was nog thuis en in de gang stond de kinderwagen met een baby erin. Ik wilde naar de overkant om af te halen, maar was halfweg toen ik het huilen van een granaat hoorde. Ik plat op de weg. Achter me in de heg viel ie en mijn hoed vloog ver weg de lucht in van de luchtdruk. Nu wisten we al dat er tussen de afschieting van granaten telkens minstens 10 seconden verliepen en dat bij storingsvuur elke volgende granaat telkens 5, verder valt. Door de luchtdruk van de granaat was onze voordeur dichtgeslagen, dus de kinderwagen was veilig. Ik rende dus naar molenaar Daniëls die naast zijn huis een goede schuilkelder had. Juist toen ik er door een loopgraaf binnenkroop viel de volgende granaat. Boven op de schuilkelder was ook een granaat gevallen en veel zand was omlaag gekomen en bij de mensen op de hoofden gekomen. [...] De jongensschool was zwaar beschadigd en overal lagen pannen en puin op straat. Maar dit was nog maar kinderspel. We kregen nu een situatie waarbij de Duitsers probeerden om door te drukken. Dikwijls zaten ze overdag in Geffen, de Engelsen 's nachts. Die kwamen tegen de avond aan in de Bredeweg op gymnastiekschoenen en bezetten huis en tuin van brouwer Harrie Schouten met enkele tanks. Een van de doorstootpogingen van de Duitsers werd ons bijna funest. Mijn vrouw was op boodschappen uit en was bij Moeke van de Goor toen het Duitse vuur uit Nuland begon. Ze bleef daar. Ik kroop met de kinderen in de kelder, want er kwam geweervuur op de achtergevel. Op het keldergat hadden we lang zandzakken gehad tegen bommen. Nu lagen ze eraf en lag het open. [...] De Duitsers waren wild, flink met cognac gevoerd, want later vonden we achter in de tuin de lege flessen. Ze gooien bij buurman Vonk een handgranaat in de huiskamer en stelden een mitrailleur op in het tuinpad naast ons keldergat. Vandaar vuurden ze op de molen, waarachter domme ondergrondsen met een paar man af en toe van achter een muur een schot losten, wat de Duitsers nog wilder maken. [...] De Duitsers gingen de Dorpsstraat in, schoten hier en daar boven door de huizen en stelden een rijtje burgers op tegen een muur bij Frans van der Heijden om ze te fouilleren. [...]

De troep trok door naar de Heseweg, waar ze een aantal huizen in brand zetten en toen weer terugtrokken. De zwaarste nacht kwam later, toen Geffen een zwaar bombardement kreeg van Duitse tanks uit Nuland, gericht op het centrum van het dorp. We hoorden het wel, maar kregen bij ons geen vuur! Er vielen meer dan 2000 granaten in die nacht op Geffen. In enkele tuinen lagen 30 à 40 granaatrechters. Tientallen mensen zaten onder het huis van brouwer Schouten in de ruime kelders. Maar toen Duitse soldaten in het dorp verschenen en de Engelse tanks met pantservuisten in brand gooiten op de plaats, sprongen de ruiten van de kelders en kwam de verstikkende rook binnen. [...] Tenslotte werd de toestand onhoudbaar en gingen de Engelsen Geffen blijvend bezetten. Ze stelden tanks op langs de Papendijk en later een rij op de Oostenakker. Nu werd Geffen voorgoed strijdgebied.

De Engelsen verkenden vanuit de kerktoeren en de Duitsers schoten er voor een groot gat in.

Ook in Vinkel verschenen Engelsen en de Duitsers vormden langs de Wersteeg in Blericum een verdedigingslijn met onderkomens van bommen en zandzakken, verbonden door loopgraven. In Vinkel werden mijnen gelegd. Ook in de achtertuinen van de huizen langs de Dorpsstraat aan de westkant. Iedereen moest nu evacueren naar Oss en verder weg. [...]

Onze evacuatie duurde zes weken, tot Allerheiligen. Eind oktober 1944 begon onze definitieve bevrijding. Langs de pastorie kwamen de hele dag Engelse troepen, die het definitieve aanval op Den Bosch inzetten. De heren verbleven een paar dagen in Geffen en stalen het hele dorp leeg, want het was niemandsland. [...] Een technische afdeling lag bij van Grunsven op de wei en ik ging naar de kapitein om een paar soldaten met een Mine Detector, om de tuin af te zoeken of alle mijnen geruimd waren, want over enkele dagen kwamen vrouw en kinderen uit Oss over. De

Toegang 1488: Gemeentebestuur Geffen, 1970-1992.

soldaten zochten eerst het pad naar de voordeur af. Daar reageerde de detector al op en granaatsplintertje dat in de grond zat! [...]

Maar het was [in november] bijna donker en we hadden geen licht op de fiets. Dus besloten we binnendoor over Vinkel naar Geffen te rijden. Maar wat een roekeloos besluit! We moesten door de Werststeeg en die lag nog helemaal ondergraven met Duitse stellingen en loopgraven versierd met weggeworpen geweren, munitie en granaathulzen, die al door smeden vervormd werden tot grote vazen! We moesten geregeld de fietsen op de nek nemen om overal over te klimmen! Toen zag Hasje over de sloot in het weiland een prachtige koperen granaathuls liggen. Hij wou ze gaan halen en over de sloot springen. Ik zei: "Doe dat niet, we moeten verder, we hebben onze tijd hard nodig".

Een paar dagen later ging een postbode uit Berlicum de huls pakken en sloeg dood. De huls was verbonden aan een mijn!

We worstelden ons verder en waren tenslotte door de stellingen. [...] We kwamen nu op een pad, maar de schrik sloeg ons om het hart, toen we links en rechts bordjes zagen staan met het opschrift "minen". We stopten. Wat nu? Gelukkig kwam er van een boerderij een jongen hard aangelopen die riep: "Niet verder, het ligt nog vol mijnen, maar dit paadje is vrij, kom mij maar na!" Zo ontsnapten we ternauwernood. Maar niet iedereen had hetzelfde geluk. In Nuland aan de Lage Kant, liep van Herpen zich dood op een mijn en ook op de spoorweg in de Gement was een slachtoffer, ik weet niet meer wie. Wagemakers vond in het Veld de dood en van Erp aan de Rijksweg.

- *Niet relevant, gevechten buiten het werkgebied.*

Graven van gesneuvelde geallieerde militairen, 25 juli 1945:

In de gemeente zijn zes graven aanwezig van geallieerde militairen die op 21 oktober 1944 zijn begraven nabij de woning van J. Hanegraaf, Weerscheut 5. In de nabijheid ligt een Am. Tank T. 189464 vermoedelijk vernield door een panservuist, waarin deze militairen vermoedelijk zijn omgekomen.

- *Niet relevant, tank uitgeschakeld buiten het werkgebied.*

Mobilisatie-oorlog-bevrijding (1939-1945)

Geffenaren schrijven hun verhaal. Verslagen van ooggetuigen:

Oorlog 1940: [...] In juni of juli is er op een zondagnacht een vliegtuig verongelukt. Het had diverse malen rond gecirkeld boven de Rijt, Met een grote klap vloog het tegen een huis aan de rijksweg van P. Schel. Dat stond toen een honderd meter voor bandenhandel Hoogendoorn. Het was een grote vuurzee. 's Morgens toen het licht werd gingen wij kijken, het bleek een Duits vliegtuig te zijn. Er kwamen soldaten die Duitse kenteringen weghaalde. Van het gezin Schel waar vele kinderen waren werd niemand gewond.

[...]

In 1943 is er nog een vliegtuig gevallen, net over de rijksweg in de driehoek van Hanenberg-Huisman en v/d Veerdonk. Ongeveer waar nu de bushalte is langs de secundaire weg. Er waren geen overlevenden.

[...]

Op een bepaald moment beschikten de Duitse jagers over radar, hierbij was het steeds raak. In 2 nachten vielen er zover men zien kon, rondom 32 vliegtuigen, waarvan 2 in Vinkel op Kaathoven op een afstand van nog geen honderd meter van elkaar. De Engelsen hadden hier spoedig een verweer op, er werden allemaal zilverpapierrepen uitgestrooid, wat de radar verstoorde.

[...]

[17 september 1944:] Al vlug hoorde men zeggen in Heeswijk zijn para's geland. Met zijn allen daar op af en 's avonds hadden wij nog geen Engelsen gezien, maar Engelse sigaretten hadden wij wel. Ook parachuten en zwemvesten. Iedereen leefde in een roes van bevrijding.

's Maandags 's middags was er een Engelse verkennerwagen op de rijksweg bij Hanenberg. Toen kwamen er granaten van de Duitsers vanuit Nuland. Kort daarop kwam er een groep Duitsers vanuit Nuland, langs de rijksweg, met een kanon dat telkens granaten afvuurde en dan weer verder trok. Voorop hadden de Duitsers burgers lopen, die men vooral langs de weg uit de huizen haalde. Deze mensen liepen met de handen omhoog over de rijksweg in de richting Heesch. De Engelsen gingen terug en tegen de avond toen men in Heesch was, mochten de burgers terug naar huis. Ze liepen overal door het veld naar huis om op die manier de Duitsers te ontwijken. In Heesch staken de Duitsers toen zowat al de huizen in een straat in brand. De hele nacht was het een grote vuurzee door al die branden.

[...]

Wij kregen van de Duitsers toestemming om naar de polder te gaan om vee te halen. Tijdens die tocht kwam er nog een aanval op de spoorlijn die gericht was op een trein die tussen Nuland en Geffen reed. De kogels vlogen je om de oren. Als er geschoten werd of er kwamen vliegtuigen laag over gevlogen dook je als het kon vlug in een sloot.

Toegang 1488: Gemeentebestuur Geffen, 1970-1992.

[...]

Het was intussen bij de Engelsen wel bekend waar de Duitsers zaten. Rond 3 uur in de middag vond er een beschieting plaats met granaten. Dit duurde zo tot een uur of negen. Of er doden zijn gevallen weten wij niet. Wij waren de schuilkelder ingegaan. Wel hebben wij een Duitser gezien die gewond was. Toen de beschieting afgelopen was, en wij voorzichtig uit de schuilkelder kwamen, zagen wij dat de boerderij veel schade had opgelopen, er zaten vele gatne in het dak. Veel bomen waren doormidden geschoten, doordat vele granaten af gingen in de bomen. [...] De verdere dag was het rustig. Wij begonnen met het slachten van de koeien die door de granaten waren getroffen. Dit vlees brachten wij naar Oss, naar de mensen die gevlucht waren. Iedere dag kwamen er tanks tot aan de boerderij 's avonds gingen die dan weer richting Heesch. Tegen half zes kwamen er Duitse patrouilles zo ging dat een hele tijd door. [...]

Op een nacht kamen er een aanval van de Duitsers. In Geffen via de spoorlijn naar Oss. De Engelsen deden niets terug. We zeiden al tegen elkaar: morgen dan is hier alles weer in handen van de Duitsers. Totdat er plotseling vanuit Oss geschoten werd door de Engelsen met granaatvuur richting Geffen en Nuland. De aanval van de Duitsers werd afgeslagen, Met vele doden aan weerszijde. Bij de Gouden Leeuw werden de Duitsers begraven, en bij het postkantoor de Engelsen. Ook in de Elst werden soldaten begraven bij W. Vermeulen nu woont daar J. v. Erp. In de nacht van 14 oktober werd onze boerderij door de Duitsers in brand gestoken met speciale brandflessen. Gelukkig bleef de schuur gespaard, hier waren de brandbommen die door de Duitsers naar binnen waren gegooid uitgegaan. We probeerden nog te redden wat er te redden viel, maar het hielp niet veel.

[...]

21 oktober kwamen er militairen, met voor ons onbekende spullen. Links en rechts werden er palen in de grond geslagen. Op zaterdagmiddag werd er om 4 uur een Engelse tank die vooruitgeschoven stond, door de Duitsers in brand geschoten met een pantservuist, waarop de munitie ontplofte en de tankbodem er onder uitvloog. Alle militairen kwamen hierbij om. Om 5 uur kwamen Engelse militairen met brencarriers. Ze keken naar de brandende tank en zeiden "no good Germans". Er werd een hele linie mitrailleursposten opgesteld.

's Nachts om 3 uur begon de grote aanval op Den Bosch. Er stond een rij kanonnen opgesteld van Oss via Heesch naar Loosbroek. De ene granaat na de andere vloog over ons heen richting Den Bosch. De mitrailleurs die opgesteld stonden vuurden ook steeds richting Den Bosch. Een berg lege munitiekisten met veel lege patroonbanden en ook vele patronen bleven achter. Die liet men liggen als ze niet goed bruikbaar waren. Nu nog kan men in de grond patroonhulzen vinden. Hierna was voor ons de bevrijding definitief. De linies kwamen nu aan de Maas te liggen. [Op de Rijt heeft nog een hele poos een batterij kanonnen gestaan die van hieruit over de Maas schoten. In de winter kwam er nog een ander gevaar en wel de V1.

- *Niet relevant, beschietingen buiten het werkgebied.*

1940-1945 Nederland in oorlog:

23-8-1943: Er werd in die dagen druk gevlogen. De grond trilde ervan. Opeens vloog er een vliegtuig in de lucht in brand boven Geffen. Het maakte ene zwenk boven de polder, en kwam met een brullende motoren omlaag, de nacht werd rood verlicht. De mensen langs de Rijksweg waren in doodsangst.

Het stortte neer tussen vier huizen. Te weten: v/d Hanenberg, Huismans, v. Lanen en v/d Veerdonk.

En als een wonder viel het neer goven op een koe, een paard en een veulen brachten het er levend af, die werden in Vinkel teruggevonden, zwaar verbrand.

Later zagen wij pas in wat voor ramp zo'n grote bommenwerper had kunnen veroorzaken. Enorm.

[...]

17-9-1944: De luchtlandingstroepen op zich een machtig mooi schouwspel. De Corridor werd gevormd; de Duitsers konden niet verder meer, en begonnen te vechten. Geffen kwam in niemandsland terecht.

De Duitsers in Nuland, de geallieerden in Heesch. Bij de gevechten die op en neer gingen sneuvelden in Geffen enkele inwoners.

[...]

11-10-1944: Er wordt zwaar, zeer zwaar gevochten om onze aloude toren. De rechter zijbeuk en de koortrap waren al gesprongen. Toen moest de kerk van de Duitsers helemaal plat. Om meer uitzicht te krijgen, staken zij de boerderij van Toontje van Nistelrooy in brand. De geallieerden lagen bij Q de Veer achter de spoorstoep, op het kerkhof achter de zerken van de doden, stel je voor als militair in een vreemd land, ze zaten achter de pomp, en in alle huizen ten oosten van de Dorpsstraat. De Gouden Leeuw lag zo goed als in puin.

's Morgens lagen er op de weg nog veel dode Duitser, die konden ze niet meer mee terugnemen. De toren stond er nog tot ieders vreugde. Toen moest alles ten westen van de Papendijk en de Dorpsstraat weg. Naar Oss-Heesch-Herpen-Berghem en Schaijk, overal waar maar plaats was.

Toegang 1488: Gemeentebestuur Geffen, 1970-1992.

24-10-1944: Er kwam een tank en kanonnengebulder brak los. Uren aan een stuk. Wie niet weg was werd krijgsgevangene. En zo was alles ten zuiden van de grote rivieren bevrijd, waaronder ook Geffen. We hadden een groot voorrecht op het noorden, want het duurde nog de hele winter voordat ook zij van de Duitsers werden bevrijd.

- *Niet relevant, beschietingen buiten het werkgebied.*

De 2^e Wereldoorlog 1940-1945

19 september 1944: De eerste tegenstoot. Zij gingen tot Heesch, en kwamen toen weer terug. Ik heb gezien dat bij zo'n aanval veel Nulandse burgers voor de soldaten liepen, zelfs oudere mensen, bij ons mochten er een paar oudere vrouwen teruggaan. Wij hebben die tijd in een gevaarlijke zone geleefd. De ene dag waren er de Duitsers, en kon het zijn dat de andere dag er Engelsen waren. Soms troffen de voorposten elkaar, dan werd er hevig geschoten. Zo is er bij zo'n treffen op het kruispunt Vinkel-Nuland een Engelse tank vernietigd en een zwaar beschadigd. Hierbij zijn Engelse soldaten gedood. Er is ook een gevecht geweest in de kom van Geffen. Bij dit treffen schoten de Engelsen vanaf Vinkel met zwaar geschut. De granaten vielen in de polder en bij de spoorlijn. Er waren verschillende Duitsers gesneuveld, de doden lagen bij café de Gouden Leeuw in de Dorpsstraat. De Duitsers hebben voor 14 dagen het niemandsland Nuland-Geffen bezet. Het front lag bij Heesch.

[...]

Aan de bezetting kwam een einde, toen de Engelsen met tanks een hevige aanval deden vanuit Heesch. De Duitsers waren kennelijk op de hoogte en waren inmiddels teruggetrokken naar Den Bosch. Nog 14 dagen bleef het angstig afwachten. Plotseling, beschietingen vanuit Nuland. Eindelijk Vrij.

- *Niet relevant, beschietingen buiten het werkgebied.*

De laatste periode voor de bevrijding van eind september tot ongeveer 20 oktober 1944

Geffen werd niemandsland tussen twee fronten. Overdag heersten er de Engelsen en 's nachts kwamen in het geheim de Duitsers om te kijken waar de Engelse tanks stonden en hun kanonnen. Dan volgde de beschietingen over en weer. [...] Die nacht werd ook op de binnenplaats van de brouwerij van Harrie Schouten een Engelse tank kapot geschoten, de boerderij van Peer van Krey kreeg verschillende voltreffers, maar geraakte gelukkig niet in brand. [...] Vanaf het spoor totaan de Rijksweg liep een spoor van granaatslagen. Verscheidene inwoners werden dodelijk getroffen door granaatscherven. Toen de Duitsers wat terugtrokken legden ze een compleet mijnenveld aan in de tuinen van de woningen ten westen van de Dorpsstraat, langs de spoorlijn en langs de Rijksweg. Door deze mijnen verloren helaas enkele Geffenaren het leven.

Uiteindelijk kwam de lang verwachte doorstoot van de geallieerden in de richting Den Bosch. De Duitsers wisten door de nachtelijke verkenning dat een grootscheepse aanval te verwachten viel, daarom trokken ze terug. Die morgen stond heel de Bergstraat vol met tanks, carriers, stukken geschut en duizenden soldaten. Ook vanuit Schayk-Heesch trokken manschappen en zwaar materieel over de rijksweg.

Vanaf Marinus van Erp stond een zwaar geschut dat was ingegraven, die zogenaamde 125 pounds af te vuren. Toen ik er per fiets langs kwam werd ik door de luchtdruk met fiets en al van de weg geblazen.

Overall in het Geffense veld rukten tanks en ander geschut op; al schietend rukten ze op. De grote koperen hulzen die achter bleven, waren mooie souvenirs. Verschillende mensen probeerden ze heel vlug te bemachtigen en branden dan hun handen. [...] Toen was de oorlog afgelopen, af en toe kwam er nog een verassende granaatslag vanaf Rosmalen of Den Bosch.

- *Niet relevant, beschietingen buiten het werkgebied.*

Herinneringen van de oorlogsdagen in Geffen: 1944

25 september 1944: Om een uur reden 5 Engelse tanks door Geffen. Ze verdwenen daarna richting Oss. Om drie uur verschenen Duitse patrouilles die heel Geffen onder vuur namen met mitrailleurs. Vele dakpannen en ruiten werden hierdoor vernield. [Uiteindelijk slechts enkele burgers aangehouden]

27 september: De Engelsen hebben vanuit Heesch, Geffen beschoten met granaten. 2200 hebben ze er afgevuurd, het regende granaten, grote verwoestingen zijn er aangebracht aan huizen en daken. Hier en daar werden ramen en daken zo van het huis gerukt. Onder de burgerbevolking vielen er 3 doden en 3 gewonden. Duitsers zijn er niet gevallen die namen de vlucht richting Nuland.

1 oktober: Engelse tanks in Geffen, om de vijand richting Nuland te bestoken. Van Geffen uit hebben de Engelsen de kerktoeren van Nuland stuk geschoten.

Toegang 1488: Gemeentebestuur Geffen, 1970-1992.

3-5 oktober: Heeft het zware geschut van de Engelse gedreund. Allemaal over Geffen heen, richting Nuland-Rosmalen. Geen duim breed hebben de Engelsen gewonnen.

6 oktober: Heden morgen om 5 uur werden wij wakker geschrikt, want de Duitse granaten floten in Geffen neer, om hun vernielend werk weer uit te voeren, verschillende huizen werden weer getroffen.

8 oktober: De afgelopen nacht hebben een 20 tal Duitsers Geffen weer genaderd. Een hevig gevecht heeft er plaats gehad, tussen Duitsers en Engelsen. Op de rijksweg lagen landmijnen.

10 oktober: om 5 uur 30 na de middag barstte het zwaar geschut van de Duitsers weer op Geffen los. Het duurde echter maar kort. [...] Wij gingen om 1 uur slapen. Wij lagen geen 15 minuten te bed, of de Duitsers openden het vuur weer op Geffen. [...] Op die reis ging het mitrailleurvuur van de Engelsen en Duitsers. De Engelsen waren in mijn tuin, en de Duitsers in de Runrotstraat, steeds op elkaar vurende. Ik keek nog even omhoog en zag dat mijn huis door een voltreffer was getroffen. Het dak boven mijn winkel en keuken waren bijna helemaal weg. Wij kwamen gelukkig heelhuids in de schuilkelder, nog geen tien minuten waren wij binnen of het vuur werd weer geopend. Ditmaal duurde het nog ruim twee en een half uur aan een stuk.

- *Niet relevant, beschietingen buiten het werkgebied.*

Inventaris 840	Vordering van gebouwen in oorlogstijd., 1954-1980
----------------	---

Niet relevant, betreft naoorlogse (plannen tot) vorderingen.

Tabel 18: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Geffen, toegang 1488.

Toegang 1492: Gemeentebestuur Uden, 1971-1980

Inventaris 1951.1979-087	P.J. Kerkhof, Uden, Oprichten schietinrichting met munitieopslagplaats, 30-10-1979
--------------------------	--

Niet relevant, betreft naoorlogse sportschietvereniging. Geen betrekking op oorlogshandelingen.

Tabel 19: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Uden, toegang 1492.

Toegang 1596: Documentatie Uden

Inventaris 14	Vliegveld Volkel, Documentatiegroep Volkel/H.Talen / , mei 1978
---------------	---

Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.

Inventaris 19	Uden; september 1944. Bevrijdingsnr. Bruynzeel kontakt / , 3 mei 1970.
---------------	--

Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.

Inventaris 45	Crashes rondom Uden e.o.; geïnventariseerde plaatsen in vierhoek Heesch-Veghel-Gemert-Haps / , 1940-1945.
---------------	---

Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.

Inventaris 53	Rapporten, logboek en artikelen betreffende bevrijding van de gemeente Uden en Newsletter; 50 jaar Market Garden 1944-1994, Bevrijding Zuid-Nederland; Programma bevrijdingsfeest 1955 Uden; "Bliksem-bevrijding" in Uden in: Brabants Dagblad dd. 18-9-1969 / , 1944-1994
---------------	--

Niet relevant, betreft kopieën van reeds geraadpleegd archiefmateriaal.

Inventaris 82	Dagboek aantekeningen tijdens de bezetting (10 mei 1940-19 aug 1944), door Piet de Groot, 1e ambtenaar ter secretarie en redacteur van de nieuwe Udensche Courant / , 13-1-1965
---------------	---

Niet relevant, informatie is ook verwerkt in de literatuur.

Inventaris 172	Kaartjes met gebied Melle / Raam; kopie met in kleur aangegeven waar airstrip (advanced landing ground) lag van geallieerde luchtmacht; bron: documentatiegroep Volkel, dhr Truren uit Veghel; met kopie bladzijde 60-61 uit boek geschiedenis vliegveld Volk / , 1944
----------------	--

Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.

Toegang 1596: Documentatie Uden	
Inventaris 267	Adreslijst waarin opgenomen de nieuwe huisnummering naar de toestand op 1-1-1950, en overz. van de oude en nieuwe nummering; concordans Wijknr's > straatnaamnr's / , 1950
Niet aangeleverd, echter omnummeringslijsten in Inventaris 312 aangetroffen.	
Inventaris 370	1944-1945 Royal Air Force op Volkel B.80 door Doc. groep Volkel; met overzicht neergestorte en in noodgelande vliegtuigen eventueel aangeduid op een plattegrond van de toestand destijds / , 1942-1945, 2003
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 376	Plattegronden Uden en Volkel, met huisnummers, binnen en buiten de kom; door bureau Gemeentewerken Uden / , (1954) c. 1965, c 1970, 1988
Niet relevant, niet noodzakelijk voor omnummering oorlogse- en huidige adressen.	
Inventaris 386	Stukken betreffende het opslaan van atoomkoppelen op vliegbasis Volkel in media en kamer / , 1960, 2005
Niet relevant, geen direct verband met NGE.	
Inventaris 398	Stukken betreffende Bescherming Bevolking (BB), algemeen en te Uden; met krantenknipsels / , c. 1950-1960
Niet relevant, naoorlogse meldingen van bezigheden BB.	

Tabel 20: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Uden, toegang 1596.

Toegang 5135: Gemeentebestuur Schijndel, 1930-1960	
Inventaris 41	Publicaties, circulaire en correspondentie over de staat van oorlog en beleg van Schijndel tijdens de tweede wereldoorlog, het burgerlijk gezag in buitengewone omstandigheden en de viering van de bevrijding, 1938-1945
Niet relevant, betreft enkel verordeningen.	
Inventaris 42	Publicaties, circulaire en correspondentie over de staat van oorlog en beleg van Schijndel tijdens de tweede wereldoorlog, het burgerlijk gezag in buitengewone omstandigheden en de viering van de bevrijding, 1938-1945
Niet relevant, betreft enkel verordeningen.	
Inventaris 44	Rapporten, toespraken en inlichtingen over de toestand van Schijndel tijdens de tweede wereldoorlog en na de bevrijding, met overzichten van omgekomen burgers en militairen (mede te Indonesië en in Birma) en verwoeste panden, 1944-1960
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 61	Dossier inzake de afwikkeling van de brand- en molestschaad aan het gemeentehuis, 1944-1946
Niet relevant, enkel documentatie van verzekeringen en geld.	
Inventaris 62	Reconstructietekening door het Streekbureau voor de Wederopbouw van het pand Hoofdstraat 87, met notitie 'tot 1745 was in het comptoir met de voorkamer van dit huis de gemeentesecretarie gevestigd', 1946 (1963)
Niet relevant, enkel reconstructietekening van architect voor herbouw huis.	
Inventaris 67	Stukken betreffende gemeenteboerderij Ponteveen bij de Zuid-Willemsvaart, met tekeningen, 1930-1956
Niet relevant, enkel tekeningen en pachtovereenkomst gebouwde boerderij.	

Toegang 5135: Gemeentebestuur Schijndel, 1930-1960	
Inventaris 79	Dossier inzake de herbouw van het door oorlogshandelingen verwoeste herenhuis aan de Hoofdstraat 115 op terrein Groeneweg 6 tot ambtswoning voor burgemeester mr. A.Th.J.H. v. Tuijl, met bouwvergunning en tekeningen, 1953-1954
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 158	Stukken betreffende de molestverzekering van gemeente-eigendommen, met overzichten van oorlogsschade, 1941-1953
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 512	Stukken betreffende de wederzijdse overdracht door de Provinciale Directie van de Wederopbouw en Volkshuisvesting en de gemeente van dossiers financiële schadevergoeding oorlogsschade en wederopbouw, 1949-1951
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 545	Stukken betreffende rijksambtenaren afkomstig uit of woonachtig te Schijndel en gewezen militairen mede in Indië, aan wie door de gemeente tijdelijk pensioen, salaris en wachtgeld werd uitbetaald als gevolg van de nog voortdurende krijgshandelingen, 1945
Niet relevant, alleen documentatie over salarissen en pensioenfondsen.	
Inventaris 616	Stukken betreffende aanvullingen op en verbeteringen van de registers van de burgerlijke stand (met onderzoek naar het overlijden van de familie Coppens, omgekomen bij bombardement op 26-9-1944), 1945-1957 (1963)
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 624	1944 (met namenlijst oorlogsslachtoffers van 17-10-1944)
Niet relevant, geen duidelijke doodsoorzaken genoemd (bijvoorbeeld: gewelddadige dood). Locatie van overlijden ook onbekend.	
Inventaris 691	Overzichten van door oorlogshandelingen vernielde en beschadigde panden, met correspondentie, 1944-1945
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 698	Verzoekschrift van A. de Vlieger, sergeant-majoor van de politie van Kamp Vught, tot wederopbouw van zijn door oorlogsgeweld vernielde woning, met aantekeningen over provisorisch herstel, 1946
Niet relevant, reden, datum en hoeveelheid schade niet genoemd.	
Inventaris 757	Stukken betreffende oorlogsschade aan en wederopbouw van boerderijen, 1944-1951
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 758	Stukken betreffende het opruimen van puin en het slopen van funderingen (o.a. van klooster te Wijbosch) en restanten van opstallen en de uitvoering daarvan in D.U.W.-verband, 1944-1953
Niet relevant, contracten voor puinopruiming en de locaties waar dit gestort wordt. Ook lijst namen arbeiders die hieraan mee hebben gewerkt.	
Inventaris 765	Overzichten van tijdens de tweede wereldoorlog afgebrande en kapotgeschoten boerderijen en stand der werkzaamheden inzake noodvoorzieningen en wederopbouw, met correspondentie, 1951-1956
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 775	Stukken betreffende de inlevering van wapens en munitie en schadeloosstelling van de eigenaren, 1946-1949
Niet relevant, betreft enkel particuliere jachtgeweren of handwapens.	

Toegang 5135: Gemeentebestuur Schijndel, 1930-1960	
Inventaris 787	Dossier inzake de herbouw van het door oorlogshandelingen verwoeste City-theater aan de Hoofstraat 147 van bioscoophouder L. Steenbakkers (in gebruik genomen op 10 juli 1947), met tekeningen, 1945-1950
Niet relevant, reden van schade wordt niet genoemd.	
Inventaris 802	Stukken betreffende de bescherming van militaire goederen van geallieerden, 1944-1945
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 804	Stukken betreffende de bescherming van de bevolking tegen luchtaanvallen en de plaatselijke Luchtbeschermingsdienst, met opgaven van begin 1945 neergekomen V1's, 1930-1948
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 805	Luchtbeschermingsplan, met kaart, 1938
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 806-813	Rapportboeken van de Luchtbeschermingsdienst
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 814	Stukken betreffende het opruimen van explosieven en achtergebleven oorlogstuig en gegevens over het door de Duitse Weermacht opgerichte kruithuisje aan de Kloosterstraat, 1945-1952
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 825	Brandrapporten over de jaren 1940-1959 (tevens van de bosbrandweer), met foto's van een politieel onderzoek naar de brand in boerderij "de Engel" aan Engel C 36 op 27 mei 1944, 1941-1959
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 828	Stukken betreffende benoeming, ontslag en instructie van het personeel van de bosbrandweer en traktatie van 80 militairen wegens assistentie bij een bosbrand onder Eerde nabij de munitiebewaarplaats op 6-5- 1954, 1942-1954
Niet relevant, betreffen enkel personeelslijsten en afhandeling blussen munitiebewaarplaats.	
Inventaris 830	Stukken betreffende brandmelding en -alarmering en problemen bij de brand bij kousenfabriek Jansen de Wit op 2 augustus 1950 en bij de boerderijbrand aan de Past. v. Vroonhovenstraat 3 te Wijbosch op 17 februari 1958, 1942-1958
Niet relevant, betreft algemene stukken.	
Inventaris 886	Stukken betreffende graven van tijdens de tweede wereldoorlog te Schijndel gesneuveld militairen en burgers, opgraving en overbrenging van stoffelijke overschotten naar andere begraafplaatsen (o.a. Ysselstein bij Venraij) en oorlogsgraven in het algemeen, 1945-1959
Niet relevant. Algemeen dossier.	
Inventaris 890	Stukken betreffende de aanvraag van een hinderwetvergunning door de Nederlandsche wapen- en munitiefabriek N.V. De Kruithoorn te 's-Hertogenbosch voor een reeds in werking zijnde fabriek voor het vervaardigen van o.a. houtmeel aan de St. Servatiusstraat 69, met beroepsprocedures die geleid hebben tot de sluiting van de fabriek, 1955-1960
Niet relevant, betreft algemene stukken.	
Inventaris 955	Stukken betreffende de vaststelling van rijksbijdragen voor de bouw en exploitatie van woningen door woningbouwvereniging Huis en Erf, met verrekening van de huurderiving als gevolg van de evacuatie in oktober 1944, 1931-1957
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	

Toegang 5135: Gemeentebestuur Schijndel, 1930-1960

Inventaris 989	Dossier inzake de bouw van 8 woningen aan de Jan van Amstelstraat ter vervanging van de 8 verwoeste panden aan de St. Servatiusstraat van woningbouwvereniging Huis en Erf, met eigendomsbewijs, bouwvergunning en tekeningen, 1950-1953
----------------	--

Niet relevant, reden van verwoesting onbekend.

Inventaris 1025	Verzoekschrift aan de provincie tot technische assistentie bij de uitvoering van herstelwerkzaamheden aan door oorlogshandelingen zwaar beschadigde wegen (afgewezen), 1945
-----------------	---

Niet relevant, aanvraag om wegen te verbeteren van oorlogsschade, geen beschrijving van mogelijke soorten explosieven of munitie die dit veroorzaakt heeft.

Inventaris 1088	Eenvoudig herstel en reconstructie na de bevrijding, 1946-1952
-----------------	--

Niet relevant, alleen maar documentatie over herstellen/renoveren wegen en kaarten met dwarsprofielen hierover.

Inventaris 1093-1096	Dossier inzake het beheer en de reconstructie van de provinciale weg Vught-Sint-Michielsgestel-Schijndel-Sint-Oedenrode op het grondgebied van Schijndel, met tekeningen
----------------------	--

Niet relevant, reden en datum van schade niet gegeven.

Inventaris 1100	Dossier inzake het herstel van oorlogsschade aan de straatverlichting en het elektrisch net, 1945-1954
-----------------	--

Niet relevant, reden van schade niet gegeven.

Inventaris 1105	Stukken betreffende bruggen (o.a. oorlogsschade), tolheffing en opheffing van het veer over de Zuid-Willemsvaart nabij boerderij Ponteveen, met tekeningen, 1931-1945
-----------------	---

Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.

Inventaris 1111	Rapport over het neerstorten van een militair vliegtuig in de Oliehoek ten westen van de weg Schijndel-Sint-Michielsgestel op 13-10-1958 (piloot G. Steenhuis), 1958
-----------------	--

Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.

Inventaris 1165	107/1 Opschonen van 80 km. waterleidingen, 1945-1953 107/2 Verbeteren van ca 100 km. rijwielpaden, 1944-1949 107/3 Diepspitten van gekapte populierenbossen, 1944-1948 107/4 Omploegen van bossen, 1945-1953 107/5 Verbeteren van ca 140 km landwegen, 1945-1947 107/6 Spitten van bosgrond sectie A nrs. 4065 en 4060, 1945-1947 107/7 Herstel oorlogsschade van 125 ha bossen in het Wijboschbroek en het Elderbroek, 1946-1947
-----------------	---

Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.

Inventaris 1166	107/8 Herstel van oorlogsschade van 39 ha bossen in het Wijbosch-broek en het Elderbroek, 1946- 1954 107/9 Verbeteren van 5220 meter zandwegen: vanaf provinciale weg naar het Lieseind en naar den Oetelaar en weg Steenen Kamer over Borne en Hermalen, 1946-1948 107/10 Verbeteren van 17.000 meter zandwegen: in en naar de Roderheide en de Langstraat, 1946-1949 107/11 Herstel en aanleg van recreatieterrein 'de oude Molenheide' in de omgeving van het zwembad, 1947- 1948 107/12 Verbeteren van zandwegen: Molendijk naar vuilnisbelt, Boschweg naar Houterdse Dijk, Bundersestraat naar het Born, Houterdse Dijk naar de Steeg, Borne naar De Keur en de Keurse Dijk, 1948-1949
-----------------	---

Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.

Toegang 5135: Gemeentebestuur Schijndel, 1930-1960

Inventaris 1167	107/13 Herstel van bossen en aanleg van plantsoenen, 1948-1951 107/14 Aanleg van plantsoenen en een sportveld, 1948-1952 107/15 Aanleg van een sportterrein, 1948-1954 107/17 Verbeteren van 5660 meter zandwegen: Heldense Broekdijk, Heldenseweg, Achterste Hermalen, Boxtelse straatweg naar wed. Van Kaathoven, Venishoek, Broekgat en Oetelaar naar Vogelenzang, 1949-1950 107/18 Schoonmaken en uitdiepen van vijf brandkuilen, 1943-1950 107/19 Verbeteren van 5820 meter zandwegen: Houterdse Dijk, Koevingse Dijk en verbindingsweg naar provinciale weg, 1949-1950 107/20 Verbeteren van zandwegen: omgeving Kruisstraat, Hoevenbraak en 'Kwade Dijk', 1950-1952 107/21 Spitten van 1.20 ha bosgrond 'Poelekensdijk' in Wijboschbroek, 1950-1951 107/22 Aanleg sportterrein (aan de Stationsstraat), 1953-1954
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 1228-1243	Persoonsdossiers inzake financiële schadevergoeding aan eigenaren voor herstel of herbouw van hun door oorlogsschade getroffen huizen en panden
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 1244-1250	Stamkaarten van door oorlogsschade getroffen huizen en panden inzake financiële schadevergoeding voor herstel of herbouw aan hun eigenaren (beoordeeld door de Schade Enquête Commissie te 's-Hertogenbosch)
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 1286	Correspondentie over oorlogsschade aan de kleuterscholen aan de Jan van Amstelstraat 9 en de Pastoor van Erpstraat 1, 1948
Niet relevant, geen reden van schade en datum opgegeven.	
Inventaris 1293	Herbouw van het in 1944 door oorlogshandelingen verwoeste schoolgebouw, met bouwvergunning, 1946-1958
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 1379	Stukken betreffende de bescherming van het natuurschoon: - opgaven van bezit houtopstanden en verbetering van bospercelen in het kader van de werkverschaffing - informatie over de Eerdse bergen, de Molenheide en het Wijboschbroek - ontsierende reclameborden - munitiecomplex Eerde - voorlichting aan schooljeugd, 1944-1958
Niet relevant, betreft enkel melding over impact munitiecomplex op natuurlijk schoon.	
Inventaris 1383	Diverse aangelegenheden inzake religie en kerkgebouwen: - laden en lossen op zon- en feestdagen, 1940-1942 - lijst van protestantse gezinnen, 1949 - brief van een vertegenwoordiger van de Hervormde Gemeente Schijndel, waarin hij genoegdoening eist voor het gedrag van pater Van Koolhoven bij een bezoek van de predikant aan Wijbosch, 1949 - subsidiëring van de herbouw van door oorlogsgeweld beschadigde kerkgebouwen in het algemeen, 1951 - oprichting en subsidiëring van de St. Paulusparochie in de Hoevenbraak, 1948-1953 - besluit gemeentebestuur om kerkbedienaars niet te subsidiëren, 1953 - subsidie aan het kerkbestuur van de parochie van O.L. Vrouw van de H. Rozenkrans voor afbouw van de kerk aan de Boschweg en programma van de feestelijke herdenking van het 25-jarig bestaan van de parochie, 1954, 1940-1954

Toegang 5135: Gemeentebestuur Schijndel, 1930-1960	
Niet relevant, locatie, datum en type schade aan kerken niet gegeven.	
Inventaris 1444	Stukken betreffende aanmelding en oproeping van oorlogsvrijwilligers en kostwinnersvergoeding aan verwanten van oorlogsvrijwilligers en krijgsgevangen militairen, 1944-1950
Niet relevant, betreft enkel kostenvergoeding van oorlogsvrijwilligers.	
Inventaris 1448	Stukken betreffende de vordering van klokken door de Duitse bezetter, vervanging van de verloren gegane klokken en herstel van oorlogsschade aan het uurwerk in de St. Servatiustoren, 1939-1955
Niet relevant, geen betrekking op NGE.	
Inventaris 1449	Stukken betreffende de vordering van gebouwen en het vliegveld door de geallieerde strijdkrachten en toegekende vergoedingen, 1944-1950
Niet relevant, betreft enkel financiële afhandeling.	
Inventaris 1451	Persoonsdossiers financiële schadevergoeding aan particulieren, verenigingen en instellingen wegens schade aan door de geallieerde strijdkrachten gevorderde roerende en onroerende goederen, 1944-1953
Niet relevant, betreft algemene stukken.	
Inventaris 1454	Stukken betreffende vorderingen door de Duitse bezetters van levensmiddelen, fietsen, motorvoertuigen en andere roerende goederen en van arbeiders voor de aanleg van verdedigingswerken (o.a. schuilputten, vliegveld Volkel) en financiële schadeloosstelling mede voor inkwartiering, 1944-1957
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 1455	Stukken betreffende inkwartiering van Nederlandse, geallieerde en Duitse militairen, 1944-1957
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 1456	Stukken betreffende het uitvoeren van arbeid door burgers voor de geallieerde strijdkrachten en financiële vergoeding, 1945-1949
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 1450	Stukken betreffende de vordering van roerende goederen (materialen) door de geallieerde strijdkrachten en financiële schadevergoeding, 1944-1951
Niet relevant, betreft algemene stukken.	
Inventaris 1452-1453	Dossier inzake vorderingen ten behoeve van de aanleg door de geallieerden van een vliegveld nabij de spoorwegovergang te Eerde, met tekeningen
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	

Tabel 21: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Schijndel, toegang 5135.

Toegang 5183: Gemeentebestuur Schijndel, 1960-1990	
Inventaris 3339	Overzichten gevonden munitie in Schijndel, 1967-1978
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 3341	Opruimen van gevonden oorlogsmunitie op diverse locaties, 1967-1985
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 3677	Melding Koninklijke Marechaussee dat een militair vliegtuig op 19 december 1975 in bosperceel Houterd is neergestort, 1975

Toegang 5183: Gemeentebestuur Schijndel, 1960-1990	
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 3927	Opruimen van gevonden oorlogsmunitie: Vlagheide, Locht 3, Mgr. van de Venstraat 76, Structuurweg en spoorweg Boxtel-Gennep ter hoogte van Korteweg, 1986-1992
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 4050	Verstrekken inlichtingen over het geallieerde vliegveld dat tijdens Tweede Wereldoorlog in Schijndel heeft gelegen en toezending kopiën stukken inzake de oorlogsperiode waarin naam Schijndel wordt vermeld, 1975
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 4051	Munitie-opslagplaats Vlagheide: overzichtstekening; instructie brandbestrijding; problematiek met betrekking tot inperking veiligheidszones/ verplaatsing complex en vestiging museum Bevrijdende Vleugels in MOP- complex, 1961-1993
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 4514-4515	Registers van huisnummering: 4514 A-K 4515 L-Z
Niet relevant, gaat om personen die op nummers wonen.	

Tabel 22: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Schijndel, toegang 5183.

Toegang 7308: Gemeentebestuur Nistelrode, 1930 - 1969	
Inventaris 10.3	Stukken betreffende de gedragingen van Duitse militairen, 1941
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 10.4	Stukken betreffende de schade aan wegen in verband met het neerkomen van een vliegtuig op 16 juni 1944 te Vorstenbosch, 1944
Schade ontstaan door neerstorten vliegtuig op 16 juni 1944 te Vorstenbosch: - Vorstenbosch E20 te Nistelrode, beschadiging door romp van het vliegtuig. -D40 te Nistelrode, schade aan bouw-of Weiland en/of veldgewassen door 1 bomtrechter van 5m3. -D41 te Nistelrode, glasschade huis door gescheurde ruiten (16 stuks). -D35 te Nistelrode, schade aan huis en bouwland. 3 bomtrechters van 13, 56 en 156m3. -C12 Uden, schade aan 25/2 are rogge (veldgewassen). -D39 te Nistelrode, schade aan 7 are rogge (veldgewassen) door 1 bomtrechter van 150m3. -E83 te Vorstenbosch, schade aan 2 are Weiland door 1 bomtrechter van 102m3. -E5 te Vorstenbosch, glasschade aan boerderij, schade aan kippenhok. 4 are rogge beschadigd. -E5a te Vorstenbosch, glasschade 14 ruiten voorhuis, 7 ruiten achterhuis en 4 ruiten kippenhok. -E56 te Vorstenbosch, veulen moet waarschijnlijk afgemaakt worden. Kosten zijn niet te ramen. Kippenhok raamkozijn kapot, ½ are haver vernietigd, veulen gewond. -E7 te Vorstenbosch, 2 are rogge, 1 paard. -B83 te Nistelrode, 7 are rogge vernietigd, 1 bomkrater van 100m3. - <i>Relevant, vliegtuig en bommen neergekomen binnen het werkgebied.</i>	
Inventaris 10.5	Stukken betreffende de schade ontstaan door het neerkomen van vliegende bommen, 1945
26 februari 1945, glasschade door vliegtuigbommen [waarschijnlijk V-1] gemeente Nistelrode: B.23, A3C, B2, B3, B4, B5, B17, B13, B10, B10a, B14, B16, B37, B45, B50, B54a, B55, B34a, B55a, B49, C36, C33, C24, C17, C22, C18, C15, C15a, B31a, B101, B99, B95, B31c, C36, C41, C42, C45, C46, C47, C51, C72, C57, C67, C67a, C66, C74, C84 - <i>Relevant, V-1 neergekomen binnen het werkgebied. Geen omnummeringslijsten beschikbaar.</i> 29 maart 1945: V-1 neergestort te Vorstenbosch en één te Donzel. - <i>Relevant, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.</i>	

Toegang 7308: Gemeentebestuur Nistelrode, 1930 - 1969	
Inventaris 10.6	Stukken betreffende wederopbouw van panden: 10.6 Donzel A 76, 1954-1959
Niet relevant, geen oorzaak van schade vermeld. De schadedatum wordt op oktober 1944 en op 29 maart 1945 gesteld.	
Inventaris 10.7	Stukken betreffende wederopbouw van panden: 10.7 Donzel A 78, Laar A 74, Laar 53, 1951-1959
Niet relevant, geen oorzaak van schade vermeld. De schadedatum wordt op mei 1940, september 1944 en op 29 maart 1945 gesteld.	
Inventaris 10.8	Stukken betreffende de herbouw van Laar 53 en Lindenstraat 25, 1951-1952
Niet relevant, geen oorzaak van de schade vermeld. Als schadedatum wordt diverse malen 1943-1944 vermeld.	
Inventaris 71	Stukken betreffende de wijziging van huisnummers, 1930
Niet relevant, betreft vooroorlogse wijziging van kadastrale nummers.	
Inventaris 112	Stukken betreffende de in Nistelrode gesneuvelde en begraven Duitse en geallieerde militairen, 1944-1957
Niet relevant, reden van overlijden of locatie onbekend.	
Inventaris 128	Stukken betreffende de toekenning van het oorlogsherinneringskruis en ereteken voor Orde en Vrede, 1950-1953
Niet relevant, betreft algemene stukken.	
Inventaris 191	Stukken betreffende de intercommunale samenwerking inzake de luchtbescherming, 1940
Niet relevant, betreft algemene stukken.	
Inventaris 194	Stuk betreffende de bezetting van uitkijkposten, 1941
Niet relevant, betreft algemene stukken.	
Inventaris 195	Politierapporten van neergestorte vliegtuigen, 1941-1945
30 juli 1941, stoffelijk overschot van een Engelsch-vliegenier in gemeente Heesch: Op 12 juli 1941 is een Engelsch-vliegtuig brandend omlaag gestort nabij het Zevenbergsche-huis, onder de gemeente Schaijk. 2 bemanningsleden gearresteerd, van 1 bemanningslid het stoffelijk overschot gevonden in een korenveld door korenmaaiers. Relaterende schade veroorzaakt door neerstortend vliegtuig: -E.64 te Vorstenbosch, schoorsteen gedeeltelijk stuk geslagen en ingestort. Door vallende stenen waren eenige dakpannen verbrijzeld. -E.66 te Vorstenbosch was een ruit vernield. -E.64 te Vorstenbosch ruiten vernield. - <i>Niet relevant, vliegtuig neergekomen buiten het werkgebied.</i> Proces-verbaal betreffende het brandend neerstorten van een Engels vliegtuig te Nistelrode op 26 juli 1943 te 1.20 uur: -In een weiland aan de Nieuwen Dijk te Nistelrode is een lijk van de bemanning gevonden. -Vliegtuig betrof een viermotorige Engelsche bommenwerper, geen schade aangericht aan gebouwen of personen. Delen van het vliegtuig lagen verspreid over een afstand van 2 a 3 kilometer. Een motor was neergestort op ongeveer 10 meter achter een boerderij in een stroomijt. Twee andere motoren lagen in het veld op ongeveer 200 a 300 meter van het vliegtuig verwijderd. - <i>Niet relevant, exacte locatie neergestort vliegtuig is onbekend.</i> Proces-verbaal betreffende afspringen vier Amerikaanse piloten en het vinden van drie parachutes op 20 oktober 1943: -1 parachutist kwam gewond op gehucht Kantje terecht, gemeente Nistelrode.	

Toegang 7308: Gemeentebestuur Nistelrode, 1930 - 1969

- 2 parachutisten gevonden in buurtschap Rauwe Heide bij Loosbroekschedijk, eveneens gemeente Nistelrode.
- 1 parachutist in omgeving geland, maar niet gevonden.
- *Niet relevant, onbekend waar vliegtuig is neergekomen.*

30 november 1943 18.00 uur:

- Op gehucht 'Loo' gemeente Nistelrode moet een Duitsch vliegtuig (eenpersoons jager) een noodlanding maken. Landing was een buiklanding, waardoor toestel licht aan beide vleugels en buik werd beschadigd.
- Schade aan verschillende omheiningen van weide gronden veroorzaakt door noodlanding is maar gering.
- *Niet relevant, vliegtuig heeft slechts een buiklanding gemaakt. Achtergebleven NGE wordt niet verwacht.*

10 decemer 1943, neerstorten van vliegtuig, vermoedelijk Duitse eenpersoonsjager op Schaijkseveld gemeente Nistelrode:

- Door brand is een gedeelte van aangrenzend bosch, dat in eigendom toebehoorde aan gemeente Nistelrode, in brand gevlogen.
- *Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.*

Nacht van 27 april 1944, neerwerpen van bommen gemeente Nistelrode:

- Rond 0.30uur enige bommen gevallen in Weiland gelegen aan Achterstraat in de gemeente Nistelrode.
- Achter boerderij B.70 te Nistelrode (+/- 150 meter) bomtrechters.
- Eerste bom ontploft op perceelgrond B.70 en had een middellijn van 8 meter en een diepte van 4 meter.
- Tweede bom ontploft op perceelgrond van B.33, had een middellijn van 8 meter en diepte van 4 meter.
- Derde en vierde bom vielen op perceelgrond van B.69, hadden een middellijn van 14 meter en een diepte van 7 meter en een middellijn van 8 meter en een diepte van 4 meter.
- Vier bommen waren vermoedelijk splinterbommen, hiervan schade aan: B.70, B.33 en B.69. Enkele woningen hadden glasschade van niet noemenswaardige omvang (enkele bovenlichten vernield).
- Omgeving afgezocht naar blindgangers, niets gevonden.
- *Relevant, bommen neergekomen binnen het werkgebied.*

15 maart 1944 om 12.30 uur neerstorten van een vliegtuig, vermoedelijk Duitse eenpersoonsjager de Brakken, gemeente Nistelrode.

- *Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.*

17 juni 1944 omstreeks 1.15 uur neerstorten van Engels vliegtuig te Nistelrode op gehucht 'Groote Heide':

- Vliegtuig tijdens val in verschillende delen uit elkaar gegaan, deze delen zijn afzonderlijk neergestort.
- Waarschijnlijk zijn bommen na neerstorten ontploft, want er was een knal hoorbaar na de landing.
- Deel vliegtuig in perceel dennenbosch terecht gekomen, waardoor brand ontstond in bos.
- Op perceel E7 is een paard gedood, vermoedelijk door kogel van vliegtuig tijdens het luchtgevecht.
- Neergestorte vliegtuig was een Engelse bommenwerper.
- Op 17 juni 1944 rond 20.00uur en op 18 juni 1944 rond 15.00uur zijn bommen die waren gevallen op perceel rogge ontploft.
- Door neerstorten vliegtuig en ontploffen van 7 bommen veel schade aan boerderijen en landbouwproducten:
 - D35 te Nistelrode, ontploffen van 3 bommen, 29 are rogge vernietigd.
 - D41 te Nistelrode, 12 glasruiten stuk va woning en van kippenhok.
 - D40 te Nistelrode, 2 glasruiten en lampenglas stuk. Weiland door springen splinterbom 160 meter draad van weide en verschillende weidepalen stuk.
 - Bij weduwe van Veghel (locatie onbekend) te Nistelrode een bomtrechter in het Weiland.
 - E7 te Nistelrode, in weide een 5 jarig paard gedood.
 - E20 te Nistelrode in perceel rogge is romp van vliegtuig neergestort, 1 are vernietigd.
 - Hoogstraat te Uden (A. van Lieshout) 25,5 are rogge vernietigd door bomtrechter en gedeelte van het vliegtuig.
 - E5b te Nistelrode door motor 0,5 are haver vernietigd, aan woning en kippenhok 22 glasruiten stuk.
 - D39 te Nistelrode een bomtrechter, 7 are rogge vernietigd.
 - E5a te Nistelrode aan woning en kippenhok 14 glasruiten stuk.
 - E5 te Nistelrode aan woning en kippenhok 7 glasruiten stuk.
- 27 juni 1944 te Nistelrode in roggeveld lijk gevonden van een Canadees die behoorde tot bemanning vliegtuig.

Toegang 7308: Gemeentebestuur Nistelrode, 1930 - 1969

- *Relevant, vliegtuig en bommen neergekomen binnen het werkgebied.*

9 februari 1945 omstreeks 17.00 uur in weiland E.39 gelegen te Vorstenbosch, gemeente Nistelrode, is op ongeveer 200 meter van de woning een bom gevallen en geëxplodeerd. Bomtrecther van 12x12 meter met een diepte van 6 meter. Bom was volgens militairen vermoedelijk 500 kilogram zwaar en van een geallieerd vliegtuig.

- *Niet relevant, exacte locatie neergekomen bom en welk vliegtuig heeft afgeworpen is onbekend.*

29 maart 1945, neerstorten 2 vliegtuigbommen te Nistelrode omstreeks 22.30uur op buurtschap Donzel A.76. Huis en boerderij is volledig afgebrand:

-Ongeveer 25 meter van bedoelde perceel lag een metalen romp, vermoedelijk van vliegende bom, een zogenaamde V 1. Romp was ronde n ongeveer 3,75 meter lang en had een doorsnede van 50 centimeter. Twee gegoten ijzeren buizen met een lengte van 1,50 meter en een dikte van 11 centimeter doorsnede. Veel stukken triplex van dezelfde grote en dikte. Verder lag er veel ijzerdraad. Vermoeden was dat de materialen er lagen doordat de V1 was gevallen en geëxplodeerd. Door explosie is luchtdruk ontstaan, die muren van perceel A76 gedeeltelijk in en uit heeft gedrukt.

-Perceel A76 zijn woning en schuur gedeeltelijk ingestort. Dak en zolder is naar beneden gevallen en buitenmuur aan achterzijde schuur is omgevallen.

-Perceel A75 noodwoning (kippenkooi) twee grote ramen ingedrukt en pannen dak verschoven of vernield.

-Perceel A77 muren gedeeltelijk gescheurd, ruiten vernield en pannen van dak gedrukt.

-Perceel A78 woning en schuur in geheel ongeveer 15 centimeter gelicht. Bovenste lag bouwstenen afgevallen.

-Perceel A79 zolder op verschillende plaatsen gelicht. Muur van boven naar onderen gescheurd en lag bovenste bouwstenen afgevallen.

-Verder aan 25 a 30 woningen in omtrek gla sen dakbedekkingsschade aangericht.

- *Relevant, bommen neergekomen binnen het werkgebied.*

29 maart 1945 rond 22.30uur vliegende bom gevallen op perceel E71 te Nistelrode:

-In weiland aan Hontstraat te Vorstenbosch een bomtrecther, ongeveer 10 meter doorsnede en diepte van 3,5 meter. Eveneens lag daar vermoedelijk de romp van een vliegende bom.

-Door luchtdruk ten gevolge van explosie zijn 20 a 25 huizen in de omtrek beschadigd (dakbetrekking en versters).

- *Relevant, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.*

26 februari 1945 rond 07.50uur te Nistelrode op een perceel B69 V1 bom neergekomen en geëxplodeerd:

-Bom kwam ongeveer 150 meter achter woning neer.

-Bomtrecther van 10 bij 10 meter met diepte van 3 meter.

-Luchtdruk van explosief heeft aan 50 a 60 percelen schade aangericht (glas, dak).

- *Relevant, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.*

Inventaris 203	Brandrapporten, 1941-1949
----------------	---------------------------

Niet relevant, zie onderwerp. Geen bijzondere voorvallen ontdekt.

Inventaris 205	Stukken betreffende het blussen van branden, 1932-1951
----------------	--

Niet relevant, betreffen convenanten e.d.

Inventaris 229	Stukken betreffende het herstel van de weg Nieuw-Zevenbergen (thans Kleinwijk en Berghemseweg), 1949-1953
----------------	---

Niet relevant, geen oorzaak van schade vermeld.

Inventaris 231	Stukken betreffende het herstel van oorlogsschade aan wegen, 1947-1953
----------------	--

Niet relevant, betreft onder andere een kaart van herstellde wegen. Onbekend is echter wat de oorzaak van de schade aan de diverse wegen was.

Inventaris 326	Stukken betreffende het neerstorten van twee militaire vliegtuigen waarvan een in de gemeente Schaijk en een in de gemeente Nistelrode op 25 april 1959, 1959
----------------	---

25 april 1959 te 14.30 uur:

Toegang 7308: Gemeentebestuur Nistelrode, 1930 - 1969

-In weiland buurtschap 'Brobbelbies' gelegen ten Zuidoosten van Nistelrode in gemeente Nistelrode, nabij gemeente Schayk was een militair vliegtuig (straaljager) neergestort en totaal vernietigd. Wrakstukken lagen over honderden meters verspreid en veroorzaakten bosbrand. Plaats van inslag had diepte van 4 meter en een middellijn van ongeveer 15 meter. Tussen brandende resten van vliegtuig in ontstane kuil ontplofte munitie.

-2 kilometer Noordwaarts in perceel buurtschap 'Brobbelbies, gelegen ten zuidoosten van Nistelrode, in de gemeente Schayk een militair vliegtuig (straaljager) neergestort en totaal vernield. Wrakstukken over honderden meters verspreid en veroorzaakten bosbrand. Plaats van inslag had diepte van 3 a 4 meter en grootste middellijn van ongeveer 15 meter. Tussen brandende vliegtuigresten in ontstane kuil ontplofte munitie.

-Door neerstorten 2 straaljagers geen schade aan gebouwen en geen persoonlijke ongelukken. Vliegers gered d.m.v. schietstoelen.

-Na telefonische informatie bleken de verongelukte vliegtuigen 2 'Thunderstreaks' genummerd 8T10 en 8T16 te zijn, afkomstig van vliegbasis Eindhoven.

Aangerichte schade door neerstorten vliegtuigen op 25 april 1959 te 14.30 uur:

1^e, schade, aangericht door het in gemeente Nistelrode neergestorte vliegtuig:

- Sectie A, perceel no.2459, Slabroekseweg 23 te Nistelrode: 1 hectare bos verbrand.
- Sectie A, perceel no.2458, Laar 66 te Nistelrode, wrakstukken in 28 are rogge, 25 are jonge aanplant verbrand.
- Sectie A, perceel no.2533, Loo 31 te Nistelrode, +/- 25 are bos verbrand.
- Sectie A, perceel no.3449, Bus te Nistelrode, +/- 50 are bos verbrand.
- Sectie A, perceel no. 3450, Maxend 59 te Nistelrode, 0,5 hectare verbrand.
- Sectie A, perceel no. 2451, Loo 33 te Nistelrode, 72 are bos verbrand.
- Sectie A, perceel no. 3515, Loo 22 te Nistelrode, +/- 0,5 hectare bos verbrand.
- Sectie A, perceel no. 3514 te Nistelrode, 36 are bos verbrand
- Sectie A, perceel no. 3569, Laar 72 Nistelrode, 3 are rogge verbrand.
- Sectie A, perceel no. 3570, Rijksweg A14 te Schayk, 7 are Rogge vernield.
- Sectie A, perceel no. 3197, 120 are bos verbrand (sectie A, perceel o. 3197, eigenaresse gemeente Oss).
- Sectie A, perceel no. 2941, 1100 m2 bos verbrand (sectie A, perceel 2941, eigenaresse gemeente Nistelrode).
- Sectie A, perceel no. 2943, 6 are bos verbrand (sectie A, perceel no. 2943, eigenaresse gemeente Nistelrode).
- Sectie A, perceel no. 2945, 600 m2 bos verbrand (sectie A, perceel no. 2945, eigenaresse gemeente Nistelrode).

2^e, schade, aangericht door het in gemeente Schayk neergestorte vliegtuig:

- Kantje 12 te Nistelrode: 40 are rogge, wrakstukken en plaats van inslag.
- Keltenweg 5 te Nistelrode: +/- 0,5 hectare bos verbrand.
- Langrijk 10 te Nistelrode: wrakstukken in gras- en roggeland.
- Berken 5 te Nistelrode: wrakstukken in perceel rogge.

Kaart gemeente Nistelrode sectie A met percelen erop aangegeven:

Toegang 7308: Gemeentebestuur Nistelrode, 1930 - 1969	
In de gemeente Nistelrode zijn drie V1's gevallen: -26 februari 1945 1 V1. -29 maart 1945, 2 V1's. - <i>Relevant, V-wapens neergekomen binnen het werkgebied.</i>	
Inventaris 469	Stukken betreffende de geschiedenis van Nistelrode, 1952-1969
Niet relevant, geen betrekking op de Tweede Wereldoorlog.	
Inventaris 683	Politierapporten, 1942-1944
• 4 of 9 april 1943 Engels toestel neergestort gehucht "Kleinwijk" - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i> • 10 dec 1943, Duits toestel neergestort gehucht "Zevenbergen" - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i> • 26-27 april 1944, afworp van vier bommen. - <i>Relevant, bommen neergekomen binnen het werkgebied.</i> • 16-17 juni 1944, Canadese bommenwerper neergestort. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i> • 20-21 juli 1944, vijf blindgangers van vermoedelijk Goote Heide op 16 juni neergestorte bommenwerper. - <i>Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>	
Inventaris 689	Stukken betreffende de meldingen en maatregelen bij bijzondere gebeurtenissen, 1941-1943
Niet relevant, betreft algemene stukken.	
Inventaris 693	Stukken betreffende het handhaven van de openbare orde tijdens de Duitse bezetting, 1940-1943
Niet relevant, betreft algemene stukken.	
Inventaris 694	Stukken betreffende het verstrekken van inlichtingen aan Duitse autoriteiten, 1940
Niet relevant, betreft algemene stukken.	
Inventaris 697	Stukken betreffende de vergoeding van de schade door geallieerden aan particulieren, 1945-1949
Niet relevant, geen schade door specifieke oorlogshandelingen vermeld.	
Inventaris 698	Stukken betreffende de vorderingen door Duitsers en geallieerden, 1939-1949
Niet relevant, geen schade door specifieke oorlogshandelingen vermeld.	
Inventaris 700	Stukken betreffende de vordering voor verdedigingswerken (vliegveld Volkel), 1944
Niet relevant, enkel vermeldingen van welke burgers diende te assisteren bij de aanleg van verdedigingen.	
Inventaris 705	Stukken betreffende de vordering van grond ten behoeve van de aanleg van een vliegveld en de vergoeding van de schade, 1945-1952
Niet relevant, vermelde oorlogsschade betreft ofwel bezettingsschade ofwel te betalen pachtgelden aan voormalige eigenaren van de grond. Specifieke informatie over het vliegveld is niet aangetroffen.	

Tabel 23: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Nistelrode, toegang 7308.

Toegang 7349: Gemeentebestuur Berghem, 1814 - 1970 (1999)	
Inventaris 4.4	Inlevering, teruggave, verbeurdverklaring, vernietiging enz. van wapenen en munitie, 1940-1950
Niet relevant, alleen documentatie van in beslag genomen jachtgeweren en andere wapens.	

Toegang 7349: Gemeentebestuur Berghem, 1814 - 1970 (1999)	
Inventaris 8.1	Bescheiden betreffende bewakingsdiensten tegen sabotage uit de jaren 1942 t/m 1944 (zeer incompleet)
Niet relevant, betreft algemene stukken.	
Inventaris 18.2	Bescheiden betreffende militaire graven, 1940-1950
Niet relevant, documentatie over nieuwe graven voor oorlogsslachtoffers en opgestelde comités hiervoor.	
Inventaris 104.4	Bescheiden betr. luchtbeschermingsdienst - benoeming hoofd luchtbeschermingsdienst - vordering van de voertuigen - vordering van de elektrische sirene, 1942-1944
Niet relevant, betreft algemene stukken	
Inventaris 105.4	Brandrapporten, 1941-1969
Niet relevant, geen oorlogsgelateerde branden.	
Inventaris 107.8	Onderlinge hulpverlening bij brand, 1943-1945
Niet relevant, geen oorlogsgelateerde branden.	
Inventaris 121.1	Militaire graven, 1945-1977
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 134.5	Verbetering (herstel van oorlogsschade aan wegen over de periode 1946-1950), 1946-1950
Niet relevant, alleen maar beschrijving van werkzaamheden, niks gevonden of geruimd.	
Inventaris 247.6	Zorg voor getroffen en bij rampen (oorlogsschade aan bijzondere scholen), 1946-1953
Niet relevant, documentatie oorlogsschade lagere scholen, maar geen toelichting wat hiervan de oorzaak is en verdere specificaties.	
Inventaris 248.1	Zorg voor getroffen en bij rampen (oorlogsslachtoffers 1940-1945), 1950-1965
Niet relevant, alleen documentatie over uitkeringen/declaraties van oorlogsslachtoffers en gerepatrieerden.	
Inventaris 853	Vliegveld te Kessel: tewerkstelling, 1944
Niet relevant, geen meldingen oorlogshandelingen of munitie.	
Inventaris 5.10	Bescheiden betreffende registratie van in de gemeente Berghem opgenomen evacués en vluchtelingen, 1942-1943
Niet relevant, betreft twee vluchtelingen.	
Inventaris 625.5	Politionele maandrapporten over 1942, 1942
Niet relevant, geen munitie of oorlogshandelingen.	

Tabel 24: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Nistelrode, toegang 7349.

Toegang 7364: Gemeentebestuur Oss, 1930 - 1960	
Inventaris 51-54	Stukken betreffende vaststelling en intrekking van namen van wegen, straten en pleinen
51: Niet relevant, betreft vooroorlogse veranderingen.	
52: Niet relevant, betreft enkel de naamgeving van wegen.	
53: Niet relevant, betreft enkel de naamgeving van wegen.	
54: Niet relevant, betreft enkel de naamgeving van wegen.	

Toegang 7364: Gemeentebestuur Oss, 1930 - 1960	
Inventaris 285	Stukken betreffende aangiften en toegekende vergoedingen met betrekking tot geleden schade door particulieren tijdens Tweede Wereldoorlog, aangiften oorlogsschade nummers 1-14.
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 286	Stukken betreffende aangiften en toegekende vergoedingen met betrekking tot geleden schade door particulieren tijdens Tweede Wereldoorlog, aangiften oorlogsschade nummers 15-35.
Niet relevant, geen specificaties wat voor type oorlogsschade.	
Inventaris 287	Stukken betreffende aangiften en toegekende vergoedingen met betrekking tot geleden schade door particulieren tijdens Tweede Wereldoorlog, aangiften oorlogsschade nummers 36-51.
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 289	Stukken betreffende schade aan gemeenteeigendommen door oorlogshandelingen in periode september 1944-september 1945, 1946-1954.
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 766	Stukken betreffende begraafing van-en geven van informatie over tijdens de oorlogsjaren gesneuvelde militairen, 1944-1946.
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 821-823	Stukken betreffende vaststelling rooilijnen alsmede betreffende verzoeken om ontheffing van rooilijnen ten behoeve van het realiseren van bouwplannen Alfabetisch op straatnaam geordend
821: Niet relevant geen oorlogshandelingen	
822: Niet relevant geen oorlogshandelingen	
823: Niet relevant, geen oorlogshandelingen	
Inventaris 858	Stukken betreffende toekenning bijdragen aan Bouwvereniging Sint Willibrordus ten behoeve van herstel oorlogsschade aan woningen van complexen "Kortfoort I en II" en "Vierhoekje", 1947-1956.
Niet relevant, geen oorzaak of datum schade vermeld.	
Inventaris 885	Rapporten luchtbeschermingsdienst betreffende gebeurtenissen tijdens de Tweede Wereldoorlog, 1940-1945.
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 956	Stukken betreffende herstel oorlogsschade aan diverse wegen in de gemeente, 1946-1960.
Niet relevant, schade aan wegen door transport.	
Inventaris 1242	Stukken betreffende bevrijding gemeente Oss van Duitse bezetting, 1944-1945.
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 1244	Stukken betreffende gepleegde verzetsdaden in Oss en omgeving tijdens Tweede Wereldoorlog alsmede betreffende verzetsmensen afkomstig uit Oss, 1946-1947
Niet relevant, geen betrekking tot NGE.	
Inventaris 1353	Foto's (12) betreffende de bevrijding van Oss, van L. v.d. Bergh Foto Oss, z/w, 1944.
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 1416	Dossier met verzamelde archivalia en documentatie over de oorlogstijd uit het kabinet van de burgemeester, ter hand gesteld aan de streekarchivaris H. Buijks door de gemeentesecretaris J.L.M. Kuijpers in 1987, 1940, 1943-1944, 1961.
Niet relevant, betreft algemene stukken.	

Toegang 7364: Gemeentebestuur Oss, 1930 - 1960	
Inventaris 1418	Register van ingekomen en uitgaande stukken over de periode 1 oktober 1942 tot en met 13 oktober 1945, 1942-1945.
Niet relevant, betreft algemene stukken.	
Inventaris 1427	Stukken betreffende oorlogsslachtoffers en schade veroorzaakt door neerstorten V1 raket, verzameld in het kabinetsarchief van burgemeester L. de Bourbon, 1944-1945.
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	

Tabel 25: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Oss, toegang 7364.

Toegang 7602: Gemeentebestuur Dinther, 1924 - 1968	
Inventaris 59	Oorlogsschade gemeentelijke eigendommen: drie stenen boogbruggen over de Leijgraaf (op 10 mei 1940 door Ned. militairen tot springen gebracht); in weg Dinther-Vorstenbosch, in weg Dinther-Loosbroek en in Koffiestraat; burgemeesterswoning aan Hoofdstraat A 30; r.k. jongensschool in Loosbroek, meisjesschool aan Kerkplein A 61; r.k. jongensschool A 145 te Dinther, 1944-1951
10 mei 1940, bruggen tot springen gebracht. - Brug over rivier Leigraaf in weg Dinther-Vorstenbosch. - Brug over rivier Leigraaf in weg Dinther-Loosbroek. - Brug over rivier Leigraaf in de Koffiestraat. - <i>Relevant, bruggen gesprongen binnen het werkgebied.</i> 26 september 1944, schade door luchtbombardement: - Dinther A. 30 (vernummering A. 25). - <i>Relevant, bombardement binnen het werkgebied.</i> December 1945, rede oorlogsschade niet genoemd: - Loosbroek B. 59 (gemeente Dinther). - <i>Niet relevant, toedracht schade is onbekend.</i>	
Inventaris 60	Oorlogsschade gemeentelijke eigendommen; herstel aan wegen en fietspaden; brandweerauto; bruggen; bewaarschool; gemeentehuis; veldwachterswoning, 1944-1955
Schade bruggen in gemeente Dinther: - 10 mei 1940, bruggen over riviervtje 'De Leygraaf' door Nederlandse militairen tot springen gebracht. - september 1944, houten bruggen (herbouwd na 10 mei '40) beschadigd door zwaar verkeer Geallieerde tanks en ander vervoermateriaal. - <i>Relevant, bruggen gesprongen binnen het werkgebied.</i> 17 september 1944, luchtbombardement gemeente Dinther: - Schade langs provinciale weg, A. 85 te Dinther. - <i>Relevant, bombardement binnen het werkgebied.</i> 26 september 1944, luchtbombardement gemeente Dinther: - Schade woning A. 143 (oud A. 107), gemeente Dinther. - <i>Relevant, bombardement binnen het werkgebied.</i> Schade bombardement september 1944: - Rooms Katholieke bijzondere lagere school, Dinther A. 109: granaatscherven en luchtdruk. - Rooms Katholieke bijzondere lagere school, Dinther A. 61: granaatscherven en luchtdruk. - Gemeentehuis, schade door granaatscherven en luchtdruk op 29 september 1944. - Veldwachterswoning, schade door oorlogshandelingen september 1944, getroffen door granaten. - <i>Relevant, bombardement binnen het werkgebied.</i>	
Inventaris 119	Burgemeester functiedossier als hulpofficier van justitie en hoofd van de politie; rapporten, processen-verbaal en correspondentie, 1940-1959

Toegang 7602: Gemeentebestuur Dinther, 1924 - 1968

Geen inzage verleend door BHIC.

Inventaris 153 Politie; telefonie, bewapening, maandrapporten, sterkte personeel, kleding, 1934-1944

Niet relevant, geen betrekking op NGE.

Inventaris 196 Inlevering van vuurwapens en munitie t.g.v. oorlogsomstandigheden, 1940-1950

Gevonden projectielen gemeente Dinther:

-20 augustus 1947, A. 328 te Uwent, gevonden granaat, geruimd.

-25 juli 1947, projectielen nabij woning en omgeving:

A.5, A.32, A. 35, A. 90, A.159, A.164, A.170, A.171, A.172, A.182, A.189, A.190, A.199, A.208, A.214, A.225, A.226, A.235, A.236, A.238, A.239, A.243, A.250, A.277, A.316, A.339, B.6.

13 september 1950, gevonden projectielen gemeente Dinther:

A.13: 2 granaathulzen. , A.15: 1 granaathuls. , A.16: 2 granaathulzen, 1 kleine huls. , A.19: 2 granaathulzen. , A.18: 1 granaathuls. , A.18a: 5 granaathulzen, 2 kleine hulzen, 7 mitrailleur patroonhulzen. , A.20: 2 granaathulzen. , A.23: 1 granaathuls. , A.26: 2 granaathulzen. , A.25: 1 granaathuls. , A.25a: 1 granaathuls. , A.27: 4 granaathulzen. , A.33: 3 granaathulzen, 5 kleine hulzen. , A.35: 3 granaathulzen. , A.34: 2 granaathulzen. , A.41: 4 granaathulzen. , A.50: 5 kleine hulzen. , A.54: 2 granaathulzen. , A.55: 3 granaathulzen. , A.58: 3 granaathulzen. , A.59: 1 granaathuls, 2 kleine hulzen. , A.60: 2 granaathulzen. , A.62d: 2 granaathulzen. , A.62g: 3 granaathulzen. , A.63: 4 granaathulzen. , A.66: 2 granaathulzen. , A.66a: 1 granaathuls. , A.66b: 2 granaathulzen. , A.66c: 1 granaathuls. , A.66d: 1 granaathuls. , A.66f: 2 granaathulzen. , A.67: 5 granaathulzen. , A.69: 2 granaathulzen. , A.70: 2 granaathulzen. , A.71: 1 granaathuls. , A.72: 2 kleine hulzen. , A.73: 1 granaathuls. , A.81: 2 granaathulzen. , A.82: 1 granaathuls. , A.83: 6 granaathulzen. , A.92: 4 granaathulzen. , A.96: 2 granaathulzen. , A.97: 2 granaathulzen, 2 kleine hulzen. , A.98: 4 granaathulzen. , A.99: 5 granaathulzen. , A.103: 1 granaathuls. , A.106: 1 granaathuls. , A.107: 3 hulzen. , A.108: 1 huls. , A.111: 2 hulzen. , A.119: 1 huls. , A.110: 5 hulzen. , A.114: 3 hulzen. , A.118: 6 hulzen. , A.120: 5 hulzen. , A.121: 4 hulzen. , A.124: 3 hulzen. , A.126: 3 hulzen. , A.147: 4 hulzen. , A.148: 1 huls. , A.155: 2 hulzen. , A.182: 1 huls, no. 8 kogel. , A.202: 5 hulzen. , A.243: 2 hulzen. , A.253: 2 hulzen. , A.254: 2 hulzen. , B.10: 2 hulzen. , B.11: 1 zuurstoffles. , B.12: 3 hulzen. , B.14: 4 hulzen. , B.20: 2 hulzen. , B.19: 3 hulzen. , B.18, 1 huls. , B.17, 5 hulzen. , B.23, 2 hulzen. , B.29, 1 huls. , B.21, 2 hulzen. , B.26, 4 hulzen. , B.30, 3 hulzen. , B.31, 1 huls. , B.23, 1 huls. , B.1, 3 hulzen. , B.39, 1 huls. , B.35, 3 hulzen. , B.34, 20 hulzen. , B.41, 1 huls. , B.35, 3 hulzen. , B.34, 10 hulzen. , B.41, 1 huls. , B.54, 3 hulzen. , B.55, 2 hulzen. , B.56, 3 hulzen. , B.61, 3 bloemenhulzen. , B.64, 2 hulzen. , B.63, 3 hulzen. , B.75, 3 hulzen. , B.73, 4 hulzen. , B.2, 6 hulzen. , B.107, 1 huls. , B.44, 5 hulzen. , B.48, 2 hulzen. , B.32, 3 hulzen. , B.87, 2 hulzen. , B.76a, 4 hulzen. , B.83, 1 huls. , B.82, 2 hulzen. , B.95, 4 hulzen. , F.107, 1 huls. , F.106, 2 hulzen. , F.109, 1 huls. , F.113, 2 hulzen. , F.117, 2 hulzen. , F.111, 3 hulzen. , A.191, 1 granaat. , A.229, 1 granaat. , A.36, 1 granaat. , A.261, 1 granaat. , F.113, mitrailleurkogels.

Ingenomen munitie:

Adres:	Ingenomen:	Terplaatse gelaten:
A15	-	1 huls
A16	-	4 hulzen
A17	1 ontsteker	3 hulzen
A18	-	1 huls
A18a	6 hulzen	6 hulzen
A19	-	2 hulzen
A20	-	2 hulzen
A23	-	2 hulzen
A25	-	-
A25a	-	1 huls
A26	-	2 hulzen
A27	-	6 hulzen
A33	-	8 hulzen
A35	-	3 hulzen
A34	-	2 hulzen
A36	-	2 hulzen
A41	2 ontstekers	4 hulzen
A44	-	2 hulzen

Toegang 7602: Gemeentebestuur Dinther, 1924 - 1968

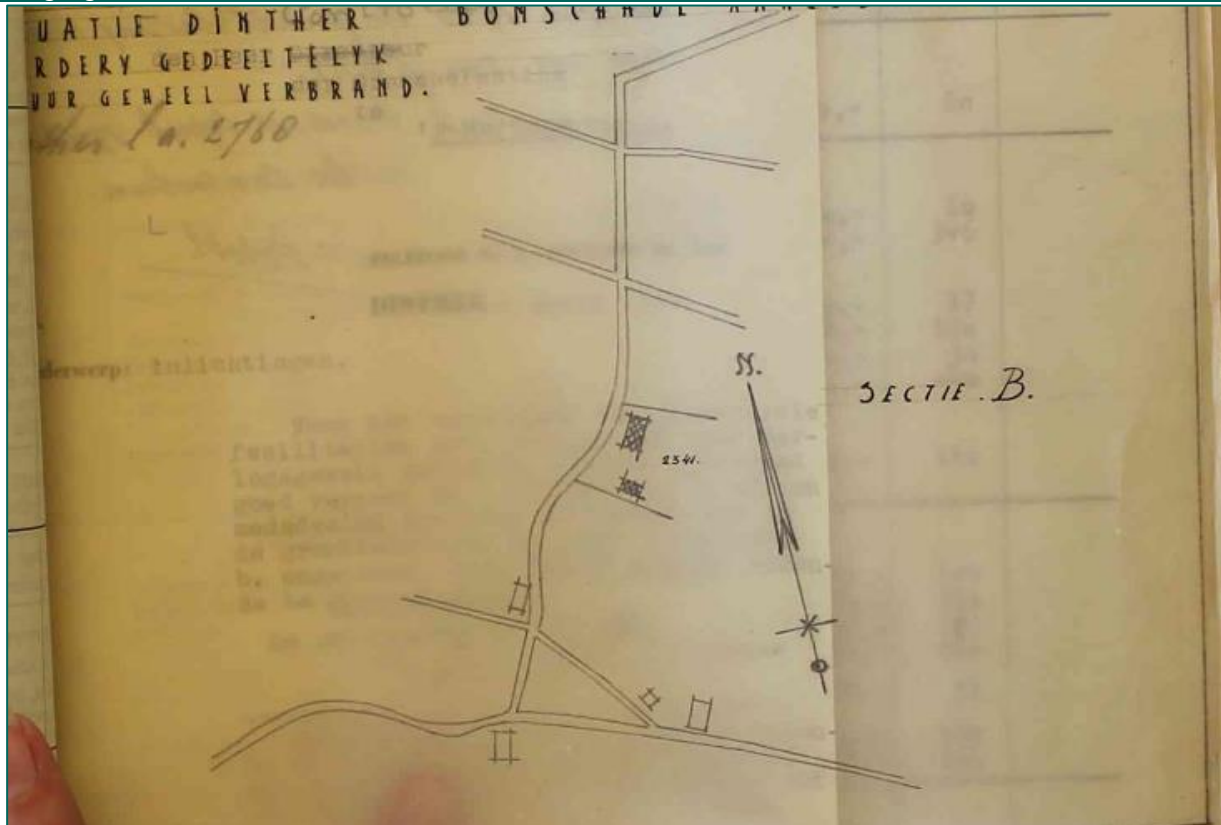
A48	-	1 huls
A50	-	4 hulzen
A52	1 ontsteker	4 hulzen
A54	2 ontstekers	4 hulzen
A55	1 ontsteker	3 hulzen
A58	-	4 hulzen
A59	-	4 hulzen
A60	-	2 hulzen
A62d	2 zuurstof cilinders	1 huls
A69g	-	4 hulzen
A31	-	4 hulzen
A66	-	2 hulzen
A66a	-	1 huls
A66b	-	2 hulzen
A66d	-	1 huls
A66e	-	1 huls
A66f	1 mortier	3 hulzen
A67	-	6 hulzen
A69	-	2 hulzen
A70	-	2 hulzen
A71	-	1 huls
A72	-	4 hulzen
A73	-	4 hulzen
A82	-	1 huls
A81	-	2 hulzen
A83	-	5 hulzen
A96	-	2 hulzen
A98	-	7 hulzen
A99	-	4 hulzen
A103	-	1 huls
A106	-	1 huls
A107	-	3 hulzen
A108	-	2 hulzen
A111	-	3 hulzen
A109	-	1 huls
A110	-	5 hulzen
A114	-	36 hulzen
A118	-	2 hulzen
A120	1 ontsteker	26 hulzen
A121	-	45 hulzen
A126	-	3 hulzen
A5, 10, 50 (politiebureau)	2 geweren, 1 granaat, 10 kg patronen	
A147	-	3 hulzen
A148	1 granaat	-
A153	1 kg kruit, 10 kg patronen	2 hulzen
A182	1 granaat	-
A243	-	4 hulzen
A250	1 granaat	-
A254	-	4 hulzen
A253	-	1 huls
A261	Niet te vinden	-
B10	-	2 hulzen

Toegang 7602: Gemeentebestuur Dinther, 1924 - 1968

B11	1 zuurstofcilinder	-
B12	-	4 hulzen
B14	-	2 hulzen
B17	-	5 hulzen
B18	-	1 huls
B19	-	3 hulzen
B20	-	2 hulzen
B21	-	5 hulzen
B26	-	4 hulzen
B23	-	2 hulzen
B24	1 ontsteker	3 hulzen
A97	-	3 hulzen
A202	-	5 hulzen
A36	Niet te vinden	-
A191	1 granaat	-
A190	1 granaat	-
B30	-	3 hulzen
B31	-	1 huls
B32	-	1 huls
B34	-	9 hulzen
Uit de bonen	1 schokbuis, 1 granaat	-
B35	-	3 hulzen
B39	-	1 huls
B41	-	1 huls
B54	-	5 hulzen
B55	-	2 hulzen
B56	-	2 hulzen
B61	-	3 hulzen
B64	-	5 hulzen
B65	-	3 hulzen
B66	Wordt op het bureau gebracht	-
B75	-	3 hulzen
B78	-	6 hulzen
B1	-	3 hulzen
B2	-	4 hulzen
B107	1 kg patronen	1 huls
B44	-	6 hulzen
B48	-	2 hulzen
B52	-	3 hulzen
B76a	-	7 hulzen
B87	-	2 hulzen
B95	3 ontstekers	5 hulzen
B82	-	3 hulzen
B83	-	1 huls
F106	-	3 hulzen
F107	-	1 huls
F109	1 huls	-
F113	-	7 hulzen
F113	2 kg patronen	-
F117	-	-
F111	-	3 hulzen
A261	3 geweren	-
A13	-	3 hulzen

Toegang 7602: Gemeentebestuur Dinther, 1924 - 1968	
- <i>Relevant, munitie aangetroffen binnen het werkgebied.</i>	
Inventaris 244	Oorlogsgraven. Gesneuvelde militairen en burgers, 1946-1953 i
Niet relevant, reden en locatie van sneuvelen is niet bekend.	
Inventaris 291	Vervoer ontplofbare stoffen opgave aanwezige munitie, 1947-1968
(Opgesteld 4 november 1963): rapportage over verborgen wapens en fosforbommen welke tijdens de oorlog "in de dansaal en op het achterterrein van hotel "De Linde, gelegen aan het Raadhuisplein" zouden liggen" in Dinther. Deze zouden tijdens de bezetting door het verzet zijn verstoep. Politie en Binnenlandse Zaken hebben met een detector getracht te zoeken, echter werkte dit niet vanwege veel ijzerafval. De juiste ligging van deze wapens en munitie is dus niet vastgesteld. Er werd gesteld dat de bommen konden blijven liggen, gezien deze werden geschat op 1.80 / 2 meter onder de grond te liggen.	
- <i>Niet relevant, exacte ligging munitie is onbekend.</i>	
Inventaris 296	Brandput in Loosbroek; aanleg en gezamenlijk gebruik 3 gemeenten, 1942-1946
Niet relevant, aanleg put voor bluswater.	
Inventaris 328	Herstel wegen, vernield door oorlogsgeweld, 1945-1949
Niet relevant, gaat puur over kosten herstelwerkzaamheden. Geen informatie over oorlogshandelingen en munitie.	
Inventaris 384	Oorlogsslachtoffers/ verzetslachtoffers (Persoonsdossiers); rijksgroepsregeling Oorlogsslachtoffers/ Grepatrieerden, 1953-1963
Geen inzage verleend door BHIC.	
Inventaris 414	Medewerking ex. art. 72 van de L.O.-wet 1920; St. Servatius jongensschool aan de Schoolstraat 24; aanschaf materialen en leermiddelen, herstel oorlogsschade , 1931-1968
Niet relevant, rekeningen voor lesmateriaal.	
Inventaris 457	Arbeid t.b.v. de geallieerde strijdkrachten, 1945
Niet relevant, gaat over loon en kwaliteiten werknemers. Geen informatie over munitie of oorlogshandelingen.	
Inventaris 469	Correspondentie over diverse aangiften. Oorlogsschade als gevolg van bommen, gevechtshandelingen, neergestorte vliegtuigen e.d., 1943
7 augustus 1942: Aan de panden A.226a en A.252a te Mariaheide (Dinther) is schade ontstaan door een bominslag. Verder schade te: A.49, A.113, A.114 , A.115, A.116, A.116, A.120, A.121, A.123, A.124, A.127 , A.128, A.129, A.133, A.134, A.134, A.135, A.135, A.137, A.138, A.139 , A.140, A.141, A.143, A.144, A.145, A.145, A.146, A.146, A.147, A.150, A.151, A.154, A.155, A.156, A.158, A.159 , A.166, A.181, A.227, A.228, A.229, A.235, A.238, A.239, A.240, A.241, A.241, A.242, A.243, A.247, A.248, A.251, A.252, A.253, A.254, A.255, A.256, A.258, A.258a, A.261a, A.274, A.275, A.42, A.63, A.73, A.75, A.8, A.88, A.90, A.92, A.94	
- <i>Relevant, bommen neergekomen binnen het werkgebied.</i>	
26 februari 1943: Om 20.45 uur is een bom ingeslagen in een boerderij te A.175. De boerderij is afgebrand.	

Toegang 7602: Gemeentebestuur Dinther, 1924 - 1968

- Relevant, bombardement binnen het werkgebied.

14 juli 1943: Oorlogsgeweldschade te B.29 door brandbommen.

- Relevant, brandbombardement binnen het werkgebied.

14 juli 1943: vliegtuig neergestort in buurtschap Dintherse Hoek. Schade te: A.275, B.31, B.27, B.32, B.33, B.22, B.29

- Relevant, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.

Inventaris 488	Luchtbescherming; benoeming en ontslag personeel, taken, instructies en richtlijnen, inspectie, 1939-1944
----------------	---

22 juni 1943: Engels vliegtuig neergekomen in de gemeente Dinther. Onderdelen over de gehele gemeente verspreid. Vliegtuig neergekomen in de gemeente Veghel.

- Niet relevant, exacte locatie neergekomen vliegtuig onbekend.

13/14 juli 1943: Een Engels vliegtuig is in de gemeente Dinther neergestort met de bommenlast nog bij en stortte zich in de grond ter plaatse van de Dintherseheide. Na de crash kwamen brisantbommen tot ontploffing en werden brandende onderdelen van het vliegtuig en een grote hoeveelheid brandbommen ver in het rond weggeslingerd. Hierdoor ontstond brand in de volgende, op ongeveer 200 a 400 meter afgelegen boerderijen:

B.29, B.31, B.30

- Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.

Inventaris 489	Luchtbescherming; bezoldiging, declaraties, toelagen, verzekering, opleiding, 1935-1943
----------------	---

Niet relevant, geen meldingen munitie en luchtaanvallen. Bevat alleen declaraties en veiligheidsmaatregelen.

Inventaris 499	Wederopbouw herstel en schade, 1940-1948
----------------	--

Betreft: Schadeopgave van de gemeente Dinther omtrent panden welke beschadigd raakten door oorlogshandelingen (opgesteld 1 september 1945)

Toegang 7602: Gemeentebestuur Dinther, 1924 - 1968

Opgesteld maart 1945: panden welke na oorlogshandelingen door VI of andere oorzaken werden beschadigd:

Op 17 februari 1945:

J. Dobbelsesteen – B 88

H. Schouten – B 86

J. V. D. Weijst – B 89

Op 18 februari 1945:

W. van Kessel – B 8

H. van den Heuvel – B 31

H. Zomers – B 30

J. Rijkers – B 33

Op 26 februari 1945:

H. v. d. Berg – A 226

L. v. Lokven – A 255

Wed. Juijn – A 257

J. van Cleef – A 256

M. Dortmans – A 227

G. Buijs – A 224

C. P. v. d. Sangen – A 225

A. van Grinsven – A 239

A. van den Broek – A 232

J. C. van Cuijk – A 231

J. v. d. Burgt – A 229

M. Rijkers – A 240

J. van Zutphen – A 253

J. Konings – B 1

Aantal verwoeste boerderijen niet inbegrepen.

Schade/herstel kerkgebouwen:

R. K. Kerk te Dinther: door oorlogshandelingen beschadigd

R. K. Kerk te Loosbroek: door oorlogshandelingen beschadigd

Nederlandsch Hervormde Kerk Dinther: onbeschadigd

Gemeente Dinther, **sub-bureau: Schijndel, schadelijsten:**

Straat nr. Straat Gemeente

A 1 - Roermond

A 2 Gemeentehuis Dinther

A 3 A. 117 Dinther

A 5 A. 117 Dinther

A 6 A. 6 Dinther

A 7 A. 6 Dinther

A 8 A. 8 Dinther

A 9 Helvoirtseweg c23a Vught

Nummers 10 t/m 13 = idem Helvoirtseweg c23a

A 14 A. 14 Dinther

Straat nr. Straat Gemeente

A 15 A. 15 Dinther

A 16 idem Den Bosch

A 16a A. 16a Dinther

A 17 A. 75 Dinther

A 17a A.17a Dinther

A 18 A. 85(6) Heeswijk

A 19 A. 85(6) Heeswijk

Toegang 7602: Gemeentebestuur Dinther, 1924 - 1968

A	20	A. 20	Dinther
A	21	A. 21	Dinther
A	23	A. 279	Dinther
A	24	A. 91(a)	Dinther
A	24(a)	A. 91(a)	Dinther
A	24(b)	A. 43	Dinther
A	25	Gemeentehuis	Dinther
A	26	A. 26	Dinther
A	28	A. 26	Dinther
A	28(a)	A. 28(a)	Dinther
A	29	A. 29	Dinther
A	32	A. 32(a)	Dinther
A	33	A. 33	Dinther
A	34	A. 34	Dinther
A	35	A. 55	Dinther
A	35(a)	A. 85(a)	Dinther
A	36	Helvoirtseweg c 23(a)	Vught
Nummers 37 t/m 39 = idem			
A	40	A. 40	Dinther
A	41	A. 41	Dinther
A	42	A. 42	Dinther
A	42(a)	A. 43	Dinther
A	43	A. 43	Dinther
A	42(a)	A. 42(a)	Dinther
A	55	A. 204	Dinther - verwoest
A	56	A. 57	Dinther - verwoest
Straat nr. Straat Gemeente			
A	57	A. 57	Dinther
A	68	A. 60	Dinther
A	58(a)	A. 60	Dinther
A	60	A. 60	Dinther
A	61	A. 60	Dinther
A	63	Riemerstraat	Veghel
A	64	A. 64	Dinther
A	65	A. 65	Dinther
A	66	A. 66	Dinther
A	68	A. 68	Dinther
A	69	A. 70	Dinther
A	70	A. 70	Dinther
A	71	A. 73	Dinther
A	72	A. 73	Dinther
A	73	A. 73	Dinther
A	74	A. 63	Dinther
A	75	A. 71	Heeswijk
A	76	Helvoirtseweg c23(a)	Vught
Nummers 77 t/m 79 = idem			
A	79	A. 79	Dinther
A	80	A. 80	Dinther
A	81	A. 81	
A	82	A. 82	
A	83	A. 83	
A	84	A. 84	
A	84(a)	A. 81	
A	85	A. 71	
A	85(a)	A. 85(a)	
A	Idem		

Toegang 7602: Gemeentebestuur Dinther, 1924 - 1968

A	86	A. 86
A	87	A. 89 - verwoest
A	87(a)	A. 87(a)
A	88	A. 88 - verwoest
A	89	A. 89
A	90	A. 90
A	91	A. 91
A	91(a)	A.91(a)
A	92	A. 92
A	93	A. 93
A	94	A. 94
A	95	Kanaaldijk 6(a) Roermond
A	95(a)	A. 95(a) Dinther
A	96	A. 96 Idem
A	98	Gemeentehuis Idem
A	99	A. 70 idem
A	100	Idem
A	101	A. 32 Heeswijk
A	102	A. 32 Idem
A	103	A. 32 Idem
A	104	A. 32 Idem
A	105	A. 91(a) Dinther
A	106	A. 106 Dinther
A	107	A. 107 Dinther
A	110	A. 60 Idem
A	109	A. 60 Dinther
A	113	A. 113

Straat nr. Straat Gemeente

A	114	A. 114	Dinther
A	114(a)	A. 114	
A	115	Ieperstraat 53	?
A	116	A. 115	Dinther
A	118	A. 117	Idem
A	119	A. 181	
A	120	A. 120.	
A	121	Boskel en Schaft	
A	122	A. 73	
A	123	A. 123	
A	123(a)	A. 124	
A	124	A. 124	
A	125	A. 125	
A	126	A. 127	
A	127	A. 127	
A	128	A. 128	
A	129	A. 129	
A	133	A. 133	
A	134	A. 134	
A	135	A. 135	
A	137	A. 137	
A	138	A. 138	
A	139	A. 139	
A	140	A. 140 - verwoest	
A	141	A. 141	
A	141	A. 141	
A	142	- verwoest	
A	143	A. 143	Dinther

Toegang 7602: Gemeentebestuur Dinther, 1924 - 1968

A 144 A. 144 Idem
A 145 A. 144-verwoest
A 147 A. 137
A 112 A. 222
A 167 A. 167
A 170 A. 170
A 185 -
A 186 -
A 194 A. 194
B. 43 B. 43
B. 45 B. 45
B. 47 B. 47
B. 48 B. 48
B. 50 B. 350
B. 50(a) B. 350(a)
B. 76 B. 76
B. 77 B. 49
B. 89 Klompenfabriekenweg Schijndel
B. 78 B. 78 Dinther
B. 78(a) B. 78(a) Dinther
B. 99 B. 99
- *Relevant, schade binnen het werkgebied.*

Inventaris 500	Wederopbouw herstel en schade, 1944-1950
----------------	--

Niet relevant, rekeningen voor bouwmaterialen en salarissen arbeid.

Inventaris 515	Steunverlening oorlogsslachtoffers (gevallen), 1945-1953
----------------	--

Meerdere meldingen van woningen "verwoest door oorlogsgeweld", maar niet specifiek over de wijze van vernietiging (munitie gerelateerd).

(Opgesteld: 12 april, 1945): Typhoon bombardement op aannemersbedrijf van C. van Laanen (dorp A 75 te Dinther). Bombardement vond plaats op 27 september 1945. Geheel in vlammen opgegaan.

- *Relevant, bombardement binnen het werkgebied.*

Op 26 februari 1943 is een brand ontstaan bij een woning (Dinther, A 176) ten gevolge van oorlogsgeweld (aanschietsen van een vliegtuig).

- *Relevant, luchtaanval binnen het werkgebied.*

(Opgesteld 16 mei, 1946): in februari 1945 is een V1 neergestort op +- 500 meter afstand van een boerderij (Dinther, A 225).

- *Relevant, V-1 neergekomen binnen het werkgebied.*

Op 26 september 1944 heeft een bombardement plaatsgevonden (Dinther, A 140).

- *Relevant, bombardement binnen het werkgebied.*

Inventaris 517	Declaraties oorlogsschade, 1942
----------------	---------------------------------

(Opgesteld 10 augustus, 1942): ontploffing van een brisantbom op ca. 500 m afstand van woning (Doodenhoek A 228 te Dinther).

- *Relevant, bom neergekomen binnen het werkgebied.*

(Opgesteld 10 augustus, 1942): ontploffing brisantbom op ca. 600 m afstand van het perceel (H. Hartplein, A 120, te Dinther).

- *Relevant, bom neergekomen binnen het werkgebied.*

Toegang 7602: Gemeentebestuur Dinther, 1924 - 1968

Beschrijvingen van de volgende stukken zijn lastig te lezen. Daarnaast weinig specifieke informatie omtrent type bommen, locatie en afstand van explosie (opgesteld 1942):

bominslag bij perceel A. 139
 bominslag bij perceel A. 138
 bominslag bij perceel A. 161(a)
 bominslag bij perceel A. 141
 bominslag bij perceel A. 147
 bominslag bij perceel A. 251
 bominslag bij perceel A. 151
 bominslag bij perceel A. 256
 bominslag bij perceel A. 255
 bominslag bij perceel A. 243
 bominslag bij perceel A. 251
 bominslag bij perceel A. 228
 bominslag bij perceel A. 120 (brisantbom op 600 m afstand).
 bominslag bij perceel A. 239
 bominslag bij perceel A. 254
 bominslag bij perceel A. 90
 bominslag bij perceel A. 247
 bominslag bij perceel A. 229
 bominslag bij perceel A. 154
 bominslag bij perceel A. 234
 bominslag bij perceel A. 94
 bominslag bij perceel A. 124
 - *Niet relevant, datum onbekend.*

Bombardement op 7 augustus, 19:00, 1942 (perceel A. 143)

- *Relevant, bombardement binnen het werkgebied.*

bominslag bij perceel A. 145
 bominslag bij perceel A. 158
 bominslag bij perceel A. 258(a)
 bominslag bij perceel A. 134 (brisantbom op 500 m. afstand). Tevens worden "brandbommen" benoemd.
 bominslag bij perceel A. 227
 bominslag bij perceel A. 138
 bominslag bij perceel A. 152
 bominslag bij perceel A. 150
 bominslag bij perceel A. 156
 bominslag bij perceel A. 146
 bominslag bij perceel A. 240
 bominslag bij perceel A. 133
 bominslag bij perceel A. 238 (brisantbom op ca 350 m. afstand)
 bominslag bij perceel A. 231
 bominslag bij perceel A. 235
 bominslag bij perceel A. 258
 - *Niet relevant, datum onbekend.*

Inventaris 624	Stukken betreffende bij de schade-enquêtecommissie te Den Bosch ingediende oorlogsschaden, roerend zowel als onroerend, bij inwoners van Dinther, alsmede de afwerking daarvan, 1944-1945
----------------	---

Niet relevant, alleen rekeningen voor herstelmetaal.

Inventaris 629	Herbouw en herstel door oorlogsgeweld vernielde woningen A - H (op naam aanvrager) , 1945-1950
----------------	--

Toegang 7602: Gemeentebestuur Dinther, 1924 - 1968

September 1944, bombardement uit de lucht, gemeente Dinther, sectie C, no.2578, A.57.

- *Relevant, bombardement binnen het werkgebied.*

26 september 1944, bombardement vliegtuigen, Dorpstraat A56 gemeente Dinther, sectie C, no.2419. Een woning met winkel beschadigd.

- *Relevant, bombardement binnen het werkgebied.*

September/Okttober 1944, A243 te Dinther, sectie C, no.1963-1964, granaatinslag.

- *Relevant, beschieting binnen het werkgebied.*

7 augustus 1942, A.129 te Dinther, ten gevolge van bominslag is door den luchtdruk bovenvermeld pand zodanig verwoest, dat de woning ontruimd is moeten worden.

- *Relevant, bombardement binnen het werkgebied.*

27 september 1944, dorp A.136 te Dinther, boerderij met woning en schuur beschadigd door bombardement [betreft waarschijnlijk beschieting].

- *Relevant, bombardement binnen het werkgebied.*

Inventaris 788	Herbouw en herstel door oorlogsgeweld vernielde woningen I - Z (op naam aanvrager) , 1945-1950
----------------	--

Schademeldingen woningen:

-September/Okttober 1944, Dorpstraat 83 te Dinther, granaatinslag.

-September/Okttober 1944, Zeveneikenlaan 9 en 11 te Veghel, granaatinslag.

-26 september 1944, Dorpstraat A115 te Dinther, volledig verwoest door oorlogsgeweld.

-26 september 1944, Dorpstraat 121 te Dinther, granaatschade wegens bombardement.

-September/Okttober 1944, B233 te Berlicum, granaatinslag.

-September 1944, A.164 te Dinther, granaat- en bominslag.

-30 september 1944, A.165 te Dinther, granaat-en bominslag.

- *Relevant, schade binnen het werkgebied.*

Inventaris 789	Register van uitbetaalde bedragen voor herstel of herbouw van door oorlogsschade getroffen onroerend goed, 1946-1953
----------------	--

Niet relevant, reden van schade is niet gegeven.

Tabel 26: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Dinther, toegang 7602.

Toegang 7611: Gemeentebestuur Heeswijk, 1924 - 1968

Inventaris 3	Verstrekken van diverse inlichtingen over de gemeente Heeswijk aan diverse personen en instanties. Gegevens over Heeswijk tijdens de oorlogsperiode 1940-1945 (o.m. tijdstip van bevrijding: 27 september 1944), 1933-1953
--------------	--

15 juni 1943: Omstreeks 1 uur is onder de gemeente Schijndel een Engels vliegtuig neergestort. Enkele delen van dit vliegtuig zijn in de gemeente Heeswijk gevonden. Deze zijn overgebracht naar de gemeente Schijndel en overgegeven van leden van de Duitse Weermacht.

- *Relevant, vliegtuig neergestort ter plaatse van het werkgebied.*

22 juni 1943: Omstreeks 1.30 uur is te Heeswijk een Engels vliegtuig neergestort. De delen van dit vliegtuig, die in de gemeente lagen verspreid, zijn verzameld.

- *Relevant, vliegtuig neergestort ter plaatse van het werkgebied.*

Toegang 7611: Gemeentebestuur Heeswijk, 1924 - 1968

22 juni 1943: Van het vliegtuig dat op 22 juni in de gemeente Dinther is neergestort, is te Heeswijk een luchtmijn gevonden. Deze is onder bewaking gesteld.

- *Relevant, vliegtuig neergestort ter plaatse van het werkgebied.*

Formulier van bevrijding:

- Bevrijdingsdatum: 28 september en 22 oktober 1944
- Op welke datum en hoe laat verschenen in Mei 1940 voor het eerst Duitse troepen: 11 mei om half drie namiddags.
- Zijn in de gemeente voor de komst van Duitse troepen in mei 1940 bruggen gesprongen: Ja, 10 mei tegen de avond.
- Door welke onderdelen van geallieerde strijdkrachten is de gemeente in 1944/45 bevrijd: Aanvankelijk 17 sept 44 door Amerikaanse parachutisten (Klondike Red); later (27 september) pantserwagens van de "Desert Rats", definitief en geheel bevrijd 22 oktober door Engelse Artillerie.
- *Niet relevant, geen melding van oorlogshandelingen.*

Lijst van schade en doden door oorlogsgeweld 1944/1945:

Toegang 7611: Gemeentebestuur Heeswijk, 1924 - 1968

A.1 Hoeveel inwoners telde Uwe gemeente voor de oorlogshandelingen 1944-45 begonnen?	2068
2 Hoeveel personen werden gedood tengevolge van het oorlogsgeweld?	2
3 Hoeveel personen werden ernstig gewond?	1
4 Hoeveel personen werden licht gewond?	11
B.1 Hoeveel huizen, boerderijen telde Uwe Gemeente?	296
2. Totaal verwoest?	15
3 Zeer ernstig beschadigd, niet te herstellen?	geen
4 Ernstig beschadigd, nog te herstellen.	20
5 Licht beschadigd?	150
C.1 Hoeveel kerken telde Uwe gemeente?	2
2 Totaal verwoest?	geen
3 Zeer beschadigd, niet te herstellen?	geen
4 Ernstig beschadigd, nog te herstellen?	1
5 Licht beschadigd?	1
D.1 Totaal aantal vee voor het oorlogsgeweld?	
1 Rundvee	719
2 Varkens	631
3 Paarden	125
4 Schapen	118
5 Geiten	van geiten en kippen bezit
6 Kippen	de pl. Bureauh. geen overzicht
Vermist gedood of verbrand?	
1 Rundvee	43
2 Varkens	57
3 Paarden	9
4 Schapen	geen
5 Geiten	van geiten en kippen bezit
6 Kippen	de pl. Bureauh. geen overzicht
E. Werd de bevolking in Uwe gemeente geëvacueerd?	neen
Waarheen?	--
Wanneer en wanneer terug?	--
F. Nam Uwe gemeente geëvacueerde op?	ja
Hoeveel?	ongev. 400
Van welke gemeente?	Hoofdzakelijk van de gemeenten Berlicum, Schijndel en Engelen.
Wanneer en hoe lang?	October 1944 t/m Mei 1945
G. Zijn er in Uwe gemeente v. l's gevallen?	neen
In welke tijdvak?	
Hoeveel doden?	--
Hoeveel gewonden?	--
H. Lag Uwe gemeente na de bevrijding nog onder vijandelijk granaatvuur?	ja
Over welk tijdvak?	26 Sep. t/m 22 October 1944
Hoeveel doden?	2 doden, 12 gewonden.
Hoeveel gewonden?	ja
I. Heeft Uwe gemeent z.g. onderduikers geherbergd?	ja
Kunt U bij benadering het aantal opgeven?	250
J. Zijn in Uwe gemeente de Kerk- en Kloosterklokken geroofd?	ja
Hoeveel en waren daaronder ook klokken van historische waarde?	7 neen
Zoo ja, welke (na te gaan in de voorloopige lijst van de Nederlandsche Monumenten van Geschiedenis en Kunst uitgegeven door Rijksmonumentenzorg?	--

- Lag uw gemeente na de bevrijding nog onder vijandelijk granaatvuur: 26 september t/m 22 oktober 1944. Naar aanleiding hiervan 2 doden en 12 gewonden.
- Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.

Inventaris 224 Molestverzekering tijdens de 2e Wereldoorlog, 1941-1955

Niet relevant, alleen contract verzekeringen en toevoegingen.

Inventaris 225 Vergoeding door het Rijk van oorlogsschade aan gemeentelijke objecten: o.m. oorlogsschade gemeentehuis, 1945-1954

Schade door gevechtshandelingen eind September:

Toegang 7611: Gemeentebestuur Heeswijk, 1924 - 1968

- A 49 [Hoofdstraat 87]
- A 136 [Balledonk 18?]

Schade door granaatvuur:

- 17 september 1944 tot april 1945, Gemeente Heeswijk, A110 [Mgr. van Oorschootstraat 1] – raadhuis
- *Relevant, schade binnen het werkgebied.*

Inventaris 226

Vergoeding oorlogsschade aan particuliere objecten: o.m. declaraties van de gemeente aan het Rijk, 1944-1953

Schade door neergestort vliegtuig:

- 15 juni 1943, gemeente Schijndel:
 - o Heeswijk, A.45. [Hoofdstraat 95]
 - o Heeswijk, A.12. [Kasteel 2]
 - o Heeswijk, A.196. [Zijlstraat 6]
- 22 juni 1943, buurtschap Kaathoven:
 - o Heeswijk, B. 47. [Kaathoven 1]
 - o Heeswijk, A. 77. [Hoge Pad 12]
 - o Heeswijk, B. 49. [Kaathovensedijk 9]
 - o Heeswijk, B. 50. [Kaathovensedijk 7]
 - o Heeswijk, A. 60. [Hoofdstraat 79]
- *Relevant, schade binnen het werkgebied.*

Inventaris 237

Opgave oorlogsschade aan wegen en eigendommen in het kader van het Besluit bijdragen wederopbouw publiekrechtelijke lichamen. Hier ook s.b. huur distributiekantoor door Distributiekering Sint Oedenrode en circulaire m.b.t. beschikbaarstellen lokaliteiten t.b.v. Nederlandse Landstand, 1942-1946

Schade door granaatscherven:

- Eind september 1944, Heeswijk, A. 49. [Hoofdstraat 87]
- Eind september 1944, Heeswijk, A. 136. [Balledonk 18?]
- 19 september 1944, Gemeentehuis [Mgr. van Oorschootstraat 1]. Ook schade door luchtdruk.
- 19 september 1944, Heeswijk, A. 48 [hoofdstraat 89]. Ook schade door luchtdruk.
- 25 september tot 30 september 1944, Heeswijk, A. 83 [Veldstraat 33].
- *Relevant, schade binnen het werkgebied.*

Inventaris 293

Persoonsdossier burgemeester J.M. v.d. Veerdonk betrekking hebbende op de uitvoering van zijn functie: o.a. woningbouw en ruimtelijke ordening. Verstrekke inlichtingen over plaatselijke personen en bedrijven. Arbeidsbemiddeling. Steunverlening aan kleine boeren. Advies over annexatie Loosbroek. Hulp bij samenstelling commissie voorlichting zwarte winsten in 1945. Toezicht op filmvoorstellingen, dansgelegenheden en omzet drank. Bezwaren van de burgemeester vanwege het ontstaan van 2 voetbalverenigingen in 1951. Processenverbaal 1940-1942 betreffende uitwerpen van brandbommen door vliegtuigen. Verstrekke inlichtingen over personen n.a.v. diverse sollicitaties, 1934-1951

20 december 1940: Een vliegtuig heeft omstreeks 6.15 uur in de gemeente Heeswijk ter plaatse van Kaathoven bommen afgeworpen. Vier brisantbommen waren gevallen op een afstand van +/- 50, 60, 80 en 100 meter van de woning van W. Vos [B 50 – Kaathovensedijk 7] te Kaathoven onder de gemeente Heeswijk. Drie van deze bommen waren geëxplodeerd, waardoor kraters waren ontstaan van ongeveer 4 bij 5 meter. De vierde bom is vermoedelijk geëxplodeerd, doch de uitwerking daarvan is veel minder, de krater daardoor ontstaan is slechts 1 bij 1,5 meter. Persoonlijke ongelukken hebben zich daarbij niet voorgedaan. De schade die aldaar is veroorzaakt is zeer gering. Uit de ramen van de woning van Vos voornoemd, zijn drie glasruiten stuk. Ook van de ramen van een aldaar staande kippenhok zijn enige glasruiten gesprongen.

- *Relevant, bombardement binnen het werkgebied.*

2 oktober 1942: Omstreeks 22.00 uur bevond de wachtmeester der marechaussee op de grensscheiding van de gemeenten Schijndel en Heeswijk, toen in de richting van Heeswijk drie op elkaar volgende ontploffingen hoorden. Tezelfdertijd hoorden zij vliegtuiggeronk in het luchtruim. Enige minuten daarna was een rode gloed in de richting

Toegang 7611: Gemeentebestuur Heeswijk, 1924 - 1968

Heeswijk zichtbaar. Nabij het kasteel Heeswijk stond een boerderij in brand. Ter plaatse gekomen zagen zij dat boerderij behorende bij het kasteel en bewoon door C. van den Broek [Kamers A. 16 – Kasteel 6] in brand stond. Na het blussen werd alhier een huls van een brandbom gevonden. Om 2.30 uur was de brand geblust, maar de gehele boerderij afgebrand. In de omgeving zijn naderhand nog vijf niet ontbrande bommen aangetroffen (licht busmodel).

- *Relevant, bommen neergekomen binnen het werkgebied.*

Inventaris 342 Herbouw en herstel van werken (wederopbouw): verzameldossier, 1941-1953

Schade in de gemeente:

- Volledig verwoest: 10 woningen en 2 winkels/café's
- Zwaar beschadigd: 18 woningen, 3 winkels/café's, 3 kerken, 2 openbare gebouwen, 2 bijzondere werken

Opgaaf van verwoeste en zwaar beschadigde woningen en gebouwen:

- A 1 [Gouverneursweg 12]
- A 2a [Gouverneursweg 11?]
- A 6 [Kamers 7]
- A 9 [Kamers 4]
- A 11 [Kasteel 1]
- A 16 [Kasteel 6]
- A 17a [Kamers 2?]
- A 21 [Gouverneursweg 7]
- A 23 [Gouverneursweg 3]
- A 24 [Fokkershoek 13]
- B 25 [Fokkershoek 14]
- A 34a [Fokkershoek 3]
- A 41 [Gouverneursweg 1]
- A 53 [Hoofdstraat 83]
- A 64a [Hoofdstraat 69?]
- A 68 [Hoofdstraat 90]
- A 69 [Hoofdstraat 88]
- A 70 [Hoofdstraat 86]
- A 71 [Hoofdstraat 84]
- A 75 [Hoge Pad, nu Doctor Boutkanstraat, 10]
- A 76 [Hoge Pad 8]
- A 77 [Hoge Pad 12]
- A 78 [Hoge Pad 18]
- A 78a [Hoge Pad 18?]
- A 79 [Hoge Pad 20]
- A 80 [Hoge Pad 5]
- A 84 [Veldstraat 27]
- A 87 [Veldstraat 17]
- A 98a [Mgr. van Oorschotstraat 8?]
- A 100a [Kanaalstraat 2?]
- A 102 [Mgr. van Oorschotstraat 29]
- A 106d [Mgr. van Oorschotstraat 11?]
- A 109 [Mgr. van Oorschotstraat 5]
- A 132b [Hoofdstraat 5?]
- A 136 [Ballendonk ?]
- A 154 [Hoofdstraat 58]
- A 195 [Zijlstraat 8]
- *Relevant, schade binnen het werkgebied.*

Inventaris 382 Maandrapporten politie. Houding van de bevolking tijdens de oorlogsjaren. Bewaking van transporten, 1939-1946

Niet relevant, geen meldingen over munitie.

Toegang 7611: Gemeentebestuur Heeswijk, 1924 - 1968

Inventaris 395	Sabotagehandelingen tijdens de oorlogsperiode: circulaire. Hier ook instelling van bewakingsdiensten tegen sabotage, 1941-1943
----------------	--

Niet relevant, toelichting procedures tegen sabotage en de melding daarvan.

Inventaris 399	Inlevering (inbewaringgeving) en vernietiging van vuurwapens. Hier ook s.b. inlevering van oorlogsmaterieel, 1940-1964
----------------	--

Niet relevant, geen meldingen van levering.

Inventaris 443	Inlichtingen, afkondiging stukken en melding van gebeurtenissen tijdens de oorlog 1940-1945, 1940-1946
----------------	--

Neerkomen vliegtuigen:

- 21 september 1944, gemeente Veghel, 1 Engels Dakota-vliegtuig K.G. nr. 376.
- - *Niet relevant, exacte locatie neergestorte vliegtuig is onbekend.*

Meldingen bommen:

- 13 oktober 1941, 3 brisantbommen om 05.00 uur afgeworpen en afgegaan.
 - o 1 bom +/- 40 meter van woning Heeswijk, Muggenhoek A156 [Pastoor Maasstraat 13?]. Krater 12 bij 12 meter, diepte 5 tot 2 meter.
 - o 1 bom +/- 75 meter van woning Heeswijk, Muggenhoek A156. Krater 5 bij 5 meter, diepte 5 tot 2 meter.
 - o 1 bom +/- 50 meter van woning Heeswijk, Cameren A15 [waarschijnlijk A. 17, Kameren 2]. Krater 5 bij 5 meter, diepte 2 meter.
- *Relevant, bommen neergekomen binnen het werkgebied.*

Inventaris 470	Oorlogsgraven militairen uit de 2e wereldoorlog (1940-1945): richtlijnen en circulaire, 1946-1955
----------------	---

Niet relevant, geen meldingen van reden, datum of plaats sneuvelen.

Inventaris 472	Identificatie en begraven van militairen uit de 2e wereldoorlog (1940-1945): voorschriften, circulaire en plaatselijke uitvoeringsstukken, 1940-1949
----------------	--

Locaties graven militairen:

- Twee geallieerde militairen, Rukven B. 38, boerderij G. van Oss.
- Twee geallieerde militairen, Rukven B. 31, boerderij W. van de Wijgert.
- Twee geallieerde militairen, Heide B. 60, boerderij de Galgenberg.
- Duitse militair, weg gemeentehuis naar Zuidwillemsvaart, woning A. 77A.
- Duitse militair, provinciale weg Heeswijk naar Berlicum, woning A. 34b.
- Duitse militair, provinciale weg Heeswijk naar Berlicum, nabij boerderij C. van den Broek, Kameren A. 16.
- Twee Duitse militairen in 'de Vennen'.
- *Relevant, militairen begraven binnen het werkgebied.*

Inventaris 477	Registers van aanvragen om vergunning tot het oprichten van inrichtingen, welke gevaar, schade of hinder kunnen veroorzaken, 1936-1956
----------------	--

Niet relevant, geen betrekking op oorlogshandelingen.

Inventaris 503	Verordening ter bescherming van de belangen van derden i.v.m. uitbreidingsplannen (schadevergoedingsverordening) met wijziging: besluit 8 mei 1952, 1952-1953
----------------	---

Niet relevant, schade door rioolaanleg.

Inventaris 525	Wederopbouwwerkzaamheden: voorschriften en richtlijnen o.a m.b.t. goedkeuring bouwwerken. Hier ook besluit van 18 oktober 1949 waarbij de uitvoering van de wederopbouwwerkzaamheden (die door de gemeenten zijn overgenomen van het rijk) opgedragen worden aan het Bouw-, Woning- en Welstandstoezicht Noord-Brabant (Oost) te 's-Hertogenbosch, 1946-1951
----------------	--

Niet relevant, notulen burgemeester vergadering en overige informatie over wederopbouwwerkzaamheden.

Toegang 7611: Gemeentebestuur Heeswijk, 1924 - 1968

Inventaris 546 Opgaven van gevonden munitie, 1939-1965

Mijnenvelden:

- 28 mei 1940, Feldkommandantur 569 plattegronden van mijnenlegging inleveren te 's Hertogenbosch.
- 1 augustus 1945, bericht van Burgemeester van Heeswijk, geen mijnenvelden aanwezig in de gemeente.
- 29 september 1945, ongebruikte mijnen (dus geen velden) en achtergelaten munitie aanwezig in de gemeente Heeswijk.

13 juni 1950, huis aan huis controle door Rijkspolitie, opgegeven wapens:

A. 1, 1 geweer zonder grendel. A3, 5 hulzen. A4, 2 hulzen. A9, 3 hulzen. A11, 4 hulzen. A12, 2 hulzen. A13, 1 huls. A16, 3 hulzen, 8 patroonhulzen. A20 [Gouverneursweg 9], 1 huls, 2 a 3 granaten in de grond. A21, 2 hulzen. A22, 2 hulzen. A28, 2 hulzen. A26, 1 huls. A34, 2 hulzen. A37 [Fokkershoek 4], 3 hulzen, 1 granaat in de grond. A39, 1 bus kogels ingel. 3 hulzen. A34, 4 hulzen. A40, 2 hulzen. A43, 1 huls. A45, 6 hulzen. A46, 1 huls. A51, 5 hulzen. A53, 8 hulzen. A60, 1 huls, 9 patronen ingel. A63, 2 hulzen. A66, 26 patronen ingel. A67, 4 hulzen. A68, 2 hulzen. A68a, 1 huls. A71, 5 hulzen. A74, 2 hulzen. A77, 6 hulzen. A78, 2 hulzen. A79, 2 hulzen. A82d, 2 hulzen. A83a, 2 hulzen. A88, 5 hulzen. A89, 4 hulzen. A90, 2 hulzen. A93, 3 hulzen. A101, 3 hulzen. A102, 2 hulzen. A103, 3 hulzen. A105, 3 hulzen. A95, 10 hulzen. A115, 3 hulzen. A118, 4 hulzen. A124, 2 hulzen. A126, 2 hulzen. A128, 2 hulzen. A129, 3 hulzen. A130, 3 hulzen. A132, 3 hulzen. A133, 2 hulzen. A129, 2 hulzen. A140, 1 kop van kogel, 1 houder mat patronen ingel. A142, 10 hulzen. A148, 7 hulzen. A149, 1 huls. A150, 2 hulzen. A151, 2 hulzen. A157, 1 huls. A161, 1 huls. A163, 2 hulzen. A164, 2 hulzen. A165, 2 hulzen. A168, 1 huls. A169, 1 huls. A170, 4 hulzen, 1 machinegeweer. A171, 3 hulzen. A172, 2 hulzen. A173, 5 hulzen. A174, 2 hulzen. A175, 1 huls. A179, 2 hulzen. A186, 1 huls. A187 [Abdijstraat 28], 2 hulzen, 1 rookbom en 8 patronen ingel. A189, 6 hulzen. A191, 4 hulzen. A193C, 2 hulzen. A193A, 2 hulzen. A195, 2 hulzen. A196 [Zijlstraat 6], 2 hulzen, 2 granaten. A197, 2 hulzen. A198, 5 hulzen. A200, 2 hulzen. A201, 1 huls. A203, 1 huls. A206, 2 hulzen, 1 doosje lachgas, 1 tas patr. Ingel. A207, 3 hulzen. A208, 2 hulzen. A215, 1 huls. A219, 2 hulzen. A217, 2 hulzen, 1 band patr. In de grond. A216, 2 hulzen. A221, 2 hulzen. A224, 1 doos patr. Ingel. 2 hulzen. A227, 2 hulzen. A230, 1 huls. A231, 1 huls. A233, 2 hulzen. A241, 3 hulzen. A234, 2 hulzen. A235, 2 hulzen. A236, 4 hulzen. A243, 2 hulzen. A253, 2 hulzen. A246, 1 huls. A250, 5 hulzen. A251, 1 kist patronen koker met kruit ingel. A254, 4 hulzen. A255, 2 hulzen. A256, 2 hulzen. A257, 3 hulzen. A258, 2 hulzen. A262, 2 hulzen, 1 patr. Ingel. A268, 10 hulzen. A266, 4 hulzen. B4, 3 hulzen. B5, 4 hulzen. Bq10, 7 hulzen. B29, 2 hulzen. B20, 2 hulzen. B19, 3 hulzen. B23, 10 hulzen 2 doosjes patr. Ingel. B57, 2 hulzen. B25, 1 huls. B27, huls. B28, 2 tassen patr. Ingel. B33, doos patronen ingel. B35, 2 hulzen. B38, 4 hulzen. B39, 6 hulzen. B44, 9 hulzen. B45, 1 huls. B49, 2 hulzen. B50, 9 hulzen. B51, 2 hulzen. B64, 5 hulzen. B59, 3 hulzen.

- 9 april 1962, Heeswijk, A104, bij verhuizing +200 geweerpatronen gevonden.
- 3 september 1962, nabij Haffertse brug op grens Heeswijk-Berlicum enkele handgranaten gevonden.
- Datum onbekend, handgranaat gevonden, Mgr. Van Oorschotstraat 17, Heeswijk.

3 december 1965, melding munitie, vermoedelijk granaat, Heeswijk, Zandkant 10.

Grote hoeveelheid meldingen van ruiming granaten in de gemeente zonder specifieke locatiemeldingen.

- *Relevant, munitieruimingen binnen het werkgebied.*

Inventaris 570 Herstel oorlogsschade wegen, 1945-1949

Niet relevant, schade door militair verkeer.

Inventaris 612 Stakingen en sabotage-acties tijdens de oorlogsperiode: opgaven en verstreckte inlichtingen, 1943

Niet relevant, geen meldingen munitie of oorlogshandelingen.

Inventaris 642 Oorlogsschade onroerend goed: financiële afwikkeling, 1942-1958

Schade door brandbom:

- 2 oktober 1942, Heeswijk, Kameren A. 16 [Kasteel 4].

Toegang 7611: Gemeentebestuur Heeswijk, 1924 - 1968	
- <i>Relevant, bom neergekomen binnen het werkgebied.</i>	
Inventaris 892	R.K. Jongensschool Hoofdstraat 100 (voorheen A59 resp. A49). Oorlogsschade, urgentie bouw, verkoop van een woning, ophouding gebruik en verkoop school, 1945-1966
Schade door granaatinslag:	
- Oktober 1944, Heeswijk, sectie B. 1425, jongensschool licht beschadigd.	
- <i>Relevant, schade binnen het werkgebied.</i>	

Tabel 27: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Heeswijk, toegang 7611.

Toegang 7626: Gemeentebestuur Schaijk, 1811 - 1942	
Inventaris 1084	Stukken betreffende de afgekondigde staat van oorlog, 1914-1916
Niet relevant, wordt niks over schade of munitie benoemd.	
Inventaris 1210	Stukken betreffende de luchtbescherming, 1929-1941
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 1211	Stukken betreffende de plaatselijke luchtbeschermingsdienst, 1936-1941
Niet relevant, betreft geen oorlogshandelingen.	
Inventaris 1215	Stukken betreffende correspondentie inzake branden op de bebossing, 1929-1942
Niet relevant, betreft geen oorlogshandelingen.	
Inventaris 1216	Stukken betreffende voorkomen, beperken en bestrijden bos-en heidebranden, 1929-1942
Niet relevant, betreft geen oorlogshandelingen.	
Inventaris 1515	Stukken betreffende inlevering van militaire goederen, 1929-1941
Niet relevant, geen meldingen munitie of oorlogshandelingen.	
Inventaris 1520	Stukken betreffende inlevering in de gemeente van metalen, 1941-1942
Niet relevant, betreft geen NGE.	

Tabel 28: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Schaijk, toegang 7626.

Toegang 7627: Gemeentebestuur Schaijk, 1942 - 1970	
Inventaris 28	Vaststelling straatnamen, 1957-1970
Niet relevant, betreft enkel namen nieuwe straten.	
Inventaris 362	Militaire graven, 1945-1952
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 400	Schadevergoedingsverordening met uitvoering, 1958-1965
Niet relevant. Betreft geen oorlogsschade.	
Inventaris 479	Veiligheid bij militair oefenterrein, 1952-1970
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 480	Ongeval met oefenmunitie d.d. 24 december 1954, 1954
Geen inzage verleend door BHIC.	
Inventaris 576	Vergoeding oorlogsschade, 1945-1960
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	

Toegang 7627: Gemeentebestuur Schaijk, 1942 - 1970	
Inventaris 606	herstel en uitbreiding school, 1947-1949
Niet relevant, geen meldingen over munitie.	
Inventaris 661	Militaire oefenterrein Reek, 1947-1951
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	

Tabel 29: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Schaijk, toegang 7627.

Toegang 7665: Bescherming Bevolking Uden, 1946 - 1974 (1986)	
Geen relevante inventarisnummers aangetroffen.	

Tabel 30: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Uden, toegang 7665.

Toegang 7666: Vrijwillige Brandweer Uden, 1920- 1992	
Geen relevante inventarisnummers aangetroffen.	

Tabel 31: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Uden, toegang 7666.

Toegang 7667: Rijkspolitie Uden, 1939 - 1970	
Geen relevante inventarisnummers aangetroffen.	

Tabel 32: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Uden, toegang 7667.

Toegang 7668: Gemeentepolitie Uden, 1970-1993	
Geen relevante inventarisnummers aangetroffen.	

Tabel 33: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Uden, toegang 7668.

Toegang 7699: Gemeentebestuur Veghel, 1937 - 1969	
Inventaris 36	Stukken betreffende het dragen, voorhanden hebben en inlevering van wapenen en munitie, 1940-1950
Niet relevant: betreft alleen inbeslagname munitie/explosieven/jachtgeweren van de lokale bevolking	
Inventaris 74	Stukken betreffende het identificeren en begraven van gesneuvelde Nederlandse militairen, 1940-1942
Niet relevant, betreft algemene stukken.	
Inventaris 75	Stukken betreffende in Veghel gesneuvelde en begraven militairen, 1945-1959
Niet relevant, geen meldingen van locatie of reden sneuvelen.	
Inventaris 305	Stukken betreffende brand- en bommeldingen, neergestorte vliegtuigen, gevonden fosfor en vlugschriften, 1941-1945 i
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 309	Verslagen besprekingen Luchtbeschermingsdienst, 1939-1943
Niet relevant, betreft notulen van besprekingen over hoe men de bevolking kan beschermen tegen luchtaanvallen.	
Inventaris 313	Luchtbeschermingsplannen voor openbare gebouwen opgesteld door de Luchtbeschermingsdienst, 1943
Niet relevant, betreft alleen plannen en protocollen voor lagere scholen tegen luchtaanvallen en oorlogsschade.	
Inventaris 623	Stukken betreffende het vliegtuigongeval op 11 november 1949, 1949-1950
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	

Toegang 7699: Gemeentebestuur Veghel, 1937 - 1969	
Inventaris 709	Het in het kader van de werkverschaffing opruimen van de betonnen brug over de Aa, welke is opgeblazen door Nederlandse militairen , 1940
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 726-1685	Stukken betreffende het herstellen van schade door oorlogsgeweld:
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 746	Het herstellen en opruimen van schade door oorlogsgeweld in Eerde, 1947-1950
Niet relevant, geen specificatie van geruime munitie en locaties.	
Inventaris 762	Stukken betreffende geleden schade aan schepen door oorlogsgeweld, 1940-1948
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 763	763-764 Stukken betreffende geleden schade door oorlogsgeweld, opgaven van geleden schade, 1940-1945
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 764	Stukken betreffende geleden schade door oorlogsgeweld, het verlenen van een bijdrage door het rijk aan de wederopbouw, 1940-1949
Niet relevant, reden van schade niet gegeven of ontstaan door legervoertuigen.	
Inventaris 794	Het afwikkelen van de oorlogsschade aan de voormalige openbare lagere school aan de Grote Bolken 7 en het dekken hiermee van de kosten van stichtings- en eerste inrichting van een bijzondere christelijke school, Grote Bolken 1, 1945-1953
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 795	Het beschikbaar stellen van gelden voor het herstel van oorlogs- en bezettingsschade aan schoolgebouwen, 1945-1950
Niet relevant, betreft bezettingsschade; geen schade door explosieven.	
Inventaris 819	Het herstellen van de oorlogsschade en het uitbreiden van de R.K. Meisjesschool voor uitgebreid lager onderwijs, Deken van Miertstraat 14, 1947-1955
Niet relevant, reden van schade is niet gegeven.	
Inventaris 963	Correspondentie inzake het leven tijdens de oorlogsjaren, 1941-1947
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 973	De toestand van de gemeente tijdens en net na de Tweede Wereldoorlog, 1944 i
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 997	97-1755 Het vergoeden van schade in verband met vorderingen door de Duitse Weermacht, het Nederlandse leger en het geallieerde leger, schadegevallen, 1944-1951
Niet relevant, geen schademeldingen door beschietingen o.i.d.	
Inventaris 1007	Het vorderen van gronden door de geallieerden en het herstellen van de schade, 1945-1952
Niet relevant, geen betrekking op NGE.	
Inventaris 1512	Stukken betreffende het herstel van de treinverbinding Boxtel-Gennep voor personen, 1945
Niet relevant, geen verdere informatie over explosieven of munitie	
Inventaris 1515	Stukken betreffende het herstel van de treinverbinding Boxtel-Gennep voor personen, 1956

Toegang 7699: Gemeentebestuur Veghel, 1937 - 1969	
Niet relevant, geen nuttige informatie, alleen zitting rapport over toestand transportverkeer, zoals treinen en aantal auto's. En documenten over herstel treinverbinding, waar niet iets relevant in staat.	
Inventaris 1527	Beroepsprocedure inzake een vergoeding wegens geleden oorlogsschade aan de haven te ontvangen van het Ministerie van Financiën, 1958-1960
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 1684	Het betuigen van adhesie aan de motie van de gemeente Standdaarbuiten inzake de vergoeding van oorlogsschade op basis van werkelijke herstelkosten, 1946
Niet relevant, betreffen algemene stukken.	
Inventaris 1746	Correspondentie inzake het verzamelen en inleveren van de oorlogsbuit, 1945-1946
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 1995	Lijst van door de oorlog getroffen gezinnen tijdelijk woonachtig in noodwoningen of noodverblijven, ca. 1946-1947
Niet relevant, schadelocaties niet gegeven.	
Inventaris 2074-2090	Wederopbouw in Veghel: verslagen, herstel oorlogsschade aan woningen en boerderijen, overname herbouwplicht en verstrekkingen
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	

Tabel 34: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Uden, toegang 7668.

Toegang 7755: Dienst Gemeentewerken Veghel, 1947 - 1986	
Inventaris 362	Jaarverslagen Brandweer Veghel, 1851-1970
Niet relevant, documenten van tijdens de oorlogs zitten niet in het archiefstuk	
Inventaris 385	Correspondentie inzake het herstellen van oorlogsschade in de Hoogstraat en Kleine Bolken, 1951
Niet relevant, geen meldingen oorlogsschade of munitie.	
Inventaris 560-562	Onderzoeksrapporten onbewoonbaar verklaarde woningen (alfabetisch op straatnaam)
Niet relevant, betreffen enkel naoorlogse onbewoonbaarheidsverklaringen.	

Tabel 35: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Uden, toegang 7668.

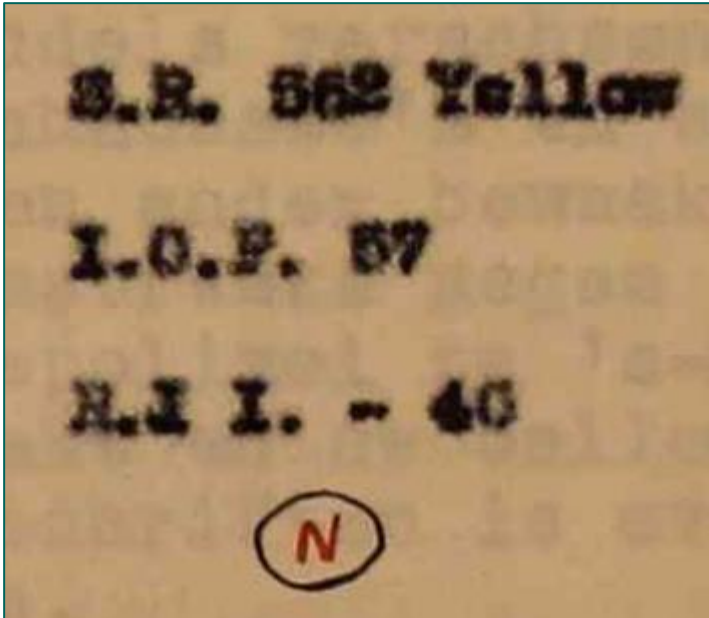
Toegang 7787: Gemeentebestuur Uden, 1938 - 1970	
Inventaris 34	Jaarverslagen; waarover de voorzitter in de eerste raadsvergadering van het nieuwe jaar een toespraak heeft gehouden. 1939, 1940.
Niet relevant, geen relatie met NGE of oorlogshandelingen.	
Inventaris 35	Jaarverslagen; waarover de voorzitter in de eerste raadsvergadering van het nieuwe jaar een toespraak heeft gehouden. 1940, 1941.
Niet relevant, geen relatie met NGE of oorlogshandelingen.	
Inventaris 36	Jaarverslagen; waarover de voorzitter in de eerste raadsvergadering van het nieuwe jaar een toespraak heeft gehouden. 1945, 1946.
Niet relevant, geen relatie met NGE of oorlogshandelingen.	

Toegang 7787: Gemeentebestuur Uden, 1938 - 1970	
Inventaris 61	Het verstrekken van gegevens over de periode, 1940-1945, 1945-1947.
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 94	Het vaststellen van de huizenklapper, met wijzigingen. 1948, met wijzigingen.
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 142	Registers van gemelde schadegevallen, 1944-1946.
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 143	Het ontvangen van een vergoeding wegens geleden schade veroorzaakt door militaire maatregelen, 1939-1949
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 144	Het verzoeken om toekenning van een vergoeding wegens oorlogsschade aan diverse gemeente-eigendommen (met uitzondering van schoolgebouwen), 1940-1945
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 928	Stukken betreffende het handhaven van de openbare orde en veiligheid, 1940-1952
Niet relevant, betreft circulaire.	
Inventaris 1026	Stukken betreffende het identificeren door en het verzoeken om informatie aan het Nederlandse Rode Kruis over in Uden begraven oorlogsslachtoffers, 1940-1948.
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 1027	Stukken betreffende het begraven, identificeren, opgraven en overbrengen van gesneuvelde militairen, 1940-1961.
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 1030	Rapporten betreffende het overbrengen van Duitse militairen naar Ijsselstein-Venraij, 1951.
Niet relevant, louter administratieve stukken.	
Inventaris 1031	Opgaven van in de gemeente Uden geregistreerde oorlogsgraven, 1957-1970
Niet relevant, geen informatie over oorlogshandelingen.	
Inventaris 1122	Stukken betreffende de luchtbeschermingsdienst Uden, 1938-1945.
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 1325	Het verzoeken om toekenning van een vergoeding wegens oorlogsschade aan particuliere eigendommen, 1940-1956.
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 1326	Stukken betreffende de afgebroken boerderij Odiliapeel H 32 alsmede het toepassen van de herbouwplicht, 1944-1960
Niet relevant, boerderij was afgebroken om een vliegveld te bouwen. Geen meldingen oorlogsschade of munitievondsten.	
Inventaris 1327	Stukken betreffende de afgebroken arbeiderswoning Odiliapeel H 31 alsmede het toepassen van de herbouwplicht, 1951-1957
Niet relevant, boerderij was afgebroken om een vliegveld te bouwen. Geen meldingen oorlogsschade of munitievondsten.	
Inventaris 1348	Het bouwen van noodwoningen in verband met het uitbreiden van het vliegveld Volkel, 1941 - 1942.

Toegang 7787: Gemeentebestuur Uden, 1938 - 1970	
Niet relevant, geen info over NGE.	
Inventaris 1372	Brandrapporten. 1938-1949.
Niet relevant, geen relatie met NGE of oorlogshandelingen.	
Inventaris 1661	Het herstellen van oorlogsschade aan het Marktveld, 1947
Niet relevant, geen oorzaak gemeld.	
Inventaris 1730	Het vernieuwen van twee bruggen over de Leijgraaf, 1944-1962.
Niet relevant, geen relatie met NGE of oorlogshandelingen.	
Inventaris 1786	Stukken betreffende vliegtuigongevallen, 1953-1960
Niet relevant, geen vliegtuigen uit WOII.	
Inventaris 2021	Stukken betreffende schade door oorlogsgeweld en bezetting door derden, 1940-1952.
Relevant, alleen foto's indien oorzaak bekend.	
Inventaris 2028	Het verlenen van bijstand aan slachtoffers van de brand in "De Weeg" d.d. 27 april 1942, 1942-1943, 1948
Niet relevant, geen brand door oorlogshandelingen.	
Inventaris 2067	Het verzoeken om toekenning van een vergoeding wegens oorlogsschade aan diverse schoolgebouwen, 1944-1957
Niet relevant, alleen melding 'oorlogsschade' zonder verdere specificaties.	
Inventaris 2185	het herstellen van het gebouw in verband met oorlogsschade, 1945-1951
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 2440	Het treffen van maatregelen door de bezetter, 1940-1946.
Niet relevant, geen info over NGE of oorlogshandelingen.	
Inventaris 2442	Logboek betreffende de oorlogshandelingen in de gemeente Uden in de periode van 24 september-12 november 1944, 1944
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 2444	Rapport betreffende de oorlogshandelingen in de gemeente Uden in de periode van 5 september-24 september 1944, 1944
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 2445	Stukken betreffende schadeclaims door gebruik van (on)roerende goederen, diefstal, plundering en inkwartiering, 1944-1947.
Niet relevant, NGE geen oorzaak van schade.	
Inventaris 2447	Stukken betreffende het opruimen van bommen, granaten en munitie, 1945-1947
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 2448	Het houden van een luchtmachtoefening te Odiliapeel, 1953
Niet relevant, betreft een oefening na de oorlog.	
Inventaris 2450	Opgave van gesneuvelde militairen uit Uden, 1941
Niet relevant, de militairen sneuvelden elders (niet bekend waar).	
Inventaris 2466	Het vorderen van gronden in verband met de aanleg van vliegveld Volkel, 1944-1954.

Toegang 7787: Gemeentebestuur Uden, 1938 - 1970	
Niet relevant, geen info over NGE.	
Inventaris 2472	het aanwijzen van de vliegbasis Volkel als militair luchtvaartterrein, 1953-1960
Niet relevant, geen meldingen munitie of oorlogshandelingen.	
Inventaris 2472-2474	Stukken betreffende de vliegbasis Volkel
Niet relevant, geen meldingen munitie of oorlogshandelingen.	
Inventaris 2475-2483	Stukken betreffende de situering van het militair oefenterrein te Volkel
Niet relevant, geen meldingen munitie of oorlogshandelingen.	
Inventaris 2486.119	J.L. van Sleeuwen, Uden, het oprichten van een bergruimte (kast) voor munitie, 18-11-1950
Niet relevant, gaat over jachtpatronen	
Inventaris 2494	Herbouw afgebrande berging/ schuur bij pand Emmausweg 1 nabij Sportpark, 1967
Niet relevant, gaat over brand uit 1966 (december).	

Tabel 36: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Uden, toegang 7787.

Toegang 7825: Gemeentebestuur Heesch, 1930-1993.	
Inventaris 1	Bominslagen, neergestorte vliegtuigen, inlevering vlugschriften, aankoop Duitse dienstvaard, namen slachtoffers tijdens 2e wereldoorlog, 1944 - 1945
9 februari 1941: Heden te 13.00 uur – grotendeels in den grond geborgen- gevonden onder Heesch ten o. weg Nistelrode-Heesch, nabij grensscheiding der gemeente een waarschijnlijk uitgebrande brandbom of lichtkogel. Op het gevonden voorwerp waren de volgende kentekeningen en letters duidelijk zichtbaar:	
	
- Niet relevant, onbekend wanneer brandbom is neergekomen.	
27 maart 1941: Onder de gemeente Heesch, nabij de woning van P. van Schijndel te Heesch A.220, is een ballon captif met vlugschriften aangetroffen.	
- Niet relevant, heeft geen betrekking op NGE.	

Toegang 7825: Gemeentebestuur Heesch, 1930-1993.

24 maart 1942:

Tijdens het ploegen is in het zogenaamde Grolde in de gemeente Heesch een onderdeel van een Engels vliegtuig gevonden. Vermoedelijk betrof dit een zuurstofapparaat.

- *Niet relevant, heeft geen betrekking op NGE.*

25 juli 1942:

Om 11.—uur is door de onbezoldigde gemeente-veldwachter een ver vermoedelijk van een vliegtuig afkomstig tot een verward kluwen gerolde stalen kabel ter lengte van ongeveer tien meter gevonden.

- *Niet relevant, heeft geen betrekking op NGE.*

13 augustus 1942:

Om 8.00 uur werd aan de veldwachter gemeld dat op Zoggel brandbommen gevallen waren. Nadat de Burgemeester hiermee in kennis was gesteld, begaven de veldwachters zich naar de woning van L. van de Wetering, Zoggel C. 74 [Achterste Groes 34] waar naast de woningen op een stuk bouwland waarvan de rogge reeds was opgehaald een brandfles was aangetroffen. Deze was gedeeltelijk uitgebrand en blijkbaar met fosforrubberoplossing gevuld geweest. Ook in het weiland van M. van den Berg te Zoggel C.75 [Nieuwe Erven 24] zijn twee uitgebrande flessen aangetroffen. Bij nader onderzoek bleek dat in de onmiddellijke nabijheid nog twee niet tot ontbranding gekomen flessen lagen. Verder bleek dat ook op de Vosberg te Heesch (Vinkel) twee flessen tot ontbranding waren gekomen, waarvan één op een landweg en één op een bouwland van de Kinderen Jacobs, terwijl bij onderzoek ter plaatse nog twee niet tot ontbranding gekomen flessen werden gevonden. Nadat bericht was binnengekomen dat ook op de Hooge Wijst binnen de gemeente Heesch een brandbom was gevallen, bleek bij onderzoek dat aldaar twee brandflessen tot ontbranding waren gekomen en bij onderzoek nog twee niet tot ontbranding gekomen flessen werden gevonden.

- *Relevant, brandbommen neergekomen binnen het werkgebied.*

Waarschijnlijk 10 juni 1940:

Heden te 2 uur 15 minuten heeft luchtaanval plaats gehad alhier ongeveer 700 m. ten zuiden der RK Kerk en duurde tot 2 uur 20 min.

Onder burgerbevolking en personeel luchtbescherming geen doden en gewonden.

Materiele schade ter waarde van 2000 gulden ontstaan aan gebouw en vee.

- *Relevant, luchtaanval binnen het werkgebied.*

8 juli 1941:

Omstreeks 2.15 is aan de veldwachter meegedeeld dat er boven deze gemeente een luchtgevecht had plaatsgevonden en een vliegtuig brandend omlaag was gestort in de omgeving van het Kerkeind onder de gemeente Heesch. Onmiddellijk begaf de veldwachter daarnaartoe en zag dat op 300 meter ten zuiden van km-paal 19.30 in een perceel bosgrond van de Jonkers van den Boogaard een brandend vliegtuig lag, ontploffingen van mitrailleurkogels plaats had en een gedeelte bos in brand stond. Bedoeld vliegtuig was gemerkt AD 735 en was reeds bijna uitgebrand, terwijl in de onmiddellijke omgeving een valscherp in een dennenboom hing, waaruit kennelijk een persoon die gewond was geweest, gevlucht was.

- *Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.*

Dezelfde dag [8 juli 1941] meldde een andere veldwachter het volgende over dezelfde crash: dat die dat te 2.15 uur onder de gemeente Heesch ter hoogte der woning van Geurs A.87 [Meursstraat 1] een brandend vliegtuig omlaag was gestort en daar het bos in brand was geraakt.

Om het brandend vliegtuig te naderen, waaruit in verschillende richtingen brandende vuurpijlen en mitrailleurkogels afgeschoten werden, was het nodig dat meermalen dekking gezocht werd zowel door mij, als door de mij vergezellende veldwachters.

Ter plaatse van het vliegtuig aangekomen werd door ons geconstateerd, dat het was een tweedekker AD. 735 waarin drie lijken in brand stonden. Het was niet mogelijk hen daaruit te verwijderen.

- *Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.*

22 juni 1943:

Toegang 7825: Gemeentebestuur Heesch, 1930-1993.

Heden ochtend te 10.30 uur is door den luchtbeschermingsdienst alhier nabij de woning van A. Bloks, B 223 [Vinkelssestraat 73], te Vinkel – gemeente Heesch, gevonden eene niet ontplofte brandbom en 3 uitgebrande brandbommen.

Geen persoonlijke ongelukken en geen schade.

De niet ontplofte brandbom wordt ter plaatse, B 128 (gemeentehuis) bewaard.

- *Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.*

Oorlogsslachtoffers tijdens de Tweede Wereldoorlog (zonder reden van overlijden en datum):

Soldaten uit gemeente – 2

Inwoners uit gemeente – 9

- *Niet relevant, reden van overlijden en datum is onbekend.*

1 januari 1945: Een Lancaster van No. 9 Squadron is na een aanval op het Dortmund-Emms kanaal te Ladbergen met 12 x 1.000 lbs MC bommen gecrasht te Heesch

- *Niet relevant, exacte locatie neergestorte vliegtuig is onbekend..*

Inventaris 2	Overname wederopbouw-werkzaamheden door de Dienst Bouw-, Woning- en Welstandstoezicht Noord-Brabant (Oost), 1949
--------------	--

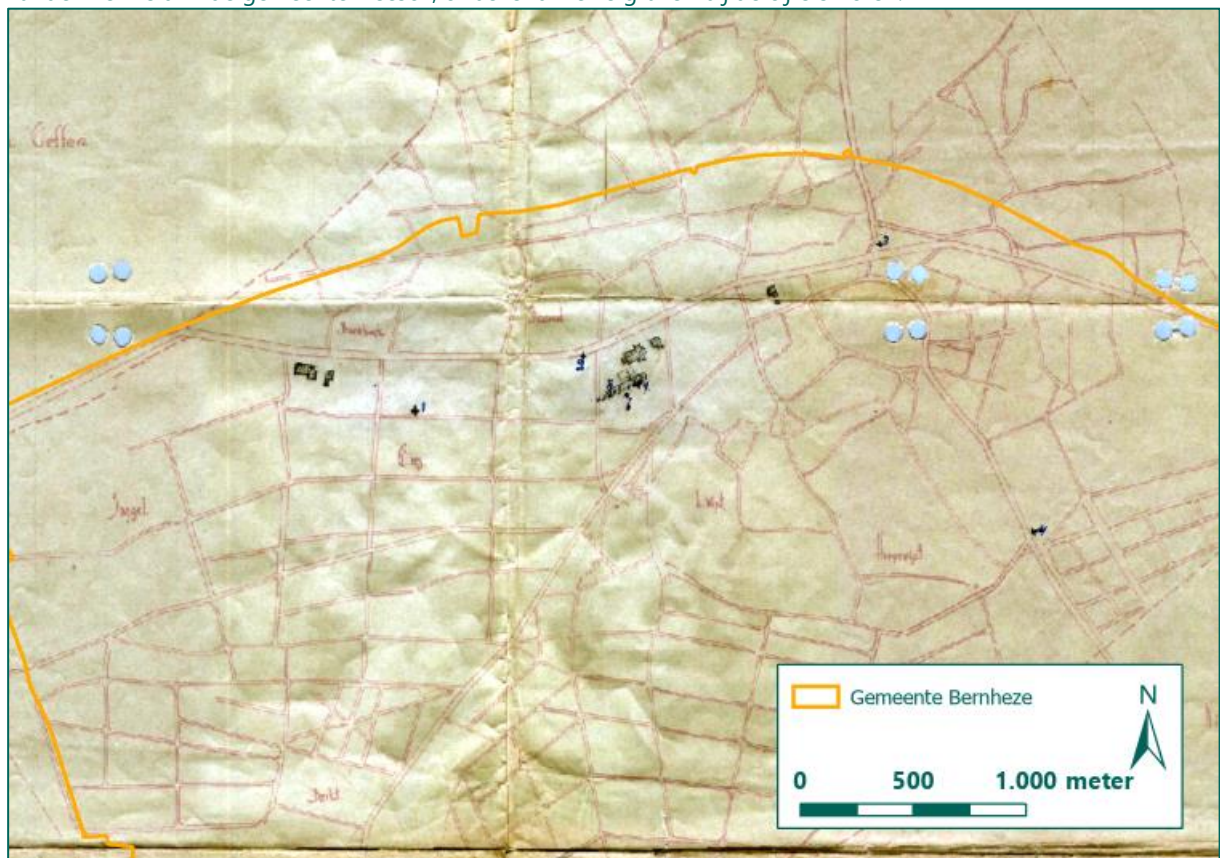
Niet relevant, geen concrete informatie over de wederopbouw

Inventaris 95	Overlijden van personen in Duitsland en van militairen, 1946 – 1949
---------------	---

Niet relevant, geen concrete oorlogshandelingen in Heesch vermeld.

Inventaris 138	Overbrenging Duitse militairen, aanleg Britse graven, opgaven, plaatsing gedenksteen, gegevens omtrent personen, 1940 - 1986
----------------	--

Panden vernield in de gemeente Heesch, onbekend welke graven bij de cijfers horen:

Toegang 7825: Gemeentebestuur Heesch, 1930-1993.

Gesneuvelde geallieerde en Duitse militairen binnen de gemeente na 1 juli 194:

Naar aanleiding van Uw schrijven d.d. 20 Juli 1945, betreffende nevenvermeld onderwerp, deel ik U het volgende mede: In deze gemeente liggen op de kerkhoven geen Duitse Militairen begraven. Omtrent geallieerde Militairen, gesneuveld na 1 Juli 1944, is de volgende opgave te doen:

Naam	onderdeel	nummer	gesneuveld op
Fus. Brooks, R. x	4Th. R.W.V.	6914009	22-10-44 /
Fus. Parsons, A. x	4Th. R.W.V.	14441998	22-10-44 /
Fus. Page, W. x	4Th. R.W.V.	14721812	22-10-44 /
Fus. Green, H.D. x	4Th. R.W.V.	14712082	22-10-44 /
2nd/Lt. T. J. Jenkins, x	4Th. R.W.V.	320047	22-10-44 /
L/C Barlow, K. M. x	4Th. R.W.V.	3776239	22-10-44 /
Fus. Davies, A. x	4Th. R.W.V.	14716170	22-10-44 /
Cpl. Chester, F. x	4Th. R.W.V.	55889779	22-10-44 /
Fus. Kileline, T. x	4Th. R.W.V.	1079961	22-10-44 /
Fus. Parks, C. x	4Th. R.W.V.	2187244	22-10-44 /
Sjt. Keefe, A. x	43RD. Ist Oxf and Bucks L.I.	5387991	23-10-44 /
Pte. Methley, E. x	43RD. Ist Oxf and Bucks L.I.	14710000	23-10-44 /
Pte. Mitchell, M. x	43RD. Ist Oxf and Bucks L.I.	14550149	23-10-44 /
Fus. Mackline, R. x	4Th. R.W.F.	3770325	22-10-44 /
Fus. Woods, G. x	4Th. R.W.V.	14712276	22-10-44 /
G. West, W. F. x	4Th. R.W.F.	1154795	22-10-44 /
Col. J. H. Hare, D. S. O. 43RD. Ist Oxf and Bucks L.I. x		52662	26-10-44 /
R/d Cowan, W. x	R.C.A.F.	188196	22- 2-45 /
L. T. Collinge, J. x	5Th. R.T.R.	197962	22-10-44 /
Capt. Guttie, M. C. x	Canadian Army Att	CDN283	22-10-44 /
	4Th. R.W.F.		
R. F. N. Patrick John Line, B. 17-3-25		IREL4441356	11-10-44
Cpl. Mills, F. x	43RD. Ist Oxf and Bucks L.I.	5393087	22-10-44
Pte. Wiseman, A. R. x	43RD. Ist Oxf and Bucks L.I.	14406818	22-10-44
Lieutenant, Poston, A. R. x	Westminster Dragoons	277884	22-10-44
Officier, John W. H. Mc. Eachern	R.A.F. born. 27-5-15 x		16- 9-44

Verder: Unknown. kentekenen op het kruis aanwezig: 22/24 7 A.R. 1945.

AAN
den Minister van Oorlog
te
S-GRAVENHAGE

2.02.

In antwoord op Uw schrijven d.d.7 Juni 1947,Afd.
BVI.Bur.2 Nr.1513,deel ik U mede dat van de 52 Duitse gesneu-
velden slechts enkele gegevens bekend zijn.

Van 32 gesneuvelden zijn totaal geen gegevens bekend.

Van de overige 20 zijn de volgende aantekeningen
althier aanwezig:

- 1.J.B 538.155 A 10e Komp.
- 2.5978 A Sl.K.P.G.E.B.437.
- 3.2 Inf Ers.Btl.134 Nr.350.
- 4.201 B 2 kp Vet.Ers U aus D.Abt9
- 5.138 B 4 C Bau ers Batl 4.
- 6.Obergefreiter Hermann Adam Inf 2 Kompie.Ers Batl.173- 1387.
- 7.F.P.N.1579 Ober Faber.
- 8.3 Ers Inf Batl 485 Nr.1588 B 1 Fr.6.
- 9.U SS.Z.R.Pauli,overleden 26-9-44
- 10.3ers Inf.Batl.485 Nr.1370 Bi.Gr.O.
- 11.075192 Stam R.Gr.E.B.205.
- 12.Nr.2717 St.Gren En.A.Btl.124.
- 13.6/J.B. 110.34.O
- 14.O.273 3/Grz.I E Btl.127.
- 15.1 Geb Nachtr Ers Abt.18 - 1581.
- 16.A 678 1 Scht 2 Ers K.P.439.
- 17.3 J Ets Btl.483 - 5160 A.B.
- 18.A I/I I.B. 62938.
- 19.0570 Freiw.Batl Ukraine S.A.E.8 AA m 37.
- 20.Gefr.Aug Schmieder geb16-9-09.

De Burgemeester van Heesch,

- Niet relevant, exacte locatie of reden sneuvelen onbekend.

Lijst gesneuvelde geallieerde militairen, enkelen met plaatsaanduiding en datum:

In antwoord op Uw nevenvermeld schrijven, Afd. B. VI, Bur. 1. Nr. 180, deel ik U het volgende mede:
In het begin van 1945 lagen in de gemeente Heesch de onderstaande geallieerde militairen begraven en wel op de volgende plaatsen.

1. Clay. Sgt. G. 2nd Battalion Grenadiers Guard, in de Groes.
2. Cpl. Hart, H. R. 2nd Household cavalry Regt. Nr. 305970, aan de Rijksweg s-Hertogenbosch-Grave, tegenover het pand A. 188.
3. Unknown Britisch spitfire pilot, K.I.A. 2de helft van November 1944 R.A.F. Neergestort onder de gemeente Heesch nabij de woning van J. Kluijtmans. Heesch A. 59.
4. G. D. S. Francis Joseph Cokayne, Grenadiers K.I.A. 22 October 1944, aan de Nistelroodenseweg nabij de Hoge Wijst.
Op de R.K. begraafplaats nabij de kerk.
5. L. T. Collinge, J. 5 Th. R. T. R. Nr. 197962 K.I.A. 22-10-44
6. Capt. Suttie, M. C. Can. Army Att 4 Th R. W. F. CDN KIA 22-10-44
7. R. F. N. Patrick John Line, born 17-3-25 IRB 14441356 KIA 11-10-44
8. Cpl. Mills, F. 43 RD Ist Oxf and Bucks L.I. 539087 KIA 22-10-44
9. Pte. Wiseman, A. R. 43 RD Ist Oxf and Bucks L.I. 14406818 KIA 22-10-44
10. Lt. Poston, A. R. Westminster Dragoons Nr. 277884 KIA 22-10-44
11. Fus. Brooks, R. 4 Th R. W. V. Nr. 6914009 KIA 22-10-44
12. Fus. Parsons, A. 4th R. W. V. 14441998 KIA 22-10-44
13. Fus. Page, W. 4th R. W. V. Nr. 14721812 KIA 22-10-44
14. Fus. Green, HD. 4th R. W. V. Nr. 14712082 KIA 22-10-44
15. 2nd/Lt T. J. Jenkins 4th R. W. V. Nr. 320047 KIA 22-10-44
16. L/C Barlow, K. M. 4th R. W. V. Nr. 3776239 KIA 22-10-44
17. Fus. Davies, A. 4th R. W. V. Nr. 14716170 KIA 22-10-44
18. Cpl. Chester, F. 4th R. W. V. Nr. 55889779 KIA 22-10-44
19. Fus. Kilcline, T. 4th R. W. V. Nr. 1079961 KIA 22-10-44
20. Fus. Parks, 4th R. W. V. Nr. 2187244 KIA 22-10-44
21. Sjt. Keefe, A. 43 RD Ist Oxf and Bucks L.I. Nr. 5387991 K.I.A. 23-10-44
22. Pte. Methley, F. 43 RD Ist Oxf and Bucks, L.I. Nr. 14710000 KIA 23-10-44
23. Pte. Mitchell, M. 43 RD Ist Oxf and Bucks, L.I. Nr. 14550149 KIA 23-10-44
24. Fus. Mackline, R. 43 RS Ist Oxf and Bucks, L.I. Nr. 3770325 KIA 22-10-44

25. L/C West, W. F. 4th R. W. F. Nr. 1154795 KIA 22-10-44
26. Een kruis waarop vermeld A Doken, of From Officers Respert Ist Br. H. L. 171.
27. Lt. Col. J. H. Hare 43 RD. Ist Oxf and Bucks L.I. Nr. 52662 KIA 28-10-44
28. Fus. Woods, G. 4 TH RWF Nr. 14712276 KIA 22-10-44
29. Off. John. W. M. Mc. Bacher RAF born 27-5-15 KIA 16-9-44
30. PO. W. Cowan RCAP KIA 22-2-45.

-o-o-o-o-o-o-o-

- Niet relevant, exacte locatie of reden sneuvelen onbekend.

Verslag van vliegtuigcrash 1 oktober 1944 te Heesch:

Toegang 7825: Gemeentebestuur Heesch, 1930-1993.

Careful examination of eye-witnesses revealed the following.

1. On Sunday the 1st of October 1944 a single engined fighter with the well-known RAF roundels crashed fatably in the borough of Heesch at about 11 O'clock in the morning.
2. A well-experienced and reliable, aircraft spotter who closely watched the last fatal moments, identified this plane as a Spitfire with a propeller composed of 5 blades.
3. The aircraft burnt out completely and the remains of the pilot were transferred by soldiers - probably from the Royal Household Cavalry which had recently liberated our village - to above mentioned site. It was situated about 1 mile from the crash. A white cross with the inscription Unknow British Pilot marked his grave for some months.

The pilot to whom ycu refer was the late Pilot Officer Donald Earl Reiber (J86924), Royal Canadian Air Force. He was flying in Spitfire ML351 of 412 Squadron RCAF. The aircraft was engaged with three other aircraft from the Squadron on a weather reconnaissance flight over the Nijmegen area when, just north of Oss, Spitfire ML351 became separated in heavy cloud from the other aircraft. The pilot was reported missing at 11.30 hours on the 1st October, 1944.

A report received subsequently stated that the aircraft had crashed near Heesch and that the pilot was buried at the cross roads near the site of the crash by Army personnel. The body of Pilot Officer Reiber was re-interred in 1945 in the Nijmegen Canadian Cemetery and rests in Grave No 10, Row H, Plot 6.

- Niet relevant, exacte locatie neergestorte vliegtuig is onbekend.

Inventaris 241	Schaderegelingsovereenkomst met de N.V. WOB, behandeling bezwaarschriften door G.S. en vaststelling, 1978 – 1985
----------------	--

Niet relevant, houdt geen verband met oorlogshandelingen.

Inventaris 242	Schaderegelingsovereenkomst met de N.V. WOB, behandeling bezwaarschriften door G.S. en vaststelling, 1978 - 1985
----------------	--

Niet relevant, houdt geen verband met oorlogshandelingen.

Inventaris 248	Schadevergoedingsverordeningen, niet doorgegangene verordening, 1950 - 1975
----------------	---

Niet relevant, houdt geen verband met oorlogshandelingen.

Inventaris 503	Verordening betreffende de vaststelling van een rampenplan, 1980
----------------	--

Niet relevant, betreft een naorlogs rampenplan dat, voor zover bekend, niet is uitgevoerd.

Inventaris 504	Gemeentelijke rampenplannen, 1989 - 1993
----------------	--

Niet relevant, betreft een naorlogs rampenplan dat, voor zover bekend, niet is uitgevoerd.

Inventaris 505	Luchtbeschermingsplannen, 1936 - 1940
----------------	---------------------------------------

Niet relevant, betreft algemene informatie over de luchtbeschermingsdienst. Enige kaarten van verschillende posten binnen de gemeente zijn opgenomen. Deze posten houden geen direct verband met NGE.

Inventaris 506	Personeel luchtbeschermingsdienst, 1939 - 1944
----------------	--

Niet relevant, betreft algemene informatie.

Inventaris 507	Gemeenschappelijke regeling Bescherming Bevolking , diverse opgaven, 1950 - 1961
----------------	--

Niet relevant, betreft algemene informatie.

Toegang 7825: Gemeentebestuur Heesch, 1930-1993.

Inventaris 508 Opsporing van explosieven uit de oorlog, 1977 - 1980

NGE aangetroffen binnen de gemeente:

- B 49 [Wijststraat 29]
- *Niet relevant, onbekend of daadwerkelijk projectiel aangetroffen is.*

Locaties vermoedelijke dumpplaatsen in woonwijk Heel-wijk V:

- Langs de westzijde van de Provinciale weg Heesch Nistelrode tegenover het pand Nistelrodenseweg 37 te Heesch op het kadastrale perceel sectie B nr. 4174 op een afstand van +/- 30 m. van de Nistelrodeseweg
- In en langs een sloot op +/- 300 m. westelijk van de eerst genoemde plaats een en ander zoals op bijgaande situatietekening in rood aangegeven.

- *Niet relevant, onbekend of hier daadwerkelijk munitie is gedumpt.*

Inventaris 520 Overzichten en (jaar)verslagen [brandweer], 1930 - 1989

Niet relevant, geen verslagen gedurende de oorlogsjaren.

Inventaris 521 Regelingen en correspondentie onderlinge hulpverlening bij brand, 1932 - 1956

Niet relevant, geen betrekking op oorlogshandelingen.

Inventaris 553 Herstel van oorlogsschade aan wegen, 1947 - 1954

Niet relevant, weinig concrete informatie over de aard van de schade. De enige aard die staat beschreven betreft schade door verkeer van geallieerde voertuigen.

Inventaris 645 Aanleg en herstel oorlogsschade bruggen, 1931 - 1955

Betonbrug over de watering in de gemeente Heesch is op 11 mei 1940 gesprongen.

- *Niet relevant, exacte locatie gesprongen brug onbekend.*

Inventaris 682 Herbouw boerderijen na de oorlog, 1947 - 1962

Oorlogsschade zonder exacte vermelding van toedracht:

Toegang 7825: Gemeentebestuur Heesch, 1930-1993.

- Broekhoek, A. 168 [onbekend], boerderij – 27 september 1944
- Heelwijk, B. 98 [Elleboogstraat 19], woonhuis met boerderij – 26/27 september 1944
- Heeleind B. 100[? – mogelijk Schoonstraat 33]
- A. 192 [onbekend]
- Broekhoek, A. 185 [Broekhoek 16]– 27 september 1944
- Broekhoek, A. 182 [Broekhoek 12], woonhuis met landbouw – 27 september 1944
- Hondstraat A. 142 [Mgr.vd Hurkiaan 8], woonhuis met landbouw-bedrijfsruimte – 27 september 1944
- Berkt C. 99 [onbekend], boerderij– oktober 1944
- Berkt, C. 97 [Elleboogstraat 17], boerderij – 28 september 1944
- Den Hoogen B. 29 [Hoefstraat 23], woonhuis met boerderij – 26 september 1944
- Heesch A 199 [Broekhoek 22], woonhuis met boerderij – 26 september 1944
- Vinkelschestraat C.27 [Nieuwe Erven 1] – 27 september 1944
- Den Hoge, B. 18 [Hoefstraat 11], boerderij – 26 september 1944
- Nistelrodesche weg B. 86 [Oude Nistelrodeseweg 2], woonhuis met boerderij – 26 september 1944
- Meurs-Maas, A. 79 [Mugheuvellaan 8], boerderij – 26 september 1944
- A. 204 [Voorste Groes 10]– 27 september 1944
- Heesch, B. 97 [Elleboogstraat 17], boerderij
- Voorste Groes, A. 197 [Kerkweg 5], woonhuis met landbouw-bedrijfsruimte - 27 september 1944
- Hondstraat, A. 146 [Mgr.vd Hurkiaan 3], woning – 26 september 1944
- A. 193 [Broekhoek 9]
- Heesch, C. 179 [Loosbroeksestraat 41] – 20 februari 1945
- Hoge Wijst, B. 43 [Wijststraat 30], woonhuis – 26 september 1944
- *Relevant, schade binnen het werkgebied.*

Inventaris 683 Herbouw boerderijen na de oorlog, 1947 - 1962

Oorlogsschade zonder exacte vermelding van toedracht:

- Voorste Groes, A. 203 [Voorste Groes 6] – 27 september 1944
- Lage Wijst, B. 198 [Binnenweg 10]– 26 september 1944
- Velft, B. 100 [Schoonstraat 33] – 26 september 1944
- Meurs-Maas, A. 98 [Maasstraat 5] – september 1944
- Hondstraat, A. 145 [onbekend]– 27 september 1944
- Hondstraat, A. 170 [De la Sallestraat 7]– 27 september 1944
- Nistelrodeseweg, B. 56 [Nistelrodenseweg 16/14]– 26 september 1944
- Heelwijk, B. 68 [Rulpad 10] – 20 september 1945
- Den Hoge, B. 65 [Akkerveldstraat 16] – 27 september 1944
- Heesch, B. 71 [Pater vd Bergstraat 12]– september 1944
- Meurse Maas, A. 131 [Kerkweg 2]– 17 september 1944
- Hoge, B. 78 [Pater vd Bergstraat 29]– 26 september 1944
- Lage Wijst, B. 196 [Schutsboomstraat 29] – 27 september 1944
- Heesch, A. 134 [Amelsestraat 6] – september 1944
- Wijst, B. 53 [Wijststraat 35]– 27 september 1944
- Hondstraat, A. 144 [Mgr. Vd Hurkiaan 12]– 27 september 1944
- Rijksweg, A. 191 [onbekend]– oktober 1944
- Meurs Maas, A. 96 [Maasstraat 4]– 26 september 1944
- Lage Wijst, B. 198 [Binnenweg 10] – 26 september 1944
- Hoogstraat, B. 105 [Hoogstraat 28] – 26 september 1944
- *Relevant, schade binnen het werkgebied.*

Inventaris 816 Overzichten en ondersteuning oorlogsslachtoffers, 1945 – 1960

Zonder datum (waarschijnlijk september 1944):

Schade aan de Kerk te Heesch, Rijksweg 178 door granaatinslagen. De hoeveelheid van deze is niet te noemen, minstens 12 in het dak der Kerk en meerdere in de toren.

- *Relevant, schade binnen het werkgebied.*

Toegang 7825: Gemeentebestuur Heesch, 1930-1993.

Inventaris 817	Vergoeding van door oorlogsgeweld beschadigde c.q. verwoeste partikuliere panden, 1945 - 1960
----------------	---

Oorlogsschade zonder exacte vermelding van toedracht:

- Bundersteeg, C. 14 [Beemdstraat 15]– september 1944
- Hooge Weits, B. 42 [onbekend, waarschijnlijk Wijststraat 32]– 23 september 1944
- Heesch, C. 82 [Raktstraat 4]- september 1944
- Meurs-Maas A 82 [Meursstraat 13], woonhuis – 27 september 1944
- Rijksweg, A. 102 [onbekend]– september 1944, 9 oktober 1944
- Loosbroek, C. 175 [Loosbroeksestraat 51], boerderij – oktober 1944 – maart 1945
- Osseweg, A. 61 [Osseweg 55]– oktober 1944
- Dijk, C. 9 [onbekend] , oktober 1944
- Den Hoogen, B. 31 [Nistelrodenseweg 7] – 26 september 1944
- *Relevant, schade binnen het werkgebied.*

Inventaris 818	Vergoeding van door oorlogsgeweld beschadigde c.q. verwoeste partikuliere panden, 1945 – 1960
----------------	---

Oorlogsschade zonder exacte vermelding van toedracht:

- Lagenwijst, Heesch – oktober 1944
- Rijksweg, B. 181 [onbekend] – 27 juli – 27 september 1944
- Rijksweg B. 117 [onbekend], smederij – 2 maart 1945
- Kerkeind, A. 57 [Heistraat 8]
- Heelwijk, B. 64, woonhuis [Rulpad 14]– 26 september 1944
- Schoonstraat B. 135 [Schoonstraat 17]- 28 september 1944
- Lage Wijst, B. 197 [Binnenweg 6], woonhuis – 26 september 1944
- Osseweg, A. 84 [Meursstraat 7]– 26 september 1944
- A 164 [onbekend]– 27 september 1944
- Hogen, B. 61 [Nistelrodenseweg 2] – september 1944
- Heesch, C. 15 [Beemdstraat 7] – 24 september 1944
- *Relevant, schade binnen het werkgebied.*

Inventaris 819	Vergoeding van door oorlogsgeweld beschadigde c.q. verwoeste partikuliere panden, 1945 – 1960
----------------	---

Oorlogsschade zonder exacte vermelding van toedracht:

- Rijksweg C. 8 [onbekend] – 27 september 1944
- Rijksweg . 177, woonhuis – 27 september 1944
- Lage Wijst B. 44 [Wijststraat 28] – september 1944
- Heelwijk, B 70 [Pater vd Bergstraat 16] – september 1944
- Hondstraat A. 145 [onbekend, waarschijnlijk Mgr. vd Hurkiaan], woonhuis – 27 september 1944
- Hoogstraat, A 78 [Mugheuveldstraat 6] – 25 september 1944
- Nistelrodeseweg B. 30 [Nistelrodeseweg 5], woning en stal – 26 september 1944
- De Hoge, B. 62 [Pater vd Bergstraat 28], woning met stal – 26 september 1944
- Heelwijk B. 68 [Rulpad 10], woning - 20 september 1944
- Heelwijk B. 102 [Schoonstraat 27], woning en schuur – 26 september 1944
- Heelwijk, B. 74 [Heelwijkstraat 11], woning – 26 september 1944
- B. 77 [Pater vd Bergstraat 13], woning en stal – 26 september 1944
- *Relevant, schade binnen het werkgebied.*

Inventaris 820	Vergoeding van door oorlogsgeweld beschadigde c.q. verwoeste partikuliere panden, 1945 - 1960
----------------	---

Oorlogsschade zonder exacte vermelding van toedracht:

- Rijksweg A. 117 en A. 118 [onbekend] – 27 september 1944
- Heesch, B. 66 [onbekend, waarschijnlijk Akkerveldstraat]– september 1944
- Broekhoek, A. 184 [onbekend, waarschijnlijk Broekhoek]– 27 september 1944
- Broekhoek, A. 196 [onbekend]– 27 september 1944
- Osseweg, A. 66 [Osseweg 45]– 20 september 1944

Toegang 7825: Gemeentebestuur Heesch, 1930-1993.

- Kerkeind, A. 31 [Goorstraat 20]– 9 oktober 1944
- Velft B. 165 [Pastoor Boelensstraat 3]– september 1944
- B. 73 [Heelwijkstraat 12] – september 1944
- Meurs-Maas, A. 87 [Meursstraat 1]– september 1944
- *Relevant, schade binnen het werkgebied.*

Inventaris 821 Deklaraties in verband met in de gemeente verblijvende evacués, 1940 – 1947

Niet relevant, houdt geen direct verband met binnen de gemeente plaatsgevonden oorlogshandelingen.,

Inventaris 822 Verordening repatrianten inzake aanmelding, deklaraties en individuele gevallen, 1945 – 1970

Niet relevant, geen betrekking tot concrete oorlogshandelingen.

Inventaris 823 Verordening repatrianten inzake aanmelding, deklaraties en individuele gevallen, 1945 - 1970

Niet relevant, geen betrekking tot concrete oorlogshandelingen.

Inventaris 883 R.K. Jongensschool St. Petrus Schoolstraat 7 Herstel buitenmuren, 1968 - 1972

Niet relevant, betreft schade naar aanleiding van het gebruik van steen van lage kwaliteit.

Inventaris 1057 Vorderingen en claims voor door geallieerde militairen veroorzaakte schade, 1944 - 1949

Niet relevant, houdt geen direct verband met oorlogshandelingen.

Inventaris 1058 Vorderingen en claims voor door geallieerde militairen veroorzaakte schade, 1944 - 1949

Niet relevant, houdt geen direct verband met oorlogshandelingen.

Inventaris 1127 Politiebureau Rijksweg 108-110, 1941 - 1975

Niet relevant, geen meldingen betreffende munitie/NGE.

Inventaris 1194 Vergoeding oorlogsschade gemeente-eigendommen, 1941 - 1957

Oorlogsschade zonder exacte vermelding van toedracht:

- Windwatermolen in het Grolder – 27 september 1944
- B. 161 [onbekend]– 27 september 1944
- A. 115 [onbekend]– 27 september 1944
- Marechausseekazerne A. 149-150 [onbekend] – 27 september 1944

Oorlogsschade naar aanleiding van granaatvuur:

- Gemeentehuis, Rijksweg B. 128 [onbekend] – 27 september 1944
- Moodslachtingsgebouw Lage Hijst, B. 189 [Kromstraat 3] – 27 september 1944
- *Relevant, schade binnen het werkgebied*

Inventaris 1400 Officiële ontvangst Grenadier Guards in verband met straatnaamgeving Grenadiersstraat en dagboek Engelse soldaat, 1990 - 1991

2nd Armoured Battalion Grenadier Guards

The next day [26 september 1944], we decided to capture HEESCH and, if possible, clear up the area around there. No. 2 Squadron and King's Company were sent forward from where they had been at NISSELRODE to make a strong recce of the town, and the remainder of the Group, with the exception of the Echelons and Support Company of the 1st Battalion moved to NISSELRODE. The leading Squadron Company Group found that HEESCH was held and so we halted then and made a plan to attack the town with No. 2 Squadron and King's on the right, and No. 1 Squadron and No. 4 Company on the left of the road running to HEESCH. The attack was supported by 153 Field Regiment, RA, and the 4.2 Mortar Platoon of the Northumberland Fusiliers, which Brigadier George JOHNSON had placed under our command. The remainder of the Battalion Group was left at NISSELRODE while we moved forward to carry out this attack, which went with the greatest smoothness and was completely successful. I have never seen so much smoke and fire, as a very large number of houses were set on fire, and it was almost impossible to see what was happening for most of the time. 170 prisoners were taken and I have no idea how many GERMANS killed. Our casualties in personnel were very light indeed and only one tank was knocked out. That night, the two Groups which

Toegang 7825: Gemeentebestuur Heesch, 1930-1993.

made the attack and the Mortar Platoon consolidated the objective and Eddie and I moved back to NISSELRODE with our Headquarters.

The following day, the 27th, as a large number of GERMANS were known to be the WEST of HEESCH, a plan was made with the intention of clearing our way a bit to the WEST so that we should not be quite so cramped in HEESCH itself. The operation was to be carried out by the same two Squadron-Company Groups, this time assisted by two Motor Platoons and a Machine Gun Platoon of the Support Company of the 1st Battalion, which we had moved up from UDEN> We had still the 4.2 Mortars and the 153 Field Regiment, as before we had an unlucky start as one of George THORNE's platoons from the Support Company got badly mortared as they were moving off and it practically wiped them out. The remainder of the operation went fairly successfully, the tanks moving with and supporting the Motor Platoons the whole way, except at the end a platoon of King's Company, led by Nigel BAKER himself, ran into a very strong position of the enemy's and were badly knocked about. Nigel himself and three other ranks got back and then, quickly collecting a couple of tanks of mine under John KIMBERLY and some carriers, he went back to the position and gave the enemy a jolly good knock and managed to bring out ten of his wounded. We got the mortars on at once and those assisted the withdrawal.

The operation had taken rather longer than we had anticipated and, as it was getting dark, it was decided to withdraw to the positions we had held the night before. We had discovered a good many more enemy than it was expected. And, as result, I am afraid the 1st Battalion had about 60 casualties. Only two tanks were lost, Jim SCOTT having his tank knocked out by an 88 mm and, just as he had got out, a second shot carried away the cupola just where his head should have been. However, John KIMBERLEY knocked out the gun, and his crew, though wounded, were got back all right. Peter BROCKLEHURST, my Troop Leader, in an endeavour to find the Mortar Platoon Commander for me, ran into trouble on the main road WEST of HEESCH and had to turn to the SOUTH across country under fire from Anti-tank guns and had an exciting trip back until he ran into two 88 mm's, one of whom was so surprised that it did not fire, but the next knocked his tank out. His crew all bailed out and he and some member of his crew found their way back with some difficulty down the hedges and ditches. The remaining three members of his crew, including Serjeant CLAY, my Troop Serjeant, I am sorry to say, are missing.

Today we have been relieved from NISSELRODE by the 22nd Armoured Brigade and so the whole Group has been concentrated at HEESCH and to the EAST. We hope shortly to be relieved from this area altogether as it is gradually getting cleared up. Although a large number of GERMANS are known to be WEST of us, longing to go past us to GERMANY.

- *Relevant, vuurgevechten binnen het werkgebied.*

Inventaris 2157	Correspondentie en bijlagen ; in verband met de oorlogssituatie is het niet mogelijk geweest een begroting samen te stellen, 1945
-----------------	---

Niet relevant, geen betrekking op concrete oorlogshandelingen.

Inventaris 2580	Nota rampenbestrijding en convenant gemeentelijke samenwerking rampenbestrijding, 1991 - 1992
-----------------	---

Niet relevant, geen betrekking op de Tweede Wereldoorlog.

Inventaris 2760	Veldwachters, bezoldigings- en veldwachtersverordening, gemeentepolitie, politierapporten (1940-1942), rijksbijdragen, (1929) 1932-1950
-----------------	---

10 juni 1940:

Omstreeks half drie 's nachts werd aan de burgemeester medegedeeld dat binnen de gemeente Heesch, plaatselijk genaamd De Velft een vliegtuigbom was gevallen en tot ontploffing gekomen. Onmiddellijk begaf de veldwachter zich naar de Velft en zag, dat nabij de woning van de Weduw Petrus BROEKSTEEG, wonende te Heesch, Velft B. 127 [onbekend], de burgemeester en een andere veldwachter reeds aanwezig waren en dat naast de woning van genoemde Broeksteeg een diep gat in de openbare weg was geslagen en dat de woning aan deze zijde geheel was vernield. Daar door de Burgemeester werd medegedeeld dat waarschijnlijk nog een bom was gevallen, die niet tot ontploffing was genomen, zijn onmiddellijk maatregelen genomen tot afzetting van het terrein en zorg gedragen dat niemand de omgeving kon betreden. In de voormiddag is door de veldwachter met behulp van personeel van de luchtbescherming te Heesch het omgelegen terrein afgezocht, doch niets terzake dienende gevonden. In de tijd erna is geen aangifte binnengekomen van de vondst van een tweede bom, zodat aangenomen werd dat deze niet gevallen was. De krater die was ontstaan had een diepte van ongeveer 3,50 meter en een middellijn van 8,50 meter, terwijl twee bommen die ter plaatse gestaan hadden, waren ontworteld en tegen de woning en op het dak waren terecht gekomen.

Toegang 7825: Gemeentebestuur Heesch, 1930-1993.	
- <i>Relevant, vuurgevechten binnen het werkgebied.</i>	
Inventaris 2817	Ingekomen circulaire over de luchtbescherming, 1939-1944
Niet relevant, betreft algemene zaken	
Inventaris 2818	Stukken betreffende de plaatselijke afdeling luchtbescherming, 1939-1945
Verschillende meldingen van het zoeken naar brandplaatsjes binnen de gemeente Heesch. Geen exacte locatie van zoeken aangetroffen. Ook zijn er geen meldingen dat er daadwerkelijk brandplaatjes zijn neergekomen.	
- <i>Niet relevant, geen meldingen van locaties van aangetroffen brandplaatjes.</i>	

Tabel 37: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Heesch, toegang 7825.

Toegang 7827: Gemeentebestuur Nistelrode, 1970-1993	
Inventaris 452	Ruiming van explosieven hoek Noorderbaan-Rondweg, 1990
Politierapporten: 6 maart 1990, Noorderbaan te Nistelrode. Gevonden munitie tijdens grondwerkzaamheden. Gaat om paar honderd stuks .50, .22 en vliegtuigmunitie. Deze liggen los en in patroonbanden verspreid. Na even rond te hebben gekeken is er het vermoeden dat er in enkele zandhopen nog meer munitie zal liggen. - <i>Relevant, munitieruiming binnen het werkgebied.</i> 7 maart 1990, opruiming div. munitie door EOD op bedrijventerrein nabij Oldenkamp, gemeente Nistelrode: -700 brisant granaten. -200 brisant koppen. -2.000 stuks .50 munitie in bendelieren. -Liggen echter nog 30 bergjes, hele terrein bezaaid. - <i>Relevant, munitieruiming binnen het werkgebied.</i> 13 maart 1990, verkenning door EOD op bekende terrein Oldenkamp nabij Oude Ros/Noorderbaan: -Put gevonden op terrein dat nog niet was afgegraven. Afmetingen punt ongeveer 3 x 1 meter. - <i>Relevant, munitieruiming binnen het werkgebied.</i> Opsporing en ruiming der E.O.D.: 8 maart 1990, bij ontgrondingswerkzaamheden gevonden hoeveelheid munitie op percelen in hoek Noorderbaan/Rondweg te Nistelrode (kadastraal sectie L, nrs. 111, 113, 116 en 117). Verzoek opsporing en ruiming betreffende munitie. Kaart vindplaats munitie:	

Toegang 7827: Gemeentebestuur Nistelrode, 1970-1993

- Relevant, munitiezuivering binnen het werkgebied.

23 april 1990, totaaloverzicht van geborgen/vernietigde munitie:

Brisantgranaten van 20 mm, 43 stuks.

Brisantgranaatpatronen van 20mm, 211 stuks.

Brisantpantsergranaten van 20mm, 8 stuks.

Pantserbrandgranaten van 20mm, 763 stuks.

Hulzen van 20mm, 277 stuks.

Klein kaliber munitie, 1028 stuks.

Bomstaarten van Britse makelij (250/500 lbs), 5 stuks.

Schroot (besmet), ca. 10,5 kg.

- Relevant, munitiezuivering binnen het werkgebied.

Inventaris 1020	Berging oorlogsvliegtuig nabij Schaijksedreef, 1991
Kan niet worden uitgeleend: is ooit uitgeleend aan de gemeente Bernheze en kan nu niet meer worden teruggevonden.	

Tabel 38: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Nistelrode, toegang 7827.

Bibliotheek Veghel (BV)

Toegang 1569: Documentatie Veghel

VEGHDOC.0118	Lijsten van over de gemeente Veghel verspreid liggende graven van Duitse en geallieerde gesneuvelde militairen; aangevuld met onderzochte feiten door A. Verbakel / , 1944
--------------	--

Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.

VEGHDOC.0507	Brand en brandweer Veghel; diverse stukken/gegevens/krantenknipsels / , 1869-1991
--------------	---

Toegang 1569: Documentatie Veghel	
Niet relevant, geen meldingen schade en branden tijdens de oorlogsjaren.	
VEGHDOC.0592	Eerdse klanken: beschrijving oorlog/bevrijding Eerde / , 1944
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
VEGHDOC.0642	Herstel pand oorlogsschade Klomp Bueters / , 23-1-1945
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
VEGHDOC.0650	Luchtlanding in Brabant; door Laurence Critchel / , dec. 1949-1950
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
VEGHDOC.0668	Oorlogsverhaal uit Eerdse Klanken, 7e jaargang, nr. 2 van 1 sept. 1976 / , sept. 1944
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
VEGHDOC.0669	De bevrijding van Veghel, J. de Hosson; De belevenissen van onze familie in de laatste oorlogsdagen en kort daarna, Wim van Esch; Hoe de oorlog over Dinther en omgeving kwam, H.C. v.d. Heijden / , 1944
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
VEGHDOC.0684	Luchtlandingen boven Corridor inzet van grandioze bevrijdingsherdenking (art. BD) / , 21-9-1964
Niet relevant, herdenking 101ste Airborne Divisie tijdens de 20e bevrijdingsherdenking.	
VEGHDOC.0690	'De Vliegende Hollander'; laatste nummer, verspreid door de geallieerde luchtmacht. Duitsland capituleert / , 10-5-1945
Niet relevant, krantenartikelen over capitulatie Duitsland en de officiële documenten en vergaderingen die daarbij kwamen kijken.	
VEGHDOC.0694	Lijst van burgerslachtoffers van oorlogshandelingen in 1940-1945 te Veghel; met staat van 45 Joden die in kampen zijn omgebracht te Veghel zijn geboren / , 1940-1945
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
VEGHDOC.0696	operation Market Garden. Vermetel militair plan dat niet slaagde en veel offers kostte (BD 18-8-1969), (Corridor Koerier 1969) / , september 1969
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
VEGHDOC.0719	Uitwerkingsplan militaire terreinen / , 1988
Niet relevant, enkel kaarten van nieuwe oefenterreinen en politieke plannen.	
VEGHDOC.0778	Neergestorte vliegtuigen in Veghel / , 1940-1945
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	

Toegang 1569: Documentatie Veghel	
VEGHDOC.0844	Dossier betreffende het kanaalmonument (1941) voor gesneuvelde Nederlandse militairen (7) in gevechten met Duitse indringers op 11 mei 1940 / , 1940-1941
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
VEGHDOC.0855	Dossier betreffende de restauratie van de Sint-Antonius molen te Eerde (gebouwd 1884, verwoest 1944, nooit meer opgebouwd, thans dorpsactie en uitgave boek / , 2001-2002
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
VEGHDOC.0864	Herinneringen van oorlogsveteraan R. Perdue; Met o.a. het gevecht op het Hezelaar op 22 september te Veghel; gegevens voornamelijk ontleend aan ooggetuige en veteraan Robert Perdue, destijds 2e luit. van het 2e peloton (van 1e luit. Hall), van de F Compag / , 1944
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
VEGHDOC.0855 Dossier betreffende de restauratie van de Sint-Antonius molen te Eerde (gebouwd 1884, verwoest 1944, nooit meer opgebouwd, thans dorpsactie en uitgave boek / , 2001-2002	
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
VEGHDOC.0914	Het oorlogsverhaal van professor E. Althoff uit Krefeld; zijn avonturen beginnen op 17 sep 1944 te Veghel / , 2002
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
VEGHDOC.0958	Tweede wereldoorlog 1940-1944; bezetting en bevrijding van Veghel; door J. Lintermans, toen 7 jaar /
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	

Tabel 39: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het Bibliotheek Veghel, toegang 1569.

Erfgoed 's-Hertogenbosch (ESH)

Toegang 0927: Gemeentebestuur Nuland, 1936-1969.	
Inventaris 201	Onteigening m.b.t. oorlogsschade -wederopbouw, onteigening percelen langs rijksweg en i.v.m. bestemmingsplan Noord-Oost en richtlijnen, 1947-1968.
Lijst van te onteigenen panden in de gemeente Nuland door oorlogsschade (geheel verwoest):	
- A 1, 2, 17, 18, 22, 27, 31, 32, 37, 38, 45, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 89, 91, 93, 94, 97, 98, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 107a, 107b, 108, 108a, 109, 109a, 110, 113, 114, 115, 120, 128, 132, 133, 134, 135a, 140, 144, 144a, 144b, 145, 151, 153, 153a, 155, 157, 158, 160a, 160b, 160c, 161, 162, 165, 166, 169, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 183, 185, 197, 200, 201, 207, 208	
- (Vinkel) B 33, 44, 54, 57, 59, en A 19, 203, 204	
- <i>Niet relevant, schade buiten het werkgebied.</i>	
Inventaris 202	Overzichtslijsten schade aan gebouwen, correspondentie m.b.t. puinonteigening en wederopbouw, overdracht en vergoeding wederopbouwwerkzaamheden, 1944-1954.
Betreft zelfde informatie als inventaris 201, met overzicht van B, C en D schade toegevoegd.	
Inventaris 220	Stukken betreffende inlevering, vernietiging van wapenen en munitie, 1940-1946.
Niet relevant, geen relatie met NGE.	
Inventaris 316	Circulaires inzake vordering woningruimte voor oorlogsslachtoffers, 1942-1947.
Niet relevant, algemene informatie.	
Inventaris 323	Organisme en personeel van de Luchtbeschermingsdienst, 1940-1945.
Niet relevant, geen meldingen aangetroffen binnen het werkgebied.	
Inventaris 328	Gegevens betreffende aanwezigheid en ruiming van mijnevelden en projectielen, 1940-.

Toegang 0927: Gemeentebestuur Nuland, 1936-1969.

Verschillende NGE aangetroffen binnen de gemeente (originele kaart is niet aangetroffen):

Op kaart	Naam en adres	Omschrijving
1	F.v.d.Biezen A. 169	5 kisten granaten voor pantsers staan aan het huis. (Engelsch) 2 pantservuisten op weiland loo M. van den weg.
2	Th.Teunissen A. 127	7 kisten Duitse granaten in tuin.
3	J.van Nistelrooy A. 134	1 projectiel in kuil langs den weg.
4	idem	2 projectielen over den dijk.
5	M.v.d.Doelen A.208	pantservuisten en munitie in tuin voor het huis.
6	idem	pantservuist in sloot over de weg.
7	L.van Santvoort A.209	pantservuisten en munitie rondom het huis.
8	J.v.d.Biezen A.167	1 pantservuist bij heiweg.
9	G.Brouwers A.98c.	springstof in tuin.
10	J.v.d.Bosch A.52	granaten in eiken heg bij het huis.
11	M.v.Nistelrooy A.151	pantservuisten rondom de woning.
12	J.v.d.Doelen A.41	projectielen in sloot bij P.T.T.gebouw.
13	M.van Doorn B.52	kanon en booby-traps in sloot bij bosch.
14	M.v.Nistelrooy A.56	projectiel in bouwland.
15	H.van Lokven B.48	4 projectielen in hout bij woning.
16	J.van Nistelrooy A.95	1 projectiel land over de weg.
17	J.van Santvoort A.133	in sloot achter akker zijn alle soorten projectielen begraven.
18	A.Hurkens A.203	7 pantservuisten en 5 fosforflesschen langs den rijksweg.
19	M.Rovers A.178	handgranaten en pantservuist liggen achter den berg.
20	J.Langens A.37	mortierkogels bij sloot.
21	J.Korsten A.144b.	bij heg in tuin een luchttorpedo.
22	Liefdegesticht A.148	in heg en tuin luchttorpedos.
23	A.Hansgraaf B.46	handgranaten en projectiel in de buurt van het huis.
24	A.v.d.Biezen A.128	projectiel in sloot bij wei.
25	H.Nederveen A.196	pantservuisten en handgranaten in het bosch.
26	C. de Wit A.161	handgranaten en pantservuisten rond de woning.
27	C.van Galen A.207	pantservuist en handgranaten in sloot bij Duyn en Daelache weg.
28	H.Sissen A.201	2 projectielen voor het huis en munitie.
29	Zuivelfabriek A.192	2 granaten bij schoorsteen.
30	A.van Rosmalen A.101	munitie rond gevechtswagen ?
31	Wed.van Nistelrooy A.14	mortierkogels in sloot.
32	C.B.Ras A.172	pantservuist en handgranaten van woning naar het bosch.
33	Gemeentehuis A.123a.	granaten, pantservuisten en handgranaten.
34	Pastorie A.150	kogels, handgranaten, etc. in bosch achter het gebouw.
35	Terrein waterleiding	kogels, handgranaten en pantservuisten.
36	langs klinkerweg	booby-traps en projectiel.

- Niet relevant, munitieruimingen buiten het werkgebied.

Lijst met ongelukken:

- One person killed in mine-field on the right hand of the main-road
- Two persons killed behind the house number A. 212
- One person killed behind the house Klepelstraat A. 127

Toegang 0927: Gemeentebestuur Nuland, 1936-1969.

- One killed in the neighbourhood of number 3 on the map [A. 134]
- One killed between the railway and the road named Singel
- Three killed in wood on the right hand of the main road
- *Niet relevant, personen omgekomen buiten het werkgebied.*

Inventaris 329 Het opruimen, bewaren en vervoer van munitie en ontplofbare stoffen, 1946-1970.

NGE aangetroffen in gemeente (jaren '60 en '70):

- Nieuwe Kampsestraat 12, Vinkel – een mortiergranaat
- Terrein van Sint Josefoord, Duyn en Daelseweg 5 – een mortiergranaat
- Rijksweg 13 – kop van een granaat
- *Niet relevant, munitie aangetroffen buiten het werkgebied.*

Inventaris 369 Verbetering van wegen, oorlogsschade, 1946-1954.

Niet relevant, geen specificaties type en datum oorlogsschade.

Inventaris 376 Openbare verlichting, Herstel oorlogsschade, 1948-1957.

Niet relevant, geen specificaties type en datum oorlogsschade.

Inventaris 377 Openbare verlichting, Herstel oorlogsschade, 1947-1954.

Niet relevant, betreft financieel dossier.

Inventaris 387 Beplanting van wegen, Herstel oorlogsschade, 1947-1954.

Oorlogsschade binnen de gemeente Nuland:

- Langs wegen in de gemeente – beschietingen in oktober 1944:
 - o Zandstraat
 - o Schotsheuvelseweg
 - o Loonsestraat
 - o Groenstraat
 - o Hutstraat
 - o Wolfdijksestraat
 - o Duin en Daelseweg
 - o Heiweg
 - o Vinkelsteegje
 - o Rijckevorsselweg
- *Niet relevant, schade buiten het werkgebied.*

Inventaris 416 Circulaire inzake blijvende oorlogsschade aan landbouwgronden, 1948.

Niet relevant, betreft algemene stuk.

Inventaris 478 Opname van kinderen uit het bevrijde Westen en verpleeggeld slechthorend kind, 1945-479.
Wederopbouw: correspondentie inzake ondersteuning van oorlogsslachtoffers getroffen in hun woning/boerderij, 1944-1946.

Niet relevant, betreft algemene stukken.

Inventaris 481 Gezinskaarten van oorlogsgetroffenen onder vermelding van toekenning krediet en uitreiking dekens en/of lakens, 1946-1949.

Niet relevant, algemene stukken.

Inventaris 482 Bijdrage in de oorlogsschade voor de wederopbouw van woningen (alfabetisch op achternaam geordend), A - G , 1947-1953.

Oorlogsschade zonder specificering van reden schade:

- A. 206a – oktober 1944
- Klepelstraat, A. 157 – 5 oktober 1944
- A. 103 – oktober 1944, volledig verwoest

Toegang 0927: Gemeentebestuur Nuland, 1936-1969.

- A. 22 – oktober 1944
- A. 10 – 22 oktober 1944
- Duin en Daalseweg 6 – 24 oktober 1944
- A. 17 – 7 oktober 1944
- Loonsestraat 5 – oktober 1944
- A. 187a – oktober 1944
- A. 104 – oktober 1944
- A. 126 – granaatinslag – 1 oktober 1944
- *Niet relevant, schade buiten het werkgebied.*

Inventaris 483	Bijdrage in de oorlogsschade voor de wederopbouw van woningen (alfabetisch op achternaam geordend), H - K, 1949-1956.
----------------	---

Oorlogsschade zonder specificering van reden schade:

- Klepelstraat, A. 141 – oorlogshandelingen zoals beschieting en plundering etc. in september-oktober 1944
- A. 192 – granaatvuur. Datum kan niet exact worden opgegeven, daar Nuland geruime tijd niemandsland is geweest – oktober 1944
- Kerkstraat, A. 150 – bombardement en beschieting, september-oktober 1944
- *Niet relevant, schade buiten het werkgebied.*

Inventaris 484	Bijdrage in de oorlogsschade voor de wederopbouw van woningen (alfabetisch op achternaam geordend), L - N, 1948-1955.
----------------	---

Oorlogsschade zonder specificering van reden schade:

- A. 200 – verwoest, 20 oktober 1944
- Kerkstraat, A. 139 – granaatinslag, oktober 1944
- Rijksweg A. 195/196 – inslag van bommen en granaten, oktober 1944
- Klepelstraat, A. 135b – granaatinslag, oktober 1944
- *Niet relevant, schade buiten het werkgebied.*

Inventaris 485	Bijdrage in de oorlogsschade voor de wederopbouw van woningen (alfabetisch op achternaam geordend), O - S, 1947-1959.
----------------	---

Oorlogsschade zonder specificering van reden schade:

- B. 59a – granaatvuur, oktober 1944
- Rijksweg, A. 209 – granaatinslag en V-1, oktober 1944
- A. 202 – granaatinslag, oktober 1944
- *Niet relevant, schade buiten het werkgebied.*

Inventaris 486	Bijdrage in de oorlogsschade voor de wederopbouw van woningen (alfabetisch op achternaam geordend), T - Z, 1949-1956.
----------------	---

Oorlogsschade zonder specificering van reden schade:

- A. 161 – granaatinslag, oktober 1944
- *Niet relevant, schade buiten het werkgebied.*

Inventaris 488	Voorschriften en richtlijnen inzake de geldelijke hulpverlening aan oorlogsslachtoffers, 1945-1947.
----------------	---

Niet relevant, betreft algemene stukken.

Inventaris 489	Correspondentie inzake de zorg voor getroffen door de oorlog, 1945-1955.
----------------	--

Niet relevant, betreft algemene stukken.

Inventaris 490	Vergoeding, herbouw en herstel onroerend goed en huisraadschade, 1940-1946.
----------------	---

Niet relevant, betreft algemene stukken.

Inventaris 491	Zorg voor oorlogsslachtoffers: persoonsdossiers voor toekenning uitkeringen, 1947-1963.
----------------	---

Niet relevant, betreft persoonsdossiers over slachtoffers die gehandicapt zijn geraakt door oorlogshandelingen, maar specifieke plaats en datum oorlogshandelingen wordt niet vermeld.

Toegang 0927: Gemeentebestuur Nuland, 1936-1969.

Inventaris 492	Uitkeringen aan burgerslachtoffers van oorlogsgeweld uit het Herstelfonds, 1940-1943.
Niet relevant, betreft algemene stukken.	

Inventaris 493	Oorlogsschade toegebracht aan woningen in de gemeente, 1940-1941.
----------------	---

11 mei 1940 – Bombardement. Schade aan volgende percelen:

- A. 160, Singel
- A. 160a en A 160b, Singel
- A. 160c, Singel
- A. 161, Singel
- A. 159, Klepelstraat
- *Niet relevant, bombardement buiten het werkgebied.*

19/20 mei 1940 – vliegtuig brandend neergestort. Schade aan Rijksweg A. 76

- *Niet relevant, vliegtuig neergekomen buiten het werkgebied.*

Inventaris 495	Hulpverlening in natura aan oorlogsslachtoffers, 1944-1947.
----------------	---

Niet relevant, betreft algemene stukken.

Inventaris 496	Toekenning bijdrage voor herbouw van het door oorlog verwoeste kerkgebouw te Vinkel, 1952-1959.
----------------	---

Oorlogsschade aan R.K. kerk met toren te Brugstraat 9, Vinkel opgelopen in oktober 1944.

- *Niet relevant, exacte reden schade onbekend.*

Inventaris 497	Toekenning bijdrage voor het door oorlog verwoeste kerkgebouw te Nuland met afbouw van de toren, 1950-1959.
----------------	---

Niet relevant, geen oorzaak of datum van schade vermeld.

Inventaris 498	Vergoedingen oorlogsschade particulieren d.w.z. voorschotten op huisraadschade, 1946-.
----------------	--

Niet relevant, geen oorzaak of datum van schade vermeld.

Inventaris 542	Oorlogsschade schoolgebouwen, 1947-1956.
----------------	--

Schade door oorlogsgeweld:

- Kom, Bijzondere Lagere Meisjesschool, A. 148 – granaatinslag, beschieting, V-1 inslag, september-oktober 1944
- Kom, A. 146 – bombardement en beschieting, oktober 1944
- *Niet relevant, schade buiten het werkgebied.*

Inventaris 543	Oorlogsschade schoolgebouwen, 1945-1957.
----------------	--

Schade door oorlogsgeweld:

- Bijzondere lagere school, Vinkel B 18 – beschietingen, oktober 1944
- Kom, A. 146 [Kerkstraat 24] – bombardement door geallieerde vliegtuigen op 26 september 1944, daarna ten gevolge van beschieting
- Kom, Bijzondere Lagere Meisjesschool, A. 148 – granaatinslag, beschieting, V-1 inslag en bombardement, september-oktober 1944
- *Niet relevant, schade buiten het werkgebied.*

Inventaris 544	Correspondentie inzake schoolgebouwen: urgentie, herstel oorlogsschade en groot onderhoud, 1946-1965.
----------------	---

Niet relevant, betreft algemene stukken.

Inventaris 630	Correspondentie met de Duitse bezetting inzake neergekomen ballon en vliegtuig, 1941.
----------------	---

19/20 mei 1940:

Een Duits vliegtuig is neergestort binnen de gemeente Nuland. De boerderij waarop het neerkwam is volledig uitgebrand.

Toegang 0927: Gemeentebestuur Nuland, 1936-1969.	
- <i>Niet relevant, exacte locatie is onbekend.</i>	
Inventaris 635	Vorderingen door en inkwartiering van de Duitse Weermacht, 1940-1943.
Niet relevant, betreft vordering- en bezettingsschade.	
Inventaris 639	Politionele voorschriften en processen-verbaal, 1940-1945.
Niet relevant, geen betrekking op NGE.	
Inventaris 641	Gegevens van de gemeente in het algemeen, over de bevrijding en lijst met oorlogsslachtoffers, 1940-1945.
Door oorlogshandelingen is ongeveer 60 % van de boerderijen en 20 % van de burgerwoningen in de gemeente Nuland vernield. Beide parochiekerken zijn door de Duitsers opgeblazen. Vanaf 9 oktober tot na 22 oktober waren alle inwoners geëvacueerd.	
- <i>Niet relevant, geen specificering reden van vernieling, noch exacte locaties.</i>	
Inventaris 664	Eigendom en bezit gemeentebossen: oorlogsschade en werkplannen, 1945-1955.
Oorlogsschade gemeentebossen in september-oktober 1944 door beschietingen:	
- C 1152 - C 1153 - C 1283 - C 1297 - C 1298 - C 1299 - C 1409 - C 1410 - C 1411 - C 1722 - C 1296 - C 1315 - C 1316 - C 1317	
- <i>Niet relevant, schade buiten het werkgebied.</i>	
Inventaris 704	Molestverzekering gemeente-eigendommen: schade a.g.v. oorlogshandelingen, 1941-1951.
Niet relevant, betreft algemene stukken.	
Inventaris 706	Vergoeding oorlogsschade, 1941-1957.
Schade door beschietingen oktober 1944:	
- Gemeentehuis - Veldwachterswoning - Brandspuithuis - Klinkerweg in de kom	
Schade door bombardement en beschietingen oktober 1944:	
- RK Jongensschool	
Schade aan waterlossingen in Het Vinkel door mijnen en stellingen van de Duitse Weermacht, september/oktober 1944:	
Vanaf 26 september tot 22 oktober is het gehele complex gronden, waarin zich de bewuste waterlopen bevinden, in handen geweest der Duitse troepen. Deze hebben genoemde waterlopen ten dele afgedamd en verder daarin stellingen, schuttersputten, onderkomens enz. gebouwd en bij hu aftocht de waterlopen in een dergelijke toestand achtergelaten, dat van een enigszins behoorlijke waterlossing geen sprake meer kon zijn. Bovendien zijn door hen de toegangswegen door mijnen versperd.	
- <i>Niet relevant, exacte locatie waterlossingen is onbekend.</i>	

Toegang 0927: Gemeentebestuur Nuland, 1936-1969.	
Inventaris 729	Gemeentehuis, Herstel oorlogsschade, 1945-1955.
Niet relevant, geen specificaties type en datum oorlogsschade.	
Inventaris 730	Gemeentehuis, Herstel oorlogsschade: bestek en tekeningen, 1938-1947.
Niet relevant, betreft bouwdoossier.	
Inventaris 757	Politionele maandrapporten, 1942-1944.
Niet relevant, geen relatie met NGE.	
Inventaris 766	Correspondentie inzake het Koninklijk Huis tijdens de oorlog, bijzondere gelegenheden en verjaardagen, 1940-1969.
Niet relevant, betreft algemene stukken.	
Inventaris 828	Financiële tegemoetkoming aan zelfstandigen (alfabetisch op achternaam) t.g.v. geleden oorlogsschade, A - B, 1945-1947.
Meldingen van aanvragen financiële tegemoetkomingen door o.a. vernieling oogst, vernieling boerderijen, mijnen ongelukken e.d.. Geen specificatie van exacte locatie, reden van schade en datum.	
Inventaris 829	Financiële tegemoetkoming aan zelfstandigen (alfabetisch op achternaam) t.g.v. geleden oorlogsschade, C - G, 1945-1947.
Meldingen van aanvragen financiële tegemoetkomingen door o.a. vernieling oogst, vernieling boerderijen, mijnen ongelukken e.d.. Geen specificatie van exacte locatie, reden van schade en datum.	
Inventaris 830	Financiële tegemoetkoming aan zelfstandigen (alfabetisch op achternaam) t.g.v. geleden oorlogsschade, H - K, 1945-1947.
Meldingen van aanvragen financiële tegemoetkomingen door o.a. vernieling oogst, vernieling boerderijen, mijnen ongelukken e.d.. Geen specificatie van exacte locatie, reden van schade en datum.	
Inventaris 831	Financiële tegemoetkoming aan zelfstandigen (alfabetisch op achternaam) t.g.v. geleden oorlogsschade, K - L, 1945-1947.
Meldingen van aanvragen financiële tegemoetkomingen door o.a. vernieling oogst, vernieling boerderijen, mijnen ongelukken e.d.. Geen specificatie van exacte locatie, reden van schade en datum.	
Inventaris 832	Financiële tegemoetkoming aan zelfstandigen (alfabetisch op achternaam) t.g.v. geleden oorlogsschade, M - R, 1945-1947.
Meldingen van aanvragen financiële tegemoetkomingen door o.a. vernieling oogst, vernieling boerderijen, mijnen ongelukken e.d.. Geen specificatie van exacte locatie, reden van schade en datum.	
Inventaris 833	Financiële tegemoetkoming aan zelfstandigen (alfabetisch op achternaam) t.g.v. geleden oorlogsschade, N - S, 1945-1947.
Meldingen van aanvragen financiële tegemoetkomingen door o.a. vernieling oogst, vernieling boerderijen, mijnen ongelukken e.d.. Geen specificatie van exacte locatie, reden van schade en datum.	
Inventaris 834	Financiële tegemoetkoming aan zelfstandigen (alfabetisch op achternaam) t.g.v. geleden oorlogsschade, T - Z, 1945-1947.
Meldingen van aanvragen financiële tegemoetkomingen door o.a. vernieling oogst, vernieling boerderijen, mijnen ongelukken e.d.. Geen specificatie van exacte locatie, reden van schade en datum.	
Inventaris 879	A.J.M. Braam, 24 september 1919 te Gendt: 1e ambtenaar t.s., gemeente-ontvanger, ambtenaar van de burgerlijke stand, secretaris-penningmeester van het burgerlijk armbestuur en hoofd van de luchtbeschermingsdienst, 1941-1944.
Niet relevant, betreft algemene stukken.	

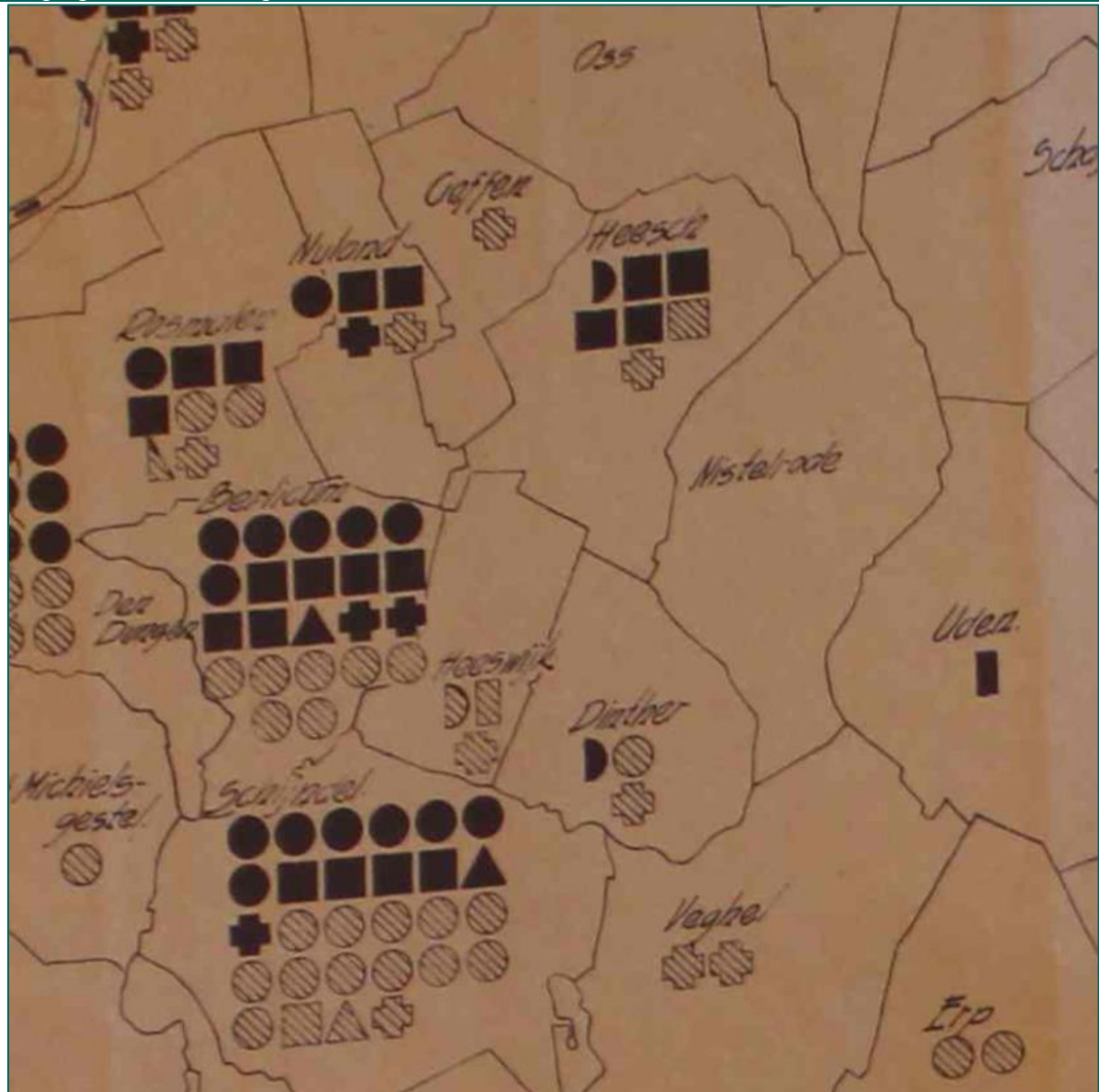
Tabel 40: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Nuland, toegang 0927.

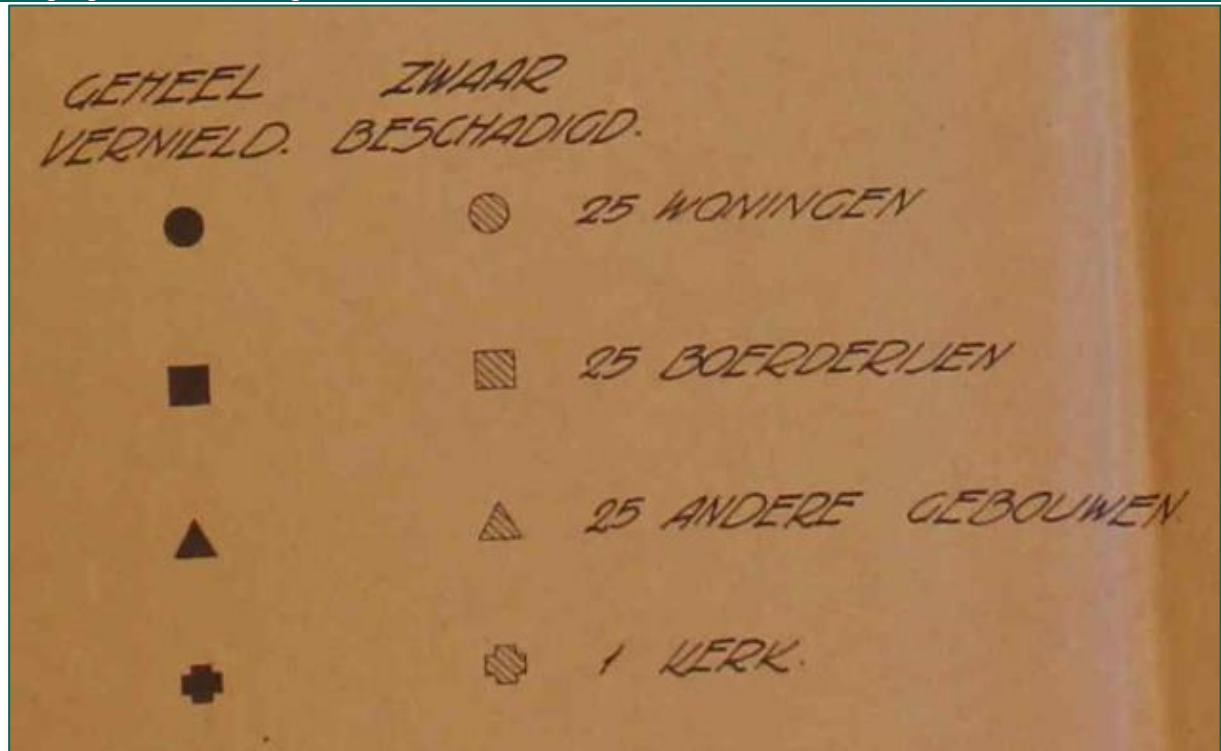
Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC); provinciaal archief

Het BHIC bewaart de archieven van de provincie Noord-Brabant. In het provinciale archief is gezocht naar informatie met betrekking tot oorlogsschade, de luchtbeschermingsdienst en geruimde NGE. Daarnaast is gezocht naar overige relevante archiefstukken. De voor dit HVO-NGE geraadpleegde archiefstukken zijn weergegeven in onderstaande tabellen:

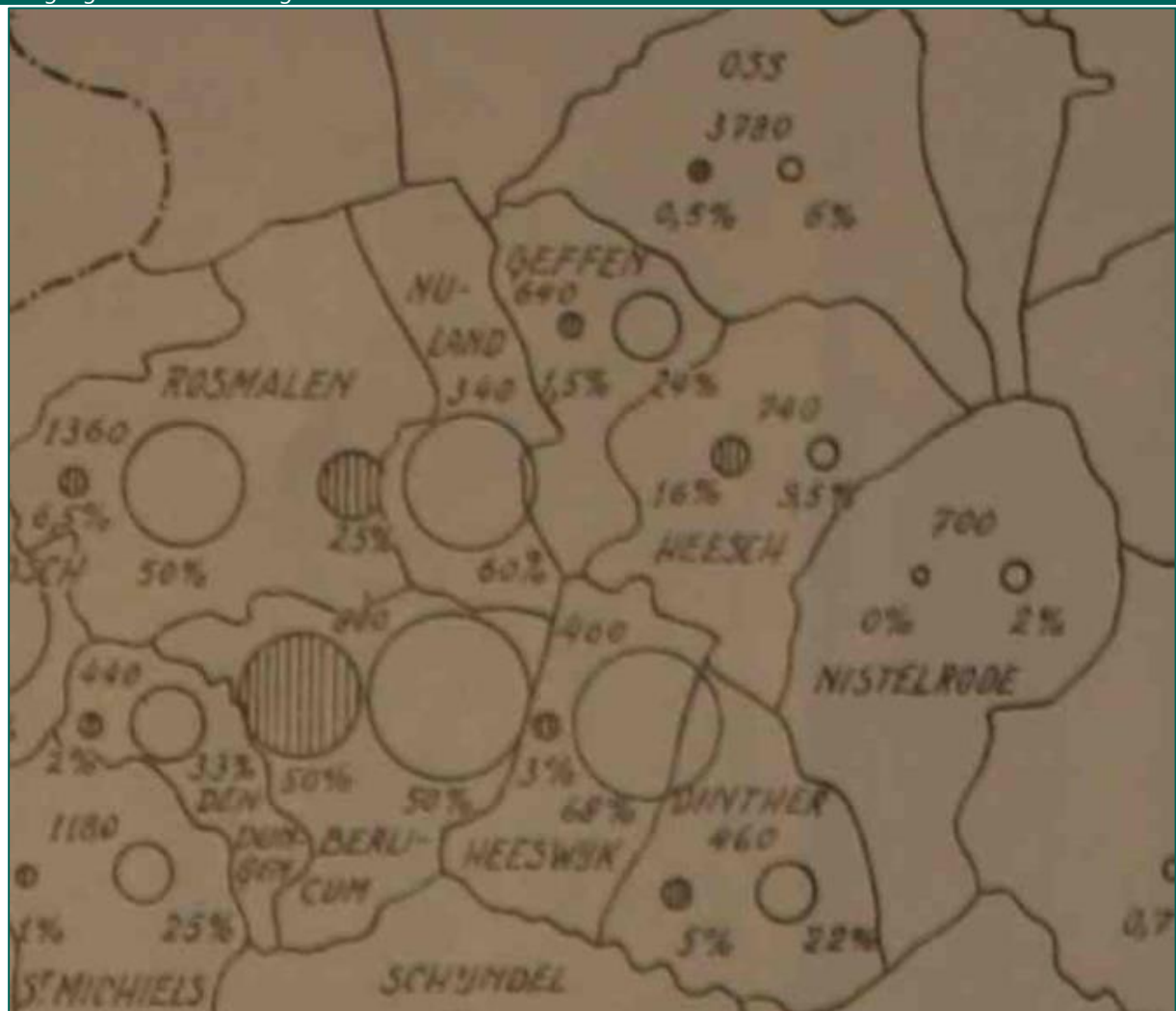
Toegang 127: Militair Gezag in Noord-Brabant 1944-1946.	
Provinciale Militaire Commissaris in Noord-Brabant en opvolger	
Inventaris 17	Rapporten en verslagen, 1944-1945
Niet relevant, betreft algemene zaken.	
Inventaris 23	Rapporten "526 (P) Civil Affairs Detachment" over toestand in Noord-Brabant, 1944-1945
Meldingen van V1-inslagen, maar plaats wordt niet vermeld.	
Inventaris 24	Verslagen, diversen, waaronder weekrapporten secties PMC, 1944-1945
Niet relevant, betreft algemene zaken.	
Inventaris 34	Kaarten oorlogsschade aan woningen, boerderijen, kerken en andere gebouwen, 1945
Schade binnen de gemeenten:	

Toegang 127: Militair Gezag in Noord-Brabant 1944-1946.

Toegang 127: Militair Gezag in Noord-Brabant 1944-1946.

VERKLARING.

TOTALE BESCHADIGING.

GEDEELTELIJK EN LICHT BESCHADIGD.

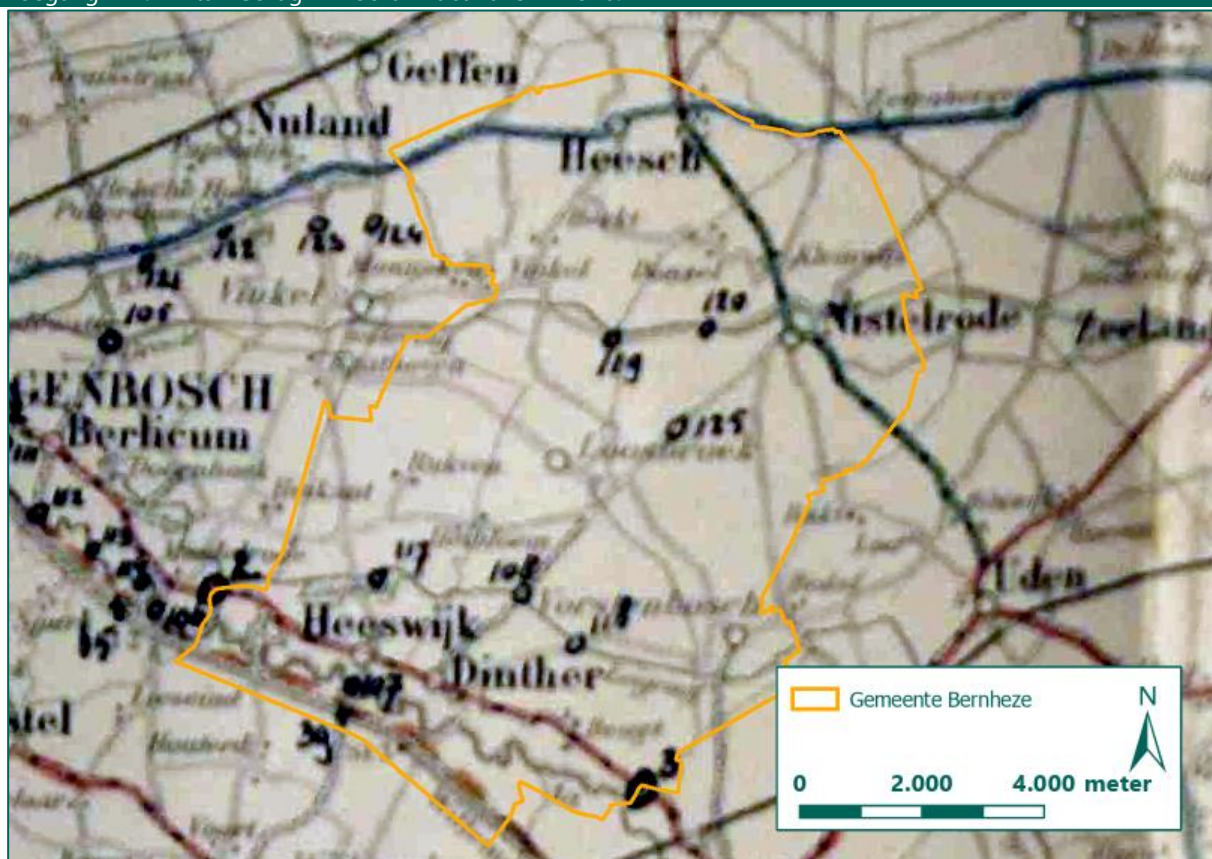
GETAL GEEFT AANTAL WONINGEN AAN IN GEMEENTE.

- Relevant, schade binnen het werkgebied.

Inventaris 43

Kaarten verkeerswegen en vernielde bruggen, 1932-1944

Toegang 127: Militair Gezag in Noord-Brabant 1944-1946.

39: Heeswijkschebrug – vernield – Bailey bridge gelegd

107: onbekend

108: onbekend

117: onbekend

118: onbekend

119: onbekend

120: onbekend

125: onbekend

- Niet relevant, vorm van schade of toedracht onbekend.

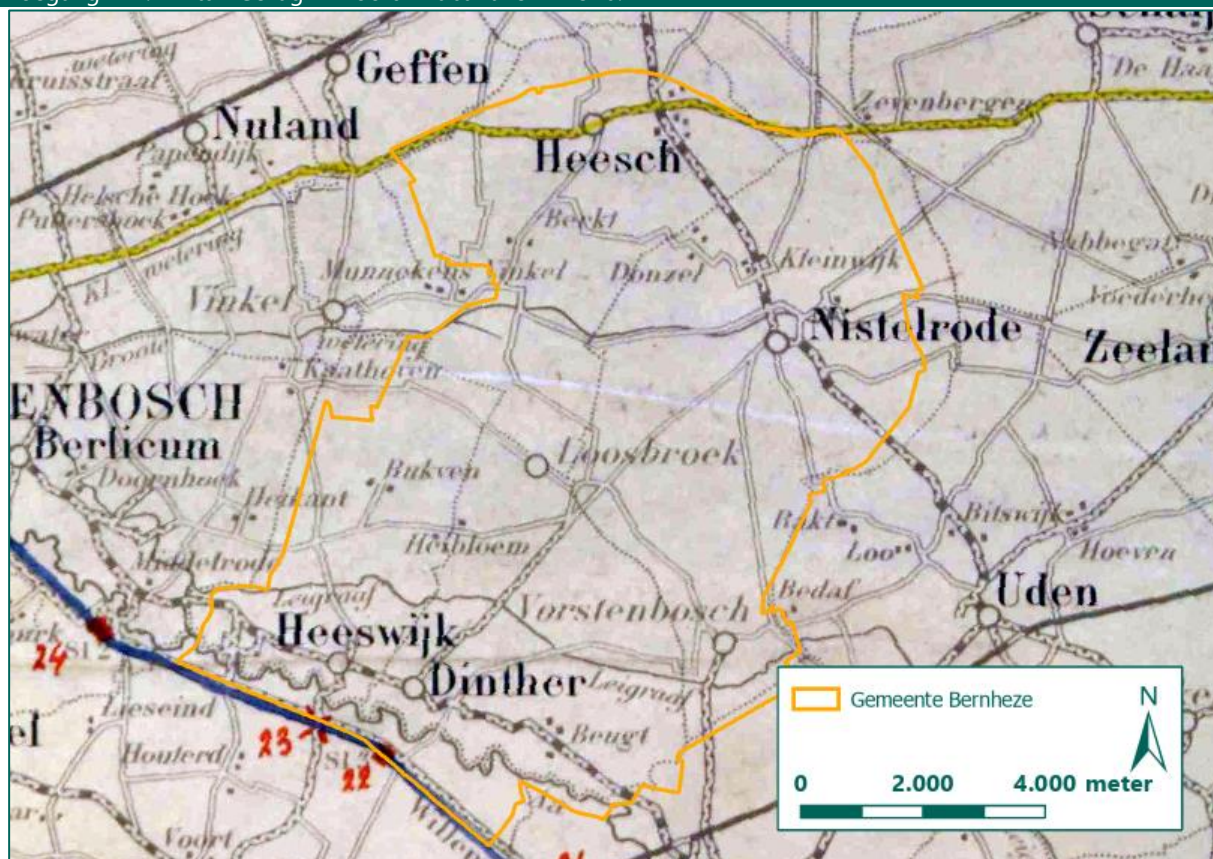
Inventaris 44	Kaarten water-, spoor- en verkeerswege, bruggen en sluizen, 1932-1944
---------------	---

Niet relevant, zeer onduidelijk kaartje.

Inventaris 46	Kaarten waterwegen en vernielde sluizen en bruggen in arrondissement 's-Hertogenbosch, 1943-1944
---------------	--

Kaarten waterwegen en vernielde sluizen en bruggen in arrondissement 's-Hertogenbosch:

Toegang 127: Militair Gezag in Noord-Brabant 1944-1946.

22: Sluis 3 – vrijwel onbeschadigd

23: Heeswijkschebrug – vernield – Bailey bridge gelegd

- Niet relevant, reden van vernieling onbekend.

Inventaris 47

Kaarten waterwegen en vernielde sluizen en bruggen in westelijk Brabant, 1932-1944

Toegang 127: Militair Gezag in Noord-Brabant 1944-1946.

Kaarten waterwegen en vernielde sluizen en bruggen in westelijk Brabant:

- Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.

Inventaris 104	Tijdstip bevrijding gemeenten in Noord-Brabant, 1945
----------------	--

Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.

Inventaris 159	Verordeningen en instructies vijandelijk vermogen (oorlogsbuit), 1944-1945
----------------	--

Niet relevant, betreft algemene stukken.

Inventaris 171	Belastingen, deviezen en oorlogsschade, 1944-1945
----------------	---

Niet relevant, betreft algemene stukken.

Inventaris 176	Militaire aangelegenheden, 1944-1945
----------------	--------------------------------------

Niet relevant, betreft algemene stukken.

Inventaris 185	Visakten en vissen met handgranaten, 1944-1945
----------------	--

Niet relevant, geen informatie aangetroffen over vissen met handgranaten.

Toegang 127: Militair Gezag in Noord-Brabant 1944-1946.

Inventaris 211	Rapporten over in januari-maart 1945 in Noord-Brabant neergekomen vliegende bommen V1 en V2, 1945
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 215	Instructies, verordeningen, verslagen en rapporten brandweer en luchtbescherming, 1945
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 216	Opruimen mijnen, 1944-1945
Niet relevant, opgave van mijnen maar geen locatie aangegeven waar ze liggen.	
Inventaris 217	Personeelszaken brandweer en luchtbescherming, 1944-1945
Niet relevant, betreft algemene stukken.	
Inventaris 218	Vijandelijke luchtlandingen, 1944-1945
Niet relevant, betreft algemene stukken.	
Inventaris 219	Sectie brandweer en luchtbescherming, 1944-1945
Niet relevant, betreft algemene stukken.	
Inventaris 272	Wederopbouw, 1944-1945
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 279	Rapporten militaire commissaris Noord-Limburg, 1944-1945
Niet relevant, geen relatie tot NGE.	
Inventaris 280	Schade enquête commissie, 1944-1945
Niet relevant, geen relatie tot NGE.	
Inventaris 306	Bewakings- en gezagscompagnieën, 1944-1945
Niet relevant, geen relatie tot NGE.	
Inventaris 307	Mijnen en andere explosieven, 1944-1945
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 313	Bureau Militaire Zaken, 1944-1945
Niet relevant, geen relatie tot NGE.	
Districts Militaire Commissaris in 's-Hertogenbosch (code N05)	
Inventaris 451	Huiszoekingen, ontruiming van woningen enz., 1944-1945
Niet relevant, geen relatie tot NGE.	
Inventaris 454	Oorlogsbuit, 1944-1945
Niet relevant, geen relatie tot NGE.	
Inventaris 459	Politionele aangelegenheden, 1944-1945
Niet relevant, geen relatie tot NGE.	
Inventaris 460	Brandweer en luchtbescherming, 1944-1945
Niet relevant, geen relatie tot NGE.	
Inventaris 461	Opruimen mijnen en opgaven neergekomen V1's en V2's, 1945
Voor meldingen van neergekomen V-1's, zie toegang 0927, inv. 323.	

Toegang 127: Militair Gezag in Noord-Brabant 1944-1946.

Districts Militaire Commissaris in Oss (code N06)	
Inventaris 502	Oorlogsbuit, 1944-1945
Niet relevant, geen relatie tot NGE.	
Inventaris 508	Rapporten en processen-verbaal, 1944-1945
Niet relevant, geen relatie tot NGE.	
Inventaris 510	Mijnopruiming, sectie brandweer en luchtbescherming, 1944-1945
28 mei 1945: Binnen de gemeente Heesch zijn geen mijnen velden aanwezig. - <i>Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.</i>	
Inventaris 511	Brandweer en luchtbescherming, 1944-1945
Niet relevant, betreft algemene stukken.	
Inventaris 521	Opgave beschadigde (water)wegen, 1944-1945
Niet relevant, geen relatie tot NGE.	
Inventaris 522	Wederopbouw en vordering woonruimte, 1944-1945
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 532	Bureau militaire zaken, 1944-1945
Niet relevant, betreft algemene zaken.	

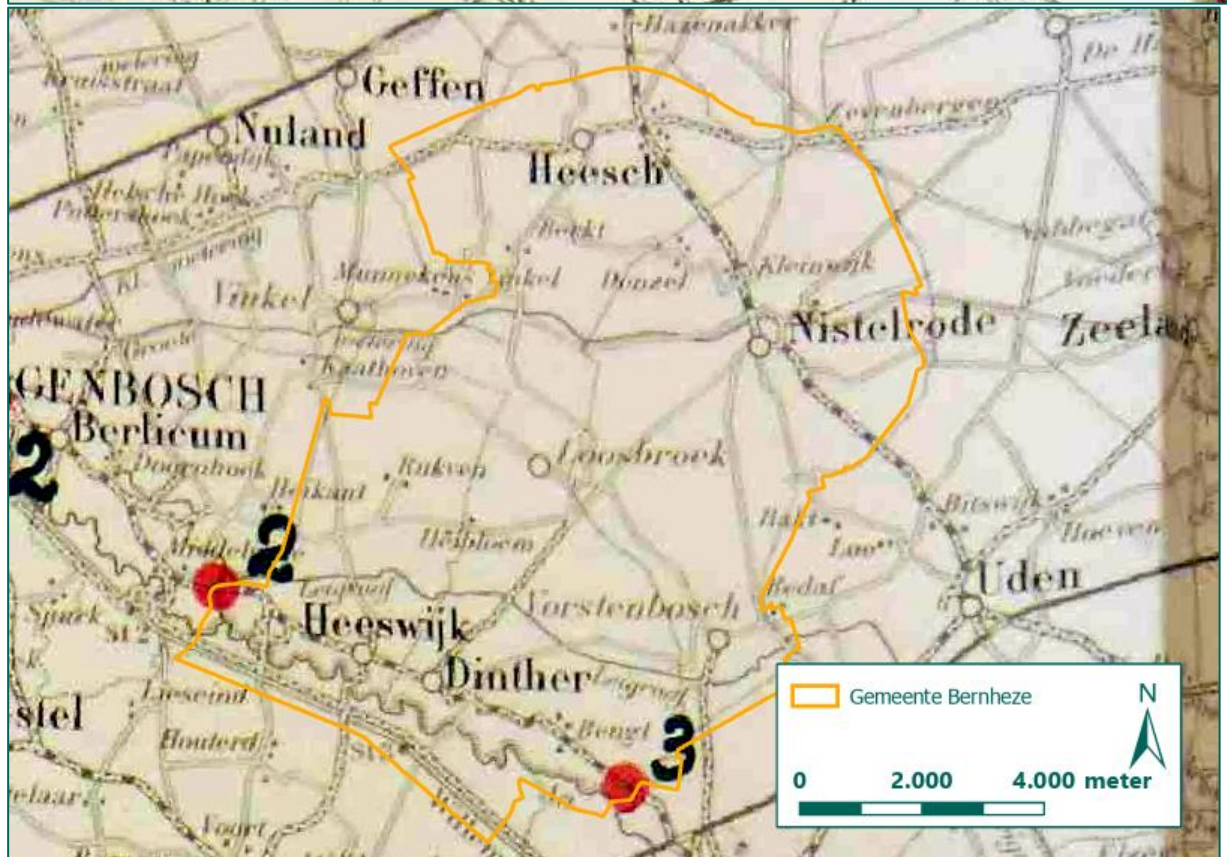
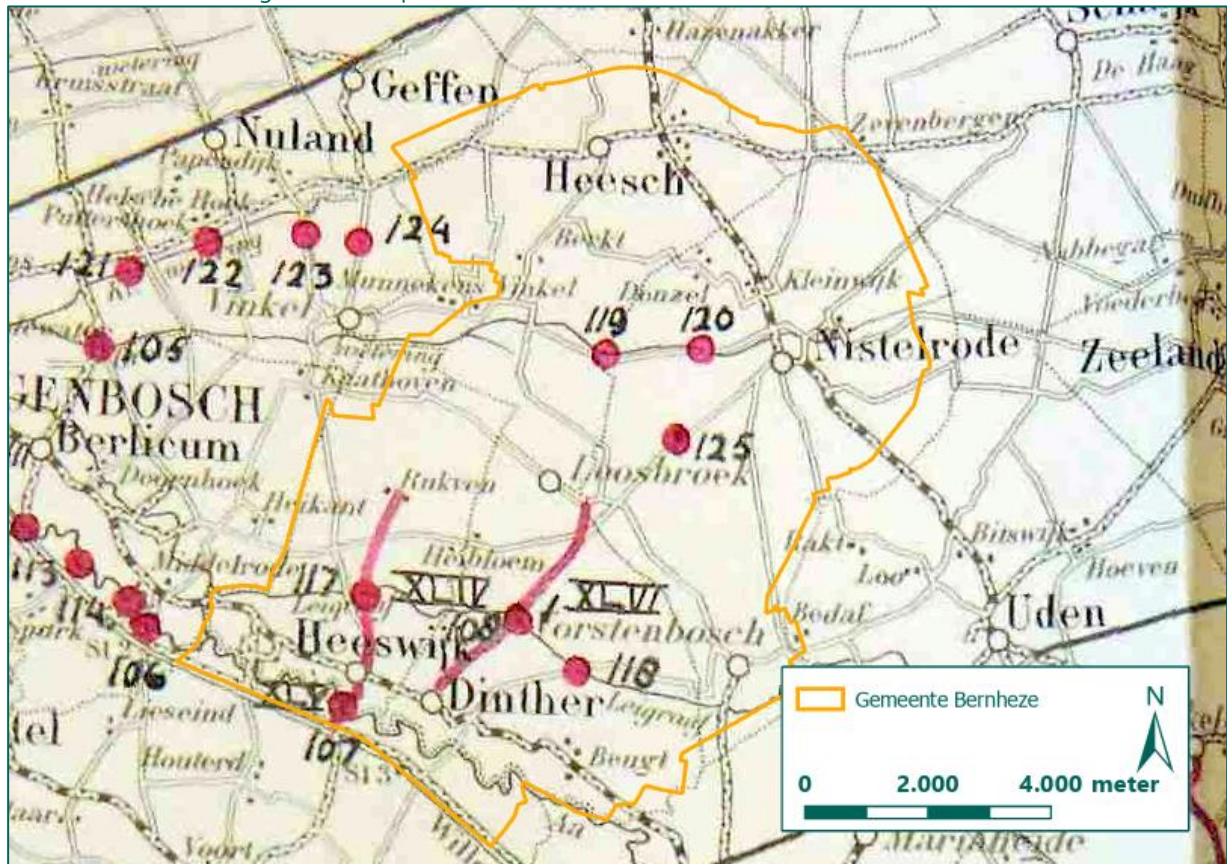
Tabel 41: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het provinciaal archief Noord-Brabant, toegang 127.

Toegang 1148: Provinciaal Bestuur Noord-Brabant 1920-1949.

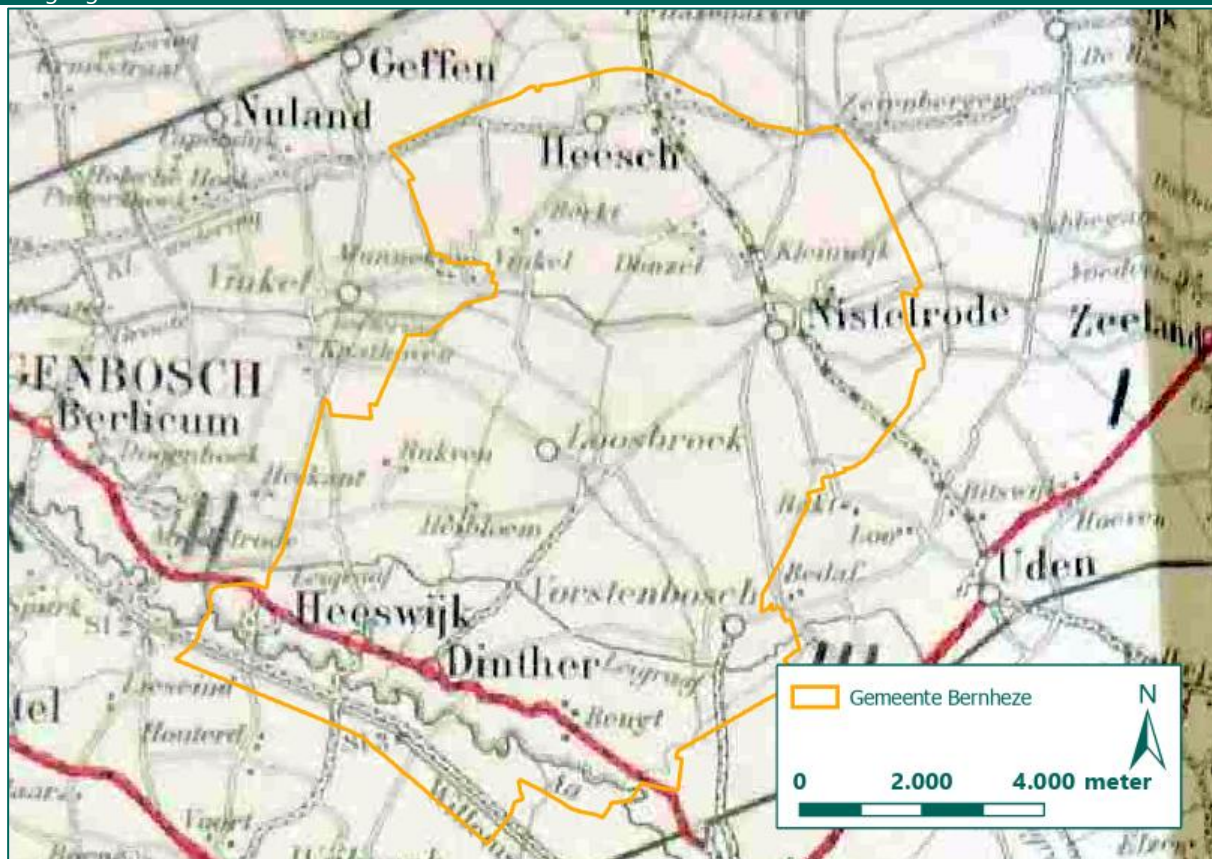
Inventaris 441	Luchtbescherming waterleidingbedrijven, 1939-1940
Nee, circulaires en richtlijnen, betreft geen NGE of oorlogshandelingen.	
Inventaris 442	Bescherming tegen luchtaanvallen op waterstaatswerken dienende tot waterkering en waterlozing, 1939-1943
Nee, circulaires en richtlijnen, betreft geen NGE of oorlogshandelingen.	
Inventaris 443	Lijsten oorlogsschade aan eigendommen provincie, gemeenten en waterschappen, 1944

Toegang 1148: Provinciaal Bestuur Noord-Brabant 1920-1949.

Kaart met schade aan eigendommen provincie:

Toegang 1148: Provinciaal Bestuur Noord-Brabant 1920-1949.

2: Haffertsebrug (over de Leijgraaf) – Rosmalen-Veghel grens Berlicum-Heeswijk - vernield

3: Beugbrug (over de Beekgraaf) – Rosmalen-Veghel grens Dinther-Veghel – hulpbrug vernield

107: Brug over de Aa – in de weg Heeswijk-Schijndel grens Heeswijk en Schijndel – brug verder verzakt, leuning beschadigd – tijdelijk hersteld

108: Houten brug over Leijgraaf – in de weg Dinther-Loosbroek gemeente Dinther - vernield

117: Brug over de Leijgraaf – in de weg Heeswijk-Rukven gemeente Heeswijk – Door zwaar verkeer en hoge waterstand achterloops geworden

118: Houten brug over de Leijgraaf – in de weg Dinther-Vorstenbos gemeente Dinther - vernield

119: Betonbrug over de Groote Wetering – Gemeente Heesch – door verkeer vernield

120: Betonbrug over de Groote Wetering – Gemeente Nistelrode -

123: Gemetselde boogbrug over de Kleine Wetering, grens Nuland en Geffen – boog vernield, noodbrug aangebracht.

124: Twee betonduikers in de Vinkelse Loop, in Geffense Veerscheut [?] – vernield, nieuwe duikers zullen worden aangebracht.

125: Betonbrug over de Venloop – Gemeente Nistelrode - vernield

II: Provincialeweg Rosmalen-Veghel – gemeente Rosmalen, Berlicum, Heeswijk, Dinther en Veghel – beschadigd door granaattreffers, bermen afgereden

XIV: onbekend

XLIV: onbekend

XLVI: onbekend

- Niet relevant, reden van vernieling niet bekend.

Inventaris 774	Correspondentie onderhoud en reconstructie weggedeelten en herbouw, 1919-1948
----------------	---

Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.

Toegang 1148: Provinciaal Bestuur Noord-Brabant 1920-1949.	
Inventaris 790	Onteigeningen voor reconstructies als gevolg van oorlogsschade provinciale weg, wegvak 8, 1940-1950
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 901	Oorlogsschade aan wegen, bruggen enz. en overleg over schadeloosstelling met Commissariaat voor Oorlogsschaden
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 987	Correspondentie over aanleg en onderhoud Peelkanaal en Koordekanaal in Peelgebied, 1939-1944
Nee, betreft algemene informatie.	
Inventaris 988	Tekeningen onderhoud 1
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 989	Tekeningen onderhoud 2
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
Inventaris 1286	Herstel schade door oorlog en bezetting aan eigendommen publiekrechtelijke en daarmee gelijkgestelde lichamen, 1946-1947
Nee, circulaires en voorschriften, betreft geen CE of oorlogshandelingen	

Tabel 42: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het provinciaal archief Noord-Brabant, toegang 1148.

Toegang 1392: Provinciaal Bestuur Noord-Brabant 1950-1986.	
Inventaris 3640	Vaststellen van toestand wegen en bruggen na geleden oorlogsschade en van financiële bijdrage door het Rijk in het herstel daarvan, 1949-1958
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	

Tabel 43: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het provinciaal archief Noord-Brabant, toegang 1392.

Toegang 1869: Provinciaal Bestuur 1987-1999.	
Geen relevante inventarissen.	

Tabel 44: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het provinciaal archief Noord-Brabant, toegang 1869.

Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH)

Het raadplegen van de volgende collecties heeft relevante resultaten opgeleverd:

- Collectie 447: Bevrijding van Nederland.
- Collectie 575: Bureau Inlichtingen/ Duitse verdedigingswerken.

De resultaten zijn in de onderstaande tabel opgenomen:

Collectie 447: Bevrijding van Nederland.	
Inventaris 18	Oorlogsdagboek van de gevechtscommandant van 's-Hertogenbosch, Oberst Dewald [Nederlandse vertaling]
17 september 1944: 13.45 h. Met 3 groepen van Den Dungen uit doorgedrongen naar de brug bij Berlicum. Na 6 km contact met de vijand bij het kasteel. Kasteel stormenderhand bezet. 21 Gevangenen. Een groep geneeskundige troepen o.l.v. de divisie-arts Dr. Kampermann, 16e Divisie Luchtafweer, bevrijd. Een luitenant van de Luchtafweer met zijn chauffeur eveneens bevrijd. 18 september 1944: 1.35 h. Het door de vijand bezette "kasteel" werd door het resterende bataljon Ewald heroverd. Hauptmann Ewald heeft bevel bij het aanbreken van de dag verder op te rukken. Waarschijnlijk ondervindt Hauptmann Duchstein moeilijkheden op de weg van 's-Hertogenbosch naar Veghel verder op te trekken. Volgens	

informaties van Hauptmann Ewald is hij om 22.00 h. het kasteel gepasseerd. Sterkte van de eenheid Duchstein 75/445.

4.45 h. Melding van het bataillon Duchstein: De voorhoede van de marscolonne Duchstein is op de weg 's-Hertogenbosch- Veghel gevorderd tot een punt 3 km noordoostelijk van de spoorbrug bij Veghel. Vijandelijke beschieting door anti—tankgeschut en zware granaatwerper. Bataillon valt verder aan.

6.05 h. Aan het opperbevel gemeld, dat de mannen in Oss onder commando staan van Hauptmann Franke. In totaal beschikt hij over 90 man. Oss moet verdedigd worden met 60 man, 30 man naar Heesch die ook verkenningen uitvoeren naar Grave. Deze 30 man hebben het bevel de wegkruising van Heesch bezet te houden.

6.35 h. Melding van Hauptmann Duchstein: Het bataillon ligt nog steeds 3 km ten noordwesten van de spoorwegovergang bij Veghel met het doel aanval op Veghel. Aanzienlijke verliezen. Worden beschoten door vijandelijk anti-tank geschut en granaatwerpers De tegenstander wordt op de sterkte van een bataillon geschat. De hoofdmacht ligt ten noorden van het kanaal.

7.10 h. Bataillon Ewald: 8 Gevangenen (gevangen genomen bij het kasteel bij Middelrode) naar het gevangenenkamp Vught getransporteerd.

10.30 h. Bataillon Duchstein meldt: Liggen vast ten noordoosten van de weg 's-Hertogenbosch-Veghel op 1 km ten noordwesten van de spoordijk met het front naar de spoordijk. Vijandelijke scherpschutters, wegversperringen. Aanzienlijke verliezen.

19 september 1944: 1 4.55 h. 1 vijandelijke gepantserde verkenningswagen en 2 vrachtwagens zijn Oss binnengereden. Persoonlijke waarneming-door Hauptmann Franke. De tegenstander kwam uit de richting Grave, werd 500 m. voor de wegkruising Heesch beschoten, draaide toen naar het noorden af en verscheen kort daarna in Oss.

22 september 1944: 9.50 h. Oberfähnrich Wolko brengt bericht over de situatie van de eenheid Weller. Hauptmann Weller had het plan de zich in zijn rug bevindende vijand bij Heeswijk- Dinther aan te vallen en door te stoten naar de weg Middelrode-Veghel. Hauptmann Dahmen (3e comp.) zou bij Beugt met 3 stukken 2 cm geschut dekking geven in de richting Veghel en Dinther om te verhinderen dat de vijand versterkingen zou kunnen aanvoeren. Een onderdeel van de gevechtsgroep zou de vijand van Heeswijk— Dinther uit naar Beugt terugdringen. De aanval van de 3e compagnie op Beugt werd door vijandelijke strijdkrachten tegengehouden. Na één uur kreeg de 3e compagnie van Hauptmann Dahmen het bevel zich op het punt van uitgang terug te trekken. Hauptmann Dahmen nam het bevel over de gevechtsgroep Weller op zich. Onderdelen van de 1e en de 2e compagnie trokken zich langs het kanaal terug. 5 Stukken geschut werden ten gevolge van het gebrek aan munitie opgeblazen. Een Oberfähnrich nam de leiding over de 3e compagnie op zich en gaf deze het bevel zich een weg naar 's-Hertogenbosch vrij te vechten. Hauptmann Just zou zich met zijn eenheid na 's-Hertogenbosch terug vechten.

23 september 1944: 6.50 h. Order aan het bataillon Hanke. Persoonlijk door Oberst Dewald aan Leutnant Richter: Onder leiding van Leutnant Richter een slagvaardige verkenningspatrouille op weg sturen met de bedoeling door te stoten naar Beugt en vast te stellen of de eenheid Weller nog ter plaatse is en welke mogelijkheden er bestaan deze te bevrijden. Indien nog ter plaatse dient Weller te worden aangespoord tot de bevrijdingsactie stand te houden.

7.25 h. Order gewijzigd ten gevolge van de gevechtssituatie; Verkenningspatrouille kwam niet verder dan Heeswijk.

17.00 h. Volgens door burgers verstrekte gegevens werd het kasteel op 21-9-'44 om 19.00 h. door de vijand, met medeneming van Duitse krijgsgevangenen, verlaten. Van het kasteel uit rukten de troepen over de bevolen aanvalslinie in de richting Heeswijk op. Voor de ingang van het dorp Heeswijk vijandelijke post. Om 16.30 h. eerste contact met de vijand. Het vuur werd beantwoord. De andere groepen trokken verder op. De linker groep Hannig nam waar dat zich op de weg Heeswijk in de richting kanaal diverse vijandelijke voertuigen bewogen, die één mitrailleur en meerdere schutters in stelling brachten. Hannig opende het vuur, dat doo¹ machinegeweer beantwoord werd. Links werd nog een zwaar machinegeweer en schutters vanuit de bomen vastgesteld. Ook burgers, die vanuit de huizen op ons schoten. De pelotonscommandant Weitmann werd zwaar gewond en is aan de gevolgen daarvan gestorven. Lt. Hannig nam het commando over het peloton op zich en werd verder onder vuur genomen. Na vuurondersteuning door een opgerukt stuk 2cm luchtdoelgeschut trok de vijand zich met verliezen

terug. De patrouille probeerde verder op te rukken maar werd in de rechter flank door zwaar mitrailleurvuur bestookt. Rechts bij de groep Hanke was hevig gevechtswaai te horen, de verbinding was afgebroken. Het peloton bleef in stelling, het stuk luchtdoelgeschut werd teruggetrokken. Tegelijkertijd kreeg de commandant van de groep "Knacker" bevel terug te trekken. De terugtocht gelukte om 17.45 h. onder vuurdekking van een stuk 7,5cm geschut.

18.20 h. Resultaat verkenningpatrouille I: Terrein links en rechts van de weg 's-Hertogenbosch Heesch tot op een diepte van 5 km vrij van vijanden. Heesch door de vijand bezet. Op de wegwijding voor Heesch bevindt zich een vijandelijk mitrailleurvest. In de huizen zwarte scherpshutters. Ongeveer een half uur voor aankomst van de verkenningpatrouille waren in Nuland vijandelijke tanks en gepantserde verkenningswagens.

26 september 1944: 12.00 h. In het dorp Heesch is geen vijand. In het gebied om Heesch reden 3 vijandelijke tanks rond, waarvan er 2 konden worden vernietigd. Een bevindt zich momenteel nog in het bosgebied ten noorden van Heesch. De dorpsrand van Heesch werd door een Ostbataillon bezet.

27 september 1944: 18.30 h. Inkomend telefoongesprek General Chili, 85. I.D. Bevel: 1 of 2 vijandelijke tanks in het gebied Heeswijk doorgedrongen. Direct slagvaardige verkenningsgroep er op af om dit te onderzoeken.

18.40 h. Bevel aan Hauptmann Hanke: 1 of 2 vijandelijke tanks in liet gebied Heeswijk doorgebroken, direct slagvaardige verkenningpatrouille erheen. Commando Major Pohl.

28 september 1944: 3.30 h Resultaat verkenningpatrouille Oberleutnant Beinhauer: 800 m ten noorden van het kasteel verse sporen, vermoedelijk van een pantserverkenningswagen op de akker vanaf de boerderij links van de weg in richting Heeswijk. 23.45 h. Fel contact met vijand bij de westelijke toegang naar Heeswijk. Verder opdringen onmogelijk.

- *Relevant, gevechten en beschietingen binnen het werkgebied.*

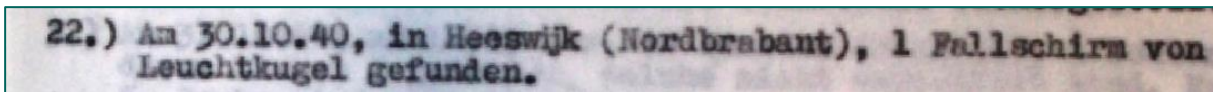
Tabel 45: Overzicht van de in het NIMH geraadpleegde inventarisnummers van toegang 575.

Collectie 575: Bureau Inlichtingen/ Duitse verdedigingswerken.	
Inventaris 97	Kaart van stellinggedeelte Vle divisie, gemeente Nistelrode, sectie A, 3e blad, afkomstig van A.C.V. Geniezaken Breda, 16-09-1941; Nistelrode
Niet relevant, niet beschikbaar gebleken.	
Inventaris 480	Datum: 17-06-1944; Schaal/code/blz.: GB/8255/44; Omschrijving: Rapport over landingsterreinen, nummer. 1. Coördinaten van terreinen in Hedel, Nuland, Boxtel, Vught, Haren, St. Michielsgestel, Heusden, Grave, Ravestein en Lithoijen, gelegen bij objecten die in samenwerking komen voor bescherming door luchtlandingstroepen
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	

Tabel 46: Overzicht van de in het NIMH geraadpleegde inventarisnummers van toegang 575.

NIOD Instituut voor oorlogs-, holocaust- en genocidestudies (NIOD)

In het NIOD is de toegang 077: Generalkommissariat für das Sicherheitswesen – Höhere SS- und Polizeiführer Nord-West geraadpleegd. Dit heeft de volgende resultaten opgeleverd:

Toegang 077: Generalkommissariat für das Sicherheitswesen – Höhere SS- und Polizeiführer Nord-West	
Inventaris 1328	Dagberichten van de Befehlshaber der Ordnungspolizei Den Haag betreffende vijandelijke luchtaanvallen, 1940-1941.
30 oktober 1940:	
	
- <i>Niet relevant, exacte locatie van gevonden fakkel is onbekend.</i>	
20 december 1940:	

8.) Am 20.12.40, um 06.15 Uhr, in Heeswijk (Nordbrabant), 4 Sprengbomben, davon 1 Blindgänger, und einige Brandbomben auf Wiese abgeworfen. Kein Schaden.

- Niet relevant, locatie neergekomen bommen is onbekend.

9 januari 1941:

In de gemeente Nistelrode is één parachute van een lichtfakkel gevonden.

13.) Am 10.1.41, in Nistelrode (Nordbrabant), 1 Fallschirm von Leuchtbombe gefunden. Stabsoffizier in Hertogenbosch hat Kenntnis.

- Niet relevant, exacte locatie van gevonden fakkel is onbekend.

9 februari 1941:

In de gemeente Heesch is één uitgebrande lichtfakkel [Leuchtbombe] gevonden.

- Niet relevant, exacte locatie van gevonden fakkel is onbekend.

14 februari 1941:

11.) Am 14.2.41, um 21.30 Uhr, in Heeswijk (Nordbrabant), 1 Sprengbombe ins freie Feld abgeworfen. Kein Schaden.

- Niet relevant, locatie neergekomen bom is onbekend.

Tabel 47: Overzicht van de in het NIOD geraadpleegde inventarisnummers van toegang 077.

BIJLAGE 4 ARCHIEFONDERZOEK INTERNATIONALE ARCHIEVEN

Voor het analyseren van de oorlogshandelingen binnen het werkgebied is gebruik gemaakt van documenten uit verschillende internationale archiefinstellingen. REASeuro beschikt over een uitgebreide collectie kopieën van documenten uit de Amerikaanse, Belgische, Britse, Canadese, Franse en Duitse archieven. Voor dit HVO-NGE hebben de volgende archiefinstellingen relevante resultaten opgeleverd:

- The National Archives (TNA) in Londen, Verenigd Koninkrijk.
- National Archives and Records Administration (NARA) in College Park (MD), Verenigde Staten.
- Bundesarchiv-Militärarchiv (BaMa) in Freiburg, Duitsland.
- Bundesarchiv Berlin-Lichterfelde (BaBL) in Berlijn, Duitsland.

The National Archives (TNA)

Luchtoorlog

REASeuro heeft in de loop der jaren een aanzienlijke collectie bombardementsgegevens uit The National Archives (TNA) in Londen verzameld. Voor voorliggend HVO-NGE is deze collectie geraadpleegd. De collectie omvat verschillende bombardementsgegevens van bombardementen door de volgende Britse luchtmachtonderdelen:

Eenheid	Omschrijving	Actief in NL	Standaard door REASeuro geraadpleegde toegangen
Bomber Command (BC)	BC voerde vooral bombardementen uit op strategische doelen en stedelijk gebied. Vele bombardementen op Nederlands grondgebied in de eerste jaren van de oorlog werden veroorzaakt door navigatiefouten/in nood verkerende vliegtuigen van BC.	1940-1945	AIR 14 – Day and Night raid sheets, Summaries of Form E reports, Photographic Interpretation Section AIR 24 – Headquarters AIR 25 – Groups AIR 27 – Squadrons AIR 50 – Combat Reports
Coastal Command (CC)	CC had de taak om geallieerde schepen te beschermen, maar voerde ook diverse aanvallen uit op Duitse posities in Nederlandse wateren en -kustgebieden.	1940-1945	AIR 15 – Strike Sheets AIR 24 – Headquarters AIR 25 – No 16. Group AIR 27 – Squadrons
Fighter Command (FC)	FC beschikte over diverse jachtvliegtuigen en jachtbommenwerpers die in Nederland aanvallen uitvoerden op militaire infrastructuur, spoorwegen, schepen en Duitse troepen.	1940-1945	AIR 24 – Headquarters AIR 25 – No. 12 Group AIR 27 – Squadrons
Second Tactical Air Force (2TAF)	2TAF bood ondersteuning aan geallieerde grondeenheden en voerde, net als FC, aanvallen uit op militaire infrastructuur, spoorwegen en schepen in Nederland.	1944-1945	AIR 26 – Wings AIR 27 – Squadrons AIR 37 – Headquarters
Air Defence Great Britain (ADGB)	ADGB maakte deel uit van Fighter Command en werd in 1943 opgericht om ondersteuning te bieden om Groot-Brittannië te beschermen tegen Duitse vliegtuigen.	1943-1944	AIR 24 – Headquarters AIR 27 – Squadrons
Allied Expeditionary Air Force (AEAF)	AEAF was verantwoordelijk voor de tactische luchtsteun. 2TAF en de Amerikaanse Ninth Air Force maakten deel uit van deze eenheid.	1944-1945	AIR 24 – Headquarters AIR 27 – Squadrons AIR 37 – Daily intelligence and operations summaries
Army Co-operation Command (ACC)	ACC was de voorloper van 2TAF en was opgericht als eenheid voor tactische luchtsteun.	1940-1943	AIR 24 – Headquarters AIR 27 – Squadrons AIR 25 – No. 71 Group AIR 39 – Operational / intelligence summaries

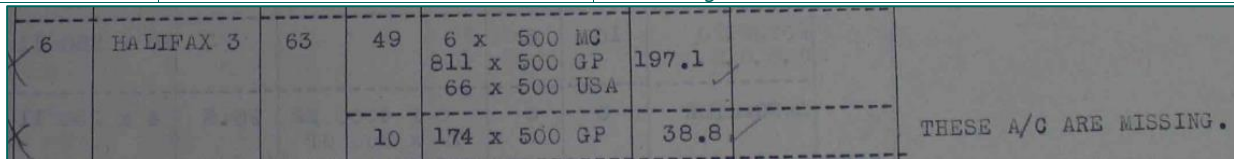
Auster Squadrons	De Auster Squadrons bestonden uit kleine verkenningsvliegtuigen. Zij vlogen over vijandelijk gebied om Duitse posities in kaart te brengen.	1944-1945	AIR 27 – Squadrons
Overige bronnen gerelateerd aan de luchtoorlog in Nederland			
Instelling / Eenheid	Omschrijving	Actief in NL	Standaard door REASeuro geraadpleegde toegangen
Air Historical Branch (AHB)	AHB is de archiefinstelling van de Royal Air Force. In de archieven van de AHB zijn documenten geraadpleegd over missies in onder meer Nederland.	-	AIR 20 – diversen
Central Interpretation Unit (CIU)	CIU verzorgde de interpretatie van luchtfoto's voor de geallieerde strijdkrachten.	1941-1945	AIR 29 – Interpretation reports AIR 34 – Target folders, Album of aerial photographs
RAF Stations	Gedurende de oorlog hielden de Britse vliegvelden welke toestellen opstegen, waarbij informatie werd genoteerd over het doelwit, bommenlast en neergestorte vliegtuigen.	1940-1945	AIR 28 – Stations
United States Army Air Forces (USAAF)	In TNA zijn (samenvattende) rapporten geraadpleegd van de USAAF over missies in onder meer Nederland.	1943-1945	AIR 40 – Missions, Operations

Tabel 48: Overzicht van geraadpleegde bronnen met betrekking tot de luchtoorlog in TNA in Londen.

Het raadplegen van de in de bovenstaand tabel geraadpleegde inventarisnummers heeft de volgende resultaten opgeleverd met betrekking tot het werkgebied:

Records created or inherited by the Air Ministry, the Royal Air Force, and related bodies Reference: AIR		
Inventaris	Bron	Omschrijving
10 juni 1940		
24/218	Bomber Command HQ	Geen meldingen van bombardementen in de buurt van de gemeente Bernheze. - <i>Niet relevant, geen meldingen nabij het werkgebied.</i>
20 december 1940		
14/2670	Night Raid Sheets Bomber Command	Geen meldingen van bombardementen in de buurt van de gemeente Bernheze. Verschillende bombardementen in Duitsland uitgevoerd door Wellingtons uitgerust met 250 lbs en 500 lbs brisantbommen en 4 lbs brandbommen. - <i>Niet relevant, geen meldingen nabij het werkgebied.</i>
24/224	Bomber Command HQ	
14 februari 1941		
14/2671	Night Raid Sheets Bomber Command	Geen meldingen van bombardementen in de buurt van de gemeente Bernheze. Wel bombardementen te Rotterdam, Amsterdam, Haamstede, Volkel, Gilze-Rijssen, Vught en enkele doelen in Duitsland. Bombardementen uitgevoerd door Blenheims en Wellingtons uitgerust met 40 lbs, 250 lbs en 500 lbs brisantbommen. Het bombardement op het vliegveld van Vught is gebombardeerd met 1 x 1.000 lbs, 2 x 500 lbs en 1 x 250 lbs brisantbommen. - <i>Niet relevant, geen meldingen nabij het werkgebied.</i>
24/228	Bomber Command HQ	
13 oktober 1941		
14/2673	Night Raid Sheets Bomber Command	373 vliegtuigen uitgevlogen voor bombardementen in Duitsland en Nederland. Eén AVRO Manchester heeft 4 x 1.000 lbs brisantbommen en één Handley Page Hampden heeft 2 x 250 lbs brisantbommen om 4.30 uur op het vliegveld nabij 's-Hertogenbosch aangevallen. Hierbij is een
24/236	Bomber Command HQ	
25/109a	No. 5 Group Bomber Command	
27/448	No. 44 Squadron Bomber Command	
27/480	No. 49 Squadron Bomber Command	

27/486	No. 50 Squadron Bomber Command	grote brand respectievelijk geen resultaten waargenomen. Beide vliegtuigen waren onderdeel van No. 5 Group Bomber Command. Verder heeft een andere Hampden 1 x 250 lbs brisantbom rond 4.00 uur op het vliegveld te Vught afgeworpen. <i>- Niet relevant, geen bombardementen binnen het werkgebied.</i>
27/686	No. 83 Squadron Bomber Command	
27/832	No. 106 Squadron Bomber Command	
27/981	No. 144 Squadron Bomber Command	
27/1233	No. 207 Squadron Bomber Command	
27/1796	No. 408 Squadron Bomber Command	
27/1897	No. 455 Squadron Bomber Command	
6/7 augustus 1942		
14/2675	Night Raid Sheets Bomber Command	Meer dan 220 vliegtuigen zijn uitgevlogen om verschillende doelen in Duitsland en Nederland uit te voeren. Een ongeïdentificeerd vliegveld nabij Eindhoven is met 2 x 250 lbs en 12 x 40 lbs brisant- en 8 x 30 lbs brandbommen aangevallen. Daarbij heeft een Stirling van No. 3 Group Eindhoven aangevallen met 16 x 30 lbs en 1980 x 4 lbs brandbommen. Een Lancaster van No. 5 Group heeft verder 80 x 30 lbs brandbommen bij 's-Hertogenbosch afgeworpen. Van alle drie de aanvallen zijn de individuele vliegtuigen niet in de ORB's van de Squadrons terug te vinden. Elf vliegtuigen van No. 12 Squadron zijn uitgevlogen voor een bombardement op Duisburg. Hierbij is één vliegtuig niet teruggekeerd. Dit vliegtuig was uitgerust met één 4.000 lbs bom.
24/246	Bomber Command HQ	
25/23	No. 2 Group Bomber Command	
25/52	No. 3 Group Bomber Command	
25/109a	No. 5 Group Bomber Command	
27/99	No. 7 Squadron Bomber Command	
27/166	No. 12 Squadron Bomber Command	
27/203	No. 15 Squadron Bomber Command	
27/449	No. 44 Squadron Bomber Command	
27/487	No. 50 Squadron Bomber Command	
27/686	No. 83 Squadron Bomber Command	
27/832	No. 106 Squadron Bomber Command	
27/1002	No. 149 Squadron Bomber Command	
27/1223	No. 207 Squadron Bomber Command	
27/1350	No. 218 Squadron Bomber Command	
13 augustus 1942		
14/2675	Night Raid Sheets Bomber Command	Geen meldingen van bombardementen in de buurt van de gemeente Bernheze. <i>- Niet relevant, geen meldingen nabij het werkgebied.</i>
24/246	Bomber Command HQ	
2 oktober 1942		
14/2675	Night Raid Sheets Bomber Command	Geen meldingen van bombardementen in de buurt van de gemeente Bernheze. <i>- Niet relevant, geen meldingen nabij het werkgebied.</i>
24/248	Bomber Command HQ	
26 februari 1943		
14/2676	Night Raid Sheets Bomber Command	Grote hoeveelheid vliegtuigen hebben Keulen en Aachen gebombardeerd. Eén Halifax van No. 6 Group heeft het vliegveld van Eindhoven aangevallen met 2 x 1.000 lbs brisantbommen en 32 x 30 en 720 x 4 lbs brandbommen. Een ontploffing is waargenomen en een brand is ontstaan. <i>- Niet relevant, geen meldingen nabij het werkgebied.</i>
27/252	Bomber Command HQ	
21/22 juni 1943		
27/796	No. 100 Squadron Bomber Command	22 Lancasters van No. 100 Squadron zijn uitgevlogen voor een aanval op Krefeld. Elk vliegtuig was uitgerust met 1 x 4.000 lbs luchtdrukbom, 3 x 500 lbs brisantbommen, 48 x 30 lbs en een variërend aantal 4 lbs brandbommen. De Lancaster III met het nummer ED.556 is om 23.09 uur opgestegen waarna niets meer ervan is gehoord. <i>- Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.</i>
27 april 1944		
27/272	Bomber Command HQ	24 Mosquitos van Bomber Command zijn uitgevlogen voor een aanval op Keulen. Alle vliegtuigen rapporteren het doel te hebben aangevallen.
37/712	2TAF HQ	
27/1672	No. 305 Squadron 2TAF	

		Twee Mosquito's van No. 305 Squadron 2TAF hebben tussen 22.28 en 2.10 uur het vliegveld van Volkel aangevallen met 4 x 500 lbs brisantbommen. - Relevant, bombardement binnen het werkgebied.
17 juni 1944		
14/2679	Night Raid Sheets Bomber Command	63 Handley Page Halifax III bommenwerpers van No. 6 Group Bomber Command zijn uitgevlogen waarvan er tien zijn neergestort, waaronder een ter plaatse van het werkgebied. De bommenlast van het exacte toestel wordt niet in de ORB's genoemd, hadden alle neergestorte Halifax bommenwerpers 500 lbs G.P. brisantbommen met zich mee. - Relevant, noodafworp en vliegtuigcrash binnen het werkgebied.
24/277	Bomber Command HQ	
27/1858	No. 431 Squadron Bomber Command	
		
17 september 1944		
37/715	2TAF HQ	Honderden aanvallen in Zuid-Nederland. Geen specifieke meldingen ter plaatse van Bernheze aangetroffen. - Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.
40/740	United States Army Air Force HQ	
19 september 1944		
37/715	2TAF HQ	24 Mosquito's van No. 140 Wing zijn tussen 19.32 en 2.16 uur uitgevlogen om verschillende spoorwegroutes in de omgeving van Bremen-Leer-Groningen-Zwolle-Amersfoort, Amersfoort-Amelo-Hengelo-Osnabruck en Osnabruck-Munster-Wessel. Afgezien van spoorwegen zijn verschillende mechanische transporten, een brug over een kanaal, kruispunten van wegen, een steiger en verschillende lichten gebombardeerd. Exacte locaties worden echter niet genoemd. Tijdens de bombardementen zijn 23 x 500 lbs M.C. brisantbommen en 4 x 500 lbs T.I. afgeworpen. Verder beschietingen met boordgeschut en -machinegeweren. - Relevant, luchtaanval binnen het werkgebied.
26/204	No. 140 Wing 2TAF	
27/264	No. 21 Squadron 2TAF	
20 september 1944		
27/2134	No. 620 Squadron	Acht Typhoon jachtbommenwerpers zijn tussen 9.10 en 11.21 uur uitgevlogen om enkele gebouwen in het kaartvierkant E.461397 aan te vallen. Deze zou gemarkeerd worden met rode rook, echter zou deze niet ontstoken worden. Hierop richting Arnhem verkent. Op de terugweg naar de basis (Eindhoven) No. 247 Squadron gevolgd in hun aanval op een plaatsje te E.462403. Alle 64 raketten zijn in doelgebied ingeslagen. - Relevant, raketaanval binnen het werkgebied.
26 september 1944		
37/715	2TAF HQ	Acht Typhoon jachtbommenwerpers zijn tussen 9.10 en 11.21 uur uitgevlogen om enkele gebouwen in het kaartvierkant E.461397 aan te vallen. Deze zou gemarkeerd worden met rode rook, echter zou deze niet ontstoken worden. Hierop richting Arnhem verkent. Op de terugweg naar de basis (Eindhoven) No. 247 Squadron gevolgd in hun aanval op een plaatsje te E.462403. Alle 64 raketten zijn in doelgebied ingeslagen. - Relevant, raketaanval binnen het werkgebied.
37/1449	AEAF HQ	
40/746	USAAF HQ	
27/1134	No. 181 Squadron 2TAF	

26 september 1944		
37/715	2TAF HQ	Acht Typhoon jachtbommenwerpers zijn tussen 10.34 en 11.15 uur uitgevlogen met de opdracht om een plaatsje te E.462403 met raketten aan te vallen. Het doelwit zou gemarkeerd worden met rode rook, echter zou dit niet zichtbaar zijn. Hierna besloten om alsnog aan te vallen. Alle 64 raketten zijn in het doelgebied ingeslagen. Het plaatsje is beschouwd als vernietigd. - <i>Relevant, raketaanval binnen het werkgebied.</i>
27/1489	No. 247 Squadron 2TAF	
27 september 1944		
37/715	2TAF HQ	Tussen 9.15 en 11.45 uur hebben tien Spitfire jachtvliegtuigen een tactische verkenning uitgevoerd boven Nederlands grondgebied. Hierbij zijn ongeveer honderd ronde putjes gevonden langs de weg tussen kaartvierkanten qE.445509 en qE.460506 [de Bosschebaan]. Het is waarschijnlijk dat dit manskaten of splitterboxen betrof. Hierin wordt geen NGE verwacht. - <i>Niet relevant, wordt naar aanleiding van de verkenning geen NGE verwacht.</i>
22 oktober 1944		
37/715	2TAF HQ	15 Typhoon jachtvliegtuigen hebben tussen 14.38 en 15.23 uur een concentratie troepen in een bos in het kaartvierkant E.439397 aangevallen vanuit het zuidoosten naar het noordwesten met 107 raketten en boordkanonnen. Alle raketten zijn in het doelgebied neergekomen, echter allen “near misses”. De resultaten zijn niet waargenomen. Het doel werd met rook aangegeven. - <i>Niet relevant, raketaanval buiten het werkgebied.</i>
26/184	No. 124 Wing 2TAF	
27/954	No. 137 Squadron 2TAF	
27/1136	No. 182 Squadron 2TAF	
1 januari 1945		
37/717	2TAF HQ	In de ochtend van 1 januari 1945 het vliegveld Heesch werd aangevallen door meer dan veertig Duitse Focke Wulf F.W.190's en Messerschmitt Me.109's. Verschillende Duitse vliegtuigen openden vuur op de geallieerde vliegtuigen op de grond, echter was de schade beperkt. - <i>Relevant, luchtaanval op het vliegveld Heesch.</i>
26/186	No. 126 Wing 2TAF	
27/1784	No. 403 Squadron 2TAF	
27/1882	No. 442 Squadron 2TAF	
9 februari 1945		
37/717	2TAF HQ	Geen meldingen van bombardementen in de buurt van de gemeente Bernheze. - <i>Niet relevant, geen meldingen nabij het werkgebied.</i>
24/307	Bomber Command HQ	

Tabel 49: Overzicht van relevante inventarisnummers met betrekking tot de luchtoorlog voor voorliggend onderzoek uit TNA.

Grondoorlog en Royal Engineers (Bomb Disposal)

Naast de gegevens omtrent de luchtoorlog beschikt REASeuro over de zogenaamde *War Diaries* van Britse, Canadese en Poolse grondeenheden die in Nederland hebben gevochten. Deze dagboeken bevatten gedetailleerde informatie over het verloop van de bevrijding van Nederland, waarbij specifieke informatie kan worden aangetroffen over de locaties, ingezette munitieartikelen en de uitwerking van de oorlogshandelingen. REASeuro beschikt over de *War Diaries* van infanterie-, tank- en artillerie-eenheden die het Britse leger dienden gedurende de Tweede Wereldoorlog op de onderstaande niveaus, in volgorde van indeling binnen het Britse leger. Deze documenten zijn afkomstig uit de toegangen WO 171 en WO 179.

- Korps;
- Divisie;
- Brigade;
- Regiment.

Tevens zijn in toegang WO 171 de *War Diaries* geraadpleegd van geallieerde eenheden die gedurende en kort na afloop van de Tweede Wereldoorlog in Nederland munitie hebben geruimd, de Royal Engineers. Deze documentatie bieden indicaties of eventuele blindgangers reeds zijn geruimd binnen het werkgebied. Het raadplegen van de *War Diaries* van Britse, Canadese en Poolse grondeenheden heeft de volgende resultaten opgeleverd voor het huidige onderzoek:

Records created or inherited by the War Office, Armed Forces, Judge Advocate General, and related bodies Reference: WO	
WO 171/565	<i>War Diaries</i> , 53 rd Reconnaissance Regiment, Jan.-Dec. 1944
Geen relevante meldingen binnen het werkgebied.	
WO 171/605	<i>War Diaries</i> , 5th Guards Armoured Brigade HQ, Jan.-Dec. 1944
Geen relevante meldingen binnen het werkgebied.	
WO 171/638	<i>War Diaries</i> , 32nd Guards Brigade HQ, Jan.-Dec. 1944
<u>BDE Intelligence summary No. 49 up to 0900 hrs 26 September 1944:</u> 25 September 1944: Despite the considerable attraction of the great food dump at OSS nothing but an occasional small party of hungry men who probably did not know that it was occupied by us had previously appeared, but yesterday a considerable force of the enemy advanced and captured HEESCH, and after being held up further EAST, attacked OSS. They were driven off without great difficulty by our battle gp there, but are still in possession of HEESCH this morning. The forces is reckoned at some 300-400 men, largely mounted on bicycles, and they have at least one 50 mm A.Tk gun, which knocked out two of our tks yesterday. A determined attack will almost certainly dispose of them, but the attempts to get through in this quarter will probably persist until our Flanking Corps has captured HERTOGENBOSCH, which has long been reported to be the Headquarters town for the whole of SOUTH HOLLAND. - <i>Relevant, grondgevechten binnen het werkgebied.</i> <u>BDE Intelligence summary No. 50 up to 0900 hrs 28 September 1944:</u> 27 September 1944: The liquidation of the enemy who had taken possession of HEESCH was satisfactorily accomplished on the afternoon of 26 Sep. While one unit battle gp attacked directly, another wheeled round from the NORTH to cut the road leading EAST, the result being the very respectable total of 170 P/W in addition to a large number killed. Yesterday morning another sweep further out across the HERTOGENBOSCH rd was undertaken which yielded a further 68 P/W. No contact with this stern treatment the enemy made an attempt to recapture the village last night. Shortly after 0200 hrs a heavy conc of mortars and arty began to come down, and a frontal attack came in in two waves. A tremendous barrage was put down by our guns and mortars on all likely avenues of approach, with the results that our fwd posns were in no case penetrated, and 14 P/W were taken who provided some extremely useful inf. [...] Further SOUTH, our LEFT flanking arm'd div has cleared DINTHER 4441 and has taken over from us in NISTELRODE 5047, patrolling as far forward as MANNEKENS VINKEL 4548. Enemy resistance in this area did not prove unduly stiff, but the situation the far side of the ZUID WILLEMS canal is still far from cleared up. [...] AIR: Typhoons accepted a target from this fm'n on 26 Sep when they bombed an enemy HQ in NULAND reported by the excellent civilian organisation in OSS. Within half an hour the results were known through the same source and were to the effect that 20 Germans were killed, and that though one nun was unfortunately wounded, her injuries were slight. - <i>Relevant, grondgevechten en beschietingen binnen het werkgebied.</i> <u>BDE Intelligence summary No. 51 up to 2359 hrs 30 September 1944:</u> 712 Inf Div seems at last to have appreciated the realities of the situation, since no further activity in the direction of HEESCH and OSS has occurred. The withdrawal WEST has however been gradual, and though recce tps of our Left Flanking Fm'n penetrated across the main HEESCH-HERTOGENBOSCH rd at 4350 yesterday without meeting any opposition, GEFFEN 4352 was still reported held by the enemy last night. Arm'd recce this morning found the village itself clear, but met approx. 40 enemy inf half a mile SW of it, killing 12 and taking 4 PW, the remainder fleeing in a SW direction.	

- Niet relevant, verkenning buiten het werkgebied.

WO 171/689 War Diaries, 158th British Infantry Brigade, Jan-Dec. 1944

The Capture of 's Hertogenbosch by 158 Inf Bn Appx D2

Operation 'Alan'

Conduct of operations:

22 October: 71 and 160 Bdes crossed Start Line 0630 hrs. 160 Bde made good progress and, after clearing the village of NULAND reached KRUISSTRAAT at 1330 hrs. Progress bn left along PAN route was not so good and, during the course of the morning, it was decided to launch 158 Bde and Recce Regt on CUP route.

Recce Regt were ordered to move at 1400 hrs followed by 1 E Lan R. At 1500 hrs 1 E Lan R reported that their sqn of tks had joined them. In spite of the fact that the Div Comd had ordered the route to be kept absolutely clear for the Recce Regt, there were a considerable number of vehs on the rd, which prevented them from getting on.

- Niet relevant, grondgevechten buiten het werkgebied.

Operation "Alan" - 7 RWF [7th Battalion, Royal Welch Fusiliers]

Phase 1: Operation Alan was planned in two phases. Phase 1 was designed to breach the German defensive posn covering the WESTERN approaches to 's HERTOGENBOSCH, while phase 2 was the capture of 's HERTOGENBOSCH itself. In phase 1 of operation Alan the Bn was put under command of 71 Inf Bde in order to give that Bde a reserve. The Bn concentration area for the operation was SOUTH of BEEMD 4650, and the move into this area was completed by 0700 hrs on D Day, 22 Oct 1944. At 1400 hrs the Commanding Officer met Commander 71 Inf Bde at his Tac HQ. He was then ordered to capture MALESCAMP 3847 at first light 23 Oct, attacking through 4 RWF, who had reached the line x rds 387468- x tracks 406474 and were engaged in mopping up in the woods behind them. The Bn was therefore ordered to move fwd to VINKEL 427476 which it reached at 1730 hrs. Meanwhile the Commanding Officer accompanied by the Intelligence Officer went fwd to the 4 RWF posn, carried out a recce and made a plan for the attack. At 1830 hrs, however, the attack was cancelled by the Div Comd, who considered that the excellent progress made by 160 Inf Bde on the right had made it unnecessary.

- Niet relevant, grondgevechten buiten het werkgebied.

WO 171/839 War Diaries, 5th battalion, Royal Inniskilling Dragoon Guards, Jan-Dec 1944

1 October 1944: Regt moved to area NW of HEESCH 4851 with the intention of clearing the area OSS 4754-GEFFEN 4352-PAPENDIJK 4350-HEESCH 4851 with A Coy 1 RB. Little opposition was met and the area was clear by 1300 hrs. Regt concentrated in the area 4451 with patrols out covering the rly, track running EAST from NULAND 4050 to RUNROT 4351 and the main 's HERTOGENBOSCH 3147-HEESCH 4851 rd at 420498. Recce withdrew at last light and posns taken over by A Coy 1 RB.

- Niet relevant, grondgevechten buiten het werkgebied.

3 October 1944: Recce repeated patrolling at first light and confirmed enemy posns as on 2 Oct. Increase of shelling and mortaring by enemy. Withdrew at last light.

- Niet relevant, beschietingen buiten het werkgebied.

5-8 October 1944: Regt at HEESCH.

Night 10 October 1944: Enemy attack on GEFFEN. This attack was preceded by mortar and arty stonks on RUNROT 4350 and GEFFEN 4251 between 2200 and 2230 hrs. The assault began at 2230 hrs by about 50 Inf approaching the village along the rd from the SOUTH towards the rd junc at 429518. Sec 1 RB was forced to withdraw to the rd junc but the tk tp (3rd tp A Sqn) fwd of this rd junc retained its posn. Shortly afterwards another party adv from SW along the SOUTH of the fly followed by a 3rd party along the line towards rd junc 429419 opposite the church. Both these attack were caught by D.Fs and suffered heavy casualties making no impression on the two 1 RB pln posns. Close fighting in the village continued for about 30 mins, after which slight infiltration and movement on the outside continued for about two hours. By 0200 hrs A Coy 1 RB reported the sit fully restored and all quiet. Further investigation at first light resulted in capture of 7 POW, 12 dead and much equipment incl one complete mortar detachment. POW stated the attack was carried out by one Bn of 745 regt.

- Niet relevant, grondgevechten buiten het werkgebied.

20 October 1944: Recce patrols out. Patrol in the SOUTH on the main 's HERTOGENBOSCH-HEESCH rd under Lieut. W.J.M. Crocker proceeded dismounted to recce the houses in the area 420498. Lt. Crocker and Cpl. Wiseman were

proceeding dismounted and had reached the MILL 416495 without meeting opposition, but on continuing the patrol WEST from the mill they ran into a German patrol at close quarters lying up in the ditch. They were fired on and were both wounded. Lt. Crocker received a severe abdominal wound and Cpl. Wiseman was hit in the leg. The German patrol took Cpl. Wiseman prisoner leaving Lt. Crocker in the ditch. Sgt. Moule who heard the firing came down the rd in his tk and picked up Lt. Crocker who died from his wounds the same afternoon in hospital.

- *Niet relevant, grondgevechten buiten het werkgebied.*

22 October 1944: Attack on 's HERTOGENBOSCH. H Hour 0630 hrs. Fire plan commenced at 2230 hrs (counter bty). A and C Sqns moved in sp their respective bns and crossed the start line at 0630 hrs. A Sqn NORTH of the rly, C Sqn SOUTH of the rly. For the first 1000 yds progress was good but shortly after this opposition was met by C Sqn and 3 tks were knocked out as a result of mines. 2 were knocked out by Bazookas. A Sqn made good progress along the NORTH rd via HEESCHEIND 398513 and KRUISSTRAAT 383508 and had one tk knocked out by an Anti-tk gun in the woods SOUTH of the Dyke but by 1630 hrs had reached KRUISSTRAAT 383508. Equally good progress was made SOUTH of the rly by C Sqn who came up level with A Sqn along the line of the KRUISSTRAATSCHE DIJK at the same time. During this adv on the whole front over 400 POW taken including a regtl and bn comd. At 1430 hrs B Sqn in sp of 1 E Lancs were ordered to push fwd along th NORTH rd through the A Sqn and 2 Mon positions and exploit to ROSMALEN 3648. This op was held up and orders were given to pull back into posn for the night. During the night 22/23 Oct 1 E Lancs put in an attack on BRUGGEN 370503 and they succeeded in securing the houses at the EASTERN end of the village.

- *Niet relevant, grondgevechten buiten het werkgebied.*

5 Innis.D.G. Patrol Report 17 Oct 44:

13.50 hrs: Tk patrolled to 414493 then to houses at 413496. Shot up by SA fire from house, house brewed up with exploding ammo inside.

16.20 hrs: Tp of tks from 424498 shot up house suspected OP at 407498. NMS. This caused a reaction of shelling, shell falling:

1.) From 414494 East along rd to 424498. This fire followed the tks round and was believed to be observed.

2.) IF task on RUNROT 430509

- *Niet relevant, grondgevechten buiten het werkgebied*

5 DG Patrol Report 11 Oct 44:

Night 10/11 Oct 44. Attack on GEFFEN: Attack was preceded by mortar and artillery stonks on RUNROT 430508 and [?] between 2200 and 2230. Assault began at 2230 by about 50 inf approaching village along rd from SOUTH towards rd junc 429518. RB sec was driven back to rd junc but tk fwd of this rd junc retained its psn. Shortly afterwards, another party adv from SW along the SOUTH of rly followed by a third party along the lane towards rd junc 429519 opposite CHURCH. Both these attacks were caught by DFs, and suffered heavy casualties and made no impression on RB posns. Close fighting in the village continued for about 30 mins after which slight infiltration and movement on the outskirts continued for about two hours. By 0200 hrs, A Coy RB reported situation fully restored and all quiet. Further investigation at first light resulted in capture of 7 POW incl 2 wounded.

South Patrol: Route X-rds 432300-420496. Civs at PAPENDIJK 432500 reported definitely NO gun firing from this area during last nights attack, but HE fire was landing at 434501.

- *Niet relevant, grondgevechten buiten het werkgebied.*

5th Royal Inniskilling Dragoon Guards Patrol Report 12 Oct 44:

Action at 1600 hrs: One Tp adv to area 413497-413499 and shelled and [?] houses from 412496-410502. NMS but immediate reaction in form of mortar and gun fire form about 6 mortars and 1 gun. Mortar fire directed on 419497 (usual DF seen before), 418499 (posn of rear tk of tp which was observing), X tracks 418502, 420499, gun fire 421498 followd tp Eastwards as it withdrew.

At the same time One tk engaged houses at 403512 result immediate mortar DF on track junc 415515 which subsequently moved onto tk posn at 413519.

Location enemy mortars 404512 and 411505 both engaged by 5 RHA. Gun appeared to bbe firing almost directly along rd. Reliable civ rep 6 guns in posn in garden of villa 384406 this coincided with direction of gun fire night 10/11 Oct and today.

- *Niet relevant, grondgevechten buiten het werkgebied.*

5th Royal Inniskilling Dragoon Guards Patrol Report 20 Oct 44:

Dismounted patrol set out before first light and reached Windmill at 416494 where an enemy inf sec with Spandau opened fire on patrol. One offr and one NCO wounded, the enemy taking the NCO prisoner.

- *Niet relevant, grondgevechten buiten het werkgebied.*

WO 171/877	War Diaries, 141th Regiment Royal Armoured Corps, Jan-Dec 1944
------------	--

Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.

WO 171/1250	War Diaries, 1 st battalion, Coldstream Guards Regiment, Jan-Dec 1944
-------------	--

25 September 1944:

No 1 Sqn covered the road E from HEESCH 4851! [...] Enemy elements were driven out of Oss. Enemy in Heesch were engaged. No. 1 Sqn withdrew to Bn area at night.

- *Relevant, grondgevechten binnen het werkgebied.*

27 September 1944:

2 Tps of No. 1 Sqn plus patrols of Recce TP were sent to clear woods on both sides of HEESCH road, areas 49 to 53 easting – 50-51 Northing. No enemy encountered.

- *Niet relevant, geen melding van grondgevechten.*

WO 171/1252	War Diaries, 5 th battalion, Coldstream Guards Regiment, Jan-Dec 1944
-------------	--

26 September 1944:

6.00 hrs: At first light the 2 i/c of the 1st Bn went out to OSS with another Sqn of tanks, and reported that the enemy have been largely cleared out of OSS, but that on the road up there are still a few stray Germans about. HEESCH is held by the enemy, also GEFFEN 4352 and NULAND 4150.

18.00 hrs: Late in the day the Gren Gp moved up the road from UDEN via NESTELRODE 5047 and occupied HEESCH capturing over 400 PW.

During the night a Bn from 732 Inf Regt attacked HEESCH with orders to clear a route through to Grave, but they were driven off with heavy losses. No 2 Coy captured a few more wandering Russians, but no serious attack was made on OSS.

- *Relevant, grondgevechten binnen het werkgebied.*

28 September 1944: It is possible that the Germans are pulling out westwards, but at the same time the Grenadiers have been in contact with the enemy a mile west of HEESCH at 455506, where they met strong opposition and large numbers of enemy are still reported in the NULAND area. They have now got some Arty there, which is putting down occasional shells on OSS.

- *Relevant, grondgevechten binnen het werkgebied.*

30 September 1944: At 0830 a PI from 4 Coy and a troop of tanks were sent to GEFFEN 4353 to link up with the 7th Armd Div arriving from the South. In GEFFEN they ambushed an enemy post capturing 5 and killing 10. Patrols from the 7th Armd reached them at 1230 and the Bn then received orders to stand down and assume an anti-sabotage role, with a guard protecting the food dump at OSS.

- *Niet relevant, grondgevechten buiten het werkgebied.*

WO 171/1254	War Diaries, 2 nd battalion, Grenadier Guards Regiment, Jan-Dec 1944
-------------	---

25 September 1944: Patrol in evening contacted enemy in HEESCH, 1 Sherman and 1 Honey knocked out. L Coy and 1 Sqn Gp left in NISTELRODE for the night.

- *Relevant, grondgevechten binnen het werkgebied.*

26 September 1944: Bn Gp ordered to advance and capture HEESCH. This was completed by evening 180 PW being taken 2 Gps left in HEESCH and 1 in NISTELRODE.

- *Relevant, grondgevechten binnen het werkgebied.*

27 September 1944: The West end of HEESCH cleared out and 10 PW taken, 2 tanks lost.

- Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
WO 171/1309	War Diaries, 1 st Battalion Highland Light Infantry Regiment, Jan-Dec 1944
22 October 1944: 2.30-6.30 hrs: Corps Arty bombarded all known enemy gun and infantry posns. This was very effective as comparatively little enemy shelling was experienced during the advance. 5.30: Carrier pl. less one section got into HEIKE after a short stark fight in which 8-10 enemy were killed. Mines, some of them box type, were encountered. The carriers were hindered consequently lost to these mines. There [?] enemy machine pistol was encountered for the first time by the Bn. And a number captured. 6.30: A Coy crossed start line and opposition was slight until fwd edge of WOOD 405495 was reached. 08.30: A Coy held up by fire from houses 406497 and 408494. The WASP flamethrowers were sent up to deal with this, but could not get through owing to mines. R.E. Pl. sent fwd to assist assault pioneer section in clearing. 10.15: A Coy supported by 3" mortars and using PIATS dealt with opposition and fought their way through wood to 403495. Here after more heavy opposition in which Coy 2 i/c was wounded in the face. They got into houses 402495 but were held up by MG fire from line of houses 403493. It was again impossible to bring up the WASPS owing to mines and B Coy were ordered to move up and clear the houses from the NORTH, while C Coy moved along NORTH of main rd. to clean houses from SOUTH of B Coy proved unsuccessful. 13.30: Line of houses cleared and B and C Coys made contact at rd x track junc. 404490. At this point leading elements of both Coys were under MG fire from SOUTH of rd. Accordingly, C Coy was ordered to hold present posn and B Coy were withdrawn and directed along CL on L-shaped farm 392487. D Coy moved through A Coy directed on MARIABURG 389490.	
- Niet relevant, grondgevechten buiten het werkgebied.	
WO 171/1348	War Diaries, 2 nd Battalion Monmouthshire Regiment, Jan-Dec 1944
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
WO 171/1356	War Diaries, 1 st Battalion Oxfordshire and Buckinghamshire Light Infantry Regiment, Jan-Dec 1944
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	
WO 171/1385	War Diaries, 4 th Battalion Welch Regiment, Jan-Dec 1944
<u>War Diary - 22 October 1944:</u> C & D Coys on Start Line line of rd 416513-418507 with C Coy right D Coy left, A & B Coys in fwd assembly areas 300 yds in rear with A Coy right B Coy left. F1 Ech 425515 F2 460526 C Sqd 5 D.G. - ½ Sqd Crocodiles in support, 1 Tp 5 D.G. in support each C & D Coys with 3 Crocodiles each 1 Sqd 5 DG in reserve. 6.30 hrs: H Hour C & D Coys crossed SL preceded by tks and Crocodiles. Rate of adv: tks 100 yds per minute. Inf 100 yds per 2 minutes. Tk tp on left reached first objective TOE in 20 mins losing one tk to BAZOOKA. Crocodiles were bogged on outskirts of village and could only flame fwd edge and WOOD 409507. Tks on night hit mines at 412511 and lost one tk. 7.00 hrs: C & D Coys in centre of village of NULAND fighting house to house.	
- Niet relevant, grondgevechten buiten het werkgebied.	
WO 171/1389	War Diaries, 4 th Battalion Royal Welch Fusiliers, Jan-Dec 1945
Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.	

Tabel 50: Overzicht van relevante inventarisnummers met betrekking tot de grandoorlog voor voorliggend onderzoek uit TNA.

National Archives and Records Administration (NARA)

In de NARA zijn de volgende *record groups* geraadpleegd:

Record Group (RG)	Omschrijving
Record Group 18: Army Air Forces;	Binnen RG 18 kunnen rapportages worden ingezien van missies die Amerikaanse vliegtuigen in onder meer Nederland hebben uitgevoerd.

Record Group 242: National Archives Collection of Foreign Records Seized;	RG 242 bevat diverse documenten van Duitse eenheden, zoals krijgsdagboeken en kaartmateriaal. Deze documenten zijn gedurende en na afloop van de oorlog door het Amerikaanse leger buitgemaakt en in de NARA opgeslagen.
Record Group 243: U.S. Strategic Bombing Survey;	Van RG 243 zijn zogenaamde 'Damage Assessment Reports' geraadpleegd, waarin specifieke informatie over de resultaten van bombardementen zijn opgenomen.
Record Group 331: Allied Operational and Occupation Headquarters, World War II	REASeuro heeft in RG 331 diverse Defence Overprints geraadpleegd. Dit zijn geallieerde stafkaarten waarop Duitse verdedigingsstellingen staan aangegeven, zoals loopgraven en geschutstellingen, n.a.v. luchtfotoanalyse en inlichtingen.
Record Group 341: Headquarters U.S. Air Force (Air Staff);	RG 341 bevat gedetailleerde rapportages van uitgevoerde bombardement. Binnen deze toegang zijn diverse 'Military Intelligence Photographic Interpretation (MIPI) Reports' geraadpleegd door REASeuro over de uitwerking van bombardement op onder meer Nederlands grondgebied.
Record Group 342: U.S. Air Force Commands, Activities, and Organizations;	In RG 342 zijn diverse stukken geraadpleegd door REASeuro van onderliggende luchteenheden, zoals de Bomb Groups.
Record Group 407: Records of the Adjutant General's Office, 1905-1981;	RG 407 bevat <i>War Diaries</i> van Amerikaanse grondeenheden die onder meer in Nederland hebben gevochten.

Tabel 51: Overzicht van geraadpleegde Record Groups in de NARA in College Park.

Dit heeft de volgende resultaten opgeleverd:

Record Group 242: Captured German Records	
T-314/R-1624	Anlagen zum KTB. 'Messages and reports on own and enemy situational, operations and activities'
27 september 1944: <u>Feindabsicht</u>: Die bereits gestern angedeutete Feindabsicht aus Raum Best-Veghel in nw Richtung auf Hertogenbosch durchzustoßen wird erneut erhärtet durch den heute vor Abschnitt 712.I.D. beiderseits Straße Heesch in westl. Richtung vorgetragenen Feindangriff in Stärke von 2 Pz.-Kp. Und 2 Btl. <u>Feindabsicht</u>: Inbesitznahme von Hertogenbosch schält sich immer mehr als Feindabsicht heraus, wie der heutige Vorstoß im Abschnitt der 712.I.D. von Hees in w Richtung erkennen lässt. - <i>Relevant, grondgevechten binnen het werkgebied.</i> 28 september 1944: Bei Kampfgruppe Chill ruhigen Verlauf der Nacht. Eigene Aufklärung ostw. Zuid-Willemsvaart stellt fest: 1. Heeswijk feindbesetzt 2. Waldstück 3 km nordwestlich Dinther feindfrei 3. Etwa 3 km. Nordwestlich Dinther auf Strasse nach Berlicum frische Panzerspuren. Massnahmen für eigenes Unthernehmen gegen Heeswijk eingeleitet. In Heeswijk anhaltend starker Feindwiderstand. - <i>Relevant, grondgevechten binnen het werkgebied.</i> 14 oktober 1944: Feindl. Art.-Störungsfeuer (360 Schuss 1e, 20 Schuss s) auf Raum nördlich Middelrode, ostwärts Dornhoek und auf H.K.L. zwischen Strasse s Hertogenbosch – Hees und Eisenbahn bis in 800 m Tiefe. Dabei 13.50 Uhr Volltreffer in Gef.Stand Füs.Batl. 712, Kommandeur schwer verwundet. In den Avenstunden Beschuss [?] eigener HKL sudl. Der Strasse s-Hergoenbosch durch einen Pz.-Spähwagen und ostw. Nuland durch eine s-Battr. - <i>Niet relevant, geen grondgevechten binnen het werkgebied.</i> 15 oktober 1944: Auf H.K.L. zwischen Zuid Willemsvaard und Nuland uns ins Hintergelände bis Höhe der Rgt.0Gef.-Stände starkes fdl. Art.-Störungsfeuer. Eigene Art.-Feuerüberfälle auf Hees und Oss.	

- *Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.*

16 oktober 1944:

Bei Prater gegenüber Vortagen starkes Gr.W. und Art.-Störungsfeuer, dabei Feuerüberf:alle, auf Raum N 15 rechts 3 (etwa 150 Schuss) (Berlikum) und HKL südl. N 17 links 8 (900 Schuss) (Nuland).

10.15 Uhr Feindvorstoss mit 7 Panzern un 60-80 Inf. Bei N 20 r 6,5 (südl. Middelrode zwischen Zuid Willemsvaart und Strasse Heeswijk – Berlikum).

Eigenes Art.-Feuer zwang Feind zum Absetzen bis N 23 recht 7 (westl. Castell bei Kameren).

- *Relevant, beschietingen binnen het werkgebied.*

Tabel 52: Overzicht van relevante inventarisnummers met betrekking voor voorliggend onderzoek uit de NARA.

Record Group 407: Records of the Adjutant General's Office, 1905-1981.

Inventarisnummer onbekend	101st Airborne Division, <i>After Action Reports</i>
------------------------------	--

17 September 1944:

The parachute echelon of the Division began it's drop at 1300 on D-Day, September 17, 1944. The 501st Parachute Infantry, with two platoons 326th Airborne Engineer Battalion attached, dropped on two DZ's; one 2 miles west of VECHEL and the other some 3 miles northwest of VECHEL. The Regiment, less the 1st Battalion, landed on DZ "A" west of VECHEL, proceeded to that town and by 1500 had seized all initial objectives which were the two Highway Bridges and the two Railroad Bridges over the WILLEMS VAART CANAL and the Aa RIVER. No resistance was encountered on this DZ. The 1st Battalion landed on DZ "A-1" in the vicinity of KASTEEL, assembled and reached VECHEL by 1700. The 1st Battalion received some resistance from scattered enemy troops in the vicinity of the DZ.

19 September 1944:

"C" Company of the 501 was ordered to send one platoon to DINTER. Reports from this company indicated the enemy was in some force in and around this town.

20 September 1944:

During the morning, the 1st Battalion of the 501 attacked and seized DINTER. Four hundred and twenty prisoners were taken in this action.

21 September 1944:

The 1st Battalion of the 501 crossed the WILLEMS VAART CANAL in the early morning at HEESWIJK and conducted extensive patrolling during the day.

SUMMARY OF OPERATIONS-17-18 September 1944. KLONDIKE

17 September 1944:

I (1) First Serial (1st Bn)

Dropped at 1300, 6 miles NW of DZ at Kasteel (412422). Excellent Drop Pattern, Assembly completed with slight opposition with 90% equipment and personnel in 45 minutes. Bn immediately moved SW and seized objectives "R" and "T" by 1600. Only resistance encountered was approximately 30 disorganized rear echelon troops.

THE ADVANCE TOWARD VECHEL

BATTS found a Hollander who told him that they were at KAMERAN---6 kilometers from VECHEL---about 5 miles NW of where they were due to drop. Upon getting this info, KINNARD decided to assemble Bn on the CR near the KASTEEL and use the latter as a Bn aid station to care for his drop casualties. KINNARD's orderly was among the injured; KINNARD never saw him again after getting him to the KASTEEL. The Bn put out its orange smoke and waved its red assembly flags, and the body of the men moved toward the CR. Within 15 mins, all company commanders had rptd and the Bn was formed for the approach march with "B" as advance guard, "A" covering flanks, "C" as rear guard and HQ coming down the road in center of the formation.

Because speed was the essence, the Bn moved right down the main road. It encountered stray German parties coming up the road in motor cars---but nothing else. All were killed or captured without loss to the Bn either in men or momentum. When the head of the column reached DINTER, it met LIEUT WOOD, Bn S2, coming back down the

road with a pick-up truck and a Hollander---identified as head of the underground in DINTER. Into taht truck and another truck taken from a German party, 1 1/2 sqds were loaded. A machine gun was mounted on the first vehicle and the group rolled on, ahead of the column. The main body continued marching and where the highway comes athwart the RR bridge, KINNARD encountered 13 of his own men. Some running, some cycling, they had raced right on from the drop and had seized No.4 bridge while Bn was still assembling.

TROUBLE AROUND THE KASTEEL

LIEUT. HOLT of the Rgtl group arrived with word that a fire fight had developed at the KASTEEL and that BURD and his men were being roughly handled. He had just left that area and had heard the firing. KINNARD discounted the story but as a precaution sent LIEUT HOWELL, Bn Sup Officer, and a few men west to the KASTEEL to look things over. As they moved out, COL JOHNSON called the Bn Commanders down to Bridge No 1 to give them additional instructions about organizing the VECHEL defenses and KINNARD then told him of BURD'S situation. Bn 1's dispositions were not materially changed. Upon returning to his CP at VECHEL, he heard by radio from HOWELL that the men at KASTEEL were beleaguered and hotly fought by a force of perhaps 50 Germans and a number of mortars. The Americans, caught at their work, had fallen back into the bldg. KINNARD asked permission to send "C" to relieve the KASTEEL. JOHNSON replied: "Send one platoon. Your task is to defend VECHEL." It was almost dark when LIEUT RAFFETY (later KIA) and 3rd Plat started. Meanwhile a few men who had been around KASTEEL but had gotten away before the Germans closed on it, straggled into the CP. They said the situation was "hot" and that the defense did not appear to be organized. RAFFETY and his men got s far s HEESWIJK, ran into a small group of enemy in the dark, were aggressively opposed, and proceeded to dig in for the night---800 yards short of the objective. KINNARD alerted the rest of "C" to move if needed. There was no contact wuth enemy around VECHEL that night except that then, and through the next morning, German vehicles continued to blunder into road blocks and were promptly captured or destroyed. RAFFETY rptd soon after first light that the Germans were in KASTEEL and that he was being opposed by two platoons which were closing around both of his flanks. KINNARD said to JHNSON: "I'll have to pull him back or support him," and JOHNSON replied: "Then pull him back." RAFFETY disengaged and fell back on VECHEL. There was no other action on D plus One. The Dutch underground brought in word that there were 700 enemy in DINTER. Bn initiated vigorous patrolling in that direction, and the 18-30 man patrols drew fire as they moved over the ground between the roads and the river. BEUG was supposed to mark the limit of Bn 1's patrolling but KINNARD asked permission to send a patrol all the way to KASTEEL to see what had happened. "C" was given the mission and S/SGT DeHUFF took charge of the patrol. He took alond a 300 SCR and from the time he and his men quit the Bn area, every stage of his progress was rptd. At 1300 he told KINNARD: "I an now at KASTEEL. The wounded are gone. There are no signs of our men here but bloody bandages. The DZ is almost clear of bundles. I have found one 81 and one 60 mortar and have them with me. The mission is complete. Our force has been lost. What are your instructions?" He was told to return to VECHEL. Then KINNARD asked permission to send "C" to HEESWIJK and DINTER, with one palt ath the former place, so as to outpost the entire force: he figured that the main threat to RGT was from that flank. JOHNSON approved and "C" was sent on its way. So eneded the third day. The move of "C" initiated the whole series of events which came to engage first the Bn and then the entire Rgt. It was obvious that the Germans had filtered in in considerable strength along the N side of the canal as any attempt at movement along the highway during the third day drew fire. They made one attempt to get at No 3 Bridge but were driven back. They also hit hard at the planes flying re-supply missions into the DZ.

20 September 1944:

KINNARD at this time felt that a passive, close-in defense of the VECHEL area might in the long run be the costlier way and that taking offensive measures against the enemy was more likely to preserve the corridor. Accordingly on the third night, he proposed to JOHNSON that Bn 2 hold VECHEL and Bn 1 make a sweep along the highway to KASTEEL, then with its right shoulder resting on the CANAL while Bn 3 made a corresponding sweep to the south of the canal. JOHNSON disapproved, feeling that he should keep Rgt assembled on the vital area. However, KINNARD persisted and on the fourth day JOHNSON approved the plan in part: Bn 1 would be permitted to assemble at VECHEL and make the sweep to north of the Canal.

Now "C" was already formed on HEESWIJK, considerably to the west of VECHEL. KINNARD therefore decided to have "C" deploy to the S of HEESWIJK and to include the bridge over the Canal within its ground. He would then use "C" as the dustpan, and the otehr two companies as the broom sweeping toward it.(see sketch 1C) The distance of the sweep would be 5 miles and it would cover the ground between the highway and the canal, which sector was bisected almost evenly by the Aa RIVER. The attack jumped-off at 0930 and "C" started its move from HEESWIJK to the canal at about the same time. "B" was on the left with its left shoulder on the canal. "A" was on the right, escheloned to the right rear, and guiding on "B". When "B" got 1000 yards out from the RR, it found that the enemy

had pulled back slightly and had abandoned a large amount of equipment. Two hundred yards further along, fire from two 20-mm guns, 4 mgs and a number of machine pistols broke around it quite suddenly and the line hit the dirt. KINNARD, who was with "B", sent his Bn S3, LIEUT SEAL, with orders to have "A" push up and put a flanking fire on the enemy, "B" meanwhile building up a base of fire with a section of LMGs and the 81 mortars. But "A" was already having its own troubles. The CO, under CAPT STANFIELD A. STACH, had moved out with 2nd Plat on left and 3rd Plat on right, 1st Plat in support being escheloned to right rear and following 3rd within seeing distance---approximately 300 yards. One section of LMGs from HQ was attached to the CO. There were two difficulties in keeping the CO collected. The AA RIVER intervened so as to form the platoon boundry, and there was a gap of several hundred yards to the left seperating "A" from "B". The lefthand squad of "A" was supposed to be on continuing patrol keeping contact between the two companies, but this it proved unable to do, and in its wanderings it got lost to the company so that it became a cypher in the crisis of the action. The LMG section followed along on the left bank of the river and STACH went along with the guns, figuring that this was where he was most likely to be needed. Visibility was good until "A" came next to the woods at ZWANENBERG: at that point there occurred the first contact with the enemy. Machine gun fire had opened from the windmill on the right bank.(see sketch 1B). It had done no initial damage. LIEUT BILLY TURNER of 2nd Plat, STACH and LIEUT GEORGE MURN were frd a little of the LMGs on the left bankat this time and were working their way across a field when they saw four Germans in the weeds about 100 yards away. No one fired and STACH called on the Germans to surrender, Instead, they flopped into a drainage ditch and dissappeared. STACH called back for two mgs, got them up to the ground where he and the others had been standing: then he and his lieutenants crawled on through a high-weeded pasture. They saw ahead of them a line of trees with flanking ditches providing fairly good cover and they guessed this was the enemy position. As they got to within 125 yards of it, rifle, mg and mp fire enveloped them and the party became pinned. TURNER and his platoon sgt crawled on another 40 yards, dropped into a drainage ditch, and the others lost sight of them. STACH sent a runner back to the LMGs with word that the whole section should get frd. It took them 10 minutes to get moving but it "seemed like an hour" to STACH and he became so anxious that he crawled back to get them. One rifle squad from 2nd Plat and 1 mg got frd by "fire and movement" to the ground where STACH had been. The other mgs were disposed on the left flank to fire over the ground sepearting the two companies and keep the enemy from enveloping the line. More tahn that could not be done. The contact squad had been lost and one squad had been sent forward, The third squad of 2nd had lost one man as the enemy fire opened, and the squad had thereon scattered through the woods and was no longer a working unit.If the company left was to advance itself, then strength would have to be drawn from the right flank which was across the river. The fir from the guns on the left, however, had caused the enemy fire to get all the way up to the ditch where TURNER was pinned. He already had one prisoner---a straggler who had been lying in the ditch. He said to TURNER: "Our men don't want to fight but the commander is killing anyone who tries to surrender," and he added that the main line of resistance was about 100 yards to the left front in the drainage ditch.

STACH re-grouped his mgs, 2 on the left, 1 next to the river bank, 1 in the center. He then sent a runner to 1st Plat with word that it was to cross the river via the bridge near the windmill. Pending its arrival, he ordered 1 rifle squad from 3rd Plat to cross the AA and get to him as quickly as possible, then thought better of it, and went in person across the river to bring them back, The field intervening between STACH'S frd position and the enemy MLR was about 150 yds wide by 150 yds deep and was covered by wild plum trees and a rank growth of weeds. TURNER had been told to have the guns ready so that when the force from across the river arrived, he could cover this field with a maximum fire to enable their approach. He turned it loose as the squad from 3rd Plat came in on the right flank, moving by bounds from ditch to ditch. 1st Plat arrived during this movement, got to the first ditch and then took the same route as the sqd. And as that happened, LIEUT CECIL O. FUQUAY and six men on the left charged directly into the open, going at a run for the road, yelling and firing as they went. This precipitated movement stampeded the remaining enemy from the forward line, though the road was tree covered and paralleled by ditches. As the men closed in on the road and jumped into the ditch, the enemy pulled off through the ditches to the road on their right---the main position---and to the red barn on down the road. SGT BRUMLEY of HQ Co was killed as he made the charge with FUQUAY but the others got to the road, took position in th ditches and continued to fire toward the left front. The sqd on the right with STACH moved right along and reached the road well to the rightward of FUQUAY'S men, the 1st Plat coming on behing them. From there, they saw TURNER run out into the open field on the left, stand there in the open and yell for the enemy to come in and surrender. Some of the Germans turned back and came towards our lines. LIEUT SUMTER BLACKMAN, who had followed TURNER out, collected the prisoners and headed them back. Then TURNER ran on to the next field, stopped near the center of it and again called loudly for a surrender. He got a bullet through his head and died. But his machine guns had kept coming right on behind him. One of his gunners, PVT WEBB, was hit in the neck by a bullet which severed his spinal cord. He fell near TURNER. The enemy had completed its withdrawal to the diagonal line and the red barn and automatic fire began to fall amid

the company like rain. The men sought the cover of the ditches. "A"'s prime need at the moment was contact with "B" and supporting fire from the Bn left flank. On the other side of the RIVER AA, Lieut Henry J. Pulhaski had eliminated the machine gun in the windmill. STACH sent him word to press on to phase line 4, (see overlay 1E) with his remaining sqds. The plat got out into the open field and began to receive fire from the enemy in front of STACH. But on his own side of the river, PULHASKI saw two Germans get up and wave white handkerchiefs. He walked frd in the open. Then someone fired a shot at close range. Intantly fire broke out all along the line in front of PULHASKI and he fell, riddled with bullets.

"B" had come through somewhat similar misadventure. In the first instance the company had come in check through trickery. After advancing the first 1200 yds, the men saw a number of white handkerchiefs tied to the bushes ahead, and they pressed on rapidly, thinking they had a surrender. In this way they got sucked in to within 300 yds of the German position. Then fire---most of it high and ineffective---broke over them. One man was hit in the shoulder and the rest of the men hit the dirt. Lieut Ian B. Hamilton didn't fuss with his situation. He sent word up and down the line: "In 10 minutes, we will get up and go on." When the time had elapsed, he moved, and the men all got up and followed him. But the interval had been well used. STACH had engaged the enemy SP at close range on the right and had drawn a large part of the bullet fire away from "B". Too, the enemy had made the mistake of not digging-in the position of the three 20-mm guns at the SP which were the chief harrassment of the advancing infantry. From the ground where it went prone, "B" could see these guns about 250 yds ahead and slightly off to the right. A small group of riflemen crawled up to where they could drive the Germans back from the guns; mortar fire completed their destruction. This crippling of the enemy's principle arm had almost decisive effect on the defensive action. The Germans were also using two 81 and four 50 mm mortars but most of the fire was falling well to the rear of our men, and when the 20 mm guns were silenced, the motar fire fell off. "B" then moved on up, got to a ditch within clear view of, and off to the left of, the red barn and concentrated fire of its LMG section and 81 mortars on that object. So doing, it lifted the pressure from "A", even though the companies were not in contact, and the enemy, dealing with an aggressive infantry on one flank and receiving withering fire from the other, decided to quit. Fifty prisoners came out of the red barn wit their hands in air; that was the beginning of the haul for the day and the end of the difficulties of the two advancing companies. They made contact at the barn. The sector had narrowed (see overlay 1E) and the two companies could now go frd shoulder to shoulder. They moved right along. The back of the resistance had been broken. Enemy fire had fallen away to a whisper. The trap was fully set and patrols moved along the highway to enfilade any enemy who tried to break across it to the North. By 1500 "B" was at LAVERDONK with "A" abreast and about 500 yds to go to DINTER. About 2 reinforced companies of Germans had been distributed over the positions southward of the windmill and all were now either dead, prisoner or fleeing in panic toward the rear where "C" awaited their coming.(see sketch 1D) The "dustpan" end of the opening phase had been as spectacular as the results were to be conclusive. Under CAPT ROBERT H. PHILLIPS, the two plats of "C" which were at DINTER moved through HEESWIJK and on to the canal about 1000.

THE DUSTPAN OPERATION

One plat was left at HEESWIJK as a RB force and from that plat one sqd was pulled sothward where they could cover the bridge across the Aa and act as a block for the left flank. The rest pressed on. Just short of the bridge over the WILLEMS VAART there is a small collection of houses. As "C" got to within 150 yds of this hamlet, it drew machine gun fire from among them. The men got down in the ditches alongside the road and volleyed into the houses. The enemy vacated in a few minutes, getting out the rear of the buildings, crossing the canal and raising the drawbridge. "C" pressed on to the bank, and from behind the covering dike, drove the Germans back from the opposite shore with rifle fire. An attempt to cut the drawbridge chain with rocket fire got no result, so under cover of fire from the other men, LIEUT BRIERRE and one squad rowed across in a small boat which they found tied to the bank, fanned out in a covering position on the other side and then lowered the bridge. The Co was then disposed with one plat north and one south of the bridge so as to serve as a buffer and establish the bridgehead at the same time. (It was this same bridge which was used in the further advance of the Bn southward to Schijndel.) At about 1200, "C" began to draw small arms fire from Bermans moving westward against its line: the enemy moved to within range, then took up ground in a more or less disorganised manner, and fired uncertainly in "C"'s direction. Mortar fire from within the position kept these scatterd enemy at distance. About 1500, the enemy made his all-out effort to break through the noose. There was a wooded area on the right along the canal and they moved that way in a rush. But Phillips had already put a machine gun on that bank and it caught them in the flank as they came in, mowed some of them down and drove the others back. They then tried to work a trick, shouting "Kamerade" but coming frd with their arms. PHILLIPS sent word by messenger that they'd have to put their arms down or he'd fire. He already had their Bn Commander, having captured him near the bridge early in the day, and when he suggested to the German that he tell his men that further fighting was useless, the German answered: "Never!" The messenger returned. "They said to

tell you they have plenty of time," he told Phillips. "They said it is too early in the day to surrender". PHILLIPS yelled at them: "I'm going to kill every damned one of you." His mortars had not opened on this large group at all and the machine guns had gone quiet during the negotiations. He signaled them to let everything loose at once. Within five minutes he witnessed this phenomenon---the Germans, clinging to earth, were throwing their rifles and pistols high in the air in token of surrender. So he told his men to hold their fire. In the first group, 120 Germans came in, dragging 40 wounded. Others came in after them---250 all told from the woods North of the canal and a handful from the south shore. PHILLIPS had only 80 men at the position so he pulled the other platoon down from HEESWIJK. In the morning he had lost a sergeant shot through the hand while trying to coax the Germans into a surrender along the canal bank, and that was his only casualty of the day: the cover provided by the parallel ditches---the same ditches which had been used to work south to the bridge---had made the German fire harmless. KINNARD in the meantime had circled around the north end of his advancing line and had reached C's position in time to see the trap close. "B" and "A" came steadily on and at 1730, "B"'s scouts moved into "C"'s position. "A" had swung more toward the highway to cut any final attempt at a breakthrough. The total bag netted 418 prisoners, 40 dead, 40 wounded, all from the same unit--- the EWALD or JUNGWIRTH BN of a Parachute Training Rgt.(See G2 identification notes, this operation.) The Bn losses for the day were HQ Co, 1 DOW; "A", 2 off and 2 men KIA, 2 men LWA; "B", 1 man wounded; "C". 1 wounded; Med, 1 LWA.

The annihilation of the German force in this "small Cannae" was accomplished by inferior numbers which had initially no advantage whatever in potential fire power. The unifying blow was struck by the companies maneuvering westward: it is stated by prisoners of war taken that afternoon that at the time the line confronting "A" and "B" crumbled, the defenders were without wire communication and did not know that "C" had moved into the backstop position. Hence the first surrenders were induced by the close-up fire fight and not by maneuver. the larger group which surrendered to "C", however, was already beating back from the direction of the A-B assault when first brought under fire from "C". It appears probable that this was their first intimation that there was an American force on their rear. They did not know, however, whether it was a picket squad or an organized position and their early quibbling with Phillips is believed to have been a time-stalling and probing gesture. Yet it took only two well placed machine guns and four 60 mm mortars to convince them that they were powerless. KINNARD, who romped through this whole operation as if it were an exercise, said this: "I had dreamed of doing this thing many times---actually dreamed it, in my sleep. Then the opportunity came. I do not believe any of them got away."

THE MOVE UPON SCHIJNDEL

As the companies came together, "C" pushed its bridgehead about 200 yds farther S of the canal, "B" set up a perimeter defense around HEESWIJK and "A" around DINTER for the night. They stayed there all the next day and were not engaged. On D PLUS 4, KINNARD was told that he was to attack SCHIJNDEL on D PLUS 5. The success of the Bn had impressed JOHNSON with the soundness of such undertakings on an even more extensive scale and he was about to employ the RGT south of the Canal. Already, however, at HEESWIJK and DINTER, KINNARD was getting a bitter taste from at least one consequence of his action. The Dutch were breaking out their orange bunting, denouncing the collaborationists in their midst and putting up "Welcome" signs. KINNARD knew that he would not be able to hold there, and that shortly the Germans would be back and would probably take reprisals against all who had shown their friendship for the Allies. He was concerned for them on the one hand, and on the other, he felt that he could not tell them that his unit would be moving for security reasons. He said: "I felt like a damned heel every minute of the time."

- *Relevant, grondgevechten en beschietingen binnen het werkgebied.*

Tabel 53: Overzicht van relevante inventarisnummers met betrekking voor voorliggend onderzoek uit de NARA.

Bundesarchiv Freiburg (BaMa) en Berlin-Lichterfelde (BaBL)

Het Bundesarchiv beheert de archieven van de Duitse krijgsmacht en de civiele archieven tijdens de Tweede Wereldoorlog. De collectie is zwaar gehavend door gebeurtenissen tijdens de oorlog. Zo is slechts ca. 2% van het archief van de Duitse luchtmacht (Luftwaffe) is bewaard gebleven. Deze collectie is vernietigd door bombardementen en opzettelijke archiefvernietiging. Ook de stukken van de grondeenheden zijn door vernietiging tijdens terugtrekking van de Duitse Wehrmacht slechts fragmentarisch bewaard. REASeuro beschikt over een grote collectie stukken uit het Bundearchiv. Het betreffen stukken van de Duitse Wehrmacht, Luftwaffe en Kriegsmarine die actief waren in Nederland. In deze collectie is gezocht naar stukken met betrekking tot het werkgebied. Dit heeft de volgende relevante resultaten opgeleverd:

R 58 Reichssicherheitshauptamt

R 58/3578	Bandnummer 1 Enthält v.a. : Englische Flugzeuge Luftangriffe auf deutsche Städte, Mai-Dez. 1941 Angriffe auf Holland, Norwegen, Polen, die Tschechoslowakei und die besetzten Ostgebiete Erfassung der durch den Abwurf von Spreng- und Brandbomben entstandenen Sachschäden Zahl der toten, verletzten und evakuierten Personen Absturz und Abschuss von Flugzeugen Abwurf von Kleiderkarten in den Bezirken Koblenz und Hamburg
-----------	---

8 juli 1941:

8.7.	Heesch (Nordbrabant)	1 englisches Flugzeug abgeschossen.
------	-------------------------	-------------------------------------

- Relevant, vliegtuig neergekomen binnen het werkgebied.

16 juli 1941:

16.7.	Nistelrode (Nordbrabant)	5 Hektar Wald abgebrannt. Ursache vermutlich Brandplättchen.
-------	-----------------------------	--

- Niet relevant, betreft geen NGE.

13 oktober 1941:

13.10.	Heeswyk (Nordbrabant)	3 Sprengbomben. Geringer Glasschaden.
--------	--------------------------	---------------------------------------

- Niet relevant, exacte locatie neergekomen bommen is onbekend.

R 58/3580	Bandnummer 3 Enthält v.a. : Englische und sowjetische Flugzeuge Luftangriffe auf deutsche Städte, Dez. 1941, Jan.-Sept. 1942 Angriffe auf Holland, Frankreich, Norwegen, Polen, Litauen, Lettland und die Tschechoslowakei Erfassung der durch den Abwurf von Spreng- und Brandbomben entstandenen Sachschäden Zahl der toten, verletzten und evakuierten Personen Absturz und Abschuss von Flugzeugen
-----------	--

7 augustus 1942:

Dinther (Nordbrabant)	1 Sprengbombe auf Aokerland. Flurschaden.
--------------------------	---

- Niet relevant, exacte locatie neergekomen bom is onbekend.

Tabel 54: Overzicht van relevante inventarisnummers met betrekking voor voorliggend onderzoek uit het BaBL.

NS 1. Reisschatzmeister der NSDAP.

NS 1/578	Meldungen der Gauleitungen über Bombenabwürfe und Fliegerschäden 1940 – 1944 Bd. 9 Okt. 1941
----------	--

13 oktober 1941:

8.) am 13.10.41, um 05.00 uhr, in heeswijk (nordbrabant), 3 sprengbomben ins freie feld. geringer glasschaden.
--

NS 1. Reisschatzmeister der NSDAP.

- *Niet relevant, locatie neergekomen bommen is onbekend.*

Tabel 55: Overzicht van relevante inventarisnummers met betrekking voor voorliggend onderzoek uit het BaBL.

RH 26-712 712. Infanterie-Division

RH 26-712/16 Gefechtsbericht der 712. ID über die Kämpfe vom 22. - 28. Okt. 1944 um Hertogenbosch

Gefechtsbericht der 712.Inf.Div über die Kämpfe von 22.-23.10.44 um s Hertogenbosch:

Vorgeschichte: In der Zeit ab 17.10.44 war bei der höheren Führung der Eindruck entstanden, dass vor dem Abschnitt der 712.Inf.Div. ostw. s'Hertogenbosch mutmaßlich eine feindliche Kräfteverschiebung stattgefunden hatte. Es gab 2 Möglichkeiten: entweder die 7.engl.Pz.Div., die seit ende September der Div. Gegenüber gelegen hatte, war herausgezogen und mit einer anderen engl.Inf.Div. dem XII.engl.A.K. zugeführt oder des XII.A.K. war in den Abschnitt vor die Division verlegt, um mit der 7.engl.Pz.Div. und einer weiteren Div. nach Westen anzugreifen, s'Hertogenbosch zu nehmen und die 15.Armee in der tiefen Flanke zu bedrohen vonn nicht gar vor ihren Lachschubwegen abzuschneiden.

Es galt deshalb mit Gewalt das Feindbild zu klären. Eine Annahme, das die 7.engl.Pz.Div. vollständig abgeschoben war, wurde von der 712.Inf.Div. von vornherein in Abrede gestellt, weil einzelne Panzer und Panzerspähwagen täglich vor der Front demonstrierten. Es bestand sogar nach den in jeder nacht mehrfach durchgeführten Stoßtruppunternahmen der Eindruck, dass sich der Gegner dem rechten Regiment der Division verstärkt hatte. [...]

Die feindliche Artillerietätigkeit hatte zwar seit dem 19.10.44 nachgelassen, doch waren mit den behelfsmäßigen artilleristischen Aufklärungsmitteln der Division 4 feindliche Batterien angeschnitten, die in der Nacht vom 19./20.10.44 aus dem Raum nördl. Oss Ziele nördlich des Waal beschossen. Es war also anzunehmen, dass es sich nicht um eine artilleristische Schächtung, sondern nur um eine vorübergehende Umgruppierung handelte.

Die für die Nacht vom 21./22.10.44 angesetzten Stoss- und Spähtruppe stießen bereits wesentlich weiter westlich als in den vergangenen Nächten auf starken abwehrbereiten Feind 2.T. mit Panzern. Sie konnten daher ihre Aufträge, Gefangene einzubringen, nicht erfüllen. Eine die Waldung über dieses neuartige Feindbild die der Division vorlag, begann um 22.10.44 gegen 3.15 Uhr starkes z.T.trommelfauereartiges Artilleriefeuer mit Schwerpunkt zunächst südlich des Zuid-Willems Vaart. Die Stärke des Artilleriefeuers ließ erkennen, dass es sich um eine bevorstehenden Großangriff handelte.

Artillerie:

Die Division verfügte über 6 1e.Battr. mit 17 Nohren [?] und 1 s.Battr. mit 2 Hohern [?]

Für diese Artillerie war entsprechend der Mehrzahl nur etwa 65% einer 1.Ausstattung an Munition vorhanden!

Panserabwehr:

Die Division besaß 3 x 8,8 cm Pak, 3 x 7,5 cm Pak 40, 5 m.Pak außerdem 12 Panzerschreck und je Btl. Etwa 100 Panzerfaust.

- *Niet relevant, artilleriebeschietingen buiten het werkgebied.*

Ablauf der Kampfhandlungen:

22.10.44: Nachend in den frühen Morgenstunden nur auf dem Abschnitt des südlich eingesetzten G.R.732 starke Feuerüberfälle gelegen hatten, steigerte sich diesen Feuer kurz nach 6.00 Uhr und dehnten sich bis in die Höhe des Div.Gef.Standes aus. Auf den Abschnitt G.R.745 lag dagegen kein Artilleriefeuer, sodass die Division zur Annahme kam, dass ein Grossenangriff beiderseits des Zuid-Willems Vaart bevorstände. Um 6.40 Uhr trat der Feind beiderseits der Strasse Vechel, Berlikum nach starker Feuervorbereitung mit etwa 2 Kompanien Infanterie und 12-15 Fransern zum Angriff an. Der angriff blieb im zusammengefassten Artilleriefeuer, an dem sich auch die linke Artillerie-bt. Der 59.I.D. beteiligte, vor der HKL etwa in Höhe der vorgeschobenen Sicherungen liegen. Die Panzer setzten sich nachher ab.

Um 7.10 Uhr trat der Feind nach halbstündiger, stärkster Feuervorbereitung auf breiter Front zum Angriff gegen den Abschnitt des Füsilier Btl.712 zwischen Straße s'Hertogenbosch, Heesch und Eigenbahn s'Hergogenbosch-Nijmegen mit 30, von verschiedenen unabhängig von einander ermittelnden Offizieren gezählten Panzerkampfwagen, darunter zahlreichen Flammenpanzern, zum Angriff an. Infolge der schlechten Sicht war die beobachtete Feuerzusammensassung der ganzen Artillerieregiments schwierig, zumal bei dem kurzen, aber trommelfeuerartigen Artillerie-Vorbereitungsfeuer bei 2 VB die Funkgeräte zerschossen wurden – das vordere Fernsprechnetz war ebenfalls fast durchweg zerstört.

Es war nicht verwunderlich, dass es den 30 Panzern gelang, in die Front einzubrechen, doch die HKL hielt. Erst nach Stunden konnte der Feind, der systematisch die Panzerdeckungs­löcher austräucherte, sich bei Nuland eine Bresche erkämpfen. Der Gegner hat allerdings durch die Unerschrockenheit zahlreicher Soldaten durch Panzerfaust und m.Pak mindestens in diesen Abschnitt 6 Panzer verloren. Da das Gelände für den Kampf mit der Panzerfaust besonders günstig war, ist anzunehmen, dass die Verluste wesentlich höher waren (vergleiche Sprüche der „sicheren Quelle“), doch hat die Division hierfür keine Unterlagen da diesen Soldaten getraut ihrem Auftrag sich verteidigten und blieben – ein Großteil muss als gefallen angesehen werden.

[...]

Gegen 11.00 Uhr hatte sich der Gegner in der Einbruchslücke Nuland, die durch Gegenstoß des Btl.Stabes Füs.Btl.712 und der 1./Füs.Btl.712 gegen 12.00 Uhr vorübergehend wieder geschlossen war zum Burchbruchs­angriff bereitgestellt und griff nach etwa halbestündigen Trommelfeuer mit mindestens 2 Btl.Infanterie und ungefähr 40 Panzern beiderseits der Eidenbahn an. Der Gegner wurde an den örtlichen Riegelstellungen in heftige Kämpfe verwickelt, doch konnte nicht verhindert werden – die Artillerie konnte mangels Munition nicht mehr im wünschenswerten Umfang unterstützen – dass der Feind bis zur Riegelstellung verstieß und diese nördlich der Bahn sogar überschritt. In tapferen Nahkampf gegen Panzerfeind hielt der Regimentsgefechts­strand G.R.745 bis zum Letzten.

Es hatten von 11.00-15.00 Uhr an mehreren Stellen weitere Feindlangriffe von je 2 Komp. Bis Btl.Stärke begleitet von durchschnittlich 5-8 Panzern stattgefunden. So waren 3 Panzer an der Straße von Vechel in Richtung Berikum durchgebrochen, die Infanterie war durch das eigene Abwehrfeuer getrennt und somit vordem HKL unter hohen Verlusten liegengeblieben. Bei Doornhoek und südlich des Waldes Hoo­ge Heide war ein großer Einbruch erfolgt. Die dort eingesetzte 8,8 cm Pak wurde von 5 Panzern konzentrisch angegriffen und zusammengeschossen. Dieser Teil der HKL ist anscheinend anschließend bis auf wenige Soldaten die sich zurückkämpften einzeln niedergekämpft werden. Bei Nieuwe Kampen gelang es ebenfalls 5-6 Panzern bis südlich des Btl.Gef.Standes I./G.R.732 durchzustößen, sodass die Verbindung zu der in der Mitte des Veldes Hoo­ge Heide haltenden 1./G.R.732 abgeschnitten wurde. Weiter nördlich hielt die HKL bis an den Waldrand 800 m südwestl. Nuland, wo sie mit Front nach Nordes einige hundert Meter umbog. Hier hielt sich das tapfere Füsilier-Bat. Unter Hptm.Sie­becker bis zum 23.10 04.00 Uhr bis zum Absmetzbefehl auf die Riegelstellung (neue HKL).

Es fehlten der Div. völlig Gegenstoß Reserven und bewegliche panzerbrachende Waffen, um die Lücken in der HKL wieder zuschließen, so musste die Div. notgedrungen zu dem Entschluss kommen, die Riegelstellung als HKL zu bezeichnen.

Die Pioniere waren bereits seit vormittags angesetzt um vor der Riegelstellung Baumsperren mit den Resten der Minenbestände kleine Sperrriegel und andere Hemmnisse einzubauen.

Durch Gegenstoß des Btl.Ewald entlang der Waldriegelstellung nach Norden und Ansatz der Div.Kampfschule von Westen wurde der über die Riegelstellung nach Westen vorgestossene Feind zum Ab­drehen gezwungen. Das Btl.Wittstock hat nördlich Kruisstraat auf Feinddruck seine Stellungen geräumt, zum Schießen dieser Lücke standen zunächst keine Kräfte zur Verfügung.

Am Bahnübergang 1 km südl. Straßenkreuz Kruisstraat standen an den ostw. und die Riegelstellung angrenzenden Wäldchen 6 Panzer umgeben von Infanterie. 1 nächtliches Stoßtruppunternehmen mit Artillerieunterstützung scheiterte unter hohen eigenen Verlusten.

Die Division hatte zwar am Abend dieses ersten Großkampftages gegen eine starke engl. Panzerdivision und eine volle Infanterie-Division mit zusammen etwa 25-30 Batterien, div. und Heerers-Artillerie aller Kaliber die Riegelstellung halten können, aber es schien zweifelhaft, ob diese mehr oder minder ungeordneten Verbände in der Lage waren an einem weiteren Großkampftag diese neue HKL zu halten. Erschwerend machte sich bemerkbar, dass die Division über kein Pak mehr verfügte. Der Nordflügel nördl. Kruisstraat stand offen. Die Artilleriemunition war weiterhin knapp. Die Division rechnete mit einem konzentrischen Angriff auf Raum Berlikum und Rosmalen mit Schwerpunkt beiderseits der Bahn.

Nach übereinstimmenden Aussagen der Truppe hat der Feind bei seinen ersten Angriffen sehr hohe blutige Verluste gehabt, außerdem wurden an diesem Tage mindestens 15 Panzer und 1 Panzerspähwagen abgeschossen. Allerdings waren die eigenen Verluste auch beträchtlich. So blieb der Masse der Stammbtl. der Div. entsprechend ihrem Auftrag in der Stellung und verteidigte sie bis zum Letzten.

23.10.44: In der Nacht sehr starke Störungsfeuer, das zeitweise trommelfeuerartig sich steigerte.

7.00 Uhr Beginn des feindlichen Angriffs – wie erwartet – am Bahnübergang südlich Kruisstraat. Nach Artillerievorbereitung und Nebelbeschuss durchbrachen 3 Panzer die Riegelstellung südl. der Bahn. Weitere Panzer durchbrachen die Stellung 500 m nördl. der Hauptstrasse s’Hertogenbosch, Heesch. Infolge des nebligen Morgens

war die Unterstützung der eigene Truppe durch die Artillerie nur schwierig. Der Mangel an Nachrichtengerät machte sich auch hierbei erneut nachteilig bemerkbar.

- *Niet relevant, artilleriebeschietingen buiten het werkgebied.*

Tabel 56: Overzicht van relevante inventarisnummers met betrekking voor voorliggend onderzoek uit het BAMA.

BIJLAGE 5 EOD: MUNITIERRUIMRAPPORTEN EN MMOD-ARCHIEF

In deze bijlage zijn de gegevens met betrekking tot de naoorlogse ruimingen van munitie en mijnevelden opgenomen. Deze gegevens zijn afkomstig van de EOD en zijn voorloper, de MMOD.

EOD: Munitieruimingen

Vanaf 1971 heeft de EOD bijgehouden waar en welke type NGE de dienst heeft geruimd. Deze zogenaamde Munitieruimrapporten zijn voor de gemeente Bernheze aangevraagd. Een groot deel van deze munitieruimingen is als niet relevant aangemerkt voor deze NGE-Risicokaart. Om de volgende redenen zijn munitieruimrapporten als 'niet-relevant' aangemerkt:

- De geruimde munitie is niet afkomstig uit de Tweede Wereldoorlog.
- De gemelde locatie van de munitieruiming is het politiebureau, waardoor niet kan worden achterhaald waar de munitie in werkelijkheid is aangetroffen. Dit is vaak het geval als munitie is afgegeven door burgers bij de politie, of als de EOD wordt verzocht zich bij het bureau te melden om vandaar te vertrekken naar de ruimlocatie.
- De exacte locatie waar de munitie is geruimd kan niet meer worden achterhaald uit de ruimrapportage. Het betreft hierbij locaties die door de EOD onvolledig genoteerd zijn.
- De munitie behoort tot de vuurwerken. Vuurwerken van na de Tweede Wereldoorlog zijn niet relevant voor deze NGE-Risicokaart.
- De ruiming betrof geen munitie. In veel gevallen werden objecten aangemeld die in werkelijkheid geen munitie betroffen, maar erop leken. Het zogenaamde 'strategisch schroot' wordt niet meegenomen in deze NGE-Risicokaart.

Informatie uit de relevante MORA's wordt gebruikt als bronnenmateriaal voor het beoordelen en evalueren van oorlogshandelingen. MORA's zijn echter een moeizame bron. De waarde van een munitieruimrapport is afhankelijk van de volledigheid ervan. Zo zijn de locatieomschrijvingen of het type aangetroffen munitie van veel munitieruimingen vaag, foutief of indicatief omschreven. Daarnaast is het van belang in het achterhoofd te houden dat de omschreven locatie de locatie is waar de EOD zich diende te melden. Mogelijk heeft een burger munitie aangetroffen, het meegenomen naar zijn huis en aldaar de EOD gecontacteerd.

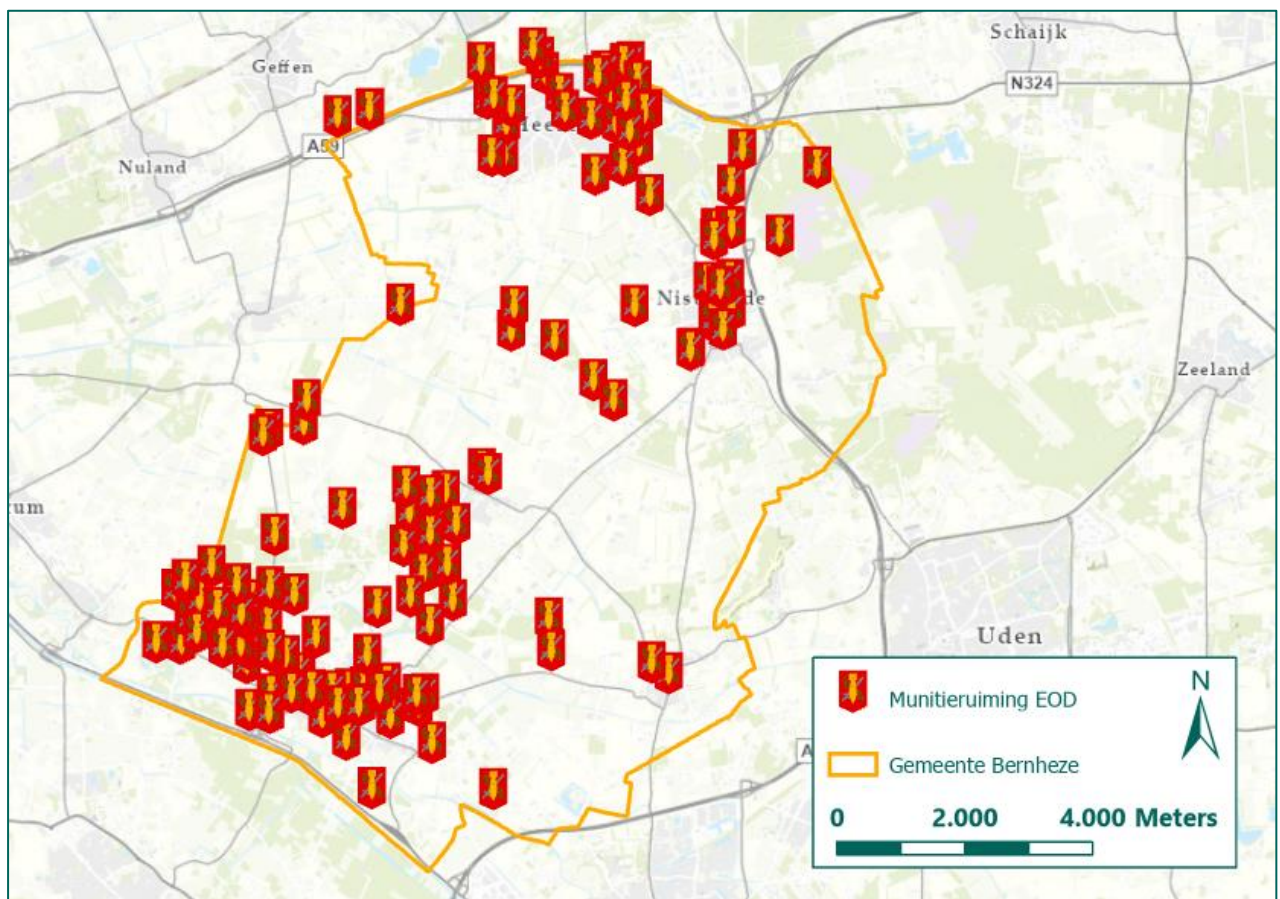
De munitieruimingen die als relevant zijn aangemerkt zijn door REASeuro ingevoerd in GIS, en in dit formaat overgedragen aan de gemeente Bernheze. De bijbehorende *attribute table* is gevuld met informatie uit de munitieruimrapporten. In deze bijlage is door middel van een tabel weergegeven welke kolommen in GIS zijn gebruikt. Vervolgens is een totaaloverzichtskaart van de geruimde NGE toegevoegd. Tot slot is een overzichtskaart weergegeven van alle relevante munitieruimingen door de EOD binnen de gemeente Bernheze.

De *attribute table* bestaat uit de volgende kolommen:

Kolom	Omschrijving
UO	Uitvoerings Opdracht. Dit is het kenmerk van het munitieruimrapport waarbij de eerste vier cijfers het jaartal weergeven. De volgnummers beginnen met "0001" en lopen elk jaar door variërend van 2500 tot wel over de 4000. Wordt ook wel 'MORA' genoemd.
Adres	Adres van het aangetroffen NGE.
Plaats	De plaats, dorp of stad waar de ruiming heeft plaatsgevonden. Indien dit bij de melding niet duidelijk is geregistreerd, wordt meestal de gemeentenaam vermeld. In de periode van zowel Rijks- als gemeentepolitie, is de plaats vermelding niet altijd even duidelijk en consequent doorgevoerd.
Hoofdsoort	Wat voor hoofdsoort NGE is geruimd?

Kolom	Omschrijving
Subsoort	Wat voor subsoort binnen de hoofdsort NGE is geruimd? Dit wordt aangeduid met een munitie-technische afkorting, zie hiervoor de begrippenlijst bijgevoegd op de usb-stick.
Aantal	Hoeveel NGE is aangetroffen en/of geruimd?
Kaliber	Het kaliber wordt gedaan in de specifiek voor dat land van herkomst gebruikte aanduiding.
Ontsteker	De ontsteker, die op het aangetroffen NGE is geplaatst; zie hiervoor ook de separate munitie-technische afkortingenlijsten. Op basis van het doel wordt vaak het type ontsteker gekozen. Op artillerieprojectielen wordt standaard een schokontsteker gebruikt die bij aanslag op het doel direct, dan wel met lichte vertraging tot uitwerking komt. Als er scherfwerking gewenst is, wordt geprobeerd het projectiel boven het maaiveld tot detonatie te brengen, wat kan worden gerealiseerd met een (mechanische) tijdontsteker.
Nationaliteit	De nationaliteit van het geruimde NGE.
Toestand	Dit geeft de toestand van ontsteker op het NGE aan. Voor een artillerieprojectiel wordt aangegeven of het is verschoten of niet. In relatie tot de ontsteker geeft de toestand direct het eventuele gevaar aan. Vaak is de toestand niet aangegeven op het munitieruimrapport.
Nauwkeurigheid	Aanduiding van de nauwkeurigheid van de aangegeven locatie die door de EOD is opgegeven waar de munitie is aangetroffen. Dikwijls is geen specifieke locatie aangegeven.
Bijzonderheden	Eventuele aanvullingen.

Tabel 57: Uitleg kolommen die zijn weergegeven in de *attribute table*.

Figuur 92: Relevante munitieruimingen van de EOD binnen de gemeente Bernheze (Bron ondergrond: ESRI).

MMOD

Daarnaast is bij het Semi-Statistisch Informatiebeheer (SIB) van het Ministerie van Defensie het archief van de MMOD geraadpleegd. De MMOD is één van de voorlopers van de EOD en heeft direct na de oorlog veel munitie geruimd. In sommige gevallen is de informatie uit het MMOD-archief identiek aan de gegevens omtrent mijnenvelden en munitieruimingen. Voor het werkgebied is de volgende relevante informatie aangetroffen:

MMOD: Gemeente Berghem

Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.

MMOD: Gemeente Berlicum

Mijnen op de grens van Berlicum en Heeswijk:

- Relevant, mijnen op rand van het werkgebied.

Mijnen en vernietigde gebouwen op rand van gemeente Heeswijk:

- *Relevant, mijnen en schade op rand werkgebied.*

Meldingen van gevonden munitie:

- H. van Rooy – perceel bouwland bij de Zandstraat - landmijnen
- Percelen bouwland grenzend aan Provinciale weg en Zandstraat – landmijnen
- Wed. N. van Doorn – Zandstraat langs de weg – landmijnen
- H. Schouten, Middelrode D 99 – munitie
- School Middelrode en bij W. van Uden Middelrode – munitie
- Middelrode provinciale weg bij de duiker – munitie
- *Niet relevant, exacte locaties onbekend of buiten het werkgebied.*

Locaties met NGE:

<u>Gemeente Berlicum.</u>		
J. van Lokven, A. 107.	Westkant	Boschland van P. Stadlers en van Lokven 2,5 H.A.
P. van Espel, D. 148	in den tuin	tuingrond sunitie.
J. van Elden, D. 149	in het weiland	sunitie.
L. van Nedel, D. 53	pantserwegen, sunitie enz.	
P. Giebels, C.	na bij woning	bosland.
Kind. Wijnen, B. 108	in den tuin	bosland.
H. v.d. Pol, C. 176 .		weiland.
A. Schouten, C. 154		weiland, bosland.
H. van Schijndel, A. 120		weiland, bosland.
H. Pennings, C. 177		weiland, bosland.
G. Swansenberg, A. 66	in de hei	bosland en heide.
J.M.C. Godeschalx, B. 1	veeboek	bosland, sunitie.
P. Klerks, D. 79		bosland.
H. Westelaken, Plein C. 166		bosland.
A. van Espel, C. 104		bosland en weiland.
J. v.d. Pas (in huur Pennings Eluis)		Bosland en weiland.
Jos van Zeggel, A. 14	langs de gelooopen Wiel	bosland en weiland.
H. v.d. Steen, C. 86	in de Warst	bosland en weiland.
L. Steenbergem, C. 172	in den tuin	tuingrond.
J. van Hooft, C. 92	in den tuin	tuingrond.
J. van Santvoort, B. 175	in een mastbosch	boschgrond .
J. Brouwers, D. 111	om het huis	bosland.
H. v.d. Boon, B. 180	Werststeeg, Werstkant.	boschgrond.
Wed. A. Verhoeven, D. 101		bosland.
M. Veringlen, D. 132	t/o J.v.d. Boelen	bosland.
H. v.d. Ven, B. 130	rondom het huis	
Chr. van Lokven, A. 118	op de heide	mastbosch.
A. de Otter, D. 136		bosland.
J. den Otter, D. 133		bosland.
van Derwaelen, A. 85	rondom het huis	bosland.
H. van Bortel, C. 103A.	voorheide	nieuveld.
A. Strik, C. 75		bosland en weiland.

G. Jonkers, C. 76		Bouland en weiland.
Ant. v.d. Sanden, D. 117	bij het huis.	bouland en weiland.
M. de Gouw, B. 119	bij het huis	tuin.
J.A. v. Uden, D. 118	bij het huis	tuin.
Wed. P. Goossens, A. 80	bij het huis	granaten.
L. van Abelen, A. 101	op het erf	granaten.
J. v.d. Ven, D. 24	Engelenstede	2 mijnen en granaten.
P. van Ravenstein C. 56	Lange de Aa vanaf de stuw tot kasteel Seldien Siete (weerszijden)	bouland en weiland.
	achter H. van Zeggel	bouland.
Knl. Wed. Doude, B.	naast het huis	heidegrond.
L. van Bortel, C. 108	't Laer, projectiel	bouland, moet nog in- gezaaid worden.
Gemeente Berlicum.	Hoogbosch, Zeebroek, Werstbosch en Werst.	boschland en bouwgrond.
Woningen A. 67 en A. 68	Werststeeg. Langst weg Hoogheide mijnen in kelder en keuken.	landweg. landweg. vernieldde woning. in tuin A. 67.
Markgraaf	granaten (scherpe) granaten (scherpe) A. 68 Hoogheide bij Th. Baselle	weiland woeste grond.
C. Tibosch, D. 96	achter huis	bouland.
P. Steenberghe.	Werststeeg (gesluit)	bouland.
Chr. van Hadel, B. 190	tusschen Werststeeg e n Groensteeg	mastdammen.
A.B. Jansen, B. 122		tuingrond.
H. Frunt, A. 47	achter het huis	granaat.
Gehr. van Doorn, D. 75	voor het huis	bouland.
Joh. Wijnen, A. 126	Hoogheide	70 are bosch.
A. Schouten, B. 185	Werststeeg	1,5 H.A. bouland.
C. v.d. Van, C. 105	aan het huis Krikvonder	bouland en weiland.
A. van Bepel, C. 104	aan het huis	bouland.
Th. van Uden, C. 108	aan het huis	bouland.
Wed. L. Westelaken C. 93	Kruisbeeld Beemden	bouland, weiland, bosch.
Pastoor v.d. Boon, kerk	kerk (granaten)	
van Grinaven, A.D. 48	op den dam 300 mijnen	dam en wal.
J. v.d. Doelen, D. 134	Lange Prov. weg	bouland.

J. v.d. Broek, D. 160	*t Woud(vliegvaig)	Bouland.
G. van Helvoirt, C. 153	achter in den tuin Heikantschehoeve. (bij Wed. van Geerven)	bouland.
A. de Graaf, A. 122	aan de Veedijk	bouland.
W. de Graaf, A. 123	Loofaart en Werst	bouland en weiland.
H. van Lokven, B. 177	in de Werst	6.H.A. bouland en weiland
H. Langenhuyzen, C. 151	in de Werst ^{en} aan huis	bouland, rogland.
L. Smulders, C. 152	bij het huis	bouland.
Kind. Joh. Langenhuyzen, Plein D. 1.		bouland en weiland.
H. van Lokven, A. 116	Loofaart	1 H.A. weiland.
H. van Zeggel, C. 110		bouland.
J. van Doremalen, A. 113	bij het huis	bouland.
M. Schellings A. 113	bij het huis	blindgangers, munitie.
H. van Medel, C. 116	bij het huis	bouland en boschgrond.
H. Rombout, D. 72	bij het huis	bouland en boschgrond.
H. Weyts, D. 109	rondom het huis	bouland.
M. van Rooy, D. 22	rondom het huis	bouland.
G. v.d. Doelen, D. 128	rondom het huis	bouland.
W. v.d. Berg, B. 169	rondom het huis	bouland.
Kind. Spierings, B. 173	rondom het huis	bouland.
H. Schellings, C. 107	rondom het huis	bouland.
Th. Beselis, B. 139	Werst	bouland.
H. Smulders, D. 167	voor het huis	weiland.
C. van Rooy, Heide B. 153	in de Werst	bouland.
A. van Huland, B. 146	in de Werst	weiland.
Chr. van Krey, A. 108	langs de weg	
Adr. J. van Medel, C. 69	nabij het huis	twee mijnen.

- Niet relevant, slechts in enkele gevallen exacte locatie en type NGE bekend.

MMOD: Gemeente Dinther

Meldingen van aangetroffen projectielen:

- Rondom perceel A 20 – onontplofte granaten
- Beugt A 161a – 1 granaat
- Dorp A. 49 – één raket
- Beugt A 168 – granaten
- Dorp A. 129 – granaten
- Loosbroek – granaten
- Dinther A 241 – granaten
- Loosbroek B 74 – granaten
- Beugt A 150 – tankgranaten

- Dinther A 124 – granaten
- Dinther A 240 – granaten
- Dinther A 232 – 2 granaten
- Loosbroek B 89 – granaten
- Dinther B 88 – granaten
- Dinther B 84 – granaten
- Dinther B 81 – granaten
- Dinther B 87 – granaten
- Dinther B 101 – granaten
- *Relevant, munitie aangetroffen binnen het werkgebied.*

MMOD: Gemeente Geffen

Opgave 12-12-1946: Aangezien deze opgave geen mijnen betrof, maar handgranaten, 3 rookgranaten en enkele patronen, welke werden medegenomen, werd er geen certificaat opgemaakt.

- *Niet relevant, locatie gevonden granaten en patronen onbekend.*

Opgave 7-12-1946: In de gemeente Geffen bevinden zich nog een viertal werpmijnen.

- *Niet relevant, locatie mijnen onbekend.*

Opgave 12-3-1945: Nabij de woning Weerscheut 13, Vinkel, is volgens de bewoner een gevaarlijk projectiel aanwezig.

- *Niet relevant, munitie aangetroffen buiten het werkgebied.*

MMOD: Gemeente Heesch

Opgave 27-10-1945: Door J. Hofhuis, wonende A. 159 te Heesch werd heden ter gemeente-secretarie alhier aangifte gedaan van aanwezigheid in zijn woning aan bovenvermeld adres van een zware Engelse landmijn.

- *Niet relevant, betreft incidentele vondst landmijn.*

MMOD: Gemeente Heeswijk

29 juli 1946: Landmijn nabij de grens van de gemeente Berlicum aangetroffen.

- *Niet relevant, exacte locatie gevonden mijn is niet bekend.*

Verzoek om aangetroffen munitie te ruimen:

- Dinther A 256 – landmijnen
 - Dinther A. 57 – handgranaten
 - Dinther A. 20 – handgranaten
 - Dinther A. 239 – projectielen
 - Dinther A. 248 – hand granaten
 - Dinther A. 161a – bom
 - Dinther A. 33 – bom
 - Dinther A. 92 – patronen
 - Dinther A. 63 – raketbom
 - Dinther A. 208 – bom
 - Dinther A. 49 – raketbom
 - Langs een binnenweg van de provinciale weg in de richting van de Aa - handgranaat
 - Dinther A. 110 – handgranaat en bom
 - Beugt A. 169 – handgranaten
 - In velden achter Dinther A. 96 – raketbom
 - In velden achter Dinther A. 29 – raketbom
 - In velden bij Dinther A. 266 – handgranaat
 - Nabij huis Dinther A. 129 – handgranaat
 - In het bos tegenover Langenshuis B. 36 – handgranaat en munitie nabij het eieropslaghuis
 - Retsel – vliegtuig
 - In velden bij Dinther A. 241 – handgranaten
 - Zuid-Willemsvaart tussen sluis 5 te Veghel en sluis 3 te Schijndel) – 4/5 ton aan mijnen, NGE en granaten.
- Aangetroffen in dumps langs de kanaalbanken en derhalve een gevaar voor kinderen en voetgangers.

- *Relevant, NGE aangetroffen binnen het werkgebied.*

Mijnen aanwezig: B44 [Kaathoven 3] Rukven, 4 km ten noorden van Heeswijk in een boomgaard op 900 meter van het huis – ongeveer 800 Britse Shrapnel Mk II mijnen met detonators en tripwires aangetroffen. Deze waren in dozen van vier op de grond gelegd en met stro overdekt.

- *Niet relevant, mijnen geruimd. Exacte locatie boomgaard onbekend.*

Landmijnen en munitie opgegeven achter de afgebrande boerderij langs de weg van Heeswijk naar de ZW-Vaart (bij A. 198).

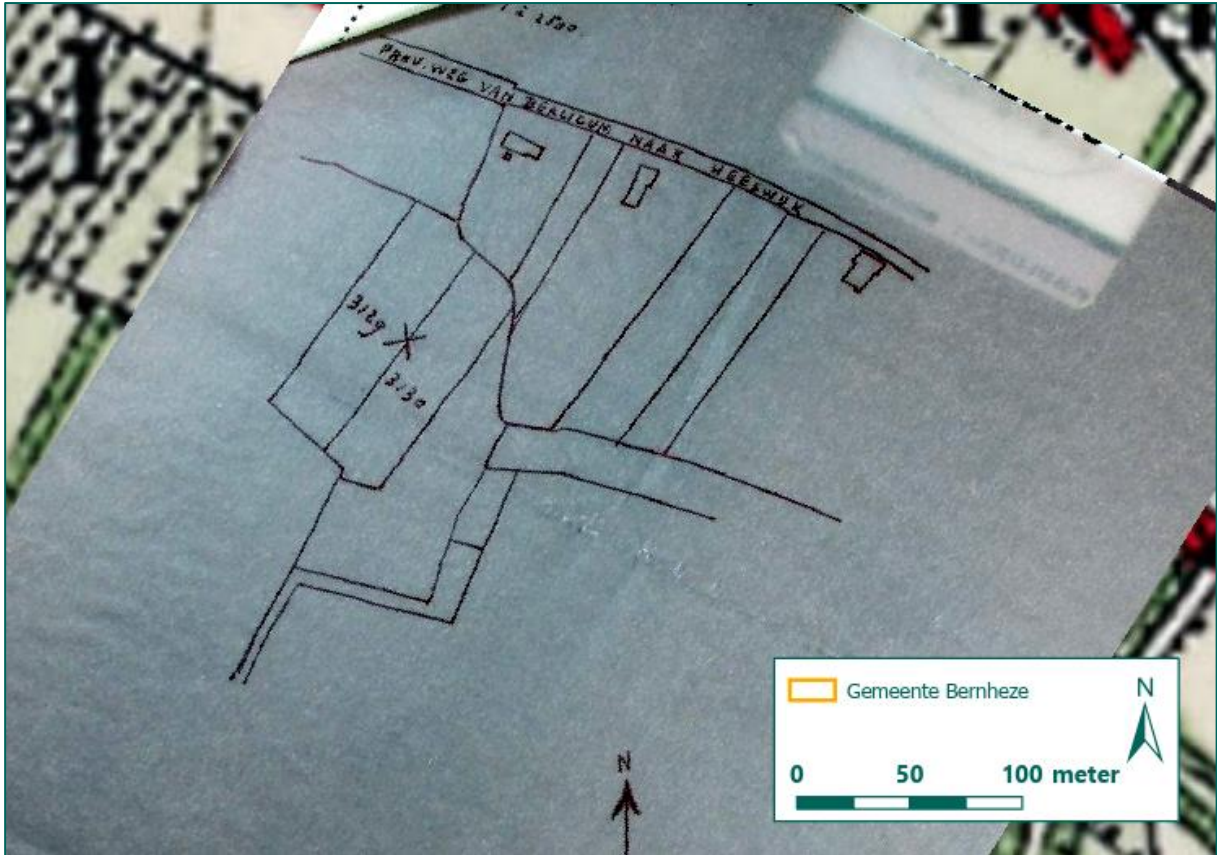
- Relevant, landmijnen binnen het werkgebied.

Munitie aanwezig in weiland bij A. 24 nabij de provinciale weg in de richting van het kasteel.

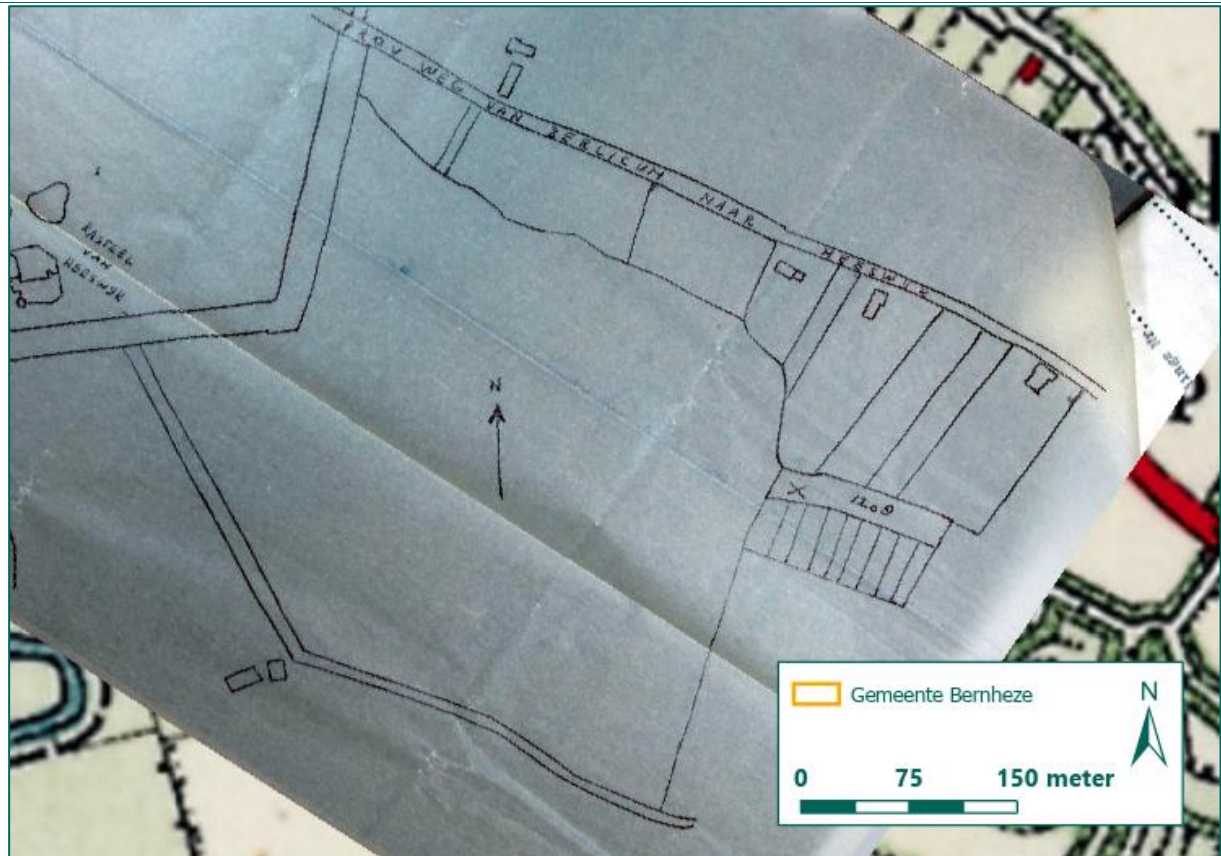
- Relevant, munitie geruimd binnen het werkgebied.

Tussen de boerderijen te A. 24 en A. 23 in Fokkershoek langs de weg waren drie landmijnen gelegen.

- Relevant, munitie aanwezig binnen het werkgebied.

In de nabijheid van de provinciale weg tussen het dorp en het kasteel waren 22 landmijnen verzameld.

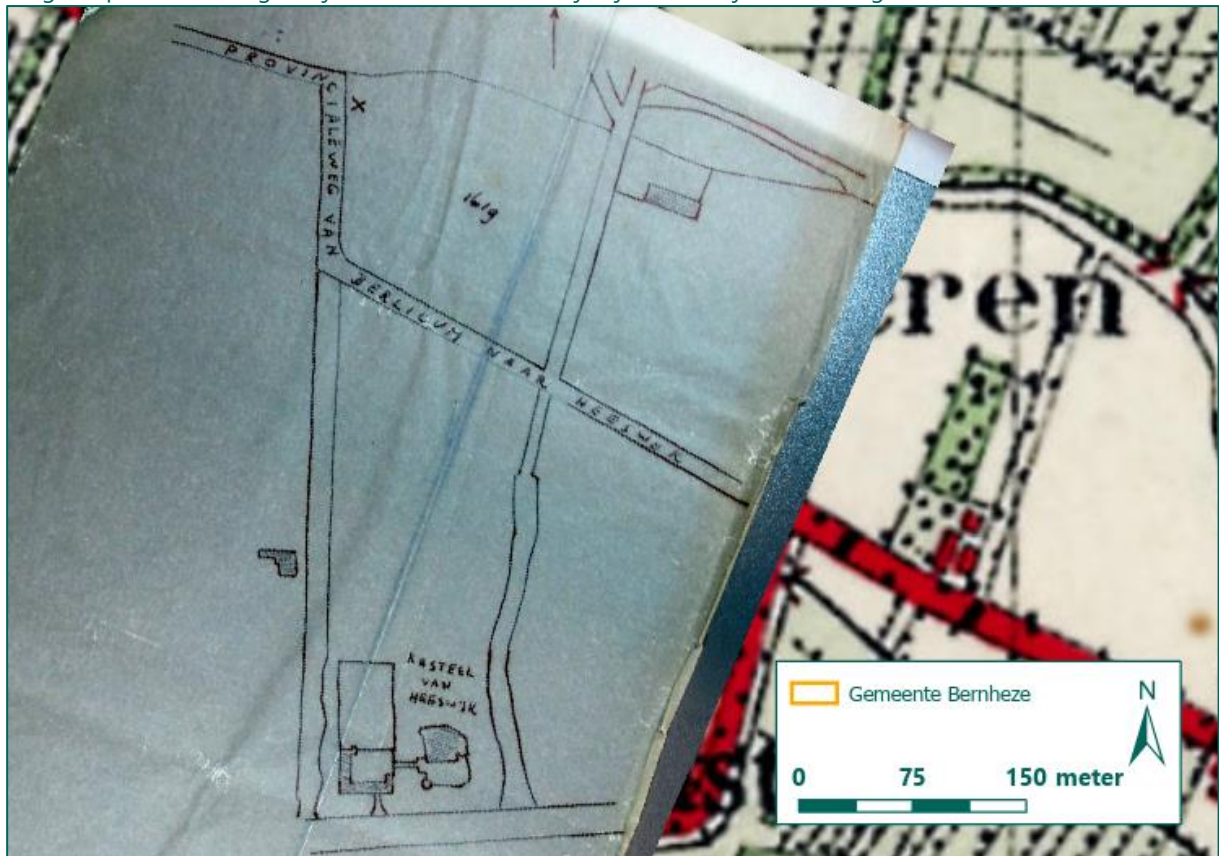
- Relevant, munitie aanwezig binnen het werkgebied.

Langs de weg van Heeswijk naar Kaathoven lagen landmijnen bij een verzamelplaats van munitie.

- Relevant, munitie aanwezig binnen het werkgebied.

Langs de provinciale weg nabij het kasteel van Heeswijk zijn 7 landmijnen aanwezig.

- Relevant, munitie aanwezig binnen het werkgebied.

In de nabijheid van de provinciale weg en oprijlaan van het kasteel van Heeswijk was munitie aanwezig.

- Niet relevant, exacte locatie is onbekend.

15 maart 1945: Drie kinderen gestorven en één vrouw verwond door een bom waarmee de kinderen speelden. De bom was gelegen bij het wrak van een gecrashte bommenwerper te Dodenhoek A. 125, Dinther. Het wrak is hierna onderzocht. Verschillende niet-gedetoneerde AP-bommen en handgranaten werden gevonden

- Relevant, vliegtuig neergestort binnen het werkgebied.

MMOD: Gemeente Nistelrode

1 mei 1946: In dump te Wagenpark Heesch (vliegveld Nistelrode) gevonden: 800 x 2 cm patronen, 40 x 8 cm granaten. Daarbij is op een strook grond van 25 meter tripflares en struikeldraad aangetroffen. Deze waren om de dump gelegd.

- Relevant, luchtafweermunitie gevonden op vliegveld Nistelrode.

In kaartvierkant E.455445 te Dinther (kaart 11 S.E./5A) zijn te Dinther 1341 gedumpte granaten aangetroffen op 31 oktober 1945.

- Relevant, dump binnen het werkgebied.

Ter plaatse van buurtschap Donzel is op 31 juli 1945 een niet-geëxplodeerde bom aangetroffen. Er werd verzocht om deze te ruimen. Geen melding dat dit daadwerkelijk is gebeurd.

- Relevant, bom binnen het werkgebied, maar onbekend of deze is geruimd.

MMOD: Gemeente Nuland

Situatieschets mijnenvelden en kaart met reeds geruimde mijnenvelden in de gemeente Nuland.

- Niet relevant, mijnenvelden buiten het werkgebied.

3 juni 1946:

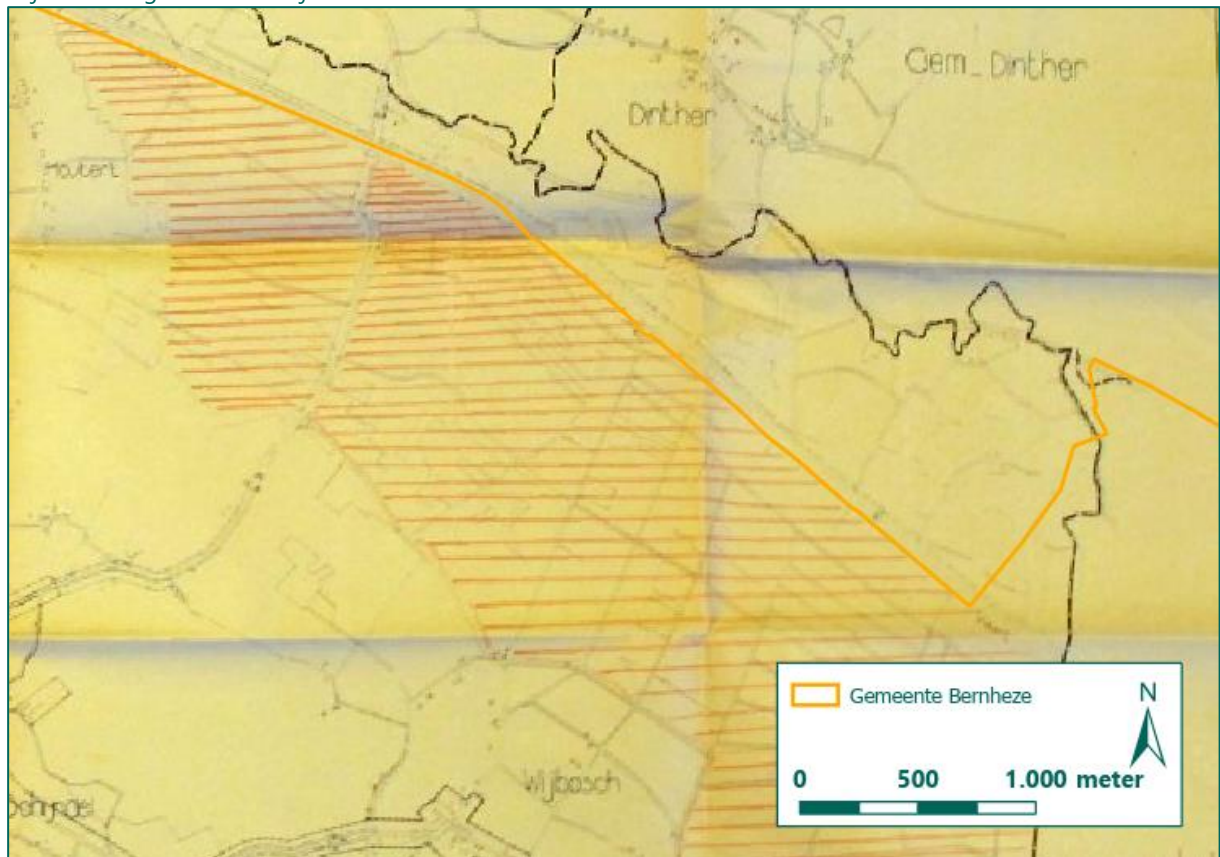
In de bossen bij de Broek zijn in stellingen vier granaten gevonden. De stellingen zijn hierna afgezocht waarbij verder niets gevonden is

- Niet relevant, mijnenvelden buiten het werkgebied.

Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.

Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.

Mijnen in de gemeente Schijndel:

- Relevant, mijnenveld op grens Zuid-Willemsvaart.

MMOD: Gemeente Uden

Niet relevant, geen meldingen binnen het werkgebied.

MMOD: Gemeente Veghel

24 september 1944:

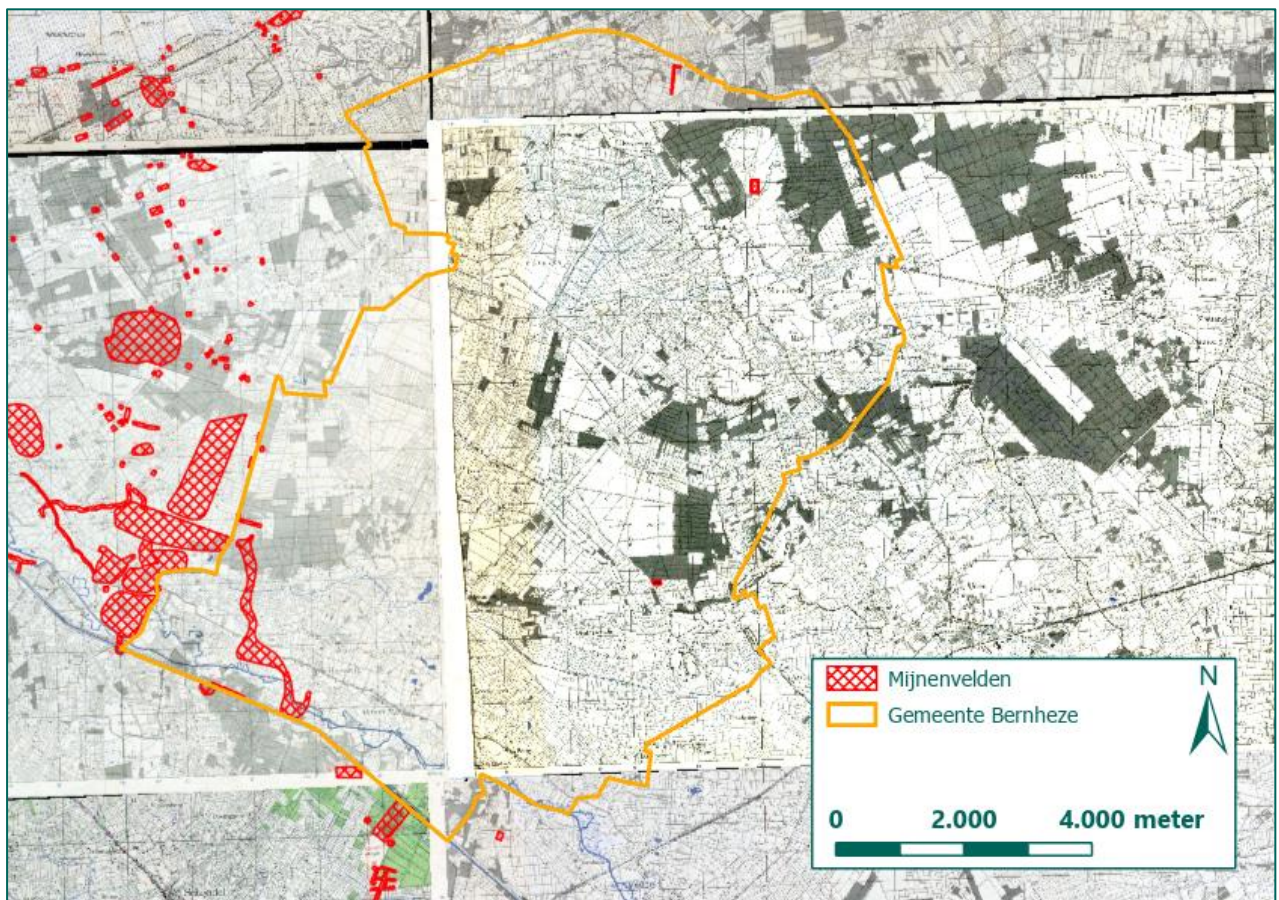
Eén granaat aangetroffen te Dorshout C 30

Tabel 58: Informatie uit het MMOD-archief.

BIJLAGE 6 EOD: MIJNENVELDKAARTEN EN MIJNENRUIMRAPPORTEN

Via de EOD zijn de mijnenveldkaarten van de gemeente Bernheze verkregen. Indien er zich mijnenvelden en mijnenverdachte gebieden bevinden dan zijn deze met rood aangegeven. Het verschil tussen een mijnenveld en een op mijnenverdacht gebied is dat er bij een mijnenveld een legrapport aanwezig is van gelegde mijnen. Bij een op mijnenverdacht gebied bestaat alleen het vermoeden dat er mijnen kunnen liggen, maar is het type en aantal mijnen niet bekend. De locaties van de mijnenverdachte gebieden en mijnenvelden werden met de hand ingetekend op geallieerde stafkaart. Derhalve dient rekening gehouden te worden met cartografische onnauwkeurigheid met betrekking tot de precieze locaties van de gebieden.

Naast de mijnenveldkaarten zijn via de EOD ook de bijbehorende mijnenruimrapporten verkregen. Op de mijnenveldkaarten zijn de mijnenvelden of mijnenverdachte gebieden genummerd. Aan de hand van deze nummering kan het bijbehorende mijnenruimrapport worden geraadpleegd. In [Tabel 59](#) tot en met [Tabel 62](#) is de informatie uit de mijnenruimrapporten uiteengezet. Hierin zijn de type mijnen volledig uitgeschreven, wanneer deze afgekort waren in de mijnenruimrapporten. In hoofdstuk 7 is de informatie uit deze bijlage geanalyseerd.

Figuur 93: Mijnenveldkaarten 11 SW Hertogenbosch, 11 SE Uden, 11 NW Kerkdriel, 11 NE Oss, 18 NW Boxtel en 18 NE Veghel. Met rood zijn mijnenvelden en mijnenverdachte gebieden ingetekend. (Bron: EOD).

EOD: Mijnenvelden

Naast de munitie ruimingen is informatie omtrent de mijnenvelden binnen het werkgebied verkregen. De mijnenveldkaarten, waarop de mijnenvelden binnen het werkgebied zijn weergegeven, zijn opgenomen in bijlage 6. In de onderstaande tabel zijn gedetailleerde gegevens met betrekking tot de mijnenvelden binnen het werkgebied weergegeven.

Kaart 11 SW Hertogenbosch					
Nr.	Datum gelegd	Aantal en type gelegde mijnen	Datum geruimd	Aantal en type geruimde mijnen	Ontbrekende mijnen / opmerking en relevantie
8	Onbekend	Schü mijnen [Schützenmine]	17 oktober 1945	11 x Schüh. Mijnen [Schützenmine] 4 x Engelse Schüh. Mijnen 4 x Holzminen 13 x nevelgranaten [rookgranaten]	Niet relevant, mijnenveld bevond zich op buiten het werkgebied.
		8 x Holzminen		5 x nevelhandgranaten [rookgranaten] 75 kg demarit/clermarit 15 x pantservuisten	
9	Onbekend	T.m. [Tellerminen] H.m. [Holzminen]	19 oktober 1945	17 x Schü.m. [Schützenminen] '42 1 x Holzmine	Niet relevant, mijnenveld bevond zich op buiten het werkgebied.
		Anti-tankmijnen		20 x ontstekers 8,8 cm 8 x tijdontstekers 2 x granaten 10,5 cm	
10	Onbekend	Onbekend	19 oktober 1945	Niets gevonden	Niet relevant, mijnenveld bevond zich op buiten het werkgebied.
		T.42 [Tellerminen '42]		Niets gevonden	
		T. minen [Tellerminen] Holz.m. [Holzminen]	18 oktober 1945	2 x T.m. '42 [Tellerminen '42] 3 x H.m. '42 [Holzminen '42]	
		7 x Tellerminen '42		Niets gevonden	
		T.m. [Tellerminen]		Niets gevonden	
		2 x Schüh.m. [Schützenminen]	17 oktober 1945	1 x pantservuist 2 x handgranaten 1 x fosforgranaat 1 x 8,8 cm granaat 1 x 7,5 cm granaat	
		8 x Holzminen		14 x pantsergranaten 2 x raketbommen [waarschijnlijk 8,8 cm Panzerschreck] 3 x 3,7 cm granaten 12 x verp.gr.5 [5 cm]	

Kaart 11 SW Hertogenbosch					
Nr.	Datum gelegd	Aantal en type gelegde mijnen	Datum geruimd	Aantal en type geruimde mijnen	Ontbrekende mijnen / opmerking en relevantie
12	Onbekend	T.m. [Tellerminen]	19 oktober 1945	Niets gevonden	Niet relevant, mijnenveld bevond zich op buiten het werkgebied.
13	Onbekend	13 x T.m. [Tellerminen]	19 oktober 1945	Niets gevonden	Niet relevant, mijnenveld bevond zich op buiten het werkgebied.
30	Onbekend	Onbekend	25 oktober 1945	55 x Engelse Pantsermijnen	Relevant, mijnen aangetroffen binnen het mijnenveld. Onbekend of nog mijnen aanwezig zijn.
				51 x granaten	Relevant, munitie aangetroffen binnen het mijnenveld.
		Anti-tankmijnen weg ondermijnd		Niets gevonden	Deze weg was op 8 november 1944 schoongemaakt door 30 Corps. Hierna nogmaals nagezocht.
33	Onbekend	Engelse mijnen R.mi. '43 [Riegelmine '43]	17 oktober 1945	2 x Engels mijnen 1 x R.mi. '43 [Riegelmine '42]	Relevant, mijnen aangetroffen binnen het mijnenveld. Onbekend of nog mijnen aanwezig zijn.
		Pantsergranaat, Pantserfosforgranaat, Springrookgranaat, Kist nevelgranaten [rookgranaten], Eihandgranaat, Panzerfaust, Panzerschreck		2 x pantsergranaat, 28 x pantserfosforgranaat, 85 x springrookgranaat, 1 x kist nevelgranaten [rookgranaten], 1 x eihandgranaat, 1 x Panzerfaust, 1 x Panzerschreck	Relevant, munitie aangetroffen binnen het mijnenveld.
37	Onbekend	Onbekend	23 oktober 1945	Geen	Terrein afgezocht. Niet relevant, geen aanwijzingen dat er mijnen gelegd zijn en niets gevonden.
38	Onbekend	Onbekend	23 oktober 1945	Geen	Terrein afgezocht. Niet relevant, geen aanwijzingen dat er mijnen gelegd zijn en niets gevonden.
39	Onbekend	Onbekend	26 oktober 1945	2 x bommen 25 kg, 155 x werpgranaten 1 x pantservuist 2 x panzerschreck	Niet relevant, mijnenveld gebied ten zuiden van Zuid-Willemsvaart. Worden geen NGE verwacht binnen het kanaal.
42	Onbekend	Onbekend	25 oktober 1945	4 x granaten 1 x pantservuist	Relevant, munitie aangetroffen binnen het mijnenveld.

Kaart 11 SW Hertogenbosch					
Nr.	Datum gelegd	Aantal en type gelegde mijnen	Datum geruimd	Aantal en type geruimde mijnen	Ontbrekende mijnen / opmerking en relevantie
				101 x handgranaten 4 x pantservuisten 148 x granaten	
				8 x T.mijnen '42 [Tellermine '42] 21 x Engelse pantsermijnen	Relevant, mijnen aangetroffen binnen het mijnenverdachte gebied. Onbekend of nog mijnen aanwezig zijn.
62	Onbekend	Onbekend	19 oktober	Niets gevonden	Terrein afgezocht. Niet relevant, geen aanwijzingen dat er mijnen gelegd zijn en niets gevonden.
64	Onbekend	Onbekend	19 oktober 1944	Niets gevonden	Terrein afgezocht. Niet relevant, geen aanwijzingen dat er mijnen gelegd zijn en niets gevonden.
65	Onbekend	Onbekend	19 oktober 1944	Niets gevonden	Terrein afgezocht. Niet relevant, geen aanwijzingen dat er mijnen gelegd zijn en niets gevonden.
66	Onbekend	Onbekend	19 oktober 1944	Niets gevonden	Terrein afgezocht. Niet relevant, geen aanwijzingen dat er mijnen gelegd zijn en niets gevonden.
67	Onbekend	Onbekend	26 oktober 1945	3 x Engelse pantsermijnen	Relevant, mijnen aangetroffen binnen het mijnenverdachte gebied. Onbekend of nog mijnen aanwezig zijn. Mijnenverdacht gebied ten westen van De Leijgraaf. Derhalve wordt niet verwacht dat binnen het werkgebied NGE aangetroffen wordt.
				3 x Nevelbussen à 10 kg 5 x Panzerfausts 9 x geweergrenaten	Relevant, munitie aangetroffen binnen het mijnenveld. Mijnenverdacht gebied ten westen van De Leijgraaf. Derhalve wordt niet verwacht dat binnen het werkgebied NGE aangetroffen wordt.
68	Onbekend	Onbekend	26 oktober 1945	6 x Panzerschreck 1 x Panzerfaust 4 x fosforgranaat 1 x geweergrenaat 1 x 10,5 cm granaat 2 x Drückz. [?]	Relevant, munitie aangetroffen binnen het mijnenveld. Mijnenverdacht gebied ten westen van De Leijgraaf. Derhalve wordt niet verwacht dat binnen het werkgebied NGE aangetroffen wordt.
	Onbekend	27 x Schreckladungen 60 x Schü. M. t.v.b.	16 oktober 1945	16 x Schreckladungen 2 x T-Mi. 42 [Tellermine '42]	Relevant, mijnen aangetroffen binnen het mijnenverdachte gebied. Onbekend of nog mijnen aanwezig zijn. Mijnenverdacht

Kaart 11 SW Hertogenbosch					
Nr.	Datum gelegd	Aantal en type gelegde mijnen	Datum geruimd	Aantal en type geruimde mijnen	Ontbrekende mijnen / opmerking en relevantie
				15 x granaten 1 x Panzerfaust 2 x handgranaat 1 x Panzerschreck	gebied ten westen van De Leijgraaf. Derhalve wordt niet verwacht dat binnen het werkgebied NGE aangetroffen wordt.
	Onbekend	Onbekend	16 oktober 1945	7 x Holz.m. '42 [Holzmine '42] 8 x T.m. '42 [Tellermine '42] 27 x Schü.m. '42 [Schützenmine '42]	Relevant, mijnen aangetroffen binnen het mijnenverdachte gebied. Onbekend of nog mijnen aanwezig zijn. Mijnenverdacht gebied ten westen van De Leijgraaf. Derhalve wordt niet verwacht dat binnen het werkgebied NGE aangetroffen wordt.
71	Onbekend	Onbekend	23 oktober 1945	1 x Panzerschreck 1 x eihandgranaat	Niet relevant, mijnenverdacht gebied buiten het werkgebied.
		Shrapnel mines	6 december 1945	9 x shrapnel mines	Niet relevant, mijnenverdacht gebied buiten het werkgebied.
		Onbekend		2 x granaten	Niet relevant, mijnenverdacht gebied buiten het werkgebied.
73	Onbekend	Onbekend	23 oktober 1945	21 x Werfer Nebel-granaten [mortierrookgranaten]	Relevant, munitie aangetroffen binnen het mijnenveld.
74	Onbekend	Onbekend	19 oktober 1945	Niets gevonden	Terrein afgezocht. Niet relevant, geen aanwijzingen dat er mijnen gelegd zijn en niets gevonden.
			25 oktober 1945	203 x Engels S-mijnen [Shrapnel mijnen] 37 x Engelse pantsermijn-ontstekers	Relevant, mijnen aangetroffen binnen het mijnenverdachte gebied. Onbekend of nog mijnen aanwezig zijn.
77	Onbekend	Onbekend	19 oktober 1944	Niets gevonden	Terrein afgezocht. Niet relevant, geen aanwijzingen dat er mijnen gelegd zijn en niets gevonden.
88	Onbekend	Onbekend	19 oktober 1944	Niets gevonden	Terrein afgezocht. Volgens Duitse tekening was het alleen het plan om hier mijnen te leggen. Niet relevant, geen aanwijzingen dat er mijnen gelegd zijn en niets gevonden.

Tabel 59: Mijnenverdachte gebieden en mijnenvelden op mijnenveldkaart 11 SW Hertogenbosch (Bron: EOD).

Kaart 11 SE Uden					
Nr.	Datum gelegd	Aantal en type gelegde mijnen	Datum geruimd	Aantal en type geruimde mijnen	Ontbrekende mijnen / opmerking en relevantie
1	Onbekend	Onbekend	20 juli 1946	Geen	Veld van +/- 1 HA in Vastenbosch afgezocht echter niet gevonden. Niet relevant, worden geen mijnen verwacht.
2	Onbekend	Engelse tripflares	2 april 1946	800 x 2 cm patronen 40 x 8 cm granaten	Rondom wagenpark (dump) Heesch een strook niemandsland met een breedte van 25 meter met tripflares en struikeldraden aanwezig. Deze dump werd leeggehaald en het bewakingsdetachement werd teruggetrokken, waardoor gewenst was dat het mijnenveld werd geruimd. Alle tripflares waren af gegaan. Werden geen tripflares meer verwacht. Onbekend hoe grondig dump is geruimd.

Tabel 60: Mijnenverdachte gebieden en mijnenvelden op mijnenveldkaart 11 SE Uden (Bron: EOD).

Kaart 11 NE Oss					
Nr.	Datum gelegd	Aantal en type gelegde mijnen	Datum geruimd	Aantal en type geruimde mijnen	Ontbrekende mijnen / opmerking en relevantie
2	Onbekend	Onbekend	30 oktober 1945, 20 juli 1946	Geen	Langs de hoofdweg 's Hertogenbosch-Heesch-Grave in de gemeente Heesch zijweg nagezocht echter niet gevonden. Niet relevant, worden geen mijnen verwacht.

Tabel 61: Mijnenverdachte gebieden en mijnenvelden op mijnenveldkaart 11 NE Oss (Bron: EOD).

Kaart 18 NW Boxtel					
Nr.	Datum gelegd	Aantal en type gelegde mijnen	Datum geruimd	Aantal en type geruimde mijnen	Ontbrekende mijnen / opmerking en relevantie
19	Onbekend	Onbekend	29 oktober 1945	Geen	Terrein afgezocht. Niet relevant, geen aanwijzingen dat er mijnen gelegd zijn en niets gevonden.

Tabel 62: Mijnenverdachte gebieden en mijnenvelden op mijnenveldkaart 18 NW Boxtel (Bron: EOD).

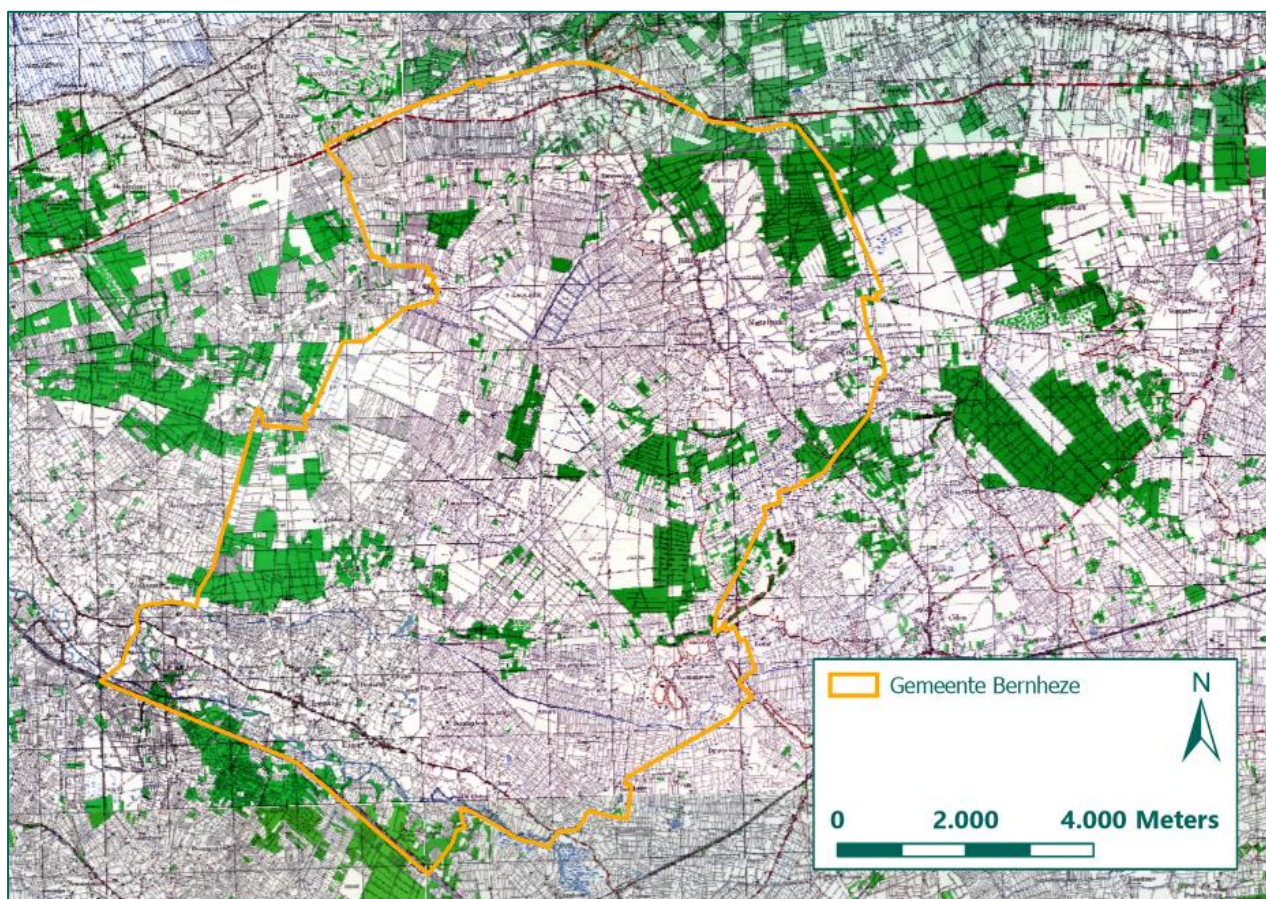
BIJLAGE 7 CARTOGRAFISCH MATERIAAL

Voor dit HVO-NGE is intensief gebruik gemaakt van kaartmateriaal. Dit kaartmateriaal is digitaal ontsloten in GIS. Het volgende kaartmateriaal is opgenomen in deze bijlage:

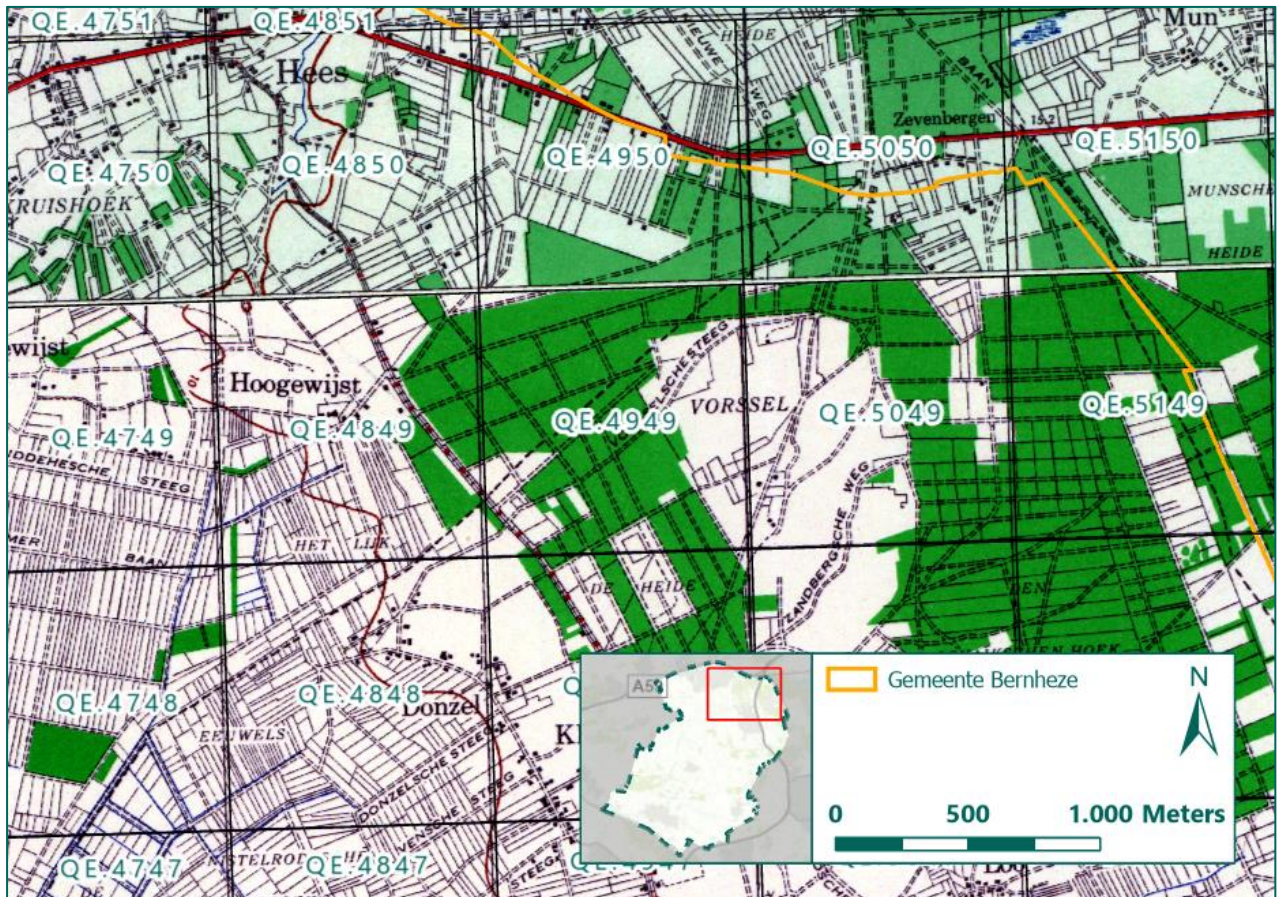
- Geallieerde stafkaart
- Bunkerarchief
- Mijnenveldkaart
- Topotijdsreis
- Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME)
- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)
- Huidige topografische kaart

Geallieerde stafkaart

De geallieerde stafkaart is verkregen via het Kadaster en geven een beeld van hoe het gebied er tijdens de Tweede Wereldoorlog uitzag. Stafkaarten zijn voorzien van een coördinatenstelsel gebaseerd op kaartvierkanten, het zogenaamde Nord du Guerre-coördinatenstelsel. Een kaartvierkant is een locatieaanduiding van één kilometer bij één kilometer. In sommige gevallen zijn de locaties op honderd meter (zescijferig coördinaat) en op tien meter (achtcijferig coördinaat) nauwkeurig. In stukken van land- en luchteenheden uit de Britse National Archives worden deze coördinaten gebruikt om locaties aan te duiden. Het werkgebied ligt op de geallieerde stafkaarten 11 NW Kerkdriel, 11 NE Oss, 11 SW Hertogenbosch, 11 SE Uden, 18 NW Boxtel en 18 NE Veghel. In onderstaand figuur is de geallieerde stafkaart inclusief het werkgebied weergegeven.

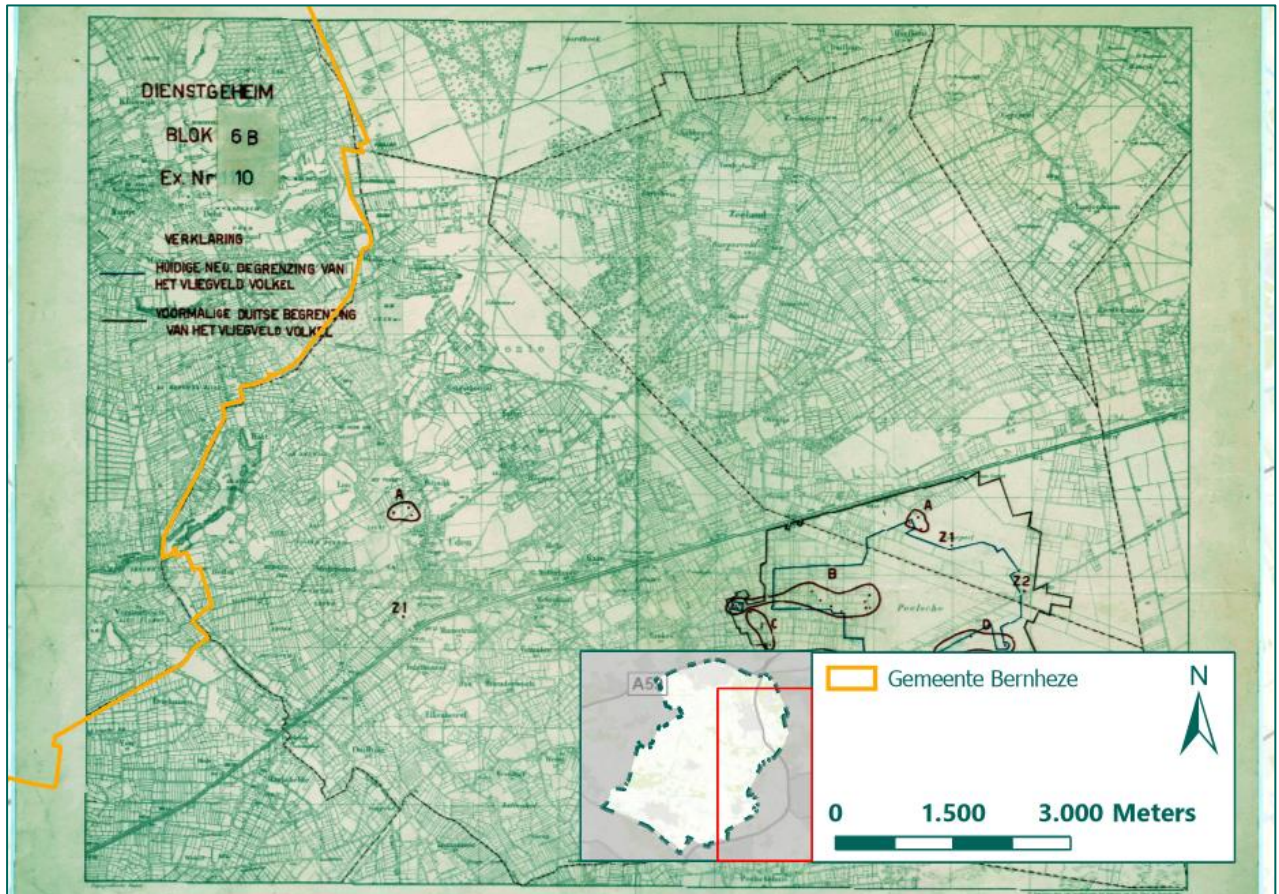
Figuur 94: Uitsnede geallieerde stafkaarten (Bron: Kadaster).

Figuur 95: Uitsnede geallieerde stafkaart met enkele relevante kaartvierkanten (Bron: Kadaster).

Bunkerarchief

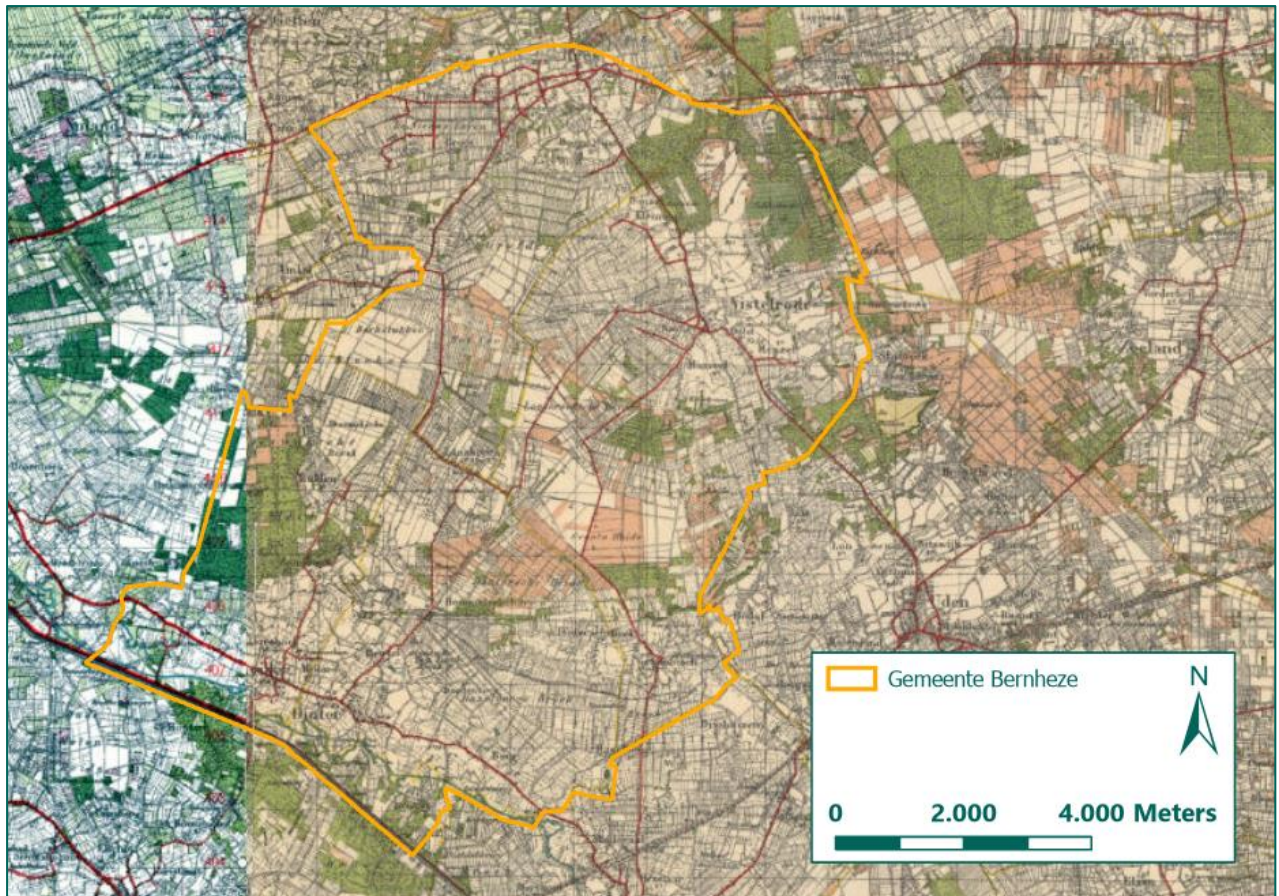
Het archief van het 2e Geniecommandement, Bureau Registratie Verdedigingswerken van het Ministerie van Defensie (beter bekend als het Bunkerarchief) bevat informatie over verdedigingswerken van meer permanente aard. Voorbeelden hiervan zijn de betonnen bunkers van de Atlantikwall, versterkingen rond vliegvelden en onderdelen van stellingen. In Figuur 96 is de Blokkaart weergegeven, waarop het werkgebied zichtbaar is. Binnen de gemeente zijn geen stellingen aangegeven.

Figuur 96: Uitsnede Blokkaart 281 Blok 6B (Bron: Nationaal Archief).

Topotijdreis

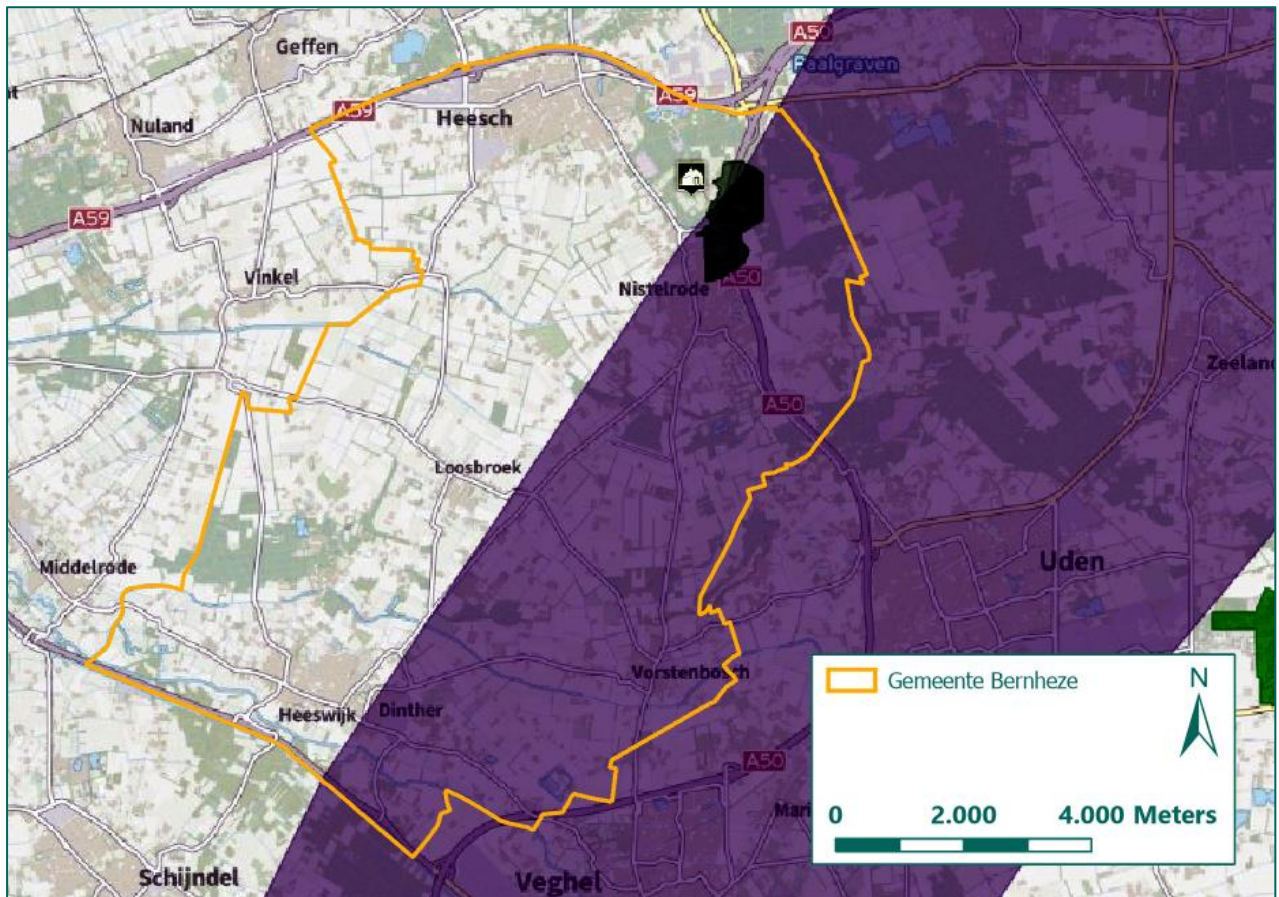
Op topotijdreis.nl staan de kadastrale kaarten van Nederland in de periode 1815 tot heden. Verschillende jaren van kadastrale kaarten zijn door REASeuro in GIS te openen. Op deze wijze kunnen kaarten van het werkgebied van vóór, tijdens en na de Tweede Wereldoorlog worden vergeleken. Als voorbeeld is de kaartlaag van 1943 weergegeven in Figuur 97.

Figuur 97: Uitsnede kaartlaag 1943 (Bron: Topotijdreis).

Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME)

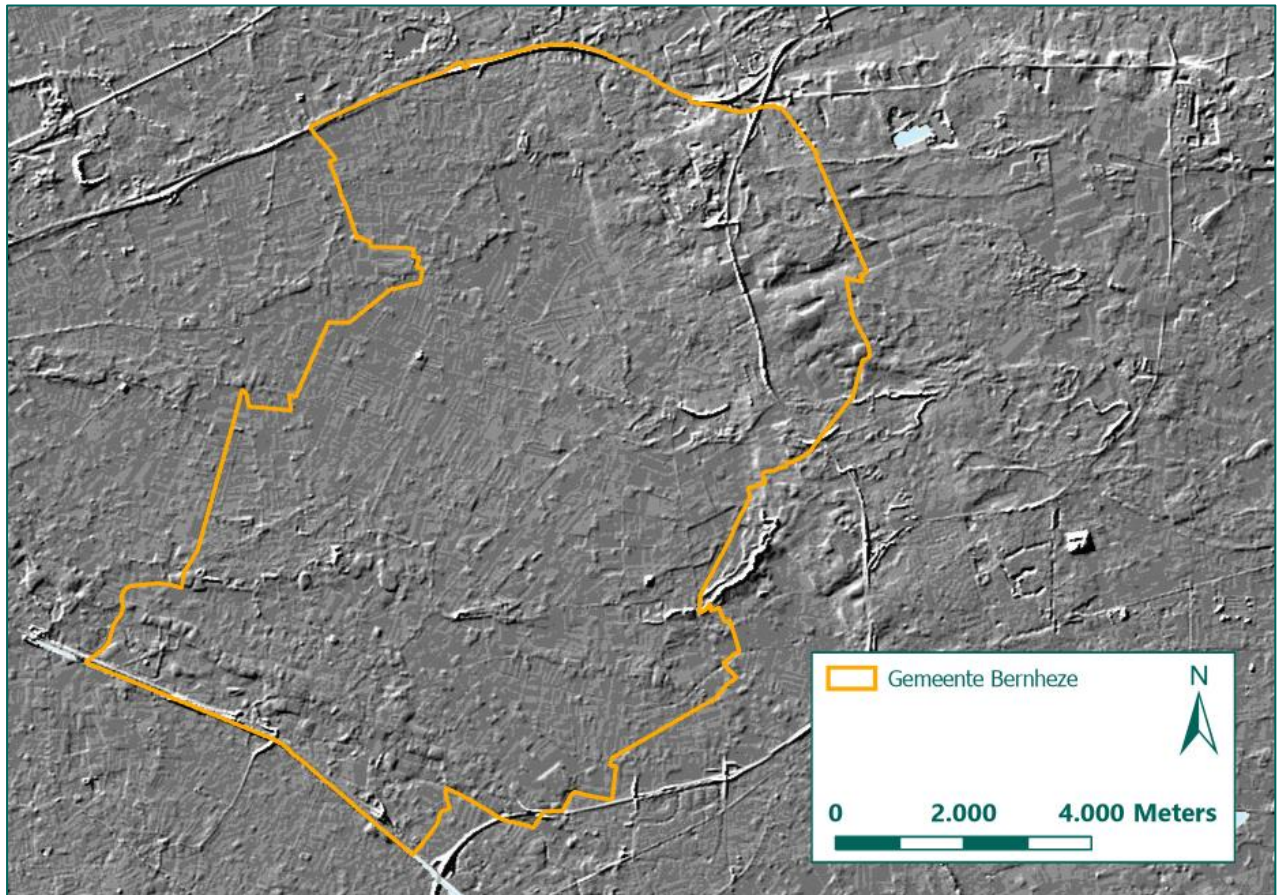
De IKME is een interactieve kaart van Nederland en is gecreëerd op initiatief van de Stichting RAAP. Via de kaart kunnen indicatieve locaties van onder andere Duitse en Nederlandse verdedigingslinies, slagvelden, (schijn)vliegvelden en munitieopslagplaatsen worden waargenomen. In onderstaand figuur is een uitsnede weergegeven van het IKME ter plaatse van het huidige werkgebied. Hierbinnen zijn drie aparte gebieden ingetekend. In het paars is het operatieterrein Market-Garden ingetekend: "De Operatie Market Garden was een grootschalig geallieerd offensief met als doel de vestiging van een bruggenhoofd ten noorden van de Neder-Rijn tussen Arnhem en het IJsselmeer om de Duitse troepen in het westen van Nederland af te snijden." In het groen is de Airstrip Heesch B.88 ingetekend. Ten westen hiervan is met een figuur de locatie van een NAD-Werkkamp 'Ou Kolonie' aangegeven.

Figuur 98: Uitsnede IKME (Bron: IKME).

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)

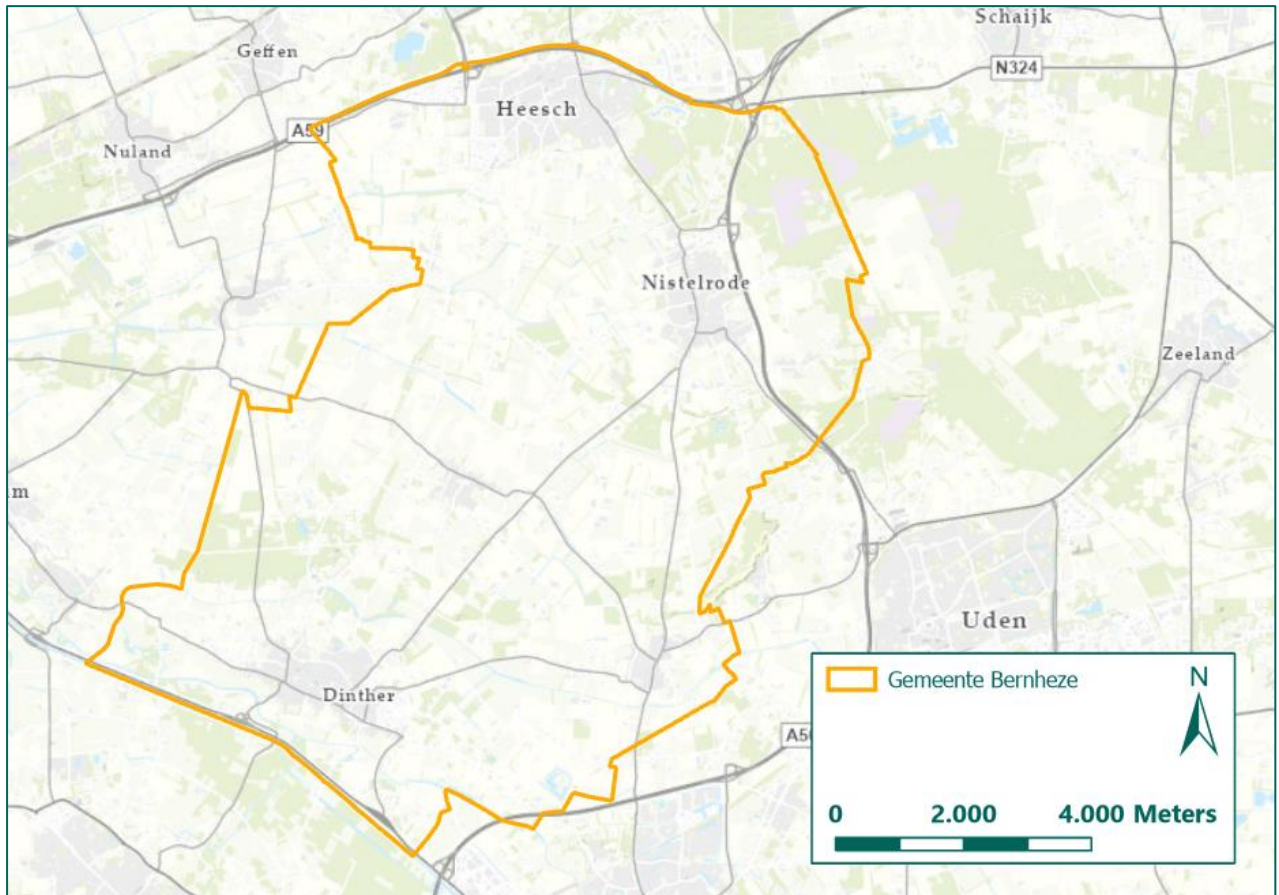
Via het AHN kunnen digitale hoogtekarten van Nederland worden ingezien. Deze hoogtekarten maken het mogelijk om verstoringen in het landschap, die gerelateerd kunnen worden aan oorlogshandelingen, inzichtelijk te maken. In Figuur 99 is een uitsnede van het huidige werkgebied in het AHN weergegeven. Op het AHN zijn binnen het werkgebied verstoringen waarneembaar die gerelateerd kunnen worden aan oorlogshandelingen, zie paragraaf 6.3.

Figuur 99: Uitsnede AHN (Bron: AHN).

Huidige topografische kaart

De huidige topografische kaart is afkomstig van ESRI, de ontwikkelaar van GIS. Deze kaartlaag is dermate nauwkeurig dat deze bruikbaar is voor het inpassen van overig kaartmateriaal en voor het nauwkeurig weergeven van NGE-Risicogebieden. Een uitsnede van deze kaart is weergegeven in Figuur 100.

Figuur 100: Uitsnede huidige topografische kaart (Bron: ESRI).

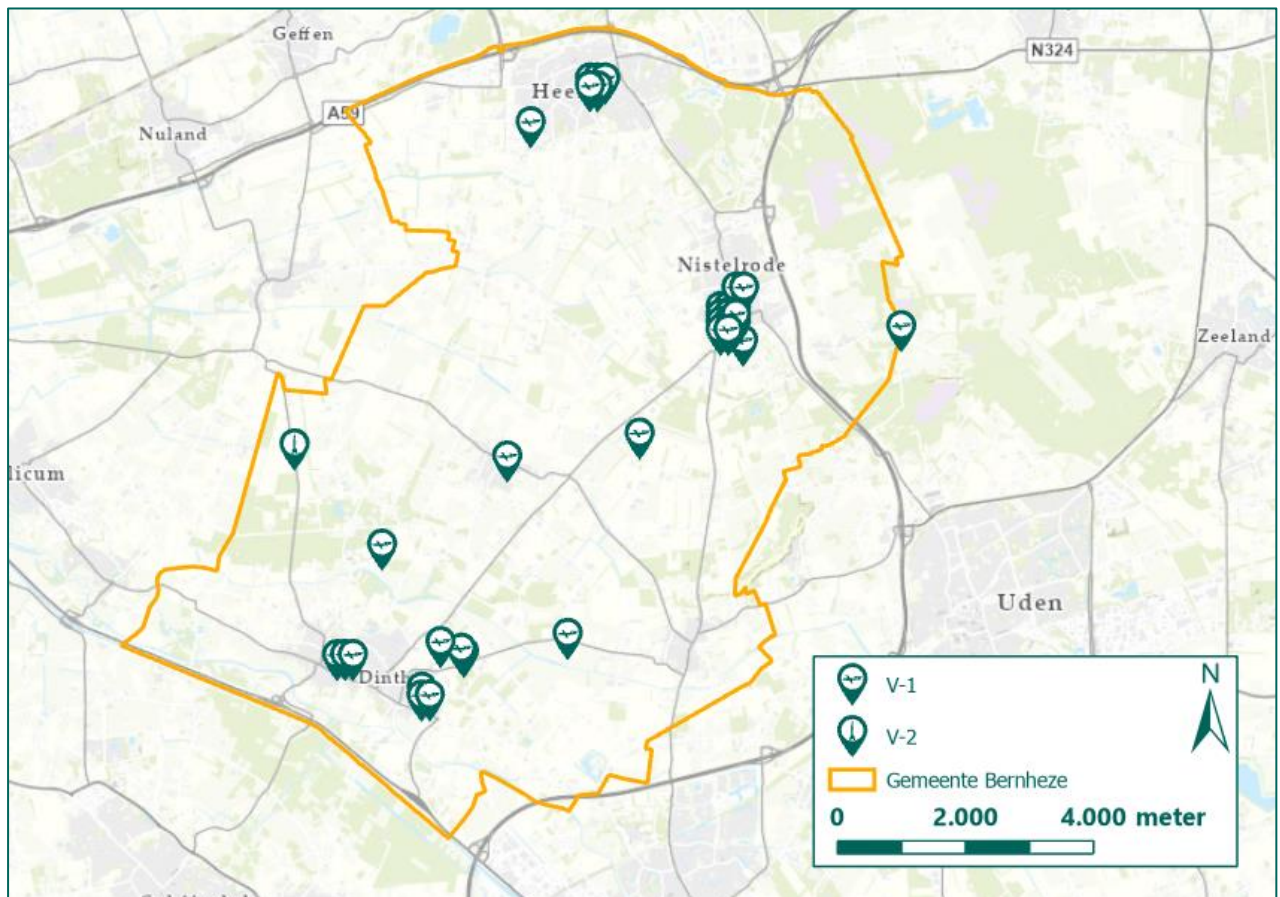
BIJLAGE 8 V-1 EN V-2 INSLAGEN

Op de website <http://www.vergeltungswaffen.nl> van de Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945 (SGLO) is een kaart opgenomen met alle neergekomen Vergeltungswaffen (Vergeldingswapens) in Nederland. Binnen de gemeente Bernheze zijn gedurende de oorlog meerdere V-1's en V-2's neergekomen. De V-1 was een onbemand straalvliegtuig, de V-2 een ballistische raket. Beide wapens waren gevuld met explosieven. In deze bijlage is een overzicht opgenomen van de in de gemeente Bernheze neergekomen Vergeltungswaffen.

Datum	Type	Locatie	Nummer
13 december 1944	V-1	Vier kilometer ten zuidwesten van vliegveld B.88, Heesch.	V2411
18 december 1944	V-2	Vinkel	V0148
30 december 1944	V-1	Naast de woning van dhr. J. Dobbelsteen, Loosbroek	V2315
		Op vliegveld B.88, Heesch	V2421
31 december 1944		Op een terrein nabij Jan van Sleeuwen op de Heeswijkseberg, Heeswijk	V0276
1 januari 1945		Boerderij van de fam. Van den Berg aan de Kievitsweg, Dinther. Schade aan boerderij. Vertoont gelijkenissen met V0878	V0878
7 januari 1945		Op 2 km van B.88 Heesch	V1795
9 januari 1945		Op 1 km van B.88 Heesch	V1803
1 februari 1945		Onbekend, Nistelrode	V1889
4 februari 1945		Bij HQ 2734 Sq. RAF Rgt [waarschijnlijk vliegveld B.88], glasschade	V1915
		Onbekend, Heeswijk-Dinther	V1916
11 februari 1945		Omgeving van 2734 Sq. RAF Rgt [waarschijnlijk vliegveld B.88]	V1965
17 februari 1945		Op ca 50 meter van het terrein van J. Dobbelsteen B.88 te Heeswijk/Loosbroek. Het huis werd ernstig vernield, 3 andere huizen hebben dak- en glasschade	V0852
		Bouwland te Heesch in de richting van Vinkel	V0855
		Omgeving B.88 Heesch	V2412
18 februari 1945		Dinthersehoek nabij de woning van L. van de Heuvel Oude Beemdseweg. 1 persoon raakte ernstig gewond, 4 andere licht gewond. Enkele huizen werden zwaar beschadigd.	V0872
		Kievitsweg achter de boerderij van de fam Van de Berg, te Dinther. Vertoont gelijkenissen met V0295	V0878
25 februari 1945		Op 100 meter van huis nr. B53, te Dinther. 1 huis liep glas- en dakschade op	V1079
26 februari 1945		Neergekomen in de Zandstraat op het terrein van Van den Berg en M. Lokven, te Dinther. 1 huis zwaar beschadigd en andere huizen raakten licht beschadigd	V1104
		Akker aan de Achterstraat, te Nistelrode op 150 meter van de bebouwing. 4 lichtgewonden en 60 huizen werden beschadigd	V1088
28 februari 1945		Woningen van H. van de Besselaar aan de Zandkant, Wed J. Pol aan het Rukven en H. van Osch te Kaathoven. Glasschade twee boerderijen een in Heeswijk	V1170
1 maart 1945		Nistelrode	V2076
3 maart 1945		In een aanplanting van jonge dennen nabij het gehucht Slabroek. 5 huizen hadden lichte glasschade	V1219
5 maart 1945		Omgeving van B.88 Heesch	V2120
			V2413
16 maart 1945		Dinther	V1427
29 maart 1945		Schijndelsesteeg, Dinther	V1581

Datum	Type	Locatie	Nummer
		In een akker te Heesch. 11 gewonden. 2 huizen zijn onbewoonbaar en andere huizen hebben materiele schade	V1586
		Heesch. Rgt. Woning vernield. Vertoont gelijkenissen met V2215	V2214
		Op 75 meter van geschut 2734 Sq. RAF rgt. Woning vernield. Vertoont gelijkenissen met V2214	V2215
		Heesch/Nistelrode. 1 lichtgewonde, 1 boerderij afgebrand en 1 boerderij onbewoonbaar	V1587
		In akkerland bij Hondstraat, Heesch/Nistelrode. Voornamelijk glas- en dakschade	V1588
		130 m van geschut 2734 Sq. RAF-Rgt. Woning vernield	V2414
		300 m van geschut 2734 Sq. RAF-Rgt. Woning vernield	V2415
		130 m van geschut 2734 Sq. RAF-Rgt. Woning vernield. Enkele gewonden. Woning vernield.	V2416

Tabel 63: Informatie, afkomstig van <http://www.vergeltungswaffen.nl>, met betrekking tot neergekomen V-1's en V-2's binnen de gemeente Bernheze.

Figuur 101: Locaties van neergekomen V-1's en V-2's, weergegeven op de huidige topografische kaart (Bron ondergrond: ESRI).

BIJLAGE 9 OVERZICHT LUCHTFOTO'S

Voor deze NGE-Risicokaart is intensief gebruik gemaakt van luchtfoto's van tijdens de oorlog. Luchtfoto's vormen een belangrijke bron, omdat ze een beeld geven van de gemeente Bernheze tijdens de oorlog. Daarnaast kunnen luchtfoto's sporen tonen van oorlogshandelingen, zoals kraters, schade of stellingen. Bij de analyse van luchtfoto's wordt bij voorkeur gewerkt met luchtfoto's die dateren van kort na relevante oorlogshandelingen. Dan zijn sporen van oorlogshandelingen nog het best zichtbaar. Bij foto's van latere datum kan mogelijke schade al hersteld zijn.

De geraadpleegde luchtfoto-instanties betreffen:

- Luchtfotocollectie van de Universiteit Wageningen, afdeling Speciale Collecties (Wageningen UR).
- Luchtfotocollectie Topografische Dienst Kadaster Zwolle, afdeling GEO-informatie (Kadaster).
- Luchtfotocollectie The National Collection of Aerial Photography in Edinburgh (NCAP).

Aan de hand van de geraadpleegde literatuur (zie bijlage 2), het archiefmateriaal uit Nederlandse archiefinstellingen (zie bijlage 3), het archiefmateriaal uit buitenlandse archieven (zie bijlage 4) en de informatie uit het cartografische materiaal (zie bijlage 7) is bij de bovenstaande luchtfoto-instanties gezocht naar luchtfoto's die dateren van kort na relevante oorlogshandelingen. In tekening 01A, 01B en 01C zijn de luchtfoto's ingepast. Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van de volgende luchtfoto's:

Collectie / sortie	Fotonummer	Datum	Bron
C/0260	1177	21 augustus 1942	NCAP
US/7GR/1445	3014	12 mei 1944	Kadaster
819	4079	19 september 1944	
	4080		
821	4290		
106G/3001	3424		
4/0959	3051	2 oktober 1944	NCAP
	3053		
	4051		
	4053		
259	3086	5 oktober 1944	
	3087		
4/0993	3134	6 oktober 1944	
	3136		
	3138		
	3146		
	4136		
	4138		
	4140		
	4142		
	4144		
	4148		
	4146		
R/1082/4	3217	15 oktober 1944	
	4216		
	4217		
26984	1048	25 november 1944	
106	1049		
	1051		
	1054		
	1055		
16/1648	1015	2 februari 1945	Kadaster
	1017		
172	4078	15 maart 1945	

Tabel 64: Overzicht luchtfoto's.

BIJLAGE 10 IN HET VERLEDEN UITGEVOERDE ONDERZOEKEN

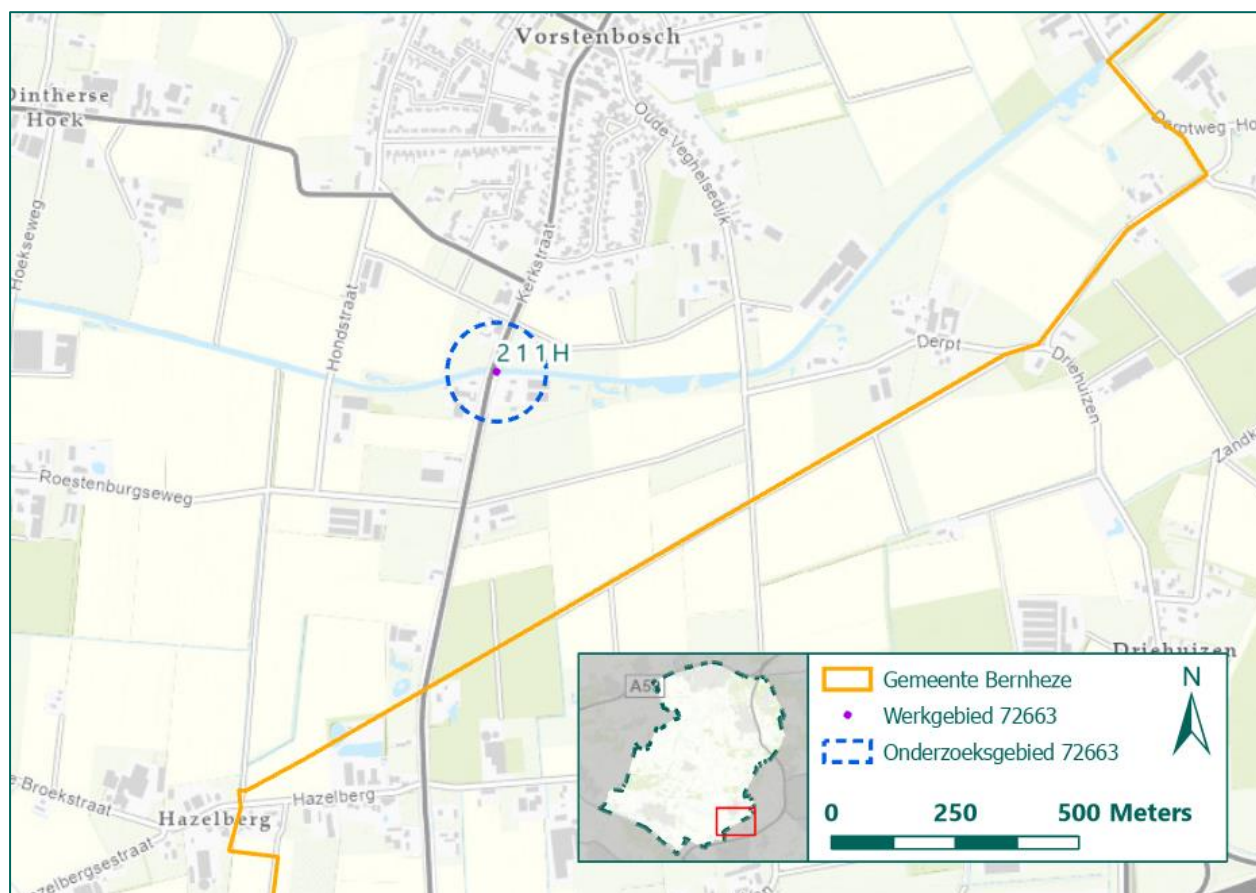
In het verleden zijn verschillende NGE-bodemonderzoeken uitgevoerd in en nabij het huidige werkgebied. Per onderzoek is aangegeven wat de relevantie is voor het huidige onderzoek. Hierbij zijn enkel onderzoeken opgenomen die zijn uitgevoerd volgens de richtlijnen van het WSCS-OCE of het CS-OOO. De conclusies van onderzoeken opgesteld volgens de richtlijnen van het BRL-OCE voldoen in de regel niet aan de huidige kwaliteitseisen en richtlijnen van REASeuro en worden derhalve niet in dit onderzoek meegenomen. Het gemeentebrede onderzoek uit 2006 dat door REASeuro is uitgevoerd (projectnummer 07365), is derhalve opnieuw geanalyseerd. Het rapport van REASeuro genaamd Probleeminventarisatie en-analyse Heesch De Hoef 2, fase 3 (RO-090184/07892) uit 2009 wordt ook niet meegenomen.

Nr.	Opsteller	Datum / kenmerk	Titel
1.	REASeuro	28 juni 2017 / RO-170077/72663	HVO-NGE Vispassages – Cluster 3
2.	Expload	5 oktober 2018 / RN-1813700.1	Vooronderzoek CE uit de Tweede Wereldoorlog, Bernheze Diverse locaties
3.	Bodac	2 april 2021 / 210402_H1004_01_VOB_01	HVO-OO EVZ Beneden Aa: Onderzoeksgebied 1

Tabel 65: Overzicht geraadpleegde in het verleden uitgevoerde onderzoeken.

1. REASeuro, HVO-NGE Vispassages – Cluster 3 (RO-170077/72663), 28 juni 2017

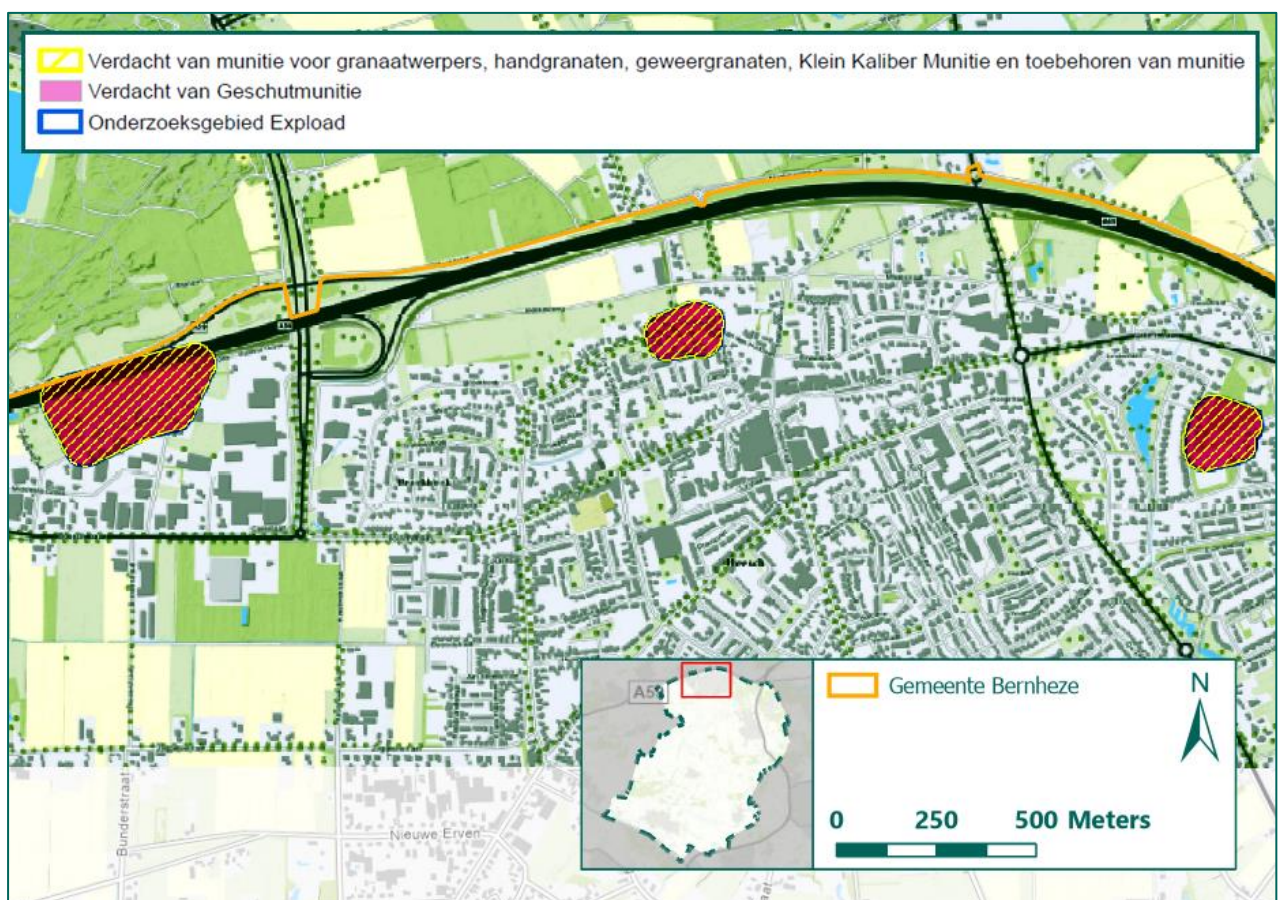
In opdracht van Waterschap Aa en Maas heeft REASeuro een HVO-NGE opgesteld naar aanleiding van het oplossen van een aantal vismigratieknelpunten. De passage 211H is gelegen binnen de gemeente Bernheze. Het werk- en onderzoeksgebied is aangegeven in Figuur 102. Het onderzoek is conform de WSCS-OCE richtlijn uitgevoerd. Binnen dit onderzoek is geen NGE-Risicogebied afgebakend. Aangezien de vermelde bronnen, die kunnen helpen bij het uitvoeren van een historisch vooronderzoek, voor voorliggend onderzoek allen zijn gebruikt, levert het HVO-NGE geen aanvullende informatie op.

Figuur 102: Werk- en onderzoeksgebied (paar respectievelijk blauw aangegeven) uit rapport 73484 van REASeuro uit 2019 zijn op een moderne topografische kaart afgebeeld (Bron ondergrond: ESRI).

2. Expload, Vooronderzoek CE uit de Tweede Wereldoorlog, Bernheze Diverse locaties (RN-1813700.1), 5 oktober 2018

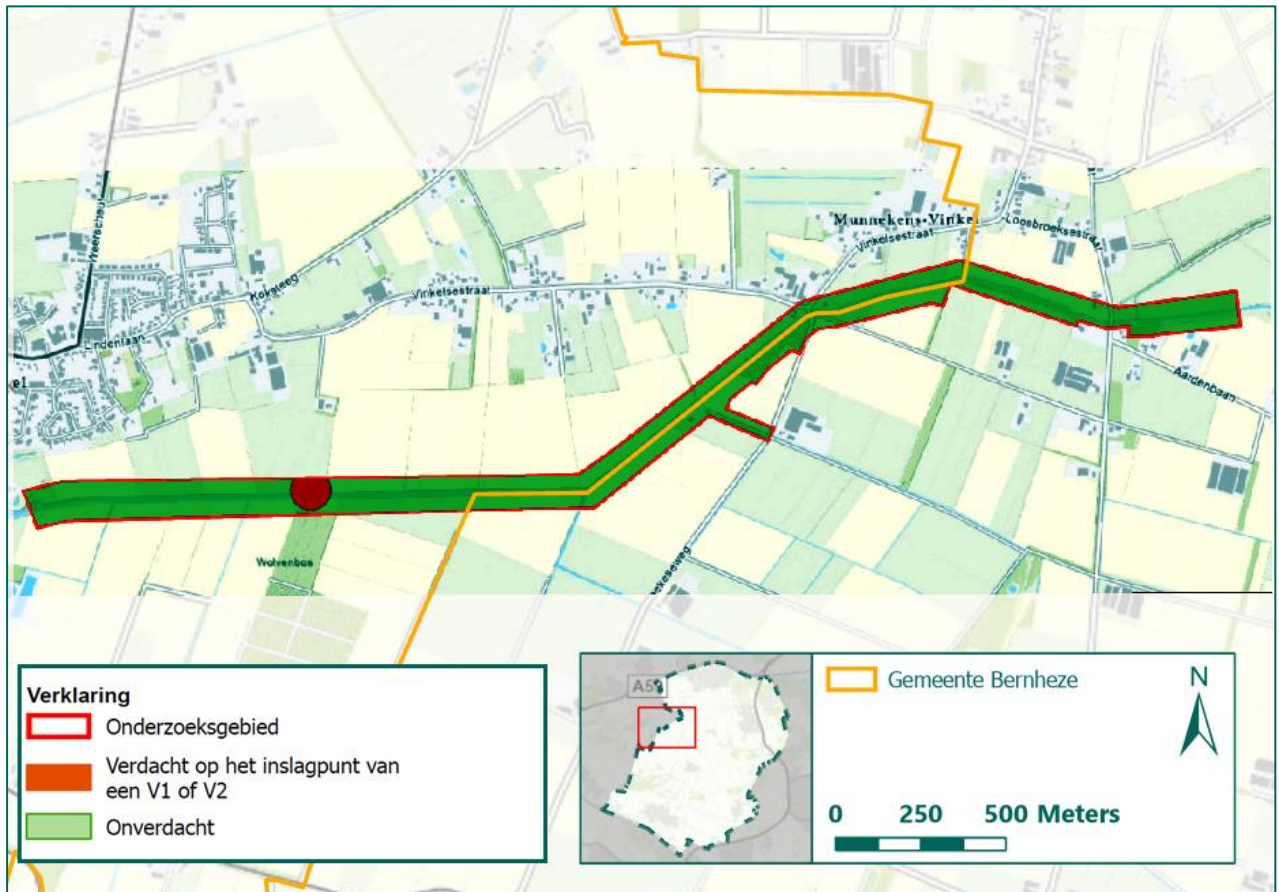
Expload heeft in opdracht van de gemeente Bernheze een Vooronderzoek CE uitgevoerd naar een drietal locaties te Heesch. De aanleiding van dit onderzoek was het voornemen voor de ontwikkeling van deze drie nog niet bebouwde delen. Het onderzoek is conform de WSCS-OCE richtlijn uitgevoerd. Uit het onderzoek is gebleken dat tijdens de bevrijding van Heesch in september 1944 hebben grondgevechten en artilleriebeschietingen plaatsgevonden tussen Britse en Duitse troepen in het centrum van Heesch. Naar aanleiding hiervan zijn ter plaatse van alle drie de onderzoeksgebieden CE verdachte gebieden (in voorliggend onderzoek bekend als NGE-Risicogebieden) afgebakend. Deze zijn verdacht op kkm, hand- en geweergranaten, munitie voor granaatwerpers, toebehoren van munitie en geschutmunitie van 37 mm tot 15 cm. In het voorliggend onderzoek wordt afgeweken van deze afbakening op het gebied van grondgevechten, aangezien er te weinig aanwijzingen zijn infanteriegevechten daadwerkelijk binnen deze onderzoeksgebieden hebben plaatsgevonden. Daarbij wordt ter plaatse van het meest westelijke onderzoeksgebied geen geschutmunitie verwacht. Uit de luchtfoto-analyse zijn geen verstoringen alhier waargenomen, noch zijn er directe meldingen dat alhier met artillerie op is gevraagd. Voor de andere twee onderzoeksgebieden wordt wel een NGE-Risicogebied afgebakend naar aanleiding van geschutmunitie.

Figuur 103: Werk- en onderzoeksgebied (geel respectievelijk blauw omljnd) op een moderne topografische kaart zoals afgebeeld in 73523 van REASeuro uit 2019 (Bron ondergrond: ESRI).

3. Bodac, HVO-OO EVZ Beneden Aa: Onderzoeksgebied 1 (210402_H1004_01_VOB_01), 12 april 2021

In opdracht van Idverde Advies B.V. heeft Bodac B.V. een vooronderzoek naar de mogelijke aanwezigheid van OO (Ontploffbare Oorlogsresten) uitgevoerd ter plaatse van Onderzoeksgebied 1 van het EVZ Beneden Aa. Het onderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen van het CS-OOO. Alhier zullen (water)bodemroeringen uitgevoerd worden. Uit het onderzoek is gebleken dat ter plaatse van de gemeente Bernheze geen zware oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden. Wel is een V-1 ingeslagen ten zuiden van Vinkel, echter is dit buiten het voorliggend werkgebied gelegen.

Figuur 104: Onderzoeks- en (on)verdacht gebied uit het rapport 210402_H1004_01_VOB_01 weergegeven op een moderne topografische kaart (Bron ondergrond: ESRI).

BIJLAGE 11 CHECKLIST EN VERZENDLIJST

Actie	Verwijzing rapport
Aanleiding van het HVO-NGE	Paragraaf 1.1
Omschrijving en doelstelling van opdracht	Paragraaf 1.3
Begrenzing van het werkgebied	Paragraaf 1.2
Beschrijving uitvoering onderzoek (incl. betrokken personen)	Zie offerte
Verantwoording bronnenmateriaal (incl. bronverwijzing)	Hoofdstuk 2
Vaststellen en afbakenen van het verdachte gebied	Paragraaf 4.3
Vaststellen soort, hoeveelheid en verschijningsvorm vermoede NGE	Paragraaf 4.4
Leemten in kennis	Paragraaf 4.2
Advies	Paragraaf 5.2

Verzendlijst:

- 1 digitaal exemplaar van het rapport voor de opdrachtgever.

BIJLAGE 12 TEKENINGEN (LOSBLADIG)

Tekening 01A:	Inpassing luchtfoto's d.d. 1942
Tekening 01B:	Inpassing luchtfoto's d.d. 1944
Tekening 01C:	Inpassing luchtfoto's d.d. 1945
Tekening 02A:	Oorlogshandelingenkaart – kraters
Tekening 02B:	Oorlogshandelingenkaart – MORA
Tekening 02C:	Oorlogshandelingenkaart – diversen
Tekening 03A:	NGE-Risicokaart per hoofdgroep
Tekening 03B:	NGE-Risicokaart afwerpmunitie
Tekening 03C:	NGE-Risicokaart grondgevechten en artilleriebeschietingen
Tekening 03D:	NGE-Risicokaart mijnenverdachte gebieden, mijnevelden en munitiedumpingen
Tekening 03E:	NGE-Risicokaart militaire infrastructuur en neergestort vliegtuig